DICCIONARIO
Hispano - Tagalo

DICCIONARIO

HISPANO - TAGALO

Diccionario Hispano-Tagalo

ó

"AKLAT NG MGA PANGUNGUSAP NA KASTILA AT TACALOG"

Tomado de varios Diccionarios de la Lengua Castellana, especialmente del de la Real Academia Española.

POR

ROSENDO IGNACIO

Primera Edición

TEL. 3099.

Rosario 225, Binondo.

MANILA, ENERO, 1922

PROLOGO

El objeto primordial que me ha impulsado al escribir este DICCIONARIO HISPANO-TAGALO O AKLAT NG MGA PANGUNGUSAP NA KASTILA AT TAGALOG, era el propósito de servir una vez mas y ayudar en cierto modo a muchos de los jovenes que en actualidad estudian en las aulas donde predomina la enseñanza del castellano, porque de el pueden consultar sus dudas acerca del verdadero y acertado significado de un termino castellano en equivalencia del de nuestro propio idioma.

Este Diccionario puede considerarse el mejor con respecto a los otros ya publicados hasta ahora, porque consta de numerosos y abundantes terminos, con inclusion de muchas locuciones latinas usuales tanto en las conversaciones como en algunos libros de texto.

Creo que está por demas decir tantas palabras para convencer a los lectores de la distincion que ofrece este libro; solo les aconsejaría que lo tengan a la vista para su comprobacion. Y como no hay obra humana perfecta, sobre todo en materia lexicografica, espero que mis lectores, si observaren deficiencias en este Diccionario Hispano-Tagalo, sabrán disimularlas en consideración al extremado celo que se ha puesto en mejorarlo y poder ofrecerles un libro tan util é interesante.

El Autor.

Malabon, Rizal, 30 de Enero, 1922.

ABREVIATURAS USADAS EN ESTE DICCIONARIO

MGA DAGLING PANGUNGUSAP NA GINAGAMIT SA DICCIONARIONG ITÓ.

a. activo.
Acad. Academia.
acep. acepción.
adj. adjetivo.
Adm. Administración.
adv. adverbio, adverbial.
adv. af. adverbio de afirmación.
adv. c. adverbio de cantidad.
adv. comp. adverbio de comparación.
adv. d. adverbio de duda
adv. l. adverbio de lugar.
adv. m. adverbio de modo.
adv. n. adverbio de negación.
adv. ord. adverbio de orden.
adv. t. adverbio de tiempo.
Agric. Agricultura.
Agrim. Agrimensura.
Alb. Albañillería.
Alg. Álgebra.
amb. ambiguo.
Amér. América.
Anat. Anatomía.
ant. anticuado.
ár. árabe.
arc. arcaismo.
Aritm. Aritmética.
Arq. Arquitectura.
art. artículo.
Art. Arte.
Artill. Artillería.
Astron. Astronomía.
Astrol. Astrología.
aum. aumentativo.
aux. auxiliar.
Av. Aviación.
B. A. Bellas Artes.
barb. barbarismo.
Bot. Botánica.
Cant. Cantería.
Carp. Carpintería.
Cir. Cirugía.
col. colectivo.
Com. Comercio.
com. común.
conj. adver. conjunción adversativa.
conj. caus. conjunción causal.

conj. comp. conjunción comparativa.
conj. cond, conjunción condicional.
conj. cont. conjunción continuativa.
conj. cop conjunción copulativa.
conj. dist. conjunción distributiva.
conj. disy. conjunción disyuntiva.
conj. fin. conjunción final.
conj. il. conjunción ilativa.
defec. defectivo.
deriv. derivado.
despect. despectivo.
Dib. Dibujo.
dim. diminutivo.
Dro. Derecho.
Ecles. Eclesiástica.
Elec. Electricidad.
elipt. elíptica.
Esc. Escultura.
f. femenino.
fam. familiar.
Farm. Farmacia.
fig. figurado.
Filos. Filosofía.
Fisiol. Fisiología.
For. Foro.
Fot. Fotografía.
frs. frase.
genit. genitivo.
Geog. Geografía.
Geol. Geología.
Geòm. Geometría.
gr. griego.
Gram. Gramática.
hebr. hebreo.
Hig. Higiene.
impers. impersonal.
Impr. Imprenta.
indef. indefinido.
indet. indeterminado.
interj. interjección.
interrog. interrogativo.
irreg. irregular.
lat. latín.
Jurisp. Jurisprudencia.
Liter. Literatura.
loc. locución.
Log. Lógica.
m. masculino.
m. y f. masculino y femenino.
m. adv. modo adverbial,
Mar. Marina
Mat. Matemáticas.
Mecan. Mecánica.
Med. Medicina.
Metal. Metalurgia.
Mil. Milicia.
Miner. Mineralogía.
Mit. Mitología.
Mus. Música.
n. neutro.
negat. negativo ó negativa.
n. pr. nombre propio.
num. numeral.
p. a. participio activo.
pers. personal.
Pint. Pintura.
pl. plural.
Poet. Poética.
Polit. Política.
poses. posesivo.
p. p. participio pasivo.
pref. prefijo.
prep. preposición.
pron. pronombre.
Quim. Química.
r. reflexivo.
rec. recíproco.
rel. relativo.

Rel. Religión.
Ret. Retórica.
s. sustantivo.
sánsc. sánscrito.
sing. singular.
suf. sufijo.
superl. superlativo.
Teol. Teología.
V. Véase,
v. a. verbo activo.
v. n. verbo neutro.
v. r. verbo reflexivo.
Zool. Zoología.

ADVERTENCIA

Las diversas acepciones de una palabra van separadas por dos rayas verticales (‖)

PATALASTÁS

Ang mg̃a ibá't ibáng kahulugan ng̃ pang̃ung̃usap ay pinaghihiwalay ng̃ palatandaang dalawáng guhit na patayô na katulad nitó (‖)

A

A. (sa sánsc. *ákara*: sa gr. *alpha*; sa hebr. *aleph*. f. Unang titik ng̃ abakadáng kastilà at siyáng kaunaunahan sa kaniyáng mg̃a *vocal*. ‖ Ginagamit sa pagyarì ng̃ maraming paug̃ung̃usap, naroón ang gawíng nang̃ung̃unang titik, gaya ng: *Abajar*, *Aminorar*; naroón ang magturò ng̃ pinagbuhatan, gaya ng̃ *Afilar*, *Aleccionar*.

A. (buhat sa lat. *ad.* ó *ab.*) prep. Nagbabadyá ng̃ kinauuwián ng̃ gawain ng̃ verbo, gaya ng̃: *Amo a Dios* ‖ Nagpapakilala ng̃ tung̃uhing tagláy ó kahángganang tinutung̃o ng̃ isáng tao ó bagay, gaya ng̃: *Voy A casa*; *la carta viene dirigida Á ti* ‖ Tumutukoy ng̃ poók ó panahóng pinangyayarihan ng̃ isáng bagay, gaya ng̃: *Me detuve A la puerta*; *saldre A la tarde.* ‖ Tumutukoy gayun din ng̃ katayuan ng̃ mg̃a tao ó mg̃a bagay, gaya ng̃; *A mi derecha: A la orilla del rio* ‖ Nagpapakilala ng̃ agwát ó panahóng humahatì sa mg̃a bagaybagay, gaya ng̃; *De balcon A balcon*; *de mes A mes.* ‖ Nagpapakilala ng̃ ayos ng̃ gawâ, gaya ng̃: *Paso A Paso*; *A palos.* ‖ Nang̃ung̃una sa pagpapakilala ng̃ halagá ng̃ mg̃a bagay, gaya ng̃: *A cinco pesos el metro.* ‖ Nagtuturò ng̃ pamamahagi ng̃ kapakinabang̃án, gaya ng̃: *Dos A dos*; *A seis por ciento.* ‖ Nagbabadyá ng̃ pagkakapnib o pagkakahiwaláy ng̃ mg̃a bagaybagay, gaya ng̃: *A semejanza de, A diferencia de esto.* ‖ Nagbabadyá gayun din ng̃ pagkakaparis ó pagkakasalung̃át ng̃ dalawáng tao ó ng̃ dalawáng paglilining, gaya ng̃: *Va mucho de este A aquel*; *de decirlo A hacerlo.* ‖ Kapág nang̃ung̃una sa mg̃a tiempo ng̃ infinitivo sa mg̃a pananalitâng may pasubaling kahulugán, ay nagiging kaisá ng̃ conj. SI, gaya ng̃: *A decir verdad; A saber de antemano lo que había de ocurrir.* ‖ Nagagamit sa halíp ng̃

CON, 1ª acep.; gaya ng̃: *Labrado A cincél; dorado A fuego.* ‖ Sa halip ng̃ HACIA, gaya ng̃: *Vino A mi como una flecha.* ‖ Sa halip ng̃ HASTÁ, 1ª acep., gaya ng̃: *Caminaba con el lodo A la rodilla.* ‖ Sa halip ng̃ JUNTO Á, gaya ng̃: *A la orrilla del mar.* ‖ Sa halip ng̃ PARA, 1ª acep., gaya ng̃: *A beneficio del público.* ‖ Sa halip ng̃ POR, 1ª acep, gaya ng̃: *A petición suya.* ‖ Sa halíp ng̃ SEGÚN, 1ª acep., gaya ng̃: *A estilo del país; A lo que parece* ‖ Nang̃ung̃una sa maraming "modo ó frase adverbial", gaya ng̃: *A contrapelo; A hurtadillas; A pie juntillas.* ‖ Ipinang̃ung̃usap sa mg̃a salitáng pinagsama ó vocablos compuestos, na may sarisaring pang̃ang̃ahulugán, gaya ng̃: *Acoger, Avenir.* ‖ Ikinakabít sa unahán ng̃ pang̃ung̃usap upáng magbadyá ng̃ alít na kahulugán, gaya ng̃: *Acromatico; Anormal.*

ABA. (sa lat. *abba*; sa hebr. *ab.* amá). m. Pang̃alang itinatawag ng̃ unang panahón ng̃ mg̃a tagá Alejandría sa kaniláng pintakasi ó *patriarca.* ‖ Tawag ng̃ mg̃a kapatid na batà sa kapatid na nakatatandâ sa kanilá, bilang pagpipitagan, at kahalimbawà ng̃ *kuya* sa tagalog.

¡ABÁ! interj. Bukángbibíg na karaniwan sa iláng lahing pilipino, na nagbabadyá ng̃ dusa, panggigilalás at ibp.

AB ABRUPTO. loc. lat. na ginagamit upang ipakilala na ang isáng bagay ay ginagawâ ó sinasabi ng̃ daglîan ó ng̃ hindî nahahandâ.

ABACÁ. m. *Bot.* Abaká

ABACANTO. m. *Zool.* Isdáng waláng tiník.

ABACERÍA. f. Tindahan ng̃ mg̃a sarisaring kinakain. ‖ Tindahan ng̃ mg̃a isdâ ó ng̃ mg̃a lamáng kati.

ABACERO, RA. m. y f. Nagtitindá ng̃ mg̃a sarisarì.

ABAD. m. Ang mataás na namumunò sa monasteryo ó simbahan.

ABADESA. f. Kakapatíd na nakatataas sa isáng kapisanan o kumbento ng̃ mg̃a mongha.

AB ÆTERNO. loc. lat: Mulâ sa waláng hanggá ‖ Pagkaraka na.

ABAJO. adv. l. Sa ibabâ. ‖ Sa hulihán ‖ Dar abajo. Manaog. ‖ Venirse abajo. Mahulog; malagpak.

¡ABAJO! interj. Nagsasaysay ng̃ paguutos at nang̃ang̃ahulugán ng̃ *bumaba ka ó bumaba kayo.* (baja, baje usted ó bajad) ‖ Sigáw na nagpapakilala ng̃ dî pagsangayon.

ABALANZAMIENTO. m. Pagtimbang. ‖ Pagdaluhong.

ABALANZAR. v. a Timbang̃ín. ‖ Iabóy. ‖ v. r. Dumaluhong; sumubò sa pang̃anib.

AB ALIO SPECTES ÁLTERI QUOD FÉCERIS. loc. lat. Sinomang gu-

magawâ nḡ masamà sa kaniyáng kapuwâ ay umasang gagawán din namán nḡ kasamán nḡ ibá.

ABALORIO. m. Manik.

ABANDONABLE. adj. Karapatdapat pabayaan; mapababayaan.

ABANDONADO, DA. p. p. nḡ Abandonar. ‖ adj. Tamád; pabayâ; waláng wastô. ‖ Nakalimutan; waláng magkupkop; tapon.

ABANDONAR. v. a. Ipaubayà; talikdan; pakalátka'atin. ‖ Iwalay, iwang magisá ó sa kahirapan ang isang tao. ‖ Huwag tumupád sa isáng tungkulin. ‖ v. r. Magpabayà sa sariling kapakanan, sa mḡa tungkulin ó sa pagaalagà sa sariling katawán. ‖ Sumukò. ‖ Dumaluhong.

ABANDONATIVO, VA. adj. Mapagpabayà.

ABANDONO. m. Pagpapabayà; kapabayaan. ‖ Kawalán nḡ pagkukupkop. ‖ Di pagtupád sa isáng tungkulin.

ABANICAMIENTO. m. Pagpapaypay.

ABANICAR. v. a. Pumaypay; paypayán. ‖ v. r. Magpaypay. ‖ fig y fam. Dumagok; magparusa.

ABANICAZO. m. Malaking pamaypay. ‖ Hampás nḡ pamaypay ó abaniko.

ABANICO. m. Pamaypay.

ABANILLO. m. Maliit na pamaypay.

ABANIQUEO. m. Pagpapaypay.

ABANIQUERIA. f. Pagawaan nḡ mḡa pamaypay. ‖ Tindahan ó kumpunihan nḡ mḡa pamaypay.

ABANIQUERO, RA. m. y f. Gumagawâ ó nagbibilí nḡ mḡa pamaypay. ‖ m. Poók na pinagtataguan nḡ mḡa pamaypay.

ABARATABLE. adj. Mamumura.

ABARATADOR, RA. adj. Nagpapamura.

ABARATADURA. f Pagkamura; kamurahan.

ABARATAMIENTO. m. Pagkamura; kamurahan.

ABARATAR. v. a. Imura; babaan ang halagà nḡ isáng bagay. ‖ Bumilí ó magbilí nḡ mura. ‖ n. y r. Mamura; mawalán nḡ halagá.

ABARCADOR, RA. adj. Lumalangkom; yumayakap.

ABARCADURA. f. Paglangkom; pagsakmal.

ABARCAMIENTO. m. Paglangkom; pagsakmál.

ABARCAR. v. a. Yakapin. ‖ fig. y fam. Lumangkóm; sumakmál. ‖ *Entre cazadores*; Bumating.

ABARRAGANADO, DA. p. p. nḡ Abarraganarse. ‖ adj. Kalunyà.

ABARRAGANAMIENTO. m. Pañgañgalunyà.

ABARRAGANARSE. v. r. Magsama nḡ labág sa batás ang isáng lalaki at isáng babae. ‖ Magkalunyaan.

ABARRANCADURA. f. Pagkabará; pagkasadsád nḡ alinmáng sasakyángdagat.

ABARRANCAMIENTO. m. Pagkasadsad nḡ alinmang sasakyángdagat; pagkabará.

ABARRANCAR. v. a. Gumawâ nḡ

mĝa libís; ilibís. ‖ v. n. *Mar.* Mabará, masadsád ang isáng daóng. ‖ v. r. Masiló.

ABARREDERA. f. Pangwa'ís; walís.

ABASTECEDOR, RA. adj. Tagapaglaan. ‖ Tagapagimbák; tagapagbilí; mañgañgalakal.

ABASTECER. v. a. Ipagtaan; ipaghandâ nĝ mĝa kailañgan. ‖ Humiñgî nĝ mĝa bagay na kinakain, iniinóm at ibáng kagamitáng kinakailañgan. ‖ v. r. Maglaan.

ABASTECIMIENTO. m. Paglalaan; pagtitinggál nĝ mĝa bagay na kailañgan.

ABASTO. m. Laang mĝa pagkabuhay sa isáng bayan ó kapisanan. ‖ m. pl. Baon.

¡ABATE! interj. Magiñgat ka sa bagay na iyan. ‖ Lumayas ka riyán. ‖ ¡Kaiiñgat!

ABATE. m. Paring may hawak na isá ó iláng mababang orden at nakasuot nĝ damít klerigong tabas romano. ‖ Paring tagaibánglupà.

ABATIDO, DA. p. p. nĝ Abatir. ‖ adj. Alipustâ; mababà; hamak.

ABATIDOR, RA. adj. Dumadagán; umiiníś.

ABATIMIENTO. m. Pagkahapay. ‖ Pagpapakumbabâ; kapakumbabâán. ‖ Panghihinà; panglulumó.

ABATIR. v. a. Maghapay. ‖ Umayop; umalimura. ‖ v. r. Mahapay; máwasák. ‖ v. n. *Mar.* Malihis ang isáng sasakyángdagat sa gawíng patutunĝuhan.

ABDICACIÓN. f. Kusangloób na pagtanggí sa isáng katungkulan. ‖ Pagtiwalág sa isáng pangkating pulítiko.

ABDICAR. v. a. Tanggihán ang isang katungkulan. ‖ Isalin ang kurona ó kaharián sa ibá. ‖ Tumiwalág sa pangkating kinaaaniban

ABDITIVO, VA. adj. Makapagkukublí; makapagtatagò.

ABDITORIO. m. Pagpapahiñgá; pagiisá. ‖ Poók na laang pagtaguan nĝ isáng bagay.

ABDOMEN. m. Pusón; tiyán

ABDOMINAL. adj. Nauukol sa pusón ó tiyán.

ABDOMINIA. f. Malabis na kayamùan.

ABDUCCIÓN. f. Paglalabás. ‖ Pañgañgatuwiran. ‖ Paghihiwaláy nĝ isáng bahaging bumubuô sa pinakakatawán. ‖ Pagagaw sa pamamagitan nĝ paghimok ó nĝ dahás.

ABDUCIR. v. a. Pañgatuwiranan. ‖ Salansañgín ang isáng palagáy.

ABECÉ. m. Abakadâ. ‖ fig. Mĝa pasimulâ nĝ isáng karunuñgan.

ABECEDARIO. m. Abakadâ. ‖ Pagkakasunódsunód nĝ mĝa titik nĝ isáng wikà. ‖ Kartel ó maliít na aklát na kinatatalâan nĝ mĝa titik nĝ abakadâ na ginagamit sa pagtuturò nĝ pagbasa.

ABEJA. f *Zool* Pukyutan; kamumò. ‖ *Astrol.* Lipon nĝ apat na bituin nĝ panglimáng lakí.

ABEJAR. m Poók na kinadoroonan nĝ mĝa bahaypukyutan.

ABEJARÓN. m. *Zool.* Higad.

ABEJARUCO. m. Ibong humahagad

nḡ mḡa pukyutan. ‖ fig. Tao na ang pakikiharán ay nakagagalit.

ABEJÓN. m. *Zool.* Pukyutang lalakí.

ABEJORRO. m. *Zool.* Bubuyog

ABERTURA. f Pagbubukás; pagkabukás. ‖ Biták; butas; siwang ‖ fig. Katapatang loob; kakinisan sa pakikiharáp.

ABESTIADO, DA. adj. Parang hayop.

ABESTIARSE. v. r. Magpakahayop; magasal hayop.

AB HOC ET AB HAC. loc. lat. waláng ayos; gulúngguló.

ABIERTO, TA. p. p irreg. nḡ Abrir. ‖ adj. Bukás. ‖ Waláng bakod; tiwangwáng. ‖ fig. Matapát na kalooban.

ABIGOTADO, DA. adj May bigote ó may balbás sa nḡusò.

AB IMO PÉCTORE. Loc lat. Sa kaibuturan nḡ pusò.

AB INITIO. Loc. lat. Sa mulâ't mulâ pa; sa kaunaunahan.

AB INTESTATO. loc. lat. Waláng testamento ó kasulatan.

ABISMADO, DA. p p. nḡ Abismar. ‖ adj. Lupaypay; lugamì; lubóg. ‖ Natilihan; nawalán nḡ loob. ‖ Waláng imík.

ABISMAR. v. a. Ibulusok; ilubóg. ‖ Lituhín; ibapay. ‖ v. r. fig. Magnilay. ‖ Mabapay.

ABISMO. m. Kailaliman; bulusok. ‖ *Geol.* Bangín. ‖ fig. Impiyerno.

ABJURABLE. adj. Matatalikdan ó dapat talikdan ang kamaliang kinahulugan. ‖ Malî; lisyâ.

ABJURACIÓN. f. Panumpâang pagtalikod sa kamaliang kinahulugan.

ABJURAR. v. a. Tumalikod na may panunumpâ sa kamaliang kinahulugan. ‖ Tumakwíl sa mḡa lumang pagpapalagáy.

ABLANDABLE. adj. Mapalalambót.

ABLANDADOR, RA. adj. Nagpapalambót.

ABLANDAMIENTO. m. Pagpapalambót; panglalambót

ABLANDAR. v. a. Magpalambót; palambutín. ‖ fig. Magpahupâ nḡ kagalitan. ‖ v. n. Lumangbót; magbawas ang bagsík nḡ panahón.

ABLANDATIVO, VA. adj. Nagpapalambót.

ABLEPSIA. f. *Med* Pagkabulag ‖ fig. Pagkasirà nḡ isip.

ABLUCIÓN. f. Paghuhugas. ‖ Paglilinis sa pamamagitan nḡ tubig ayon sa isáng alituntunin nḡ mḡa parì. ‖ Ang kaugaliang ginagawâ nḡ parì sa loob nḡ pagmimisa, na paglilinis nḡ kalis at paghuhugas nḡ mḡa dalirì matapos na maubos ang lamán.

ABNEGACIÓN. f. Pagpapakahirap sa paglilingkód sa Diyos ó sa kabutihan nḡ kapuwâ. ‖ Pakikisangayon.

ABNEGAR. v. a. Tumalikod nḡ kusangloób sa mḡa nasà, damdamin, katuwàan ó mḡa kapakinabanḡan. ‖ Pawalánghalagá; alípustain.

ABOBADO, DA. p. p. nḡ Abobar. ‖ adj. Parang tanḡá; anyô ó ki-

los tangá. || May pagkamapagpatawá.

ABOBAMIENTO. m. Katangahán; kahangalan; pagkahangál.

ABOBAR. v. a. Gawíng tangá. || Ungasín; hangalín; paglibátlibatín ang isip. || v. n. Mahibáng; mabalíw; malibát ang isip.

ABOCAMIENTO. m. Pagtaban sa bibíg. || Paglalapít; paglapit.

ABOCAR. v. a. Tabanan ng bibíg. || Ilapit. || Magbukás ng daan. || v. r. Magkakita; magsalitaan.

ABOCHORNABLE. adj Mangyayaring umalinsangan.

ABOCHORNADO, DA. p. p. ng Abochornar. || adj. Maalinsangan; alinsangan.

ABOCHORNAR. v. a. Magpaalinsangan || *Bot.* Magkasakít ang mga halaman sa init. || fig. Humiyâ.

ABOFETEABLE. adj. Karapatdapat tampalín; matátampál.

ABOFETEADOR, RA. adj. Tumátampál.

ABOFETEADURA. f. Tampál.

ABOFETEAMIENTO. m. Pagtampál.

ABOFETEAR. v. a. Manampál; tampalín.

ABOGACÍA. f. Hanapbuhay sa panananggól; pagtatanggól.

ABOGADA. f. Asawa ng manananggól. || Manananggól na babai. || Tagapamagitang babai.

ABOGADILLO. m. Manananggól na kakauntî ang usapín.

ABOGADO. m. Manananggól na lalaki.

ABOGAR. v. n. Magtanggól. || fig. Mamagitan. || Tumulong; kumalingà; mangatawán.

ABOLENGO m. Ninunò; kanunununuan || Kayamanang minana sa kanunununuan.

ABOLIBLE. adj. Mapawawalángbisà; makakatkat.

ABOLICIÓN f. Pagpapawalángbisà; pagkatkat; pagpawì

ABOLICIONISMO. m. Doktrina ó aral ng mga kumakatig sa pagpapawalángbisà sa isáng batás ó kinaugalìan.

ABOLICIONISTA. m. y f Kapanalig ó kakampí sa ikawawaláng bisà ng isáng batás ó kinaugalian.

ABOLIDOR, RA adj. Nagpapawalángbisà sa isáng batás ó kinaugalìan.

ABOLIR. v. a. Pawalángbisà ang isáng batás ó kinaugalìan || Ihapay; lipulin; siràin; katkatín; alisín; ipagbawal; pawìin.

ABOLSADO, DA. adj. Hugis ó ayos bulsá.

ABOLLADURA. f. Pagyupì; pagkayupì; || Pagkapiíng.

ABOLLAR v. a. Gawíng hugis bola ang isáng bagay. || Yupìin; piingín; || Pamintugín sa hampás. || Magkintál sa isáng bakal sa pamamagitan ng sinsil ó martilyo || v. r. Mayupì; mapiíng.

ABOMBAR. v. a. Magpalukóng; palukungín. || Tuligín; manglitó.

ABOMINABLE. adj. Karapátdapat sumpaín; katakwíltakwil.

ABOMINACIÓN. f. Pagtatakwil.

ABOMINAR. v. a Hatulan at sumpaín ang mğa tao ó mğa bagay; kapootán. || Itakwil

ABONABLE. adj. Nararapat ó mangyayaring pagbayaran ó pagpalwalan.

ABONADO, DA. p. p nğ Abonar. || adj. Pinagpalwalan; pinagkatiwalàan || m. y f. Ang taong kumuha ng isáng likmuan sa dulaan ó alínmang tanghalan nğ panoorín.

ABONADOR, RA. adj. Nagpapalwal. || Nagbabayad.

ABONANZAR. v. n. Luminaw ang panahón; humupâ ang unós ó bagyó

ABONAR. v. a. Pagkatiwalaan. || Pagpalwalan. || Managót sa pagkakautang nğ ibá || Pabutihin ang kalagayan nğ isáng bagay || Patabâan ang lupà. || v. n. Luminaw ang panahón.

ABONARÉ. m. *Com.* Katibayang kinasusulatan nğ kapanğakuan sa pagbabayad ó pagpapalwal.

ABONO. m. Pagpapalwal; palwal. || *Agric.* Patabâ sa lupà.

ABORDABLE. adj. *Mar.* Mapagsasadsarán nğ mğa sasakyán.

ABORDAJE. m. *Mar.* Pagsadsad nğ sasakyán. || *Mar.* Pagkakabanggâ nğ dalawáng sasakyángdagat.

ABORDAR. v. a. *Mar.* Ibanggâ ang isáng sasakyángdagat sa kapwà sasakyángdagat; ilapit ang isáng sasakyángdagat sa isá. || Ipundó; isadsád. || v. n. Sumadsád; pumundó sa baybayin.

AB ORE AD AUREM. loc. lat. Ibulóng sa tainga.

ABORRASCADO, DA. p. p. nğ Aborrascar. || adj. Mapanğanib; nabagyó.

ABORRASCARSE. v. r. Bumagyó; umunós || fig. Magbago; mabalisa. || fig. Maglanğó; malanğó.

ABORRECER. v. a. Kapootan; ipagtaním; kayamután. || Iwan; ipaubayà.

ABORRECIBLE. adj Kapoótpoót; dapat ipagtaním.

ABORRECIDO, DA. p. p. nğ Aborrecer. || adj Napoót; yamót.

ABORRECIMIENTO. m. Pagtataním; pagkapoót: kayámutan.

ABORTAMIENTO. m. Pagkaagas; panğanğanák nğ walâ sa panahón.

ABORTAR. v. a. Manğanák nğ walâ sa panahón; makunan; ma agas. || v. n. *Bot.* Maunsiyamì; malagas ang bulaklak at dî magtulóy na magíng bunğa. || fig. Mabigô.

ABORTIVO, VA. adj. Sumilang nğ walâ sa panahón. || Pangpaagas; pangtunaw.

ABORTO. m. Panğanğanák nğ walâ sa panahón, pagkaagas. || *Bot.* Pagkaunsiyamì nğ mğa halaman. || fig. Ang alinmang pangbihirang likhâ nğ kalikasán.

ABOTAGAMIENTO. m. Pamamanás; pamamagâ nğ katawán.

ABOTAGARSE. v. r. Mamanás; mamagâ ang katawán. || Mamagâ ang mukhâ ó ang mğa matá. || fig. Maunğás.

ABOTONADOR. m. Panglagáy ng̃ bitonis.

ABOTONAR. v. a. Bitonesan; ibitonis. ‖ r. Magbitonis. ‖ v. n. *Bot* Mamuko ang halaman.

ABRACIJO. m. Yakap; kipkip.

ABRASADOR, RA. adj. Nakasusunog; nakapapasò.

ABRASAMIENTO m. Panununog; pagkasunog; pagkapasò

ABRASANTE. p. a. ng̃ Abrasar. Nakasusunog; nakapapasò.

ABRASAR. v. a. Pagbagahin: sunugin; pasuin. ‖ v. r. Masunog; mapasò. ‖ fig. Lugsakín ang kayamanan. ‖ fig. Humiyâ sa pamamagitan ng̃ mg̃a kilos at mabibigát na salitâ. ‖ v. r. fig. Mabalisa sa pagibig ó sa galit.

ABRAZADERA. f. Kasinggáy; pangyakap.

ABRAZADOR, RA. adj Yumayakap. ‖ m. Unang bilóg at mahabà na ikinakatang sa mg̃a bisig ó paá.

ABRAZAMIENTO. m. Pagyakap; pagyapós.

ABRAZANTE. p. a. ng̃ Abrazar. Yumayakap; yumayapós.

ABRAZAR. v. a. Yakapin; yumakap; yumapós. ‖ Tanggapín; sangayunan. ‖ fig. Sumaklaw; sumakop. ‖ fig. Akùin. ‖ v. r. Magyakapán; magyapusan.

ABRAZO. m. Yakap; yapós. ‖ Pagyakap; pagyapós.

ABREVADERO. m. Poók na painuman ng̃ mg̃a alagang hayop.

ABREVADOR, RA. adj. Tagapagpainóm ng̃ alagang hayop.

ABREVAR. v. a Magpainóm ng̃ alagang hayop. ‖ Magdilíg ó magbasâ ng̃ isáng bagay.

ABREVIACIÓN. f. Pagpapaiklî; pagpapadalî.

ABREVIADOR, RA. adj. Nagpapaiklî; nagpapadalî.

ABREVIAR. v. a. Iklîín; padalîín; paliitín. ‖ Daglîín.

ABREVIATURA. f. Daglíng pang̃ung̃usap. ‖ Paraán ng̃ pagsulat ng̃ isáng pang̃ung̃usap sa pamamagitan ng̃ isá ó iláng titik na bumubuô.

ABRIGAÑO. m. Poók na kanlóng sa hang̃in.

ABRIGAR. v. a. Kumutan: balabalan ‖ Magkaroón ng̃ mg̃a diwà, damdamin, alinlang̃an, at ibp. ‖ fig. Ampunín; tulung̃an; kupkupín. ‖ *Mar.* Ikanlóng ang sasakyángdagat sa hang̃in. ‖ v. r. Magkumot; magbalabal; kumanlóng.

ABRIGO. m. Pagkakanlong; pagbabalabal. ‖ Kumot; balabal. ‖ Poók na kublí sa hang̃in. ‖ *Mar.* Poók na pinagkakanlung̃án sa hang̃in ng̃ mg̃a sasakyángdagat. ‖ fig. Pagkupkop: pagtulong; pagampón.

ABRIL. m. Ikaapat na buwán ng̃ taón. ‖ pl. fig. Gulang na taglay sa kabataan.

ABRILLANTADOR. m. Tagapagpakináng ng̃ mg̃a mahalagáng bató. ‖ Pangpakináng; pangpakisláp ng̃ mg̃a mahalagáng bató.

ABRILLANTAR. v. a. Magpakináng; pakislapín. ‖ fig. Bigyán ng̃ higít na halagá ó ningning ang isáng bagay.

ABRIMIENTO. m. Pagbubukás.

ABRIR. v. a. Ibukás; buksán || Ibukadkád. || Busbusín || Biyakín; punitin; hatìin. || v. n Bumukadkád. || v. r. Bumukás; bumuká. || fig. Maghayág; magkatiwalà ng̃ isáng lihim.

ABROCHADOR. m. Tagapagbitonis.

ABROCHAMIENTO. m. Pagbibitonis.

ABROCHAR. v. a. Ibitonis; magbitonis.

ABROGACIÓN. f. Pagpapawaláng bisà; pagpapawaláng halagá.

ABROGAR. v. a. Pawaláng bisà; pawaláng halagá.

ABRUMADO, DA. p p. ng̃ Abrumar. || adj. Hiráp.

ABRUMADOR, RA. adj. Nagpapahirap; sumisiíl.

ABRUMAR. v. a Siilín; pahirapan || fig. Gambalain. || Pagdilimín; panglabuin. || v. r. Magdilím.

ABRUTADO, DA. p. p. ng̃ Abrutar || adj. Parang hayop.

ABSOLUCIÓN. f. Pagpapalayà; pagkalág sa sala. || Kapatawarán. || *For.* Pagpapawaláng sala sa isáng nasasakdál.

ABSOLUTISMO. m. Ayos ng̃ pamahalaan na ang ganáp na kapangyarihan ay nasa isáng tao lamang.

ABSOLUTISTA. adj. Kapanalig ó kasangayon sa pamahalaan na ang ganáp na kapangyarihan ay nasa isáng tao lamang.

ABSOLUTO, TA. adj. Ganáp; lubós. || s. Makapangyarihan.

ABSOLVENTE. p. a. ng̃ Absolver. || adj. Nagpapatawad; nagpapawaláng sala; kumakalág sa talì ng̃ kasalanan.

ABSOLVER. v. a. Patawarin; palayàin. || Kalagán ng̃ parì sa talì ng̃ kasalanan ang isáng nang̃ung̃umpisál. || *For.* Pawalang sala.

ABSORBENCIA. f. Pagsipsip; paghitít.

ABSORBENTE. p. a. ng̃ Absorber. Sumisipsip; humihitít.

ABSORBER. v. a. Sipsipín; higupin; hititín. || fig. Ubusin; lustayín ang kayamanan. || fig. Himukin; lamuyutin.

ABSORBIBLE. adj. Masisipsip; mahihitít.

ABSORCIÓN. f. Pagsipsip; paghitít.

ABSORTO, TA. p. p. ng̃ Absorber. || adj. Napataká; namanghà; natilihan; napagilalás.

ABSTEMIO, MIA. adj. Hindì umiinóm ng̃ alák.

ABSTENCIÓN. f. Pang̃ing̃ilin.

ABSTENERSE. v. r. Mang̃ilin; magpigil ng̃ kagustuhan.

ABSTINENCIA. Pang̃ing̃ilin. || Pagpipigil ng̃ pagkain ng̃ lamáng kati sa pagtupád sa ipinaguutos ng̃ pananampalataya.

ABSTINENTE. p. a. ng̃ Abstenerse. Nang̃ing̃ilin. || adj. Katamtaman sa pagkain at paginóm.

ABSTRACCIÓN. f. Pagtataimtím. || Pagilag sa pakikiharáp sa tao.

ABSTRACTO, TA. p. p. irreg. ñg Abstraer. || adj. Nauukol sa mña karunuñgan ó pagaaral na nasa pagkukurò lamang at walâ sa gawáng hayagan

ABSTRAER. v. a. Paghiwalayín sa isip. || v. n. Magpabayà; huwag pansinín. || v. r. Taimtimin.

ABSTRAIDO, DA. p. p. ñg Abstraer. || adj. Ilág sa pakikiharáp sa mña tao. || Libáng.

ABSUELTO, TA. p. p. irreg. ñg Absolver. || adj. Pinalayà; pinawaláng sala; pinatawad.

ABSURDO, DA. adj. Alít sa katuwiran; tiwalî. || m. Sabi ó gawáng alít sa katuwiran.

ABUELA. f. Iná ñg amá ó ñg iná; nunong babae. || fig. Matandang babae.

ABUELASTRA. f. Iná ñg amá ó ñg iná sa pakinabang. || Asawang kaulî ñg nunong lalaki.

ABUELASTRO. m. Amá ñg amá ó ñg iná sa pakinabang. || Asawang kaulî ñg nunong babae.

ABUELO. m. Amá ñg amá ó ñg iná; nunong lalaki. || Ninunò || fig. Matandang lalaki.

ABULTADO, DA. p. p. ñg Abultar. || adj. Matambók; makapál; malakí.

ABULTAMIENTO. m. Pagtambók; paglakí; katambukán; kalakihán.

ABULTAR. v. a. Patambukín. || Palakihín; palaparin. || fig. Palabisin. || v. n. Tumambók; umumbók.

ABUNDANCIA. f. Kasaganaan; karamihan; pagpapasasà.

ABUNDANTE. p. a. ñg Abundar. || Saganà; pasasà. || Marami; masaganà.

ABUNDAR. v. n. Sumaganà; magpasasà. || Dumami.

ABURAR. v. a. Pasuin; sunugin.

ABURRIDO, DA. p. p. ñg Aburrir. || adj. Nayayamót; namumuhî; napopoót.

ABURRIDÓR, RA. adj. Nangyayamót; nagpapagalit.

ABURRIMIENTO. m. Pagkayamót; pagkagalit.

ABURRIR. v. a. Mamagod; mangyamót; mangmuhî; mangabala; magpagalit. || v. r Mapagod; mayamót; mamuhî

ABUSADOR, RA. adj. Lumalabis; sumasagwâ

ABUSAR. v. n. Lumabis; sumagwâ; lumampás. || Magpakalabis sa paggamit ñg anománg bagay.

ABUSIÓN. f. Pamahiin; abubot.

ABUSO. m. Kalabisan; kasagwaan. || Kalabisan sa paggamit ñg anomang bagay. || Paglalò; paglampás; pagpapakalabis; pagpapakasagwâ.

ABYECCIÓN. f. Kababaan; pagkahamak; kawaláng halagá.

ABYECTO, TA. adj. Hamak; waláng halagá. || Alipustâ

ACÁ. adv. l. Dito; dini; sa gawing itó. || adv. t. (Pinañguñgunahan ñg iláng preposición at ñg ibáng adverbio, na nagbabadya ñg kasalukuyang pangyayari). Sa araw na itó; ñgayón.

ACABABLE. adj. Matatapos; mayayarì; mauubos.

ACABADO, DA. p. p. ñg **Acabar.** ‖ **adj. Tapós;** yarì; ubós. ‖ Sirâ; lumà.

ACABADOR, RA. adj. Tumatapos; yumayarì.

ACABAMIENTO. m. Pagtapos; pagyarì; pagkatapos; pagkaubos. ‖ Wakás; hanggá. ‖ fig. Kamatayan.

ACABAR. v. a. **Tapusin; yariin; wakasán.** ‖ **Ubusin.** ‖ **Sirain; lipulin.** ‖ v. r. **Maubos;** matapos; **mayarì;** malipol. ‖ v. n. **Mamatáy.**

ACADEMIA. f. **Kaakitakit na poók** sa **isáng** nayon ñg **Atenas,** na **pinagtuturuan** ni **Platón at** ñg **ibáng mñga** pahám ñg *filosofia.* ‖ **Paaralán** ñg *filosofia* **na itinatág ni Platón.** ‖ **Kapisanan** ñg **mñga taong** bihasa **sa** wikà. ‖ **Ba hay Paaralán.**

ACADÉMICO, CA. adj. **Nauukol sa paaralán** ñg *filosofia* ni **Platón.** ‖ **Nauukol sa akademya.** ‖ m. y f. **Kagawad sa isáng akademya**

ACADEMISTA. m. **Nagtuturò ó nagaaral** sa **isáng akademya.**

ACAECER. v. n. **Magkataón; mangyari; sumapit.**

ACAECIMIENTO. m. **Pagkakataón; pangyayaring** dî **sinasadyâ.**

ACALENTURADO, DA. p. p. ñg **Acalenturarse** ‖ **adj. May sinat; sinisinat.**

ACALENTURARSE. v. r. **Magkasinat; sinatin.**

ACALORADO, DA. p. p. ng **Acalorar** ‖ **adj. Nagaalab; nagniniñgas; nagaapóy.** ‖ **fig. Nagñgañgalit; nagaapóy ang kalooban.**

ACALORAMIENTO. m. **Init; pagiinit; pagniniñgas.** ‖ **fig. Pagñgañgalit; pagaapóy ñg kalooban.**

ACALORAR. v. a. **Painitin.** ‖ **Pagurin sa pamamagitan ñg malabis na paggawâ.** ‖ **fig. Pasiglahín sa paggawâ.** ‖ **v. r. Maginit.** ‖ **v. r. fig. Magapóy ang kalooban sa pakikipagusap.** ‖ **Sumiglá; uminit ang** usapan.

ACALLAR. v. a. **Patahanín.** ‖ **fig. Patahimikin; patiwasayin; awatin.**

ACAMALEONARSE. v. r. **Magsahunyañgò.**

ACANALADO, DA. p. p. **ñg Acanalar.** ‖ **adj. May kanál; nakakanalán.**

ACANALADOR, RA. adj. **Nagkakanál.** ‖ m. *Carp.* **Katám na pangkanál.**

ACANALAR. v a. Kanalán.

ACAÑONEAMIENTO. m. **Pagtudlâ; pagkanyón.**

ACAÑONEAR. v. a. **Tudlâín; kanyunin ang mñga kaaway.** ‖ **Dumigmâ sa pamamagitan ñg mñga kanyón.**

ACAPARADOR, RA. adj. **Sumasakmál; lumalangkóm.**

ACAPARAMIENTO. m. **Pagsakmál ñg mñga kalakal; paglangkóm.** ‖ **Pagiimbák.**

ACAPARAR. v. a. **Sumakmál ñg mñga kalakal; lumangkóm.** ‖ **Magimbák.** ‖ **Kumamkám.**

ACARDENALADO, DA. p. p. ñg **Acardenalar.** ‖ **adj. Namamasâ; nañgiñgitím.**

ACARDENALAR. v. a. Pagpasaín; paglatayin ang katawán. ‖ v. r. Magpasâ; maglatay.

ACAREAR. v. a. Ipamukhâ; sabihin sa haráp.

ACARICIADOR, RA. adj. Umaamò; nagaamòamò.

ACARICIAR. v. a. Amúamúin; pagpakitaang giliw. ‖ fig. Pakiharapán ang sinomán ng̃ buong giliw. ‖ fig. Sumagì; humampás ng̃ dahandahan (nauukol lagi na sa hang̃in). ‖ v. r. Magpakitaang giliw; magmahalan. ‖ fig. Magalák sa paggunitâ ng̃ isáng bagay, dahil sa hang̃ád ó pagasang makamtán.

ÁCARO. m. *Zool.* Maliít na hayop na kahawig ng̃ gagambá, waláng mg̃a matá, may mg̃a pang̃áng hugis sipit at dî nakikita kungdî sa pamamagitan ng̃ mikroskopio. ‖ Kagaw (kung sa galís.)

ACARREADOR, RA. adj. Humahakot. ‖ m. Tagapaghakot.

ACARREAR. v. a. Hakutin sa pamamagitan ng̃ karo. ‖ Ilipat ‖ fig. Pagbuhatan ó magíng sanhî ng̃ anománg bagay.

ACARREO. m. Paghakot ‖ Paglilipat; pagdadalá sa isáng dako.

ACASO. m. Pagkakataón; pangyayaring dî sinasadyâ. ‖ adv. m. Sa isáng pagkakataón. ‖ adv. d. Marahil; bakâ. ‖ *interrog.* ¿Diyatà? ¿bá?

ACATABLE. adj. Kagalanggalang; marapat pagpitaganan.

ACATAMIENTO. m. Paggalang. ‖ Kasunuran; pitagan.

ACATAR. v. a. Igalang; pagpitaganan.

ACATARRARSE. v. r. Sipunín; masipón.

ACAUDALADO, DA. p. p. ng̃ Acaudalar. ‖ adj. Masalapî; mayaman.

ACAUDALAR. v. a. Magpayaman; magtipon ng̃ salapî. ‖ Tumuklás ng̃ higít ng̃ kabanalan ó karunung̃an.

ACAUDILLAMIENTO. m. Paguutos ó pamamahalà ng̃ mg̃a kawal sa digmâ.

ACAUDILLAR. v. a. Magutos ó mamahalà sa mg̃a kawal sa digmâ. ‖ fig. Mang̃ulo sa alinmáng lapian ó pangkatin.

ACCEDENTE. p. a. ng̃ Acceder. ‖ adj. Pumapayag.

ACCEDER. v. n. Pumayag sa hinihing̃î ó ninanasà; sumangayon. ‖ Sumunód sa diwà ng̃ ibá. ‖ Pahintulutan; ayunan.

ACCESIBILIDAD. f. Paglapit; pagdaiti.

ACCESIBLE. adj. Malalapitan; mapapasok; madadaitihan. ‖ fig. Nauukol sa taong may magiliw na pakikiharáp. ‖ Nahahandâ ó may hilig na gumawâ, umisip ó dumamdám ng̃ anománg bagay.

ACCESIÓN. f. Pagpayag; pagsangayon. ‖ Paglapit, pagdaiti. ‖ *For.* Isá sa mg̃a kaparaanan ng̃ pagtatamó ng̃ kapangyarihan ó pag mamay-arì ng̃ mg̃a bagay.

ACCÉSIT. m Gantingpalang mababà.

ACCESO. m. Paglapit; pagsapit ‖ Pagsisiping ng̃ isáng lalaki at isáng babae.; pagaagulo. ‖ Landás; pasukán. ‖ fig. Pakikipagharáp sa kapuwâ. ‖ *Med.* Sumpóng ng̃ karamdaman.

ACCESORIA. f. Tahanang maliit na malapit ó karatig ng̃ malakí.

ACCESORIO, RIA. adj. Karatig; kasama. ‖ Kakabít sa malakí.

ACCIDENTADO, DA. p. p. ng̃ Accidentar. ‖ adj. Nasaktan; napapang̃anyayà.

ACCIDENTAL. adj. Hindî dakilà. ‖ Nagkataón.

ACCIDENTAR. v. a. Lumikhâ ng̃ pagkakataón ó pangyayari; magpang̃anyayà; magpahamak. ‖ v. r. Masaktág; mapang̃anyayà; mapahamak.

ACCIDENTE. m. Isáng bagay na hindî dakilà. ‖ Pagkakataón; pangyayaring dî sinasadyâ. ‖ Sakunâ; kapahamakan. ‖ *Med.* Biglang paglubhâ ng̃ karamdaman, na dî inaantay na mangyayari.

ACCIÓN. f Gawâ. ‖ Paggaláw ng̃ anománg kasangkapan ng̃ katawán ‖ Kilos; anyô. ‖ Kumpás; galáw; hikas. ‖ *Com* Bawa t bahaging bumubuô sa puhúnan ng̃ isáng samahán sa pang̃ang̃alakal. *For.* Karapatáng tinataglay sa paghing̃î ng̃ isáng bagay sa paglilitis. *Mil.* Paglalaban. ‖ *de gracia.* Pagpapasalamat.

ACCIONAR. v. n. Kumumpás upang maipaaninaw ang isáng bagay; lakipan ng̃ mg̃a kilos at kumpás ang pagsasalaysay upang magkaroon ng̃ lalong bisà at lakás. ‖ Magmímika sa pagsasalitâ.

ACCIONISTA. com. *Com.* Kasamá sa isáng samahán sa pang̃ang̃alakál.

ACECINADOR, RA. adj. Pumipindang. ‖ s. Tagapagpindang.

ACECINADURA. f. Pagpipindang; pagtutuyô ng̃ karné.

ACECINAR. v. a. Pindang̃ín

ACECHADERA. f. Pánubukan.

ACECHADOR, RA. adj. Nanunubok. ‖ s. Tagapanubok.

ACECHANZA. f. Panunubok; paniniktik.

ACECHAR. v. a. Subukan; tiktikán; manmanán.

ACECHO. m. Panunubok; paniniktik; pagmamanmán.

ACEDABLE. adj. Mangyayaring umasim.

ACEDAR. v. a. Paasimin. ‖ fig Pasamâín ang loób. ‖ v. r. Umasim. ‖ fig. Sumamâ ang loób. ‖ *Bot.* Maniláw at magkasakít ang mg̃a halaman.

ACEDÍA. f. Kaasiman. ‖ Pang̃ang̃asím ng sikmurà. ‖ fig. Kasung̃itán ng asal sa pakikiharáp.

ACEDO, DA. adj. Maasim. ‖ fig. parang sukà

ACÉFALO, LA. adj. Waláng ulo. ‖ fig. y fam. Kapós sa isip; alisagság.

ACEGUERO m. Mang̃ang̃ahoy ó namumulot ng̃ mg̃a kahoy na panggatong.

ACEITAR. v. a. Lang̃isán; pahiran ng̃ lang̃ís.

ACEITE. m. Langís.

ACEITERA. f. Babaing naglalakô ng langís. ‖ Lalagyán ng langís.

ACEITERÍA. f. Paggawâ ng langís. ‖ Tindahan ng langís.

ACEITERO. m. Lalaking naglakô ng langís.

ACEITOSO, SA. adj. Naglalangís.

ACEITUNA. f. Bunga ng olibo; asetunas.

ACELERACIÓN. f. Pagtulin.‖ Pagsulong; paguna; pagdalî.

ACELERADOR, RA. adj. Nagpapatulin.

ACELERAR. v. a. Patulinin; padaliin. ‖ v. r. Tumulin; magtulin; magmadalî

ACENDRADO, DA. p. p. ng Acendrar ‖ adj. fig. Dalisay; waláng bahid dungis

ACENDRAMIENTO. m. Pagdalisay; paglilináng.

ACENDRAR. v. a. Dumalisay ng gintô, pilak, tansô at ibá pa sa pamámagitan ng apóy. ‖ fig. Linangín; linisin.

ACENTO. m. *Gram* Diín ng pagbibigkás. ‖ Kudlít na pahiwás, na ipinaiibabaw sa isáng *vocal* ng sílaba ó pantig na binibiglâ kung bigkasín. ‖ Puntó ó tunóg ng pagsasalitâng gawî sa bawa't bayan. ‖ Wikà; awit; tinig. ‖ *agudo* Biglâ. ‖ *circunflejo.* Sinalakót. ‖ *grave.* Banayad.

ACENTUABLE. adj Malalagyán ng kudlít ó diín.

ACENTUACIÓN. f. Paglalagáy ng kudlít ó diín.

ACENTUADO, DA. p. p. ng Acentuar. ‖ adj. May kudlít. ‖ adj. fig. Masagwâ; nakauslî; matambók.

ACENTUAR. v. a. Lagyán ng diín sa pagbibigkas ang mga pangungusap. ‖ *Gram.* Lagyáng ang ibabaw ng *vocal* ng nauukol na kudlít ó *acento.* ‖ fig. Malakás na bigkasín ang isang pangungusap ó salitâ upang tumawag ng damdamin.

ACEPAR. v. n. Magugát.

ACEPCIÓN f. *Gram.* Kahulugáng ibinibigáy sa isáng pangungusap; katuturán.

ACEPILLADOR, RA. adj. Kumakatám; sumusupilyo. ‖ s. Tagakatám; tagasupilyo.

ACEPILLADURA. f. Pagkakatám; pagsusupilyo

ACEPILLAR. v. a. Katamín. ‖ Supilyuhín.

ACEPTABLE. adj. Matatanggáp; masasangayunan.

ACEPTACIÓN. f. Pagtanggáp; pagsangayon. ‖ Pagpuri.

ACEPTAR. v. a. Tanggapín; magalingín; sangayunan. ‖ *Com.* Mangakò sa pagbabayad. (nauukol sa letra de cambio, pagaré, libranza at ibp.)

ACEQUIA. f. Sangkáng padaluyan ng tubig; bangbáng.

ACEQUIAR. v. a. Gumawâ ng sangkáng padaluyan ng tubig.

ACERA. f. Tabí ng daan; bangketa. ‖ Hanáy ng mga bahay sa magkabiláng tabí ng daan.

ACERABLE. adj. Magagawáng asero ó patalím.

ACERACIÓN. f. Paggawâ ng asero ó patalím.

ACERADO, DA. p p. ng̃ Acerar. || adj. Yaring asero ó patalím. || fig. Matigás; matibay. || Matalím.

ACERAR v. a. Gawíng asero. || fig. Palakasín. || v. r. Magpalakás.

ACERBIDAD. f. Kasaklapán; kalupitán; kabagsikán.

ACERBO, BA adj. Masakláp. || Malupít; mabagsík.

ACERCA. adv. y prep. Sa malapit. || m. adv. Hinggíl sa; tungkol sa; bagay sa.

ACERCAMIENTO. m. Kalapitan; pagkakadulot. || Paglalapít ó paglapit.

ACERCAR. v. a. Ilapit; idulot. || v. r. Lumapit; dumulot.

ACERNADAR. v. a. Tabunan ng̃ abó.

ACERO. m. Asero; bakal na di-nalisay. || fig. Patalím. || fig. Lakás; tapang.

ACÉRRIMO, MA. adj. Napakalakás.

ACERTABLE. adj. Mangyayaring tiyakín; matatamaan.

ACERTADO, DA. p. p. ng̃ Acertar. || adj. Tiyák; tamà. || Nababagay; ganáp; tumpák.

ACERTAMIENTO. m. Pagkatiyák; pagkatamà; pagkatumpák.

ACERTAR. v. a. Itumpák; itamà; matamaan; matumpakán. || Matagpuán; masumpung̃án. || v. n. Matiyák; mapalaran.

ACERTIJO. m. Palaisipán; bugtóng.

ACESCENCIA. f. Pagasim; pamamanis.

ACESCENTE. adj. Umaasim; napapanis.

ACETRE. m. Tabò. || Bebenditahang muntî; lalagyán ng̃ iwiniwisík na bendita.

ACEZAR. v. n. Huming̃al.

ACEZO. m. Paghing̃al.

ACEZOSO, SA. adj. Humihing̃al; naghihigpit ang paghing̃á.

ACIAGO, GA. adj. Kulangpalad; sinasamâ.

ACÍBAR. m. Aksibal; isáng bagay na mapaít. || fig Kapaitan

ACIBARADOR, RA. adj. Nagpapapaít.

ACIBARAMIENTO. m. Pagpapapaít.

ACIBARAR. v. a. Lagyán ng̃ aksibal ang isáng bagay; papaitín. || fig. Pasukalin ang kalooban.

ACIBERAR. v. a. Pulbusín; durugíng pinongpino.

ACICALADO, DA. p. p. ng̃ Acicalar. || adj. Malinis; makintáb.

ACICALADOR, RA. adj. Lumilinis; nagpapakintáb. || m. Panglinis; pangbuli.

ACICALAMIENTO. m. Paglilinis; pagpapakintáb.

ACICALAR. v. a. Bulihin; linisin; pakintabin. || fig. Palamutihan.

ACIDEZ f. Kaasiman; asim.

ACIDIOSO, SA. adj. Tamád; pataypatay.

ÁCIDO, DA. adj. Maasim.

ACIDULADO, DA. p. p. ng̃ Acidular. || adj. Maasim ng̃ bahagyâ; maasímasím.

ACIDULAR. v. a. Lagyan ng̃ maasim ang pagka'n ó iniinó n.|| v. r. Umasim.

ACIERTO. m. Pagkatiyák; pagkatumpák; pagtamà || fig. Kabihasnán; katalinuhan; pagkatuto.

ACLAMABLE. adj. Karapatdapat ipagpuri ó itangbál.

ACLAMACIÓN. f. Paghahalál ng̃ karamihan, sa ilalim ng̃ pagkakaisá, sa isáng tao upang humawak ng̃ tungkól. || Sigáw ng̃ karamihan sa pagpupuri sa iláng tao. || Pagmamakaamò || Pagtawag sa mg̃a hayop na may pakpak.

ACLAMADOR, RA. adj Nagpupuri; nagdidiwang.

ACLAMAR. v. a. Maghalál ang karamihan sa ilalim ng̃ pagkakaisá. || Magdiwang ang karamihan sa kapurihán ng̃ iláng tao. || Magmakaamò || Tumawag ng̃ mg̃a hayop na may pakpak.

ACLARABLE adj. Mangyayaring lumiwanag.

ACLARACIÓN. f. Pagpapaliwanag; pagpapaaninaw; pagliwanag; paglinaw.

ACLARADO, DA. p. p. ng̃ Aclarar. || adj. Naipaliwanag; naipaaninaw. || Naliwanagan.

ACLARADOR, RA. adj. y s. Nagpapalinaw; tagapagpaliwanag.

ACLARAR. v. a. Hawanan || Binlawán ang damít. || fig. Ipaliwanag; ipaaninaw. || v. n. Mahawì ang dilím; magliwanag ang panahón. || v. r. Lumiwanag; umaliwa'as.

ACLARATORIO, RIA. adj. Nagpapaliwanag; nagpapaaninaw.

ACLIMATABLE. adj. Mangyayaring mahirati sa sing̃áw ng̃ lupà ó klima.

ACLIMATACIÓN. f. Paghirati ó kahiratihan sa sing̃aw ng̃ lupà ó klima.

ACLIMATAR. v. a. Hiratihin sa sing̃áw ng̃ lupà ó klima. || v. r. mahirati sa sing̃áw ng̃ lupà ó klima.

ACLOCAMIENTO. m. Paghalimhim ng̃ manók.

ACLOCARSE. v. r. Humalimhím; lumimlím ang manók ó ibon. || fig. Magpakabutibuti sa kinauupán.

ACOBARDADOR, RA. adj. Nagpapaduwág; nagpapahinà ng̃ loob.

ACOBARDAMIENTO. m. Pananakot. || Kaduwagán.

ACOBARDAR. v. a. Takutin; pahinain ang loob; gulatin. || v. r. Maduwág; matakot.

ACOCEADOR, RA. adj. Naninikad.

ACOCEAMIENTO. m. Paninikad

ACOCEAR. v. a. Manikad; manipà || fig. y fam. Yumurak; umalipustâ; umalimura.

ACOCOTAR. v. a. Mang̃otè; mangbatok.

ACOCHARSE. v. r. Yumukô.

ACOCHINADO, DA. p. p. ng̃ Acochinar. || adj. Marumí; nakaririmarim.

ACOCHINAMIENTO. m. Pagpatáy ng̃ kapuwà na ginagapos na katulad ng̃ baboy.

ACOCHINAR. v. a. Pumatáy nğ kapuwà na ginagapos na katulad nğ baboy. || fig. Hiyaín; lituhín.

ACODAR. v. a. Itukod ang siko upang maikatang ang ulo sa kamáy. || *Agric*. Magpasupling.

ACODICIAR. v. a.. Imbutín || v. r. Magimbót.

ACODO. m. *Agric*. Suplíng sa lupà.

ACOGEDIZO, ZA. adj Madalíng malikom at waláng pilì.

ACOGEDOR, RA. adj. Umaampón sa kapuwà; tumatangkilik.

ACOGER. v. a. Magpatuloy sa tahanan. || fig. Umampón; tumangkilik. || fig. Mabutihin ang isáng palagáy ó panukalà || v. r. Paampón; patangkilik; sumilong. || fig. Sumangayon sa kalooban ó pagkukurò nğ kapuwà.

ACOGETA. f. Poók na matutuluyan sa pagilag sa anománg kapanğaniban.

ACOGIBLE. adj. Mangyayari ó karapatdapat patuluyín ó ampunín.

ACOGIDA. f. Pagpapatuloy sa tahanan; pagampón. || Pagsilong; pagpapaampón. || Poók na pinagpipisanan nğ iláng mğa bagay, lalunglalu nanğa nğ mğa tubig.

ACOGIDO, DA. p. p. nğ Acoger. || m. y f. Marálitâng inaampón sa isáng bahay ampunan. || m. Pulutóng nğ mğa kabayong pinapanğinğinain sa panğinainan nğ ibá sa pamamagitan nğ naukol na kaupahan.

ACOGOLLAR. v. a. *Agric* Takpán ang mğa halamam upang huwag matunaw sa ulán || v. n. Magusbóng ang mğa halaman.

ACOGOMBRADOR, RA. adj. Nagtatabon nğ lupà sa punò nğ mğa halaman.

ACOGOMBRADURA. f. *Agric*. Pagtatabon nğ lupà sa punò nğ mğa halaman.

ACOGOMBRAR. v. a. Tabunan nğ lupà sa punò ang mğa halaman.

ACÓLITO. m. Ministro nğ simbahan na may mababang orden. || Sakristan. || *Astrol*. Ang bituing pinakamahinà ang ningning.

ACOLLONAR. v. a. fam. Manakot.

ACOMETEDOR, RA adj. Nangbabanggâ; dumadaluhong.

ACOMETER. v. a. Bumanggâ; dumaluhong; lumaban.

ACOMETIBLE. adj Malalabanan; mababanggâ.

ACOMETIDA. f Pagbanggâ; pagdaluhong.

ACOMODABLE. adj. Maibabagay; maiaayos.

ACOMODACIÓN. f. Pagbabagay; pagaayos; pagaakmâ.

ACOMODADIZO, ZA. adj Madalíng maibagay; waláng dî binabagayan.

ACOMODADO, DA. p. p. nğ Acomodar. || adj. Bagay; ayos. || Mayaman. || Maibigín sa kaginhawahan. || Katamtaman sa halagá.

ACOMODADOR, RA. adj. Nagbabagay; nagaayos. || Nagpapakasundô. || m. y f. Ang pinagkatiwalaan sa mĝa dulaan ó poók na hayág na magturò sa bawa't nagsisipanood nĝ gawíng dapat na likmuán.

ACOMODAMIENTO. m. Pagbababagay; pagaayos. || Kasunduan; kaayusan.

ACOMODAR. v. a. Ibagay; iakmâ. || Ayusin. || Ilagáy ang isáng tao ó bagay sa poók na karampatan || Pagkasunduín ang nagkakagalít. || Bigyán ang isáng tao nĝ hanapbuhay. || v. n. Matamà sa loob nĝ isáng tao ang anománg bagay. || v. r. Makipagkasundô.

ACOMODATIVO, VA. adj. Madalíng maibagay; waláng dî binabagayan.

ACOMODO. m. Pagkakabagay; katungkulan; hanapbuhay.

ACOMPAÑABLE. adj. Mangyayari ó nararapat samahan.

ACOMPAÑAMIENTO. m. Pagakbáy; pagsama. || *Mús.* Akbáy sa tugtóg.

ACOMPAÑAR. v. a. Umabay; sumama. || fig. Isama ó idagdag ang isáng bagay sa isá. || v. r. Magsamasama ang kapuwâ maalam upang tumalós nĝ isáng bagay.

ACOMUNARSE. v. r. Magsapisapì para sa isáng tunĝuhing hayág.

ACONGOJAR. v. a. Pagdusahin; pagdalambatìin; duhagihin. || v. r. magdusa; magdalambatì; maduhagi.

ACONSEJABLE. adj. Mapagpapayuhan.

ACONSEJAMIENTO. m. Pagpapayo.

ACONSEJAR. v. a. Magpayo; humatol. || v. r. Tumanggáp nĝ hatol ó payo nĝ ibá.

ACONTECER. v. n. Mangyari; magkataón

ACONTECIMIENTO. m. Pangyayari; pagkakataón.

ACOPIAR. v. a. Magbuntón; magtipon

ACOPIO. m. Pagbubuntón; pagtitipon.

ACOQUINAMIENTO. m. Pananakot. || Kaduwagán.

ACOQUINAR. v. a. Takutin; pahinàin ang loob.

ACORAZADO, DA. p. p. nĝ Acorazar. || adj Nababalot nĝ matitibay na bakal. || m Sasakyangdagat na malakí na nababalot ang labás nĝ bakal.

ACORAZAMIENTO. m. Pagpapatibay nĝ sasakyángdagat.

ACORAZAR. v a. *Mar.* Pagtibayin ang mĝa sasakyángdagat sa pamamagitan nĝ mĝa balot na bakal ó asero.

ACORDADA. f. *For* Kautusáng lagdâ nĝ isáng hukuman upang ipatupád sa mababang hukuman ang isáng bagay.

ACORDADO, DA. p. p. nĝ Acordar || adj. Gawáng pinagkayarian. || *Mus* Pinagtumâ ang tunóg.

ACORDAR. v. a. Pagkaisahán nĝ marami. || Ipaalaala; ipagunitâ. || Iayos; iakmâ || v. r. Maalaala; magunitâ. || Magkaayos; magkaakmâ,

ACORDE. adj. Kasangayon sa isáng bagay; kaisá. || m. *Mus.* Pagkakatugmâ ng̃ mg̃a tunóg.

ACORDEÓN. m. *Mus.* Istrumentong kilalá sa tawag na kurdiyón sa tagalog.

ACORNEAR. v. a. Manuwág.

ACORRALAMIENTO. m. Pagkukulóng sa kurál.

ACORRALAR. v. a. Ikulóng ang mg̃a alagang hayop sa kurál. || fig. Pahinàin ang loób; takutin. || Magbakod || fig. Kulung̃ín.

ACORTABLE. adj. Mangyayaring umiklî.

ACORTAMIENTO. m. Pagpapaiklî; pagiklî.

ACORTAR. v. a. Iklîan. || v. r. Umiklî. || v. r. fig. Madung̃ô; maumíd.

ACORVAR. v. a. Hubugin; hutukin.

ACOSADO, DA. p. p. ng̃ Acosar. || adj. Pinaguusig.

ACOSADOR, RA. adj Umuusig. || m. y f. Tagáusig.

ACOSAMIENTO. m. Pagusig.

ACOSAR. v. a. Usigin; umusig; tugisin; habulin.

ACOSTADO, DA. p. p. ng̃ Acostar. || adj. ant. Kamaganak; hinlóg. || ant. Nililing̃ap.

ACOSTAMIENTO. m. Paghihigâ; paghigâ.

ACOSTAR. v. a. Ihigâ. || *Mar.* Ipadpád sa tabí ang anománg sasakyángdagat. || v. r. Humigâ; humilig.

ACOSTUMBRADO, DA. p. p. ng̃ Acostumbrar. || adj Namihasa; nahirati.

ACOSTUMBRAR. v. a. Pamihasahin; hiratihin. || n. y r. Mamihasa; mahirati.

ACOTACIÓN. f. Paglalagáy ng̃ koto ó hanggá. || Tandang inilalagay sa panig ng̃ isang kasulatan.

ACOTADO, DA. p. p. ng̃ Acotar. || adj. May mg̃a koto ó hanggá. || May mg̃a tandang nagpapaliwanag.

ACOTADOR, RA. adj. Nagbibigáy koto ó hanggá. || Nagsisilbing magbigáy ng̃ mga tandang nagpapaliwanag.

ACOTAR. v. a. Lagyán ng̃ mg̃a tandâ ang isáng kasulatan. || Lagyán ng̃ hanggá ó koto; kotohan.

ACOYUNDAR. v. a. Lagyán ng̃ suga ó talì ang mg̃a baka.

ACOYUNTAR. v. a. Magbalansáng.

ACOYUNTERO. m. Tagapagbalansáng.

ACRÁNEO, A. adj. Waláng bung̃ô.

ACRE. adj. Masakláp sa panglasa at pangamóy; maasim. || fig. Magaspáng sa paguugalì ó sa pagsasalitâ.

ACRECENCIA. f. Pagdaragdag.

ACRECENTADOR, RA. adj. Nagpapalakí; nagdaragdag.

ACRECENTAMIENTO. m. Pagdaragdag; pagpapalakí.

ACRECENTAR. v. a. Dagdagán; palakihín. || Itaás ang isáng tao sa tungkól ó kapangyarihan. || v. r. Magdagdag; dumami.

ACRECER. v. a. Paramihin; dagdagán. ‖ v. n. Dumami; magdagdag.

ACRECIMIENTO. m. Pagdaragdag; pagpaparami.

ACREDITADO, DA. p. p. nḡ Acreditar. ‖ adj. May kabantugan; balitá. ‖ Nauukol sa sugò nḡ isáng bansâ na may taglay na kapahintulutan sa panunupád nḡ kaniyáng tungkól.

ACREDITAR. v. a. Patunayan ang isáng bagay. ‖ Ibunyî; ibantóg. ‖ Patutohanan na ang isang tao ó bagay ang siyáng kumakatawán. ‖ *Com* Pagpalwalán. ‖ v. r. Mabantóg; mabunyî.

ACREDITATIVO, VA. adj. Nagpapatutoo.

ACREEDOR, RA. adj y s May karapatáng suminḡíl; pinagkakautanḡan. ‖ fig. Karapatdapat magkamít nḡ anománg bagay.

ACRIBADOR, RA. adj. y s. Bumibitháy.

ACRIBADURA. f. Pagbitháy.

ACRIBAR. v. a. Bithayín. ‖ fig. Lagyán nḡ maraming butas ang isáng bagay.

ACRIBILLADOR, RA. adj. y s. Gumagawâ nḡ mḡa butas; tagabutas.

ACRIBILLAR. v. a. Lagyán nḡ maraming butas ang isáng bagay. ‖ Tadtarín nḡ maraming sugat ó kagát ang isáng tao ó hayop.

ACRIDOFAGIA. f. Pagkain nḡ balang.

ACRIDÓFAGO, GA. adj. y s. Kumakain nḡ balang.

ACRIMINABLE. adj. Karapatdapat paratanḡan.

ACRIMINACIÓN. f. Pagpaparatang.

ACRIMINADOR, RA. adj. y s. Nagpaparatang.

ACRIMINAR. v. a. Paratanḡan; buhatan. ‖ Bigyang sala.

ACRIMONIA. f. Kasaklapán. ‖ fig. Kagaspanḡan sa paguugalì ó sa pagsasalitâ.

ACRIMONIAL. adj. Nauukol sa kasaklapan.

ACRIMONIOSO, SA. adj. Labis nḡ sakláp.

ACRISOLACIÓN. f. Pagdalisay.

ACRISOLADOR, RA. adj. y s. Dumadalisay.

ACRISOLAR. v. a. Dalisayin sa pamamagitan nḡ apóy ang mḡa metal. ‖ fig. Liwanagan; subukin ang isáng bagay.

ACRISTIANADO, DA. p. p. nḡ Acristianar. ‖ adj. ant. Nagpakakristiyano; nagaasal binyagan.

ACRISTIANAR. v. a. fam. Gawíng kristiyano; binyagán.

ACRITUD. f Kasaklapán.

ACRÓBATA. com. Ang sumasayáw ó tumutuláy sa lubid ó kawad.

ACTA. f. Kasulatang kinatatalaan nḡ pinagusapan ó pinagkayarián sa isáng pulong. ‖ Kasulatang kinatatalâán nḡ naging wakás sa paghahalál nḡ isáng taong hahawak nḡ alínmang tungkól. ‖ pl. Kasaysayan nḡ búhay nḡ isáng martir.

ACTITUD. f. Astâ; anyô ng̃ katawán; pagkalagáy.

ACTIVAR. v. a. Padaliín; buhayin ang loób; pagalawín.

ACTIVIDAD. f. Paggawâ ‖ Kasipagan; kaliksihán sa paggawâ.

ACTIVO, VA. adj. Gumagawâ ‖ Masipag; mabísà. ‖ Maliksíng gumawâ ‖ *Gram.* Nagbabadyá ng̃ anyông gumagawâ ‖ m. *Com.* Kabuuan ng̃ lahát ng̃ mg̃a kuwalta, pautang at katibayan ng̃ isáng tao.

ACTO. m. Kilos; gawâ ‖ Pagdiriwang sa isáng bagay. ‖ Bawà't isá sa mg̃a bahagi na humahatì sa isáng dulâ; yugtô. ‖ *Log.* Gawáng hayág. ‖ de atrición. *Teol.* Pagsisisi sa pagkakasala sa Diyos, sa takot sa nalalaang kaparusahán. ‖ de contrición. *Teol.* Pagsisisi sa pagkakasalá sa Diyos, aláng-alang lamang sa Kaniyá. ‖ de posesión. Panunungkól. ‖ Acto continuo ó seguido. loc. adv. Karakaraka. ‖ En acto. m. adv, Sa ayos ng̃ paggawâ. ‖ En el acto. m. adv. Noón din

ACTOR. m. Lalaking lumalabás sa dulàan. ‖ *For.* Ang naghahablá.

ACTRIZ. f. Babaing lumalabás sa dulàan.

ACTUACIÓN. f. Paggawâ.‖pl. *For.* Kasulatan sa kinalalabasán ng̃ kahatulán ng̃ hukumang pinagsakdalán.

ACTUAL. adj. Kasalukuyan. ‖ Gumagawâ; gumaganáp.

ACTUALIDAD. f. Panahong kasalukuyan.‖Mabuting pagkakataón.

ACTUALMENTE. adv t. Panahóng kasalukuyan; sa mg̃a sandalîng ipinagbabadyá.

ACTUAR. v. n. Tumupád ang isáng tao ó bagay ng̃ kaniyang mg̃a tungkulin. ‖ Gumawâ. ‖ v. a. Isagawâ.

ACUARIO. m. Lalagyán na karaniwa'y bubog o kristal, na punô ng̃ tubig at ginagamit sa pagtitinggál ng̃ mg̃a isdâng buháy.

ACUÁTICO, CA. adj. Nabubuhay sa tubig. ‖ m pl. Ang mg̃a nagpapalagáy na ang mundó ay binubuô lamang ng̃ tubig.

ACUCLILLARSE. v r. Maningkayád

ACUCHILLADOR, RA. adj. y s nananagâ.‖Paláawáy; nangaaway

ACUCHILLAR. v. a. Managâ; mamoók; mang iwà. ‖ Patayin sa tagâ

ACUDIMIENTO. m. Pagdaló.

ACUDIR. v. n. Dumoón; gumibík ‖ Sumaklolo; umabuloy.‖Dumaló ‖ Paampón.

ACUEDUCTO. m. Padaluyangtubig; alulód.

ACUERDAMIENTO. m. Pagpipisì.

ACUERDAR. v. a. Magpisì.

ACUERDO. m. Pinagkayarìán sa isáng pulong. ‖ Pasiyá. ‖ Hatol palagáy. ‖ A'aala ‖ *Pint.* Pagkakaakmâ ng̃ mg̃a kulay ng̃ isáng kuwadro. ‖ De acuerdo. m. adv. Sangayon.

ACULEBRAR. v. a. Lumakad ng̃ paligoyligoy.

ACULLÁ. adv. l. Sa kabiláng dako; sa gawî roón.

ACUMULABLE. adj. Mapagsasama sama; mapagtitipontipon.
ACUMULACIÓN. f. Pagbubuntón, pagtitipon.
ACUMULADO, DA adj p. p. ng̃ Acumular. || adj. Buntónbuntón; pisánpisán.
ACUMULADOR, RA. adj Nagbubuntón; tumitipon. || m. Apa ratong tumitipon ng̃ elektrisidad.
ACUMULAR v. a. Magbuntón; magtipon || Magparatang.
ACUÑACIÓN. f. Pagkikintal sa pamamagitan ng̃ matulis na bakal; paggawâ ng̃ salapî.
ACUÑAR. v. a. Magkintal sa bakal. || Gumawâ ng̃ salapî. || Magpasak.
ACUOSO, SA. adj Matubig. || Makatás.
ACURRUCADO. DA. p. p. ng̃ Acurrucarse. || adj. Nakaulungkót.
ACURRUCARSE. v. r. Mang̃ulungkót upáng magkublí ó umilag sa lamíg ó sa hang̃in.
ACUSABLE adj. Maipagsusumbóng
ACUSACIÓN. f. Paratang; Sumbóng; pagsasakdal.
ACUSADO. DA. p. p. ng̃ Acusar. || m. y f Ang nasasakdal sa isáng kasalanan. || Ang nahahabla.
ACUSADOR, RA. adj. y s. Ang nagsasakdál; ang naghahablá
ACUSAR. v. a. Paratang̃an.||Ipagsumbóng; ipagsakdál; ihablá || Magbigáy alám sa pagtanggap ng̃ anománg bagay.||Magbigáy ng̃ resibo ó katunayan ng̃ pagkatanggáp
ACUSE. m. Pagbibigáy ng̃ resibo ó katunayan ng̃ pagkatanggáp.

ACHACAR. v. a. Iukol; dahilanin; iparatang.
ACHACOSO, SA. adj. Maydamdam || May bahagyang sakít.
ACHAQUE. m. Karamdamang magaan || fam. Panahón ng̃ babai. fig. Dahilán; pinagkamihasahan.
ACHAROLAR. v. a. Barnisán ng̃ makintab.
ACHETA. f. Kuliglig
ACHICADOR, RA. adj. Nagpapaliít. || m. *Mar.* Panglimás ng̃ tubig sa sasakyángdagat.
ACHICADURA f. Pagpapaliít; pagliít.
ACHICAMIENTO. m. Pagpapaliít; pagliít.
ACHICAR. v. a. Paliitín. || *Mar.* Limasín ang tubig ng̃ isáng sasakyángdagat || v. r. Lumiít. || v. r. fig Madung̃ô.
ACHICHARRADERO. m. Poók na napakainit.
ACHICHARRADOR, RA. adj. y s. Tumatayangtang; sumusunog.
ACHICHARRADURA. f. Pagtayangtang; pagkatayangtang.
ACHICHARRAR. v. a. Tayángtang̃ín; tigang̃in. || v. r. Matayangtáng. || fig. v. r. Madaráng ng̃ labis sa init.
ACHINELADO, DA. p. p. ng̃ Achinelar || adj. Hugis sinelas.
ACHINELAR. v. a. Gawín ang sapatos na hugis sinelas.
ACHIOTE. m. *Bot.* Atsuete.
ACHIQUE. m. Pagpapaliít. || *Mar.* Paglilimás ng̃ tubig.
ACHISPAR. v. a. Lang̃uhín. || v. r. Malang̃ó; maibay.

ACHOCAR. v. a. Iumpóg; iuntóg. || fig. y fam. Magtagò ng̃ maraming salapî.

ACHOCAZO. m. Untóg.

ACHORIZADO, DA. adj. Nahahawíg sa suriso sa lasa at hugis.

ACHUBASCARSE. v. r. *Mar.* Umunós.

ACHUCHADOR, RA adj. Nagpapahiyá; nagsusulsól.

ACHUCHAR. v. a. fam. Ipahiyá; sulsulán ang isáng tao upang makipagaway.

ADAGIO. m. Salawikaín; kasabihán.

ADALID. m. Pinunò. || fig. Pang̃ulo ng̃ isáng lapian, kapisanan ó paaralan.

ADAMADO, DA. p. p ng̃ Adamarse. || adj. May pagkababae || Babaing pangkaraniwang nagaasal mahál.

ADAMARSE. v. r. Magasal babae ang isang lalaki.

AD APERTURUM LIBRI. loc. lat. Mahirap matandaán ang binabasa ó pinagaaralan.

ADAPTABLE. adj. Kapit; bagay.

ADAPTACIÓN. f. Pagkakapit; pagbabagay; pagkabagay.

ADAPTAR. v. a. Ikapit ang isáng bagay sa isá; ibagay. || v. r. Makapit; maakmâ; mabagay.

AD ARAS. loc. lat Hanggáng sa katapusán.

ADARGA. f. Kalasag.

ADARGAR. v. a. Maglagáy ng̃ kalasag. || fig. Ipagtanggól; ipagsanggaláng. || v. r. Magtanggól; magsanggaláng.

ADECUACIÓN. f. Pagbabagay; pagkabagay.

ADECUADO, DA. p. p. ng̃ Adecuar. || adj. Bagay; kapit.

ADECUAR. v. a. Iparis; ibagay; iakmâ.

ADELANTADO, DA. p. p. ng̃ Adelantar. || adj. Maaga; una sa panahón || Pang̃ahás; waláng pitagan. || m. Pangalang itinatawag ng̃ unang dako sa punong lalawigan.

ADELANTAMIENTO. m. Pagsulong; pagunlád.

ADELANTAR. v. a. Ipagpauna. || Padaliín. || Maguna ng̃ bayad. || v. r. Magpauna. || v. r. fig. Makahigít. || v. n. Lumabis ang taktó ng̃ oras ng̃ isáng relós sa talagáng kinakailang̃an. || Masulong sa pagaaral.

ADELANTE. adv. l. Sa dako roón. || Sa kabiláng bandá. || adv. t. *En adelante; más adelante; de hoy en adelante; para más adelante.* Sa haharapín || ¡ADELANTE! Maiklîng pananalitáng ginagamit upang magutos ó magpahintulot sa sinomán na pumasok sa isáng dako ó magpatuloy sa paglakad, sa pagsasalitâ at ibp.

ADELANTO. m. Paunang bayad. || Pagkasulong; pagunlád.

ADELGAZADOR, RA. adj. Nagpapapayat; nagpapanipís.

ADELGAZAMIENTO. m. Pagpapanipís; pagpapapayát; pagnipís; pang̃ang̃ayayat.

ADELGAZAR. v. a. Pangayayatin ang isáng tao; panipisín ang isáng bagay. || fig. Patalimín. || Dalisayin ang isáng bagay; paliitín; ligisín. || v. r. Mangayayat; numipís.

ADEMA. f. Tukod na ginagamit sa paligidligid ng loób ng hukay na kinukunan ng mina upang huwag gumuhò.

ADEMÁN. m. Galáw ó kilos ng katawán.

ADEMÁS. adv. c. Bukód sa; tangì sa.

ADENTRO. adv. l. Sa loób. || m. pl. Sariling kalooban. || ¡ADENTRO! Maiklíng pananalitang ginagamit upang magutos ó maganyayang pumasok sa isáng poók ó bakuran.

ADEPTO, TA. adj. y s. Kaanib sa isáng sekta ó kapisanan. || Kapanalig sa isáng adhikâ.

ADEREZADOR RA. adj. y s. Nagpapainam; nagpapalamuti; nagaayos.

ADEREZAMIENTO. m. Pagpapainam; pagaayos.

ADEREZAR. v. a. Ayusin; palamutihan; painamin. || Pasarapín ang mga pagkain. || Ihandâ. || Tagpian; ayusin ang isáng bagay.

ADEREZO. m. Pagaayos; pagpapalamuti; pagpapainam. || Palamuti sa katawán || Kapanaugan ng hiyás, na binubuô ng panglíig, hikaw, singsing at pulseras.

ADESTRAR. v. a. Turuan; akayin; sanayin. || v. r. Masanay, matuto.

ADEUDADO. DA. p. p. ng Adeudar. || adj. May mga utang.

ADEUDAMIENTO. m. Pangungutang.

ADEUDAR. v. a. Mangutang. || v. n. Magkákamaganak. || v. r. Magkautang.

ADEUDO. m. Utang; kautangan.

AD FINEM. loc. lat. Sa wakás.

ADHERENCIA. f. Pagkakadikít; pagkakalakíp || fig. Pagkakasama; pagkakatalì; pagkakamaganak.

ADHERIR. v. a. Ilakip; idikít. || v. n. Dumikít; lumakip. || v. r. Makiisá sa isáng panukalà ó isáng diwà; makianib sa isáng pinagkayarian.

ADHESIÓN. f. Pagkakadikít; pagkakalakíp. || Pakikianib sa isáng pinagkayarian.

AD HOC. loc. lat. Sa natatalagáng kahangganán.

ADICIÓN. f. Pagdaragdag. || Dagdag || *Mat* Pagsasamasama.

ADICIONAL. adj. Dagdag; pangdagdag.

ADICIONAR. v. a. Dagdagán; punán. || *Mat.* Pagsamahin.

ADICTO, TA. adj. y s. Nahihilig. || Kapanalig.

ADIESTRAR. v. a. Sanayin. || Turùan. || Patnugutan. || v. r. Masanay; matuto.

ADIETAR. v. a *Med.* Papanglinin sa pagkain. || v. r. Manglin sa pagkain.

ADINERADO, DA. p. p. ng Adinerar. || adj. Masalapî. || Mayaman.

ADINERAR. v. a. Salapiín ang mğa bagay ó pautang. || v. r. fam. Magpayaman.

AD INFINITUM. loc. lat. Hanggang sa waláng hanggá.

ADIÓS. interj. Sa Diyós. || m. Pagpapaalam.

ADITAMENTO. m. Karagdagan.

ADIVINABLE. adj. Mahuhulaan.

ADIVINACIÓN. f. Panghuhulà; pagturing.

ADIVINADOR, RA. adj. y s. Humuhulà; manghuhúlà.

ADIVINANZA. f. Panghuhulà. || Bugtóng.

ADIVINAR. v. a. Manghulà. || Tumuring.

ADIVINO, NA. m. y f. Manghuhulà.

ADJETIVO, VA. adj. y s. Pangungusap na isinasama sa ngalan ng isáng bagay upang ipakilala ang kalagayan.

ADJUDICACIÓN. f. Pagbibigáy ng isáng bagay; pagkakaloób.

ADJUDICAR. v. a. Ibigáy sa kinauukulan; ipagkaloób. || v. r. Ariìn.

ADJUNTO, TA. adj. Kalakip; kasama.

AD LITEM. loc. lat. Sa usapín.

AD MAJOREM DEI GLORIAM. loc. lat. Sa dakilang kaluwalhatian nğ Diyós.

ADMINISTRACIÓN. f. Pangangasiwà; pamamahalà. || Pangasiwàan.

ADMINISTRADOR, RA. adj. Namamahalà. || m. y f. Tagapamahalà; tagapangasiwà.

ADMINISTRAR. v. a. Mamahalà; mangasiwà. || Magbigáy.

ADMINISTRATIVO, VA. adj. Nauukol sa pangangasiwà ó pamamahalà.

ADMIRABLE. adj. Katakátaká; kahangahangà.

ADMIRACIÓN. f. Panggigilalás; pagtataká; paghangà.

ADMIRADOR, RA. adj. y s. Humahangà; nanggigilalas.

ADMIRAR. v. a. Magtaká; manggilalás. || Humangà. || v. r. Mataká; magilalás; mahangà.

ADMIRATIVO, VA. adj. Nakapagtataká; nakahahangà; nakapanggigilalás.

ADMISIBLE. adj. Matatanggáp; matutulutan.

ADMISIÓN. f. Pagtanggáp; pagtutulot.

ADMITIDO, DA. p. p. nğ Admitir. || adj. Tinanggáp; tinulutan.

ADMITIR. v. a. Tanggapín. || Tulutan.

ADOBAR. v. a. Gisahín; adobohin.

ADOBO. m. Paggigisá; pagaadobo. || Pagaayos nğ isáng bagay. || Sabáw na ipinanghahalò sa isáng pagkain. || Pangultí ng mğa balát.

ADOLECER. v. n. Magkaramdám; magkasakít. || v. r. Maawà.

ADOLESCENCIA. f. Pagbabagóngtaó ó pagdadalagá.

ADONDE. adv. l. Saáng dako; saáng bandá. || Saán.

ADONDEQUIERA. adv. l. Kahit saán. || Saánmán.

ADOPCIÓN. f. Pagkupkop sa isáng batà na parang anák na tunay; pagaring anák.

ADOPTABLE. adj. Makukupkop na parang anák; mangyayaring parahing anák.

ADOPTANTE. p. a. ng̃ Adoptar. Kumukupkop na parang magulang sa isáng batà.

ADOPTAR. Ariing anák; kupkupín ang isáng batà na parang anák na tunay. || Tanggapín o ayunan ang isáng palagáy, panukalà ó aral. || Pagpasyahán, makaraang masiyasat ó mapagtalunan ang isáng panukalà.

ADOPTIVO, VA. adj. Nauukol sa taong kinukupkop at nagkukupkop.

ADORABLE. adj. Karapatdapat sambahín.

ADORACIÓN. f. Pagsambá; pagdalang̃in.

ADORAR. v. a. Sambahín. || Purihin ang Diyós. || fig. Umibig ng̃ labis || v. n. Dumalang̃in.

ADORMECEDOR, RA. adj. Nagpapatulog.

ADORMECER. v. a. Patulugin || fig. Patahanín || fig. Patigilin; payapàin. || v. r. Makatulog; maidlip || fig. Masirà ang galáw ng̃ anománg bahagi ng̃ katawán. || Maung̃ás; matamád.

ADORMECIMIENTO. m. Pagpapatulog; pagkakatulog. || Katamaran

ADORMITARSE. v. r. Umidlíp.

ADORNABLE. adj. Magagayakán; mapapalamutihan.

ADORNADOR, RA. adj. y s. Naggayák; tagapaggayák.

ADORNAMIENTO. m. Paggagayák; pagpapalamuti.

ADORNAR. v. a Gayakán; palamutihan. || Hiyasán. || v. r. Maggayák; magpagandá sa pamamagitan ng̃ mg̃a palamuti.

ADORNISTA. m. Tagapaggayák; tagapagpalamuti.

ADORNO. m. Palamuti; gayák.

ADQUIRIR. v. a. Kamtán; tamuhín.

ADQUISICIÓN. f. Pagkakamít; pagtatamó.

ADREDE. adv. m. Sadyâ; kusà; tikís.

ADSCRIBIR. v. a. Idagdág; isama || v. r. Madagdag; masama.

ADSCRIPCIÓN. f. Pagkakadagdag; pagkakasama.

ADUANA. f. Kawanihang pinagtatalaan ng̃ mg̃a kalakal na pumapasok at lumalabás, at sumising̃íl ng̃ nauukol na hunós. || fig. y fam. Ang tahanan ó poók na pinagtitipunan ng̃ maraming tao.

ADUANERO, RA. adj Nauukol sa aduana || m. Kawaní sa aduana || Ang katiwalang tagapagbantáy at tagausig sa mg̃a nagpapasok ng̃ bawal na kalakal.

ADUANISTA. m. Kawaní sa aduana || Ang katiwalang tagapagbantay at tagausig sa mg̃a nagpapasok ng̃ bawal na kalakal.

ADUCIR. v. a. Maghayág ng̃ mg̃a katunayan ó katuwiran.

ADUEÑARSE. v. r. Umarì ng̃ isáng bagay; magmay-arì.

ADULACIÓN Paghibò; paglalang̃ís; hibò

ADULADOR, RA. adj. y s. Humihibò; mapanghibò: mapanglang̃ís.

ADULAR. v. a. Humibò; maglang̃ís

ADULTERABLE. adj. Malalagyan ng̃ ha'ò

ADULTERACIÓN. f. Paglalagáy ng̃ halò.

ADULTERAR. v. n. Makiapíd sa asawa ng̃ ibá. || v. a. fig. Lagyán ng̃ halò ang isáng bagay. || v. r. Magkahalo.

ADULTERIO. m. Pakikiapíd sa asawa ng̃ ibá. || *For.* Kasalanang ginagawâ ng̃ babaing may-asawa na pakikiagulo sa lalaking hindî niyá asawa.

ADÚLTERO, RA. adj y s. Ang nakikiapíd sa asawa ng̃ ibá. || fig. May ha'ò.

ADULTO, TA. adj. Kasibulan; nasa katatagang gulang.

ADUNAR. v. a. Isama; ilakip. || Papagisahín. || v. r. Makisalamuhà; makiisá.

ADUNCO, CA. adj. Baluktót.

AD ÚNUM. loc. lat. Hanggáng sa kahulíhulihan.

ADVENEDIZO, ZA. adj. y s. Tagaibáng-lupà; dayuhan.

ADVENIMIENTO. m. Pagdatíng || Paglitáw.

ADVENIR. v. n. Dumatíng.

ADVENTICIO, CIA. adj Naiibá; dî kinukusà.

ADVERBIO. m. *Gram.* Bahaging dî nagbabago ng̃ kawikaán na isinasama sa verbo upáng umayos ng̃ kaniyáng kahulugán.

ADVERSARIO, RIA. m. y f. Kaaway; kaalít.

ADVERSIDAD f. Kasaliwaang palad. || Katiwalîán sa buhay.

ADVERSO, SA. adj. Kalaban; kaaway. || Alít; laban; salung̃át.

ADVERTENCIA. f. Pagpapaunawà; pagpapatalastás. || Babalâ; patalastás. || Payo. || Ing̃at.

ADVERTIDO, DA. p. p. ng̃ Advertir.|| adj Pinagpaunawàan; may kaya; sanáy.

ADVERTIR. v. n. Unawàin. || v. a. Babalàán; pansinín; matyagán. || Pagsabihan. || Payuhan; pagpaunawàan; turùan.

ADVIENTO. m. Panahóng ipinagsasayá ng̃ Simbahan sapúl sa una ng̃ apat na linggóng nang̃ung̃una sa Paskó ng̃ pang̃ang̃anák sa Mananakop, hanggang sa kahulíhulihan bago sumapit ang araw ng̃ kapistahan.

AD VITAM ÆTERNAM. loc. lat. Magpasawaláng hanggán.

ADYACENCIA. f. Kalapitan.

ADYACENTE. adj. Malapit.

AECHADURA. f. Pinagbithayán; pinagtahipán.

AECHAR. v. a. Bithayín; itahíp.

AECHO. m. Pagbibithág; pagtatahíp.

AÉREO, A. adj. Sa hang̃in. || Nauukol sa hang̃in. || fig. Malikmatà.

AERÍFERO, RA. adj. May daláng hangin.

AERIFICAR. v. a. Gawíng parang hangin ang isáng bagay.

AERONAUTA. com. Ang naglayág sa hangin sa pamamagitan ng globo.

AEROPLANO. m. *Av.* Sasakyáng lumílipád sa himpapawíd.

AFABILÍDAD. f. Katamisan ng ugalì sa pakikipagusap at pakikiharáp sa kapuwà

AFABLE. adj. Magiliw; malumanay sa pakikipagusap at pakikiharáp sa kapuwà.

AFAMADO, DA. p. p. ng Afamar || adj. Bantóg.

AFAMAR. v. a. Ibantóg; ibunyî. || v. r. Mabantóg.

AFÁN. m. Malabis na paggawâ. || Mabigát na gawàing kinakatawán. || Pagsusumakit.

AFANARSE. v. n. Magsumakit ng paggawâ. || Magpakasipag sa malakíng nais na magkamít ng anománg .bagay. || Katawanín ang paggawâ.

AFANOSO, SA. adj. Mabigát na gawín. || Nagsusumakit ng paggawâ.

AFEABLE adj. Mangyayari ó nararapat papangitin. || Kapulápuná; kapulàpulà.

AFEADOR, RA. adj. y s. Nagpapapangit.

AFEAMIENTO. m. Pagpapapangit.

AFEAR. v. a Papangitin. || v. r. Pumangit. || fig .Punahín; pulàan.

AFECCIÓN. f. Pagmamahál; pag kahilig ng loob ng isáng tao sa kapuwà dahil sa pagmamahál. || *Med.* Karamdamang matagal na.

AFECTAR. v. a. Tumawag ng damdamin ang isáng bagay sa isáng tao; balisahin ang kalooban. || v. r. Matawag ang damdamin; mabalisa ang kalooban.

AFECTO, TA. adj. Nahihilig sa isáng tao ó bagay. || m. Ang alinmán sa mga damdamin ng kaluluwa, gaya ng pagibig ó pagmamahál.

AFECTUOSO, SA. adj. Masintahin; mapagmahál; magiliw.

AFEITADURA. f. Pagahit.

AFEITAR. v. a. Ahitan; umahit. || Palamutihan; pagandahín. || v. r. Magahit; magpagandá.

AFEITE. m. Pagpapagandá || Mga kagamitán sa pagpapagandá.

AFERRADOR, RA. adj. y s. Tumatahan.

AFERRAMIENTO. m. Pagtaban.

AFERRAR. v. a. Tabanan; hawakang mahigpit || v. n. Tumaban; humawak ng mahigpit. || *Mar.* Tumiklóp ng layag, bandilà ó alinmáng kayo, at talian matapos na matiklóp. || v. r. Magtabang mahigpit. || fig. Manatili sa isáng palagáy ó pagkukurò.

AFERRUZADO, DA. adj. Magagalitín.

AFIANZAMIENTO. m. Pagbibigáy katibayan.

AFIANZAR. v. a. Patibayan. || Pagtibayin sa pamamagitan ng pakò, talì at ibp. || Hawakan; tabanan. || v. r. Tumibay; magtabang mahigpit.

AFICIÓN. Hilig. || Pagsusumakit.

AFICIONADO, DA. p. p. ng̃ Aficionar. || adj. Mahilig; mawílihín.

AFICIONAR. v. a. Ihilig ang loób; pawilihin. || v. r. Mahilig ang loób; mawili.

AFILADERA f. Batóng hasaan.

AFILADO, DA. p. p. ng̃ Afilar || adj. Matalím; mahayap; matulis. || fig. Maining (kung ginagamit sa boses).

AFILADOR, RA. adj. Nagpapatalím. || m. Manghahasà.

AFILADURA. f. Pagpapatalím.

AFILAR. v. a. Ihasà || Patalimín || v. r fig. Mang̃ayayat ang mukhâ, ang ilóng ó ang mg̃a daliri.

AFILIACIÓN. f. Pagaanib; paganib. || Pag aring anák.

AFILIADO, DA. p. p. ng̃ Afiliar. || adj. Naaanib ó nasasapì sa isáng lapìan ó samahán.

AFILIAR. v. a Ianib; isapì || v. r. Umanib; sumapì. || Aring anák.

AFÍN. adj Malapit. || com. Kamaganak sa asawa.

AFINACIÓN. f. Pagaayos; pagayos. || Pagdalisay ng̃ bakal, tansô at ibá pa

AFINADOR, RA. adj. Umaayos. || m. Ang pagtatamàtamà ng̃ tunóg ng̃ mg̃a kasangkapan sa pagtugtóg.

AFINAMIENTO. m. Pagaayos; pagtatamàtamà ng̃ mg̃a tunóg || Kapinuhan.

AFINAR. v. a. Ayusing magalíng ang isáng bagay. || Turuang gumalang ó magpakahusay ang isáng tao || Dalisayin ang mg̃a bakal at ibp. || Pagtamàtamàin ang mg̃a tunóg ng̃ mg̃a kasangkapan sa pagtugtóg. || v. r. Umayos; madalisay.

AFINIDAD. f. Pagkakawangkî ng̃ isáng bagay sa isá. || Pagkakamaganak na likhâ ng̃ pagaasawa. || *Quim.* Lakás na taglay ng̃ mg̃a maliliít na bahagi ng̃ dalawá ó higít sa dalawáng katawán, upang gawíng ibáng katawán.

AFIRMACION. f. Pagpapatutoó; pagsangayon.

AFIRMAR. v. a. Ilagáy ng̃ matatág. || Patutohanan. || v. r. Pumigil upáng tumatág || Magpatutoó ó pang̃atawanán ang sinásalitâ.

AFIRMATIVO VA. adj. Nagpapatutoó; sumasangayon.

AFLICCIÓN. f. Hinagpís; sákit; dalamhatì.

AFLIGIR. v. a. Paghinagpisín; pasakitan; pagdalamhatiin. || v. r. Maghinagpis; magdalamhatì.

AFLOJADOR, RA. adj. Nagpapaluag. || m. Kasangkapan ng̃ manghahabi.

AFLOJAMIENTO. m. Pagpapaluag; pagluag.

AFLOJAR. v. a. Paluagin; lubayán. || v. r. Lumuag; lumubáy. || v. n. fig. Manghinà.

AFLUENCIA. f Pagdagsâ. || Kasaganaàn. || Kadalián sa pagsasalitâ.

AFLUENTE. p. p. ng̃ Afluir || Dumadagsâ; sumasaganà. || adj. saganà sa mg̃a pang̃ung̃usap. || m. Sapá.

AFLUIR. v. n. Dumagsâ; sumaganà. ‖ Tumakbó ang mğa tubig nğ isáng ilog sa malakíng ilog ó sa dagat na kanugnóg.

AFORISMO. m. Salawikaín.

AFORRADOR, RA. adj. y s. Naglalagáy nğ susón.

AFORRAR. v. a. Susunán ‖ v. r. Magbihis nğ susúnsusóng damít pangloób. ‖ fig. y fam. Kumain at uminóm na mabuti.

AFORRO. m. Susón sa kabaligtarán.

AFORTUNADO, DA p. p. nğ Afortunar. ‖ adj. Mapalad; maligaya

AFORTUNAR. v. a Gawíng mapalad ó maligaya ang isáng tao.

AFRECHO. m. Darák.

AFRENTA. f. Kahihiyán at kasiràáng puring likhâ nğ isáng salitâ ó gawâ ‖ Salitâ ó gawáng humahalay ó pumapalibhasà,

AFRENTAR. v. a. Palibhasàin; halayin; hiyâín. ‖ v. r. Mapahiyâ.

AFRONTAR. v. a. Ilagáy sa haráp ‖ Ipamukhâ. ‖ Iharáp sa kaaway ‖ v. n. Humaráp; makipaglaban nğ harápharapan.

AFUERA. adv. l. Sa labás ‖ Sa hayág na poók ó sa gawîng labás. ‖ f. pl. Sa paligidligid nğ isáng bayan. ‖ *Fort.* Lupang palanas sa paligidligid nğ isang liwasan na natitibayan upang huwág makadaiti ang mğa kaaway. ‖ ¡Afuera! interj Labás kayó

AGACHAR. v. a. fam Iyukô; ikiling. ‖ v. r. fam. Yumukô; kumiling. ‖ fig. fam. Umilag sa pakikiharáp sa kapwâ sa loob nğ iláng panahón.

AGALLA. f. Hasang. ‖ pl. Sakít sa lalamunan ó anghina.

ÁGAPE. m. Handâan; pigíng.

AGARRADERO. m. Bitbitan; hawakán.

AGARRADO, DA. p. p. nğ Agarrar. ‖ adj. fam. Maramot; matipíd na tutoo.

AGARRAR. v. a. Tabanang mahigpit. ‖ Hulihin; dakipín. ‖ v. r. Tumabang mahigpit; pumigil. ‖ v. rec. fam. Maghawakán; magtabanán.

AGARROTAR. v. a. Bidbiráng mahigpit nğ lubid ang paldó ó bastâ. ‖ Hampasín nğ isáng putol na kahoy.

AGASAJAR. v. a. Pagpakitaang giliw; ‖ fig. Alayan nğ mğa bagay ó pakitang loób ang isáng tao.

AGASAJO. m Pagpapakitang giliw. ‖ Alay; handóg.

AGAVILLAR. v. a. *Agric.* Magbigkis nğ mğa uhay nğ palay at ibp. ‖ v. r. fig. Magsasama ang maraming taong mababà ang kapalaran.

AGAZAPADA. f. Poók na pinagtitipunan nğ mğa hayop sa bundók.

AGAZAPAR. v. a. fig. y fam. Hulihin; dakipín. ‖ v. n. fig. y fam. Magkublí; magtagò.

AGENCIA. f. Tungkuling pagkaahente ‖ Poók na pinagtatanggapán nğ mğa kalakal nğ ahente.

AGENCIAR. v. a. Pagsumakitan ang paraang ikapagtatamó ng̃ anománg hinahang̃ád

AGENDA. f Talaang aklát.

ÁGIBLE. adj. Magagawâ.

ÁGIL. adj. Matulin; maliksí.

AGILIDAD. f. Katulinan; kaliksihán; liksí.

AGITABLE. adj Maaalóg.

AGITACIÓN. f. Pagalóg. ‖ Kaguluhan.

AGITADOR, RA. adj. y s. Umaalóg; nanggugulö.

AGITAR. v. a. Alugín. ‖ fig. Balisahin; guluhín. ‖ v. r. Maalóg. ‖ v. r. fig. Mabalisa; magulö.

AGLOMERACIÓN. f. Pagtitipon; pagkakatipon.

AGLOMERADO, DA. p. p. ng̃ Aglomerar. ‖ adj. Tipón; samasama.

AGLOMERAR. v. a. Ibuntón; pagsamahin; tipunin. ‖ v. r. Magtititipon; magsasama.

AGLOSO. SA. adj. Waláng dilà.

AGOBIAR. v. a. Ihilig; itung̃ó. ‖ fig. Inisín; pagurin ‖ v. r. Mahirapan; mabigatán.

AGOLPAMIENTO. m. Pagbubuntón; pagkakabuntón.

AGOLPAR. v. a Ibuntón; pagsaluin ng̃ waláng wastô ang mg̃a bagay ‖ v. r Magbuntúnbuntóng biglâ ang maraming tao ó mg̃a hayop sa isáng poók.

AGONFO, FA. adj. Naalisán ng̃ ng̃ipin,

AGONÍA. f. Paghihing̃alô; paghihirap ‖ Tugtóg ng̃ kampanang nagbabadyá sa madlâ na naghihing̃alô ang isáng maysakít. ‖ fig. Masidhîng nasà. ‖ Pighatî ó malabis na damdamin.

AGONIZANTE. p. a. ng̃ Agonizar. ‖ Naghihing̃alô; naghihirap.‖adj. y s. Tumutulong sa naghihing̃alô.

AGONIZAR. v. a. Tumulong sa naghihing̃alô ‖ fig. y fam. Abalahin; yamutín. ‖ v. n. Maghing̃alô; maghirap.

AGORAR. v. a. Hulàan ang mangyayari sa haharapín sa pamamagitan ng̃ mg̃a pamahìín.

AGORERO, RA. adj y s. Humuhulà sa pamamagitan ng̃ mg̃a pamahìín.

AGOSTAR. v. a. Patuyuín; ibilád sa init ng̃ araw.‖Ubusin; lipulin. ‖ v. r. Matuyô; malipol.

AGOSTO. Ikawalóng buwán ng̃ taón ‖ Panahón ng̃ pagaani.

AGOTABLE. adj. Mauubos.

AGOTAMIENTO. m. Pagubos; pagkaubos.

AGOTAR. v. a. Ubusin. ‖ v. r. Maubos.

AGRACIADO, DA. p. p. ng̃ Agraciar.‖adj. Kinalulugdán; kinatutuwâan.‖May biyayà ó katalasan ng̃ isip na ikinalulugód ng̃ kaharáp

AGRACIAR. v- a Magbigáy sa isáng tao ó bagay ng̃ biyayà ó mabuting pagkukurò. ‖ Magkaloób ng̃ biyayà ó gantín, palà.

AGRADABLE. adj Kalugódlugód; masaráp.

AGRADAR. v. n. Kalugdán; ikasiyángloób; masarapín. ‖ v. r. Malugód; masiyahángloób.

AGRADECER. v. a. Gumantí ng utang na loób; magpasalamat.

AGRADECIDO. DA. p. p. ng Agradecer. || adj. y s. Gumagantí ng utang na loób; nagpapasalamat.

AGRADECIMIENTO. m. Paggantí ng utang na loób; pagpapasalamat.

AGRADO. m. Katamisang ugalì sa pakikiharáp sa kapuwà

AGRANDABLE. adj. Mapalalakí

AGRANDAMIENTO. m Pagpapalakí; pagpapalapad.

AGRANDAR. v. a. Palakihín; palaparin. || v. r Lumakí; lumapad.

AGRARIO, RIA. adj. Nauukol sa parang.

AGRAVACIÓN. f. Pagpapabigát; pagbigát; paglalâ.

AGRAVANTE. p. a. ng Agravar || Nagpapabigát; nagpapalalâ.

AGRAVAR. v. a. Pabigatín; palalaín. || v. r. Bumigát; lumalâ.

AGRAVIADO, DA. p. p. ng Agraviar. || adj. ant. Apí; inapí; sahól.

AGRAVIAR. v. a. Apihín || v. r Magalit; magdamdam dahil sa isáng bagay na ipinalalagay na pagapí.

AGRAVIO. Pagapí || Pagalimura

AGREDIR. v. a Sugatan; sumakít; pagwikaan ng masakit na salitâ.

AGREGABLE. adj. Madadagdagán; mapupunan.

AGREGACION. f. Pagdaragdág. || Paghahalò, paglalahók.

AGREGAR. v. a. Isama; ilakip; idagdág. || v. r. Makilahók; makisama.

AGRESIÓN. f. Pagsakít; pagsugat sa kapuwâ.

AGRESOR, RA. adj. y s Sumasakít sa kapuwâ; nakasugat; nakamatáy.

AGRESTE. adj. Tagabukid. || fig. Waláng pinagaralan; magaspáng na ugalì.

AGRIAR. v. a. Paasimin. || fig. Pasukalin ang kaloóban ng kapuwà || v. r. Umasim. || v. r. fig. Sumukal ang kalooban.

AGRÍCOLA. adj. Nauukol sa pagsasaka at sa magsasaká. || com. Magsasaká.

AGRICULTOR, RA. m. y f. Magsasaká; magbubukíd; mananamim sa lupà.

AGRICULTURA. f Pagsasaka; pagtataním sa lupà || Karunungan sa pagsasaka.

AGRIDULCE. adj. Nagaagaw ang tamís at asim.

AGRIDULZURA. f. Pagaagaw ng tamís at asim.

AGRIETAMIENTO. m. Pagbiták.

AGRIETAR. v. a. Pagbitakin; paglahangin. || v. r. Magbiták; maglahang.

AGRIMENSOR. m. *Agrim.* Ang sanáy sa panunukat ng lupà.

AGRIO, GRIA. adj. Maasim. || fig. Masakláp. || m. Katás na maasim ng iláng bungangkahoy.

AGRO. m. Lupang taniman.

AGRUPACIÓN. f. Pagtitipontipon; pagsasamasama || Kapisanan.

AGRUPAR. v. a. Tipunin; pagsamásamáhin ‖ v. r. Magtitipon; magpisanpisan.

AGRURA. f. Kaasiman.

AGUA. f. Tubig. ‖ *Agua de cepas*. fam. Alak. ‖ *Agua de pie* Bukál. ‖ *Agua de socorro*. Tubig na ipinagbibinyág sa abutdilì. ‖ *Agua herrada*. Tubig na sinubbán ng̃ bakal. ‖ *Agua lluvia*. Tubig sa ulán. ‖ *Agua regia*. Panunaw ng̃ gintô. ‖ *Agua termal*. Bukál ng̃ mainit na tubig. ‖ *Agua viva*. Tubig sa bukál. ‖ *Agua dulce*. Tubig na matabáng. ‖ *Agua salobre*. Tubig na matabsín. ‖ *Agua tibia* Tubig na malahiningá. ‖ *Aguas mayores*. Dumí ng̃ tao. ‖ *Aguas menores* Ihì ng̃ tao. ‖ *Aguas vertientes*. Tubig na umaagos sa itaás ng̃ bundók.

AGUACERO. m. Uláng biglâ, malakás at madalî lamang.

AGUADO, DA. p. p. ng̃ Aguar ó aguarse ‖ adj. Matubig. ‖ Hindî umiinóm ng̃ alak.

AGUADOR, RA. m y f. Mananang̃ad; mangiigib.

AGUAMANIL. m. Tubig na hinawan ng̃ kamáy.

AGUAMANOS. m. Tubig na hinawan ng kamáy.

AGUAMELAR. v. a. Matamisán ang tubig.

AGUAMIEL. f. Tubig na may halong pulót.

AGUANOSO, SA. adj Matubig.

AGUANTABLE. adj. Mababatá; matitiís; maaatím.

AGUANTAR. v. a. Batahín; tiisín. ‖ Atimin; pigilin sa loób. ‖ v. r. Tumahimik; magpigil; magtiís.

AGUANTE. m. Pagbabatá; pagpipigil ng̃ loób. ‖ fig. Tagál sa panahón.

AGUAR. v. a. Tubigan. ‖ v. r. Matubigan. ‖ fig. Mabigô.

AGUARDAR. v. a. Magantáy ng̃ isáng bagay ‖ Antabayanan ang pagdatíng ng̃ isáng tao.

AGUDEZA. s. Katalimán ng̃ mg̃a sandata ó alinmáng kasangkapang bakal. ‖ fig. Katalasan ó katalinuhan ng̃ isip ‖ fig. Kaliksihán.

AGUDO, DA. adj. Matulis; matalím ‖ fig. Matalas ang isip. ‖ fig. Buháy na loob. ‖ Maliksí; matulin. ‖ fig. Nauukol sa sakít na mabigát at madalî.

AGUERRIR. v. a. defec. Sanayin ang mg̃a bagong kawal sa pakikidigmâ. ‖ v. r. Masanay sa pakikidigmâ.

AGUIJADA. f. Kahoy na mahabà na may matulis na bakal sa dulo na ipinanunundót sa mg̃a baka. ‖ Tungkód na may bakal sa dulo na ginagamit ng̃ mg̃a nagaararo.

AGUIJAR. v. a. Sundutín ang hayop upang tumakbó ng̃ matulin. ‖ v. n. Lumakad ng̃ matulin.

AGUIJÓN. m. *Zool.* Tibò na ipinanunundót ng mg̃a pukyutan.

ÁGUILA. f. *Zool.* Limbás.

AGUILEÑO, ÑA. adj. Nauukol sa mukháng mahabà at manipis

AGUINALDO. m. Kaloób sa Paskó.

AGUJA. f. Karayom.

AGUJEREABLE. adj. Mabubutasan.

AGUJEREADOR, RA. adj. y s. Bumubutas.

AGUJEREAMIENTO. m. Pagbutas.

AGUJEREAR. v. a Bumutas; butasan. || v. r. Mabutas.

AGUJERO. m. Butas; siwang. || Manggagawà ng̃ mg̃a karayom. || Nagtitindá ng̃ mg̃a karayom.

AGUJETA. f. Karayom na maliit. || Piraso ng̃ metál na nasa dulo na talì, na nagpapadalî sa pagsusuót.

¡AGUR! *interj.* Paalam.

AGUSANAR. v. a. Gumawâ ng̃ kilikíd na hiblá na ginagamit sa pagbuburdá. || v. r Magkauod; uurin.

AGUZADO, DA. p. p. ng̃ Aguzar. || adj. fig. Matalím; matulis; mahayap.

AGUZADURA. f. Pagpapatalím; pagpapatulis.

AGUZAMIENTO. m. Pagpapatalím; pagpapatulis.

AGUZAR. v. a. Patulisin; pahayapin ang dulo ng̃ isáng sandata. || fig. Pasiglahín.

AHELEAR. v. a. Painumín ng̃ apdó. || v. n. Pumaít na parang apdó ang isáng bagay.

AHÍ. adv. l. Diyán.

AHIJADO, DA. p. p ng̃ Ahijar || m. y f. Inaanák.

AHIJAR. v. a. Anakín; parahing anák. || *Agric.* Magusbóng ang mg̃a halaman.

AHINCO. m. Pagsusumakit; pagsisikap ng̃ labis.

AHITAR. v. a. Pasukalin ang sikmurà. || v. r. Huminà ang sikmurà; sumukal ang sikmurà.

AHITO, TA. adj. Mahinà ang sikmurà. || fig. Sawâ.

AHOGADO, DA. p. p. ng̃ Ahogar ó ahogarse. || adj. Masikíp. || m. y f. Nalunod.

AHOGAMIENTO. m. Paginís; pagkainís; pagkalunod.

AHOGAR. v. a. Inisín; lunurin. || v. r. Mainís; malunod.

AHONDABLE. v. adj. Malalaliman; mapalalalim.

AHONDADO, DA. p. p. ng̃ Ahondar. || adj. Malalim.

AHONDADOR, RA. adj. Nagpapalalim.

AHONDAMIENTO. m. Pagpapalalim; paglalim.

AHORA. adv. t. Ng̃ayón; sa sandalíng itó; sa kasalukuyan.

AHORCADIZO, ZA. adj. Karapatdapat bitayin.

AHORCADO, DA. p. p. ng̃ Ahorcar || m. y f Binitay.

AHORCAMIENTO. m. Pagbitay.

AHORCAR. v. a. Bitayin; bigtihín || v. r. Magbigtí; magpatiwakál.

AHORQUILLAR. v. a Tukuran ang isáng bagay upáng huwág bumagsák.

AHORRABLE. adj. Matitipíd.

AHORRADO, DA. p. p. ng̃ Ahorrar. || adj. Natipíd; natipon.

AHORRAR. v. a. Tipirín; impukin. || v. r. Magtipíd; magimpók.

AHORRO. m. Pagtitipíd; pagiimpók. || Ang natitipíd; ang naiimpók.

AHOYAMIENTO. m. Paghukay.

AHOYAR. v. a. Humukay.

AHUECABLE. adj. Mapahuhungkág.

AHUECAMIENTO. m. Paghungkág; pagkahungkág.

AHUECAR. v. a. Hungkagín; palukungĩn. || Pahagungĩn ang tinig. || v. r. Mahungkág; lumukóng. || v. r. fig. y fam. Maghambóg.

AHUMAR. v. a. Paasuhán. || Punuín nĝ asó. || v. r. Maglasang asó ang pagkain; umitím sa asó ang anománg bagay. || fam. Maglasíng

AHUYENTADOR, RA. adj. y s. Nagpapalayas; bumubugaw.

AHUYENTAMIENTO. m. Pagpapalayas; pagbugaw.

AHUYENTAR. v. a. Palayasin; bugawin. || fig. Iwaksí ang anománg damdaming gumuguló sa sarili. || v. r. Lumayas; tumakas.

AIJADA. f. Pangalís nĝ lupà sa rehas nĝ araro.

AIRADO, DA. p. p. nĝ Airar. || adj. Galít.

AIRAR. v. a. Pagalitin; magpagalit. || v. r. Magalit.

AIRE. m. Hanĝin. || fig. Hugis nĝ mĝa tao ó mga bagay. || fig. Kahanĝinan. || Kagalinĝan sa pagyarì nĝ mĝa bagaybagay. || fig. Kisig; garà nĝ mĝa kilos.

AIREADO, DA. p. p. nĝ Airear. || adj. Nahahanĝinan.

AIREAR. v. a. Ilantád sa hanĝin; pahanĝinan. || v. r. Magpahanĝín. || v. r. fig. y fam. Magpalamíg.

AIREO. m. Paglalantád sa hanĝin; pagpapahanĝín.

AIROSO, SA. adj. Mahanĝin. || fig. Makisig; magarà ang mĝa kilos.

AISLADO, DA. p. p. nĝ Aislar. || adj. Napagisá; nakabukód.

AISLAMIENTO. m. Pagbubukód; pagkalayô.

AISLAR. v. a. Ibukód || Ipaubayang magisá ang isáng bagay; iwalay sa mĝa kasamahán. || v. r. Bumukód; magisá.

AJADO, DA. p. p. nĝ Ajar. || adj. Tuyô; lantá.

AJAR. m. *Agric.* Lupang tinatamnan nĝ mĝa bawang.

AJAR. v. a. Palibhasàin; lantahín. || fig Alimurahin ang kapuwà. || v. r. Malantá; mawalán nĝ ningning ang isáng bagay.

AJEDREZ. m. Laróng binubuô nĝ tatlungpu't dalawáng piraso, na may tigiisang kulay na magkaibá ang bawa't kalahatì.

AJEDREZADO, DA. p. p. nĝ Ajedrezar. || adj. Kahugis nĝ mĝa guhit nĝ tablá nĝ *ajedrez*.

AJEDREZAR. v. a. Pagsaglitín ang maraming kulay.

AJENGIBRE. m. Luya.

AJENO, NA. adj. Sa ibá. || Siráng isip. || Waláng kamalayán sa isáng bagay. || Kakaibá. || fig. Malayô. || fig. Hindî nauukol.

AJETREAR. v. a. fam. Pagurin nĝ labis ang kapuwà. ‖ v. r. Mapagod na tutoo.

AJETREO. m. fam. Ma'abis na kapaguran.

AJO. m. *Bot.* Bawang.

AJOFAINA. f. Pasô; hinawán ó hilamusán.

AJONJOLÍ. m. *Bot.* Linĝá.

AJUAR. m. Mĝa kasangkapan sa loob nĝ bahay. ‖ Mĝa kasangkapan, hiyás at damít na taglay nĝ babae sa pagaasawa.

AJUICIADO, DA. p. p. nĝ Ajuiciar. ‖ adj. May isip.

AJUICIAR. v. n. Magkaisip.

AJUSTAR. v. a. Ayusin; ilagáy sa katuwiran. ‖ Pagkasunduín ang nagkakagalít. ‖ v. r. Magkasundô; magkaisá.

AJUSTE. m. Pagaayos; pagkakasundô ‖ Kasunduan.

AJUSTICIADO, DA. p. p. nĝ Ajusticiar. ‖ m. y f Binitay.

AJUSTICIAMIENTO, m. Pagbitay.

AJUSTICIAR. v. a. Parusahan ang salarin nĝ parusang kamatayan.

ALA. f. Pakpák. ‖ Ibabâ nĝ sumbrerong lumiligid sa pinakaulo. ‖ Ambî nĝ bubunĝán.

ALABABLE. adj. Kapuripuri.

ALABANZA. f. Pagpuri; pagpupuri. ‖ Papuri.

ALABAR. v. a. Magpuri; purihin ‖ v. r. Purihin ang sarili; magbanság.

ALABARDERO. m. Kawal na may daláng sibát. ‖ fig. y fam. Ang tagapalakpak na upahán sa mĝa dulàan.

ALABASTRO. m. Batóng maputî at makináng.

ALACRÁN. m *Zool.* Alakdán.

ALAMBICAR. v. a. Magalak.

ALAMBIQUE. m. Alakán.

ALAMBRADO, DA. p. p. nĝ Alambrar. ‖ adj. Nababakod nĝ kawad.

ALAMBRAR. v. a. Bakuran nĝ kawad.

ALAMBRE. m. Kawad

ALANCEAR. v. a. Sibatín; tulagín

ALARDE. m. Talaan nĝ mĝa panĝalan nĝ mĝa kawal. ‖ Pagpaparanĝalan; pagmamalakí; pagmamagarà.

ALARGADO, DA. p. p. nĝ Alargar ‖ adj. Malawak; malapad ‖ fig. Malayò

ALARGAMIENTO. m. Pagpapahabà; paghabà.

ALARGAR. v. a. Pahabàin ‖ Paluatín ‖ Palawakin; palaparin. ‖ Ihugos; itustós ‖ Iabót ‖ v. r. Lumayô; lumayas; máligáw. ‖ v r. Lumuát; tumagál; humabà.

ALARIDAR. v. n. Humiyáw nĝ pananĝis.

ALARIDO. m. Sigáw nĝ pananĝis; taghóy; hagulhól.

ALARIFE. m. Gurô sa paggawâ nĝ bahay.

ALARMA. f. Hudyát. ‖ Paggibík. ‖ fig. Sindák ‖ Sipól na pangpagibík.

ALARMADOR, RA. adj. y s. Nakasisindák; gumigibík.

ALARMANTE. p. a. nĝ Alarmar ‖ Nakasisindák; nakagigibík.

ALARMAR. v. a. Magpagibík. || fig. Sumindák. || v. r. Masindák.

ALAVANCO. m. Patong gubat.

ALBA. f. Liwayway. || Kasuutang putî ng̃ mg̃a parì kung nagmimisa.

ALBACEA. com. Tagatupád ng̃ bulíng bilin ng̃ namatáy.

ALBAHACA. f. *Bot.* Sulasi.

ALBAÑAL. m. Padaluyan ng̃ mg̃a dumí. || Lalagyán ng̃ mg̃a dumí.

ALBAÑIL. m. Manggagawà sa bató.

ALBAR. adj. Maputî.

ALBAR. v. a. Paputîín ang kuwalta.

ALBARCA. f. Sapín sa paá; bakyâ.

ALBARRANA. f. *Bot.* Bakong.

ALBAYALDE. m. *Quim.* Pulbós na putîng ginagamít sa pagpipintá.

ALBEAR. v. n. Pumutî.

ALBEDRÍO. m. Layà ng̃ sarili.

ALBEITAR. m. Manggagamot ng̃ mg̃a hayop.

ALBERCA. f. Tangké.

ALBERGAR. v. a. Magpatuloy sa kapuwâ. || v. r. Manuluyan.

ALBERGUE. m. Poók na tinutuluyan. || Siluñgán ng̃ mg̃a hayop.

ALBICIE. f. Kaputîán.

ALBO, BA. adj. Maputî.

ALBÓNDIGA. f. Bolabolang karné ó isdâng tinadtád.

ALBOR. m. Kaputîáng ganáp. || Liwaywáy. || *de la vida.* fig. Kabatàan.

ALBOREAR. v. n. Magbukángliwáywáy; umumaga.

ALBOROTADOR, RA. adj. y s. Nanggguguló; nagiingáy.

ALBOROTAR. v. a. Mangguló; magingáy. || v. r. Maguló; maligalig.

ALBOROTO. m. Kaing̃ayan. || Kaguluhan; guló.

ALBOROZO. m. Katuwaan; kaligayahan.

ALBRICIAS. f. pl. Pabuyà; paragala. || Batì.

ALBUM. m. Aklát na pinagtatalâán ng̃ maiikling kasaysayan, mg̃a tugtugin, at ibp || Aklát na pinaglalagyán ng̃ mg̃a larawan.

ALBUR. m. Ang dalawáng unang baraha sa sugál na monte, na hinuhugot ng̃ nagpapatayâ ó nagbabangkâ.

ALBURA. f. Kaputîáng ganáp. || Putî ng̃ itlóg. || *Bot.* Banakal.

ALCABALA. f. Buwís.

ALCABALERO. m. Ang nang̃ang̃asiwà ó sumising̃il ng̃ buwís.

ALCAHUETE, TA. m. y f. Paralis; tagapagtakíp ng̃ anománg kagagawán. || fig. y fam. Tagapaghatíd dumapit; dalahirà.

ALCAHUETEAR. v. a. Magparalis. || fig. y fam. Magtakíp ng̃ anománg kagagawán. || fig. y fam. Maghatíd dumapit; magdalahirâ.

ALCAHUETERÍA. f. Pagpaparalis. || fig. y fam. Pagtatakíp ng̃ anomang kagagawán. || fig. y fam. Paghahatíd dumapit; pagdadalahirâ.

ALCAIDE. m. Tanodmuóg. || Pang̃ulo ng̃ bilangguan.

ALCALDE. m. Pangulo nğ Hunta Munisipal. || Hukóm.

ALCALDÍA. f. Tungkuling pagka-alkalde. || Ang nasasakupan nğ alkalde || Tanggapan nğ alkalde.

ALCANCE. m. Pagabót. || Abót || fig. Kaya; kaalamán; katalinuhan.

ALCANCÍA. f. Tipunán nğ kuwalta.

ALCANTARILLA. f Alulód sa ilalim nğ lupà.

ALCANTARILLAR. v. a Gumawâ ó mag'agáy nğ alulód sa ilalim nğ lupà.

ALCANZAR. v a. Abutan. || Abutín. || Umabót; sumapit. || fig. Makamtan; matamó || fig. Mawatas; maunawà.

ALCAPARRA. f. *Bot.* Alkaparas.

ALCAPARRÓN. m. *Bot* Bunğa nğ alkaparas.

ALCATRAZ. m. Kandanaok.

ALCAYATA. m. Sabitáng bakal.

ALCÁZAR. m. Kutà. || Palasyo.

ALCE. m. Alsá nğ baraha.

ALCOBA. f. Silíd na tutulugán.

ALCOHOL. m. Alak na mataás ang urì.

ALCURNIA. f. Kamaganakan; lahì.

ALCUZA. f. Lalagyán nğ langís na ginagamit sa arawaraw.

ALDABA. f. Bakal na kinakatóg sa pintô.

ALDEA. f. Nayon.

ALDEANO, NA. adj. y s. Tagá-nayon. || fig. Mangmáng; waláng pinagaralan.

ALDERREDOR. adv. l. Sa paligid-ligid.

ALEACIÓN. f. *Quim.* Paghahalò nğ mğa metál.

ALEAR. v. n. Pumaspás ang mğa pakpák. || fig. Pagsaulán nğ bininğá at lakás.

ALECCIONAR. v. a. Turùan. || Sanayin.

ALEGACIÓN. f. Pangangğatuwiran.

ALEGAR. v. a. Maghayág nğ katuwiran; mangatuwiran.

ALEGATO. m. *For.* Kasulatang inihaharáp nğ manananggól na kinatatalaan nğ mğa pangangğatuwiran.

ALEGORÍA. f. *Ret* Talinghagà.

ALEGRAR. v. a. Magbigáy ligaya. || fig. Pasiglahín; pagandahín. || fig. Paliwanagin; paalabin. || v. r. Maligayahan; magalák.

ALEGRE. adj. Maligaya. || fig. Masayá.

ALEGRÍA. f Kaligayahan; kasayahan. || *Bot* Linğá.

ALEGRÓN. m. fam. Kaligayahang daglî at madalî. || fig. y fam. Sikláb na biglâ nğ apóy.

ALEJADO, DA. p. p. nğ Alejar. || adj. Malayò.

ALEJAMIENTO. m. Paglalayô; paglayô.

ALEJAR. v. a. I'ayô; iwalay. || v. r. Lumayô.

ALELUYA. f. Pangungğusap na ginagamit nğ simbahan na nagpapakilala nğ katuwàan.

ALENTADO, DA. p. p. nğ Alentar. || adj. Masiglá; malakás; matapang.

ALENTADOR, RA. adj. y s. Nagpapasiglá; nagpapatapang.

ALENTAR. v. n. Humingá. ‖ v. a. Pasiglahín; palakasín ang loob; patapangin. ‖ v. r. Sumiglá; tumapang.

ALERO. m. Balisbisan.

ALERTA. adv. m. Handâ sa anománn. ‖ interj. Kaiingat.

ALERTAR. v. a. Papaghandâín sa anománg sakunâ; papagingatin. ‖ v. r. Magingat.

ALERTO, TA. adj. Maingat; handâ.

ALETA. f. (dim. de Ala) Palikpík.

ALETAZO. m. Hampás ng pakpak ó palikpik.

ALETEAR. v. n. Pumagaspás ang mga pakpák ó palikpik.

ALEVE. adj. Taksíl; sukáb.

ALEVOSÍA. f. Kataksilán; kasukabán.

ALEVOSO, SA. adj. Nauukol sa gawâng kataksilán.

ALFABÉTICO, CA. adj. Nauukol sa abakadá.

ALFABETO. m. Abakadá; kabuûan ng lahát ng titik ng isáng wikà.

ALFANJE. m. Tabák na balikokaw.

ALFARERÍA. f. Pagawaan ng mga sisidlang yaring lupà. ‖ Tindahan ng mga kasangkapang yaring lupà.

ALFARERO. m. Manggagawà ng mga sisidlang yaring lupà.

ALFEÑIQUE. m. Matamís na balikutsá. ‖ fig. y fam. Taong may mahinàng pangangatawán.

ALFERECIA. f. Sakít ng mga batà.

ALFÉREZ. m. Ang may dalá ng bandilà at nangunguna sa mga kawal.

ÁLFICO, CA. adj. Napakaputî.

ALFILER. m. Ispilí.

ALFILERAR. v. a. Ispilihán.

ALFILERAZO m. Durò ng ispilí.

ALFILETERO. m. Lalagyán ng mga karayom at ispilí.

ALFOMBRA. f. Latag sa sahig ng bahay.

ALFORJA. f. Supot na mahabang sa gitnâ ang bukás.

ALFORZA. f. Kipít; pileges.

ALFORZAR. v. a. Magkipit; magpileges.

ALGALIA. f. *Cir.* Pangsonda sa pantóg.

ALGARABÍA. f. Salitáng árabe. ‖ fig. y fam. Magulóng salitâ ó sulat. ‖ fig. y fam. Kaingayan.

ALGARADA. f. Malakíng kaingayan. ‖ Malakíng ingay na gawâ ng lakad ng maraming tao.

ALGAZARA. f. Hiyawan sa paglusob sa mga kaaway. ‖ fig. Ingay ng mga sabáysabáy na tinig.

ÁLGEBRA. f. Karunungan sa pagbilang.

ALGO. pron. indet. Nagbabadyá ng isáng bagay na dî ibig ó hindî masabi. ‖ Iláng bagay na hindî matiyák. ‖ adv. c. Bahagyâ; kauntî.

ALGODÓN. m. *Bot.* Bulak.

ALGODONAL. adj. Lupàng taniman ng mga bulak.

ALGUACIL. m. Agusíl.
ALGUIEN. pron. indet. Sinomán.
ALGUNO, NA. adj. Ilán.|| pron. indet. Sinomán.
ALHAJA. f. Hiyás.
ALHAJAR. v. a. Palamutihan nĝ mĝa hiyás.
ALIANZA. f. Pagaanib nĝ dalawáng tao. || Pagkakamaganak na likhâ nĝ pagaasawa.
ALIARSE. v. r. Maganib sa pamamagitan nĝ kasunduan.
ALIAS. adv. Sa ibáng ayos; sa ibáng panĝalan; pamagát; palayaw.
ALICAÍDO, DA. adj. Layláy ang mĝa pakpák. || fig. fam. Mahinà dahil sa katandâân.
ALICATES. m. pl. Sipit; bokepato.
ALICIENTE. m. Pangakit; panghalina.
ALÍCUOTA. adj. Nauukol sa bahagi nĝ isáng kabuûan.
ALIENABLE. adj. Maipagkakaloób sa ibá.
ALIENTO. m. Paghinĝá. || fig. Lakás nĝ loob; tapang.
ALIGACIÓN. f. Pagpipisan; paglalakíp.
ALIGAR. v. a. Talìan. || v. r. Umanib; pumisan.
ALIGERAMIENTO. m. Pagpapagaán; paggaán.
ALIGERAR. v. a. Pagaanin. || fig. Padalîín; daglîín. || fig. Gaanan. || v. r. Gumaán.
ALIJAR. v. a. Iahon ang lamán nĝ isáng sasakyán. || Alisán ang bulak nĝ hutó. || *Carp.* Lihahin.
ALIMENTACIÓN. f. Pagpapakain; pagkain || Kinakain.
ALIMENTADOR, RA. adj. Nagpapakain.
ALIMENTANTE. p. a. nĝ Alimentar. Nagpapakain.
ALIMENTAR. v. a. Magpakain. || Magbigáy nĝ mĝa kakanin sa isáng tao. || v. r. Kumain.
ALIMENTICIO, CIA. adj. Nagpapakain.
ALIMENTISTA. com. Ang pinakakakain.
ALIMENTO. m. Pagkain; pagkabúhay.
ALIMENTOSO, SA. adj. Nagpapalusóg na tutoo
ALINDAR v. a. Maglagáy nĝ hanggá.
ALINDAR v. a. Pagandahín.||v. r. Gumandá
ALINEAR. v. a. Ituwíd; ihanáy. || v. r. Tumuwíd.
ALIÑADO, DA. p. p. nĝ Aliñar. || adj. Napapalamutihan; pinagyaman.
ALIÑAR. v. a. Pagyamanin; palamutihan; ayusin; pagandahín.
ALIÑO. m. Pagaayos; pagpapagandá.
ALISAR. v. a Kinisin; isisín; || v. r. Kuminis.
ALISTAMIENTO. m. Pagtatalâ; pagpapatalâ.
ALISTAR. v. a. Italâ. || Ihandâ.|| v. r. Magpatalâ; magpasulat. || v. r. Humandâ.
ALIVIADOR, RA. adj. y s. Nagpapagaán; nagpapaginhawa.

ALIVIAR. v. a. Ibisán. || fig. Paginhawahin. || v. r. fig. Guminhawa.

ALIVIO. m. Pagiibís. || Ginhawa.

ALJABA. f. Suksukan nğ mğa palasô.

ALJIBE. m. Balóng tinggalan nğ tubig na ulán.

ALJOFAINA. f. Lalagyán nğ tubig na hinawan.

ALMA. f. Kaluluwá. || fig. Tao || fig. Búhay. || fig. Lakás.

ALMACÉN. m. Bahay ó kamalig na pinagtitindahán ó pinagtataguan nğ anománg kalakal.

ALMACENAJE. m. Kaupaháng nauukol sa pagtatagò sa kamalig nğ mğa kalakal.

ALMACENAR. v. a. Itagò sa mğa kamalig ang mğa kalakal. || fig. magtagò nğ maraming bagay.

ALMACENISTA. com. Ang may-arì nğ tindahan ó kamalig nğ mğa kalakal.

ALMÁCIGA. f. Dagtâ nğ kahoy na parang insiyenso. || *Agric.* Punglâan.

ALMAGRE. m. Kalawang na mapulá nğ bakal na ginagamit sa pintura.

ALMANAQUE. m. Kalendaryo.

ALMARIO. m. Taguán nğ mğa sandata.

ALMEJA. f. *Zool.* Halâán; kabibi.

ALMEJAR. m. Pabiyayan nğ mğa halâán.

ALMÍBAR. m. Arnibal.

ALMIDÓN. m. Almiról.

ALMIDONAR. v. a. Magalmiról.

ALMIRÉZ. m. Lusóng; bayuhan.

ALMIZCLE. m. Isáng bagay na mabangó.

ALMOFÍA. f. Lalagyán nğ tubig ng hinawan.

ALMOHADA. f. Unan. || Kalang na malambót sa uupán. || Pundáng putî.

ALMOHADILLA. f. Unanunanang pinagtutusukan nğ karayom sa pananahî. || Pangsapíng malambot.

ALMOHADÓN. m. Kalang na malambót sa uupán ó sandalan.

ALMOHAZA; f. Almuwasa.

ALMOHAZAR. v. a. Almuwasahin.

ALMONEDA. f. Hayág na pagbibilí nğ mğa kasangkapan at ibp.

ALMORRANA. f. Sugat sa butas nğ puwít.

ALMORZADA. f. Ang nalululan sa dalawang palad na magkadaóp.

ALMORZAR. v. n. Magagahan; magalmusál.

ALMOTACÉN. m. Ang may tungkuling mangasiwa sa mğa takalán.

ALMUERZO. m. Agahan; almusál.

ALOCADO, DA. adj. Parang ulól; hibáng.

ALOCUCIÓN. f Maiklíng talumpatíng binibigkás nğ isáng punò sa kaniyang pinamumunùan.

ALOCUO. CUA. adj. Hindî nagsasalitâ.

ALOE. m. Halamang kinukunan nğ aksibal.

ALOJAMIENTO. m. Pagpapatuloy. || Poók na tuluyán.

ALOJAR. v. a. Patuluyín. || Magbigáy nğ tutuluyan sa mğa kawal. || n. y r. Tumulóy; manuluyan. || v. r. Lumagáy ang mğa kawal sa isáng poók

ALÓN. m Pakpák na buô na ina lisáng nğ balahibo.

ALPARGATA. f. Sapíng malambót.

ALQUILAR. v. a. Paupahan. || Umupa.

ALQUILER. m. Pagpapaupa. || Upa.

ALREDEDOR. adv. l. Sa paligid. || m. pl. Ang mğa nakaliligid.

ALTANERÍA. f. ant. Taas; taluktók. || fig. Kataasan nğ ugalì; kapalaluan.

ALTANERO, RA. adj. fig. Mapagmataás; mapagmalakí; palalò.

ALTAR. m. Dambanà; altá.

ALTEA. f Kastulì.

ALTERABLE. adj. Mangyayaring magmaliw.

ALTERACIÓN. f. Pagbabago; pagmamaliw.

ALTERAR. v. a. Baguhin; ibahín. || Guluhín. || Gumising nğ damdamin. || v. r. Magmaliw. || v. r. Maligalig. || v. r. Mabalisa.

ALTERCACIÓN. f. Pagtatalo; pagtutunggalî.

ALTERCADO. m. Pagtatalo; pagtutunggalî.

ALTERCAR. v. n. Makipagtalo; makitunggalî.

ALTERNABLE. adj. Mapagbabagobago.

ALTERNACIÓN. f. Pagiibáibá; pagbabagobago. || Paghahalinhinan.

ALTERNAR. v. a. Pagibáibahín; pagbagúbaguhin. || v. n. Maghalinhinan. || fam. Makipaglapít sa mğa taong may kakaibáng urì.

ALTERNATIVO, VA. adj. Pabagobagó; halíhalilí.

ALTERNO, NA. adj. Halíhalilí.

ALTEZA. f Taás. || fig. Kataasan; kadakilàan. || Galang na iniuukol sa mğa anák nğ harì.

ALTIBAJO. m. Isáng klase nğ tela noong unang dako na kahawig nğ tersiyopelo. || pl. fam. Kabakilan nğ isáng lupà.

ALTÍSIMO, MA. akj. superl. nğ Alto. Kataástaasan. || m. (El Altísimo) Ang Diyós.

ALTÍSONO, NA. adj. Matagintíng na tutoo; mataás ang tunóg.

ALTITUD. f. Taás.

ALTIVEZ. f. Kasuwailán; kapalaluan.

ALTIVO, VA. adj. Suwail; palalò.

ALTO, TA. adj. Mataás. || Matangkád. || fig. Mahirap tarukín. || fig. Dakilà || fig Mahál. || adv. l. Sa itaás. || m. *Mil* Paghintô nğ mğa kawal na lumalakad. || interj. Hintô.

ALTRUÍSMO. m. *Filos.* Pagmamasakít sa kagalinğan nğ kapuwâ.

ALTRUÍSTA. adj. *Filos.* Nauukol sa pagmamasakít sa kagalinğan nğ kapuwà. || s. Nagmamasakit.

ALTURA. f. Taás; Tayog. ‖ Taluktók ng̃ mg̃a bundók, ‖ fig. Kataasan; kadakilàan ‖ pl. Lang̃it.

ALUBIA. f. Patanì.

ALUCINABLE. adj. Mangyayaring lituhín ang isip.

ALUCINACIÓN. f. Panglilitó; pagdidilím ng̃ isip.

ALUCINADOR, RA. adj. y s. Nanglilitó; nangguguló ng̃ isip.

ALUCINAR. v. a. Guluhín ang isip; lituhín. ‖ Pagdilimín ang isip. ‖ v. r. Maguló ang isip; malitó. ‖ v. r. Pagdimlán ng̃ isip.

ALUDIR. v. n. Tumukoy; bumanggít.

ALUDO, DA. adj. Malalakí ang pakpák.

ALUMBRADO, DA. p. p. ng̃ Alumbrar. ‖ adj. May tawas. ‖ m. Katipunan ng̃ mg̃a ilaw na tumatangláw sa isáng bayan ó kapatagan.

ALUMBRAMIENTO. m. Pagiilaw. ‖ fig. Pang̃ang̃anák.

ALUMBRANTE. p. p. ng̃ Alumbrar Tumatanglaw. ‖ m. Ang nang̃ang̃asiwà ng̃ mg̃a ilaw sa dulàan

ALUMBRAR. v. a. Magilaw; magtangláw. ‖ Umilaw sa prusisión. ‖ fig. Magturò; magpaaninaw. ‖ fig. y fam. Sumakít ng̃ kapuwà. ‖ Tawasan. ‖ v. r. fig. y fam. Maglasíng.

ALUMBRE. m. Tawas.

ALUMNO, NA. m. y f. Tinuturuan; nagaaral.

ALUSIÓN. f. Pagtukoy; pagbanggít.

ALUSIVO. VA. adj. Tumutukoy; bumabanggít.

ALUSTRAR. v. a. Pakintabín.

ALUVIÓN. m. Bahâ; paglakí ng̃ tubig.

ALVEARIO. m. Butas ng̃ taing̃a na pinagtitipunan ng̃ tutulí.

ALVÉOLO. m. Hukay na kinatatanimán ng̃ mg̃a ng̃ipin.

ALZA. f. Pagtaás ng̃ halagá.

ALZACUELLO. m. Kuwelyong ginagamit sa gayák noóng una ng̃ mg̃a babai.

ALZAMIENTO. m. Pagang̃át; pagbuhat. ‖ Paghihimagsík.

ALZAPRIMA. f. Pangang̃át; pinggá.

ALZAPRIMAR. v. a Ang̃atín sa pamamagitan ng̃ pinggá.

ALZAR. v. a. Ang̃atín; buhatin. ‖ Itayô ‖ Itaás ang ostiya at kalis matapos mabulung̃án. ‖ Humatì ng̃ baraha matapos mabalasa ‖ fig. Imahál ang halagá. ‖ fig. Maghimagsík ‖ v. r. Tumayô.

ALLÁ. adv. l. Doón. ‖ adv. t. Noón.

ALLAMARAMIENTO. m. Pagaalab; pagniningas.

ALLAMARARSE. v. r. Magalab; magning̃as.

ALLANADOR, RA. adj. y s. Pumapatag.

ALLANAMIENTO. m. Pagpatag ‖ Pagpanhík sa bahay ng̃ waláng pahintulot.

ALLANAR. v. a. Patagin. ‖ Iguhò. ‖ fig. Pumanhík sa bahay ng̃ waláng pahintulot ng̃ may-arì. ‖ v. r. Mahulog. ‖ v. r. fig. Makipagkasundô. ‖ v. r. fig. Makipantáy.

ALLEGADO, DA. p. p. ng̃ Allegar. || adj. Malapit. || adj. y s. Kamaganak.

ALLEGAR. v. a. Likumin; pagsamahin; tipunin. || Ilapít; itabí. || v. n. Dumatíng. || v. r. Lumapít.

ALLENDE. adv. l. Sa lgawî doón.

ALLÍ. adv. l. Doón. || adv. t. Noón.

AMA. f. Pang̃inoong babai.||Nagmamay-arì ng isáng bahay.||Katiwalàng babai. || Sisiwa.

AMABILIDAD. f. Pagkamasintahin; pagkamagiliw.

AMABLE. adj. Kaibigibig. || Magiliw; mairugín; malulugdín.

AMADO, DA. p. p. ng̃ Amar. || adj. Iniibig; sinisintá; nililiyág. || m. y f. Kasintahan.

AMADOR, RA. adj. y s. Umiibig; sumisintá.

AMADRIGAR. v. a. fig. Ampunín ang dî kaanoano.||v. r. Magtagò. || fig. Huwág pakita sa tao.

AMAESTRAR. v. a. Turùan; sanayin || v. r. Masanay.

AMAGAR. v. a. Ambâán || fig. Magtangkâ. || v. r. fam. Magkublí.

AMAGO. m. Pagambâ; pagtatangkâ.

AMAINAR. v. a. *Mar.* Maglulón ng̃ layag ng̃ isáng sasakyangdagat. || v. n. Maglubáy.

AMALGAMAR. v. a. *Quim.* Ihalò ang merkuryo sa ibáng metál. || fig. Paghalùin ang dalawáng bagay na magkaibá. || v. r. Magkahalò.

AMAMANTAMIENTO. m. Pagpapasuso.

AMAMANTAR. v. a. Magpasuso.

AMANCEBADO, DA. p. p. ng̃ Amancebarse || m. y f. Kalunyâ.

AMANCEBAMIENTO. m. Pang̃ang̃alunyâ; pangbababai.

AMANCEBARSE. v. r. Mang̃alunyâ; mangbabai.

AMANCILLAR. v. a Papang̃itin; panglabûin. || fig. Dung̃isan ang kapurihán ng̃ isáng tao.

AMANECER. v. n. Umumaga; magbukáng-liwayway.

AMANOJAMIENTO. m. Pagbibigkís.

AMANOJAR. v. a. Bigkisín.

AMANSABLE. adj. Mapaaamô.

AMANSADOR, RA. adj. y s. Nagpapaamò.

AMANSAMIENTO. m. Pagpapaamò; pagamò.

AMANSAR. v. a. Paamuin. || fig. Palambutín ang matigás na ugalì ng̃ isáng tao. || fig. Patahimikin; payapàin.

AMANTE. p a. ng̃ Amar. Umiibig. || m. y f. Nang̃ing̃ibig.

AMAÑAR. v. a. Sanayin; igawî.|| v. r. Magawî; mamihasa.

AMAR. v. a. Umibig. || Mahalín; sintahín.

AMARGAR. v. n. Pumaít. || v. a. fig. Paghinagpisín; pagdalamhatìin. || v. r. fig. Maghinagpís.

AMARGO, GA. adj. Mapaít.|| fig. Nagbibigáy dalamhatì.

AMARGURA. f. Kapaitan. || fig. Dalamhatì; hinagpís.

AMARILLEAR. v. n. Dumiláw. ‖ Maniláw. ‖ v. a. Pintahán ng̃ diláw.

AMARILLENTO, TA. adj. Madiláwdiláw.

AMARILLEZ. f. Kadilawán. ‖ Kaputlâán.

AMARILLO, LLA. adj, Madiláw; diláw.

AMARRA. f. Panalì.

AMARRADERO. m. Haliging pinagtatalìan ng̃ anománg bagay.

AMARRADURA. f. Pagtatalì; paggagapos.

AMARRAR. v. a. Talìan; gapusin; italì.

AMARTILLAR. v. a. Pukpukín ng̃ martilyo. ‖ Ikasá ang baríl.

AMASADERA. f. Batyâng pinaglalamasan.

AMASADOR, RA. adj. y s. Naglalamas.

AMASADURA. f. Paglamas.

AMASAR. v. a. Lamasin; lamutakin.

AMASIJO. m. Nilamas na harinang gagawíng tinapay. ‖ Paglamas.

AMATORIO, RIA. adj. Nauukol sa pagi ‖ Pagpapaibig.

AMBICIÓN. f. Pagiimbót. ‖ fam. Katakawan.

AMBICIONAR. v. a. Magimbót; magnasà ng̃ labis ng̃ isáng bagay.

AMBICIOSO, SA. adj. y s. Mapagimbót. ‖ fam. Mapagnasà ng̃ labis. ‖ fam. Matakaw.

AMBIENTE. m. Hang̃ing banayad at laganap.

AMBIGÚ. m. Pagkain sa gabí. ‖ Pagkaing idinudulot sa mg̃a sayawan kung gabí. ‖ Poók na pinaghahandàán ng̃ pagkain sa gabí.

AMBIGÜEDAD. f. Kahulugáng marami; pagaalang̃anin.

AMBIGUO, GUA adj. May maraming kahulugán; alang̃anin.

ÁMBITO. m. Binilogbilog; niluang luang.

AMBOS, BAS. adj. pl. Kapuwâ ang dalawá.

AMBULANCIA. f. Pagamutang nalalaan sa mg̃a kawal. ‖ Katipunan ng̃ mg̃a kamilyang hakután sa maysakít. ‖ Sasakyán ng pagamutan na ginagamit sa paghakot ng̃ mg̃a maysakít.

AMBULANTE. adj. Naglalakád; palibotlibot.

AMBULAR. v. n. Gumalàgalà; lumibotlibot.

AMEDRENTADOR, RA. adj. y s. Tumatakot; nananakot.

AMEDRENTAMIENTO. m. Pananakot.

AMEDRENTAR. v. a. Takutin. ‖ v. r. Matakot.

AMÉN. m. Siyá nawâ.

AMENAZA. f. Bantâ; balà.

AMENAZADOR, RA. adj. Nagbabantâ; nagbabalà.

AMENAZAR. v. a. Magbantâ; pagbantâán. ‖ fig. Magbalà.

AMENIDAD. f. Kaalindugán; kaayahan.

AMENIZAR. v. a. Paalindugín ang isáng poók. ‖ fig. Gawíng kaayaaya ang isáng bagay.

AMENO, NA. adj Maalindóg; kaayaaya.
AMIGAR. v. a. Kaibiganin.
AMÍGDALA. f. *Anat.* Buñgad ñg lalamunan.
AMIGO, GA. adj. y s. Kaibigan; katoto. || fig. Mawilihín; mahilig sa isáng bagay.
AMILANAR. v. a. Takutin. || v. r. Manglumó; maduwág.
AMILLARAMIENTO. m. Pagbabalagá sa mñga pagaarì.
AMILLARAR. v. a. Halagahán ang mñga pagaarì ñg mñga mamamayan sa isáng bayan upang hiñgán ñg karapatáng buwís.
AMINORAR. v. a. Pauntíín; paliitín.
AMISTAD. f. Pagkikilala. || Pagiibigan.
AMISTAR v. a. Pagkaibiganin. || Pagkasunduín ang nagkakagalít. || v. r. Magibigan. || Magkasundô; magbatì.
AMISTOSO, SA adj. Nauukol sa pagkikilala ó pagiibigan.
AMITO. m. Isá sa kasuutan ñg parì sa pagmimisa.
AMNISTÍA. f. Pagpapatawad sa kasalanan.
AMO. m. Pañginoong lalaki. || Nagmamayarì ñg isáng bagay. || Katiwalà.
AMODORRAR. v. a. Papaghilikin. || v. r. Humilík.
AMOJONAMIENTO. m. Paglalagáy ñg hanggá ñg lupà.
AMOJONAR. v. a. Maglagáy ñg hangá ñg lupà.
AMOLAR. v. a. Ihasà; patalimín. || ig. y fam. Pagalitin.
AMOLDAR. v. a. Bubûin; hulmahín. || fig. Ayusin; itumpák. || v. r. fig. Maayos; matumpák.
AMONESTACIÓN. f. Pagpapayo.
AMONESTADOR, RA. adj. y s. Nagpapayo.
AMONESTAR. v. a. Pagpayuhan; pagpaunawàan. || Itawag.
AMONTONAMIENTO. m. Pagbubuntón.
AMONTONAR. v. a. Ibuntón; itumpók. || v. r. Magbuntónbuntón; maguumpók.
AMOR. m. Pagibig; pagirog; pagsintá.
AMORFO, FA. adj. Waláng hugis ó anyô.
AMORÍO. m. fam. Pagligaw; pañgiñgibig.
AMOROSO, SA. adj Masintahin; mairugín.
AMORTECER. v. a. Panglataín. || v. r. Manghimatáy.
AMORTECIMIENTO. m. Panghihimatáy.
AMOTINAMIENTO. m. Panghihimagsík.
AMOTINAR. v. a. Paghimagsikín. || fig. Bagabagin. || v. r. Maghimagsík. || v r. fig. Mabagabag.
AMPARAR. v. a. Kupkupín; tangkilikin; ampunín. || v. r. Pakupkóp; patangkilik; paampón.
AMPARO. m. Pagkupkóp; pagampón: pagpapakupkóp; pagpapaampón. || Kanlungan; ampunan.
AMPLIABLE. adj. Mapalalapad; mapalalakí.
AMPLIACIÓN. f. Pagpapalapad; pagpapalakí.

AMPLIAR. v. a. Palaparin; palakihín.

AMPO. m. *de la nieve* Kaputiáng parang busilak.

AMPOLLA. f. Pintóg; lintóg. ‖ Lalagyáng bubog na maliit ang magkabiláng dulo at malintóg ang gitnâ.

AMPOLLAR. v. a. Papintugín. ‖ v. r. Pumintóg.

AMPÓN, NA. adj. Mabulâ.

AMPUTACIÓN. f. *Cir.* Pagputol ng̃ alinmáng bahagi ng̃ katawán.

AMPUTAR. v. a. *Cir.* Putulin ang alinmáng bahagi ng̃ katawán. ‖ fig Alisín; ihiwaláy.

AMUEBLAR. v. a. Lagyán ng̃ mg̃a kasangkapang bahay ang isáng tahanan.

AMUJERADO, DA. adj. Kilos babae; parang babae.

AMULETO. m. Antínganting.

ANACORETA. com. Ang nagtitirá sa iláng na dî inaabot ng̃ kalakal ng̃ mg̃a tao, at waláng ginagawâ kungdî kabanalan at pagpapakahirap.

ÁNADE. amb. Pato.

ANADÓN. m. Inakáy ng̃ pato.

ANAL. adj. Nauukol sa taón. ‖ m. pl. Bakás ng̃ mg̃a pangyayari.

ANALFABETO, TA. adj. Hindî marunong bumasa at sumulat. ‖ Mangmáng.

ANÁLISIS amb. Pagsusurì.

ANALIZABLE. adj. Masusurì.

ANALIZADOR, RA. adj. y s. Sumusurì.

ANALIZAR v. a. Surìin ang isáng bagay.

ANALOGÍA. f. Págkakawangkî. ‖ *Gram.* Bahagi ng̃ gramatika na nagpapakilala ng̃ mg̃a pagbabagobago at pagkakabagay ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap.

ANÁLOGO, GA. adj. Kawangkî; kahawig.

ANARANJADO, DA. adj Kulay suhà

ANARQUÍA. f. Kawalán ng̃ pamahalàan. ‖ fig. Kaguluhan sa pagkawalâ ng̃ pamahalàan.

ANÁRQUICO, CA. adj. Nauukol sa kawalán ng̃ pamahalàan.

ANARQUISTA com. Ang nagnanasà ó nagmumunakalà ng̃ kawalán ng̃ pamahalàan.

ANARQUIZAR v. a. Lumikhâ ng̃ kawalán ng̃ pamahalàan.

ANATA. f. Pakinabang na natatamó sa isáng taón ng̃ alinmáng hanapbuhay.

ANATEMA. amb. Sumpâ.

ANATEMATIZACIÓN. f. Pagsumpâ.

ANATEMATIZAR. v. a. Sumpâín.

ANATOMÍA. f. Pagbusbós ó paghihiwaláy ng̃ mg̃a bahagi ng̃ katawán ng̃ tao ó hayop. ‖ Karunung̃ang nagtuturò ng̃ pagkilala ng̃ bilang, pagkakayarì, kinalalagyán at pagkakakabít ng̃ mg̃a ibá't ibáng bahagi ng̃ katawán ng̃ tao.

ANCA. f. Ang alinmán sa dalawáng bahaging humahatì sa dakong puwitan ng̃ isáng hayop. ‖ ant. Pigî.

ANCIANIDAD. f. Katandâán. || ant. Kalumàan.

ANCIANO, NA. adj. y s Matandâ. || ant. Lumà.

ANCLA. f. *Mar.* Sinapete.

ANCLADERO. m. *Mar.* Padparan ng sasakyángdagat.

ANCLAJE. m. *Mar* Pagpapadpád ng̃ sasakyángdagat.

ANCLAR. v. n. *Mar.* Pumadpád ang sasakyángdagat sa pamamagitan ng̃ sinapete.

ÁNCORA. f. *Mar.* Sinapete.

ANCORADO, DA. adj. Hugis sinapete.

ANCUVIÑA. f. *Amer.* Sa Chile, libing̃an ng̃ mg̃a taong katutubò sa isáng bayan.

ANCHICORTO, TA. adj. Malapad at maiklî.

ANCHO, CHA. adj. Malapad; maluang. || m. Kalaparan.

ANCHOA. f. Isdáng halubebay.

ANCHOR. m. Lapad; luang.

ANCHURA. f. Kalaparan. || fig. Layà; luag.

ANCHUROSO, SA. adj. Napakalapad; napakaluang.

ANDADERAS. f. pl. Sanayán sa paglakad ng̃ mg̃a batà.

ANDADOR, RA. adj. y s. Malakás lumakad. || Palakadlakad.

ANDADURA. f. Paglakad.

ANDAMIO. f. Gabáy. || Palapala.

ANDANTE. p. a. ng̃ Andar. Lumalakad. || m. *Mus.* Isá sa mg̃a kumpás ng̃ musika.

ANDAR. v. n. Lumakad. || Gumaláw ang mákina. || m. Paglakad; lakad.

ANDARIEGO, GA. adj y s. Palakadlakad.

ANDAS. f. pl. Andás. || Langkayan

ANDRAJO. m. Gulanít na basahan; pamunas.

ANDRAJOSO, SA. adj. Gulágulanít.

ANÉCDOTA. f. Maiklíng kasaysayan ng̃ isáng mahalagáng pangyayari.

ANEGABLE. adj. Inaapawan ng̃ tubig.

ANEGACIÓN. f. Pagapaw ng̃ tubig; paglubóg.

ANEGAR. v. a. Paapawin; palubugín. || Lunurin. || v. r. Umapaw; lumubóg.

ANEGO. m. *Amér.* Pagapaw.

ANEJO, JA. adj. Naaanib.

ANEMIA. f. Pamumutlâ; kakulang̃án sa dugô.

ANÉMICO, CA. adj. Maputlâ; kulang sa dugô.

ANESTESIA. f Kawalán ng̃ pakiramdam; pamamanhíd.

ANESTESIAR. v. a. Alisán ng̃ pakiramdám; pamanhirín.

ANEXAR. v. a. Ianib.

ANEXIÓN. f. Pagaanib.

ANEXO, XA. adj. Kaanib.

ANFIBIO, BIA. adj. *Zool.* y *Bot.* Nauukol sa mg̃a hayop at mg̃a halamang nabubuhay sa tubig at sa katihan.

ANFIBOLOGÍA. f. Pang̃ang̃ahulugáng dalawá.

ANFIBOLÓGICO, CA. adj. May dalawáng pang̃ang̃ahulugán.

ANFITEATRO. m. Pánooran ng̃ mg̃a sarisaring palarô. || Dulàan.

ANGARILLAS. f. pl. Hakután ng̃ mg̃a ginagamit sa pagtatayô ng̃ bahay at ibá pang bagay.

ÁNGEL. m. Sugò ng̃ Diyos; anghél.

ANGELICAL. adj. Nauukol sa mg̃a anghél.

ANGINA. f. Pamamagâ ng̃ lalamunan.

ANGOSTAR. v. a. Pakiputin. || v. r. Kumipot.

ANGOSTO, TA. adj. Makipot; masikíp.

ANGOSTURA. f. Kakiputan.

ANGUILA. f. *Zool.* Palós. || Igat.

ANGULAR. adj. Nauukol sa panulukan. || Hugis panulukan.

ÁNGULO. m. *Geom.* Panulukan.

ANGUSTIA. f. Pighatî; hinagpis.

ANGUSTIAR. v. a. Pighatìin; paghinagpisín. || v. r. Mamighatî; maghinagpís.

ANGUSTIOSO, SA. adj. Lipós ng̃ pighatî. || Nagpapahinagpís. || Namimighatî.

ANHELAR. v. n. Magsikíp ang paghing̃á. || Magnais.

ANHELO. m. Masidhîng nais.

ANHELOSO, SA. adj. Nagsisikíp ang paghing̃á. || Nagnanais ng̃ masidhî.

ANIDAR. v. n. Magpugad. || fig. Mamahay; mamugad.

ANIEBLAR. v. a. Pagulapin. || v. r. Magulap.

ANILLAR. v. a. Hugising singsing. || Singsing̃án.

ANILLO. m. Singsing. || Buklód. || Tagikáw.

ÁNIMA. f. Kaluluwá. || Kaluluwá sa purgatoryo. || fig. *Artill.* Butas ng̃ kanyón na nilalabasán ng̃ punlô. || pl. Tugtóg ng̃ kampanà sa ganáp na oras ng̃ gabí na tumatawag sa mg̃a tao upáng ipanalang̃in ang mg̃a kaluluwá sa purgatoryo.

ANIMACIÓN. f. Pagpapasiglá; pagsiglá. || Siglá; tapang.

ANIMADO, DA. p. p. ng̃ Animar. || adj. Masiglá; matapang. || fig. Masayá.

ANIMAL. m. Hayop. || adj. Napakamangmáng.

ANIMALIDAD. f. Kahayupan.

ANIMAR. v. a. Buhayin ang loób. || fig. Pasiglahín; patapang̃in. || fig. Bigyán ng̃ búhay at lakás. || v. r. Mabuhay ang loób. || v. r. fig. Sumiglá; tumapang.

ÁNIMO. Kaluluwá. || fig. Tapang; lakás. || fig. Akalà. || fig. Pagiisip. || *¡Animo!* interj. Katatapang.

ANIMOSIDAD. f. Siglá; tapang; lakás. || Matindíng galit.

ANIMOSO, SA. adj. Masiglá; matapang.

ANIQUILABLE. adj. Malilipol.

ANIQUILACIÓN. f. Paglipol; pagkalipol.

ANIQUILADOR, RA. adj. y s. Lumilipol.

ANIQUILAR. v. a. Lipulin. || Igibâ. || v. r. Malipol; magibâ. || v. r. fig. Masirà. || v. r. Mauwî sa walâ.

ANIVERSARIO, RIA. adj. Taón taón. ‖ m. Dasál at isang ginagawâ na patungkól sa kaluluwá ng namatáy sa ganáp na iká sangtaóng pagkamatáy.

ANO. m. *Anat*. Butas ng puwít.

ANOCHE. adv. t. Kagabi; kahapon sa gabí.

ANOCHECER. v. n. Gumabí. ‖ Gabihín. ‖ v. r. *Poet*. Magdilím.

ANODINO, NA. adj. y s. Nagpapahupâ ng sakít.

ANOMALÍA. f. Alít sa kalakarán.

ANONADAR. v. a. Lipulin; gibâín. ‖ fig. Pauntîín. ‖ v. r. Malipol; magibâ. ‖ v. r. fig. Umuntî.

ANÓNIMO, MA. adj. Waláng lagdá ng may gawâ; waláng pangalan ‖ m. Sulat na waláng lagdâ ng sumulat. ‖ Lihim ng kumathâ na nagkukublí ng kaniyáng pangalan.

ANORMAL. adj. Alít sa karaniwan.

ANORMALIDAD. f. Pagkakaalít sa karaniwan.

ANOTACIÓN. f. Pagtatandâ; pagtatalâ.

ANOTAR. v. a. Itandâ. ‖ Italâ.

ANSIA. f. Balisa. ‖ Masidhîng nais; paglulunggatî.

ANSIADOR, RA. adj. y s. Naglulunggatî.

ANSIAR. v. a. Paglunggatîán; naising labis.

ANSIEDAD. f. Paglulunggatî; pagnanais ng labis.

ANSIOSO, SA. adj. Naglulunggatî; nagnanais ng labis.

ANTAGÓNICO, CA. adj. Alít.

ANTAGONISMO. m. Pagkakaalít.

ANTAGONISTA. com. Kaalít.

ANTAÑO. adv. t. Ng taóng lumipas. ‖ Noóng unang panahón.

ANTÁRTICO, CA. adj. Nauukol sa gawíng timóg.

ANTE. prep. Sa haráp.

ANTEANOCHE. adv. t. Kamakalawá sa gabí.

ANTEAYER. adv. t. Kamakalawá

ANTEBRAZO. m. *Anat*. Bisig.

ANTECÁMARA. f. Tanggapan ng bahay.

ANTECEDENTE. p. a. ng Anteceder. Nangunguna ‖ m. Gawâ; salitâ ó pangyayaring nauna. ‖ *Gram* Sinusundán.

ANTECEDER. v. a. Ipagpauná. ‖ fig. Magpauná.

ANTECESOR, RA. m. y f. Ang nauna sa karangalan ó tungkulin. ‖ pl. Ninunò

ANTEDILUVIANO, NA. adj. Una sa paggunaw ng lupà.

ANTELACIÓN. f. Pagkauna.

ANTEMANO (DE) m. adv. Kapagdaka.

ANTEMURAL. m. Kutà; muóg.

ANTENA. f *Zool*. Sungay ng mga hayop na kapara ng alupihan, gagambá at ibp.

ANTENOCHE. adv. t. Kamakalawá sa gabí.

ANTENOMBRE. m. Pangalung ipinagpapauná sa ngalan, gaya ng *don*, *san*, at ibp.

ANTEOJO. m. Pangtanáw sa malayò. || Salamín sa matá.

ANTEPASADO, DA. adj. Nakaraáng panahón. || m. pl. Ninunò.

ANTEPECHO. m. Hadláng na umaabót hanggáng sa dibdib upang huwág mahulog; palábabahan.

ANTEPENÚLTIMO, MA. adj. Una sa sumunód sa hulí.

ANTEPONER. v. a. Ipagpauná; ilagáy sa unahán. || v. r. Magpauná; lumagáy sa unahán.

ANTEPUESTO, TA. p. p. irreg. ng̃ Anteponer. || adj. Nasa unahán.

ANTERIOR. adj. Nauuna; sinusundán.

ANTERIORIDAD. f. Pagkauna sa panahón.

ANTES. adv. t. y l. Una; bago. || adv. ord. Muna. || conj. adver. Bagkús. (Antes bién).

ANTESALA. f. Bahagi ng̃ bahay na dinadaanan sa pagpasok sa tanggapan.

ANTEVÍSPERA. f. Ang ikáwalóng araw ng̃ siyám.

ANTICIPACIÓN. f. Pagpapauna; pagkauna.

ANTICIPADO, DA. p. p. ng̃ Anticipar. || adj. Maaga.

ANTICIPAR. v. a. Ipagpauná. || Maguna ng̃ bayad; magpating̃a. || v. r. Magpauná; mauna.

ANTICIPO. m. Paunang bayad; pating̃a.

ANTICRISTO. m. Ang magdarayang sisipót sa lupà bago maghulíng araw na magtatatag ng̃ mg̃a aral na laban sa itinurò ni Jesucristo.

ANTICUADO, DA. p. p. ng̃ Anticuar. || adj. Lumà; hindî na ginagamit.

ANTICUAR. v. a. Lumàin; lipasin. || v. r. Malumà; lumipas.

ANTÍDOTO. m. Panglaban sa lason. || fig. Lunas.

ANTIECONÓMICO, CA. adj. Laban sa pagtitipíd.

ANTIFAZ. m. Takíp sa mukhâ.

ANTIFEBRIL. adj. Kumakalaban sa lagnát.

ANTÍFONA. f. Maiklíng panalang̃ing dinarasál ng̃ una at hulí sa isáng mahabang dasál.

ANTIFONAL. m. Aklát ng̃ maiiklíng panalang̃in.

ANTÍFRASIS. f. *Ret.* Pagpapalít sa isáng pang̃ung̃usap ng̃ ibáng alít ang kahulugán.

ANTIGUAMENTE. adv. t. Nang unang panahón.

ANTIGÜEDAD. f. Kalaunang panahón. || Ang nangyari nang unang dako.

ANTIGUO, GUA. adj. Lumà; laón. || Matandâ. || pl. Mg̃a tao nang unang panahón.

ANTIPARA. f. Pang̃anlóng; panghalang sa bahay.

ANTIPARRAS. f. pl. Salamín sa matá.

ANTIPATÍA. f. Kawalán ng̃ giliw sa kapuwà; pagkamuhî. || fig. Pagkakaalít.

ANTIPÁTICO, CA. adj. Hindî kagiliwan; nakamumuhî.

ANTÍPODA. m. adj. *Geog*. Ang nauukol sa mğa tao sa kabiláng panig nğ mundó.

ANTIPÚTRIDO, DA. adj. Laban sa pagkabulók.

ANTITUBERCULOSO, SA. adj. Laban sa sakít na pagkatuyô.

ANTOJADIZO, ZA. adj. Mapagpitang madalás.

ANTOJARSE. v. r. Magnasang mahigpit nğ mğa bagay sa udyók nğ sariling kagustuhan.

ANTOJO. m. Kagustuhang walang tuto; pitang mahigpit nğ sariling kagustuhan.

ANTORCHA. f. Sulô. || fig. Ilaw; tangláw.

ANTROPOFAGÍA. f. Pagkain nğ lamán nğ tao.

ANTROPÓFAGO, GA. adj. y s. Kumakain nğ lamán nğ tao; taong kumakain nğ kapuwà tao.

ANTRUEJO. m. Ang tatlong araw bago sumapit ang miyerkoles nğ abó.

ANUAL. adj. Taóntaón.

ANUALIDAD. f. Halagáng ibinabayag sa taóntaón.

ANUALMENTE. adv. t. Taóntaón.

ANUBLAR. v. a. Pagkulimlimín. || fig. Ikublí; ilinğíd. || fig. Lantahín. || v. r. Magkulimlim. || v. r. fig. Malantá.

ANUDAMIENTO. m. Pagbubuhól; pagkabuhól.

ANUDAR. v. a. Magbuhól. || Pagbuhulín. || v. r. Mabuhól; magkabuhól. || v. r. Maudlót ang paglakí; mabensót.

ANUENCIA. f. Kapahintulután.

ANULABLE. adj. Mapawawaláng bisà.

ANULACIÓN. f. Pagpapawaláng bisà; pagpapawaláng saysáy.

ANULAR. v. a. Pawaláng bisà; pawaláng saysáy. || adj. Nauukol sa singsíng. || Hugis singsíng.

ANUNCIACIÓN. f. Pagbabalità. || Pagbatì.

ANUNCIAR. v. a. Magbalità; magbalà. || Manghulà.

ANUNCIO. m. Pagbabalità; pagbabalà. || Balità; babalâ. || Hulà.

ANZUELO. m. Tagâ; bingwít.

AÑADIDURA. f. Dagdág.

AÑADIR. v. a. Dagdagán. || Palakihín.

AÑAGAZA. f. Panğatî. || fig. Laláng.

AÑEJAR. v. a. Lumàin ang isáng bagay. || v. r. Malumà. || v. r. Malipas.

AÑEJO, JA. Lumà; laón. || fig y fam. Lipás.

AÑICOS. m. pl. Pinagpilasan; pinagbasagan.

AÑIL. m. Tinà.

AÑO. m *Astron*. Taón.

AORTA. f. *Anat*. Malakíng ugát na tinatakbuhán nğ dugông nagbubuhat sa pusò.

AOVADO. DA. p. p. nğ Aovar. || adj Hugis itlóg, initlóg.

AOVAR. v. n. Manğitlóg.

APACENTAR. v. a. Magpakain nğ mğa hayop. || v. r. Manğinain.

APACIBILIDAD. f. Kaamùan; kababàang loób.

APACIBLE. adj. Maamò; malumanay. ‖ Payapà

APACIGUAMIENTO. m. Pagpayapà; pagawat; pamamayapà.

APACIGUAR. v. a. Payapàin; awatin. ‖ v. r. Mamayapà; tumahimik,

APACHE. m. Masamáng tao.

APADRINAMIENTO. m. Pagaanák.

APADRINAR. v. a. Maganák. ‖ fg. Magtanggól; tumangkilik.

APAGABLE. adj. Mapapatáy ang ilaw.

APAGADIZO, ZA. adj. Patayin; matagál magningas.

APAGADO, DA. p. p. ng̃ Apagar. ‖ adj. fig. May uga'ing napakalubáy. ‖ fig. Mahinà; bahagyâ. (kung ginagamit sa mg̃a salitâng *color*, *voz*, at ibp.)

APAGAMIENTO. m. Pagpatáy ó pagkamatáy ng ilaw.

APAGAR v. a. Patayín ang apóy ó ilaw. ‖ fig. Pawìin; tighawín. ‖ v. r. Mamatáy ang apóy ó ilaw. ‖ v. r. fig. Mapawì; matighaw. ‖ *Pint* Pahinàin ang kulay ó liwanag.

APALABRAR. v. a. Katipanín. ‖ v. r. Makipagtipán; makipagkayarî.

APALANCAR. v. n. Pinggahín; pasanín sa pamamagitan ng̃ pinggá.

APALEAMIENTO. m. Pagpalò; paghampás.

APALEAR. v. a. Palùin; hampasín. ‖ Pagpagín ang mg̃a damít, alpombra at ibp. sa pamamagitan ng̃ palò.

APALMADA. adj. Nakabukáng palad.

APAÑAR. v. a. Pulutin ang isáng bagay. ‖ Damputín. ‖ Umitín ‖ fam Tagpîán ó ayusin ang isáng bagay na sirâ.

APARADOR. m. Tagûán ng̃ mg̃a damít ó ulam,

APARAR. v. a. Sumaló ‖ Ihandâ, gayakán. ‖ v. r. Maghandâ; maggayák.

APARATO. m. Kagayakan. ‖ Kasangkapan,

APARCERÍA. f. Kasunduan sa pakikipagsamá,

APARCERO, RA. m. y f. Kasamá.

APARECER. v. n. Lumitáw; sumipót; pakita.

APAREJAR. v. a, Ihandâ; igayák. ‖ v. r. Maghandâ; maggayák.

APAREJO. m. Kagayakan.

APARENTAR. v. a. Magkunwarî,

APARENTE. adj. Kunwarî. ‖ Marapat. ‖ Namamalas,

APARICIÓN. f. Paglitáw; pagsipót.

APARIENCIA. f Anyô ó ayos ng̃ isáng tao ó bagay sa biglang ting̃ín.

APARROQUIAR. v. a. Magbigáy ng̃ mg̃a sukì sa nagsisipagtindá.

APARTADO, DA. p. p. ng̃ Apartar. ‖ adj. Hiwaláy; nalalayô; nabubukód. ‖ Kaibá. ‖ m. Silíd na nabubukód sa bahay. ‖ Lalagyán ng̃ sulat.

APARTADOR, RA. adj. Naghihiwaláy; nagbubukód

APARTAMIENTO. m. Paghihiwaláy; paghiwaláy. ‖ Tahanan; tirahan.

APARTAR. v. a. Ihiwaláy; ibukód; ilayô. ‖ v. r. Humiwaláy; bumukód; lumayô.

APARTE. adv. l. Sa ibáng bandá. ‖ Sa agwat; mulâ sa malayò. ‖ adv. m. Hiwaláy; may kaibahán.

APARVAR. v. a. Maghanáy nğ mğa hayà sa paggigiikán.

APASIONADO, DA. p. p. nğ Apasionar ó apasionarse. ‖ adj. Sakbibi nğ damdamin ó paggiliw.

APASIONAMIENTO. m. Pagdaramdám; paggiliw.

APASIONAR. v. a. Pagdamdamín; pasakitan. ‖ v. r. Magdamdam. ‖ v. r Mahilig nğ labis ang kalooban sa isáng tao ó bagay.

APATÍA. f. Katigasan nğ loób. ‖ Kapabayàan; katamaran.

APÁTICO, CA. adj. Matigás ang loób; pabayà; tamád.

APATUSCO. m. Gayák; palamutì.

APEAR. v. a. Iibís; ilunsád. ‖ v. r. Umibís; lumunsád. ‖ v. n. ant. Maglakád.

APECHUGAR. v. n. Itulak nğ dibdib. ‖ fig. y fam. Pumayag nğ laban sa kalooban.

APEDREAMIENTO. m. Pangbabató.

APEDREAR. v. a. Bumató. ‖ Pagbatuhanan; patayín sa pukól nğ bató. ‖ v. impers. Umulán nğ bubuúng hamóg. ‖ v. r. Magbatuhan.

APEGO. m. Hilig; pagkabuhos nğ loób; hangád; giliw.

APELABLE. adj. Maipaghahabol.

APELACIÓN. f. *For.* Paghahabol sa mataas na hukuman.

APELADO, DA. p. p. nğ Apelar. ‖ adj. y s. Ang nanalo sa usapíng pinaghahabol nğ natalo sa mataas na hukuman.

APELANTE. p. a. nğ Apelar. Naghahabol.

APELAR. v. n. *For.* Maghabol sa mataás na hukuman. ‖ fig. Makiusap sa isáng tao upang magkaroon nğ hanapbuhay ó nğ kinakailangan.

APELMAZAR. v. a. Kuyumpisín; tipiin. ‖ v. r. Makumyupis; matipì.

APELLIDAR. v. a. Tumawag at magipon nğ mğa tao sa pakikidigmâ. ‖ Tawagin ang sinoman sa kaniyáng apelyido ó pangalan. ‖ v. r. Magnğalan; magpamagát.

APELLIDO. m. Pangalawáng ngalan; pamagát; apelyido.

APENAR. v. a. Pasakitan; pagdalamhatìin. ‖ v. r. Magdalamhatì.

APENAS. adv. m. Bahagyâ. ‖ Halos hindî.

APÉNDICE. m. Bagay na kalakip ó karagdagang inihahabol sa mğa aklát.

APEÑUSCAR. v. a. Yamukusin.

APEO. m. Pagibís; paglunsád.

APERAR. v. a. Magayos ó gumawa nğ mğa karitóng panghakot.

APERCIBIMIENTO. m. Paghahandâ; paglalaan. || Babalâ.

APERCIBIR. v. a. Ihandâ; ilaan; igayàk. || Magbalà; magpahayag. || v. r. Humandâ; lumaán.

APERITIVO, VA. adj. y s. Nagbibigáy gana nḡ pagkain.

APERO. m. Katipunan nḡ mḡa kasangkapan at ibáng bagay na ginagamit sa alinmáng gawain.

APERSONARSE. v. r. Humaráp; makipagkita.

APERTURA. f. Pagbubukás.||Pagsisimulâ.

APESADUMBRAMIENTO. m. Pagnapis; pagkahapis. || Kabigatan nḡ katawán.

APESADUMBRAR. v. a. Pasamaín ang kalooban; hapisin || v. r. Sumamâ ang kalooban; mahapis; magdalamhatì.

APESGAR. v. a. Daganán; bigatán. || v. r. Bumigát.

APESTAMIENTO. m. Pagkakamatáy; salot.

APESTAR. v. a. Gumawâ nḡ ipagkakamatáy nḡ tao. || fig. Bulukín. || fig. y fam. Yamutín. || v. r. Magkamatáy ang mḡa tao.

APESTOSO, SA. adj. Sumasalot. || Mabahò. || fig. y fam. Nakagagalit.

APÉTALO, LA. adj. *Bot.* Nauukol sa mḡa bulaklak na waláng mḡa talulot.

APETECEDOR, RA. adj y s. Pumipita.

APETECER. v. a. Pumita; pakanaisin.

APETECIBLE. adj. Kapitapita; kanaisnais.

APETECIMIENTO. m. Pagpita; pagnanáis.

APETENCIA. f. Pita nḡ pagkain. || Pagnanais.

APETITO. m. Pita nḡ kalooban. || Pagkaibig sa pagkain. || fig. Pithayà.

APETITOSO, SA. adj. Tumatawag nḡ pita nḡ pagkain. || Masaráp.|| Maibigín sa maseselang na pagkain.

APIADAR. v. a. Kaawàán. || v r. Maawà.

ÁPICE. m. Dulo. || fig. Bahaging kaliítliitan.

APIÑADO, DA. p. p. nḡ Apiñar.|| adj. Hugis pinyá.

APIÑAR. v. a. Pagtipuntipunin nḡ siksikán ang mḡa tao o bagay. || v. r. Magsiksikan.

APIO. m. *Bot.* Kinsay.

APISONAR. v. a. Pisunín ang lupà nḡ pamisón.

APLACABLE. adj. Mapahuhupâ; mapalulubáy.

APLACAMIENTO. m. Pagpapahupâ; pagpapalubáy; paglubáy.

APLACAR. v. a. Pahupaín; palubayín; palubagin. || v. r. Humupâ; lumubáy.

APLANADOR, RA. adj. y s. Pumapatag || m. Pamatag.

APLANAMIENTO. m. Pagpapatag pagpapantáy.

APLANAR. v. a. Patagin; pantayín || v. r. Lumagpák; mahulog.

APLANCHADO. m. Pagpipirinsa. || Pinirinsa; pirinsahin.

APLANCHAR. v. a. irinsahín; mamirinsa.

APLASTAR. v. a Pipi-ín; pisáín. ‖ v. r. Mapipís

APLAUDIBLE. adj Kapuripuri.

APLAUDIDOR, RA. adj. y s. Nagpupuri.

APLAUDIR. v. a. Palakpakán bilang pagpupuri. ‖ Papurihan.

APLAUSO. m. Pagpupuri; pagpalakpák.

APLAYAR. v. n. Bumahâ.

APLAZAMIENTO. m. Pagtawag; pagabá.

APLAZAR. v. a. Tawagin; ababín; taningan. ‖ Ipagpaliban.

APLICABLE. adj. Maibabatay; maikakapit.

APLICACIÓN. f. Pagbabatay; pagkakapít. ‖ Gayák sa palabás na ipinaiibabaw sa mga kasuutan ng babai ‖ fig. Pagsusumikap.

APLICADO, DA. p. p. ng Aplicar. ‖ adj. Masikap; masipag.

APLICAR. v. a. Itapal. ‖ Ikapit; ibatay. ‖ fig. Ibagay; ilapat. ‖ fig. Iukol. ‖ fig. Ihinggíl ang isáng tao sa hanapbuhay. ‖ v. r. Magsikap; magsumakit sa pagaaral.

APOCADO, DA. p. p. ng Apocar. ‖ adj. Mangmáng. ‖ fig. Alipustâ; hungháng.

APOCALIPSIS. m. Aklát na kinatatalaan ng mga pahayag na sinulat ni S. Juan Evangelista.

APOCAR. v. a. Pauntiín. ‖ fig. Liitán. ‖ v. r. fig. Magpakababà; magpakaliit.

APÓCRIFO, FA. adj. Gawágawâ lamang; hindi tutoo.

APODAR. v. a. Palayawan; ngalanan ng kaibá sa tunay na pangalan ang isáng tao.

APODERADO, DA. p. p. ng Apoderar ‖ adj. Maykapangyarihan.

APODERAR. v. a. ant. Magbigáy ng kapanayarihan sa isáng tao. ‖ v. r. Magmay-arì ng isáng bagay.

APODO. m. Palayaw.

APOGEO. m. *Astron.* Gawíng kinalalagyán ng isáng bituing nasa sa malayòng agwát ng lupà.

APOLILLARSE. v. r. Kanin ng tangà ang mga damít.

APOMAZAR. v. a. *Pint.* Bugàin.

APOPLEJIA. f. Pagpipisan ng maraming dugô sa utak na siyáng ikinawawalâ ng pagiisip.

APORCADURA. f. Pagtatabon ng lupà.

APORCAR. v. a. Tabunan ng lupà sa punò ang mga halaman.

APORRAR. v. n. fam. Maumíd; hindî makahumá.

APORREADO, DA. p. p ng Aporrear. ‖ adj. y fam. Bugbóg; lamóg.

APORREAR. v. a. Bugbugín; lamugín. ‖ v. r. Malamóg; mabugbóg.

APORREO. m. Pagbugbóg; paglamóg; pagkabugbóg; pagkalamóg.

APORTAR. v. n. Pumundó sa daungan; dumaóng. ‖ fig. Sumapit sa gawíng dî sinasadyâ, pagkatapos na maligáw ang sasakyán. ‖ Magbigáy dahilán. ‖ *For.* Dalhín ng bawa't isá ang natutungkól sa samahang kinaaaniban; taglayin ang kayamanan ng lalaki ó ng babae sa loób ng pagsasama.

APOSENTAR v. a. Patuluyin; patirahín. || v. r. Manirahan; tumuloy.
APOSENTO. m. Silíd. || Pánuluyanan; tirahan.
APOSESIONAR. v. a. Papágmayarìin. || v. r. Magmayarì.
APOSTAR. v. a. Mamustá; pumustá. || Palagayín ang isá ó maraming tao ó kabuhayan sa isáng handáng poók. || v. r. Magbantáy. || v. r. Magpustahan.
APOSTASÍA. f. Pagtalikod sa pagkakristiyano. || Pagtalikod sa pananampalatayang kinamulatan.
APÓSTATA. com. Ang tumalikod sa pagkakristiyano. || Ang paring tumiwalág sa ordeng kinaaaniban. || Ang tumiwalág sa lapìang kinaaaniban upáng lumipat sa ibá.
APOSTATAR. v. a Tumalikod sa pagkakristiyano. || Tumiwalág ang isáng parì sa ordeng kinaaaniban. || Tumiwalág sa lapìang kinaaaniban upáng lumipat sa ibá.
APOSTEMA. f. Bagâ; pigsá.
APOSTEMARSE. v. r. Magkabagâ; magkapigsá.
APÓSTOL. m. Sugòng tagapangãral ng̃ Ebanghelyo; alagad ni Jesucristo.
APOSTOLADO. m. Tungkuling pagkasugòng tagapang̃aral ng̃ Ebanghelyo. || Kapisanan ng̃ mg̃a alagád ni Jesucristo || Katipunan ng̃ mg̃a larawan ng̃ labıngdalawang apostol.
APOSTÓLICO, CA. adj. Nauukol sa papa ó sa kapangyarihan nitó.
APÓSTROFO. m. *Gram.* Kudlít na kaparis nito (') na ginagamit sa iláng salitâ upáng magbadyá ng̃ pagbabawas ng̃ isáng *vocal* sa hulí ng̃ pang̃ung̃usap.
APOYAR. v. a. Itukod. || fig. Tangkilikin; tulung̃an. || fig. Patutohanan; patunayan. || v. a. Tumukod. || v. r. Pumigil; manghawak; sumandíg.
APOYO. m. Tukod; tungkód. || fig. Tangkilik; tulong.
APRECIABLE. adj. Karapatdapat halagahán. || fig. Minamahál.
APRECIACIÓN. f. Paghahalagá; pagpapahalagá.
APRECIAR. v. a. Halagahán. || fig. Mahalín.
APRECIO. m. Paghahalagá; pagpapahalagá || fig. Pagmamahál.
APREHENDER. v. a. Hulihin; dakipín. || *Filos.* Gunigunihín.
APREHENSIBLE. adj. Mahúhuli.
APREHENSIÓN. f. Paghuli; pagdakíp. || Guníguní.
APREHENSIVO, VA. adj. Mapaggunígunî; matátakutín.
APREHENSOR, RA adj. y s. Humuhuli; manghuhuli.
APREMIAR. v. a. Higpitán; pilitin. || Inisín.
APREMIO. m. Paghigpit; pagpilit. || Paginís.
APRENDER. v. a. Mágaral. || Magtandâ.
APRENDIZ, ZA. m. y f. Ang nagaaral ng̃ anománg gawâ ó hanapbuhay.

APRENSAMIENTO. m. Pagdadagán; pag mpít.

APRENSAR. v. a. Daganán; impitín. || fig. Inisín.

APRENSIÓN. f. Pagdakíp; pag huli. || Guníguní.

APRESADOR, RA. adj. y s. Dumadagit; manngdaragit.

APRESAMIENTO. m Pangdaragit.

APRESAR. v. a. Dagitin; sagpangín. || Dahasin ang isáng sasakyángdagat.

APRESTAR. v. a. Igayák ang mğa kinakailanğan; ihandâ. || v. r. Gumayák.

APRESTO. m Paggagayák ó paghahandâ nğ mğa kinakailanğan. || Handá.

APRESURADO, DA. p. p. nğ Apresurar. || adj. Dalidalì; dalosdalos.

APRESURAMIENTO. m. Pagpapadalî o pagdadalidalí.

APRESURAR. v. a. Delídaliín. || v. r. Magdalidali; magbiglâ.

APRETABLE adj. Mahihigpít.

APRETADERA. f. Taling panghigpit.

APRETADERO, RA. adj. Humihigpít. || m. Bahág.

APRETADO, DA. p. p. nğ Apretar. || adj fig. Mahirap; mapanğanib. || fig. y fam. Maramot. || Masikíp; mahigpít.

APRETADOR, RA. adj. y s. Humihigpit. || m Panghigpít.

APRETADURA. f. Paghigpit.

APRETAR. v. a. Higpitán; impitín; pisilín. || fig. Usigin. || fig. Pagpigbatíín. || fig. Sigasigin.

APRETÓN. m. Pagpisíl na malakás at biglâ || fig. Paghihikahós; kagìpitan.

APRIESA. adv. m. Madalî.

APRIETO. m. Kasikipán. || fig. Paghihikahós; pagsasalát; kagipitan.

APRISA. adv. m. Madalî.

APRISCAR. v. a. Isilong ang mğa hayop sa panğinainán.

APRISIONAMIENTO. m. Pagpiít; pagbibilanggô.

APRISIONAR. v. a. Piitín; ibilanggô || fig. Igapos.

APROBACIÓN f. Pagpapatunay. || Pagsuyok.

APROBADO, DA. p. p. nğ Aprobar || adj. Tinanggap; sinangayunan || Nakalampás sa pagsusulit.

APROBAR. v. a. Palampasín sa pagsusulìt. || Magalinğín.

APRONTAR. v. a. Ihandang madalî. || Ibigáy nğ waláng lìwag ang salapî ó ibáng mğa bagay.

APROPIACIÓN. f. Pagarì; pagkaniyá.

APROPIADO, DA. p p. nğ Apropiar. || adj. Bagay; kapit.

APROPIAR. v. a. Ipasarili; ipaarì || Ipagkaloób sa bawa't bagay ang nauukol || fig. Ibagay ó ikapit ang nauukol na pangyayari sa pinaguusapan. || v. r, Arìin; kaniyahín.

APROVECHABLE. adj. Mapakikinabanğan.

APROVECHADO, DA p. p. nğ Aprovechar || adj. May pakinabang; pinakikinabanğan. || Masikap; masipag.

APROVECHAMIENTO. m. Kapakinabangan. ‖ Pagkakasulong sa karunungan.

APROVECHAR v. n. Pakinabangan ‖ v. a. Gamitin ng may pakinabang ang isáng bagay. ‖ v. r. Samantalahin.

APROXIMACIÓN. f. Paglalapit; paglapit.

APROXIMADAMENTE. adv. c. Humigít kumulang.

APROXIMADO, DA. p. p. ng Aproximar. ‖ adj. Malapit.

APROXIMAR. v. a. Ilapit; idaiti. ‖ v. r. Lumapit; dumaiti.

APTERO, RA. adj. *Zool.* Waláng pakpák.

APTITUD. f. Kakayahán ó karapatán sa paghawak ng isáng tungkól ‖ Kaalaman ó kasanayan sa paghawak ng isáng kalakal.

APTO, TA. adj. May kaya; may karapatán sa paggawâ ng isáng bagay.

APUESTA. f. Pagpustá. ‖ Pustahan.

APUNTADO, DA. p. p. ng Apuntar. ‖ adj. Tinulisan. ‖ Nakatalâ.

APUNTADOR, RA adj. y. s. Nagtatalâ. ‖ m. Ang tagápagbulóng sa mga nagsisilabás sa dulàan sa oras ng palabás.

APUNTALAR. v. r. Maghusay; magtukod.

APUNTAR. v. a. Tudlâín. ‖ Iturò ‖ Italâ; itandâ ‖ Tulisan. ‖ Basahing iparinig sa mga nagsisilabás sa dulaan ang kasaysayan ng palabás upáng huwag malimutan.

APUNTE. m. Pagtudlâ. ‖ pl. Listahan; talaan.

APUÑALADO, DA. p. p. ng Apuñalar ‖ adj. Hugis sundang.

APUÑALAR. v. a. Saksakín ng sundang.

APUÑAR. v. a. Dakutín.

APURADO, DA. p. p. ng Apurar ‖ Mahirap; dukhâ.

APURAR. v. a. Dalisayin. ‖ Ubusin ‖ fig. Yamutín ang isáng tao hangang sa magalit. ‖ fig. Pagmadalîín ‖ v. r. Maghinagpís; magdalamhatì.

APURO. m. Kagipitan; paghihikahós sa kabuhayan. ‖ Dalamhatì.

AQUEJAR. v. a. fig. Pagdalamhatìin; pasakitan; pahirapan.

AQUEL, LLA, LLO. pron. Yaón; iyón.

AQUENDE. adv. l. Sa dako rito.

AQUESE, SA. SO. pron. Iyán.

AQUESTE, TA, TO. pron. Itó.

AQUÍ. adv. l. Dito; dini ‖ adv. t. Ngayón; sa panahóng kasalukuyan.

AQUIETAR. v. a. Patahimikin; payapàin. ‖ v. r. Tumahimik; pumayapà.

AQUILATACIÓN. f. Pagkilatis; pagurì.

AQUILATAR. v. a. Kilatisin; urìin ‖ fig. Surìin at pahalagahán ang kagalingan ng isáng tao ó ng isáng bagay.

AQUILÓN. m. Hilagà. ‖ Hanging humihihip sa hilagà.

A QUO. loc. lat. Nauukol sá hukóm na ang kahatulán ay pinaghahabol sa mataás na hukuman.

ARA. f. Altá; dalanĝinán. || Batóng binasbasán, na pinagpapatunĝan nĝ parì sa oras nĝ pag mimisa nĝ kalis, at ibá pang kagamitán.

ARADA. f. Lupàng inararo.

ARADO. m. Pagararo.

ARADOR, RA adj. y s. Magararo || m. *Zool.* Kagaw.

ARADURA. f. Pagaararo.

ARANCEL. m. Bayad na natatakdâ.

ARANDELA. f. Panĝalang sa mĝa gulóng upáng huwág magasgás sa pagkakakiskisan.

ARANERO, RA. adj. y s. Sinunĝaling; magdarayà.

ARANZADA. f. Panukat nĝ lupà.

ARAÑA. f. *Zool* Gagambá. || Ilawáng kumpúlkumpól na ibinibitin. || Lambát na panghuli nĝ mĝa ibon.

ARAÑAZO. m Kamot; galos.

ARAÑO. m. Kamot.

ARAR. v. a. Magararo; ararubin

ARBITRADOR, RA. adj. y s. Humahatol.

ARBITRAJE. m. Paghatol. || Pasyá nĝ tagahatol.

ARBITRAR. v. a, Humatol ayon sa sariling paglilining.

ARBITRARIEDAD. f. Gawáng laban sa matuwíd.

ARBITRARIO, RIA. adj. Laban sa matuwíd.

ARBITRIO. m Kapangyarihang makapagpasya sa sarili. || Pasyá nĝ tagahatol. || pl. Buwís.

ÁRBITRO, TRA. adj. y s. Ang humahatol sa kaniyáng sarili.

ÁRBOL. m. Punungkahoy.

ARBOLADO, DA. adj. Mapunungkahoy. || m. Kakahuyán.

ARBOLAR. v. a Magtaás nĝ bandilà; magladlád nĝ watawat. || *Mar.* Maglagáy nĝ layag ang sasakyángdagat.

ARBOLARIO, RIA adj y s. fig. y fam. Mangmáng. || Ang maalam sa mĝa kahoy at damó.

ARBOLEDA. f. Kakahuyán.

ARBORECER. v. n. Lumakí ang punungkahoy.

ARBÓREO, REA. adj. Nauukol sa punungkahoy.

ARBORESCENCIA. f. Paglakí nĝ punungkahoy.

ARBUSTO. m. Kahóykahóy.

ARCA. f. Kabáng malakíng may susì na pinagtataguan nĝ sarìsarìng bagay. || *Arca de Noé.* || Daóng ni Noé. || *Arca del pan.* fig. y fam. Tiyán. || fig. y fam. Slsidlán

ARCABUZ. m. Baríl.

ARCADA. f. Hubog ó arko nĝ mĝa simbahan ó tuláy. || Alibadbád nĝ sikmurà.

ARCADUZ. m. Padaluyangtubig; alulód.

ARCAISMO. m Paggamit nĝ mĝa panĝunĝusap na lipás na ó lumà.

ARCÁNGEL. m. Sugò nĝ Diyós.

ARCANO, NA. adj. Lihim; tagô; kublí. || m. Dakilàng lihim; bagay na nakatagò; poók na kublí || fig. Taong malihim

ARCEDIANO. m. Parìng may mataás na katungkulan sa simbahan.

ARCILLA. f. Lupàng putîng ginagamit sa paggawâ ng mga kasangkapang lupà.

ARCO. m. *Geom.* Bahagi ng isáng bilog; hubog. || Busog. || Balantók. || *Arco iris.* Bahághari.

ARCHIPIÉLAGO. m. Sangkapuluan.

ARCHIVAR. v. a. Ingatan at itagò ang mga kasulatan at katibayan.

ARCHIVERO. m. Ang nagiingat ng pinagtataguan ng mga kasulatan at katibayan

ARCHIVO. m. Taguán ng mga katibayan at kasulatang mahalagá.

ARDER. v. n. Magalab; magningas. || fig. Magapóy ang kalooban.

ARDID. m. Laláng; dayà.

ARDIENTE. p. a. ng Arder. Nagaalab. || adj. Nagpapainit. || fig. Masigabo; maalab.

ARDOR. m. Malakíng init. || Kasiglahán. || fig. Nais; hangád. || Tapàng; kapangahasan.

ARDOROSO, SA. adj. Mainit || fig. Maalab; masiglá; mabisà.

ARDUO, DUA. adj. Napakahirap gawín.

ÁREA. f. Sukat ng lupàng kinatatayuan ng isáng bagay. || Sukat ng lupàng may isángdaáng metrong parisukát.

ARENA. f. Buhangin.

ARENAL. m. Buhanginán.

ARENAR. v. a. Tabunan ng buhangin || Kuskusín ng buhangin.

ARENGA. f. Talumpating patungkol sa isáng taong kagalang-galang ó sa isáng kapisanan ng mga tao.

ARENOSO, SA adj. Mabuhangin, || Binuhangin.

ARENQUE. m. *Zool.* Isdáng lapád.

ARETE. m. Hikaw.

ARFADA. f. *Mar.* Paggiwanggiwang ng sasakyángdagat.

ARFAR v. n. *Mar.* Gumiwanggiwang ang sasakyangdagat.

ARGAMASA. f. Apog, buhangin at tubig na pinaghalò na ginagamit sa pagpapatongpatong ng mga bató.

ARGOLLA. f. Singsíng na bakal ó tansóng makapál.

ARGÜIR. v. n. Mangatuwiran; magbigáy ng matuwíd. || Makipagtalo.

ARGUMENTACIÓN. f. Pagmamatuwíd. || Katuwiran.

ARGUMENTAR. v. n. Mangatuwiran; magmatuwíd.

ARGUMENTO. m. Katuwiran; matuwíd.

ARIDECER. v. a. Patuyuín ang isáng bagay. || v. r. Matuyô.

ARIDEZ. f. Katuyuán; pagkakutád.

ÁRIDO, DA. Tuyô; kutád.

ARILLO. m. Hikaw.

ARISTA. f. Sungót ng̃ palay.

ARISTOCRACIA. f. Pamahalaan na ang mg̃a humahawak ng̃ tungkulin ay pawang mg̃a tanyág na tao sa bayan. ‖ Kataasang uri ng̃ mg̃a tao sa isáng bansâ.

ARISTÓCRATA. com. Tanyág na tao. ‖ Kapanalig sa pamamahalà ng̃ mg̃a tanyág na tao.

ARISTOCRÁTICO, CA adj. Nauukol sa pamahalaan ng̃ mg̃a tanyág na tao.

ARITMÉTICA. f. *Mat.* Karunung̃an sa pagbilang.

ARITMÉTICO, CA adj. Nauukol sa karunung̃an sa pagbilang. ‖ m. y f. Ang may tang̃ing kaalaman sa karunung̃an sa pagbilang.

ARLEQUÍN. m. Ang mapagpatawa sa dulaan.

ARMA. f. Sandatà. ‖ *de fuego* Baríl. ‖ p.l. Húkbô ng̃ isáng bansâ.

ARMADA. f. Hukbúngdagat.

ARMADIJO. m. Bitag, silò lambát na panghuli ng̃ mg̃a hayop.

ARMADURA f Kasuutang pananggaláng ng̃ nakikidigmâ.

ARMAMENTO. m. Kasangkapan sa digmâ.

ARMAR. v. a. Sandatahan. ‖ Pag buuin; pagkabítkabitín. ‖ fig. y fam Ihandâ. ‖ fig. y fam. Gumawâ ng̃ guló, usap at ibp. ‖ v. n. Maayos. ‖ v. r. Maghandâ sa pakikidigmâ. ‖ v. r. Magsandata.

ARMARIO. m. Taguán ng̃ mg̃a sandata. ‖ Taguán ng̃ mg̃a aklát, damít at ibp.

ARMAZÓN. f. Almasón.

ARMERÍA. f Bahay ó poók na pinagtataguan ng̃ lahát ng̃ uring sandata. ‖ Tindahan ng̃ mg̃a sandata.

ARMERO. m. Manggagawà ng̃ sandatà ‖ Manglalákò ng̃ sandatà.

ARMISTICIO. m. Pagtitigil ng̃ digmaan sa pamamagitan ng̃ kasunduan ng̃ dalawáng bansang naglalaban.

ARMONÍA. f. Pagkakatugmâ ng̃ mg̃a tunog ‖ Pagkakaayos ng̃ mg̃a bahagi ng̃ isáng kabuuan. ‖ fig. Pagkakasundô; pagkakaagpang ng̃ kalooban.

ARMÓNICO, CA. adj. Nauukól sa pagkakatugmâ ng tunóg ó pagkakasundô ‖ m. *Mus* Masaráp na tunóg ng̃ istrumentong tinutugtóg ng̃ mg̃a dalirì.

ARMONIOSO, SA. adj. Matunóg at masaráp sa pandinig.

ARMONIZACIÓN. f. *Mus.* Pag tutugmâ ng̃ mg̃a tunóg.

ARMONIZADO, DA. p. p. ng̃ Armonizar. ‖ adj. *Mus.* Magkatugmâ ang tunóg.

ARMONIZAR. v. a. Pagkasunduín; pagtugmaín. ‖ v. r. Makibagay.

ARO. m. Buklód. ‖ Singsíng na malakíng bakal.

AROMA. f. Bulaklák ng̃ aroma. ‖ Samyô; bang̃ó.

AROMATICIDAD. f. Kabang̃uhán.

AROMÁTICO. CA. adj. Mabang̃ó; masamyô.

AROMATIZACIÓN. f. Pagpapabañgó.

AROMATIZADOR, RA. adj. y s. Nagpapabañgó.

AROMATIZAR. v. a. Pabañgubín; pasamyuín.

ARPA. f. *Mus*. Alpá.

ARPADURA. f. Kamot; galos.

ARPAMIENTO. m. Pagkamot; paggalos

ARPAR. v. a. Kamutin; galusan || Pagtilástilásin.

ARPAZ. adj Mangdaragit.

ARPISTA. com. Manunugtóg ng alpá

ARPÓN. m Kalawit na bakal;

ARQUEAR. v. a. Hubugin; hutukin. || *Mar* Sukatin ang lulan ng isáng sasakyángdagat. || v. r. Mahubog

ARQUEO. m. Paghubog. || *Mar*. Lulang kaya ng isáng sasakyángdagat.

ARQUERO, m. Manggagawà ng kanán || Manggagawà ng buklód.

ARQUITECTO. m. Ang marunong sa paggawâ ng mga bahay na batò.

ARQUITECTURA. f Karunungan sa paggawâ ó pagtatayô ng mga bahay na bató at ibp.

ARRABAL. m. Nayon. || Alinmán sa mga poók na nadudulo sa isáng bayan.

ARRACADA. f. Hikaw.

ARRAIGADAS. f. pl. *Mar*. Mga lubid na pangpatibay sa mga palo ng sasakyangdagat.

ARRAIGADO, DA. adj. Nagmamayarì ng mga pagaaring lupà.

ARRAIGAR. v. n. Magugát || fg. Lumipanà || v. r. Manirahan sa isáng poók at magkaroón ng mga pagaaring lupà.

ARRAIGO. m. Paguugát. || Kayamanang mga pagaaring lupà.

ARRALAR. v. n. Dumalang.

ARRANÇA. f. Pagpitás ng mga bunga.

ARRANCADO, DA. p. p' ng Arrancar || adj. fig. y fam. Naghirap || Bunót.

ARRANCADOR, RA. adj. y s. Bumubunot.

ARRANCAR. v. a. Bunutin. || Hugutin. || fg Alising biglâ. || v. n. Sumibad ng takbó || v. r. Maghirap || v. r. Mabunot.

ARRANQUE. m. Pagbunot. || fig. Sigabo ng galit || fig. Kabiglaanan.

ARRAS. f. pl. Sanglâ. || Ang salapíng iniaabot ng lalaki sa babai sa oras ng pagkakasál.

ARRASAR. v. a. Patagin. || Gibâín; iwasák. || Punuíng punungpunô ng tubig ang isáng lalagyán || v. n. y r. Umaliwalas ang langit. || v. r. f.g. Mamalisbis ang mga luhà sa matá.

ARRASTRADA. f. fam. Masamáng babai

ARRASTRADIZO, ZA. adj. Makakaladkád,

ARRASTRADO, DA. p. p. ng Arrastrar. || adj. fig. y fam. Dukhâ; sayád ang kabuhayan. || fig. y fam. Hampáslupà.

ARRASTRAR. v. a. Kaladkarín. || fig. Hikayatin || v. r. Magisód; magipód. || v. r. fig. Magpakumbabâng labis.

ARRASTRE. m. Pagkaladkád.

ARREAR. v. a. Iabóy ang mğa hayop upáng magpatuloy nğ paglakad.

ARREBAÑAR. v. a. Pulutin hanggáng kaliítliitan. || Simutín.

ARREBATADO, DA. p. p. nğ Arrebatar || adj. Biglábiglâ || fig. Walâng hunusdilì; nalalabuan nğ isip.

ARREBATAR. v. a. Agawin; digulin. || Saklutíng biglâ ang isáng bagay. || v. r. Patanğáy sa udyók nğ damdamin; magdaláng galit.

ARREBATIÑA. f. Pakikipanğagaw

ARREBATO. m. Pagagaw. || Pagkabiglâ. || fig. Galit.

ARREBOL. m. Pulá nğ lanğit. || Kulay na mapuláng inilalagáy nğ mğa babai sa mukhâ.

ARREBUJAR. v. a. Sunggabán nğ waláng wastô ang anománg bagay na natitiklóp, gaya nğ damit, basahan at ibp.; sambilatin. || v. r. Magbalot na mabuti nğ kumot sa hihigán.

ARRECIAMIENTO. m. Paglakás; pagtindí.

ARRECIAR. v. n. Lumakás; tumindí || v. r. Lumakás ang katawán.

ARRECIFE. m. Daang hayág; landás na maluang at tinambakán nğ bató. || Mğa batóng malalakí sa dagat.

ARREDRAR. v. a. Ilayô; ihiwaláy. || fig. Pauruñgin; paudlutín. || Takutin. || v. r. Lumayô. || v. r. fig. Umurong; umudlót. || v. r. Matakot.

ARREGLADO, DA. p. p. nğ Arreglar || adj. Maayos. || Husáy.

ARREGLAR. v. a. Ayusin. || Husayin. || v. r. Sumangayon; umayos; humusay.

ARREGLO. m. Pagaayos; paghuhusay; pagayos.

ARRELLANAMIENTO. m. Pagpapakabuti sa upô.

ARRELLANARSE. v. r. Magpakabuti sa upô. || fig. Manahimik sa pinapasukang hanapbuhay

ARREMANGADO, DA. p. p. nğ Arremangar || adj. fig. Nakalilís.

ARREMANGAR. v. a. Ililís ang manggás || v. r. Lumilis ang manggás.

ARREMANGO. m. Paglililís ó paglilís nğ manggás.

ARREMETEDOR, RA. adj. y s. Dumadaluhong.

ARREMETER. v. a. Daluhunğin. || v. n. Dumaluhong; lumusob.

ARREMETIDA. f. Pagdaluhong; paglusob.

ARRENDADOR, RA. m. y f. Nagpapabuwís ó nagpapaupá sa kaniyáng lupà.

ARRENDAMIENTO. m. Pagpapabuwís.

ARRENDAR. v. a. Pabuwisan; paupahan. || Buwisán; upahan. || Rendahán ang kabayo.

ARRENDATARIO, RIA. adj. Namumuwisan ó nanğunğupahan nğ lupà.

ARREPENTIMIENTO. m. Pagsisisi,
ARREPENTIRSE. v. r. Magsisi,
ARRESTAR. v. a. Ibilanggô; piitin. || v. r. Sumubò sa isáng mabigát na gawàin.
ARRESTO. m. Pagbibilanggô; pagpipiit.
ARRIAR. v. a. *Mar.* Ibabâ ang layag ó bandilà.
ARRIBA. adv. l. Sa itaás. || Sa dakong itaás.
ARRIBAR. v. n. Dumaóng ang sasakyangdagat; pumundó sa tabí. || fig. y fam. Magpalakás ng̃ katawán. || fig. y fam. Sumapit sa wakás.
ARRIBO. m. Pagdaóng ng̃ sasakyangdagat || Pagdatíng
ARRIESGADO, DA. p. p. ng̃ Arriesgar. || adj. Sapalarán; pang̃anib. || Pang̃ahás.
ARRIESGAR. v. a. Ilagáy sa pang̃anib. || v. r. Magsapálaran; mang̃ahás.
ARRIMAR. v. a. Ilapit. || Idagdág. || v. r. Lumapit. || v. r. Maniín; sumandíg. || v. r. fig. Makipisan; makisama.
ARRIMO. m. Paglalapít ó paglapit. || Tungkód. || fig. Ling̃ap; kaling̃à.
ARRINCONAR. v. a. Ilagáy sa sulok; itabí. || v. r. fig. y fam. Lumigpít sa pakikiharáp sa tao.
ARROBA. f. Timbáng na dalawampu't limang libra.
ARROBADO, DA. p. p. ng̃ Arrobarse. || adj. Napatigagal; namanghâ
ARROBAMIENTO. m. Pagkatigagal; pagkamanghâ
ARROBARSE. v. r. Mapatigagal; mamanghâ.
ARRODILLAMIENTO. m. Pagluluhód; pagluhód.
ARRODILLAR. v. a. Iluhód. || v. n. y r. Lumuhód; maniklühód.
ARROGANCIA. f. Kapalalùan; kasuwailán; kataasan.
ARROGANTE. p. a. ng̃ Arrogar. || adj Palalò; suwaíl. ||Matapang; makisig.
ARROGAR. v. a. *For.* Parahing anák ang batang waláng nagisnang amá. || v. r. Umangkín; kumamkám.
ARROJADIZO, ZA. adj. Magaang ipukó'.
ARROJADO, DA. p. p. ng̃ Arrojar. || adj. Pang̃ahás; waláng takot.
ARROJAR. v. a. Itabóy; itulak. || v. r. Magbiglâbiglâ; magpatihulóg. || v. r. fig. Sumugbá; dumaluhong.
ARROJO. m. fig. Kapang̃ahasan; katapang̃an.
ARROLLABLE. adj. Mababalumbón.
ARROLLADOR, RA. adj. y s. Bumabalumbón.
ARROLLADURA. f. Balumbón,
ARROLAR. v. a. Balumbunín. || fig. Siràin; Sagasaan. || Talunin ang kaaway. || v. r. Mabalumbón.
ARROPAR. v. a. Damitán. || Maglutò ng̃ tubâ.
ARROPE. m. Ginaok.

ARROSTRAR. v. n. fig. Mahilig; kumiling sa isáng bagay. || v. a. fig. Sagasain ang mg̃a kapang̃aniban. || v. r. Mang̃abás; makipagharápharapan.

ARROYO. m. Batis; saluysóy.

ARROZ. m. *Bot.* Bigás; palay.

ARROZAL. m. Palayan.

ARRUAR. v. n, Umang̃il ang baboy damó.

ARRUGA. f. Kulubót ng̃ balát sa katandaán. || Kubót ng̃ damít.

ARRUGACIÓN. f. Pagkulubót.

ARRUGAMIENTO. m. Pagkulubót.

ARRUGAR. v. a. Pakulubutín; pakubutín. || v. r. Kumulubót; makubót.

ARRUINADOR, RA. adj. y s. Nagpapaguhò.

ARRUINAR. v. a, Iguhò. || Papaghirapin. || fig. Sirain. || v. r. Maguhò. || Maghirap. || v. r. fig. Masirà.

ARRULLAMIENTO. m. Pagalò; paghehele.

ARRULLAR. v. a. Mang̃ibig sa pamamagitan ng̃ mg̃a huni ang kalapating lalaki sa kalapating babae. || fig. Magpatulog ng̃ batà sa pamamagitan ng̃ hele ó alò. || fig. Mang̃ibig sa pamamagitan ng̃ matatamís at kaakitakit na salitâ. || v. r. Magibigan ang mg̃a kalapati.

ARRULLO. m. Huni ng̃ mga kalapati kung nang̃ing̃ibig. || fig. Alò; kantá sa pagpapatulog ng̃ batà

ARRUMBAR. v. a. Iligpit ang isáng bagay na hindî kailang̃an. || v. r. *Mar.* Magtung̃o ang sasakyángdagat sa gawíng parúruunan.

ARRUNFLAR. v. a. Pagsamásamahin ang mg̃a barahang magkakamukhâ. || v. r. Magkasamasama ang mg̃a barahang magkakamukhâ.

ARSENAL. m. Poók na malapit sa dagat na pinaggagawaan, pinagaayusan at pinagtataguan ng̃ mg̃a sasakyángdagat.

ARTE amb. Kagaling̃an sa pagyarì ng̃ isáng bagay. || Butingting. || Katipunan ng̃ mg̃a alituntunin sa pagpapabuti ng̃ isáng bagay. || Kasangkapang pang̃isdâ.

ARTEFACTO. m. Bagay na yarìng butingtíng.

ARTEJO. m. Bukó ng̃ dalirì; kasúkasuan.

ARTERIA. f. Ugát na pinagdadaanan ng̃ dugông nagbubuhat sa pusò at sumasabog sa buong katawán.

ARTERÍA. f. Katalasang ginagamit sa ikapagtatamó ng̃ isáng bagay.

ARTERO, RA. adj. Mapaglaláng

ARTESA. f. Batyâng kahoy.

ARTESANO, NA. m. y f. Manggagawà sa mg̃a butintíng̃in ó makina.

ÁRTICO, CA. adj. Nauukol sa dakong hilagàan ng̃ lupà.

ARTICULACIÓN. f. Pagbibigkás ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap. || *Anat.* Kasúkasuan.

ARTICULAR. v. a. Isugpóng. || Bigkasín ng̃ maliwanag ang mg̃a pang̃ung̃usap. || v. r. Magkasugpóng.

ARTÍCULO. m. Isá sa mĝa bahaging humahatì sa mĝa kasulatan. || Ang bawa't isá sa mĝa hatì ng isáng batás, kautusán, alituntunin at ibp. || Pangkát. || Bagay na kinakalakal.||*Anat* Kasúkasuan. || *Gram.* Ang bahagi nĝ kawikaang nanĝunĝuna sa pangalan.

ARTÍFICE. com. Ang gumagawâ nĝ mĝa butintinĝin.

ARTIFICIAL. adj. Gawâ sa kamáy.

ARTIFICIO. m. Kagalinĝan nĝ pagkakayarì nĝ isáng bagay. || fig. Katalasan; laláng.

ARTIFICIOSO, SA. adj. Binutingting. || fig. Mapaglaláng.

ARTILLAR. v. a. Sandatahan ang mĝa tanggulan ó sasakyangdagat.

ARTILLERÍA. f. Paraán nĝ paggawâ, pagiinĝat at paggamit nĝ lahát nĝ kasangkapang pangdigmâ. || Mĝa kanyón, punglô at ibá pang kagamitán sa digmâ.||Pangkát nĝ mĝa kawal na nalalaang gumamit nĝ mĝa kanyón at ibá pang kagamitán sa digmâ.

ARTILLERO. m. Ang nagaaral nĝ paggawâ nĝ mĝa sandata. || Kawal na naglilingkód sa artilyeria.

ARTIMAÑA. f. Pakanâ || fam. Laláng.

ARTISTA. adj Nauukol sa nagaaral nĝ mĝa butintinĝing ó arte. || com. Ang gumagawâ ng marikít na butintínĝin.

ARTÍSTICO, CA. adj. Nauukol sa maririkít na butintinĝin.

ARZOBISPADO. m. Tungkuling pagkaarsobispo. || Nasasakupan nĝ arsobispo.

ARZOBISPO. m. Punò nĝ mĝa parì sa isáng siyudad.

AS. m. Salapíng tansô nĝ mĝa romano na nagkakahalagá nĝ humigít kumulang sa pitúng sentimos. || Alás.

ASA. f. Bitbitan; hawakán nĝ anománg kasangkapan. || Dagtâ nĝ iláng halaman.

ASADO, DA. p. p. nĝ Asar || m. Inihaw.

ASADOR. m. Duruáng pinagiihawan.

ASADURA. f. Mĝa lamán sa loob. || Atáy.

ASAETEADOR, RA. adj. y s. Namamanà.

ASAETEAR. v. a. Mamanà. || Manugat ó pumatáy sa pamamagitan nĝ panà. || fig. Magpasamâ nĝ loób.

ASALARIADO, DA. p. p. nĝ Asalariar. || m. y f. Ang sumasahod nĝ upa sa kapagalan.

ASALARIAR. v. a. Pasahurin; upahan.

ASALTADOR, RA. adj. y s. Nangloloób.

ASALTAR. v. a. Pasukin ang isáng tanggulan. || Looban; haranĝin. || fig. Salakayin; mangyari ang isáng bagay nĝ daglî.

ASALTO. m. Panglolooób; pangharang; pagsalakay.

ASAMBLEA. f. Kapulunĝan.

ASAMBLEÍSTA. com. Kinatawán sa isáng kapulungan.

ASAR. v. a. Magihaw, ‖ v. r, fig. Magdamdám ng malabis na init.

ASCENDENCIA. f. Pagakyát; pagtaás. ‖ Ninunò.

ASCENDER. v. n. Umakyát; pumailanláng. ‖ fig. Tumaás sa katungkulan. ‖ Magkahalagá

ASCENDIENTE. m. Magulang ó ninunò.

ASCENCIÓN. f. Pagakyát; pagilánglang. ‖ Pagkataás sa kapangyarihan.

ASCENSO. m. Pagakyát. ‖ Pagkataás sa tungkól.

ASCÉTICO, CA. adj. Nauukol sa taong nawiwili sa gawáng kabanalan.

ASCO. m. Diri; suklám. ‖ fig. Rimarim. ‖ fig. y fam. Takot.

ASCUA. f. Baga.

ASEADO, DA. p. p. ng Asear. ‖ adj. Malinis; maayos.

ASEAR. v. a. Palamutihan; ayusin ang isáng tao ó bagay. ‖ v. r. Magayos; maglinis.

ASECHANZA. f. Dayà; laláng.

ASECHAR. v. a. Umangan ng dayà.

ASEDIAR. v. a. Kubkubín ang muóg upáng huwág makalabás ang nangasa loób.

ASEDIO. m. Pagkubkób.

ASEGURAR. v. a. Tibayan. ‖ Ilagáy sa poók na waláng tigatig ‖ fig. Patunayan ang isáng bagay. ‖ fig. Iligtás sa anománg kapahamakán ang mga tao ó bagay. ‖ fig. Ipanagót. ‖ v. r. Tumibay. ‖ v. r. fig. Maligtás sa anománg kapahamakán.

ASEMEJAR. v. a. Iwangis; imukhâ. ‖ v. r. Mawangis; makawangkî; makamukhâ.

ASENTADERAS. f. pl. fam. Mga pigî

ASENTADILLAS. (A) m. Sakáy babai sa pangangabayo.

ASENTAR. v. a. Iupô. ‖ Ilagáy ang isáng bagay ng panatag. ‖ ‖ Patagin ó pakinisin sa pirinsa, dagán at ibp. ‖ Papinuhin ang ta'ím ng labasa ó ng alinmáng kasangkapan. ‖ Ipalagáy; magpalagáy. ‖ Patunayan; patutohanan ang isáng bagay. ‖ Italâ; itandâ. ‖ v. r. Umupô; lumikmô.

ASENTIMIENTO. m. Pagayon. ‖ Kapahintulután.

ASISTIR. v. n. Sumangayon; makiayon sa isáng pagkukurò.

ASENTISTA. m. Ang nakikipagkayarî sa paghahandâ ng mga pagkain at ibáng bagay na kailangan ng hukbó, mga bilanggô at ibá pa.

ASEO. m. Kalinisan; kaayusan.

ASEQUIBLE. adj. Makakamtán; matatamó.

ASERCIÓN. f. Pagpapatunay; pagpapatutoo.

ASERRADERO. m. Lagarián

ASERRADOR, RA. adj. Naglalagarì. ‖ m Maglalagarì.

ASERRADURA. f. Paglalagarì. ‖ Daán ng lagarì. ‖ pl. Kusot.

ASERRAR. v. a. Lagariín.

ASERRÍN. m. Kusot; pinaglagarìan.

ASERTO. m. Pagpapatutoo.

ASERTORIO, RIA. adj. Nauukol sa panunumpâ sa pagpapatibay ng̃ katotohanan ng̃ isáng bagay

ASESINAR. v. a. Pumatáy ng̃ kapwâ sa pamamagitan ng̃ kataksilán.

ASESINATO. m. Taksíl na pagpatáy sa kapwâ.

ASESINO. com. Ang pumatáy sa pamamagitan ng̃ kataksilán.

ASESOR, RA. adj. y s. Ang humahatol na kasama ng̃ hukóm. ‖ Katulong ng̃ hukóm sa pag hatol.

ASESTADURA. f. Pagtudlâ

ASESTAR. v. a. Tudlâín. ‖ Patamâán ng̃ putók ó hampás ng̃ isáng sandata

ASEVERACIÓN. f. Pagpapatutoó sa sinasabi

ASEVERAR. v. a. Patutohanan ang sinasabi

ASFIXIA. f. Pagtigil ng̃ hining̃a; pagkamatáy na gawâ ng̃ pagkainís sa tubig, sakál ó sa usok.

ASFIXIANTE. p. a. ng̃ Asfixiar. Lumulunod sa paghing̃á; pumapatáy.

ASFIXIAR. v. a. Lunurin. ‖ v. r. Malunod; mawalán ng̃ hining̃á

ASÍ. adv. m. Ganitó; ganiyán ‖ conj. comp. Gaya; gayún din; yayamang

ASIDERO. m. Hawakán; tatangnán. ‖ fig. Pangyayari; dahilán.

ASIENTO. m. Likmuan; upuan. ‖ Puwít ng̃ anománg lalagyán na itinatatáy. ‖ Pagtatandâ ng̃ isáng bagay sa pamamagitan ng̃ sulat. ‖ Tining

ASIGNACIÓN. f. Paglalaan. ‖ Halagáng laan upang ipasahod ó sa ibáng bagay.

ASIGNAR v. a. Ilaan; iukol.

ASIGNATURA. f. Aklát na pinagaaralan sa loób ng panahón ng̃ pagaaral.

ASILO. m. Poók na pinagtataguan ó pinagpapahing̃ahán. ‖ fig. Ampunan.

ASIMILACIÓN. f. Pagwawang̃is; pagkawang̃is.

ASIMILAR. v. a. Iwang̃is; itulad ‖ v. n. y r. Mawang̃is; matulad.

ASIMISMO. adv. m. Gayún din.

ASIR. v. a. Hawakan; tabanan ‖ v. r Mang̃apit; tumang̃an. ‖ v. r. fig. Magaway; magtalo.

ASISTENCIA. f Pagdaló; pagharáp. ‖ Saklolo; tulong.

ASISTENTA. f. Babaing gumaganáp ng̃ tungkuling tagaharáp ó tagaayos. ‖ Utusáng babae sa palasyo ó kumbento.

ASISTENTE. p. a. ng̃ Asistir. Humaharáp ó nagaayos. ‖ m. Ang alinmán sa dalawáng obispong tumutulong sa kumokonsagrá sa ibáng nagoobispo. ‖ Kawal na naglilingkod sa isáng opisyál.

ASISTIR v. a. Samahan ang sinomán sa isáng hayág na pagtitipon. ‖ Paglingkurán. ‖ Saklolohan; tulung̃an. ‖ Bantayá ang maysakít. ‖ v. n. Dumaló; humaráp.

ASMA. f Hikà.

ASMÁTICO, CA. adj. y s. Hikain.

ASOCIACIÓN. f. Pagsasapì; pagsasamahán. || Samahán; kapisanan.

ASOCIAR. v. a. Isama. || Ilakip; ianib. || v. r. Magsapisapì; magsamahán.

ASOLACIÓN. f. Pagsirà; paglipol.

ASOLAR. v. a. Sirain; igubò; lipulin. || v. r. Tumining.

ASOLEAR. v. a. Ibilád; paarawan. || v. r. Magpaaraw. || Umitím sa araw.

ASOLEO. m. Pagbibilád.

ASOMADA. f. Pagdungaw; pagsungaw.

ASOMAR. v. n. y r. Dumungaw; sumungaw. || v. a. Idungaw; isungaw.

ASOMBRADIZO, ZA. adj Magugulatín; magiklahin.

ASOMBRADOR, RA. adj. Lumililim. || Gumigiklá.

ASOMBRAR. v. a. Lliman. || fig. Giglahín; gulatin. || fig. Makamanghà. || v. r. fig Magiklá; magulat; mamanghà.

ASOMBRO. m. Giklá; gulat. || Pagkamanghà.

ASOMBROSO, SA. adj. Nakagigiklá; nakagugulat; nakamamanghà.

ASOMO. m Palatandaan ng̃ isáng bagay. || Hinuhà; alinlang̃an.

ASONANCIA. f. Pagkakatugmâ ng̃ dalawáng tunóg. || fig. Pagkakawastô ng̃ dalawáng bagay.

ASONANTE. p. a. ng̃ Asonar. Nagkakasingtunóg. || fig. Magkasíngtinig.

ASONAR v. n. Magkatugmâ ang dalawáng tunóg.

ASORTADO, DA. adj. Mapalad.

ASPA. f Pagkakaekis ng̃ dalawáng putol na kahoy; kidkiran ng̃ pisì.

ASPAR. v. a. Magkidkid ng̃ pisì sa pinagekis na dalawáng putol na kahoy. || Iparipá sa krús ang isáng tao. || fig. y fam. Pahirapan; pasakitan.

ASPECTO. m. Aniyó; ayos. || fig. mukhâ

ASPEREZA. f. Kagalasan. || Kabakilan ng̃ lupà. || Katigasan ng̃ ugalì; kabagsikán.

ASPERGES. m. Pagwiwisík ng̃ bendita.

ÁSPERO, RA adj. Magalás. || Bakílbakíl. || fig. Masakláp sa panglasa ó sa pangdiníg. || fig. Mahirap gawín.

ASPID. m. *Zool.* Maliít na ahas na tutoóng makamandág.

ASPIRACIÓN. f. Pagsinghót. || Hang̃ád; nais.

ASPIRANTE. p. a. ng̃ Aspirar. Naghahang̃ád.

ASPIRAR. v. a. Singhutín ang hang̃in. || Maghang̃ád; magnais.

ASQUEAR. v. n. Mangdiri; marimarim.

ASQUEROSIDAD. f. Karumiháng nakapangdidiri; kasalaulaan.

ASQUEROSO, SA. adj. Nakapangdidiri; nakaririmarim.

ASTA. f. Sandata. || Sibát. || Tagdán. || Sung̃ay.

ASTIL. m. Tagdán ng̃ palakó', asaról at ibp || Pahalang na kinasasabitan ng̃ mg̃a bilao ng̃ timbang̃an.

ASTILLA f. Tatal.

ASTILLAR. v. n. Tatalin.

ASTILLAZO. m. Tamà ng̃ tatal na umiilandáng.

ASTILLERO. m. Sabitán. || Póók na gawàan ó ayusán ng̃ mg̃a sasakyangdagat. || ant. Lunas ng̃ daóng.

ASTRO. m. Ang alinmán sa dî mabilang na tangláw ng̃ lang̃it, gaya ng̃ araw, talà, mg̃a bituin at ibp.

ASTROLABIO. m. *Astron*. Kasangkapang ginagamit sa pagkilala ng̃ taás, kinalalagyán at galáw ng̃ tangláw ng̃ lang̃it

ASTROLOGÍA. f. Karunung̃an sa mg̃a tangláw ng̃ lang̃it, gaya ng̃ araw, mg̃a bituin at ibp.

ASTRÓLOGO. m. Ang marunong sa mg̃a tangláw ng̃ lang̃it.

ASTRONOMÍA. f. Karunung̃ang nagtuturò ng̃ kalagayan at galáw ng̃ mg̃a tangláw ng̃ lang̃it

ASTRÓNOMO m. Ang marunong ng̃ kalagayan at galáw ng̃ mg̃a tangláw ng̃ lang̃it.

ASTUCIA. f. Laláng; talas.

ASTUTO TA. adj. Mapaglaláng; matalas sa paggawâ ng̃ anomán

ASUMIR. v. a. Akuin; sarilinin.

ASUNCIÓN. f. Pagakó; pagsarili. || Ang pagaakyát sa lang̃it sa mahál na Birhen.

ASUNTO, TA. p. p. ng̃ Asumir. || m. Bagay na pinaguusapan || Kalakal.

ASURCAR. v. a. Magtudlíng.

ASUSTADIZO, ZA. adj. Magugulatín

ASUSTAR. v. a. Gulatin. || v. r Magulat

ATABAL. m. Tamból

ATACAR. v. a. Ilapat ang damít sa katawán. || Isoót at higpitín ang tako ng̃ isáng baríl. || Salakayin; lusubin. || v. r. Lumapat ang damít sa katawán.

ATADERO. m. Panalì; panggapos. || Tatalìán || Pagtatalì

ATADO DA. p. p. ng̃ Atar. || Gapós. || m. Tangkás; bigkís.

ATADOR, RA. adj. y s. Nagtatalì; gumagapos || m. Tagapágbigkís.

ATADURA. f. Pagtatalì. || Talì. || fig. Pagkakaanib ó pagkakatalì

ATAJAR. v. n. Bumagtás. || v. a. Sabatín; saguparin. || Tabing̃an. || fig. Putulin; sansalàin; pigilin ang takbó ng̃ isáng bagay. || v. r. Masansalà sa hiyâ, pitagan ó takot.

ATAJO. m. Bagtasan. || Pagsabát; pagputol; pagsansalà. || ant. Halang; tabing.

ATALAYA. f. Bantayan; tanawan. || m. Tanod; bantáy.

ATALAYAR. v. a. Magbantáy sa isáng poók na mataás. || fig. Manmanán; tiktikán. || v. r. Magmanmán; maniktík.

ATALAYERO. m. Nagtitiktik mulâ sa kinalalagyáng mataás.

ATAÑER. v. n. Tumugtóg; mukol.

ATAQUE. m. Pagsa'akay; paglusob, || fig. Pagaaway; pagtu tunggalî; pagtatalo. || fig. Sumpong na biglâ ng karamdaman.

ATAR. v. a. Gapusin; talìan. || Balitìin. || v. r. fig. Magipít; magapos.

ATARANTAMIENTO. m. Paglitó; pagtarantá. || Pagkalitó; pagkatarantá.

ATARANTAR. v. a. fig. y fam. Lìtuhín; tarantahín. || v. r. Ma litó; matarantá; matulíg.

ATARDECER. v. n; Lumuat; lumiwag.

ATAREAR. v. a. Pagawín; bigyán ng magagawâ. || v. r. Ma sikap sa paggawâ.

ATARRAJAR. v. a. Magroskas.

ATARRAYA. f, Dala; lambát.

ATASCAR v. a. Magsiksík; siksikán || v. r. Mabalahò; makumunóy.

ATAÚD. m. Ataól; kabáong.

ATAVIAR. Palamutihan; hiyasán; gayakán. || v. r. Maggayák.

ATAVÍO. m. Palamuti; gayák.

ATEDIAR. v. a. Yamutín; mu hiín. || v. r. Mayamót.

ATEMORIZAR v. a. Takutin; manakot || v. r. Matakot.

ATEMPERAR. v. a. Ilagáy sa katamtaman || Ibagay ang isáng bagay sa isá. || v. r. Malagay sa katamtaman; mabagay; magkabagay.

ATENCIÓN. f. Pagtaimtím. || Galang. || Kalingâ. || pl. Mga hanap buhay; mga gawain. || *En atencion.* m. adv. Sa pagkalingâ

ATENDER v. a. y n. Taimtimin. || Kalingain. || Ipagmasakít; lingapin; saklolohan.

ATENTADO, DA. adj. Mabaít. || m. Kagagawán ng hukóm ó ng sinománg namumunò na laban sa ipinaguutos ng batás. || Paglabág ó malakíng pagmamalabis.

ATENTAR. v. a. Gumawâ ng anománg bagay ng laban sa ipinaguutos ng batás. || Magtangkâ ó gumawâ ng anománg paglabág sa matuwíd.

ATENTO, TA. p. p. irreg. ng Atender. || adj. Taimtím. || Magalang.

ATENUACIÓN. f. Pagpapagaan.

ATENUANTE. p. a. ng Atenuar. Na papagaan.

ATENUAR. v. a. Pagaanín. || fig. Bawasan.

ATEO, A. adj. y s. Hindî naniniwalang may Diyós.

ATERIMIENTO. m. Pangangaligkig sa gináw.

ATERIRSE. v, r. Mangaligkig sa gináw

ATERRAR. v. a. Ihagis sa lupà. || Tabunan ng lupà. || Sindakín. || v. n Tumuntóng ng lupà. || v. r. Masindák. || v. r. Sumadsád sa pangpáng.

ATERRORIZAR. v. a. Sindakín; takutin ng labis. || v. r. Masindák; matakot ng labis.

ATESORAR. v. a. Tipunin at itagò ang salapî ó mga bagay na mahalagá.

ATESTAR. v. a. Siksikín. || Lamnán. || *For.* Saksihán.

ATESTIGUACIÓN. f. Pagsaksí.

ATESTIGUAMIENTO. m. Pagsaksí.

ATESTIGUAR. v. a. Saksihán; sumaksí.

ATEZADO, DA. p. p. ng̃ Atezar ‖ adj. Maitím.

ATEZAMIENTO. m. Pagpapaitím.

ATEZAR. v. a. Paitimín. ‖ v. r. Umitím.

ATINAR. v. a. Matamàan; matiyakán ‖ fig. Mabisàan; mahulàan.

ATISBAR. v. a. Matyagán; masdáng maigi.

ATIZADERO. m. Pangpaalab ng̃ apóy

ATIZADOR, RA. adj y s. Nagpapaalab ng̃ apóy. ‖ m. Kasangkapang ginagamit sa pagpapaalab ng̃ apóy.

ATIZAR. v. a. Paalabin ang apóy ‖ Kahigan ang mitsá ng̃ ilawán upáng magliwanag na mabuti ‖ fig. Pasiglahín ang mg̃a damdamin. ‖ fig. y fam. Hampasín.

ATLAS. m. Katipunan ng̃ lahát ng̃ mapa sa buong mundó. ‖ Katipunan ng̃ mg̃a larawang kalakip ng̃ isáng akdâ.

ATLETA. m. Mangbubunô.

ATLÉTICO, CA. adj. Nauukol sa larông pangpalakás.

ATMÓSFERA. Hang̃ing banayad at laganap.

ATOLONDRAMIENTO. m. Paglitó; pagkalitó.

ATOLONDRAR. v. a. Lituhín. ‖ v. r. Malitó.

ATOLLADERO. m. Putikan; bahò.

ATOLLAR. v. n. y r. Maputik; mabalahò

ÁTOMO. m. Ang kaliítliitang bahagi na dî mangyaring masukat

ATÓNITO, TA. adj, Ling̃áw; hindî magkamayaw.

ATONTAR. v. a. Lituhín; tuligín ‖ v. r. Malitó

ATORAR. v. n. y r. Mabalahó. ‖ v. r. Mabilaukan; mahirinan

ATORMENTADOR, RA. adj. y s. Nagpapasákit, nagpapahirap

ATORMENTAR. v. a. Pasakitan. pahirapan. ‖ fig. Pasamâín ang loob; pagalitin. ‖ v. r. Maghirap; magdusa.

ATORNILLAR. v. a. Pakùan ng̃ turnilyo; turnilyuhán.

ATRABILIS. f. *Med.* Sakít na pagtatapón.

ATRACAR. v. a. fam. Pakasandatín sa pagkain. ‖ Ilapit. ‖ *Mar*. Ipundó; ilapít ang isáng sasakyán sa kapuwâ sasakyán. ‖ v. r. Magpakabusóg; magpakasandát.

ATRACCIÓN. f. Pagakit; paghalina.

ATRACTIVO, VA. adj. Nakaaakít; nakahahalina. ‖ m. Pangakit.

ATRAER. v. a. Kabigin. ‖ fig. Akitin; halinahin.

ATRAGANTAMIENTO. m. Pagkakahirin; pagkasamíd.

ATRAGANTARSE. v. r. Mabilaukan; mahirinan; masamid. ‖ fig. y fam. Maputol ó mabalam ang pagsasalitâ.

ATRAIBLE. adj. Makakabig; maaakít.

ATRANCAR. v. a. Tarangkahán; ipinid. || v. r. Mataranka; mapinid. || v, n. fam. Humakbáng ng̃ maluluang.

ATRAPAR. v. a. fam. Hulihin ang tumatakas ó tumatakbó.

ATRÁS. adv. l. Sa dakong hulihán ng̃ anománg bagay. || Sa lumipas na panahón. || ¡Atrás! interj. Urong.

ATRASAR. v. a. Luatán; paliwagin. || Mahulí sa oras ang takbó ng̃ relós. || v, r. Máhu'í; lumiwag.

ATRÁSO. m. Pagliwag; pagkahulí.

ATRAVESADO, DA. p. p. ng̃ Atravesar. ||adj. Sulipát || fig. May masamáng budhî.

ATRAVESAÑO. m. Pahaláng; barakilan.

ATRAVESAR. v. a. Ihalang. || Paglagusin; palampasín sa katawán ang anománg gaya ng̃ gulok; punglô at ibp. || Maglagós. || Mamustá sa sugál, gaya ng̃ sabong. || v. r. Pumagitnâ; humambalang. || v. r. fig. Sumabád; lumahók sa salitaan.

ATREGUAR. v. a. Magbigáy ng̃ palugit.

ATREVERSE. v. r. Mang̃ahás; || Mawalán ng̃ pitagan.

ATREVIDO, DA. p p ng̃ Atreverse. || adj. y s. Pang̃ahás; waláng pitagan.

ATREVIMIENTO. m. Kapang̃ahasan; kawalán ng̃ pitagan.

ATRIBUCIÓN. f. Pagbubuhat. || Ang bawa't isá sa mg̃a kapangyarihang ipinagkakaloób sa isáng tao ng̃ tungkuling hinahawakan.

ATRIBUIR. v. a. Ibuhat; iparatang; ipaghinalà.

ATRIBUTO. m. Ang bawa't isá sa mg̃a kagalingang bumubuô sa isáng bagay. || *Teol.* Alinmán sa kadakilaang angkín ng̃ pagkadiyós ng̃ Diyós.

ATRICIÓN. f. *Teol.* Pagsisisi sa pagkakasala sa Diyos.

ATRIL. m. Sanda'an ng̃ binabasang aklát ó papél ng̃ músika.

ATRINCHERAR. v. Bakurin ng̃ mg̃a kanlung̃an ang isáng poók upáng maipagsanggaláng sa kaaway. || v. r. Lumagáy sa mg̃a kanlung̃an upáng huwág makita ng̃ kaaway.

ATRIO. m; Liwasan ng̃ bahay ó simbahan.

ATRITO, TA. adj. May pagsisising lubós.

ATROCIDAD. f. Kalupitáng malakí. || fam. Kalabisan. || fam. Salitâ ó gawáng ung̃ás ó dalosdalos.

ATRONADO, DA. p. p. ng̃ Atronar. || adj. Nauukol sa gumagawâ ng̃ mg̃a bagay ng̃ pabiglabiglâ; waláng hunusdilì at baít

ATRONAR. v. a. Tuligín; bing̃awin ng̃ tunóg na parang kulóg. || Tarantahín. || v. r. Matulíg sa malakás na kulóg.

ATROPELLADO, DA. p. p. ng̃ Atropellar. || adj. Nagsasalitâ ó gumagawâ ng̃ waláng hunusdilì.

ATROPELLAR. v. a. Managasà. ‖ Lakbangán ang batás. ‖ fig. Alipustaín ‖ v. r fig. Magmadalî ng̃ labis sa mg̃a gawain ó sa pagsasalitâ.
ATROPELLO. m. Pagsagasà. ‖ Pag lakbáng sa batás. ‖ Pagalipustâ.
ATROZ. adj. Malupít; mabang̃ís.
ATUFAR. v. a. fig. Pagalitin ‖ v. r. Magalit.
ATUFO. m. Galit; poót.
ATURDIDO, DA. p. p. ng̃ Aturdir. ‖ adj. Tulíg; litó.
ATURDIDOR, RA. adj. Nakatutulíg; nakalilitó.
ATURDIMINTO. m. Katuligán; kaling̃awán. ‖ fig. Kaung̃asán.
ATURDIR. v. a. Tuligín; lituhín; ling̃awín. ‖ fig. Hang̃ain ng̃ labis. ‖ v r. Matulíg; malitó; maling̃áw. ‖ v. r. fig. Mahang̃à ng̃ labis.
ATURRULAR. v. a fam. Guluhín ang isáng tao, sa paraang di magkatuto ng̃ pagsasabi ó paggawâ ng̃ isáng bagay.
ATUSAR. v. a. Pantayín ng̃ guntíng ang buhók. ‖ Pantayín ang buhók, sa pamamagitan ng̃ hagod ng̃ basáng kamáy ó sukláy. ‖ v. r. Mapantáy ang hubók. ‖ fig. Magayos ó maggayák na tutoó.
AUDACIA. f. Kapang̃ahasan; kawalán ng̃ pitagan.
AUDAZ. adj. Pang̃ahás; waláng pitagan.
AUDICIÓN. f. Pagdiníg.
AUDIENCIA. f. Pakikiníg. ‖ Pakikinig ng̃ mg̃a harì, ng̃ mg̃a kagawad nitó sa naghahayág ó nagmumungkahì ng̃ isáng bagay ‖ Poók na laang pagpakinigan. ‖ Hukuman.
AUDITIVO, VA. adj. Nakaririnig ‖ Nauukol sa pangdiníg. ‖ m. Pangdiníg.
AUDITORIO m. Katipunan ng̃ mg̃a nagsisipakiníg.
AUGE. m. Pagtaás sa tungkulin ó sa kayamanan.
AUGURACIÓN. f. Panghuhulà sa pamamagitan ng̃ lipád ó huni ng̃ mg̃a ibon.
AUGURAR. v. a. Manghulà sa pamamagitan ng̃ pamahîín.
AUGURIO. m. Pamahîín; abubot.
AUGUSTO, TA. adj. Kapitapitagan; kagalanggalang.
AULA. f. Paaralán.
AULLAR. v. n. Humagulhól; umung̃ol ang lobo, aso at ibp.
AULLIDO. m. Hagulhól; ung̃al ng̃ lobo, oso at ibp.
AUMENTABLE. adj. Madáragdagán.
AUMENTADOR, RA. adj. Nagdaragdág.
AUMENTAR. v. a. Dagdagán; punán. ‖ v. n. y r. Madagdagán; mapunán; dumami; lumakí.
AUMENTATIVO, VA. adj. *Gram.* Nagpapalakí ng̃ kahulugán ng̃ isáng pang̃ung̃usap sa pamamagitan ng̃ pagbabago ng̃ hulíng pantíg.
AUMENTO. m. Dagdág; kapupunán. ‖ Pagkakasulong sa isáng pinapasukang hanapbuhay.

AÚN. adv. t. y m. Pa. || *Aun cuando* conj adver. Kahiman; bagamán.

AUNAR. v. a. Pagisahín. || Ilakip; pagsamahin. || v. r. Magkaisá; magkalakíp; magkasama.

AUNQUE. conj adver. Kahi't; kahiman; bagamán.

AUREO, A. adj. Ginintûan.|| Nahahawig sa gintô.

AUREOLA. f. Sinag na inilalagáy sa ibabaw ng̃ ulo ng̃ mg̃a larawan ng̃ santo. || fig. Luwalhatìng kinakamtán ng̃ isáng tao dahil sa kaniyang kagalinğan ó kabanalan. || *Med.* Paligid na namumulá ng̃ mg̃a butlíg.

AURÍCULA. f. Ang bawa't isá sa dalawang hukay sa gawíng itaás ng̃ loób ng̃ pusò. .

AURÍFERO, RA. adj. May gintô

AURIGA. m. Kutsero.

AURORA. f. Liwaywáy; liwanag na nang̃ung̃una sa silang̃anan bago sumikat ang araw.

AURRAGADO, DA. adj. *Agric.* Lupàng masamâ ang pagkakabungkál.

AUSCULTACIÓN. f. *Med.* Pakikiníg sa pamamagitan ng̃ diít ng̃ taing̃a ó ng̃ aparato ng̃ tibók ng̃ pusò, at ibp.

AUSCULTAR. v. a. *Med.* Pakinggan sa pamamagitan ng̃ diít ng̃ taing̃a ó ng̃ aparato ang tibók ng̃ pusò at ibp.

AUSENCIA. f. Pagalís sa poók na kinadoroonan.

AUSENTARSE. v. r. Umalís sa poók na kinadoroonán.

AUSENTE. adj. Umalís; walâ.

AUSPICIO. m. Pamahîín. || Kalingà; lingap.

AUSTERIDAD. f. Kasaklapán.

AUSTERO, RA. adj. Maasim; masakláp sa panglasa.

AUSTRAL. adj. Nauukol sa Habagatán.

AUSTRO. m. Hang̃ing humihihip sa dakong timóg.

AUTO. m. *For.* Kapasyahán ng̃ hukuman.

AUTOCRACIA. f. Pamahalaang ganáp, na ang kalooban ng̃ isá katao ang siyang makapangyarihang batás.

AUTÓCRATA. com. Ang gumaganáp sa kaniyang sarili ng̃ lubós na kapangyarihan sa isáng bansâ.

AUTOCRÁTICO, CA. adj. Nauukol sa pamahalaang ganáp, na ang kalooban ng̃ isá katao ang siyang makapangyarihang batás.

AUTOMÓVIL. adj Gumagaláw sa sarili. || m. Sasakyáng lumalakad sa sarili.

AUTONOMÍA. f. Katayuan at kalagayan ng̃ isáng bayan na nagtataglây ng̃ lubós na pagsasarilí at namamahalà sa pamamagitan ng̃ sariling mg̃a batás. || fig. Kalagayan ng̃ tao na malayà sa kaniyang sarili.

AUTOPSIA. f. Pagsisiyasat sa bangkáy sa pamamagitan ng̃ pagbiyák ó pagbusbós.

AUTOR, RA. m. y f. Mayakdá; may gawâ.

AUTORIDAD. f. Kapangyarihan. || Karapatán ng̃ isáng tao dahil sa kagalingan ó kabantugán ng̃ isáng ginawâ.

AUTORIZACIÓN. f. Pagbibigáy ng̃ kapangyarihan. || Kapangyarihan.

AUTORIZAR. v. a. Bigyán ng̃ kapangyarihan upáng makagawâ ng̃ isáng bagay. || Papagtibayin ng̃ eskribano ó notario ang isáng kasulatán. || Patunayan ang isáng akdá.

AUXILIAR. v. a. Tulung̃an. || adj. Tumutulong. || m. Katulong.

AUXILIO. m. Tulong; saklolo; kupkóp.

AVALORAR. v. a. Halagahán || fig. Patapang̃in.

AVALUACIÓN. f. Paghahalagá.

AVALUAR. v. a. Halagahán.

AVALÚO. m. Paghahalagá.

AVANCE. m. Paguna. || Patinĝa.

AVANZADO, DA. p. p. ng̃ Avanzar. || adj. Una; maagap.

AVANZAR. v. a. Iuna. || *Mil.* Lusubin; salakayin. || v. r. Umuna; magpauna.

AVARICIA. f. Kasakimán sa yaman; karamutan.

AVARIENTO, TA. adj. y s. Masakím sa yaman; maramot.

AVARO, RA. adj. y s. Masakím sa yaman; maramot.

AVASALLAMIENTO. m. Pangaalipin; pagpapaalipin.

AVASALLAR. v. a. Alipinin. || v. r. Maglingkód sa harì ó prínsipe. || Paalipin.

AVE. f. *Zool.* Ibon. || *de paso.* Ibong palipatlipat sa bayánbayán sa bawa't pagbabago ng̃ panahón. || *de rapiña.* Lawin; mangdaragit. || *nocturna.* Ibong kung araw ay nagtatagò at lumilipád kung gabí. || *silvestre.* Ibong hindî nagtitirá sa kabayanan at mahirap na paamuin. || *tonta.* Ibong maamò.

AVECINAR. v. a. Ilapit. || v. r. Lumapit.

AVECINDAR. v. a. Ibilang na mamamayan sa isáng bayan. || Ilapit. || v. r. Makipamayan. || Lumapit.

AVEJENTAR. v. a. Pagmukhâíng matandâ. || v. r. Magmukhâng matandâ.

AVENENCIA. f. Pagkakasundô; Pagkakaayos || Pagkakaisá.

AVENIDA. f. Pagapaw na biglâ ng̃ tubig sa ilog ó sapà. || Landás; daán. || fig. Pagtitipon ng̃ iláng bagay.

AVENIR. v. a. Pagkasunduín; ayusin || v. r. Magkasundô; magkaayos. || v. r. Makipagalám; makipagkasundô.

AVENTAJAR. v. a. Pahigitán; lamang̃án. || Ipagpauná; ilagáy sa mabuting katayuan. || v. r. Makahigít; makalamáng.

AVENTAR. v. a. Pahang̃inan. || Itahíp ang palay. || v. r. Mapunô ng̃ hang̃in || fig. y fam. Tumakas.

AVENTURA. f. Pangyayaring dî sinasadyâ. || Pagkakataón. || Pagsasapalarán.

AVENTURAR. v. a. Ipagsapalarán. || v r. Magsapalarán.
AVENTURERO, RA. adj y s. Humahanap nḡ mḡa pagkakataón. || Nagsasapalarán.
AVERGONZAR. v. a. Humiyâ; humalay. || v. r. Mahiyâ.
AVERÍA. f Poók na alagâán nḡ mḡa hayop na may pakpák. || Kasiràán nḡ mḡa kalakal sa paglalakbáy lupà ó dagat || *Mar* Kasiràáng nangyayari sa alin máng bahagi nḡ sasakyangdagat
AVERIARSE. v. r. Masirà ang isáng bagay.
AVERIGUACIÓN. f. Pagsisiyasat nḡ katutohanan.
AVERIGUAR. v. a. Siyasatin ang katutohanan; magusisà.
AVERSIÓN. f. Pagkakasalungát. || Kawaláng giliw.
AVIACIÓN. f. Pagpapalakad nḡ sasakyán sa hanḡin.
AVIADOR, RA. adj. y s Ang naghahandâ nḡ isáng bagay. || m. y f. Ang manglilipad.
AVIAR. v. a. Maghandâ ó maggayák nḡ babaunin sa paglakad. || fam. Bigyán ang isáng tao nḡ kinakailanḡan sa isáng pakay, gaya nḡ salapî. || fam. Dalîdalîín ang ginagawâ. || v. r. ant. Tumumpá sa isáng dako.
AVILANTEZ. f. Kapanḡahasan; katampalasanan.
AVINAGRAR. v. a. Paasimin ang isang bagay. || v. r Umasim; magíng sukà.
AVÍO. m. Handâ; baon.
AVISADO, DA. p. p. nḡ Avisar. || adj Mabaít; bihasa; matalino.
AVISAR v. a. Ipagbigáyalám; ipasabi. || Ipatalastás; magpayo.
AVISO. m Balità || Patalastás; paunawà. || Payo.
AVISPA f. *Zool.* Putaktí.
AVISPERO. m. Bahay putaktí. || Kawan nḡ mḡa putaktí. || fig. y fam. Kalakal na maguló at nagbibigáy nḡ mḡa samâ nḡ loób.
AVISTAR v. a. Abutin nḡ tinḡín ang isáng bagay. || v. r. Makipagkita ang isáng tao sa kapuwâ upáng magusap sa isáng kalakal.
AVITUALLAR. v. a. Laanan nḡ mḡa pagkabuhay.
AVIVAMIENTO m. Pagpapalakás nḡ loób; pagpapasiglá; pagsiglá.
AVIVAR. v. a. Pasiglahín; palakasín ang loób. || fig. Pagningasin; papáginitin || fig. Papagalabin ang apóy || v. n. y r. Mabúhay; magsauling lakás.
AXILA. f. Kilikili.
AXIOMA m. Simulain; palagáy na napakaliwanag na dî nanḡanḡailanḡan nḡ anománg pagpapatutoo.
¡AY! interj. Bukáng bibíg dahil sa pighatî ó sákit; ay. || m. Buntúnghininḡá; daíng.
AYER. adv. t. Kahapon. || *tarde.* Kahapon nḡ hapon
AYO, YA. m. y f. Tagapagalagà ó tagapagturò sa isáng batà.
AYUDA. f. Pagtulong || Pangtulong; panaklolo. || Gamót na inilalabat ba. || Labatiba. || m. Katulong || *de cámara.* Utusán na ang tungkulin ay tagapagbihis sa kaniyáng panḡinoon.

AYUDANTE. p. a. nḡ Ayudar. Tumutulong; katulong || m. Opisyál na mababà ang urì || Guròng nagtuturò sa ilalim nḡ pamamahalà nḡ mataás sa kaniyá.

AYUDAR. v. a. Tulunḡan. || Kupkupín; lingapin. saklolohan.

AYUNAR. v. n. Manḡilin sa pagkain.

AYUNO. m. Panḡinḡilin sa pagkain.

AYUNQUE. m. Palihán.

AYUNTAMIENTO. Kapulunḡang bayan; bahay na pinagdadausán nḡ pulong nḡ bumubuô nḡ kapulunḡang bayan. || Pagsisiping nḡ isáng lalaki at isáng babae.

AYUSO. adv. l. Sa ibabâ.

AYUSTAR. v. a. *Mar.* Pagdugtunḡín.

AYUSTE. m. *Mar.* Pagdudugtóng. || Dugtóng.

AZADA. f. Panghukay; asaról.

AZADÓN. m. Asaról.

AZADONAR. v. a. Hukayin nḡ asaról; asarulín.

AZADONERO. m. Ang nagaasaról.

AZAFRÁN. m. *Bot.* Luyang diláw; kasubhâ.

AZAFRANAR. v. a. Tinàin nḡ luyang diláw ó kasubhâ. || Haluan nḡ diláw ó kasubhâ ang tubig.

AZAHAR. m. Bulaklák nḡ suhà.

AZAR. m. Pagkakataón; pangyayáring dî sinasadyâ || Pagsasapalarán.

ÁZIMO, MA. adj. Waláng halòng galapóng.

AZOCAR. v. a. *Mar.* Higpitán ang mḡa talì.

AZOGAR. v. n. Lagyán nḡ asoge ang isáng bagay. || Patayín ang apog sa pamamagitan nḡ tubig. || v. r. Magkasakít sa gawâ nḡ asoge, na nakikilala sa pamamagitan nḡ panḡinḡiníg nḡ katawán.

AZOGUE. m. Lusáw na metál; asoge.

AZOGUERO. m. Magaasogé.

AZOLAR. v. a. *Carp.* Tabtabín ang kahoy sa pamamagitan nḡ darás.

AZORADO, DA. p. p. nḡ Azorar || adj. Takót; balisá.

AZORAR. v. a. fig. Balisahin. || v. r. Mabalisa; maligalig.

AZORRARSE. v. r. Magparang tulóg dahil sa matinding bigát nḡ ulo.

AZOTACALLES. com. fig. y fam. Ang tamád at pagalagalà sa lansanḡan; hampáslupà.

AZOTAR. v. a. Palùin; hagupitín; hampasín. || v. r. Maghampás; magpalùán.

AZOTAZO. m. Hampás nḡ pamalò. || Dagok sa pigî.

AZOTE. m. amalò. || Hampás nḡ pamalò || Tampál sa pigî.

AZOTEA. f. Pasyalan sa itaás nḡ bahay; sutea.

AZÚCAR. amb. Asukal.

AZUCARADO, DA. p. p. nḡ Azucarar. || adj. Kalasa nḡ asukal. || fig. y fam. Malambót; mahinahon.

AZUCARAR. v. a. Lagyán nḡ asukal; asukalan. || fig. y fam. Palambutín at patamisín ang isáng bagay

AZUCARERO, RA. adj. Nauukol sa asukal. ‖ m. Gurô sa pagaasukal. ‖ Lalagyán ng̃ asukal sa lamesa.

AZUCARILLO. m. Karamelo.

AZUELA. f. Darás.

AZUFRE. m. Asupré.

AZUL adj. Bughâw. ‖ *celeste* Bughâw langit. ‖ *de ultramar*. Tinà. ‖ *marino*. Bughâw na kakulay ng̃ dagat. ‖ *turqui* Bughâw na napakatingkád.

AZULADO, DA. p. p. ng̃ Azular. ‖ adj. Kulay bughâw ó mang̃a súlng̃asúl.

AZULAR. v. a. Tinain ng̃ bughâw.

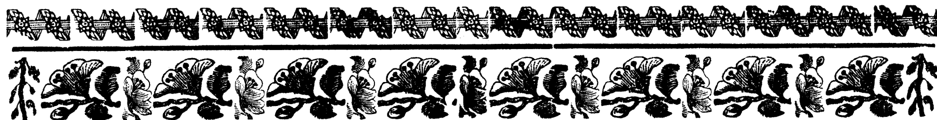
AZULEJO. m. Baldosang may ibá't ibáng kulay na pintá na inilalatag sa loób ng̃ simbahan, kusinaán at ibp.

AZUZADOR. RA. adj. y s. Nagpapahiyá.

AZUZAMIENTO. m. Pagpapahiyá

AZUZAR. v. a. Magpahiyá. ‖ fig. Pagalitin; sulsulán.

AZUZÓN, NA. m. y f. fig. y fam. Mapagsulsól.

B

B. f. Ang pañgalawáng titik nğ abakadáng kastilà at ang una sa kaniyáng mğa *consonante*.

BAALITA. adj. y s. Sumasambá kay Baal.

BAAZAS. f. Istrumentong nğ musikang kahawig nğ gitara. May apat na kuwerdas at ginagamit nğ mğa taong gubat sa Amerika.

BABA. f. Laway na tumutulò sa bibíg.

BABADA. f. Butó sa balakáng.

BABADOR. m. Kapirasong damít ó uli na ibinababát sa dibdib nğ mğa batà.

BABEAR. v. n. Maglawáy. ‖ fig. y fam. Magpakita sa isáng babae nğ malabis na gilas.

BABEO. m. Paglalawáy. ‖ Malabis na pagpapakitang gilas sa babae.

BABERO. m. Kapirasong damít ó uli na ibinababát sa dibdib nğ mğa batà.

BABOR. m. *Mar*. Tagilirang kaliwâ nğ sasakyángdagat.

BABOSO, SA. adj. Naglalawáy.

BABUCHA. f. Isáng klaseng sinelas.

BACALAO. m. *Zool*. Isdáng bakaláw. ‖ fig. y fam. Taong payát.

BACANAL. adj. Nauukol kay Baco. ‖ m. pl. Kapistahan ni Baco.

BACÍA. f. Sisidláng yaring luad ó metál, na malandáy at malapad ang labì. ‖ Lalagyán nğ tubig na ipinagbabasâ sa balbás.

BACILO. m. Hayop na maliít na pumapatáy sa tao.

BACÍN. m. Taian. ‖ fig. y fam. Taong alipustâ dahil sa kaniyáng mğa kilos.

BACINERO, RA. m. y f. Ang nanghihingî nğ limós sa simbahan.

BACO. m. Diyós nğ alak.

BÁCULO. m. Tungkód nğ matatandâ. ‖ fig. Kupkóp; siglá; alíw.

BACHE. m. Lubák nğ daang gawâ nğ gulóng nğ mğa sasakyán.

BACHEAR. v. a. Patagin ang mğa lubáklubák nğ daán.

BACHILLER, RA. m. y f. Ang nakatapos ng̃ pagaaral sa mataás na paaralan.

BACHILLEREAR. v. n. Magsasalitâ ng̃ waláng kamunasan.

BACHILLERÍA. f. fam. Kadalahiràang waláng kamunasan. ‖ fam. Pagsabád na waláng katuturán.

BADAJEAR. v. n. fig. y fam. Dumaldál ng̃ panáy na kaung̃asân.

BADAJO. m. Panugtóg ng̃ kampanà. ‖ fig. y fam. Taong imbí at daldál.

BADIL. m. Pang̃ahig ng̃ baga

BADULAQUE. m. fig. y fam. Taong kapós sa isip.

BAGAJE. m. Mg̃a daládalahang taglay ng̃ mg̃a kawal sa paglakad. ‖ Hayop na tagapagpasán ng̃ mg̃a daládalahan ng̃ mg̃a kawal, ng̃ mg̃a tao ng̃ hukbó ó ng̃ kanilang mg̃a kamaganakan.

BAGASA. f. Babaing nang̃ang̃alakal ng̃ lamán; puta.

BAGATELA. f. Bagay na waláng gaanong kabuluhán at halagá.

BAGAZO. m. Pinagbalatán; ipá. ‖ Sapal.

BAGUIO. m. Malakás na hang̃in sa kapuluang Pilipinas.

BAHÍA. f. Bung̃ad ng̃ dagat.

BAILABLE. adj. Masasayawán.

BAILADOR, RA. m y f. Mananayaw.

BAILAR. v. n. Sumayáw; umindák. ‖ v. a. Isayáw.

BAILARÍN, NA. adj. Sumasayaw ‖ m. y f. Mananayaw.

BAILE. m. Sayáw. ‖ Sayawan.

BAJA. f. Pagbabawas ng̃ halagá. ‖ Pagkabawas ng̃ isáng kawal dahil sa pagkamatáy ó pagkakasugat sa digmâan.

BAJADA. f. Pagbabâ; pagpanaog ‖ Landás na pababâ.

BAJAMAR. f. Hanggá ng̃ pagkati ng̃ dagat.

BAJAMIENTO. m. Pagbabâ; pagbababâ.

BAJAR. v. n. Bumabâ; manaog. ‖ Magbawas ang isáng bagay. ‖ v. a. Ibabâ; ipanaog. ‖ v. a. Babàan ó bawasan ang halagá. ‖ Iyukô; itung̃ó. ‖ v. r. Magpakumbabâ; yumukô.

BAJEL. m. Sasakyángdagat; daóng.

BAJELERO. m. May arì ng̃ isáng sasakyángdagat ó daóng.

BAJEZA. f. Gawáng dî marapat; kilos hamak.

BAJÍO. m. Poók na mababà; puntód.

BAJO, JA. adj. Mababà; pandák ‖ Tung̃ó. ‖ Mababàng loób; hamak ‖ m. Poók na malalim ‖ *Mus.* Istrumentong pinakamaugong ang tunóg. ‖ pl. Ibabâ ng̃ damít; silong ng̃ bahay. ‖ *Ba;* akv. l. Sa ibabâ ‖ adv. m. Marahan. ‖ prep. Sa ilalim.

BAJÓN. m. Malaking pagbabâ. ‖ fig. y fam. Bigláng pagbabawas ng̃ isip, kagaling̃an ng̃ katawán ó ng̃ kayamanan.

BAJURA. f. Kababaan. ‖ Poók na mababà.

BALA. f. Punglô; bala.

BALADÍ. adj. Waláng gaanong kasaysayan at halagá.

BALADRO. m. Sigáw; hagulhól.

BALADRÓN, NA. adj. Hambóg; masalitâ at duwág na nagbabansâg na matapang.

BALADRONADA. f. Gawâ ó salitáng kahambugán.

BALADRONEAR. v. n. Maghambog; magbanság na matapang bago'y duwág.

BÁLAGO. m. Dayami; giniikan. ‖ Bulâ ng̃ sabón.

BALANCE. m. Galáw na pagiwanggiwang ng̃ isáng bagay. ‖ *Com.* Aklát na pinagtatalaan ng̃ mang̃ang̃alakal ng̃ kaniyáng mg̃a utang at pautang. ‖ *Com.* Pagtutuús na ginagawâ ng̃ mang̃ang̃alakal upang malaman ang katayuan ng̃ puhunan kung nagtutubò ó nang̃ung̃ulugi.

BALANCEAR. v. n. Magtuós. ‖ v. r. Gumiwanggiwang ang isang sasakyángdagat. ‖ fig. Magalinlang̃an sa paggawâ ng̃ isáng bagay. ‖ v. a. Pagtimbang̃ín.

BALANCEO. m. Pagtimbáng; pagtutuós. ‖ Paggiwang.

BALANO. m. Dulo ng̃ pagaarì ng̃ lalaki; turát.

BALANZA. f. Timbang̃an.

BALAR. v. n. Umiyák ang tupa.

BALAUSTRE. m. Halang; barandilya.

BALAZO. m. Tamà ng̃ punglò. ‖ Sugat na likhâ ng̃ punglô.

BALBUCEAR. v. n. Umutálutál.

BALBUCENCIA. f. Pagutál.

BALBUCEO. m. Pagutál.

BALBUCIENTE. p. a. ng̃ Balbucir. Umuutál; utál.

BALBUCIR. v. n. Umutálutál.

BALCÓN. m. Palababahán.

BALDAQUIN. m. Lang̃itlang̃it.

BALDAR. v. a. Salantaín ng̃ karamdaman ang mg̃a bahagi ng̃ katawán. ‖ v. r. Masalantâ; Mabaldá.

BALDE. m. Timbâ; taóng. ‖ *de balde.* m. adv. Waláng upa; waláng anománg halagá. ‖ *en balde.* Waláng kabuluhán.

BALDEAR. v. a. *Mar.* Baldihán ang mg̃a sasakyángdagat. ‖ Salukin ang tubig sa lubák sa pamamagitan ng̃ timbâ ó taóng.

BALDÍO, DÍA. adj. Lupang hindî pinagaanihan. ‖ Hampáslupà.

BALDÓN. m. Alimura; siphayô.

BALDONADOR, RA. adj. Umaalimura; sumisiphayò.

BALDONAR. v. a. Alimurahin; siphayuin.

BALDOSA. f. Ladrilyong parisukát na ginagamit sa sahíg.

BALOTA. f. Maliít na bolang ginagamít ng̃ iláng kapisanan sa paghahalál.

BALSA. f. Lubák. ‖ Lamò; balsá.

BALSAMERITA. f. Sisidlán ng̃ pabang̃ó.

BÁLSAMO. m. Dagtáng mabang̃ó na kumakatás sa ibá't ibáng punungkahoy.

BALSEAR. v. a. Maglamo; magbalsá.

BALUARTE. m. Kutà. ‖ fig. Tanggulan.

BALLENA. f. *Zool.* Dambuhalà.

BALLENATO. m. Anák ñg dambuhalà.

BALLESTA. f. Kasangkapang ginagamit ñg unang dako sa digmâ upang maghagis ñg mg̃a bató ó ñg mg̃a busog. || Sandatang tumutudlâ ñg mg̃a busog.

BAMBOCHE. m. fam. Taong napakatabâ at pandák na ang mukhâ ay matambók at mapulá.

BAMBOLEAR v. n. y r. Sumuraysuray; pumalingpaling.

BAMBOLEO. m. Pagsuraysuray; pagpalingpaling.

BANANO. m. Saging.

BANASTA. f. Batuláng; kaíng.

BANCA. f. Upuang kahoy na waláng sandalan. || Sugál sa baraha. || Bangkâ || *Com.* Bangko.

BANCARIO, RIA. adj. Nauukol sa bangko.

BANCARROTA. f. Pagkalugi; pagkahapay ñg kalakal.

BANCO. m. Upuang kahoy na may sandalan.||Bahay na pinaglalagakan at pinagpapalitán ñg sa apî ñg madlâ.

BANDA. f. Talìng malapad na isinasakbát magmulâ sa balikat na kanan hanggang sa tagilirang kaliwâ. || Sakbát. || Pulutóng ñg mg̃a taong sandatahán. || Katipunan ñg mg̃a taong sumusunód sa lapìan. || Kawan ñg mg̃a ibon. || Dako. || *Mar.* Tagiliran ñg daóng. || Banda ñg músiko.

BANDADA. f. Kawan ñg mg̃a ibon.

BANDEJA. f. Pinggáng malandáy na pinagdudulutan ñg matamís at ibp; bandeha.

BANDERA. f. Bandilà; watawat

BANDERILLA. f. Pangulos sa batok ñg mg̃a baka. || fig. Palatandaan.

BANDEROLA. f. Bandilàng maliít.

BANDIDO, DA, p. p. ñg Bandir. || adj. Tumakas sa kapangyarihang tumatawag. || m. Manghaharang.

BANDO. m. Utos ñg maykapangyarihang ipinahahayág sa madlâ || Tawag. || Lapìan.

BANDOLA. f. Instrumento ñg músikang may tatlóng kuwerdas

BANDOLERISMO. m. Panghaharang.

BANDOLERO. m. Manghaharang.

BANDOLÍN. m. Maliít na gitara.

BANDOLÓN. m. Malakíng gitara.

BANDUJO. m. Bitukang malakí ñg baboy, baka ó tupa na may palamáng tinadtád ó ginisáng karné.

BANDULLO. m. fam. Tiyán ó bituka.

BANDURRIA. f. Instrumento ñg musika na may labingdalawang kuwerdas. || Lambát na pañgisdâ.

BANQUERO. m. Mayarì ó kasapì sa bangko. || Ang mamumuhunan sa sugál; ang nagbabangkâ sa palarô.

BANQUETA. f. Uupáng maliít na waláng sandalan. || Bangkong mababà na patuñgán ñg mg̃a paá. || Tabí ñg lansañgang dinadaanán ñg mg̃a nagsisipaglakád.

BANQUETE. m. Handàan; pigíng.

BANQUETEAR. v. a. Ipagpigíng || v. n. Maghandâ; magpigíng.

BANQUILLO. m. Bankông inuupân ng̃ nililitis sa haráp ng̃ hukóm.

BAÑADERO. m. Lubák na pinaglulublubán nu mg̃a hayop.

BAÑAR. v. a. Magpaligò; paliguán. || Basâín. || fig. Paapawan, punuín ó libirin ng̃ tubig || *Pint.* Paraanang minsan ng̃ pintá. || v. r. Maligò.

BAÑISTA. com. Ang naliligò.

BAÑO. m. Pagpapaligò; paliligò. || Páliguan || *de Maria.* Tubig na kumukulông ginagamit sa paglulutò ng̃ anománg bagay na nasa isáng sisidlán.

BAPTISTERIO. m. Poók na pinagbibinyagán.

BAQUETA. f. Paniksík sa tako ng̃ baríl || pl. Panugtóg ng̃ tamból.

BAQUETEADO, DA. p. p. ng̃ Baquetear. || adj. Hiratí sa pang̃ang̃alakal at paggawâ.

BAQUETEAR. v. a. Parusahan ng̃ hampás sa likód. || fig. Pagaliting mabuti.

BARAJA. f. Baraha.

BARAJAR. v. a. Bumalasa ng̃ baraha. || fig. Paghaluin ang mg̃a tao ó bagay sa kapuwâ nilá. || v. r. Magkahalòhalò.

BARANDA. f. Palábababan. || Gilid ó sanggá sa tabí ng̃ mg̃a mesa ng̃ bilyár.

BARANDILLA. f. Palábababan.

BARANGAY. m. Bangkâng gaurán.

BARATERO. m. Mapangbalato.

BARATILLO. m. Mg̃a bagay na mura. || Tindahan ng̃ mg̃a bagay na mura.

BARATO, TA. adj. Mura. || m. Pagbibilí ng̃ mg̃a bagay na mababà ang halagá. || Balato.

BÁRATRO. m. *Poet.* Impiyerno.

BARATURA. f. Kamurahan ng̃ mg̃a bagay na ipinagbibilí.

BARAUNDA. f. Malakíng kaing̃ayan.

BARBA. f. Babà. || Balbás.

BARBADA. f. Babà ng̃ kabayo. || Tanikalâng bakal na nakasaló sa baba ng̃ kabayo.

BARBADO, DA. p. p. ng̃ Barbar. || May balbás. || m. Paugát.

BARBAQUEJO. m. Tanikaláng nakasalumbabâ sa babà ng̃ kabayo.

BARBAR. v. n. Magkabalbás. || *Agric.* Magugát ang mg̃a halaman.

BARBARIDAD. f. Kalupitán; kabang̃isan. || fig. Salitâ ó gawáng hindî tuto.

BARBARISMO. m. Paggamit ng̃ mg̃a salitâng hindî nauukol sa isáng wíkà. || Salitâ ó gawáng hindî tuto.

BARBARIZAR. v. a. Gawíng malupít ang isáng bagay ó ang isáng tao. || v. n. fig. Magsalitâ ng̃ hindi tuto.

BÁRBARO, RA. adj. Nauukol sa tao ñg mña bayan ñg siglo V. na sumirà ñg kaharìán ñg mña romano at kumalat sa boong Europa. ‖ fig. Malupít; mabañgís. ‖ fig. Walang hunusdilì; waláng pinag-aralan; magaspáng na ka ugalian.

BARBEAR. v. n. Masayad ang babà. ‖ fig. Pumantáy.

BARBECHAR. v. a. Ararubin; linañgín ang lupà.

BARBECHO. m. Lupàng inararo ó nilináng.

BARBERO. m. Mangaahit ñg balbás.

BARBICANO, NA. adj. May uban ang balbás.

BARBILAMPIÑO, ÑA. adj. Madalang ang balbás.

BARBILLA. f. Tulís ó dulo ñg babà.

BARBO. m. *Zool.* Isdáng ilog.

BARBÓN. m. Lalaking balbasin

BARBOQUEJO. m Salumbabâ ñg sumbrero.

BARBOTAR. v. n. Magsalitâ ñg mahinà at maguló. ‖ v. a. Pagsalitaín ñg mahina.

BARBUDO, DA. adj. Mabalbás.

BARCA. f. Bangkáng maliít na pañgisdaan.

BARCADA. f. Lulang itinatawid ñg isáng bangkâ. ‖ Bawa't tawíd ñg isáng bangkâ.

BARCAJE. m. Upa sa tawíd ñg bangkâ.

BARCO. m. Sasakyangdagat.

BARDAR. v, a. Lagyán ñg mña siít ang bakod.

BARGA f. Bañgín.

BARLOVENTO m. Gawíng pinagmumulán ñg hañgin.

BARNIZ. m. Pangpakináng.

BARNIZADO, DA. p. p. ñg Barnizar. ‖ m. Pangpakináng,

BARNIZADOR, RA. adj. y s. Nagpapakináng.

BARNIZAR. v, a. Pakinañgín.

BARÓMETRO. m. Kasangkapang kinakikilanlán ñg lakás ñg hañgin.

BARÓN. m. Katibayan ñg pagkamahál na tao.

BARONESA. f. Asawa ñg may katibayan ñg pagkamahál na tao.

BARONÍA. f. Karapatáng pagkabarón.

BARQUEAR. v, n. Mamangkâ.

BARQUERO. RA m. y f. Mámamangkâ.

BARQUILLA. f. Hulmahang hugis bangkâ na ginagamit sa paggawà ñg tinapay. ‖ *Mar.* Kasangkapang panukat ñg takbó ñg daóng.

BARQUILLERO, RA. m. y f. Ang gumagawâ ó nagtitindá ñg binalumbóng tinapay. ‖ m. Hulmahan sa paggawâ ñg binalumbóng na tinapay.

BARQUILLO. m. Tinapáy na binalumbón na kasamang kinakain sa sorbetes.

BARQUÍN. m. Panghihíp na malakí na ginagamit sa pandayan, bakalán at ibp.

BARRA. f. Piraso ñg bakal na bilóg at mahabà. ‖ Pangsikuwát na bakal. ‖ Balumbón ñg gintô ó

pilak na ginagawáng salapî. || Pulóng buhangin.

BARRACA. f. Dampâ; kubò. || Tahanan sa bukid.

BARRAGANA. f. Babaing kalunyâ.

BARRANCA. f. Libis; bangín.

BARRANCO. m. Libís; bangín.

BARRANCOSO, SA. adj. Mabangín.

BARREAR. v. a. Sarhán ó tibayan ang isáng poók || Guhitan ang ibabaw ng sulat bilang tandâ ng pagkatkat.

BARREDERA. f. Pangwalís ng daan.

BARREDOR, RA. adj. y s. Nagwawalís.

BARREDURA. f. Pagwawalís. || pl. Mga dumíng sumasama sa walís sa pagwawalís.

BARRENA. f. Pangbutas na bakal.

BARRENAMIENTO. m. Pagbabarena.

BARRENAR. v. a. Barenahin. || Butasin ang sasakyángdadat upáng lumuhóg.

BARRENDERO, RA. m. y f. Mangwawalis.

BARRENO. m. Pangbutas. || Butas ng barena.

BARREÑO. m. Pasô.

BARRER. v. a. Magwalís. || fig. Tangayíng lahát ang nasa isáng poók.

BARRERA. Poók na kinukunan ng luad na ginagawáng mga palayók at ibp. || Halang. || fig. Sagwíl.

BARRERO. m. Manggagawà n mga kasangkapang lupà.

BARRETA. f. Tiras na balát na ipinangsasapín sa loób ng sapatos.

BARRIGA. f. Tiyán. || fig. Bahaging matambók ng isáng sisidlán.

BARRIGUDO, DA. adj. Malakí ang tiyán;

BARRIL. m. Taóng; bariles.

BARRILLA. f. *Bot* Halamang ang abó ay kinukunan ng lihiyá.

BARRIO. m. Nayon.

BARRIZAL. m. Putikan.

BARRO. m. Putik; luad. || Sisidláng lupang may ibá't ibáng hugis at lakí.

BARROSO, SA. adj. Maputik; maluad || Kulay putik ó luad.

BARROTE. m. Putol na bakal na pangpatibay sa isáng bagay. || *Carp.* Pahaláng na kahoy na pinagpapakuan ng mga tablá.

BARRUNTAR. v. a. Sapantahain: hulaan. || Halataín.

BARTOLINA. *Amer.* Bilangguan.

BÁRTULOS. m. pl. fig. Mga kasangkapang pinamamahalaan.

BARULLO. m. Kaingayan; kaguluhan.

BASA f. *Arq.* Bató na kinatataniman ng haligi ó larawang bató. || fig. Batayan ng isáng bagay.

BASAMENTO. m. Punò ng haliging may pinakapaá.

BASAR. v. a. Itaním sa pinakapunò. || fig. Ibatay; isalig. || v. r. Pagbatayan; pagsaligan.

BASCA fi. Samâ ng̃ sikmurà; alibadbád.

BÁSCULA. f. Timbaug̃an ng̃ malalakíng bagay.

BASE. f. Bató na kinatataniman ng̃ haligi. ‖ fig. Saligán; batayán

BASÍLICA. f. Palasyo ó tahanan ng̃ harì. ‖ Simbahang bantóg dahil sa katagalán.

BASILICÓN. m *Farm.* Panapal.

BASILISCO m. Hayop sa paghahakà lamang na pinaguukulan ng̃ kapangyarihang makamatáy sa pamamagitan ng̃ ting̃ín.

BASQUIÑA f. Sayang itím.

BASTA. f. Tutós sa damít bago tahîín; hilbana.

BÁSTAGO. m Suplíng

BASTANTE p. p. ng̃ Bastar Nagkakasya; sapát. ‖ adv. c. Hindî marami hindî kauntî; katatagán

BASTANTEAR. v. n. *For.* Kumilala ang isáng mananang̃gól sa kapangyarihang iniatas sa isáng tao at lagdâán sa ilalim ng̃ pagsasabing sapát na sa bagay na pinaghahabol.

BASTAR. v. n. Magíng sapát at kasiya sa isáng bagay; maka; sapát.

BASTARDO, DA. adj Kaibá sa pinagmulán ó likás. ‖ *Hijo bastardo.* Anák sa ligaw. ‖ Ulupóng.

BASTIDOR. m. Kabitan ng̃ mg̃a kayo ó damít na binuburdahán ó pinipintahán

BASTILLA. f. Lupî sa dulo ng̃ damít na tinatahî upang huwág mang̃alás.

BASTIMENTO. m. Laang pagkabubuhay sa isáng siyudad ó bukbó. at ibp. ‖ Sasakyangdagat.

BASTIÓN. m. Kutà; tanggulan.

BASTO, TA. adj. Magaspáng. ‖ m. Ang alinmán sa barahang bastós.

BASTÓN. m. Tungkód. ‖ Sagisag ng̃ kapangyarihang tinatagláy ng̃ isáng punò.

BASTONAZO. m. Hampás ng̃ tungkód.

BASTONEAR. v. a. Hampasín ng̃ tungkód. ‖ Haluin ng̃ isáng putol na kahoy ang alak sa baso upang mawalâ ang pamumuô.

BASTONERA f. Sabitán ó lalagyán ng̃ tungkód.

BASTONERÍA f. Tindahan ng̃ mg̃a tungkód.

BASTONERO. m. Manggagawà ng̃ tungkód. ‖ Naglalakô ng̃ tungkód. ‖ Ang nang̃ang̃asiwà sa mg̃a sayawan. ‖ Katulong ng̃ punò sa bilangguan.

BASURA. f. Sukal.

BASURERO. m. Tagahakot ng̃ mg̃a sukal sa lansang̃an. ‖ Poók na pinagtitipunan ng̃ mg̃a sukal.

BATA f. Damít na pangbahay.

BATACAZO. m. Kalabóg ng̃ isáng lumalagpák. ‖ fig. Pagkabigô.

BATALLA. f. Paglalaban; pagbabaka.

BATALLADOR. RA. adj y s. Bumabaka. ‖ m. Kabantugan ng̃ isáng nagdaán sa maraming pakikibaka.

BATALLAR. v. n. Bumaka; dumigmâ ‖ fig. Makipagtalo; makipagtungalî,

BATALLÓN. m. *Mil.* Bahagi ng̃ hukbó.

BATEA. f Batiyâ. || Bandeha. || Daóng na maliit.

BATEL. m. *Mar*. Bangkáng ta wiran.

BATELERO, RA. m y f. Tagapagtawíd sa bangkâ.

BATERÍA. f. Hanáy ng̃ mg̃a kasangkapang pangdigmâ. || fig. Ang alinmáng bagay na bumabalisa sa kalooban.

BATIDERA. f. Panghalò ng̃ apog at buhang̃ing tinubigan.

BATIDOR, RA. adj Pumupukpók; gumigibâ || m. Tagapagsiyasat ng̃ parang ó landás upang alamín kung waláng kaaway || Ang bawa't kawal na nang̃ung̃una sa Harì, mg̃a heneral at ibp.

BATIR. v. r. Pukpukín. || Igibâ; ilugsô. || Galawín ng̃ malakás ang isáng bagay. || Suklayín ang buhók. || Ihapay ang kaaway. || Ihulog ang isáng bagay mula sa itaás. || v. r. Makipagaway; makipaglaban.

BATISTA. f. Damít na manipís at pino.

BATUTA. f. Bastóng maiklíng ginagamit sa pagkumpás ng̃ nanang̃ang̃asiwà ng̃ isáng orkesta.

BAÚL. m. Kabán; sisidlangkahoy ||fig. y fam. Tiyán.

BAUSAN, NA. m. y f. Panakot; pamaoy.

BAUTISMO. m. Pagbibinyag.

BAUTISTA. m. Ang nagbibinyág.

BAUTISTERIO. m. Poók na pinagbibinyagán.

BAUTIZANTE. p. a. ng̃ Bautizar. Nagbibinyág.

BAUTIZAR. v. a. Buminyág; magbinyág. || fig. y fam. Palayawan. || fig. y fam. Maghalò ng̃ tubig sa alak.

BAUTIZO. m. Pagbibinyág.

BÁVARO, RA. adj. y s. Tubò sa Baviera.

BAYETA. f. Damít na lanang manipís.

BAYETÓN. m. Damít na lanang mabalahibo.

BAYO, YA. adj. Kulay na maniláwniláw.

BAYONETA. f. Sandatang matulis na kahugis ng̃ punyál na ikinakabít sa dulo ng̃ baríl.

BAYONETAZO. m. Hampás ng̃ bayoneta. || Sugat na gawâ ng̃ bayoneta.

BAZA. f. Bilang ng̃ barahang nililikom ng̃ nananalo sa sugál.

BAZAR. m. Tindahan ng̃ mg̃a ibá't ibáng uríng kalakal,

BAZO, ZA. adj. Kulay kayumanggiing madiláwdiláw. || m. *Anat.* Lapáy.

BAZOFÍA. f. Pinagpispisán; simì.

BE. m. Tiníg ng̃ tupa.

BEATA. f. Babaing nakaábito. || Babaing may loób sa Diyós.

BEATERIO. m. Bahay na tinitirhan ng̃ mg̃a babaing nakaábito.

BEATIFICACIÓN. f. Paghahayág ng̃ papa na ang isáng tao ay banál.

BEATIFICAR. v. a. Ipahayag ng̃ papa na ang isáng tao ay banál.

BEATITUD. f. Kaluwalhatiang waláng hanggá.

BEATO, TA. adj. Maligaya; mapalad.

BEBEDERO, RA. adj. Mabuting inumín. ‖ m. Sisidlán nğ tubig na ipinaiinóm sa mğa hayop.

BEBEDIZO, ZA. adj. Maiinóm. ‖ m. Inumíng gamót. ‖ Inumíng may lason.

BEBEDOR, RA. adj. y s, Manğinğinom. ‖ Umiinóm nğ labis nğ alak.

BEBER. m. Paginóm.

BEBER. v. a. Inumín; tunggâín. ‖ fig. Higupin; hititín. ‖ fam. Umiinóm na madalás nğ alak. ‖ v. r. Gumawâ nğ isáng bagay nğ buúng liksí.

BEBIDA. f. Ang alinmáng iniinóm. ‖ Gamót na painóm.

BECA. f. Tandáng ginagamit nğ mğa nagsisipagaral sa kaniláng damít.

BECADA. f Isáng klaseng ibon.

BECERRA. f. Babaing bulô nğ baka.

BECERRO. m. Lalaking bulô nğ baka. ‖ Balát na kinulti nğ bulô.

BEFA. f. Libák; uyám.

BEFADURA. f. Paglibák; paguyám.

CEFAR. v. a. Libakín; uyamín.

BEJUCAL. m. Poók na mayantók.

BEJUCO. m. Yantók; uwáy; palasan.

BEJUQUILLO. m. Tanikaláng gintóng ginagawâ sa China na ipinapalamuti sa liíg nğ mğa babai. ‖ Pangpasuka.

BELCEBÚ. m. Si Lusuper na demonyo.

BELDAD. f. Karikitan; kagandahan. ‖ Babaing tanğì sa kagandahan.

BELFO, FA. adj. Makapál ang nğusò at labì.

BELGA. adj. y s. Tubò sa Bélgica

BÉLICO, CA. adj. Nauukol sa digmâ.

BELICOSO, SA. adj. Mangdidigmâ; paladigmâ

BELIGERANCIA. f. Katuwirang kinikilala sa isáng bansâ upáng magtaás nğ mğa sandata at dumigmâ laban sa ibá.

BELIGERANTE. adj. y s. Nakikipagdigmâ.

BELLACO, CA. adj. y s. Masamâ; tampalasan. ‖ Matalas ang isip.

BELLAQUEAR. v. n. Gumawâ nğ katampalasanan; manampalasan.

BELLAQUERÍA. f. Katampalasanan.

BELLEZA. f. Karikitan; kagandahan.

BELLO, LLA. adj. Marikít; magandá.

BENDECIR. v. a. Purihin; padakilain. ‖ Pagpalain nğ Maykapál. ‖ Basbasán; gawaran nğ krus.

BENDICIÓN. f. Pagbasbás; paggagawad nğ krus. ‖ Pagpapalà. ‖ pl. Panalanğing ginagawâ sa pagkakasál.

BENDITO, TA. adj. Mapalad. ‖ Maligaya.

BENEFICENCIA. f. Gawáng magalíng sa kapuwâ.

BENEFICIADO, DA. p. p. ñg Beneficiar. || m. y f. Ang taong nagpapalabás ñg dulâ sa kapakinabañgán niyá.

BENEFICIAR. v. a, Gumawâ ñg magalíng. || Gawán ang isáng bagay ñg kapakinabañgán. || Tamnán ang isáng lupà upang pakinabañgan.

BENEFICIARIO. m. *For.* Ang nagtatamó ñg kapakinabañgán ñg isáng bagay.

BENEFICIO. m. Kagalingañg ginagawâ ó tinatanggáp. || Kapakinabañgán. || Palabás sa dulàan sa kapakinabañgán ñg iláng tao ó kapisanan. || Pakinabang na tinutubò ñg nagpalabás ñg dulâ.

BENEFICIOSO, SA. adj. Mapakinabang; may kapakinabañgán.

BENÉFICO, CA. adj. Gumagawà ñg mabuti ó magalíng.

BENEMÉRITO, TA. adj. Karapatdapat.

BENEPLÁCITO. m. Pagbibigáy buti; pahintulot.

BENEVOLENCIA. f. Kabutihang loób sa kapuwâ.

BENEVOLENTE. adj. Mabuting loób sa kapuwâ.

BENÉVOLO, LA. adj. May mabuting kalooban sa kapuwâ.

BENIGNIDAD. f. Kababaan ñg loób; kabutihan ñg damdamin.

BENIGNO, NA. adj. Mababang loób; mabuting kalooban. || fig. Katamtaman; banayad.

BENJUÍ. m. Katás na mabangóng nakukuha sa balát ñg isáng punongkahoy na nagtataglay ñg ganyáng pañgalan.

BEODEZ. f. Kalañguhán.

BEODO, DA. adj. Lañgó; lasíng.

BERBIQUÍ. m. Kasangkapang pangbutas.

BERENJENA. f. *Bot.* Talóng.

BERENJENAL. m. Poók na taniman ñg talónt; talungan.

BERGANTE. m. Tampalasang walanghiyâ.

BERGANTÍN. m. *Mar.* Sasakyángdagat na may dalawáng palo at parisukát na layag.

BERLINA. f. Sasakyáng kulóng na may dalawáng upuan.

BERMEJO, JA. adj. Mamulámulá.

BERMELLÓN. m. Pulbós na mapulá.

BERREAR. v. n. Umiyák ang mña bulô ó ibáng mña hayop. || Sumigáw; dumaíng. || v. r. Magtapát; maghayág ñg isáng bagay.

BERRENCHÍN. m. Masamáng amóy na sumisiñgáw sa baboydamóng nagagalít. || Galit at iyák ñg mña batà.

BERRINCHE. m. fam. Matinding galit ñg mña batà.

BESAMANOS. m Paghalík ñg kamáy. || Batì sa ñgalan ñg harì na tinatanggáp ñg mña maykapangyarihan kung dumaratíng ang kasayahan sa kaharian

BESAPIÉS. m. Paghalík sa paá. || Pagbibigáy galang sa mña babai.

BESAR. v. a. Halikán; hagkán. || v. rec. fig. y fam. Magkabunggô sa mukhâ ó sa ulo.

BESO. m. Paghalík. ‖ Halík.‖ fig. Pagkakabungguan nğ mukhâ ó ulo nğ dalawáng taong nagkasagupà. ‖ *de Judas.* Halík sukáb ‖ *de paz.* Halík sa pagmamahál.

BESTIA. f. Hayop. ‖ fig. Taong mangmáng.

BESTIALIDAD. f. Kahayupan; pagkahayop.

BESTIALIZARSE. v. r. Magpakahayop; magasal hayop; magbuhay hayop.

BESUCADOR, RA. adj. y s. fam. Mamumupog nğ halík.

BESUCAR. v. a. fam. Pupugin nğ halík.

BESUGO. *Zool.* Isdâng bisugo.

BETA. f. Nğalan nğ be sa abakadâng g r i y e g o. ‖Kaputol na talì.

BETEL. m. *Bot.* Ikmó.

BÉTICO, CA. adj. Tubò sa bayan nğ Bética.

BETÚN. m. Galagala; bitón.

BEZAR. m. Batóng nakukuha sa sikmurà nğ kambíng sa India at nagsisilbíng gamót.

BEZO. m. Labìng makapál.

BEZUDO, DA. adj. Labián; makapál ang mğa labì.

BIBLIA. f Ang santong kasulatan.

BIBLIOTECA. f. Aklatan.

BIBLIOTECARIO. m. Ang nagiingat nğ isáng aklatan.

BICENAL. adj. May dalawampûng taón.

BICOCA. f. Baháybahayan sa mğa daángbakal na sinisilunğan nğ mğa kawaní. ‖ fig. y fam. Bagay na waláng gaanong kabuluhán.

BICOLOR. adj. May dalawáng kulay.

BICÓNCAVO, VA. adj. *Geom.* Hungkág magkabilâ.

BICONVEXO, XA. adj. *Geom.* Malukóng magkabilâ.

BICHO. m. Ang alinmáng hayop na maliít. ‖ fig. Taong may panğit na pagbibikas.

BIELDO. m. Panğalahig.

BIEN. m. Buti; kagalinğan. ‖Kapakinabanğán. ‖ adv. m. -Mabuti; maayos.‖Ginagamit kung minsan na conjunción disyuntiva ó distributiva gaya halimbawà: *Hemos de llegar, bien por la derecha, bien por la izquierda. Darating kami, kungdi sa gawing kanan, sa gawing kaliwa.* ‖ pl. Kayamanan; puhunan.

BIENAL. adj. Tumatagál nğ dalawáng taón.

BIENAMADO, DA. adj. Pinakaiibig.

BIENANDANTE. adj. Maligaya; mapalad.

BIENANDANZA. f. Kaligayahan; kapalaran.

BIENAVENTURADO, DA. p. p. nğ Bienaventurar. ‖ adj. y s. Ang nagtatamó sa lanğit nğ katuwaan sa Diyós. ‖ Maligaya; mapalad.

BIENAVENTURANZA. f. Pagkakita sa Diyós sa lanğit. ‖ Kapalaran; kaligayahan.

BIENESTAR. m. Kagalinğan nğ sarili; kalagayang mabuti.

BIENGRANADA. f. *Bot.* Isáng klaseng halaman.

BIENHABLADO, DA. adj. Magalang magsalitâ.

BIENHECHO, CHA. adj. Mabuting pagkakaayos ng̃ katawán.

BIENHECHOR, RA. adj. y s. Gumagawâ ng̃ magalíng sa kapuwâ

BIENIO. m. Panahón ó sa loób ng̃ dalawáng taón.

BIENMANDADO, DA. adj. Ma sunurin sa mg̃a nakatataás sa kaniyá.

BIENQUERENCIA. f. Mabuting kalooban.

BIENQUERER. m. Mabuting kalooban; paggiliw.

BIENQUERER. v. a. Ibiging mabuti; mahalín

BIENQUISTO, TA. adj. Minamahál na mabuti.

BIENVENIDA. f. Maligayang pagdatíng. || Batì na isinasalubong sa isáng taong dumatíng ng̃ waláng sakunâ.

BIFTEC. m. Bistík

BIGAMIA. f. *For.* Kalagayan ng̃ isáng lalaking nakakasál sa dalawáng babai ó dalawáng babaing nakakasál sa dalawáng lalaki. || Pagaasawa sa dalawá.

BÍGAMO, MA. adj. y s. Kasál sa dalawá; may dalawáng asawa

BIGARDEAR. v. n. fam. Maglagalág.

BIGORNIA. f. Palihán.

BIGOTE. m. Balbás sa ng̃usò.

BIGOTUDO, DA. adj. Malagô ang balbás sa ng̃usò.

BILBAINO, NA. adj. y s. Tagá Bilbao.

BILINGÜE. adj. Dalawáng wikà.

BILLAR. m. Laróng bilyar.

BILLETE. m. Maiklíng sulat. || Bilyete.

BILLÓN. m. Isáng libong ang̃aw; ang̃awang̃aw.

BÍMANO, NA. adj. May dalawáng kamáy.

BIMESTRE. adj. Sa dalawáng buwán. || m. Dalawáng buwán.

BINARIO, RIA. adj. Binubuô ng̃ dalawáng bagay na magkalakíp.

BIOGRAFÍA. f. Kasaysayan ng̃ buhay ng̃ isáng tao.

BIOGRAFIAR. v. a. Gumawâ ng̃ kasaysayan ng̃ buhay ng̃ isáng tao.

BIOGRÁFICO, CA. adj. Nauukol sa kasaysayan ng̃ buhay ng̃ isáng tao.

BIOLOGÍA. f. Karunung̃an sa pagsiyasat ng̃ mg̃a alituntunin ng̃ búhay.

BIOLÓGICO, CA. adj. Nauukol sa pagsisiyasat ng̃ mg̃a alituntunin ng̃ buhay.

BIOMBO. m. Halang; panabing sa loób ng̃ bahay.

BIPARTIDO, DA. adj. Lapiang nahahatì sa dalawá; hatì sa dalawánng piraso.

BÍPEDE adj. May dalawáng paá.

BÍPEDO, DA. adj. May dalawáng paá.

BIRICÚ. m. Pamigkís sa baywang na pinagsasabitan ng̃ sable

BIRLAR. v. a. fig. y fam. Patayín ang kapuwâ sa pamamagitan ng̃ sandata. || Kunin sa pamamagitan ng̃ laláng ang nauukol sa ibá.

BIRLOCHO m. Sasakyáng magaán na waláng takíp, na may apat na gulóng at apat na upuan.
BIRRETE. m Bunete ng̃ parì.
BISABUELO, LA. m. y f. Amá ó iná ng̃ nunong lalaki ó babae.
BISAGRA. f. Kasangkapang bakal na nagpapaikit sa pintô ‖ Kasangkapang kahoy na ginagamit ng̃ sapatero upáng bulihin ang mg̃a sapatos.
BISIESTO. m. Taóng may tatlungdaan at anim napu't anim na araw.
BISNIETO, TA. m y f. Anák na lalaki ó babae ng̃ apóng lalaki ó babae.
BISOJO, JA adj. Sulipát ang matá; dulíng.
BISTURÍ. m. *Cir.* Pang̃adít.
BIZANTINO, NA. adj y s Tagá Constantinopla.
BIZARREAR. v. n. Magpakitang tapang. ‖ Magmagandáng loób; magmagilas.
BIZARRÍA. f. Gilas; tapang; ‖ Kagandahang loób.
BIZARRO, RA. adj. Matapang; magilas; magandáng loób.
BIZCO, CA. adj. Dulíng; sulipát ang matá.
BIZCOCHAR. v. a. Palutung̃ín ang tinapay.
BIZCOCHO. m. Tinapay na malutóng.
BIZMA. f. Tapal na pangpalakás ng̃ katawán.
BIZNIETO, TA. m. y f. Anák ng̃ apó; apó sa tuhod.
BIZQUEAR. v. n. Tuming̃ín ng̃ padulíng; magdulíng.
BLANCA. f. Salapî ng̃ unang panahón.
BLANCO, CA. adj. Maputî; putî ‖ fig. y fam. Duwág. ‖ m. Kulay na putî. ‖ Pagitan ng̃ guhit na waláng sulat. ‖ Pagitan ng̃ bawa't yugtô ng̃ palabás. ‖ *En blanco.* loc. adv. Waláng sulat.
BLANCOR. m. Kaputîán; putî.
BLANCURA. f. Kaputîán; putî.
BLANDEADOR, RA. adj Nagpapalambót.
BLANDEAR. v. n. y r. Mangluág; sumunód. ‖ v. a. Pagbaguhin ng̃ akalà ó palagáy.
BLANDIR. v. a. Iwasiwas ang sandata. ‖ v. r. Kuminígkiníg.
BLANDO, DA. adi. Malambót; malatâ. ‖ fig. Malumanay; banayad. ‖ fig. y fam. Duwág.
BLANDÓN. m. Tirikáng malakí ng̃ kandilà
BLANDURA. f, Kalambután; kalataán. ‖ Tapal na pangpalambót ‖ fig. Katámisan; kalambután ng̃ loób sa pakikiharáp. ‖ fig. Kahinhinán ng̃ ugalì. ‖ fig. Pang̃ung̃usap na nakahahalina.
BLANQUEADOR, RA. adj. y s. Nagpapaputî.
BLANQUEAR. v. a. Magpaputî ‖ Pahiran ng̃ putî. ‖ v. n. Pumutî.
BLANQUECER. v. a. Pakinang̃ín ang gintô, pilak at ibá pâng metál. ‖ Paputîín
BLANQUECINO, NA. adj. Mamutîmutî.
BLANQUEO. m. Pagpapaputî.

BLANQUERÍA. f. Paputian.

BLANQUETE. m. Pangpaputî sa mukhâ; pulbós na ipinapahid ng̃ mg̃a babai sa kaniláng mukhâ.

BLANQUIZCO, CA. adj. Mamutîmutî.

BLASFEMADOR, RA. adj. y s. Palatung̃ayáw.

BLASFEMAR. v. n. Magtung̃yáw sa Diyós. || fig. Lumait; sumumpâ ng̃ kapwâ.

BLASFEMIA. f. Tung̃ayaw sa Diyós || fig. Salitáng lumalait sa kapuwâ.

BLASFEMO, MA. adj. Tung̃ayaw sa Diyós. || s. Nanunung̃ayaw sa Diyós. ó sa kapwâ tao.

BLASONAR. v. a. Ihandâ ang kalasag ng̃ isáng siyudad sang-ayon sa mg̃a alituntunin ng̃ arte || v. n. fig. Magparang̃alan ng̃ isáng bagay na pinupuri sa sarili.

BLINDA. f. Kanlung̃an.

BLINDAJE. m. Pang̃anlóng; kanlung̃an.

BLINDAR. v. a. Kanlung̃an.

BLONDA. f. Inkaheng sutlâng ginagawang kasuutan ng̃ babai.

BLOQUEAR. v. a. Kubkubín ang kaaway. || *Mar*. Sarhán ang lahát ng̃ pahatirang balità sa mg̃a daung̃an ng̃ kaaway.

BLOQUEO. m. Pagkubkób sa kaaway.

BLUSA. f. Damít na panggawâ. || Damít na isinusuót ng̃ mg̃a batà.

BOA. f. *Zool*. Sawá. || m. Balabal na mahabàng ginagamit ng̃ mg̃a babai na ibinibilibid sa liíg.

BOBADA. f. Kaung̃asán; kahang̃alân.

BOBEAR. v. n. Gumawâ ó magsaitâ ng̃ kaung̃asán. || fig. y fam. Magaksayá ng̃ panahón sa mg̃a bagay na walang kabuluhán.

BOBERÍA. f. Kaung̃asán; kahang̃alán.

BOBO, BA. adj. y s. Ung̃ás; hang̃ál.

BOCA. f. Bibíg; bung̃ang̃à. || fig. Bung̃ad. fig. Pasukán ó labasan

BOCADILLO. m. Ang pagkain ng̃ mg̃a magsasaka sa pagitan ng̃ agahan at tanghalian.

BOCADO. m. Subò. || Kauntíng pagkain. || Kagát ó sugat na gawâ ng̃ mg̃a ng̃ipin. || Bakal na ipinapasok sa bibíg ng̃ kabayo na kinakabitán ng̃ renda upang mapigil sa pagtakbó.

BOCALLAVE. f. Sulután ng̃ susì sa kandado.

BOCAMANGA. f. Dulo ng̃ manggás; punyós.

BOCANADA. f. Dami ng̃ tubig na minsanang naglululan sa bibíg ó naiuluwâ. || Dami ng̃ asóng lumalabás sa bibíg kung naniniga-rilyó.

BOCEAR. v. n. Pagaláwgalawín ang ng̃uso t labì ng̃ kabayo. || ant. Maghikáb.

BOCERA. f. Ang naiiwan sa bibíg matapos makakain at makainóm; mumo.

BOCINA. f. Tambulì.

BOCINAR. v. n. Tumambulì.

BOCÓN, NA. adj. fam. Malakí ang bibíg

BOCHORNO. m. Alinsangan.||Init sa pagkadaráng. || fig. Pamumulá ng̃ mukhâ dahil sa kahihiyán.

BOCHORNOSO, SA. adj. Maalinsang̃an.

BODA. f. Pagkakasál; pagiisáng dibdib. || Kasalan.

BODEGA. f. Taguán ng̃ mg̃a bagaybagay; tinggalan.||Kasaganaan sa alak sa isáng poók.

BODEGÓN. m. Karihan; tindahan ng̃ sarisaring makakain. || Tindahan ng̃ alak.

BODEGUERO, RA m. y f. Ang nagiing̃at sa taguán ó tinggalan ng̃ mg̃a bagaybagay.

BODIGO. m. Tinapay na maliít.

BODOQUE. m. Barokis. || fig. y fam. Taong maiklíng isip

BODOQUERA. f. Hulmahan ng̃ barokis.

BOFE. m, Bagà.

BOFETADA. f. Tampál; sampilong

BOFETÓN. m. Tampál na mariín.

BOGA. f. Paggaod; pagsagwán.

BOGADOR, RA. m. y f. Mang gagaod; mananaguwán.

BOGADURA. f. Paggaod; pagsagwán.

BOGAR. v. n. *Mar.* Gumaod; sumagwán.

BOHÉMICO, CA. adj. Nauukol sa kaharian ng̃ Bohemia.

BOICOTEAR. v. a. Pagkaisáisaháng huwág bilhán ng̃ anománg kalakal ang isáng tindahan.

BOICOTEO. m. Pagkakaisáisá sa di pagbilí sa isáng tindahan.

BOINA. f. Gorang bilóg at mababà na ginagamit sa mg̃a lalawigan ng̃ Vascongada at Navarra.

BOJAR. v. a. *Mar.* Sukatin ang binilogbilog ng̃ isáng pulô.

BOLA. f. Ang lahát ng̃ bagay na mabilog. || fig. Kabulaanan; kasinung̃aling̃an.

BOLAZO. m. Palò ng̃ bola,

BOLEAR. v. n. Maglarô ng̃ bola || Magpalayuan ng̃ hagis ng̃ bola. || Magsinung̃alíng.

BOLERO, RA. m. y f. Ang mananayaw ng̃ libad. || fig. y fam. Mapagsalitâ ng̃ kasinung̃aling̃an.

BOLETÍN. m. Papeleta sa paniniñgíl ó sa pagpasok sa dulàan.

BOLICHADA. f. Bawa't kapalaran sa larông bola ||*De una bolichada.* m. adv. fig. y fam. Sa minsanminsan.

BOLILLO. m. Putol ng̃ kahoy na hinugisan na ginagamit sa paggawâ ng̃ ingkahe. || Ang itinatayô sa gitnâ ng̃ mesa ng̃ bilyar na pinaglalaruan.

BOLO. m. Piraso ng̃ kahoy na bilóg at malakí ang punò na nakatayô sa sahíg. || Isáng bagay na mabilog; bola. || Gulok. || Unánunáhang ginagamit sa paggawâ ng̃ ingkahe. || *Farm.* Pildorás na malakí. || fig. y fam. Taong mangmáng at hang̃ál. || pl. Laróng bilyar.

BOLSA. f. Supot na lalagyán ng̃ isáng bagay; bulsá. || fig. Kayamanan ó salapî.

BOLSILLO. m. Bulsá.
BOLSO. m. Supot na taguán ng̃ isáng bagay.
BOLLAR. v. a. Lagyán ng̃ tandâ ang isáng bagay upáng makilala kung saán gawâ.
BOLLO. m. Tinapay na maliít na minasahan ng̃ ibá't ibáng bagay, gaya ng̃ itlóg, gatas at ibp. ‖ Pamumukol ng̃ ulo sa pagkauntóg.
BOMBA. f. Mákinang pangpaakyát ng̃ tubig. ‖ Punglóng inihahagis mulâ sa itaas.
BOMBARDA. f. Mákinang ginagamit ng̃ unang dako na pamukól ng̃ mg̃a bató. ‖ Sasakyán ng̃ unang panahóng ginagamit sa paghahagis ng̃ mg̃a bomba.
BOMBARDEAR. v. a. Hulugan ng̃ mg̃a bomba. ‖ Tudlaín ang loób ng̃ bayan sa pamamagitan ng̃ malalakás na kanyón.
BOMBARDEO. m. Paghuhulog ng̃ mg̃a bomba; pagtudlâ sa pamamagitan ng̃ mg̃a kanyón.
BOMBAZO. m. Putók ng̃ bombáng bumabagsak. ‖ Kapinsala ang nililikhâ ng̃ pumuputók na bomba.
BOMBEAR. v. a. Maghulog ng̃ mg̃a bombang pumuputók.
BOMBO, BA. adj. Ling̃áw; tulíg dahil sa isáng pangyayaring dì pangkaraniwan ó matindíng sakít. ‖ m. Tamból na malakíng tinutugtóg sa banda ng̃ musika. ‖ Ang tumutugtóg.
BONACHÓN, NA. adj. y s. fam. Mabuti; masunurin; mapaniwalà; at magiliw. ‖ fig. y fam. Pinaniniwalàan ang lahát nang wala nang siyasat.
BONANCIBLE. adj. Matahimik; mapayapang dagat ó panahón.
BONANZA. f. Panahóng matahimik ó mapayapà sa dagat. ‖ fig. Kasaganaan.
BONDAD. f. Kabutihan. ‖ Kagaling̃an. ‖ Kalambután ng̃ ugalì.
BONDADOSO, SA. adj. Tigíb ng̃ kabutihan; butihíng ugalì.
BONETE. m. Sumbrero ng̃ parì. ‖ Sisidlang bubog ng̃ matamís.
BONITO, TA. adj. Marikít; magandá.
BOÑIGA. f. Tae ng̃ hayop.
BOQUEADA. f. Pagbuká ng̃ bibíg; pagng̃ang̃á.
BOQUEAR. v. n. Bumuká ang bibíg; ng̃umang̃á. ‖ Maghing̃alô. ‖ v. a. Bigkasín ang isáng bagay.
BOQUERÓN. m. Butas na malakí.
BOQUETE. m. Pasukáng makipot sa isáng poók ó bundók.
BOQUIABIERTO, TA. adj. Nakang̃ang̃á. ‖ fig. Nakatung̃ang̃à.
BOQUIANCHO, CHA. adj. Maluáng ang bibíg.
BOQUIANGOSTO, TA. adj. Makipot ang bibíg.
BOQUICONEJUNO, NA. adj. Bibíg koneho.
BOQUIDURO, RA. adj. Nauukol sa kabayong matigás ang ng̃usò.
BOQUIFRESCO, CA. adj. Nauukol sa kabayong malambót ang ng̃usò.

BOQUILLA. f. Buká ng̃ salawal. ‖ Butas na kinukunan ng̃ tubig sa mg̃a patubig. ‖ Hinihipan sa mg̃a kasangkapan ng̃ musika. ‖ Hititan ng̃ sigarilyo ó tabako.

BOQUIMUELLE. adj. Nauukol sa kabayong malambót ang ng̃usò. ‖ fig. Nauukol sa taong madalíng dayàin.

BOQUINATURAL. adj. Nauukol sa kabayong hindî matigás ni malambót ang ng̃usò.

BOQUINEGRO, GRA. adj. Nauukol sa hayop na may maitím na bibíg. ‖ Isáng klaseng susô.

BOQUIRRASGADO, DA. adj. Maluang na bibíg.

BOQUIROTO, TA. adj. fig. y fam. Palaging nakasabád.

BOQUIRRUBIO, BIA. adj. fig. Nagsasabi ng̃ lahát ng̃ nalalaman kahit di kailang̃an.

BOQUISECO, CA. adj. Bibíg na tuyô. ‖ Nauukol sa bibíg ng̃ kabayong hindî bumubulâ.

BOQUITUERTO, TA. adj. Ng̃iwíng bibíg.

BORBOLLAR. v. n. Bumulabók ang tubig.

BORBOLLÓN. m. Bulabók ng̃ tubig.

BORBOTAR. v. n. Kumulô ó sumulák ang tubig.

BORBOTÓN. m. Kulô; sulák.

BORCEGUÍ. m. Sapatos na abót hanggáng bukongbukong.

BORDA. f. Dampâ. ‖ *Mar.* Layag na malakí.

BORBADA. f. *Mar.* Lakad ng̃ sasakyangdagat sa dalawang pihit.

BORDADO, DA. p. p. ng̃ Bordar. ‖ m. Burdá.

BORDADOR, RA. m. y f. Mangbuburdá.

BORDADURA. f. Pagbuburdá. ‖ Burdá.

BORDAR. v. a. Magburdá; burdahán.

BORDE. m. Tabí ó gilid sa labás ng̃ daóng. ‖ *A bordo.* m. adv. Sa sasakyangdagat.

BORDÓN. m. Tungkód na mataás kay sa tao. ‖ Ang malakíng kuwerdas ng̃ instrumentong may kuwerdas. ‖ Pang̃ung̃usap na nauulit nang hindî sinasadyâ.

BOREAL. adj. Nauukol sa hilagàan.

BÓREAS. m. Hang̃in sa hilagà.

BORGOÑÓN, NA. adj. Tagá Borgoña.

BORLA. f. Lambó; borlas. ‖ Tandâ ng̃ mg̃a nagtapós sa pagka doktor sa matataás na paaralan

BORNEAR. v. a. Pihitin; itagilid. ‖ v. n. *Mar.* Umikit ang sasakyangdagat sa ibabaw ng̃ sinapeteng nakalubóg sa tubig, sa tulak ng̃ hang̃in ó ng̃ agos.

BORRABLE. adj. Makakatkát; mabuburá.

BORRACHADA. f. Gawáng katutubò sa mg̃a lang̃ó.

BORRACHEAR. v. n. Maglang̃óng madalás.

BORRACHERA. f. Paglalang̃ó; paglalasíng. ‖ fig. y fam. Kabalbaláng malakí.

BORRACHO, CHA adj y s. Langó; lasíng.

BORRADOR. m. Pangsamantalang sulat na kinokopyahán ng̃ malinis. || Aklát na pangsamantala ng̃ mg̃a mang̃ang̃alakál.

BORRADURA f. Pagkatkát; pagburá.

BORRAJEAR. v a. Sumulat ng̃ waláng kamunasan. || Magsulát ng̃ kahit anó bilang pagsasanay lamang sa pagsulat.

BORRAR. v. a. Katkatín; burahín. || fig. Pawìin ang isáng bagay. || v. r. Mapawì; makatkat.

BORRASCA. f. Unós; bagyó. || fig. Kasakunaang dinaranas ng̃ isáng kalakal.

BORRASCOSO SA. adj. Maunós; mabagyó. || fg. Maugong; maguló.

BORRÓN. m. Dung̃is ng̃ tintá sa papél. || Pangsamantalang sulat. || fig. Masamáng gawáng nakapupusyaw sa puri ó kabantugan.

BOSQUE. m. Gubat; kagubatan.

BOSQUEJAR. v. a. Gumuhit ng̃ mg̃a unang bakás ng̃ isáng anyô. || fig. Gumawâ ng̃ unang guhit ng̃ isáng diwà.

BOSQUEJO. m. Pagguhit ng̃ mg̃a unang bakás ng̃ isáng anyô || fig. Díwang pangsamantala sa isáng bagay.

BOSTEZAR. v. n. Maghikáb

BOSTEZO. m. Paghihikáb; hikáb.

BOTA f. Sisídlán ng̃ alak na iniinóm || Sapatos na hanggáng tuhod.

BOTABALA. f. Pangsuso ng̃ kanyón.

BOTADOR, RA. adj. Nagtutulak; nagbubunsód. || m. Tikín. || *Carp*. Pangbunot ng̃ pakò. || *Cir*. Pangbutá.

BOTADURA. f. Pagbubunsód sa tubig ng̃ sasakyángdagat.

BOTAFUEGO m. Pangsuso ng̃ kanyón. || fig. y fam. Taong magagalitín.

BOTANA. f. Panagpî sa butas ng̃ sisidlán ng̃ alak upang huwág tumagas. || fig. y fam. Panapal sa sugat. || fig. y fam. Piklát.

BOTÁNICA f. Karunung̃an sa mg̃a halaman.

BOTÁNICO, CA. adj. Nauukol sa karunung̃an sa mg̃a halaman. || m. y f. Ang marunong sa mg̃a halaman.

BOTAR. v. a. Itapon. || *Mar*. Ipihit ang ugit ng̃ isáng sasakyángdagat upáng gumawî sa dakong patutung̃uhan. || *Mar*. Ibunsód sa tubig ang isáng sasakyángdagat.

BOTARATE. m. fam. Taong kapós sa isip.

BOTE m. Tamà ng̃ sibát ó palasô. || Luksó ng̃ kabayo. || Talón ng̃ bola sa sahíg. || Boteng sisidlán ng̃ tubig. || Sasakyáng muntî sa tubig.

BOTELLA f Sisidláng bubog; bote.

BOTICA. f. Tindahan ng̃ mg̃a gamót. || Pagkakasamasama ng̃ mg̃a gamót.

BOTICARIO. m. Ang naghahandâ at nagbibilí ng̃ mg̃a gamót.

BOTIJA. Sisidláng lupà na katatagán ang lakí, mabilog, maiklî at makipot ang liíg.

BOTÍN. m. Sapatos na balát na umaabót hanggáng sa gawî ng bint. || Mĝa pagaarì nĝ kaaway na nasamsám nĝ nanalo sa pagbabaka.

BOTIQUÍN. m. Kahóng maliít na pinagtataguan nĝ mĝa gamót na dinadalá kahit saán.

BOTO, TA. adj. Panĝód; pulpól. || fig. Masagal; mapuról ang ulo.

BOTÓN. m. *Bot.* Usbóng. || Buko. || Bitonis.

BÓVEDA. f. *Arq.* Bubunĝáng hubóg nĝ simbahan. || Libinĝan. || *Boveda celeste.* Lanĝit.

BOYA. f. Palutang; pataw.

BOYANTE. p. a. nĝ Boyar. Nakalutang. || adj. fig. Maligaya; mapalad; masaganà. || *Mar.* Lutáng.

BOYAR. v. n. *Mar* Lumutang ang sasakyángdagat.

BOZAL adj. Nauukol sa itang bagong kuha sa kaniyáng bayan || fig. y fam. Baguhan sa isáng pagsasanay. || fig. y fam. Mang máng; ulìan. || m. Busál.

BOZO. m. Balahibong bagong tumutubò sa nĝusù || Busál.

BRACEADA. f. Imbáy; galáw nĝ mĝa bisig.

BRACEAR. v. n. Umimbáy; gumaláw ang mĝa bisig. || Lumanĝóy na kumakampáy ang mĝa bisig sa labás nĝ tukid.

BRAGAS f. pl. Salawál.

BRAGADURA. f. Pagitan nĝ hità.

BRAGUERO. m. Pangbabág sa nilulusluSán.

BRAGUETA. f. Buká nĝ salawál sa haráp. || Barageta.

BRAGUETERO. adj. y s. fam. Malibog.

BRAGUILLAS. m. fig. Batang lalaking bago pa lamang nagsasalawál || Batang payát

BRAMA. f. Paglalandî nĝ mĝa mĝa hayop.

BRAMAR. v. n. Umunĝâ; sumigáw ang mĝa baka at ibáng hayop na mailáp. || fig. Sumigáw sa galit ang isáng tao. || fig. Humaginít ang hanĝin; umugong ang dagat nĝ katakottakot.

BRAMIDO. m. Unĝâ nĝ baka. || fig. Sigáw na malakás at di magkamayaw nĝ isáng taong nagagalit. || fig. Ugong nĝ malakás na hanĝin ó dagat na maalon.

BRAMIL. m. Kasangkapan nĝ anluagi na pangguhit sa kahoy.

BRANCADA. f. Lambát na panghuli nĝ isdâ.

BRASA. f. Baga.

BRASERO. m. Bibinĝang nilalagyán nĝ mĝa baga na ginagamit na painitan. || Poók na pinagsusunugan sa mĝa salarin.

BRASIL. m. Kahoy na sapáng.

BRASILEÑO, ÑA. adj. y s. Tagá Brasíl.

BRAVATA f. Bantáng pananakot sa kapuwâ. || Yabang.

BRAVEAR. v. n. Magyabáng.

BRAVEZA. f. Kabanĝisán nĝ mĝa hayop. || Katapanĝan nĝ mĝa tao. Karahasán nĝ hanĝin at ibp.

BRAVO, VA. Matapang; marahás. || Mabuti; magalíng. || Mabangĩs. || Marahás na dagat. || Magaspáng; waláng pinagaralan. || fam. Mapagmatapáng. || fig. y fam. Masamáng asal. || fig. y fam. Dakilà; katangĩtangĩ

BRAVURA. f. Kabangĩsan nĝ mĝa hayop. || Katapangãn nĝ mĝa tao.

BRAZA. f. Dipá.

BRAZADA f. Imbáy nĝ mĝa bisig. || Dami nĝ gatong na madadalá nĝ mĝa || Dipá.

BRAZADO. m Damí nĝ gatong na madadalá nĝ mĝa bisig.

BRAZAJE. m. Paggawâ nĝ salapî. || *Mar*. Pagsukat nĝ lalim nĝ dagat.

BRAZALETE m. Pulseras; buklód sa bisig nĝ mĝa babai.

BRAZO. m. Bisig; kamáy. || Paháláng nĝ timbangãn. || Sangá nĝ punongkahoy. || fig. Tapang; lakás; kapangyarihan. || pl. fig. Tagapagkupkóp; tagapagkalingâ.

BREA. f. Sahing.

BREAR. v. a. fig. y fam. Sumakít; gumambalà. || fig. y fam Biguín.

BRECHA. f. Sirà ó butas na ginagawâ nĝ punglô sa muóg ó bakod na bató. || Butas na gina gawâ sa bakod ó bahay na bató.

BREGA. f. Pakikilaban; pagbababág. || Away; babág. || fig. Birò; libák.

BREGAR. v. n. Makipaglaban; makipagaway. || Makipaglaban sa panĝanib || v. a. Masahin.

BREÑA. f. Lupang mabató at masukal.

BRETAÑA. f. Telang manipis na gawâ sa Bretaña.

BRETÓN, NA. adj. y s. Tagá Bretaña. || m. Halamang koles. || Suplíng nĝ koles.

BREVA. f. Ang unang bunĝa nĝ igera.

BREVAL. m. Punò nĝ igera.

BREVE. adj. Madalî; maiklî; daglî. || *En breve*. m. adv. Sa madalîng panahón.

BREVEDAD f. Kadalîán; kaduglîán; kaiklîán.

BREVIARIO. m. Aklát na kina lalamnán nĝ mĝa dasál sa buóng sangtaón.

BRIBA. f. Paghahampáslupà

BRIBÓN, NA. adj. y s. Tamád; hampáslupà. || Tampalasan.

BRIBONADA. f. Pananampalasan.

BRIBONEAR v. n. Magtamád; maghampáslupà.

BRICHO. m. Hinibláng pilak ó gintông ginagamit sa galón.

BRIDA. f. Kabisada nĝ kabayo. na kasama ang preno at riyenda

BRIDÓN. m. Ang nanĝanĝabayong may siyá at kabisadang may preno at riyenda.

BRIGADA. f. *Mil*. Pagkakasama nĝ apat ó anim na batalyón, na pinanĝanĝasiwàan nĝ isáng heneral. || Katipunan nĝ mĝa taong nagsipagsamasama upang manatili sa paggawâ.

BRIGADIER. m. Opisyal nĝ hukbó na mataás sa korónel at mababà naman sa heneral.

BRILLANTE. p. a. ng̃ Brillar. Nagniningníng. || adj. fig. Katakátaká; namamaibabaw. || m. Diyamanteng makináng.

BRILLANTEZ. f. Ningning. || fig. Kisláp; kináng.

BRILLANTINA. f. Pulbós na pan pakináng at pangpaningníng ng̃ mg̃a metál. || Pomadang pangpakintáb ng̃ bigote at balbás. || isáng telang klaseng makintáb.

BRILLAR. v. n Magningníng. || fig. Kumináng; kumisláp; mamaibabaw sa tinataglay na kaisipan, pananamít at ibp.

BRILLO. m. Ningníng; kisláp.

BRINCAR. v. n. Tumalón; lumuksó. || fig. y fam. Lumaktáw. || fig. y fam. Magdamdám; magbago ng̃ labis.

BRINCO. m. Luksó; talón || Laktáw || fig. y fam. Saugdalî; kisápmatá.

BRINDAR. v. n. Magukol ng̃ kagalang̃án ng̃ isáng tao ó bagay sa paginóm ng̃ alak. || Maganyaya; maghandóg ng̃ isáng bagay. || v. a. Anyayahan; alayan. || v. r. Humandóg ng̃ kusà sa paggawâ ng̃ isáng bagay.

BRINDIS. m. Pagaanyaya; paginóm na iniuukol sa kagaling̃an ng̃ isáng tao.

BRÍO. m. Lakás. || fig Siglá; tapang. || fig. Gilas.

BRIOSO, SA. adj. Magilas; malakás; matapang.

BRISA. f. Amihan.

BRITANO, NA. adj. y s. Tagá Bretaña; ingglés.

BROCADO, DA. adj. ant. Naukol sa damít na may sabog na hilong gintô ó pilak. || m. Damít na sutlâng may sabog na hilong gintô ó pilak.

BROCAL. m. Labì ng̃ balón. || Kuloong.

BROCHA. f. Pinsíl na matigás na ginagamit sa pagpipintá.

BROCHE. m. Panará ng̃ damít na gintô ó ibáng metál.

BROMA. f. Kaing̃ayan; paglilibáng. || Birò || Lutos.

BROMAR. v, a. Lutusin ang kahoy.

BROMEAR. v, n. Magbirô. || v. r. Magbiruán.

BRONCE. m. Ang magkahalòng tansô at tinggâ. || Tansông diláw fig. *Poet.* Ang kanyón; ang kampanà; ang pakakak ó tambulì.

BRONCEADO, DA. adj. Kulay tansô. || m. Pagkukulay tansô.

BRONCEADURA. f. Pagkukulay tansô.

BRONCEAR. v. a. Kulayan ng̃ kulay tansô.

BRONCO, CA. adj. Magalás; magaspang; bakílbakíl. || fig. Magaspáng na kaugalian at pakikiharáp sa kapuwà.

BRONQUIO. m. *Anat.* Ang bawa't isá sa dinadaanan ng̃ hining̃á magmulâ sa bagà.

BROQUEL. m. Pananggá. || fig. Tanggulan.

BROTAR. v. n. Tumubò; sumiból. || Magusbóng. || Bumalong; lumabás ang tubig sa mg̃a bukál.

BROTE m. Usbóng; lanubò

BROZA. f. Yagít; sukal. || Sapal ng̃ anománg bagay. || fig. Mg̃a bagay na waláng kabuluháng sinasalitâ ó isinusulat.

BROCES. (A, ó de) m. adv. Padapâ; pataób.

BRUJA. adj. Nauukol sa buhang̃ing pinoognino. || f Babaing mangkukulam. || fig. y fam. Pang̃it at matandáng babae.

BRUJEAR v. n. Mang̃ulam.

BRUJERÍA. f. Kulam.

BRÚJULA. f. Kasangkapan sa paglalayág na nagtuturò ng̃ gawíng hilagà.

BRUJULEAR. v. a. Pumintá ng̃ baraha || fig. y fam. Hulàan; turing̃an.

BRUNO, NA. adj. Itím.

BRUÑIDO, DA p. p. ng̃ Bruñir. || m. Pagbuli.

BRUÑIDOR, RA. adj. y s. Bumubuli. || m. Pangbuli.

BRUÑIMIENTO. m. Pagbuli.

BRUÑIR. v. a. Bulihin; pakintabín ang isáng bagay, gaya ng̃ pilak, gintô, at ibp.

BRUSCO, CA. adj. Magalás; magaspáng.

BRUSQUEDAD. f. Kagalasán; kagaspang̃án.

BRUTAL. adj. Parang hayop || fig. Magaspáng; biglábiglâ. || m. Hayop.

BRUTALIDAD. f. Kahayupan. || fig. Kakulang̃án ng̃ baít.

BRUTO, TA. adj. y s. Hungháng; waláng baít. || Magaspáng. || m Hayop.

BRUZA. f. Eskobang matigás na panglinis sa kabayo.

BUBA. f. Katí.

BUBÓN m. Pigsang malakí na tumutubò sa sing̃it.

BUBOSO, SA. adj. y s. Katihin; hubasin.

BUCAL adj. Nauukol sa bibíg.

BUCEAMIENTO. m. Pagsisid.

BUCEAR. v. a. *Mar.* Sisirin.

BUCLE. m. Buhók na pinusôd ng̃ kulót.

BUCÓLICA. f. Pagkain.

BUCHE. m. Butsí ng̃ manók at ibá pang hayóp na may pakpák. || Dami ng̃ tubig sa bibig. || fam. Sikmura. || fig y fam. [illegible]; poòk na pinagtataguan ng̃ mg̃a lihim.

BUENAVENTURA. f. Kabutihang palad. || Panghuhula sa pamámagitan ng̃ guhit ng̃ kamáy at pagmumukha.

BUENO, NA. adj. Mabuti. || Makabuluhan. || Waláng karamdâ mân. || Walàng malay; matapát. || *A buenas.* m. adv. Sa kusangloób.

BUEY. m. Bakáng kapón.

BÚFALO, LA. m. y f. Bakang bundók; damulah.

BUFANDA. f. Panyóng mahabá na karaniwang ginágamit ng̃ mg̃a babai.

BUFAR. v. n. Suming̃asíng sa galit ang baká, kabayo at ibá pang hayop.

BUFETE. m. Mesang susulatán. || fig. Aralán ó tanggápan ng̃ mananangol.

BUFIDO. m. Tinig nḡ hayop na nagsisinḡasíng sa galit.
BUFO, FA, adj. Nauukol sa palabás na katatawanan. ‖ m. y f Ang gumaganáp nḡ papel na mapagpatawá sa dulaan.
BUFÓN, NA. m. y f. Mapagpatawá; mapagsistí sa dulaan
BUHO. m. *Zool*. Kuwago. ‖ fig y fam. Ang taong lumalayó sa kapuwâ.
BUJARRÓN. adj. y s. Nakikiapid sa kapuwâ niyá lalakí ó kapuwâ babaí.
BUJÍA. f. Kandilang puti. ‖ Tirikán nḡ kandíla. ‖ Lakás nḡ liwanag nḡ isáng ilaw.
BULA. f. Tandang parang medalya na isinasabit sa liíg nḡ mḡa anák nḡ mahál na lahi sa Roma. ‖ fig. Kapahintulutan; biyayâ.
BULARIO. m. Katipunan nḡ mḡa bula.
BULBO. m. *Bot*. Bahaging makatás at mabilog nḡ ilaug halaman.
BULETO. m. Maikling sulat nḡ Papa.
BÚLGARO, RA. adj. y s. Tagá Bulgaria.
BULTO. m. Lakí nḡ alinmáng bagay. ‖ Larawan. ‖ Paldó; bastâ. ‖ Pamamagâ.
BULLA. f. Sigawan ó kaingḡayan nḡ mḡa tao. ‖ Pagtitipon nḡ maraming tao.
BULLICIO. m. Alìngasngás nḡ maraming tao. ‖ Kaingḡayan; kaguluhan.
BULLICIOSO, SA. adj. Maalingḡasngas; maingḡay; magulô ‖ Waláng katahimikan; hindî mapalagáy.
BULLIR. v. n. Kumulô ang tubig. ‖ Mabalisa; hindî mapalagáy. ‖ v. a. Kalugín.
BUÑUELO. m. Tinapay na nilutò sa mantikà ó langís na isinasawák sa pulót kung kanin.
BUQUE m. *Mar*. Daóng. ‖ Sasakyángdagat. ‖ Lulan.
BURBUJA f. Bilabók nḡ tubig.
BURBUJEAR. v. n. Bumulabók ang tubig.
BURDO, DA. adj. Magalás; magaspáng.
BURIL m. Kasangkapang asero na ginagamit sa pagukit nḡ mḡa metal.
BURLA. f. Aglahì; libák. ‖ Birò ‖ Dayà. ‖ pl. Mḡa kasinungalingḡan.
BURLADOR, RA. adj. y s. Manglilibák; mapagbirô.
BURLAR. v. a. Biruín. ‖ Dayain. ‖ Biguin; alisán nḡ pagasa. ‖ Libakín; aglahiìn. ‖ v. r. Magbirô; umaglahi; manglibák.
BURLÓN, NA. m. y f. Palabíró; mapagbirô; mapanglibák.
BURRA. f. Asnong babaí.
BURRO. m. Asnong lalakí.
BUSCA. f. Paghanap. ‖ Asong pangḡaso. ‖ Katipunan nḡ manḡangḡasó sa bundók.
BUSCADA. f. Paghanap.
BUSCADERO, RA. adj. Madaling hanapin; mangyayaring hanapin.
BUSCADOR, RA. adj. y s. Humahanap; naghahanáp.

BUSCAR v.a. Hanapin; tagpuin; humanap; kumíta.

BUSCARRUIDOS. com. fig. y fam. Taong mapaghanáp nğ basagulo; buskarido.

BUSCAVIDAS. com. fig. y fam. Pakialamin sa búhay nğ ibá. || fig. y fam. Taong masikap sa kabuhayan.

BUSCÓN, NA. adj. y s. Naghahanáp. || Mangduduwit.

BUSCONA. f. Babanig naglalakô nğ lamán.

BUSILIS. m. fam. Sanhî; dahilán.

BUSTO. m. Larawang inukit na kakalahatì ang katawan at waláng mğa kamáy.

BUTACA. f. Uupáng malaking may sandálan at paniinán nğ mğa kamáy. || Likmuan sa dulaan.

BUTIFARRA. f. Lunganisang yari sa Cataluña. || fig. y fam. Medyas na maluang

BUYO. m. Itsó.

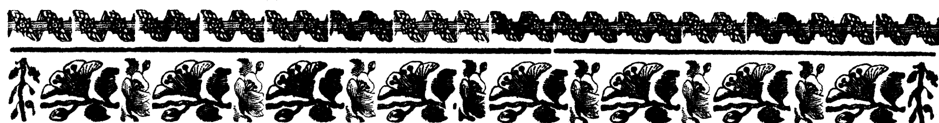
BUZ. m. Halík sa pagtanáw nğ utang na loob at pagpipitagan.

BUZO. m. Maninísid.

BUZON. m. Palusutan nğ tubig nğ mğa tangké. || Hulugán nğ mğa sulat sa koreo. || Panapón sa alinmáng butas.

BUZONERA. f. Paagusan nğ tubig sa bakuran.

BUZONERO. m. Tagakuha nğ sa sulat sa busón.

C

C. f. Pangatlong titík, at pangalawá sa mga *consonante* ng abakadang kastilà.

CABAL. adj. Ganáp; hustó. || fig. Buô; tapós.

CABALGADA. f. Kawal na kabayuhang tumatakbó sa parang.

CABALGAR. v. n. Mangabayo. || Magpasyál ng nakakabayo. || v. a Ayamahin ng kabayong lalakí ang kabayong babai ó ibáng hayop.

CABALGATA. f. Katipunan ng mga taong nagpapasyal ng nangakakabayo.

CABALLA. f. Isdang dagat, na tutoong pangkaraniwan na mapulá ang lamán.

CABALLERÍA. f. Kabayo. || Hukbong kabayuhan.

CABALLERIZA. f. Poók na pinagsisilungan at pinagpapakanan sa mga kabayo.

CABALLERO, RA. adj. Nangangabayo. || m. Maginoo.

CABALLEROSIDAD. f. Pagkamaginoo.

CABALLETE. m. Palupo ng bubungán.

CABALLITO. m. Kabayong maliít.

CABALLO. m. Kabayong lalakí.

CABAÑA. f. Dampâ; kubo.

CABECEAR. v. n. Kumilingkiling; tumangôtangô. || Umilíng. || Magyukayók.

CABECEO. m. Pagtangô; pagilíng; pagyukayok.

CABECERA. f. Pinakaulo ng iláng bagay || Poòk na nililikmuan ng nangungulo sa mesa ng handaan. || Ulunán.

CABECILLA. com. fig. y fam. Taong masamang bikas, masamang asal ó kapos sa isip. || m. Punò ng mga taong masamâ.

CABELLAR. v. n. y r. Tumubò ang buhók; magkabuhók.

CABELLERA. f. Buhók ng ulong malagô at laylay hanggáng likód

CABELLO. m Buhók.

CABELLUDO, DA. adj. Malagô ang buhók.

CABER. v. n. Magkasya; maglulan. || Magkaroón ng paglalagyan ó papasukan.

CABESTRANTE. m. Kasangkapang pangbuhat sa mga bagay na mabibigát.

CABEZA. f. Ulo ng tao ó ng mga hayop. || Ulo ng pakò. || Tuktók ng kampanà. || Simulâ ng anománg bagay. || Taluktók ng bundók. || fig. Talíno; kakayahan. || fig. Panğulo; punò.

CABEZADA. f. Umpóg ng ulo; untóg. || Yukayok. || Yukô ng ulo bilang tandâ ng paggalang. || Kabisada ng kabayo.

CABEZAL. m. Unánunanan.

CABEZUDO, DA. adj. Uluhán; malakí ang ulo. || fig. y fam. matigás ang ulo; maulit.

CABIDA. f. Lulan ng isáng bagay.

CABILDO. m. Kapisanan ng mga pinunò ng simbahan. || Bahay na pinagkakatipunan ng mga may katungkulan sa bayan.

CABIZBAJARSE. v. r. Tumungó.

CABIZBAJO, JA. adj. fam. Yukô; tungó. || Malungkot at nagmumunì

CABIZCAIDO, DA. adj. Tungó; yukô. || Malungkót; hindî magkamayaw.

CABLE. m. *Mar.* Lubid na nakapigil sa sinapete ng daóng. || Lubid na malakí

CABLEGRAFIAR. v. n. Magpahatidkawad.

CABLEGRAMA. m. Pahatidkawad.

CABO. m. Dulo. || Duluhan. || Tangkáy. || Pulubán. || Wakás. || *Al cabo.* m. adv. Sa katapusán; sa kahulíhulihan.

CABOTAJE. f. Paglalayág na ginagawâ sa malapit sa baybayin ng dagat.

CABRA. f. Kambing na babaí.

CABRERO. m. Tagápagalagà ng mga kambíng.

CABRESTANTE m. Kasangkapang pangbuhat ng mabibigat na bagay.

CABRILLA. f. Isdáng dagat.|| Kalangán ng kahoy ng mga [illegible] luwagi. || Ang pitóng bituing m[illegible] sa kakalapít.

CABRIOLA. f. Talóng ginagawâ ng sumasayáw.

CABRITO. m. Anák ng kambíng.

CABRÓN. m. Kambíng na lalaki; barako. || fig. y fam. Ang lalaking pumapayag na kalunyain ng ibá ang kaniyáng asawa.

CACAO. m. *Bot* Kakáw.

CACAOTAL. m. Kakawan.

CACAREAR. v. n. Pumuták ang manók. || v. n. fig. y fam. Purihing labis ang sariling kilos.

CACAREO. m. Pagputák; puták. || fig. Pagpuri sa sarili.

CACERIA f. Panğanğaso.

CACERINA. f. Supot na malaking sisidlán ng mga kartutso at bala.

CACEROLA. f. Gisahang may tangkáy; kasirola.

CACIQUE. m. Panğinoon; hariharian sa isáng bayan.

CACIQUISMO. m. fam Pamahalaan nḡ mḡa mapágharibarian.
CACO. m. fig. Tekas; mangdudu wít. ‖ fam. Taong matatakutin, duwàg at mabagal.
CACOFONÍA. f. Masamang tunóg nḡ mḡa panḡunḡupsap na magkakasama.
CACOFÓNICO, CA. adj. Masamang tunóg.
CACHAZA. f. Kabagalan sa pagsasalitâ; kakuparan.
CACHAZUDO, DA. adj. Mabagal; makupad.
CACHEAR. v. a. Kapkapán ang isáng taong pinaghihinalaan upang alisan nḡ sandatang maa aring ikublí.
CACHETE. m. Tampál. ‖ Pisnḡí.
CACHICAN. m. Namumunò sa pagsasaka. ‖ fig. y fam. Matalas; sanáy.
CACHO. m. Piraso nḡ isàng bagay; kaputol.
CACHORRO, RRA. m. y f. Tuta; kuwâ. ‖ Pistolang maliít.
CACHUCHA. f. Daong na maliít na naglalamán lamang nḡ tatlo katao. ‖ Gora. ‖ Sayáw na hayág sa Andalucia.
CADA. adj. Bawa't; balang. ‖ *Cada cual*. Bawa't isá.
CADALSO. m. Bibitayán.
CADÁVER. m. Bangkay.
CADAVÉRICO, CA. adj. Nauukól sa bangkáy. ‖ fig. Maputlâ at payát na parang bangkáy.
CADENA. f. Tanikalâ. ‖ Parusa sa bilangguan na nagdadalá nḡ tanikala sa buong panahón nḡ pagkakabilanggô. ‖ fig. Pagkakasunódsunód nḡ mḡa pangyayari.
CADENCIA. f. Pagkakasunódsunód nḡ mḡa tunóg na magkatugmâ. ‖ Pagkakatamà ng tunóg nḡ salitâ.
CADERA. f. Balakáng.
CADETE. m. Binatang nagaaral sa paaralan nḡ pagsusundalo.
CADUCAR. v. n. Magulian. ‖ Mawalán nḡ bisà; lumampás sa panahón. ‖ fig. Masirà sa kalumaan.
CADUCO, CA. adj. Ulian. ‖ Hindî magtatagál.
CAER. v. n. Mahulog; bumagsak; ‖ Mabulíd. ‖ Malagpák; malaglág; ‖ Mapatibóng. ‖ fig. Mawalâ ang kapalaran, hanapbuhay at ibp. ‖ fig. Mamalî; malisyâ. ‖ v. r. Malaglág; mabagsák.
CAFÉ. m. Kapé.
CAFETAL. m. Kapihan; poók na pinagtatanimán nḡ maraming punung kapé.
CAFETERA. f. Babaing may-arì nḡ tindahan nḡ kapé. ‖ Babaing magkakapé ‖ Sisidlan nḡ kapé.
CAFETERO. f. Lalakíng may-arì nḡ tindahan nḡ kapé. ‖ Lalaking magkakapé.
CAFETO. m. *Bot.* Punò nḡ kapé.
CÁFILA. f. fam. Kawan nḡ mḡa tao, hayop ó mḡa bagaybagay.
CAFRE. adj. y s. Taga bayan nḡ Africa. ‖ fig. Malupít; mabangís.
CAGADERO. m. Poók na panabihan.

CAGAJÓN. m, Taing kabayo.

CAGALAR, m. Bitukang malakí

CAGALERA. f. fam. Pananabí ng̃ bululós; pagkukursó.

CAGAR. v. n. Dumumi; manabí. || fig. y fam. Sirain ang isáng bagay.

CAGARRUTA. f. Taing kambíng.

CAGÓN, NA. adj. y s. Taiin. || fig. y fam. Matatakuting tutoo.

CAIDA. f. Pagkahulog; paglagpák. || Palabisbísan; sibi. || Hati ng̃ bahay sa pagakyát ng̃ hagdanan. || fig. Pagkakasala ng̃ unang tao at ng̃ mg̃a anghél na masamâ. || *Á la caida de la tarde*. m. adv. Pagdadapít hapon. || *Á la caida del sol*. m. adv. Paglubóg ng̃ araw.

CAIDO, DA. p. p. ng̃ Caer. || adj. fig. Lupaypáy.

CAIMÁN. m. Kahawig ng̃ buwaya. || fig. Taong matalas at malihim.

CAJA. f. Kabán. || Ataól. || Tamból. || Kahòn.

CAJERA. f. Babaing nagiing̃at ng̃ kaha sa bahaykalakal.

CAJERO. m. Manggagawà ng̃ kabán. || Ang nagiing̃at ng̃ kaha ng̃ bahaykalakal.

CAJETILLA. f. Kaha ng̃ sigarilyo.

CAJISTA. com. Manggagawà sa limbagang nagaayos ng̃ mg̃a letra; tagapagkaha ng̃ mg̃a letra sa limbagan.

CAJÓN. m. Kabang malakí; kahón.

CAJUELA. f. Kabang muntí.

CAL. f Apog.

CALA. f. Pagpiraso ng̃ milón at ng̃ ibáng bung̃angkahoy. || Kapirasong milón ó ng̃ ibáng bung̃angkahoy. || Pang̃anilya sa puwít. || Loók na maliít na ginagawâ ng̃ dagat.

CALABACERA. f. Babaing magkakalabasá. || *Bot*. Halamang kalabasa.

CALABACERO. m. Ang lalaking magkakalabasá.

CALABAZA. f. Bung̃a ng̃ kalabasa.

CALABAZAR. m. Kalabasahan; poók na taniman ng̃ kalabasa.

CALABAZATE. m. Matamís na kalabasa.

CALABOBOS. m. fam. Ul[illegible] sa [illegible] katík.

CALABOZO. m. Piitan || Silíd sa bilangguan na pinagkukulung̃an sa isáng salarin.

CALABRÉS, SA. adj. y s. Tagá Calabria.

CALABROTE. m. *Mar*. Lubid na panalì sa sasakyang dagat kung mahinà ang hang̃in.

CALADO. m. Burdá sa damít, sa kahoy ó sa metál.

CALAFATEAR. v. a. Magsiksik ng̃ bunót at galagala sa mg̃a butas ng̃ kaskó at ibá pang sasakyán.

CALAFATEO. m. Pagsisiksik ng̃ bunót at galagala.

CALAMAR. m. Pusít.

CALAMBRE. m. Pulikat; manhíd.

CALAMIDAD. f. Kapahamakan; sakunâ.

CÁLAMO. m. Istrumento sa musikang nahahawig sa plauta. || *Poet.* Panulat.

CALAR. v. a. Patagusin ang tubig. || Burdahán ang mğa damít, metal, kahoy at ibp. || Pumiraso nğ katiting na milón ó nğ ibáng mğa buñgangkahoy upáng tikmán. || Isuót na mabuti sa ulo ang sumbrero. || Ituón añg sandata; gaya nğ sibát at ibp, na handáng ipanugat. || fig. y fam. Kilalanin ang kalagayan ng isáng tao. || Tarukín ang dahilan, katuwiran ó lihim nğ isáng bagay. || m. Poók na may maraming batong inaapog.

CALAVERA. f. Buñgô. || m. fig. BUL...ng maiklî ang isip.

CALAVERADA. f. fam. Gawang sarili nğ maiklî ang isip.

CALCADOR, RA. m. y f. Tagapagsalin nğ dibuho. || m. Kasangkapang pangsalin nğ dibuho.

CALCAÑAL. m. Sakong.

CALCAÑAR. m. Sakong.

CALCAR. v. a. Isalin ang dibuho sa ibáng papel ó damít na pagsasalinan. || Diinán nğ paá. || f.g. Gagarín; parísan.

CALCÁREO, A. adj. May apog.

CALCEDONIA. f. Batóng bughâw na napakalinaw.

CALCETA. f. Medyas na hanggang tuhod.

CALCETÍN. m. Medyas na hanggang kalahatîán nğ bintî.

CALCINABLE. adj. Maaapog.

CALCINACIÓN. f. Pagaapog.

CALCINADOR, RA. adj. y s. Nagaapog.

CALCINAR. v. a. Apugin; magapog.

CALCOMANÍA. f. Karkamunyá

CALCULABLE. adj. Matataya; matutuós.

CALCULAR v. a. Tayahin; tuusín.

CÁLCULO. m. Taya; tuós.

CALDEADO, DA. p. p. nğ Caldear. || adj. Mainit.

CALDEAMIENTO. m. Pagpapainit; pagpapabaga.

CALDEAR. v. a. Painiting mabuti. || Pagbagahin || v. r. Maginit na mabuti.

CALDERA. f. Kawa; kaldera.

CALDERILLA. f Kalderang maliít na pinagdadalhán nğ tubig na bendita. || Salapîng tansô; bariyá.

CALDERO. m. Timbâ sa balón; kalderang muntî.

CALDERÓN. m. Kalderang malakí. || Tandâ nğ bilang nğ isáng libo.

CALDILLO. m. Salsa nğ iláng lutòng ginisá.

CALDO. m. Sabáw.

CALDOSO, SA. adj. Masabáw.

CALDUCHO. m. Sabáw na hindî masaráp.

CALENDA. f. Pagbasa nğ aklát na kinatatalâán nğ mğa pañgalan at ginawâ nğ mğa santo at nğ mğa pagpipistáng nauukol sa bawa't araw. || pl. Ang unang araw nğ bawa't buwán sa kalendaryong romano.

CALENDARIO. m. Aklát ng̃ mg̃a araw sa buong sangtaón; kalindaryo.

CALENDARISTA. com. Gumagawâ ng̃ kalendaryo.

CALENTADOR, RA. adj. Nagpapainit. ‖ Painitan.

CALENTAMIENTO. m. Pagiinit.

CALENTAR. v. a. Painitin ‖ fig. Pasiglahín. ‖ v. r. Maginit; uminit. ‖ v. r. Maglandî ang mg̃a hayop. ‖ fig. Magapóy ang kalooban sa pakikipagtalo

CALENTÓN. m. Pagiinit na madalî·

CALENTURA. f. Lagnát.

CALENTURIENTO, TA adj· Nilalagnát; may lagnát.

CALENTURILLA. f. Sinat; lagnát na magaan.

CALERA. f. Apugán.

CALERO, RA. adj. Nauukol sa apog. ‖ m. Magaapóg.

CALESA. f. Sasakyáng may gulóng na hinihila ng̃ kabayo.

CALIBRE. m. Sukat ng̃ loób ng̃ kanyón ó baríl.

CALIDAD. f. Urì ng̃ isáng tao ó bagay. ‖ Kalagayan ng̃ isáng tao bago pumasok sa isáng tungkulin. ‖ Kamahalan at kataasan ng̃ dugô. ‖ Kaugalìan. ‖ fig. Kahalagahan ng̃ isáng bagay.

CÁLIDO, DA. adj. Nagbibigáy init. ‖ Mainit ang panahón.

CALIENTE. adj. Mainit.‖fig. Mainit na kalooban; mapusók sa pakikipagtalo. ‖ *En caliente.* m. adv. fig. Pagkatapos; kapagdaka.

CALIFICACIÓN. f. Pagpapahalagá sa isáng bagay ayon sa kalagayan ó mg̃a pangyayari.

CALIFICAR. v. a. Pahalagahán ang mg̃a kalagayan ó katayuan ng̃ isáng tao ó bagay.‖fig. Magalingín. ‖ v. r. fig. Magpatunay ang isáng tao ng̃ kaniyáng kamahalan

CALIGINOSO, SA. adj. Madilím; maulap.

CALIGRAFÍA. f. Pagsasanay ng̃ pagsulat ng̃ mabuting letra.

CALÍGRAFO. m. Sanáy sa pagsulat ng̃ mabuting letra.

CALIZ. m. Sarong ginagamit sa pagmimisa na pinaglalagyán sa alak na binubulung̃án.‖Punò ng̃ tangkáy na kinakakabitán ng̃ mg̃a talulot ng̃ bulaklák.

CALMA. f. Katahimikan ng̃ panahòn. ‖ fig. Kapayapàán; kapanatagán,‖fig. y fam. Katamaran; kakuparan.

CALMANTE. p. a. ng̃ Calmar. Nagpapatahimik ‖ adj. y s. *Med.* Nagpapahimpíl ng̃ sumpóng.

CALMAR. v. a. Patahimikin; patulugin; pahimpilin. ‖ v. n. Pumanatag; tumahimik.

CALOFRIARSE. v. r. Ng̃ikihin.

CALOFRÍO. m. Ng̃iki.

CALOR. m. Init. ‖ fig. Siglá. ‖ fig. Pagibig; paggiliw.

CALOSTRO m. Unang tulò ng̃ gatas ng̃ inahín matapos makapang̃anák.

CALUMNIA. f. Paratang; bintáng; upasalá.

CALUMNIADOR, RA. adj. y s. Nagbibintáng.

CALUMNIAR. v. a. Pagbintangñán; paratangan; pagupasalàan.

CALUMNIOSO, SA. adj. Nagbibintáng; nagpaparatang; naguupasalà.

CALUROSO, SA. adj. Mainit ang panahón. ‖ fig Masiglá; maalab.

CALVA. f. Bahagi ng ulong waláng buhók.

CALVARIO. m. Bundók ng Jerusalem na pinagpakùan kay Jesucristo. ‖ fig. Sunúdsunód na mga kapahamakán at sakunâ.

CALVINISMO. m. Aral ni Calvino.

CALVINISTA. adj. Nauukol sa aral ni Calvino.

CALVO, VA. adj. y s. Upawín; panót; kalbó. ‖ Nauukol sa lupang waláng damó ó sukal.

CALZA. f. Salawál. ‖ fam. Medyas.

CALZADA. f. Lansangang may latag na bató.

CALZADO, DA. p. p. ng Calzar. ‖ adj. Nauukol sa mga hayop na ang mga balahibo ng paa ay putî at kaibá sa kulay ng sa katawan. ‖ Nauukol sa mga ibong ang mga balahibo'y sagád hanggang paá. ‖ m. Sapatos; sapín sa paá.

CALZADOR. m. Pangsoót sa sapatos.

CALZAR. v. a. Sapatusan; sapinán ang paà. ‖ Kalangan; kalsuhán. ‖ v. r. Magsapatos.

CALZO. m. Kalang; kalsó.

CALZÓN. m. Salawál na maiklî.

CALZONAZOS. m. fig. y fam. Lalaki na mahiman ang paguugalí.

CALZONCILLOS. m. pl. Pangsusón; salawál na pangloób.

CALLADO, DA. p. p. ng Callar. ‖ adj. Tahimik; waláng kibô.

CALLAR. v. n. y r. Huwág kumibô; tumahik. ‖ Tumahán sa pagiyák ó pagsigáw. ‖ Magtimpî ng damdamin ó ng nalalaman.

CALLE. f. Daang hayág; lansangan.

CALLEJEAR. v. n. Maglakád sa lansangan ng waláng kapararakan.

CALLEJERO, RA. adj. Palálakád sa mga lansangan.

CALLEJÓN. m. Daáng makipot at mahabà.

CALLO. m. Lipák.

CALLOSIDAD. f. Pamamató ó lipák ng mga paá, kamáy, tuhod, at ibp., dahil sa waláng tigil na pagsagí sa isáng bagay na matigás.

CALLOSO, SA. adj Malipàk. ‖ Nauukol sa lipák.

CAMA. f. Hihigán. ‖ fig. Poók na pinagpapahingahán ng mga hayop.

CAMADA. f. Katipunan ng mga magkakasamang anák ng hayop.

CAMAFEO. m. Anyông inilalarawan ng lutáng sa mahalagang bató.

CAMALEÓN. m. *Zool.* Hunyangô.

CAMAMILA. f. Mansanilya.

CAMÁNDULA. f. Dasalang may sampû ó tatlungpûng butil

CÁMARA. f. Kabahayán. || Bahay na pinagpupulungan ng mga kinatawán. || Kapulungang bayan. || Loteng ng mga magsasaka na pinagtataguan ng kanilang inaani. || Tanggapan sa palasyo ng harì. || Dumí ng tao. || pl. Kursó; pagbubululós.

CAMARADA. f. Kalaguyò; kasamasama.

CAMARERA. f. Ang babaing kinaaalangalangánan sa tanáng naglilingkód sa mga bahay ng mga mahál na tao.

CAMARERO. m. Punong katiwalà sa tahanan ng papa. || Lalaking kinaaalangalangánan sa mga naglilingkod sa mga bahay ng mga mahàl na tao.

CAMARÍN. m. Ang pinaglalagyán ng larawan ng Birhen sa altà at pinagtataguan ng mga hiyás at kasuutan ng naturang larawan. || Kamalig.

CAMARISTA. m. Kagawad ng konseho ng Kapulungan. || f. Damang naglilingkód sa Reyna ó prinsesa.

CAMARÓN. m. *Zool.* Hipon.

CAMAROTE. m. Silíd ng mga sasakyangdagat.

CAMASTRÓN, NA. adj. y s. fam. Taong waláng kibô at madalás na nagaantáy ng mabuting pagkakataón upang gumawâ ó magpabayang gumawâ ng mga bagay na inaakalang marapat sa kaniyá.

CAMBALACHE. m. fam Pagpapalít ng isáng bagay sa isá.

CAMBIABLE. adj. Mapapalitán.

CAMBIADIZO, ZA. adj. ant. Palipatlipat; waláng kapanatagán.

CAMBIAR. v. a. Palitán; ipagpalít. || Baguhin; ibahín. || Lumipat ng kinadoroonan. || v. n. y r. Magbago ng hihíp ang hangin; lumipat ng kinatitirahan.

CAMBIO. m. Pagpapalit; kapalit. || com. Halagá ng salapî sa íbá't ibáng bansâ. || *For.* Pagpapalitan. || *Libre cambio.* Aral sa pagtitipid na nagtatanggól sa malayang pangangalakal. || *En cambio.* m. adv. Sa halíp.

CAMBRAY. m. Kayong manipis na gawâ sa Cambray.

CAMELLÓN. m. Tudlíng.

CAMILLA. f. Hakután ng maysakít ó sugatán.

CAMINANTE. p. a. ng Caminar. || adj. y s. Naglalakád; naglalakbáy.

CAMINAR. v. n. Maglakád; maglakbáy. || Lumakad. || fig. Magpatuloy sa tunguhin ang mga bagay. || v a. Saliksikín.

CAMINATA. f. fam. Pagpapasyál ng mahabà. || fam. Landasing mahabà na nilalakbay ng isang tao sa samâ ng loób. || fam. Paglalakbáy na maikling ginagawâ ng nagliliwaliw.

CAMINO. m. Landás || Daan. || Paglalakbáy. || fig. Paraan ng paggawâ ng isáng bagay.

CAMIÓN. m. Karong hakután ng mabibigát.

CAMISA. f. Barò. || Balok nğ mğa bunğangkahoy. || Pinaghunusan nğ ahas.

CAMISERÍA. f. Tindahan nğ mğa barò.

CAMISERO, RA. m. y f. Manggagawà nğ barò. || Nagtitindà nğ mğa barò.

CAMISETA. f. Baròng panusón.

CAMISOLÍN. m. Damít na itinatakíp sa dibdíb nğ barò.

CAMORRISTA. adj. fam. Palaawáy.

CAMOTE. m. Kamote

CAMPAMENTO. m. Pagpapahinğá nğ kawál. || *Mil.* Hlmpi lan.

CAMPANA. f. Batìnğáw; kampanà.

CAMPANADA. f. Tugtóg nğ kampanà. || Tunóg nğ kampanà. || fig. Balitang maugong

CAMPANARIO. m. Tore nğ kampanà.

CANPANEAR. v. n. Tumugtóg nğ kampanà.

CAMPANERO. m. Manggagawà nğ kampanà ó batinğáw. || Manunugtóg nğ kampanà.

CAMPANILLA. f. Kulilíng; maliít na kampanà. || Bulabók.

CAMPANILLAZO. m. Tugtóg nğ kulilíng.

CAMPANILLEAR. v. n. Kumulilíng.

CAMPANTE. adj. fam. Nasisiyahán; napapatag.

CAMPANUDO, DA. adj. Nahahawíg sa hugís nğ kampanà; makambáng ang laylayan.

CAMPAÑA. f. Parang na patag. || *Mil.* Paglabás nğ mğa hukbó sa mğa himpilan sa pagbaka sa kaniláng mğa kaaway.

CAMPAR. v. n. Makahigít sa ibá dahil sa kabihasnán ó anyóng tinatagláy. || *Mil.* Magpahinğá ang hukbó.

CAMPEAR. v. n. Lumabás sa parang; mamarang. || Makalalò; makahigít. || *Mil.* Makipagbaka.

CAMPECHE. m. *Bot.* Punongkahoy na ginagamit sa pagtitinà.

CAMPEÓN. m. Bayang bantóg sa pakikibaka. || Mananaló. || fig. Tagapagtanggól nğ isáng mithiín ó aral. || Pamunuán sa digmâ.

CAMPESINO, NA. adj. Nauukol sa parang. || Lagì na sa parang.

CAMPIÑA. f. Kapatagang pinagsasakahán.

CAMPO. m. Parang. || Lupang sakahán. || Mğa pananim, mğa punongkahóy at ibá pang bagáy sa parang. || fig. Larangan. || *Mil* Poók na kinadoroonán nğ isáng hukbó.

CAN. m. Aso.

CANA. f. Uban; putíng buhók.

CANAL. amb. Padaluyang tubig; pansól. || Daan nğ mğa sasakyangdagat na nabubunğangà sa isáng daunğan. || Bahagi nğ dagat na tinatakbuhán nğ agos nğ tubig na patunğong bukana.

CANALIZACIÓN. f. Paggawâ nğ mğa padaluyang tubig ó pansól.

CANALIZAR. v. a. Gumawâ ng̃ mga padaluyangtubig ó pansól.
CANALIZO. m. Kanál sa pagitan ng̃ dalawáng pulô.
CANALLA. f. Taong hámak at alipustâ. ‖ m. fig. y fam. Masamáng tao.
CANANA. f. Pamigkís sa baywang na pinaglalagyán ng̃ punglô ng̃ baríl.
CANAPÉ. m. Upuang mahabà na may sandalan.
CANARIO. m. *Zool*. Ibong kahawig ng̃ pipít na madiláw ang balahibo.
CANASTA. f. Kaíng.
CANASTADA. f. Lamán ng̃ isáng kaíng.
CANASTERO, RA. m. y f. Manggagawà ó nagbibilí ng̃ mg̃a kaíng.
CANASTILLA. f. Kaloób na karaniwang ibinibigáy sa mg̃a dama sa palasyo kapág dumadaló sa isáng kasayahang hayág.
CANASTILLO. m. Pangnán.
CANASTO. m. Matong.
CÁNCANO. m. fam. Kuto.
CANCEL. m. Tabíng na kahoy.
CANCELACIÓN. f. Pagpapawaláng kabuluhán sa isáng kasulatan.
CANCELAR. v. a. Pawaláng kabuluhán ang isáng kasulatan. ‖ fig. Katkatín sa alaala; pawaláng bisà.
CANCELARIO. m. Ang sa matataás na paaralán ay nagkakaloób ng̃ katibayan ng̃ pagkatapos sa isáng pinagaralan.
CÁNCER. m. Bikol ó sugat na mapang̃aníb na karaniwa'y pumapatáy; kansér.
CANCERARSE. v. r. Magkakansér.
CANCILLER. m. Kalihim ng̃ Harì.
CANCIÓN. f. Kantá; awít.
CANCRO. m. Kánkaro.
CANDADO. m. Panarangká; kandado.
CANDAR. v. a. Itarangká; ikandado.
CANDEDA. f. Bulaklák na waláng bung̃a.
CANDELA. f. Kandilà. ‖ fam. Baga.
CANDELABRO. m. Tirikáng malakí ng̃ kandilà.
CANDELERO. m. Tirikán ng̃ kandilâ.
CANDELILLA. f. Kandilang munti. ‖ Kasangkapang goma na ginagamit sa pagsisiyasat sa dinanadaanan ng̃ ihì.
CANDENTE. adj. Nagbabagang mabutí.
CANDI. adj. Nauukol sa asukal na parang bubog na makapál at malinaw.
CANDIDATO. m. Ang naghahang̃ád sa isáng katungkulan. ‖ Ang inilalagáy sa isáng tungkulin kahìt dî humihing̃î.
CANDIDEZ. f. Kaputìan. ‖ fig. Kalinisan ng̃ damdamin; katapatang loób.
CÁNDIDO, DA. adj. Maputî. ‖ fìg. Malinis na damdamin; matapát na loób.

CANDIL. m. Tinghóy; ilawáng maliít.

CANDILEJA. f. Basong ilawán.

CANDOR. m. Kaputiáng labis. || fig. Kalinisan ng̃ damdamin; katapang̃ang loób.

CANDOROSO, SA. adj. Matapát na loób; malinis na damdamin.

CANGREJO. m. *Zool.* Alimang̃o; alimasag

CANGRENA. f. Pagkabulók ng sugat.

CANGRENARSE. v. r. Mabulók ang sugat; kangrenahin.

CANIBAL. adj. y s. Kumakain ng kapuwà tao.

CANÍCULA. f. Panahón ng malabis na init.

CANILLA. f. Biyás ng̃ binti ó ng̃ bisig.

CANINA. f. Dumí ng̃ aso.

CANINO, NA. adj. Nauukol sa aso.

CANO, NA. adj. May uban. || fig. Matandâ ó lumà.

CANOA. f. Bangkang maliit na ginagamit ng̃ mg̃a indio.

CANOERO, RA. m. y f. Mamamangkâ; bangkero.

CANON. m. Alituntunin; kautusán. || *For.* Buwís ng̃ lupà.

CANÓNIGO. m. Ang paring may mataás na katungkulan sa simbahan.

CANONIZABLE. adj. Magagawáng santo.

CANONIZACIÓN. f. Paggawáng santo sa isáng alagád ng̃ Diyós na namatáy ng̃ banál.

CANONIZAR. v. a. Ipahayág ng̃ papa na santo ang isang alagád ng̃ Diyós na namatáy ng̃ banál.

CANONJÍA. f. Karapatán ng̃ paring may mataás na katungkulan sa simbahan.

CANOSO, SA. adj. Ubanin; mauban.

CANSABLE. adj. Mapapagurín.

CANSADO, DA. p. p. ng̃ Cansar. || adj. Himagál; pagód.

CANSANCIO. m. Pagod; kapagalan.

CANSAR. v. a. Pagurin. || Papayatín ang lupà. || fig. Pagalitin; muhiín. || v. r. Mapagod. || Pumayát ang lupà. || v. r. fig. Magalit; mamuhi

CANTAR. v. n. Umawit; kumantá. || Humuni ang iláng hayop. || fig. y fam. Lumang̃itng̃it ang ehe ng̃ gulóng ng̃ sasakyán dahil sa pagkakakiskisan. || fig. y fam. Maghayág ng̃ lihim. || m. Awit; kantá.

CANTARÍN, NA adj. fam. Paláawít; palakantá.

CÁNTARO. m. Bangâ; kalambâ.

CANTATRIZ. f. Babaing palaawít.

CANTAZO. m. Pukól ng̃ bató.

CANTERA. f. Poók na kinukunan ng̃ batóng pinapalas; tibagan. || fig. Katalinuhan at kakayaháng hayág ng̃ isáng tao.

CANTERÍA. f. Kaparaanan ng̃ pagtibág ng̃ batóng ginagamit sa mg̃a bahay. || Gawâ na yaring batóng tibág. || Katipunan ng̃ mg̃a batóng tinibág.

CANTERO. m. Maninibág ng̃ mg̃a batóng ginagamit sa pagtatayô ng̃ bahay.

CÁNTICO. m. Awit sa pagpapasalamat ó pagpupuri sa Diyós.

CANTIDAD. f. Bilang ó dami nğ isáng bagay. ‖ Bahaging malakí nğ isáng bagay.

CANTINA. f. Taguán ng alak. ‖ Tindahan nğ alak at mğa pagkain. ‖ Kahóng lalagyán nğ baon sa paglalakád.

CANTO. m. Pagawit; pagkantá. ‖ Awit; kantá. ‖ Dulo; panulukan nğ isáng bagay. ‖ Kapál nğ isáng bagay. ‖ Bató.

CANTÓN. m. Panulukan. ‖ Bayan.

CANTONEO. m. fam. Paggiraygiray.

CANTONERA. f. Bakal na inilalagáy sa mğa panulukan.

CANTOR, RA. adj. y s. Mangaawít; manğanğantá.

CAÑA. f. *Bot.* Kawayan. ‖ Biyás nğ bisig ó bintî. ‖ Utak nğ mğa butó. ‖ Bahagi nğ sapatos na tu matakíp sa bintî. ‖ *Caña de azucar o dulce.* Tubó.

CAÑADA. f. Pagitan nğ dalawáng pantukin.

CAÑAMIEL. f. Tubó.

CÁÑAMO. m. *Bot.* Halamang kinukunan nğ sinulid na ginagawáng damít na matibay; kanyamó.

CAÑAVERAL. f. Kawayanán.

CAÑO. m. Pansól; alulód.

CAÑÓN. m. Lantaka; kanyón. ‖ Bagwís.

CAÑONAZO. m. Putók nğ lantaka ó kanyón. ‖ Kasiraang ibinubunğa nğ putók nğ lantaka ó kanyón.

CAÑONEAR. v. a. Paputukán nğ lantaka ó kanyón; kanyunín. ‖ v. r. Magkanyunan.

CAÑONEO. m. Pagkanyón; pagtudlâ nğ lantaka.

CAÑONERA. f. Puang sa pagitan nğ dalawáng lantaka ó kanyón.

CAÑONERO, RA. adj. y s. Nauukol sa mğa sasakyángdagat na may mğa kanyón; sasakyángdagat na manğanğanyón.

CAÑUTILLO. m. Tubong maliít na maliít na bubog na ginagamit na palamuti sa mğa gayák at sa ibáng kagamitán. ‖ Hilong gintô ó pilak na ginagamit sa pagbuburdá.

CAÑUTO. m. Biyás nğ kawa[yan] sa [...] Bumbóng.

CAOBA. f. *Bot.* Punongkahoy sa Amerika na kahawig nğ sinamumo sa Pilipinas.

CAOS. m. Kawalán nğ kaayusan nğ mğa bagay nang hindî pa nilalaláng. ‖ fig. Kawaláng husay.

CAPA. f. Balabal. ‖ Balot; takíp sa labás. ‖ Dahong malapad nğ tabakong ipinambabalot sa palamán.

CAPACETE. m. Gora sa ulo nğ unang panahón.

CAPACIDAD. f. Puang na waláng lamáng mapaglululanan nğ isáng bagay. ‖ Kalaparan ó luang nğ isáng poók. ‖ fig. Katalinuhan; kakayahán.

CAPADOR. m. Manğanğapón nğ halaman.

CAPADURA. f. Pagkapón nğ halaman.

CAPAR. v. a. Kapunín ang halaman. ‖ fig. y fam. Bawasan; putulan.

CAPARROSA. f. Isáng bagay na ginagamit sa pagkukulay.

CAPATAZ. m. Tagapangasiwà sa mĝa manggagawà

CAPAZ. adj May sapát na luang na mapaglululanan nĝ isáng bagay. ‖ Malakí; maluang. ‖ fig. May kaya; may sapát na katalinuhan.

CAPCIOSIDAD. f. Kadayaan; lingláng.

CAPCIOSO, SA. adj. Nakalilinláng; magdarayà

CAPELO. m. Sumbrerong puláng [illegible]gamit nĝ mĝa kardenal. ‖ fig. [illegible]gkuling kardenal.

CAPELLÁN. m. Ang paring nagmimisa sa isáng paaralán ó bahay na pagaarì nĝ ibá.

CAPELLANÍA. f. Simbahang tatág nĝ iláng tao, sa kapakinabanĝán nĝ isáng paring laging magkakaloób nĝ misa ó ibáng bagay.

CAPILLA. f. Damít na hugis supot na nakakabít sa liíg nĝ abito, na ginagamit na talukbóng sa ulo. ‖ Bisita; dalanĝinán.

CAPILLO. m. Gorang maliít nĝ mĝa sanggól.

CAPIROTAZO. m. Pitík nĝ dalirì.

CAPIROTE. m. Takíp sa ulo nĝ unang dako. ‖ Balabal na isinusuót nĝ nagtatapós sa mataás na paaralan.

CAPISCOL. m. Tungkulin sa pamamahalà nĝ pagkantá sa mĝa simbahang katedrál.

CAPITACIÓN. f. Paghahatìhatì nĝ mĝa buwís nĝ mamamayán sa pamamagitan nĝ mĝa kabisa.

CAPITAL adj. Nauukol sa ulo. ‖ m. Puhunan; kayamanan. ‖ f. Ulo nĝ mĝa bayang bumubuô nĝ isáng lalawigan o kapuluan. ‖ Siyudád.

CAPITALISTA. com. Mamumuhunán. ‖ Mayaman.

CAPITÁN. m. Punong naguutos sa isáng hukbó. ‖ fig Ang Punong namamahalà sa isáng sasakyángdagat. ‖ Pamunuán nĝ mĝa namumundók.

CAPITANA. f. Asawa nĝ kapitán. ‖ Ang sasakyángdagat na malakí nĝ isáng eskuwadra na kinalululanan nĝ pamunuáng hukbó.

CAPITANEAR. v. a. Pamunuan; pamahalaan ang mĝa kawal nĝ hukbó. ‖ fig. Manĝuna; mamunò.

CAPITANÍA. f. Tungkulin nĝ kapitán.

CAPITOLIO. m. fig. Tahanang malakí at mataás.

CAPITULACIÓN. f. Kasunduan nĝ dalawáng tao hinggíl sa malakíng kalakal. ‖ Kasunduan sa pagsusukò nĝ isáng bayan, hukbó ó tanggulán.

CAPITULAR. v. n. Magkasundô. ‖ Sumukò.

CAPÍTULO. m. Pagpupulong nḡ mḡa parì sa paghahalál nḡ kanilang punò. ‖ Parusa sa pamamagitan nḡ panḡusap sa isáng parìng nakagawâ nḡ malakíng pagkukulang. ‖ Kabanatà. ‖ fig. Kapasiyahán; pinagkayarìán sa isáng pulong.

CAPÓN. adj. Nauukól sa tao ó hayop nḡ inalisàn nḡ bayàg; kapón.

CAPONA. f. Damít na manipís na waláng manggás na isinusuót ng parì sa pagsesermon.

CAPORAL. m. Punò ó nanḡunḡulo sa mḡa tao. ‖ Ang nagiinḡat sa mḡa hayop na ginagamit sa pagsasaka.

CAPOTA. f. Sumbrero nḡ mḡa babai.

CAPOTE. m. Balabal na mahabà na may manggás na ginagamit sa tagulán. ‖ fig. y fam. Pagdidilím nḡ mḡa bundók dahil sa kakapalán nḡ ulap. ‖ Ang dî magkabasas sa sugál na baraha.

CAPRICHO m. Diwang biglâ at waláng katuwiran. ‖ Kagustuhang waláng tuto; pagnanais na mapilí.

CAPRICHOSO, SA. adj. Gumagawâ sa pamamagitan nḡ waláng tutong kagustuhan; mapagpita.

CÁPSULA. f. Manipís na metál na mabilog na ibinabalot sa bunḡanḡà nḡ bote. ‖ Balumbóng maliít nḡ manipís na metál na pinaglalagyán nḡ pulburáng ginagawáng bala. ‖ *Bot.* Balok nḡ butó nḡ bunḡangkahoy.

CAPTAR. v. a. Hikayatin; masunduán; makamtán. ‖ v. r. Mahikayat ang loób.

CAPTURA. f. *For.* Pagdakíp; paghuli sa salarin.

CAPTURAR. v. a. Dakpín ang salarin.

CAPUCHA. f. Supot na nakakabít sa balabal na isinosoót sa ulo. ‖ Diíng sinalakót.

CAPULLO. m. Buko nḡ bulaklák.

CARA. f. Mukhâ. ‖ Haráp nḡ isáng bagay. ‖ *Cara á cara.* m. adv. Harápharapan; hayagan.

CARABAO. m. Kalabáw.

CARABELA. f. Sasakyángdagat nḡ unang panahón na mahabà at makipot ang ayos.

CARABINA. f. Baríl na may sa iklíán nḡ kauntî.

CARABINERO. m. Kawal na humuhuli sa ipinagbabawal na kalakal.

CARACOL. m. *Zool.* Susô; kuhól; banḡunḡon; kaligay.

CARACOLEAR. v. n. Umikitikit; bumilíngbilíng.

CARÁCTER. m. Tandáng ginuhit ó sinulat. ‖ Titik na nagpapakilala nḡ mḡa diwà. ‖ Hugis nḡ titik. ‖ Tandáng dî makakatkat na ikinikintal sa kaluluwa nḡ mḡa sakramento nḡ binyág, kumpíl at pagpaparì. ‖ Paguugalì; asal. ‖ Kaugaliang katutubò sa isáng tao na ikinaiibá sa kapuwà. ‖ Pinagkamihasahan; katutubong ugalì.

CARÁTULA. f. Takíp sa mukhâ; maskará. ‖ Mukhâ ó unang dahon nḡ isáng aklát; karatula.

CARAY. m. Pawikan; malaking pagóng.

CARBÓN. m. Uing. ‖ *de piedra*. Uling ng̃ bató.

CARBONADA. f. Dami ng̃ ulíng na inilalagay sa kalán. ‖ Inihaw na karné. ‖ Himagas na gatas, itlóg at matamís na minantikàan.

CARBONEAR. v. a. Ulingin.

CARBONEO. m. Paguuling.

CARBONERO, RA. adj. Nauukol sa uling. ‖ m. Maguulíng.

CARBONÍFERO, RA. adj. Nauukol sa lupang may uling ng̃ bató.

CARBUNCO. m. Bukol na nakahahawa at pumupatáy. ‖ Batóng [illegible]ináng; sulà.

[illegible]AJ. m. Bungbóng na suksukán ng̃ mg̃a palasô. ‖ Pundá na inilalagáy sa dulo ng̃ krus kung dinadalá sa prusisyón.

CARCAJADA. f. Halakhák.

CARCAÑAL. m. Sakong.

CÁRCEL. f. Bilanggùan.

CARCELAJE. m. Bayad na ibinibigáy ng mg̃a bilanggô bago lumabás sa bilanggùan.

CARCELARIO, RIA adj. Nauukol sa bilanggùan.

CARCELERO, RA m. y f. Tanod sa bilanggùan.

CARCOMA. f. Anay; bukbók; unós.

CARCOMER. v. a. Anayin; bukbukín. ‖ Maubos ng̃ untîuntî ang isáng bagay, gaya ng̃ kagalin̄gan ng̃ katawán, kabanalan at ibp.

CARDENAL. m. Ang bawa't isá sa pitungpúng paríng bumubuo sa sanggunìán ng̃ Papa, na dito'y may kapangyarihang maghalál. ‖ Pasâ; latay.

CARDENILLO m. Kalawang ng̃ tansô.

CÁRDENO, NA. adj. Kulay talóng; murado.

CARDÍACO, CA. adj. Nauukol sa pusò.

CARDIALGIA. f. *Med*. Matindíng sakít ng̃ sikmurà.

CARDIAS. f. *Anat*. Bung̃ad ng̃ sikmurà.

CARDINAL. adj. Dakilà; pinagmumulán.

CAREAR v. a. *For*. Iharáp; pagharapin ang mg̃a saksi at nasasakdál upang siyásatin ang katotohanan. ‖ v. r Magpulong ang iláng tao upáng pagusapan ang isáng kalakal. ‖ Magharápharapán ang dalawá ó higít sa dalawáng tao.

CARECER. v. n. Mawalán; ma; salát

CARENCIA. f. Kawalán; kasalatán.

CAREO. m. Pagbaharáp; pagharáp.

CARESTÍA. f. Kasalatán; pagsasalát. ‖ Mataás na halagá ng̃ mg̃a bagaybagay dahil sa kawalán ng̃ mabili.

CARETA. f. Takíp sa mukhâ; máskara.

CAREY. m. Pawikan; pagóng na malakí.

CARGA. f. Pagpapasán; paglululan. ‖ Pasán; kalgá. ‖ fig. Buwís. ‖ fig. Tungkuling ginaganáp ng̃ isáng kawani sa kinapapasukan.

CARGABLE. adj. **Mapapasán; mabubuhat.**

CARGADO, DA. p. p. ng̃ Cargar. ‖ **Nauukol sa panahong maulap.** ‖ **Nauukol sa tupang malapit nang mang̃anák.** ‖ Tigíb.

CARGADOR. m. **Mamamasan.**

CARGAMENTO. m. **Lulan ng̃ isáng sasakyangdagat.**

CARGAR. v. a. **Ipasán; ilulan.** ‖ **Kasahán ang baril**. ‖ fig. **Dagdagan ang bigát ng̃ isáng bagay.** ‖ fig. **Pabuwisin.** ‖ v. n. y r. **Humilig ang isáng bagay sa isàng dako.** ‖ **Pasanín; buhatin.** ‖ v. r. **Gumawî sa isáng dako.**

CARGO. m. **Pagpasan; pagbuhat;** ‖ **Utang.** ‖ fig. **Karang̃alan; tungkuling hawak.** ‖ fig. **Kasalanang ipinararatang sa isáng tao.**

CARIARSE.. v. r. **Mabulók ang butó.**

CARICATURA. f. **Anyóng pang̃it at nakagagalit ng̃ isáng tao.** ‖ **Pinturang nagpapasamâ sa isàng tao ó bagay sa pamamagitan ng̃ sagisag.**

CARICATURISTA. com. **Ang pumipintá ng̃ karikatura.**

CARICIA. f. **Giliw; pagpapalayaw; pagmamahál.**

CARICIOSO, SA. adj. **Magiliw; mapagpalayaw; mapagmahàl.**

CARICORTO, TA. adj. **Maliít ó maikling mukhâ.**

CARICHATO, CHA. adj. **Sapád na mukhâ.**

CARICUERDO, DA. adj fam. **Mabalasik na mukhâ.**

CARIDAD. **Kabanalan sa pagibig sa Diyós at sa kapuwâ tao.** ‖ **Pagkakawanggawâ.** ‖ **Painóm na waláng bayad.**

CARIES. f. **Pagkabulók ng̃ butó.**

CARIFRUNCIDO, DA. adj. **Kulubót na mukhâ.**

CARIGORDO, DA. adj. **Matabâng mukhâ.**

CARIHERMOSO, SA. adj. **Magandáng mukhâ.**

CARIJUSTO, TA. adj. **Mapagkunwarî.**

CARILARGO, GA. adj. fam. **Mahabàng mukhâ.**

CARILUCIO, CIA. adj. fam. **Makintáb na mukhâ.**

CARINEGRO, GRA. adj. **M[illegible] sa na mukhâ.**

CARININFO, FA. adj. **Mukhâng babai.**

CARIÑO. m. **Giliw; pagpapalayaw; pagmamahál.**

CARIÑOSO, SA. adj. **Magiliw; mapagpalayaw; mapagmahál.**

CARIPÁLIDO, DA. adj. **Maputláng mukhâ.**

CARIPANDO, DA. adj. **Mukhâng ung̃ás.**

GARIRRAIDO, DA. adj. fam. **Waláng hiyâ.**

CARIREDONDO, DA. adj. fam. **Mabilog na mukhâ.**

CARITATIVO, VA. adj. **Mapagkawanggawâ.** ‖ **Nauukol sa pagkakawanggawâ.**

CARIZ. m. **Ayos ng̃ lang̃it.** ‖ fig. y fam. **Ayos na ipinamamalas ng̃ isáng bagay ó kalakal.**

CARLEAR. v. n. **Huming̃al.**

CARMENAR. v. a. Husayin ang buhók . ó lana. || fig. y fam. Alisán ang isáng tao ng̃ salapî ó mg̃a bagay na mahalagá; pagnanakawan. || v. r. Maghusay ng̃ buhók, lana at ibp.

CARMÍN. m. Bagay na kulay na mapuláng matingkád. || Kulay na mapuláng matingkád.

CARNAJE. m. Lamángkating inasnán na binabaon sa sasakyangdagat.

CARNAL. adj Nauukol sa lamán ó katawáng lupà. || Malibog || Nauukol sa kalibugan. || Mahilig sa mg̃a bagay sa mundó.

CARNALIDAD. f. Hilig at katuwaan ng̃ katawáng lupà; kalibugan.

CARNAVAL. Panahón napapaloób sa tatlóng Harì at kurismá.

CARNAZA. f. Kabaligtarán ng̃ balát na nalalapít sa lamán. || fam. Kasaganàan sa lamángkati.

CARNE. f. Lamán ng̃ tao ó hayop. || Lamángkati. || Lamán ng̃ mg̃a bung̃angkahoy.

CARNERADA. f. Kawan ng̃ mg̃a tupa.

CARNERO, m. Tupa. || Poók na pinaglilibing̃án ng̃ mg̃a butó ng̃ tao.

CARNESTOLENDAS. f. pl. Ang tatlong araw na nauuna sa kurismá.

CARNET. m. Aklát na maliít na talàan na karaniwang ipinamumulsá.

CARNICERÍA. f. Tindahan ng̃ mg̃a lamángkati. || fig. Pagkakamatáy ng̃ mg̃a tao sa digmâ.

CARNICERO, RA. adj. Nauukol sa hayop na pumapatay sa kapwâ hayop upáng kanin; kumakain ng̃ lamángkati. || fig. Mabang̃ís; mamamátay tao; malupít || m. y f Magkakarné.

CARNÍVORO, RA. adj. Nauukol sa hayop na kumakain ng̃ kapwâ hayop ó ng̃ lamángkati.

CARNOSIDAD f. Paguslí ng̃ lamán ng̃ sugat. || Lamáng na kaung̃ós sa isáng bahagi ng̃ katawan. || Malabis na katabaán.

CARNOSO, SA. adj. Malamán. || Nauukol sa lamán.

CARNUDO, DA. adj. Malamán.

CARO, RA. adj. Mahál. || Mataás ang halagá. || Iniibig; ginigiliw.

CARÓTIDA. f. *Anat.* Ang bawa't isá sa mg̃a ugát na malakí sa liíg sa gawíng bagtíng ng̃ taing̃a na tinatakbuhàn ng̃ dugô sa utak.

CARPETA. f. Sapín sa pagsulat; taguán ng̃ mg̃a papel na sinusulatan.

CARPETAZO. m. Hampás ng̃ karpeta. || fig. Pagkabalam ng̃ isang kahiling̃ang nasusulat.

CARPINTEAR. v. n. Magaluagi.

CARPINTERÍA. f. Poók na pinaggagawan ng̃ aluagi. || Pagaaluagi.

CARPINTERO. m. Aluagi.

CARRACO, CA. adj. y s. fam. Matandáng masasaktín.

CARRASPERA. f. Kagalasan ng̃ lalamunan na siyáng ikinapipigil ng̃ maluag na paglulón ng̃ laway.

CARRERA. f. Takbó; takbuhan. || Poók na takbuhan. || Takbó ng mga tangláw sa langit || Daang hayág. || Lakad ng prusisiyón. || fig. Takbó ó tagál ng búhay ng tao. || fig. Tunguhin sa hanapbuhay, pagaaral at ibp.

CARRETA. r. Karitóng mahabà, makipot at mahabà ng kautì sa karaniwan.

CARRETE. m. Kidkiran ng sinulid, sutlâ at ibp.

CARRETELA. f. Karitela; sasakyáng may apat na upuan at dalawáng gulóng.

CARRETERA f. Lansangan; daáng pangkalahatán.

CARRETERO. m. Manggagawa ng karo ó karitón. || Kutsero sa karitón.

CARRIL. m. Bakás sa daan ng mga gulóng ng karwahe. || Tudlíng na ginagawâ ng araro

CARRILLERA f. Sihang. || pl. Salumbabâ ng sumbrero, salakot at ibp.

CARRILLO. m. Pisngí. || Kalô. || Maliít na karo.

CARRILLUDO, DA. adj. Pisngihin.

CARRIZAL. m. Tálahiban; poók na may maraming talahib.

CARRIZO. m. *Bot.* Talahib.

CARRO. m. Karwaheng dadalawá ang gulóng; karo.

CARROZA. f. Sasakyáng malakíng nagagayakang mabuti na ginagamit sa pagdiriwang.

CARRUAJE. m. Karwahe.

CARTA. f. Sulat; liham; kalatas. || Ang baw't dahon ng baraha. || Mapa.

CARTABÓN. m. Kasangkapang ginagamit sa pagguhit ng dibuho. || Kasangkapang kahoy ng manggagawa ng sapatos na ipinanunukat sa habà ng paá.

CARTAPACIO. m. Kuwadernong ginagamit sa pagsulat. || Tagûan ng mga papel na sinusulatan at pangsapín sa pagsulat.

CARTEAR. v. n. Magsugálsugalan ng baraha upáng tayahin ang larô || v. r. Makipagusap sa pamamagitan ng sulat.

CARTEL. m. Papel na idinidikit sa isáng hayág na poók bilang patalastás sa madlâ; padikit; sa

CARTERA. f. Sisidlán ng mga sulat, kuwaltang papel at ibá pang bagay na mahalagá.

CARTERO. m. Tagapagdalá ng sulat

CARTILLA. f. Aklát na aralán ng mga titik ng abakada.

CARTÓN. m. Papel na susónsusón na matigás na parang katad.

CARTUCHO. m. Bala ng baríl

CASA. f. Bahay; tahanan. || Katipunan ng mga taong bumubuô ng isáng angkán.

CASACA. f. Damít na may manggás haggang galánggalangán at mahabà ang pinakakatawán; prák.

CASACÓN. m. Prák na malakí.

CASADERO, RA. adj. Nasa gulang ng pagaasawa.

CASADO, DA. p. p. nğ Casar. ‖ adj. May asawa.

CASAMIENTO. m. Pagkakasál ‖ Pagaasawa; pagiisángdibdíb.

CASAPUERTA. f. Silong nğ bahay na dinadaanan sa pagpanhík.

CASAQUILLA. f. Prák na maliít.

CASAR. v. n. y r. Magasawa; makipagisángdibdíb. ‖ v. a. Ikasál; pagisahíngdibdíb. ‖ Ikasá ang tayâ nğ mananayà at nğ magbabangkâ sa sugál na baraha. ‖ fig. Paglakipin ó pagsamahin.

CASCABEL. m. Baimbî.

CASCADA. adj. fig. Nauukol sa tinig na waláng lakás, taginting nang nadalíng pagaayos sa tono ‖ f. Buhos nğ tubig na nagbubuhat sa gawíng itaás nğ bundók.

CASCAJO. m. Pinagtipakán nğ bató. ‖ fam. Ang alinmáng pinagbasagan nğ kasangkapang lupà. ‖ fig. y fam. Salapíng bilyón

CASCAR. v. a. Basagin; paglamatin ang isáng baso, isáng sisidlán at ibp. ‖ fam. Hampasín nğ kamáy ó nğ isáng bagay. ‖ v. r. Mabasag; magkalamat.

CÁSCARA. f. Balát nğ itlóg, nğ ilán sa mğa bunğangkahoy at ibp. ‖ Balát nğ mğa punungkahoy.

CASCARÓN. m. Balát nğ itlóg nğ manók; balát na pinagpisâán nğ sisiw.

CASCO. m. Bunğô; bao nğ ulo. ‖ Piraso nğ alinmáng sisidlán ó baso; bibinğa. ‖ Kopa nğ sumbrero. ‖ Kaskó. ‖ Kukó nğ kabayo.

CASERÍA f. Bahay na naloloók sa parang na pinamamahayan nğ mğa taong nagtatanod sa lupà.

CASERÍO. m. Katipunan nğ mğa bahay sa isáng bayan ó sa parang.

CASERO, RA. adj. Ginagawâ sa bahay; nauukol sa bahay. ‖ fam. Nauukol sa mğa taong bihiràng magaalís nğ bahay. ‖ m. y f Ang may-arì nğ isáng bahay na pinauupahan sa ibá.

CASI. adv. c. Halos; humigít kumulang; sa kauntíng pagkakaibá.

CASILLA. f. Kubo; bahay na maliít na naloloók sa parang.

CASO. m. Pangyáyari; pagkakataón. ‖ Bagay na isinasanggunì

CASPA. f. Balakubak. ‖ Langíb nğ sugat.

CASQUIBLANDO, DA. adj. Nauukol sa kabayong malalambót ang kukó.

CASTA. f. Lahì; lipì. ‖ fig. Urì nğ isáng bagay.

CASTAÑUELA. f. Kastanyetas.

CASTELLANO, NA. adj. y s. Tagá Castilla. ‖ m. Wikàng kastilà Ang namamahalà sa isáng kastilyo.

CASTIDAD. f. Kabanalang laban sa kaiibugan ‖ m. Kalinisan sa pagaasawa.

CASTIGADOR, RA. adj. y s. Nagpaparusa.

CASTIGAR. v. a. Magparusa || Parusahan; pasakitan. || fig. Ituwíd ó iayos ang isáng akdâ ó sinulat.
CASTIGO. m. Pagpaparusa.|| Kaparusahán. || fig. Pagtutuwíd ó pagaayos ng isáng akdâ ó sinulat.
CASTILLO. m. Poók na matibay na nababakod ng bató.
CASTIZO, ZA adj Mabuting lahì. || Nauukol sa salitáng waláng halòng mga pangungusap ng ibáng bansâ.
CASTO, TA. Malinis; hindî malibog.
CASTRACIÓN. f. Pagkapón.
CASTRADO, DA. p. p. ng Castrar || adj. y s. Kapón.
CASTRADOR. m. Mangangapón.
CASTRAR. v. a. Kapunín. || Patuyuín ang sugat. || Putulan ng sangá ang halaman.
CASTRÓN. m. Kambíng na kapón.
CASUAL. adj. Pagkataón; dî sinasadyâ.
CASUALIDAD. f. Pagkakataón; pangyayaring dî sinasadyâ.
CASUCHA. f. despect. Baháybahayan.
CASULLA. f. Damít ng parì sa pagmimisa.
CATACLISMO. m. Pagbabago ng ayos ng lupà dahil sa paglubóg sa tubig.
CÁTACUMBAS. f. pl. Lunggâ sa ilalim ng lupà na pinaglilibingán ó pinagdadausan ng mga pagdalangin ng unang panahón ng mga kristiyano.
CATALÁN, NA. adj. y s. Tagâ Cataluña. || m. Wikàng katalán.
CATALEJO. m. Kasangkapang pangtanáw sa malayò.
CATALEPSIA. f. Paghihimatáy.
CATALÉPTICO, CA adj. Nauukol sa paghihimatáy. || m. y f. Himatayin.
CATÁLOGO. m. Talaan ng mga aklát, at ibp.
CATAPLASMA. f. Panapal.
CATAR. v. a. Lasahin; tikmán.|| Masdán; siyasatin; suriin.
CATARATA. f. Buhos ng tubig na nagbubuhat sa mataás. || Bilíg ng matá || pl. Panganorin.
CATARRO. m. Sipón.
CATÁSTROFE. f. Wakás ng tuláng pangdulaan na malungkót. || fig. Pangyayaring dî pangkaraniwan na bumabago ng kaayusan ng takbó ng mga bagay.
CATAVIENTO. m. *Mar*. Pabilíng na kinakikilanlán ng gawî ng hangin.
CATECISMO. m. Aklát na dasálan.
CATECÚMENO, NA. m. y f. Ang taong nagaaral ng Doktrina at mga hiwagà ng pananampalataya.
CÁTEDRA f. Likmuang mataás na kinalalagyán ng guróng nag tuturò. || Bulwagan ng mga paaraláng pinagtuturuan ng sarisaring karunungan. || Luklukang mataás na pinagtuturuan ng mga gurô ng mga karunungan sa kaniláng mga disipulo. || fig Karunungang itinuturò ng isáng guró.

CATEDRAL. adj. Nauukol sa pangulong simbahang kinadoroo-onàn ng obispo. || f. Pangulong Simbahang pinagmimisahan ng obispo ó arsobispo.

CATEDRÁTICO. m. Ang gurong nagtuturò ng isáng uring karunungan.

CATEGORÍA. f. fig. Urì ng isáng tao sa loób ng kapisanan.

CATEQUIZAR. v. a. sanayin sa aklát ng dasalan. || fig. Himukin; hikayatin.

CATERVA. f. Buntón ng mga tao ó bagay na waláng ayos.

CATITE. m. Pilóng malít ng asukal.

CATOLICISMO. m. Ang pagkakapisanpisan ng mga kristiyano.

CATORCE. adj. Labingapat;

CATORCENO, NA. adj. Ikálabíngapat.

CATRE. m. Hihigán; katre.

CAUCE. m. Sangká ng mga ilog at sapà || Padaluyangtubig.

CAUCIÓN. f. Ingat. || *For.* Lagak.

CAUDAL. adj. Saganà sa tubig. || m. Kayamanan. || Dami ng tubig na dinádalá ng isáng ilog. || fig. Pagmamabál. || fig. Kasaganaan sa isáng bagay.

CAUDALOSO, SA. adj. Saganà sa tubig. || Masalapî.

CAUDILLO. m. Punòng naguutos sa mga tao sa digmâ. ||Pangulong namamatnugot sa isáng kapisanan.

CAUSA. f. Simu'â; pinagbuhatan || Dahilán ò katuwiran upáng gumawâ || *For.* Usapín

CAUSAL. adj. *Gram.* Nauukol sa *canjuncion* na nangunguna sa kawikâán na nagbabadyá ng dahilán ng naipagbadyá sa unahán. || f. Dahilán.

CAUSALIDAD. f. Dahilán; pinagbuhatan; simulâ.

CAUSANTE. p. a. ng Causar. Ang gumagawâ ng dahilán; ang nagigíng sunhî.

CAUSAR. v. a. Magkaroón ng dahilán; magíng sanhî.

CAÚSTICO, CA. adj. Sumusunóg at sumusugat.

CAUTELA. f. Pagiingat na gina; gawâ sa mga bagay. || Laláng; talas.

CAUTELAR. v. a. Pagingatan. || v. r. Magingat.

CAUTERIO. m. Pangsunog. || fig. Ang umaayos ó pumuputol ng isáng karamdaman.

CAUTIVAR v. a. Bihagin ang kaaway. || fig. Akitin; himukin. || v. n. Mabihag.

CAUTIVERIO. m. Pagkakabihag

CAUTIVIDAD. f. Pagkabihag.

CAUTIVO, VA. adj. y s. Bihag.

CAUTO, TA. adj. Gumagawâ ng buóng talino at ingat; maingat.

CAVA. f. Paghukay.

CAVÁN. m. Timbáng na may 75 litro.

CAVAR. v. a. Hukayin; humukay || v. n. Lumalim; maglagós. || fig. Nuynuyin.

CAVERNA. f. Yungíb; lunggáng malalim sa ilalim ng lupà ó sa pagitan ng mga bató.

CAVIDAD. f. Guang; biták.
CAVILACIÓN. f. Pagmumunì.
CAVILAR. v. a. Munìin; nilayin.
CAVILOSO, SA. adj. Nagmumunì; nagninilaynilay.
CAYADO. m. Hubog ng itaás ng tungkód.||Tungkód nḡ mḡa obispo.
CAZA. f. Panḡanḡaso. || Mḡa hayop na pinananḡanḡaso.
CAZADERO. m. Poók na pinanḡanḡasuhan.
CAZADOR, RA. adj. y s. Manḡanḡasó.
CAZAR. v. a. Manḡaso. || fig. y fam. Kamtín sa paraan ang isáng bagay na mahirap at hindî inaasahan. || fig. y fam. Mabihag ang kalooban nḡ kapwà sa pamamagitan nḡ pagamò ó dayà.
CAZCARRIA. f. Putik ó luad na nakukuha sa suelás nḡ sapatos ó laylayan nḡ damít.
CAZO. m. Kawalì; kawa.
CAZUELA. f. Balanḡâ.
CEA. f. Butó sa balakáng.
CEBA. f. Pagkaing saganâ na ibinibigay sa alagang hayop upáng tumabâ.
CEBADA. f. Sibada.
CEBAR. v. a. Magpakain ng mḡa hayop. || fig. Susuhan ang kuwitis ó anománg pailaw na may pulburá.
CEBO. m. Pagkaing ibinibigay sa mḡa hayop upáng patabain. || Dami nḡ pulburáng inilalagay sa baríl upáng pumutók.
CEBOLLA. f. Sibuyas.
CEBÓN, NA. adj. Nauukol sa hayop na matabâ; hayop na patabain.
CECIAL. m. Isdáng tuyô.
CECINA. f. Karneng pinindáng; lukbâ; tapa.
CEDAZO. m. Bitháy na salaán. || Lambát na panḡisdâ.
CEDER. v. a. Ibigáy. isalin. || v. n. Sumukô; pumayag. || Magbawas nḡ lakás ang isáng bagay.
CÉDULA. f. Kapirasong papel na may sulat ó laang sulatan. || Katibayan nḡ mḡa mamamayan ó sedula.
CÉFIRO. m. Hanḡin sa kanluran. || *Poet.* Hanḡing banayad at paláypaláy.
CEGAR. v. n. Mabulag. || v. a. Bulagin. || fig. Pagdilimín ang isip. || v. r. Magdilím ang isip.
CEGUEDAD. f. Pagkabulag. || fig. Pagdidilím nḡ isip.
CEGUERA. f. Pagkabulag; kabulagán. || Matindíng sakít nḡ mata na madalás ikabulag
CEJA. f. Kilay. || fig. Bahaging nakaunḡós sa isáng bagay. || fig. Taluktók nḡ bundók.
CEJAR. v. n. Umurong ang mḡa kabayong bumabatak sa karwahe.
CEJIJUNTO, TA. adj. Malagóng kilay at nagaabot.
CELADOR, RA. adj. Nagmamasíd; nagbabantáy. || m. y f. Ang tagapagbantáy.
CELAJE. m. Silahis nḡ lanḡit.

CELAR. v. a. Sikapin ng̃ buong ingat ang pagtupad ng̃ mg̃a batás, alituntunin at ibp. || Masdán ang mg̃a kilos ng̃ isáng tao dahil sa taglay na hinalá sa kaniyá. || Bantayan. || Pagtakpan; ikublí.

CELDA. f. Silíd.

CELEBÉRIMO, MA. adj Tutoong bantóg.

CELEBRACIÓN. f. Pagpupuri; pagdiriwang.

CELEBRAR. v. a. Purihin || Ipagdiwang. || Igalang. || Magmisa.

CÉLEBRE. adj. Bantog; bunyî. || fam. Mapagpatawá; masisté

CELEBRIDAD. f. Kabantugan; kanisan; bunyìan.

CELEBRO. m. Utak sa ulo.

CELERIDAD. f. Kadelìan; kaliksihán; katulinan.

CELESTE. adj. Nauukol sa lang̃it. || Kakulay ng̃ lang̃it. || f. *Boveda celeste*. Lang̃it.

CELESTIAL. adj. Nauukol sa lang̃it. || Puspós ng̃ kagaling̃an; katuwâtuwâ; kaligaligaya.

CELESTIALIDAD. f. Kaluwalhatìan.

CELIBATO. m. Pagkabagungtao. || fam. Lalaking hindî nagaasawa.

CELIBATÓN, ÑA. adj. y s. Ang matandâ nang dî nagaasawa.

CÉLIBE. adj. Bagungtao ó dalaga; hindì nagaasawa.

CELO. m. Ing̃at sa pagtupad ng̃ tungkulin. || pl. Panibughô; hinuha.

CELOSÍA. f. Tabing na kahoy ó bakal na inilalagáy sa mg̃á durung̃awan upáng ang mg̃a tao sa loób ay makasilip at huwág namáng masilip.

CELOSO, SA. adj. Maingat sa pagtupad ng̃ tungkulin; panibughuin.

CELSITUD. f. Kadakilàan at kalakhán ng̃ isáng bagay ó ng̃ isáng tao. || Kataasan.

CEMENTERIO. m. Libing̃an; baunan.

CEMENTO. m. Simiento.

CENA. f. Hapunan. || Paghapon.

CENÁCULO. m. Salas na pinagdausan ng̃ hulíng hapunan ni Jesucristo.

CENAGAL. m. Poók na punô ng̃ putik; putikan.

CENAGOSO, SA. adj. Maputik; maburak.

CENAR. v. n. Humapon. || v. a. Kanin sa hapunan ang isáng bagay.

CENCEÑO, ÑA. adj. Payát. || Nauukol sa tinapay na walàng halong galapong.

CENEFA. f. Sinepa.

CENICERO. m. Lalagyán ng̃ abó.

CENICIENTO, TA. adj. Abuhín; kakulay ng̃ abó.

CENIT. m. Taluklók; gawíng itaás na tapát ng̃ ulo ng̃ nakatayóng tao.

CENIZA. f. Abó. || pl. fig. Mg̃a butó ó labí ng̃ isáng bangkáy.

CENIZAL. adj. Nauukol sa ábó. || m. Abuhan; lalagyán ng̃ abó.

CENIZOSO, SA. adj. Maabó; punô ng̃ abó.

CENSO. m. Talàan ng̃ mg̃a tao at kayamanan. || Talàan ng̃ mamamayán at kayamanan ng̃ isáng bansâ. || Buwis ng̃ bawa't mamamayán.

CENSOR. m. Ang tagapagtalâ ng̃ bilang ng̃ tao sa isáng bayan at nagpaparusa sa sinománg masamâ at mahilig sa bisyo. || Tagapansín; tagápuna.

CENSURA. f. Pansín ó puná sa isáng akdâ ó sinulat. || Pintás; pulà.

CENSURAR. v. a. Punahín ang isáng akdâ ó alínmáng bagay. || Ituwíd ó pansinín ang isáng bagay. || Pintasán; pulàan

CENTAVO, VA. adj. Ikásangdaang bahagi ng̃ isáng buô. || m. Séntimos.

CENTELLA. f. Tilamsík ng̃ liwanag; kisláp. || Pilansík ng̃ apóy; alipato.

CENTELLEAR. v. n. Kumisláp.

CENTELLEO. m. Pagkisláp.

CENTENA. *Arit.* Sangdaang bilang.

CENTENARIO, RIA. adj. Nauukol sa sangdaang bilang; iká sangdaan. || Nauukol sa taong may humigít kumulang na isángdaang taóng gulang. || m. Panahóng gumaganáp sa loób ng̃ isángdaang taón. || Pagsasayáng idinadaos sa tuwing ikásangdaang taón.

CENTÉSIMO, MA. adj. Ikásangdaan.

CENTÍMETRO. m. Panukat na may ikásangdaang bahagi ng̃ isáng metro.

CENTINELA. amb. *Mil.* Sundalong bantáy. || fig. Taong nanunubok ng̃ isáng bagay.

CENTRAL. adj. Nauukol sa pinakagitnâ. || Nasa kalagitnaan. || f. Gitnang pinagtitipunan ng̃ lahát ng̃ bagay.

CÉNTRICO, CA. adj. Nagigitnâ; nauubod.

CENTRO. m. *Geom.* Gitnâ; ubod; kaibuturan.

CENTURIA. f. Isangdaang taón.

CEÑAR. v. n. Mang̃unót ang noó sa galit.

CEÑIDOR. m. Pamigkís sa baywang.

CEÑIDURA. f. Paghihigpit sa baywang; paglalapat ng̃ damít sa katawan.

CEÑIR. v. a. Buluburan, higpitán ó lapatan ang baywang ó katawan ng̃ damít. || fig. Paiklíin; padalìin ó paliitín ang isáng bagay. || v. r. fig. Magpaliít ng̃ mg̃a gugol; magpauntî ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap.

CEÑO. m. Buklód na inilalagáy sa isáng bagay. || Pang̃ung̃unót ng̃ noó sa galit. || fig. Anyóng nakatatakot na tinatagláy ng̃ isáng bagay.

CEPILLADURA. f. Pagkakatám; pagsusupilyo. || pl. Pinagkatamán.

CEPILLAMIENTO. m. Pagkakatám; pagsusupilyo.

CEPILLAR. v. a. Katamín; supilyuhin; magkatám; magsupilyo.

CEPILLO. m. Katám; supilyo.

CEPO. m. Pangáw. ‖ Bitag na panghuli sa mga lobo at ibáng mga hayop.

CERA. f. Pagkít. ‖ Katipunan ng mga kandilang pagkít na ginagamit sa isáng pagdiriwang ‖ *Cera de los oidos*. Tutulí. ‖ *Cera virgen*. Pagkít na hiláw.

CERÁMICA. f Karunungan sa paggawâ ng mga kasangkapang lupà.

CERATO. m. *Farm*. Pinaghalong pagkít, langis at ibá pang halò na ginagawang panapal.

CERBATANA. f. Sumpít. ‖ Tam. buiing maliít sa mga bingí.

CERCA. f. Bakod. ‖ adv. l. y t. Malapit. ‖ *Acerca de*. m. adv. Hinggíl sa; ukol sa.

CERCANO, NA. adj Malapit.

CERCAR. v. a. Bakuran; liskubín. ‖ Paskulupunan ng maraming tao ang isáng tao ó bagay. ‖ Kubkubín ng kaaway ang isáng tang gulan ó siyudad.

CERCENADURA. f. Pagputol ng mga dulo. ‖ Bahaging inaalis sa bagay na pinuputol.

CERCENAMIENTO. m. Pagputol ng mga dulo.

CERCENAR. v. a. Putulin ang mga dulo ng isáng bagay. ‖ Bawasan; iklíán.

CERCIORAR. v. a. Patunayan sa isáng tao ang katutohanan ng isáng bagay; siyasating maigi ang katutohanan ng isáng bagay. ‖ v. r. Mapatunayan; masiyasat na maigi ang katutohanan ng isáng bagay.

CERCO. m. Bakod. ‖ Buklód. ‖ Pagkubkób na ginagawâ ng isáng hukbó sa isáng tanggulan, siyudad at ibp. ng kaaway.

CERDA. f. Buhók ng buntót at batok ng kabayo. ‖ Baboy na babae.

CERDO. m. Baboy na lalaki.

CEREALES. pl. m. y f. Mga butil ng palay, mais, trigo at ibp.

CEREBELO. m. Utak sa ibabâ ng ulo.

CEREBRAL. adj Nauukol sa utak sa ulo.

CEREBRO. m. Utak sa ulo. ‖ fig. Ulo; katalinuhan.

CEREMONIA f. Pagdiriwang sang-ayon sa batás, alituntunin ó kaugalian bilang paggalang at pagpapahalagá sa mga tao ó bagay na pinaguukulan.

CERERÍA. f. Gawaan ó tindahan ng pagkít.

CERERO. m. Magpapagkít.

CERILLA. f. Kandilang pagkít na maliít at mahabà na iniikid ng sarisaring ayos at ginagamit na panangláw. ‖ Ulo ng pósporo. ‖ Tutulí.

CERNER. v. a. Agagín; salàin.

CERO. m. Sero. ‖ Pagkawalang bisà ó halagá.

CERRADURA. f. Pagpipinid; pagsasará. ‖ Kandado; siradura.

CERRAJERÍA f. Pagpapanday-kabán. ‖ Tindahan ó pagawaan ng mga kandado at ibáng kasangkapang bakal.

CERRAJERO. m. Pandáykabán.

CERRAMIENTO. m. Pagpipinid; pagsasará.

CERRAR. v. a. Ipínid; isará. || Susìan; kandaduhan. || Itik óp. || v. r. Magsará. || v. r. Tumikom.

CERRIL. adj. Nauukol sa kabayo, kalabáw at ibp. hayop na híndî pa maamò.

CERRO. m. Liíg ñg hayop. || Buròl; pantukin.

CERROJO. m. Kandado.

CERTAMEN. m. fig. Paligsahan. || fig. Timpalák.

CERTERO, RA. adj. Sanáy magpatamà. || Tiyák; tamà. || Tunay; maalam.

CERTEZA. f. Tiyák na katuto hanan. || Tunay at tumpák na pagkaalám.

CERTIDUMBRE. f. Tiyák na katutohanan.

CERTIFICABLE. adj. Mapatutunayan.

CERTIFICACIÓN. f. Pagpapatunay. || Kasulatang nagpapatibay ñg katutohanan ñg isáng pangyayari.

CERTIFICADO, DA. p. p. ñg Certificar. || m. Katibayang nagpapatunay ñg isáng pangyayarì.

CERTIFICADOR, RA. adj. y s. Nagpapatunay.

CERTIFICAR. v. a. Patunayan; patibayan. || *For.* Banggitín ang isáng bagay sa pamamagitan ñg hayág na katibayan. || v. r. Mapatunayan.

CERTÍSIMO, MA. adj. Tunay na tunay.

CERUMEN. m. Tutulí.

CERVECERÍA. f. Gawaan ñg serbesa. || Tindahan ñg serbesa.

CERVECERO, RA. m. y f. Magseserbesá.

CERVEZA. f. Serbesa.

CERVICAL. adj. Nauukol sa batok.

CERVIZ f. Batok.

CESACIÓN. f. Pagtahán; pagtigil.

CESAMIENTO. m. Pagtigil.

CESANTE. p. a. ñg Cesar. Nagtitigil. || adj. y s. Nahintô sa pinapasukan.

CESANTÍA. f. Pagkatigil; pagkahinto sa pinapasukan.

CESAR. v. n. Tumigil; maghintô. || Magtigil sa paghawak ñg tungkól na ginaganáp.

CESIÓN. f. Pagtanggí sa isáng bagay, kapangyarihan ó katuwiran sa kapakinabañgán ñg ibá. || *For.* Pagpapaubayà ñg mayutang sa kaniyáng kayamanan, kapag hindî mangyayaring makasapát sa mñga pinagkakautañgan upáng ang hukóm ang magayos ñg pagbabayad.

CESPED. m. Damóng pino at masinsin na nakatatakip sa lupà.

CESTA. f. Luwelang; pangnán.

CESTO. m. Batu áng; bakid.

CETRO. m. Sagisag ñg kapangyarihan ñg harì; setro. || fig. Kaharian ñg isáng prínsipe. || Tungkuling pagkaprínsipe.

CÍA. f. Butó sa balakáng.

CIÁTICA. f. Sakít ñg balakáng.

CIBERA. f. Sapal.

CICATRIZ. f. Piklát. || fig. Bakás ñg lumipas na damdamin na natitirá sa kalooban.

CICATRIZACIÓN. f. Pagpiklát; pagpipiklát.

CICATRIZAR. v. a. Bahawin ang sugat; pagpiklatin. || v. r. Mabahaw ang sugat; magpiklát.

CICLÁN. adj. y s. Iisá ang bayág; siklán.

CICLÓN. m. Malakás na hangin; ipoipo.

CIDRA. f. *Bot.* Kabuyaw.

CIEGO, GA. adj. y s. Bulág. || fig. Pinagdidimlán ng̃ isip; nabubulagan. || *A ciegas.* m. adv. Pikít matá,

CIELO. m. Lang̃it. || Sing̃áw ng̃ panahón ó klima. || Kalang̃itan. || Kaluwalhatian. || fig. Ang Maykapál || fig. Lang̃ítlang̃itan.

CIEMPIÉS. m. *Zool.* Alupihan.

CIEN. adj. Isángdaan.

CIENCIA. f. Karunung̃an.

CIENO. m. Putik; balahò.

CIENTÍFICO, CA. adj. Marunong; maalam || Nauukol sa karunung̃an.

CIENTO. adj. Sangdaan. || m. Tandang nagpapakilala ng̃ sangdaang bilang.

CIERRE. m. Pagpipinid; pagsasará.

CIERTO, TA. adj. Tunay; tutoó; tapát.

CIERVA. f. Usáng babae.

CIERVO. m. Usáng lalaki.

CIERZO. m. Hang̃in sa hilagà.

CIFRA. f. Bilang. || Pagkakasilò ng̃ dalawá ó tatlóng titik. || Dagling pang̃ung̃usap.

CIFRAR. v. a. Sumulat ng̃ mg̃a unang titik ng pang̃ung̃usap. || fig. Daglîín; paikliín ang salitâ. || v. r. fig. Umiklí; dumaglî ang salitâ.

CIGARRA. f. *Zool.* Kuliglíg.

CIGARRERA. f Babaing manggagawà ng̃ tabako. || Babaing manglalakò ng̃ tabako.

CIGARRERO. m. Lalaking manggagawà ng̃ tabako. || Lalaking manglalakò ng̃ tabako.

CIGARRILLO. m. Sigarilyó.

CIGARRO. m. Tabakong hinihitít.

CILANTRO. m. *Bot,* Halamang kulantró.

CILICIO. m. Damít na magalás na isinusuót ng̃ unang panahón biláng pagpapakasákit. || Tanikalang may tiník na itinatalì sa katawán ng nagpipinetensiya.

CIMA. f. Taluklók ng̃ bundók. || Ang bahaging pinakamataás ng̃ punungkahoy. || *Por cima.* m. adv. Sa kaitaasan.

CIMARRÓN, NA. adj. y s. Nauukol sa alipin ó hayop na namumundók at hîndî pa maamò; simarón.

CIMENTAR. v. a. Simientuhán. || Itatag. || fig. Itayô; simulán.

CIMIENTO. m; Kinatatatagán ng̃ mg̃a haligi ng̃ isáng̃ bahay; batayán. || fig. Simulâ at ugát ng̃ isáng bagay.

CINAMOMO. m. *Bot.* Halamang sinamumo.

CINCO. adj. Limá.

CINCOMESINO, NA. adj. Lilimang buwán.

CINCUENTA. adj. Limángpû.

CHINCHA. f. Sinsá ng̃ gurnasyón ng̃ kabayo.

CINEMATÓGRAFO. m. Pánooran nḡ labás sa anino; sine.
CÍNGULO. m. Taling pamigkís sa kasuutan nḡ parì sa pagmimisa.
CINIFE. m. Lamók.
CINTA. f. Panalì; talì; sintás.
CINTO. m. Pamigkìs sa baywang na balat, sutlà ó estambre.
CINTURA. f. Baywang.
CINTURÓN. m. Pamigkís sa baywang.
CIRCO. m. Sa mḡa romano, poók na pánooran nḡ takbuhan nḡ mḡa karo ó kabayo.
CIRCUIR. v. a, Ligiran; bakuran.
CIRCUITO. m. Binilogbilóg; paligidligid.
CIRCULACIÓN. f. Pagkalat; paglaganap. ‖ Pagtakbó nḡ dugô sa buong katawán.
CIRCULAR. v. n. Kumalat; lumaganap. ‖ Pumaro't pumarito. ‖ Magkasalinsalin ang isáng bagay sa iba't ibáng tao. ‖ com. Magkasalinsalin ang mḡa halagá sa ibá't ibáng kamáy sa pamamagitan nḡ palitan. ‖ adj. Nauukol sa bilog ó sirkulo. ‖ f. Utos ó pasabi nḡ isáng mataás na punò sa kaniyáng mḡa nasasakop. ‖ Sulat ó paunawang ipinadadalá sa ibá't ibáng tao upàng magbalitá nḡ isáng bagay.
CÍRCULO. m. Bilog. ‖ Lalawigan.
CIRCUNCIDAR. v. a. Tulìin. ‖ fig. Putulin; alisin ang isáng bagay.
CIRCUNCISIÓN. f. Pagtutulì.
CIRCUNDAR. v. a. Bakurin; ligirin.
CIRCUNFERENCIA. f. Kabilugan.
CIRCUNLOQUIO. m. Pagpapahabà nḡ mḡa panḡunḡusap; pagpapalawig nḡ salitâ.
CIRCUNNAVEGACIÓN. f. Paglalayág sa paligidligid nḡ lupà.
CIRCUNNAVEGANTE. m. Ang taong naglalayág sa paligidligid nḡ lupà
CIRCUNNAVEGAR. v. a. Layagin ang paligidligid nḡ lupà. ‖ v. n. Maglayág ang isáng sasakyángdagat sa paligidligid nḡ lupà.
CIRCUNSPECTO, TA. adj. Matinô; mabaít. ‖ Iginagalang; kapitapitagan.
CIRCUNSTANCIA. f. Pangyayari. ‖ Kabagayán.
CIRCUNSTANTE. adj. Nasa paligidligid. ‖ adj. pl. Nauukol sa mḡa kaharáp.
CIRCUNVALACIÓN. f. Pagbakod; pagkubkób. ‖ Bakod na nagtatanggól sa isáng liwasan, himpilan at ibp.
CIRCUNVALAR. v. a. Bakuran; kubkubín ang paligidligid nḡ isáng siyudad, hukbó at ibp.
CIRCUNVECINO, NA. adj. Kalapít; nasa paligidligid.
CIRCUNVOLUCIÓN. f. Pagbabalík ó pagpapaligidligid nḡ isáng bagay.
CIRIAL. m. Siryales.
CIRRO. m. Bagâ.
CIRUGÍA. f. Paggamót nḡ mḡa sakít sa pamamagitan nḡ pagbusbós.

CISCO. m. Uling na duróg. ‖ fig. y fam. Kaguluhan; kaingayan.
CISMA. m. Paghiwaláy nğ mğa kasapì sa isáng katipunan ó kapisanan.
CISMÁTICO, CA. adj. y s. Humihiwaláy sa kaniyáng tunay na punò.
CISNE. m. *Zool.* Tagák. ‖ fig. poét. Manunugtóg ó makatang mahusay.
CISURA. f. Punit ó lahang na mababaw nğ isáng bagay. ‖ Sugat na ginagawâ nğ nagsasangriya sa ugát.
CITA. f. Tipanan. ‖ Pagtukoy nğ batás, alituntunin at ibp. upang patunayan ang sinasabi.
CITACIÓN. f. Pagabá; pagtipán.
CITAR. v. a. Abahín; tipanín. ‖ Tumukoy; bumanggít nğ mğa mayakdâ, kasulatan at ibp. upáng patibayan ang sinasabi. ‖ *For* Pagpatalastasán ang isáng tao nğ tungkól sa pagtawag nğ hukuman upang humaráp.
CÍTARA. f. Istrumentong kahawig nğ gitara.
CITARA. f. Bakod na manipís na tisà.
CITERIOR. adj. Nasa gawî rito.
CIUDAD. f. Bayang malakí; siyudad.
CIUDADANÍA. f. Pagkamamamayán.
CIUDADANO, NA. adj. Tagá siyudad. ‖ Nauukol sa siyudad. ‖ m. Mamamayán. ‖ Taong mabuti.
CIVIL. adj. Nauukol sa siyudad. *For* Nauukol sa kagalingan at kayamanang angkín nğ mğa tao.
CIVILIZACIÓN. f. Pagkasulong nğ isáng bayan ‖ Kabihasnán.
CIVILIZADO, DA. p. p. ng Civilizar. ‖ adj. Bihasa.
CIVILIZAR. v. a. Paamùin ang mğa tao sa isáng bayan; pamihasahin. ‖ Turuan; pabihasnín. ‖ v. r. Umamò ang mğa tao sa isáng bayan; mamihasa. ‖ v. r. Matuto; mabihasa.
CIZAÑA. f. Halamang tumutubò sa pagitan nğ mğa palay at trigo ‖ fig. Masamáng hilig. ‖ fig. Ang anománg bagay na sumisirà sa ibáng bagay. ‖ fig. Pagkakaalít.
CLAMAR. v. n. Dumaíng; managhóy. ‖ Sumigáw.
CLAMOR. m. Sigáw. ‖ Taghóy; daíng. ‖ Tugtóg na malungkót nğ kampanang patungkól sa mga patáy.
CLAMOROSO, SA. adj. Nauukol sa ingay nğ taghóy ó daíng nğ maraming tao.
CLANDESTINO, NA. adj. Lihim; tagô.
CLARA. f. Putî ng itlóg. ‖ Kadalanğan nğ buhók na ikinalilitáw nğ bahagi nğ anit. ‖ fam. Pagtilang sangdalî nğ paták ng ulán sa panahóng tagulán na kasabáy ang sangdalíng paglinaw.
CLARABOYA. f. Bintanang salamíng inilalagáy sa bubunğán ó sa itaás nğ pintô na pangpaliwanag.

CLAREAR. v. a. Paliwanagin. || v. n. Magbukángliwaywáy. || v. Magliwanag ang panahón. || v. r. Mañganinag. || fig. y fam. Mahayag nğ dî kinukusà ang mğa panukalà, hañgarin ó mithîin.
CLARECER. v. n. Magbukángliwaywáy.
CLARIDAD. f. Kaliwanagan; aliwalas. || Liwanag.
CLARIFICAR. v. a. Tanglawán; ilawan. || Liwanagan ang isáng bagay. || Palinawin.
CLARO, RA. adj. Maliwanag. || Malinaw. || Malinis; waláng halò || Nanğanğaninag. || Madaling mawatas || Tunay; hayág. || Maaliwalas; waláng ulap.
CLASE. f. Ayos ó bilang nğ mğa taong magkakaurì. || Ayos nğ mğa bagay na magkaisá nğ taglay na urì. || Katipunan nğ mğa batang nagsisipagaral na magkapareho ang pinagaaralan. || Turong ibinibigáy sa arawaraw nğ guró.
CLASIFICACIÓN. f. Pagbubukódbukód; paghuhusay.
CLASIFICADOR, RA. adj. y s. Nagbubukód; naghuhusay.
CLASIFICAR. v. a. Pagbukúdbukurín; husayin.
CLAUDICACIÓN. f. Pagtingkód; pagpiláypiláy.
CLAUDICAR. v. n. Pumiláypiláy; tumingkód. || fig. Gumawâ nğ pakulángkuláng ó waláng ayos.
CLAUSTRO. m. Pasyalang bumabakod sa patyo nğ simbahan ó kumbento. || Pulong na binubuô nğ purò nğ paaralán at mğa gurô.
CLÁUSULA. f. *Gram y Ret.* Katipunan nğ mğa salitàng may buúng kaisipán.
CLAUSURA. f. Pagtitigil nğ mğa pulong nğ kapulunğan ó hukuman.
CLAUSURAR. v. a. Ipinid; tapusin.
CLAVADIZO, ZA. adj. Mapapakuan.
CLAVADO, DA. p. p. nğ Clavar. adj. May mğa pakò. || Nakapakó. || fig. y fam. Bagay; akmâ.
CLAVAMIENTO. m. Pagpapakò.
CLAVAR. v. n. Pakùan; magpakò. || Maginggaste nğ mğa bató sa gintò ó pilak. || fig. y fam. Dayain. || v. r. Mapakò; pumakò; tumimò.
CLAVAZÓN. f. Katipunan nğ mğa pakong nakalagáy sa isáng bagay.
CLAVEL. m. Klabél.
CLAVÍCULA. f. Balagat.
CLAVICULAR. adj. Nauukol sa balagat.
CLAVIJA. f. Kapirasong bakal ó kahoy na hugis pakò na pinagtatalan nğ isáng bagay.
CLAVO. m. Pakò. || Lipák. || fig. Dusang nagpapahirap sa pusò.
CLEMENCIA. f. Habág; awà.
CLEMENTE. adj. Mahabagin; maawain.
CLÉRIGO. m. Parì.
CLICHÉ. m. Bakal na inukitan nğ larawan ó anománg dibuho.
CLIENTE. com. Ang taong nasa ilalim nğ kalingà nğ kapwâ. || Sukì.
CLIENTELA. f. Pagkalingà; pagampón. || Katipunan nğ mğa sukì nğ isáng tao.

CLIMA. m. Singáw ng bawa't lupà.
CLIN. f. Buhók sa batok at liíg ng kabayo.
CLISÉ. m. *Impr.* Bakal na inukitan ng larawan ó anomàng dibuho.
CLÍTORIS. m. *Anat.* Tinggíl.
CLOACA. f. Padaluyán ng tubig na marumí.
CLOQUEAR. f. Humalimhím ang manók ó ibon.
CLOQUEO. m. Pagkokok ng manók na humahalimhím.
CLOQUERA. f. Paghalimhím; paglimlim ng manók ó ibon.
CLUECO, CA. adj. y s. Nauukol sa manók ó ibong humahalimhím.
COACCIÓN. f. Lakás ó dahás na ginagawâ sa kapwà upáng magsalitâ ó gumawâ ng isáng bagay.
COACTAR. v. a. Piliting gumawâ ng isáng bagay sa pamamagitan ng lakás ó dahás
COADJUTOR, RA. m. y f. Katulong at kaalakbáy sa isáng bagay.
COADYUVAR. v. a. Umabuloy; tumulong.
COAGULACIÓN. f. Pamumuô.
COAGULADOR, RA. adj. Nagpapamuô.
COAGULAR. v. a. Pamuuin ang anománg bagay na malabnáw ó tubig. || v. r. Mamuô.
COÁGULO. m. Pamumuô ng dugô.
COARTACIÓN. f. Paghahanggá sa isáng bagay.
COARTAR. v. a. Hangganán; huwág ibigáy ng ganáp ang isáng bagay.
COBARDE. adj. Duwág; mahinang loób; takót.
COBARDEAR. v. n. Maduwág; manghinang loób.
COBARDÍA. r. Kaduwagán; kahinaan ng loób.
COBERTERA. f. Tungtóng; takíp.
COBERTIZO. m. Takíp sa ibabaw ng dingdíng na bató upáng huwág pasukin ng ulán; bubóng na pananggá sa ulán.
COBIJA. f. Talukbohg sa ulo ng mga babae.
COBIJAR. v. a. Takpán. || fig. Patuluyin sa tahanan. || v. r. Magtakíp; magtalukbóng. || v. r. fig. Manuluyan; sumilong.
COBIJO. m. Pagtatakíp. || Pagpapatuloy.
COBRABLE. adj. Masisingíl.
COBRADOR, RA. Nauukol sa asong may daláng pinangaso sa kaniyáng panginoon. || m. Tagápaningíl.
COBRANZA. f. Paniningíl. || Singilin.
COBRAR. v. a. Singilín; maningíl. || Makabawì. || Kamtán; tamuhín. || v. r. Pagsaulan ng hiningá.
COBRE. m. Tansô.
COCCIÓN. f. Paglulutò; pagkalutò.
CÓCCIX. m. *Anat.* Butóng maliít sa dulo ng gulugód sa gawing puwít.
COCEADURA. f. Pagsipà; pagsikad.
COCEAR. v. n. Manipà; manikad.

COCER v. a. Maglutò; lutùin. || Tunawin ang kinain. || v. n. Kumulô ang tubig. || v. r. fig. Magdamdám na matagál ng̃ matindíng sakít.

COCIDO, DA. p. p. ng̃ Cocer. || m. Lutong ulam.

COCIMIENTO. m. Paglulutò.

COCINA. f. Poók na pinaglulutùan; kusinaán.

COCINAR. v. a. Mang̃usinà; maglutò ng̃ mg̃a ulam. || v. n fam. Makialám sa mg̃a bagay na nauukol sa kapuwà; manghimasok.

COCINERO, RA. m. y f. Tagaparglutò; tagapang̃usinà.

COCO. m. Punò ng̃ niyóg. || Niyóg. || *Coco tierno*. Buko.

COCODRILO. m. *Zool*. Buwaya.

COCOTAL. m. Niyugan.

COCOTE. m. Batok.

COCOTERO. m. Punò ng̃ niyóg.

COCHAMBRE. m. fam. Bagay na marumí at masamáng amóy.

COCHE. m. Karwahe; sasakyáng may gulóng.

COCHEAR. v. n. Mang̃utsero.

COCHERO. m. Kutsero.

COCHINA. m. Baboy na babae.

COCHINADA. f. Kababuyan; karumihán; kasalaulàan.

COCHINERÍA. f. Karumihán; kasalaulàan.

COCHINO, NA. m. y f. Baboy. || adj. y s. fig. y fam. Taong salaulà.

CODAZO. m. Dagok ng̃ siko.

CODEAR. v. n. Manikó; sikuhín.

CÓDICE. Aklát na sulat kamáy na kinapapalamnan ng̃ mg̃a lumang kasaysayan.

CODICIA. f. Kasakimán sa yaman. || Imbót; pagiimbót.

CODICIAR. v. a. Magnasang labis; magimbót.

CODICILO. m Habiling nasusulat ng̃ namatáy.

CODICIOSO, SA. adj. Mapagimbót. || fig. y fam. Palagawâ; masipag.

CÓDIGO. m. Aklát na kinapapalamnán ng̃ mg̃a batás sa isáng bansâ; batasán.

CODO. m. Siko. || Panukat na ang habà ay mulâ sa siko hanggáng dulo ng̃ kamáy.

COERCER. v. a. Pigilin.

COERCIÓN. f. Pagpigil.

COERCITIVO, VA. adj. Pumipigil.

COETÁNEO, A. adj. Kapanabáy; kapanahón.

COETERNO, NA. adj. Kapuwà waláng hanggá ó katapusán.

COEXISTENCIA. f. Paglitáw ng̃ isáng bagay na kasabáy ng̃ ibá.

COEXISTIR. v. n. Lumitáw ang isáng bagay na kasabáy ng̃ ibá.

COFIA. f. Lambát na sutlang inilalagáy sa ulo upang malangkóm ang buhók.

COFRADE. m. Ang kakapatíd sa isáng kapisanan sa pagkakawanggawâ.

COFRADÍA. f. Kapisanan sa pagkakawanggawâ.

COFRE. m. Kabán.

COGER. v. a. Tabanan; hawakan; kunin. || Hulihin. || Pulutin. || Masumpungán; matagpuán. || Mahalatâ ang isáng dayà; malaman ang isáng lihim; abutan ang isáng tao sa isáng kapabayâan. || v. n. Magkasiyá || v. r. Matabanan; mahawakan; mahuli.

COGITABUNDO, DA. adj. Tutoóng palaisíp.

COGNACIÓN. f. Pagkakamaganak na malapit sa partes ng̃ babaing nauukol sa isáng angkán.

COGNICIÓN. f. Pagkakilala.

COGNOMENTO. m. Banság na tinatanggáp ng̃ isáng tao hinggíl sa kaniyáng mg̃a kabutihan ó kasamaáng nagawâ.

COGOLLO. m. Talbós; ubod; usbòng

COGOTE. m. Batok; kukote.

COHABITACIÓN. f. Pakikipamahay. || Pamumuhay magasawa ng̃ lalaki at babae.

COHABITAR. v. n. Makipamahay. || Mamuhay magasawa ang lalaki at babae.

COHECHAR. v. a. Sumuhol.

COHECHO. m. Pagsuhol; pagpapasuhol.

COHEREDAR. v. n. Makimana.

COHEREDERO, RA. m. y f. Nakikimana.

COHERENCIA. f. Pagkakaanib ó pagkakasamasama ng̃ mg̃a bagay sa ibà.

COHESIÓN. f. Pagkakasama ó pagkakaanib ng̃ mg̃a bagay. || Pagkakakabít.

COHESIONAR. v. a. Pagkabitin; pagsamahing maigi ang dalawáng bagay.

COHETE. m. Kuwitis.

COHETERÍA. f. Katipunan ng̃ mg̃a kuwitis. || Pagawaan ng̃ mg̃a kuwitis. || Tindahan ng̃ mg̃a kuwitis.

COHETERO. m. Magkukuwitis.

COHIBICIÓN. f. Pagpigil.

COHIBIR. v. a. Pigilin.

COINCIDENCIA. f. Pagkakaayon. || Pagkakataón.

COINCIDIR. v. n. Magkaayon; magkaayos. || Magkasabáy ang pangyayari ng̃ dalawáng bagay; magkataón.

COINQUINARSE. v. r. Magkadung̃is; magkamansá.

COITO. m. Pagsiping ng̃ lalaki sa babae

COJEAR. v. n. Tumingkód; lumakad ng̃ papiláypiláy. || fig. y fam. Magkulang sa katuwiran sa iláng pagkakataón.

COJERA. f. Pagkapilay; pamimilay.

COJÍN. m. Unang inuupán, niluluhurán ó sinasandalán,

COJO, JA. adj. y s. Piláy. || Nauukol sa hayop ó tao na nawalán ng̃ isáng paá. || fig. Nauukol din sa mg̃a kasangkapang kulang ng̃ isá sa mg̃a paá.

COL. f *Bot*. Halamang koles.

COLA. f. Buntót. || Dulong mahabà ng̃ laylayan ng̃ likód ng̃ saya. || Tilamsík ng̃ liwanag na buô ng̃ iláng kometa. || Kolang pangdikít.

COLABORACIÓN. f. Pakikitulong.

COLABORADOR, RA. m. y f. Katulong sa pagsulat.

COLABORAR. v. n. Makitulong sa paggawâ ó sa pagsulat.

COLADERA. f. Salàán.

COLADOR. m. Panalà.

COLADURA. f. Pagsalà.

COLAPICIS. f. Buntót ng̃ isdâ.

COLAR. v. a. Salàin. || Paputiín ang damit matapos malabhán; kulahín. || fam. Uminóm ng̃ alak. || v. r. Pumasok ng̃ waláng pahintulot ó patagô sa isáng poók.

COLATERAL. adj. Nauukol sa mg̃a tabí ó tagiliran ng̃ isáng bahay. || Nauukol sa kamaganak na may kalayúan.

COLCHA. f. Pangtakíp sa hihigán

COLCHÓN. m. Kalang na malambót sa hihigán; kultsón.

COLEADA. f. Pagaspás ng̃ buntót ng̃ isdâ ó hayop.

COLEAR. v, n. Magpaspás ng̃ buntót ang isdâ ó hayop.

COLECCIÓN. f. Katipunan ng̃ mg̃a bagay na magkakaurì.

COLECCIONAR. v. a. Tipunin ang mg̃a bagay na magkakaurì.

COLECCIONISTA. com. Tagapagtipon ng̃ mg̃a bagay na magkakaurì.

COLECTA. f Pamumudmód ng̃ isáng buwís na nasisingil. || Paglikom ng̃ mg̃a abuloy ng̃ mg̃a nagkakatipon sa isàng kasayahan.

COLECTOR, m. Tagapaglikom; tagapaning̃íl.

COLEGA. f. Kasama sa paaralán, hanapbuhay at ibp. pinapasukan.

COLEGIAL. adj. Nauukol sa paaralán. || m. Ang nagaaral na nagtitirá sa loób ng̃ paaralán.

COLEGIO. m. Paaralán.

COLEGIR. v. a. Tipunin; pagsamahin ang mg̃a bagay na magkahiwaláy. || Pagkunan.

CÓLERA. f. Galit; poót. || m. Sakít na pagtatapón; kursó't suka.

COLÉRICO, CA. adj. Nauukol sa galit ó poót. || Nauukol sa sakít na kursó t suka. || fig. Magagalitín.

COLETA. f. Buhók na tinirintás at nakalawít sa likuran. || fig. y fam. Karagdagang maiklí sa sulat ó salitâ.

COLGADERO. m. Sabitán.

COLGADURA. f. Katipunan ng̃ mg̃a kayong iginagayák sa mg̃a dingdíng ó hihigán.

COLGAR. v. a. Isabit; ibitin. || || Gayakán ng̃ mg̃a palawit na kayo || fig. y fam. Bitayin; bigtihín. || v. n. Mabitin.

COLICUAR. v. a. Tunawin; lunawin. || v. r. Matunaw; malunaw.

COLIGARSE. v. r. Maganib; magpisan.

COLINA. f. Pantukin; buról.

COLINDANTE. p. a. ng̃ Colindar. || adj. Karatig lupà.

COLISEO. m. Dulaan.

COLISIÓN. f. Pagkabanggá. || fig. Paglalaban; pagaaway.

COLMADO, DA, p. p. ng̃ Colmar. || adj. Tigíb; saganà.

COLMAR. v. a. Tigibín; punûin || fig. Pasaganâin.

COLMENA. f. Bahaypukyutan.

COLMENAR. m. Poók ng̃ mg̃a bahaypukyutan.

COLMILLO. m. Pang̃il.

COLMO. m. Bahaging lumalabis sa sukat; kalabisan sa takal. || fig. Katigibán; kaganapán. || Bubuñgáng dayami, pawid ó kugon.

COLOCACIÓN. f. Paglalagáy; paglagáy. || Kalagayan. || Pinapasukang hanapbúhay.

COLOCAR. v. a. Ilagáy ang isáng tao ó bagay sa poók na nalalaan. || fig. Ipasok sa hanapbuhay ang isáng tao. || v. r. Lumagáy.

COLOCUTOR, RA. m. y f. Kausap.

COLONIA. f. Katipunan ng̃ mg̃a taong nagpupuntá sa isáng bayan upáng manirahan. || Lupang sinasakop ng̃ isáng bansang dayuhan.

COLONIZABLE. adj. Masasakop.

COLONIZACIÓN. f. Pagsakop.

COLONIZADOR, RA. adj. y s. Mananakop sa bayan ng̃ may bayan.

COLONIZAR. v. a. Sakupin ang isáng bayan ng̃ bansáng dayuhan.

COLONO. m. Ang sakóp; ang namamayan sa isáng bayang sakóp ng̃ ibàng bayan.

COLOQUIO. m. Salitaan; usapan ng̃ dalawáng tao.

COLOR. m. Kulay. || fig. Dahilán. || fíg. Katutubong urì ng̃ iláng bagay.

COLORADO, DA. adj. May kulay. || Pulá. || fig. Nauukol sa salaulà at malaswáng salità sa pakíkipagusáp.

COLORAR, v. a. Kulayan; tinain.

COLORETE. m Pang̃ulay sa mukhâ.

COLOSAL. adj. Nauukol sa malakíng estatuwa. || fig. Malakíng bigwás kaysa karaniwan.

COLOSO. m. Estatuwang malaking dì pangkaraniwan. || fig. Tao ó bagay na dahil sa uring tagláy ay natatang̃ì ng̃ labis sa ibá.

COLUMBINO, NA. adj. Nauukol sa kalapatì; kawang̃ís ng̃ kalapatì.

COLUMBRAMIENTO. m. Paganinaw.

COLUMBRAR. v. a. Aninawin; masdán sa malayò. || fig. Bakasín; tuntunin.

COLUMNA. f. Haligi. || Mukhà ng̃ pahayagàn; talatà.

COLUMPIAR. v. a. Uguyin. || v. r. Magugóy; umugóy. || v. r. fig. Gumibanggibang sa paglakad.

COLUMPIO. m. Lubid na pinaguuguyan.

COLLADO. m. Gulód.

COLLAR. m. Pangliíg na iginagayák ng̃ mg̃a babae || Buklód sa liíg; kulyar.

COLLERA. f. Pangliíg na balát na may palamán ng̃ mg̃a kabayong isínisingkáw.

COLLÓN, NA. Duwág.

COMA. f. Kudlít na ginagamit sa pagsulat.

COMADRE. f. Hilot. || Iniiná; kumare. || fam. Kalapítbahay at kaibigang babai.

COMADRÓN. m. Manggagamot na humaharáp sa pang̃ang̃anák; salag.

COMARCA. f Bayan.

COMBATE. m. Pagaaway; paglalaban ng̃ mg̃a tao ó ng̃ mg̃a hayop. || Pakikibaka sa sariling kalooban.

COMBATIBLE. adj. Mababaka ó masasakop.

COMBATIDOR. m. Mangbabaka.

COMBATIENTE. p a. ng̃ Combatir, Bumabaka. || m. Ang bawa't isá sa mg̃a kawal na bumubuô ng̃ isáng hukbó.

COMBATIR. v. n. Makipagaway; makibaka. || v. a. Salakayin; bakahin. || fig. Salung̃atín; tutulan.

COMBINABLE. adj. Mapagsasama.

CONBINACIÓN. f. Pagsasama.

COMBINAR. v a. Pagsamahin ang magkakaibáng bagay upáng mabuô. || Pagpisanin ang mg̃a hukbó.

COMBUSTIBLE. adj. Mangyayaring magalab. || Madalíng magning̃as. || m. Kahoy na panggatong.

COMBUSTIÓN. f. Pagkasunog; pagaalab.

COMEDERO, RA. adj. Makakain. || m. Pakanan sa mg̃a hayop; labang̃án.

COMEDIA. f. Dulâ.

COMEDIANTE, TA. m. y f. Ang lumalabás sa dulâ.

COMEDIDO, DA. p. p. ng̃ Comedir ó comedirse. || adj. Magalang; mapitagan.

COMEDIO. m. Kalagitnaan ng̃ isáng kaharian, poók ó kaparang̃an. || Tagál ng̃ panahóng humahatì sa dalawáng takdang panahón.

COMEDIMIENTO. m. Pitagan; galang.

COMEDIR. v. a. ant. Isipin; isaalangalang. || v. r. Magayos; maghinhín ng̃ asal; magpigil. || Humandóg.

COMEDOR, RA. m. y f. Palakaín. || m. Kainán.

COMENSAL. com. Kasalo. || Ang bawa't isá sa kumakain sa iisáng dulang.

COMENTAR. v. a. Ipaliwanag ang nilalamán ng̃ isáng akdâ upáng madalíng malining ang kahulugán. || fam. Gumawâ ng̃ mg̃a paliwanag.

COMENTARIO. m. Kasulatang ginagamit na pangpaliwanag sa isáng akdâ upáng madalíng malining ang kahulugán. || fig. Paliwanag. || fam. Bulúngbulung̃an hinggíl sa mg̃a tao ó pangyayarì sa buhay na pangkaraniwan.

COMENZAR. v. a. Simulán; umpisahán. || v. n. Magsimulâ; magmulâ.

COMER. v. n. Kumain. || Manang-halì. || fam. Tamasahin ang isáng bagay. || fig. Gugulin; ubusin ang kayamanan. || fig. Magsalitâ ng̃ maguló at hindî mapagbigkás ang ibang salitâ; makaligtaán. || m. Pagkain.

COMERCIABLE. adj. Makakalakla.

COMERCIANTE. p. a. ng̃ Comerciar. Nang̃ang̃alakal. || s. Mang̃ang̃alakál.

COMERCIAR. v. n. Mang̃alakal. || fig. Makipagalám ang isáng tao sa ibá.

COMERCIO. m. Pangangalakal. || Pakikipagalám ng mga tao ó bayan sa kapwâ nilá. || Kalakal. || Bahaykalakal.
COMESTIBLE. adj. Makakain. || m. pl. Mga pagkain.
COMETA. m. *Astrol,* Bituing malaking may buntót. || f. Saranggola.
COMETER. v. a. Ipagkatiwalà. || Magkamít; makagawâ.
COMETIDO. m, Habilin; atas na tungkulin.
COMEZÓN. f. Pagkatí. || fig. Balisa ng kalooban dahil sa pagnanasà ng isáng bagay.
COMICIOS. m. Halalan.
CÓMICO, CA. adj. Nauukol sa dulâ. || m. y f. Ang lumalabás sa dulàan.
COMIDA. f. Pagkain. || Tanghalian.
COMIENZO. m. Pagsisimulâ; paguumpisá.
COMILÓN, NA. adj. y s. Palakain; matakaw.
COMISARIO, RIA. m. y f. Ang taong pinaguukulan ng isáng bagay. || m. Kumakatawán sa kapakanan ng ibá.
COMISIÓN. f. Pagkakamit; pagkakagawâ ng anománg bagay. || Utos at pahintulot na ibinibigáy ng isáng tao sa isá upáng gumawâ ng anómáng habilin ó makipagtuós sa anománg usapín. || Habilin. || Katipunan ng mga taong pinaghabilinan ng anománg bagay ng isáng kapisanan ó kapangyarihan.
COMITÉ. m. Lupon ng mga taong inihalal upáng magusap ng natutungkól sa isáng bagay.
COMITIVA. f. Lupon ng mga taong paparoong magkakasama sa isáng poók.
COMO. adv. Paano; papano; sa anong paraan. || Kapara; gaya || Sa anóng dahilan. || conj. cond. Kung; pagka't.
CÓMODA. f. Taguán ng damit ó kasangkapan. || Aparador na mababà.
COMODIDAD. f. Kaluagan ng sarili. || Kaayusan; pagkakaangkóp ng mga bagay. || Kapakinabangán.
CÓMODO, DA. adj. Makabuluhán; marapat; angkóp.
COMPACTO, TA. adj. Siksík.
COMPADECER. v. a. Kahabagán; kaawaán. || v. r. Mahabág; maawà.
COMPADRAZGO, m. Pagkukumpare.
COMPADRE. m. Kumpare.
COMPAÑERISMO. m. Pakikisama.
COMPAÑERO, RA. m. y f, Kasama; kaalakbáy.
COMPAÑÍA. f, Pakikisama. || Kasama. || Samahán.
COMPARACIÓN. f. Pagtutulad; pagpaparis.
COMPARAR. v. a. Itulad; iparis; ipara.
COMPARECENCIA. f. *For.* Pagharáp ng isáng tao sa hukóm.

COMPARECER. v. a *For*. Humaráp ang isáng tao sa hukóm; dumulóg sa maykapangyarihan.
COMPARTIMIENTO. m. Pagmumudmód. || Silíd; hatì.
COMPARTIR. v. a. Bahagihin; hatian. || Ipamahagi.
COMPÁS. m. Kumpás. || Sukat.
COMPASAR. v. a. Sukatin ng kumpás. || fig. Ayusin; sukatin;
COMPASIÓN. f. Habág; awà.
COMPASIVO, VA. adj. Mahabagin; maawain.
COMPATIBILIDAD. f. Pagkakasanib; pagkakasama.
COMPATIBLE. adj. Maiaanib; maisasama.
COMPATRIOTA. com. Kababayan.
COMPELER. v. a. Pilitin.
COMPELIMIENTO. m. Pagpilit.
COMPENDIAR. v. a. Padagliin; paikliín ang isáng kasulatan.
COMPENDIO. m. Kasulatang ma iklî.
COMPENSABLE. adj. Magagantì.
COMPENSACIÓN. f. Pagganti; kagantihan. || *For*. Pagkakapatas.
COMPENSADOR, RA. adj. y s. Gumagantí; pumapatas.
COMPENSAR. v. a. Gantihín; patasan. || v. r. Gumantí; mapatasan.
COMPENSATIVO, VA. adj. Gumagantí; pumapatas.
COMPETENCIA. f. Pagtatalo; paglalaban ng̃ dalawáng tao dahil sa isáng bagay; pagpapang̃agáw. || Pagkakaukol. || Karapatán.
COMPETENTE. adj. Marápat; bagay.
COMPETER. v. a. Maukol; marapat.
COMPETIDOR, RA. adj. y s. kalaban; kapang̃agáw.
COMPETIR. v. n. Magtalo; maglaban dahil sa isáng bagay; magpang̃agáw.
COMPILACIÓN. f. Pagtitipon ng̃ mg̃a balità ó bagay.
COMPILAR. v. a. Tipunin sa isáng aklát ang mg̃a ibá't ibáng bahagi ng̃ mg̃a aklát ó kasulatan.
COMPINCHE. com. fam. Kaibigan; kasama.
COMPLACIENCIA. f. Pagpapaunlák; pagbibigáy loób.
COMPLACER. v. a. Paunlakán; pagbigyáng loób. || Malugód; masiyaháng loób.
COMPLEMENTO. m. Kaganapán; kasukdulán ng̃ isáng bagay. || *Gram*. Pang̃ung̃usap ó salitáng kinauuwián ng̃ kahulugan ó gawain ng̃ verbo.
COMPLETAR. v. a. Tapusin; lubusín.
COMPLETO, TA. adj. Ganáp; lubós; buô.
COMPLEXIÓN. f. *Fisiol*. Pangang̃atawán.
COMPLICAR. v. a. Paghaluin; pagsamahin ang mg̃a bagay na magkakaibá. || v. r. Maguló.
CÓMPLICE. com. Kasama sa pagkakasala; kasabuwát; karamay.
COMPLOT. m. fam. Pagsasabuwátan. || fam. Sigalót.

COMPONER. v. a. Husayin; ayusin. ‖ Pagyamanin. ‖ Gayakán; palamutihan. ‖ Kumathâ. ‖ *Impr.* Magayos nğ mğa pangungusap, titík, dahon ng aklát sa limbagan. ‖ v. n. Tumulâ. ‖ Gumawâ nğ tugtugin.

COMPORTAMIENTO. m. Kaasalan; kaugalian.

COMPOSICIÓN. f. Pagaayos. ‖ Pagkakasundô nğ dalawá ó higít sa dalawáng tao. ‖ Sinulat; akdâ. ‖ *Impr.* Katipunan nğ mğa titík ó moldeng isasakáy sa limbagan.

COMPOSITOR, RA. adj. y s. Tagapagayos.

COMPOSTURA. f. Pagkabuô; kayarian. ‖ Pagaayos nğ isáng bagay na magkahiwaláy. ‖ Kaayusan; kalinisan. ‖ Halò. ‖ Kahinhinán.

COMPOTA. f. Kusilbá.

COMPRA. f. Pagbilí ‖ Pinamilí.

COMPRABLE. adj. Mabibilí.

COMPRADOR, RA adj. y s. Mamimili. ‖ m. Tagapamilí araw-araw.

COMPRAR. v. a. Bilhín; bumilí; mamili. ‖ Suhulan.

COMPRENDER. v. a. Saklawín; sakupin. ‖ Ilulan; ilakíp. ‖ Unawain; talastasín; tarukin. ‖ v. r. Malulan; malakip.

COMPRENSIBLE. adj. Masasakláw. ‖ Mailululan. ‖ Mauunawà; matatalastás.

COMPRENSIÓN; f. Pagsakláw. pagunawà.

COMPRIMÍR. v. a. Higpitín; kumpísin; pitisin.

COMPROBAR. v. a. Patutohanan; patunayan.

COMPROMETER. v. a. Ilagáy sa ilalim nğ pagkakaisá sa kamay nğ isáng tao ang pagpapasiyá sa isáng usapín ó ibáng bagay. ‖ Ipanğanyayà ang kapuwâ; isubò sa kapanğaniban. ‖ Papanagutín. ‖ v. r. Mapanğanyayà; masubò sa kapanğaniban. ‖ Managót.

COMPROMISO. m. Kasunduan nğ mga naguusáp. ‖ Kapanagutan; panğunğusap na nabitíwan. ‖ Tungkuling sukat isakatuparan.

COMPULSA. f. *For.* Salin nğ isáng kasulatan ó kahatulan, na kinuha sa Hukuman.

COMPULSAR v. a. *For.* Kumuha nğ salin. ‖ Siyasatin ang dalawá ó higít sa dalawáng kasulatan.

COMPUNCIÓN. f. Pagdaramdám sa nagawáng kasalanan.

COMPUNGIRSE. v. r. Magdamdám sa nagawáng kasalanan.

COMPUTACIÓN. f. Bilang; taya.

COMPUTAR. v. a. Bilanğin; tayahin ang isáng bagay sa pamamagitan nğ mğa bilang.

CÓMPUTO. m. Pagbilang; taya.

COMULGAR. v; a. Subuan. ‖ v. n. Makinabang; pasubò.

COMULGATORIO. m. Poók na pinagsusubuan sa mğa nakikinabang.

COMÚN. adj. Hayág sa madlâ. ‖ Karaniwan; palasak; kalát sa marami. ‖ Mababang urì; alipustâ. ‖ m. Palikuran. ‖ *Por lo común.* m. adv. Ang karaniwan; ang kadalasán.

COMUNICACIÓN. f. Pagpapatalastás; pagpapahayag. ‖ Pakikipagtalastasan.

COMUNICAR. v. a. Ipatalastás. ‖ Ipagtapát; ipahayag. ‖ Kausapin; pakipagusapan sa pamamagitan ng̃ salitâ ó sulat. ‖ v. r. Makipagusap; makipagtalastasan.

COMUNIDAD. f. Pangkalahatán. ‖ Kapisanan ng̃ mg̃a taong nabubuhay sa ilalim ng̃ mg̃a alituntunin ó batás.

COMUNIÓN. f. Pakikipagtalastasan. ‖ Pakikinabang. ‖ Kapisanan ng̃ mg̃a taong nabubuô sa iisáng sampalataya.

CON. prep. Sa; ng̃. ‖ Kasama. ‖ *Con tal que.* conj. cond. Kailán pa ma't.

CONATO. m. Pagsisikap sa paggawâ ng̃ isáng bagay. ‖ Hilig; layunin. ‖ *For.* Kilos at pagkakasalang sinimulán ng̃uni t dî sumapit na maisagawâ ng̃ lubusan.

CONCAVIDAD. f. Kahungkagán; pagkahungkág.

CÓNCAVO, VA. adj. Hungkág. ‖ m. Kahunakagán.

CONCEBIR. v. n. Maglihí. ‖ fig. Maunawà; mawatas; matantô.

CONCEDER. v. a. Ipagkaloób; ibigáy. ‖ Pumayag.

CONCEJAL. m. Kagawad ng sangguniang bayan.

CONCEJO. m. Sangguniang bayan.

CONCENTRACIÓN. f. Paggigitnâ; paggitnâ.

CONCENTRAR. v. a. fig. Igitnâ; ipagitnâ. ‖ v. r. Gumitnâ; mapagitnâ.

CONCEPCIÓN. f. Paglilihí. ‖ Pagunawà; pagwatas.

CONCEPTO. m. Diwà. ‖ Kaisipáng ipinahahayag sa pamamagitan ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap. ‖ Lining; panukalà.

CONCEPTUAR. v. a. Magkaroóng diwà sa isáng tao ó bagay.

CONCERNIENTE. p. a. ng̃ Concernir. Nauukol.

CONCERNIR. v. n. Maukol; mahinggíl.

CONCERTAR. v. a. Ayusin; husayin ang isáng bagay. ‖ Tuusín ang halagá ng̃ isáng bagay. ‖ Pakipagkayarian ó pakipagkasunduan ang isáng kalakal. ‖ Papagkasunduin. ‖ Pagisahín ang tunog ng̃ dalawáng kasangkapan sa musika. ‖ Pagayusin ang dalawáng bagay. ‖ v. r. Maayos; magkaayos. ‖ Magkasundô; magkayari sa isáng kalakal. ‖ Magkaisá ang tunòg ng̃ dalawáng istrumento.

CONCESIÓN. f. Pagkakaloób; pagbibigáy.

CONCIENCIA. f. Sariling kalooban; budhî. ‖ Sariling pagkilala ng̃ masamâ at magalíng.

CONCIERTO. m. Mabuting pagkakaayos at kalagayan ng̃ mg̃a bagay. ‖ Pagkakasundô. ‖ Tipan.

CONCILIABLE. adj. Maaaring magkasundô.

CONCILIACIÓN. f. Pagpapakasundô. ‖ Pagkakatugmâ ó pagkakawang̃is ng̃ isáng bagay sa isá. ‖ Ling̃ap ó kaling̃à.

CONCILIADOR, RA. adj. Nag papakasundô.
CONCILIAR. v.a. Papagkasunduin. || Akitin ang damdamin at kabutihangloób ng̃ kapuwâ. || fig. Isaayos. || v. r. Magkasundô.
CONCLAVE. m. Poók na pinagpupulung̃an ng̃ mg̃a kardenal sa paghahalal ng̃ papa. || Kapulung̃an ng̃ mg̃a kardenal. || fig. y fam. Pagpupulong ng̃ mg̃a tao upáng pagusapan ang isang bagay.
CONCLUIR. v. a. Tapusin; wakasán ang isáng bagay. || Ubusin. || Hikayatin ang kapuwâ sa katuwiran. || v. r. Matapos; mawakasan; malutas.
CONCLUSIÓN. f. Pagtapos; pagkatapos. || Wakás at kahanggahanan ng̃ isáng bagay.
CONCORDANCIA. f. Pagkakawastò ng̃ isáng bagay sa isá.
CONCORDAR. v. a. Pagwastuin. || v. n. Maakmâ; maayos.
CONCORDE. adj. Sangayon; kaayon; kasundô.
CONCORDIA. f. Pa kakasundô; pagkakaayos.
CONCRETO, TA. adj. Ganáp; sarili.
CONCUBINA. f. Babaing kinakasama ng̃ isáng lalaki; kalunyà.
CONCUBINARIO. m. Ang may kinakasamang babai.
CONCUBINATO. m. Pang̃ang̃alunyà.
CONCULCACIÓN. f. Pagyurak; pagtapak.
CONCULCAR. v a. Yurakan; tapakan; tungtung̃án.
CONCUÑADO, DA. m. y f. Bilás
CONCUÑO, ÑA. m. y f. Bilás.
CONCUPISCENCIA. f. Hilig at mg̃a pagnanasà sa mg̃a katuwaan sa lupà. || Hilig na waláng tuto sa kahalayan.
CONCURRENCIA. f. Pagkakatipon ng̃ mg̃a tao sa isáng poók. || Pagdalò; pagtulong.
CONCURRIDO, DA. p. p. ng̃ Concurrir. || adj. Nauukol sa poók na matao.
CONCURRIR. v. n. Magkatipon sa isáng poók ang ibá't ibáng mg̃a tao. || Umabuloy. || Dumaló.
CONCURSO. m. Pagkakatipon ng maraming tao sa isáng poók. || Pagdaló; pagtulong. || Timpalák.
CONCHA. f. Kapís.
CONCHABAR. v. a. Pagsamahin, pagpisanin. || Sabuwatin; sapakatín. || v. r. Magsabuwatan; magsapakatan.
CONDECORACIÓN. f. Pagpapadilag. || Krus ó medalyang isinasabit bilang parang̃ál.
CONDECORAR. v. a. Padilagín;; parang̃alán.
CONDENA. f. Kahatulán; kaparusaháng gawad ng̃ hukóm.
CONDENACIÓN. f. Paghatol; pagpaparusa.
CONDENAR. v. a. Hatulan; gawaran ng̃ kaparusahán ng̃ hukóm ang isáng salarin. || Pawaláng kabuluhan ang isáng aral ó palagáy dahil sa nakapipinsalà ó masamà. || v. r. Umamin sa kasalanan. || Magpakasamâ magpasawaláng hanggán.

CONDENSAR. v. a. Paliitin ang isáng bagay; sinsinán. || Palaputin. || fig, Dagliín ang isáng sulat. || v. r. Suminsín; lumapot.

CONDESCENDER. v. n. Pumayag sa kagustuhan ng̃ kapuwà; pahinuhod.

CONDICIÓN. f. Asal; katutubò ó kalagayan ng̃ mg̃a bagay. || Paguugalì. || Kalagayan; katayuan ng̃ isáng tao. || Pasubalì.

CONDICIONAL. adj. May pasubalì.

CONDIGNO, NA. adj. Karapatdapat.

CONDIMENTO. m. Sangkáp na pangpalasa sa lutò.

CONDISCÍPULO, LA. m. y f. Kasama sa pagaaral.

CONDOLERSE. v. r. Makiramay sa kahirapan; makidalamhatì.

CONDONACIÓN. f. Pagpapatawad.

CONDONAR. v. a. Patawarin sa isáng pagkakautang ó kaparusahán.

CONDUCCIÓN. f. Paghahatíd; pamamatnugot.

CONDUCIR. v. a. Dalhín; ilipat. || Samahan; ihatíd. || Pang̃asiwaan ang isáng kalakal. || v. r. Magpakabuti; magpakahusay; mag pakaayos sa gawain.

CONDUCTA. f. Pamamahalà; pamamatnugot. || Paguugalì; asal.

CONDUCTO. m. Padaluyangtubig; kanál. || Alulod.

CONDUCTOR, RA. adj. y s. Tagapamatnugot; tagapaghatíd; pumapatnubay.

CONEJO. m. Kuneho.

CONEXIÓN. f. Pagkakadugtóng; pagkakakabit; pagkakasama.

CONEXO, XA. adj Kadugtóng; kakabít; kasama.

CONFABULACIÓN. f. Pagsapakát; pagsasapakatan.

CONFABULAR. v. a. Sapakatín. || v. r. Magsapakatan; magsabuwatan

CONFECCIÓN. f. Paggawâ; paghusay; pagyarì.

CONFECCIONAR. v. a. Gawin; ayusin; yariin.

CONFEDERACIÓN. f. Pagkakaisá ng̃ mg̃a tao ó ng̃ mg̃a bansâ. || Katipunan ng̃ mg̃a tao ó bansang magkakaisá.

CONFEDERAR. v. a. Pagkaisahin; pagsamahin. || v. r. Magkaisá; magkasama.

CONFERENCIA. f. Panayám; usapan. || Pagpupulong.

CONFERENCIAR. v. n. Magpanayám; makipagusap.

CONFERIR. v. a. Pagtularin; pagparisin. || Ipagkaloób ó ibigáy ang isáng bagay, gaya ng̃ karang̃alan, tungkulin at ibp. || Pagusapan ng̃ mg̃a tao ang natutungkól sa isáng bagay ó kalakal.

CONFESAR. v, a. Ipahayag ng isáng tao ang kaniyáng mg̃a gawâ, diwà ó damdamin. || Kilalanin at ipagtapát ng̃ isáng tao sa pamamagitan ng̃ lakás ó pilit ang isáng bagay na ayaw ipahayag. || Umamin. || Kumpisalin. || v. r. Magkumpisál.

CONFESIÓN. f. Pagtatapát; pagamin || Pangungumpisál.
CONFESOR. m. Paring kumukumpisál.
CONFIABLE. adj. Mapagtitiwalaan.
CONFIANZA. f. Pagtitiwalà; pananalig; pagasa. || Siglá at lakás sa paggawâ. || *En confianza*. m. adv. Palihím.
CONFIAR. v. n. Magtiwalà; manalig. || v. a. Ipagkatiwalà.
CONFIDENTE. adj. Tapát; pinagkakatiwalaan. || com. Katapatan: kapahayagan ng mga lihim. || Tiktík.
CONFÍN. adj. Humahanggá. || m. Hanggahan.
CONFINANTE. p. a. ng Confinar. Humahanggá.
CONFINAR. v. n. Humanggá. || v. a. Itapon ang isáng tao sa ibáng lupâ.
CONFIRMACIÓN. f. Pagpapatunay; pagpapatibay. || Pagkukumpíl.
CONFIRMANDO, DA. m. y f Ang taong kukumpilán.
CONFIRMAR. v. a. Patunayan; patibayan. || Magkumpíl.
CONFIRMATORIO, RIA. adj. Nagpapatunay; nagpapatibay.
CONFISCACIÓN. f. Pagsamsám sa mga pagaarì.
CONFISCADOR, RA. adj. y s. Sumasamsám sa mga pagaarì.
CONFISCAR. v. a. Samsamin ang mga pagaarì.
CONFITAR. v. a. Tigmakín ng asukal. || Kusilbahín. || fig. Patamisín.
CONFITE. m. Kumpitis; matamís.
CONFITERÍA. f. Gawàan ng matamís. || Tindahan ng matamís.
CONFITERO, RA. m. y f. Manggagawà ng matamís.
CONFLAGRACIÓN. f. Sunog. || fig. Pagkagulóng biglâ ng mga bayan ó bansâ.
CONFLAGRAR. v. a. Sunugin. || v. r. Magkasunog.
CONFLICTO. m. Paglalaban; digmaan. || fig. Pakikilaban at paghihinagpís ng kalooban. || fig. Kagipitan.
CONFLUENCIA f. Pagtatagpò ng dalawáng ilog sa isáng poók, || Poók na pinagtatagpuan ng dalawáng ilog ó daan.
CONFLUIR. v. n. Magkatagpò ang dalawáng ilog sa isáng poók. || fig. Magkatagpò sa isáng gawî ang dalawáng daan. || fig. Magkatatagpò sa isáng poók ang maraming taong galing sa ibá't ibáng dako.
CONFORMAR. v. a. Iayos; iakmâ. || v. n. Umayon. || v. r. Maayos; maakmâ. || Pumayag; sumangayon.
CONFORME. adj. Ayos; akmâ. || Kasundô; kaayon. || Sangayon at nagtitiís sa mga kasaliwaang palad. || adv. m. Sangayon sa.
CONFORMIDAD. f. Pagkakawangkî ng dalawáng tao. || Pagkakaayos ng dalawáng bagay. || Pakakasundô. || Pagsangayon; pag payag. || Pagayon at pagtitiís sa mga kasaliwaang palad.

CONFORTAR. v. a. Palakasín ang loób; patapangin. || Pasiglahín; aliwín. || v. r. Lumakás ang loób; tumapang. || Sumiglá; maalíw.

CONFRATERNIDAD. f. Pagkakapatiran; pakikikipagkapatiran.

CONFRATERNIZAR. v. a. Makipagkapatiran; gawíng kapatid.

CONFRICAR. v. a. Kuskusín; hagurin.

CONFRONTACIÓN. f. Paghaharáp.

CONFRONTAR. v. a. Iharáp ang isáng tao sa kapuwà. || Pagparisin ang dalawáng bagay, gaya ng̃ mg̃a kasulatan. || Pagharapín. || v. n. Humanggá. || fig. Makaugalì. || v. r. Magkaharáp. || v. r. fig. magkaugalì.

CONFUNDIR. v. a. Guluhín. || Pagsamahin ang mg̃a bagay na magkakaibá. || Lituhín. || fig. Duhagihin; ilupaypay; hiyâín. || fig. Guluhín ang isip ng̃ isáng tao hanggáng sa dî magkamayaw. || v. r. Maguló. || v. r. Malitó. || v. r. fig. Maduhagi; malupaypay; mahiyâ. || v. r. fig. Hindî magkamayaw ang isáng tao dahil sa pagkaguló ng̃ isip.

CONFUSIÓN. f. Kaguluhán; hindî pagkakamayáw. || fig. Kaligaligán; kawalán ng̃ kapanatagán. || fig. Pagpapakababà; pagkalupaypáy.

CONFUSO, SA. p. p. irreg. ng̃ Confundir. || adj. Maguló; waláng husay; hindî magkamayaw. || Malabò; nakapagaalinlang̃an.

CONGELAR. v. a. Pamuuín. || v. r. Mamuô.

CONGÉNERE. adj. Kaurì; iisáng pinagmulán.

CONGENIAR. v. n. Makaugalì; Magkaisá ng̃ hilig.

CONGOJA. f. Panghihimatáy. || Pighatî.

CONGRATULACIÓN. f. Pakikigalák; pakikilugód.

CONGRATULAR. v. a. Makigalák; makilugód sa isáng taong nagtamó ng̃ isáng kapalaran. || v. r. Magalák; malugód.

CONGREGACIÓN. f. Pagpupulong ng̃ mg̃a tao hinggíl sa isáng kalakal. || Kapisanan ó katipunan ng̃ mg̃a tao.

CONGREGAR. v. a. Tipunin; pagsamahin. || v. r. Magtitipon; magsasama.

CONGRESO. m. Kapulung̃an ng̃ mg̃a tao upáng pagusapan ang natutungkól sa isáng kalakal ó kapakanán ng̃ pamahalâan.

CONJETURA. f. Hakahakà; palagáy na maáaring magkatutoo.

CONJETURAR. v. a. Hakàin; magpalagáy.

CONJUGACIÓN. f. *Gram*. Pagbibigkás ng̃ pagkakasunódsunód ng̃ mg̃a tunóg ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap sangayon sa kahulugáng tagláy ng̃ bawa't pagbabago.

CONJUGAR. v. a. *Gram*. Bigkasín ang pagkakasunódsunód ng̃ mg̃a tunóg ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap sangayon sa kahulugáng tagláy ng̃ bawa't pagbabago.

CONJUNCIÓN. f. Pagkakapisan; pagkakasama. ‖ *Gram.* Isáng bahagi ng̃ kawikaan na nagkakabít sa dalawáng pang̃ung̃usap ó kawikaan.

CONJUNTO, TA. p. p. irreg. ng̃ Conjuntar. ‖ adj. Kasama; kalakip; kalapít. ‖ Kahalò; kapisan.

CONJURACIÓN. f. Panghihimagsík laban sa Pamahalàan; pagaalsá.

CONJURAR. v. n. y r. Magalsá; maghimagsík laban sa Pamahalàan. ‖ v. á. Papanumpâín. ‖ Lumuhog. ‖ fig. Pigilin, iiwas, ilayô ang isáng kapinsalàan ó kapang̃aniban.

CONLLEVAR. v. a. Makitulong.

CONLLORAR. v. n. Makiiyák; makiluhà.

CONMEMORACIÓN. f. Pagaalaalang ginagawâ sa isáng tao ó bagay.

CONMEMORAR. v. a. Gumawâ ng̃ pagaaláala; alalahanin.

CONMEMORATIVO, VA. adj. Nagpapaalaala.

CONMIGO. pron. pers Sa akin.

CONMOCIÓN. f. Pagkagulantáng; paggaláw na biglâ; pagkabalisa. ‖ Pagkaligalig ng̃ isáng kaharian.

CONMOVEDOR, RA. adj. Gumugulantáng; bumabalisa; lumiligalig.

CONMOVER. v. a. Guluhín; ligaligin; gulantang̃ín; pagalawín. ‖ Balisahin. ‖ v. r. Magúló; maligalig; magulantáng; gumaláw ng̃ malakás. ‖ v. r. Mabalisa.

CONMUTABLE. adj. Mapapalitán.

CONMUTACIÓN. f. Pagpapalít; paghahalili.

CONMUTAR. v. a. Palitán; halinhán ng̃ ibá.

CONOCEDOR, RA. adj. y s. Nakakikilala ng̃ likás at kalagayan ng̃ isáng bagay.

CONOCER. v. a. Kilalanin. ‖ Malaman; mawatas; matalastás. ‖ Makilala. ‖ fig. Sumiping ang lalaki sa b a b a i. ‖ v. r. Makilala ang sarili.

CONOCIBLE. adj Makikilala; nararapat makilala.

CONOCIDO, DA. p. p. ng̃ Conocer. ‖ adj Tanyág; bantóg; kilala. ‖ m. y f. Kakilala.

CONOCIMIENTO. m. Pagkilala; pagkakilala. ‖ Kaalamán. ‖ *Com.* Katibayang ibinibigáy ng̃ kapitán ng̃ isáng sasakyángdagat na kinatatalaan ng̃ pagkakalulan ng̃ mg̃a kalakal na ihahatíd sa isáng bayan. ‖ Kakilala.

CONQUISTA. f. Pagsakop sa isáng bayan ‖ Pagakit s a isáng t a o; pagkahikayat sa kapuwà.

CONQUISTAR. v. a. Sakupin; kunin sa dahás ang isáng bayan. ‖ Akitin; hikayatin ang i s á n g tao.

CONREGNANTE. adj. Kasamang naghaharì.

CONREINAR v. n. Magkasamang magharì sa iisáng kaharian.

CONSAGRACIÓN. f. Pagpapadakilà; pagpapahalagá.

CONSAGRAR. v. a. Padakilàin; gawíng kagalanggalang ang isáng tao ó bagay.

CONSANGUÍNEO, A. adj. Kamaganak na malapit; kadugô.
CONSANGUNIDAD. f. Pagkakamaganak; pagkakasangdugô.
CONSCIENTE. adj. Dumadamdám, umiisip, umiibig at gumagawáng tagláy ang ganáp na pagkakilala sa sarili.
CONSECUCIÓN. f. Pagtatamó; pagkakamít.
CONSECUENCIA. f. Kahanggahan; pinangyarihan; kinahinatnán.
CONSECUTIVO, VA. adj. Kasunód.
CONSEGUIR. v. a. Tamuhín; kamtán.
CONSEJO. m. Payo; hatol. || Kataástaásang Hukuman.
CONSENTIMIENTO. m. Pagpapahintulot; pahintulot.
CONSENTIR. v. a. Pahintulutan; payagan || Ipayag; ipahintulot. || Paniwalàan. || Alintanahin; sangayunan. || Palayawin ang mg̃a anák.
CONSERVA. f. Kusilbá. || Tinggál.
CONSERVABLE. adj. Maiing̃atan; maititinggál
CONSERVACIÓN. f. Pagiing̃at; pamamalagì; pagtitinggál.
CONSERVAR. v. a. Ing̃atan; alagàan upáng mamalagì. || Papanatilihin. || Itinggál. || v. r. Maging̃at. || v. r. Manatilì ang dating kaugalìan, sampalataya at ibp.
CONSIDERABLE. adj. Karapat dapat isipin. || Malakí; marami.
CONSIDERACIÓN. f. Pagiisip. || Pitagan; alangalang. || *En consideracion.* m. adv. Alangalang.
CONSIDERADO, DA. p. p. ng̃ Considerar. || adj. Mapagisip; mapagdilidilì. || Mapitagan sa kapuwà.
CONSIDERAR. v. a. Isipin; nilaying maigi ang isáng bagay. || Hakàin; warìin. || Pagpitaganan; kaalangalang̃anan.
CONSIGNA. f. *Mil.* Mg̃a kautusáng ibinibigáy sa tanod.
CONSIGNACIÓN. f. Pagtatandâ; paglalaán; paglalagak.
CONSIGNAR. v. a. Maglaan ng̃ halagáng pangbayad. || Ihandâ ang isáng poók upáng pagtayuán ó paglagyán ng̃ isáng bagay. || Maglagak. || Itandâ sa pamamagitan ng̃ sulat ang isáng palagáy, aral ó gawâ.
CONSIGNATARIO. m. Tagátanggáp ng̃ lagak.
CONSIGO. pron. pers. Sa kaniyá.
CONSIGUIENTE. adj. Nauukol sa sinusundáng ibáng bagay. || *Por consiguiente.* conj. il. Kayâ ng̃à.
CONSISTENCIA. f. Kalaputan ng̃ isáng bagay na lusáw. || Tagàl; tibay; tigás.
CONSISTENTE. adj. Malapot. || Matagál; matibay.
CONSISTIR. v. n. Masalig.; mabatay.
CONSOCIO, CIA. m. y f. Kasapi.
CONSOLABLE. adj. Maaalíw.
CONSOLACIÓN. f. Pagalíw; pagkaalíw.
CONSOLADOR, RA. adj. y s. Umaalíw.

CONSOLAR. v, a. Aliwín. ‖ Libangín. ‖ v. r. Maalíw.
CONSOLIDACIÓN. f. Pagpapatibay; pagpapakatibay.
CONSOLIDAR. v. a. Pagtibayin. ‖ fig. Iulì; itayóng mulî ang nasirà.
CONSONANCIA. f. *Mus.* Pagkakatugmâ ng̃ mg̃a tunóg. ‖ Pagkakasingtunóg ng̃ dalawáng pang̃ung̃usap.
CONSONANTE. adj. Katinig. ‖ f. Ang alinmán sa mg̃a titik ng̃ abakada na isinasama sa vocal upáng bumuô ng̃ pantíg.
CONSONAR. v. n. Magkasintunóg. ‖ fig. Magkaparis ó magkaakmâ ang dalawáng bagay.
CONSORCIO. m. Pagkakaisáng palad, ‖ Pagsasama; pamumuhay ng̃ magasawa.
CONSORTE. com. Kaisángpalad. ‖ Asawa.
CONSPICUO, CUA. adj. Marilág; tanyág.
CONSPIRACIÓN. f. Paghihimagsík.
CONSPIRAR. v. n. Manghimaksík; magalsá. ‖ Pagkaisahàng gawán ng̃ masamâ ang kapuwà.
CONSTANCIA. f. Katining̃ang loób; katiyagaan.
CONSTANTE. adj. Matining na loób; matiyagâ.
CONSTAR. v. n. Maging tunay at hayág ang isáng bagay. ‖ Magtaglay.
CONSTELACIÓN. f. Katipunan ng̃ mg̃a bituin sa lang̃it.
CONSTERNACIÓN. f. Pagsindák; pagkasindák.
CONSTERNAR. v. a. Sindakín; panglumuhín ang kalooban. ‖ v. r. Masindák.
CONSTIPACIÓN. f. Sipón.
CONSTIPADO, DA. p. p. ng̃ Constipar. ‖ m. Sipón.
CONSTIPAR. v. a. Sipunín. ‖ v. r. Masipon.
CONSTITUCIÓN. f. Pagtatatag. ‖ Kalagayan ng̃ isáng bagay. ‖ Pang̃ulong batás ng̃ isáng bansâ. ‖ Pang̃ang̃atawán.
CONSTITUIR. v. a. Itatag; iayos. ‖ Itayô; husayin. ‖ v. r. Mang̃atawán; tumatág.
CONSTREÑIR. v. a. Pilitin ang isáng taong gumawâ ng̃ isáng bagay.
CONSTRUCCIÓN. f. Pagpapagawâ; pagpapatayô. ‖ *Gram.* Pagbubuô ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap.
CONSTRUIR. v. a. Gumawâ; magtayô; yumarí. ‖ *Gram.* Pagbuuin ang mg̃a pang̃ung̃usap.
CONSUEGRO, GRA. m. y f. Balae
CONSUELO. m. Kaaliwan; alíw. ‖ Tuwâ; kaligayahan.
CONSULTA. f. Pagsasanggunì; pagtatanóng.
CONSULTAR. v. a. Isanggunì; itanóng. ‖ Sumanggunì; huming̃íng payo.
CONSULTOR, RA. adj. y s. Sinasanggunian; pinagtatanung̃án.
CONSULTORIO. m. Sanggunián.
CONSUMACIÓN. f. Pagtapos. ‖ Pagkaubos ng̃ ganáp; pagkatapos.

CONSUMADO, DA. p.p. ng̃ Consumar. || adj. Paham; bihasa. || Puspós. || m. Isáng klaseng sabáw.

CONSUMAR. v. a. Tapusing ganáp. || v. r. Matapos ng̃ ganáp.

CONSUMIDO, DA. p. p. ng̃ Consumir. || adj. fig. y fam. Napakapayát; mahinà. || fig. y fam. Mahinagpisin kahit sa maliit na dahilán.

CONSUMIR. v. a. Ubusin; lipulin. || fig. Pang̃ayayatin; paghinagpisín. || v. r. Maubos; malipol. || v. r. fig. Mang̃ayayat; maghinagpis.

CONSUMO. m. Nagugugol sa ki nakain at ibáng bagay.

CONSUNCIÓN. f. Pagubos; pagkaubos.

CONTABILIDAD. f. Pagbilang.

CONTACTO. m. Pagkakadaiti; pagkakasagì.

CONTADO, DA. p. p. ng̃ Contar. || adj. Bihirà; madalang. || *Al contado* m. adv. Kaliwàan.

CONTADOR, RA. adj. y s. Bumibilang; nagbibiláng. || m. Ang may tungkuling hawak sa pagbilang.

CONTAGIAR. v. a. Ihawa; mahawa. || Hikayatin sa masamâ; || v. r. Mahawa. || v. r. Mahikayat sa masamâ.

CONTAGIOSO, SA. adj. Nakahahawa.

CONTAR. v. a. Bumilang; bilang̃in. || Isalaysáy ang isáng pangyayari. || Ibilang. || v. n. Gumawâ ng̃ mg̃a pagbilang sangayon sa alituntunin ng̃ aritmetika.

CONTEMPLACIÓN. f. Pagmamasíd; pagmamalas. || Pagpapaunlák; pagbibigáy loób.

CONTEMPLAR. v. a. Masdàn; malasin. || Paunlakán ang isáng tao; magbigáy loób.

CONTEMPORÁNEO, A. adj. y s. Kapanabáy; kapanahón.

CONTEMPORIZAR. v. n. Makibagay sa kagustuhan ng̃ kapuwà. || Makisunód sa lakad ng̃ panahón.

CONTENCIOSO, SA. adj. Nakikipagtalo; sumasalung̃át.

CONTENDER. v. n. Makipagaway; makipagbabág; dumigmâ. || fig. Makipagtalo.

CONTENER. v. a. Malamán. || Pigilin; patigilin ang galáw ng̃ isáng bagay. || fig. Pigilin ang damdamin. || v. r. Mapigil; mapatigil ang galáw ng̃ isáng bagay. || v. r. fig. Magpigil ng̃ damdamin; makapanghawak sa sariling loób.

CONTENIDO, DA. p. p. ng̃ Contener. || adj. Nakapagpipigil; mahinahon. || m. Nilalaman.

CONTENTAR. v. a. Bigyán ng̃ kasiyahánglpób; bigyáng lugód. || v. r. Masiyahángloób; malugód.

CONTENTO, TA. adj. Masayá; nasisiyahángloób. || m. Tuwâ; kasiyahangloób.

CONTESTACIÓN. f. Pagsagót; pagtugón; || Kasagutan; katugunan.

CONTESTAR. v. a. Sagutín; tugunín. || Patunayan. || v. n. Maayon ang isáng bágay sa isá.

CONTESTE. adj. Nauukol sa saksíng nagkakaisá ng̃ pahayag.

CONTIENDA. f. Pagaaway; pagtatalo.

CONTIGO. pron. pers. Sa iyó.

CONTIGÜIDAD. f. Pagkakalapít; pagkakatabí.

CONTIGUO, GUA. adj. Kalapít; katabí; karatig.

CONTINENCIA. f. Pagpipigil sa sariling loób. || Pang̃ing̃ilin sa gawáng mahalay.

CONTINUACIÓN. f. Pagpapatuloy. || Karugtóng

CONTINUAR. v. a. Ipatuloy. || v. n. Tumagál; mamalagì || v. r. Magpatuloy; lumaganap.

CONTINUO, NUA. adj. Patuloy; waláng tigil; panáy.

CONTONEARSE. v. r. Gumiraygiray; kumundókundó.

CONTONEO. m. Paggiray; pagkundó.

CONTORNO. m. Paligid; karatig na nakaliligid sa isáng bayan. || *En contorno*. m. adv. Sa paligidligid.

CONTRA. prep. Laban. || Sa haráp. || m. Kasalung̃át.

CONTRABANDISTA. adj. y s. Nang̃ang̃alakal ng̃ bawal.

CONTRABANDO. m. Bawal na kalakal.

CONTRACCIÓN. f. Pang̃ung̃urong. || *Gram*. Pagpapaiklî ng̃ salitâ.

CONTRACORRIENTE. f. Agos na pasalung̃á ang takbó.

CONTRÁCTIL. adj. Madalíng mang̃urong.

CONTRADECIR. v. a. Magsalitâ ng̃ pasalung̃át; salansang̃ín. || v. r. Masalung̃át; magkaalít ang sinasabi.

CONTRADICCIÓN. f. Pagkakaalít ng̃ sinasabi; pagkakasalung̃át. || pagsalung̃át; pagsalansáng.

CONTRADICTOR, RA. adj. y s. Sumasalung̃át; sumasalansáng.

CONTRAER. v. a. Pakiputin; pagpisanin. || Magkamít. || fig. Paikliín ang isáng salaysáy. || v. r. fig. Umiklî. || v. r. Mang̃urong ang isáng litid.

CONTRAHACER. v. a. Parisan; huwaran; tularan. || fig. Gagarín. || v. r. Magkunwarî; magpanggáp.

CONTRAHAZ. f. Kabaligtarán.

CONTRAMARCHA. f. *Mil*. Pagurong; pagbabalík.

CONTRAPESO. m. Panimbáng. || Katig ng̃ bangkâ.

CONTRAPONER. v. a. Itulad ang isáng bagay sa isáng bagay na kaibá. || Itutol. || v. r. Tumutol.

CONTRAPOSICIÓN. f. Pagsalung̃át; pagtutol.

CONTRAPRODUCENTE. adj. Laban sa pinatutunayan ó ipinaliliwanag.

CONTRARIAR. v. a. Salung̃atín.

CONTRARIEDAD. f. Pagkakasalung̃át; pagkakalaban ng̃ dalawáng bagay. || Sagwíl.

CONTRARIO, RIA. adj. Laban; alít. || fig. Nakapipinsalà. || m. y f. Kaaway; kaalít; kalaban; || *Al contrario*. m. adv. Pasalung̃át.

CONTRARRONDA. f. Pang̃alawáng tanod.

CONTRASEÑA. f. Tandáng lihim na sukat pagkakilalanan. || Palatandaan; hudyatan.

CONTRASEÑAR. v. a. Magtagláy ng̃ tandâ.

CONTRASTAR. v. a. Lumaban; sumalansáng. ‖ v.n. Magkaroón ng̃ malakíng pagkakaibá ang dalawáng bagay na pinagpaparis.

CONTRASTE. m. Paglaban; pagsalansáng. ‖ Pagkakaibáng malakì ng̃ mg̃a tao ó ng̃ mg̃a bagay.

CONTRATAR. v. a. Mang̃alakal; gumawâ ng̃ mg̃a kasunduan; makipagyarì

CONTRATIEMPO. m. Kapahamakáng dî sinasadyâ; sakunâ.

CONTRATO. m. Kasunduan; pinagkayarian.

CONTRAVENCIÓN. f. Pagsuwáy sa utos.

CNOTRAVENENO. m. Gamót na panglaban sa lason. ‖ fig. Pagiingat na ginagawâ upang mailagan ang isáng kapinsalàan.

CONTRAVENIR. v. a. Gumawâ ng̃ laban sa ipinaguutos; sumuwày.

CONTRAYENTE. p. a. ng̃ Contraer. ‖ s. Ikakasál; magaasawa.

CONTRIBUCIÓN. f. Ambág; abuloy. ‖ Buwís.

CONTRIBUIR. v. a. Umambág; umabuloy. ‖ Bumuwís. ‖ fig. Tumulong.

CONTRIBUYENTE. p. a. ng̃ Contribuir. ‖ s. Umaabuloy; bumubuwís.

CONTRICIÓN. f. Pagsisisi.

CONTRINCANTE. m. Kaagáw; katunggalî.

CONTRISTAR. v. a. Pighatìin; hapisin. ‖ v. r. Mamighatî; mahapis; malumbáy.

CONTRITO, TA. adj. Nagsisising lubós.

CONTROVERSIA. f. Pagtatalong mahabà.

CONTROVERTIR. v. n. Magmatuwíd; makipagtalo.

CONTUMELIA. f. Pagalimura ng̃ talampakan.

CONTUNDIR. v. a. Bugbugín; dagukan. ‖ v. r. Mabugbóg.

CONTURBACIÓN. f. Kaligaligán; pagkagulò ng̃ loób.

CONTURBAR. v. a. Ligaligin; guluhín ang loób. ‖ fig. Balisahin. ‖ v. r. Maligalig; maguló. ‖ v. r. fig. Mabalisa.

CONTUSIÓN. f. Pasâ; bugbóg.

CONVALECENCIA. f. Pananauling lakás ng̃ maysakít.

CONVALECER. v. n. Magsauling lakás ang maysakít; magpalakás.

CONVALECIENTE. p. a. ng̃ Convalecer. ‖ s. Nagpapalakás.

CONVECINO, NA. adj. Karatig; katabí; kalapít. ‖ s. Kapitbahay.

CONVENCER. v. a. Hikayatin. ‖ Pagpaliwanagan sa pamamagitan ng̃ katuwirang dî masasalansáng. ‖ v. r. Mahikayat.

CONVENCIMIENTO. m. Pagkahikayat.

CONVENCIÓN. f. Pinagkasunduan; pinagkayarian. ‖ Pagkakaayon; pagkakaakmâ. ‖ Kapulung̃án ng̃ mg̃a kinatawán ng̃ isáng bayan.

CONVENCIONAL. adj. Nauukol sa pinagkasunduan ó pinagkayarian.

CONVENIBLE. adj. Masunurin; madalíng makiayon.

CONVENIENCIA. f. Pagigingdapat; pagkakaayon nğ dalawáng bagay. ‖ Kapakinabangğán; kagalingğan nğ sarilì.

CONVENIENTE. adj. Makabuluhán; marapat. ‖ Bagay; akmâ.

CONVENIO. m. Kasunduan; kayarian.

CONVENIR. v. n. Makaayon; makaisá. ‖ Magtipon ang maraming tao sa isáng poók. ‖ Maukol; magíngdapat. ‖ v. r. Magkaayos; magkaakmâ; magkasundô.

CONVENTO. m. Bahayparì; kumbento.

CONVENTUAL. adj. Nauukol sa bahayparì ó kumbento. ‖ m. Paring nagtitirá sa isáng kumbento.

CONVERGENCIA. f. Pagkakaisá nğ tunğuhin.

CONVERGIR. v. n. Tumunğo ang dalawána guhit sa iisáng tunğuhin. ‖ fig. Magkaisá nğ pagkukurò ó palagáy.

CONVERSACIÓN. f. Usapan; salitàan.

CONVERSAR. v. n. Makipagusap; makipagsalitàan. ‖ Makipagkilala.

CONVERSIÓN. f. Pagbabalíkloób. ‖ Pagbabago. ‖ Pagbabago sa masamang kabuhayan.

CONVERTIR. v. a. Panumbalikingloób. ‖ Baguhin. ‖ v. r. Magbalíkloób. ‖ v. r. Magbago.

CONVEXIDAD. f. Kalukunğán; pagkaumbók.

CONVEXO, XA. adj. Malukóng; maumbók.

CONVICCIÓN. f. Paniwalà; pagkakilala.

CONVICTO, TA. p. p. irreg. nğ Convencer. ‖ adj. *For*. Napatunayang maysala.

CONVIDADO, DA. p. p. nğ Convidar. ‖ m. y f. Ang inanyayahan.

CONVIDAR. v. a. Maganyaya. ‖ fig. Kayagin; akitin. ‖ v. r. Humandóg.

CONVITE. m. Pagaanyaya. ‖ Piging; handaan.

CONVOCAR. v. a. Tumawag; tumipán upáng dumaló sa isáng poók.

CONVOCATORIA. f. Panawagan.

CONVULSIÓN. f. Panğinğinig ng buóng katawán.

CONYUGAL. adj. Nauukol sa magasawa.

CÓNYUGE. com. Asawa.

COOPERACIÓN. f. Pagtulong.

COOPERAR. v. n. Tumulong.

COOPERARIO. m. Katulong.

COOPERATIVO, VA. adj. Nauukol sa tumutulong.

COORDINACIÓN. f. Pagaayos; paghahanáy.

COORDINAR. v. a. Ayusin; ihanáy.

COPA. f. Sisidlán nğ iniinóm na may paá. ‖ Katipunan nğ mğa sanğá at dahong nasa itaás nğ punungkahoy. ‖ Tuktók nğ sumbrero.

COPAR. v. a. Luluín; minsanín.

COPETE. m. Buhók na nakatindíg sa ibabaw nğ noó. ‖ Gayák na inilalagáy sa dakong itaás nğ kuwadro. ‖ fig. Taluktók nğ bundók.

COPIA. f. Kasaganaan. || Salin. || Sipì; gagád. || Larawan.

COPIADOR, RA. adj. y s. Nagsasalin; tagápagsalin. || m. Aklát na salinán.

COPIAR. v. a. Isalin. || Sipiin; parisan. || Gagarín ang isáng tao.

COPIOSO, SA. adj. Masaganà; marami.

COPLA. f. Dalít.

COPLEAR. v. n. Magdalít; umawit.

CORAJE. m. Tapang. || Galit; poót.

CORAL. m. Kurales.

CORAZA. f. Kasangkapang bakal na ibinabalot sa katawán bilang pananggaláng sa tamà ng sandata; balutì. || Balot na bakal sa paligidligid ng sasakyangdagat.

CORAZÓN. m. Pusò. || fig. Tapang; lakás. || fig. Loób; pagibig. || fig. Loób ng isáng bagay na waláng buhay; ubod.

CORAZONADA. f. Kabá; kutóg ng loób.

CORBATA. f. Kurbata.

CORCOVA. f. Kabukután.

CORCOVADO, DA. adj. y s. Bukót; kubà.

CORDEL. m. Lubid.

CORDELAZO. m. Hampás ng lubid.

CORDELERÍA. f. Paglulubid. || Lubirán.

CORDELERO, RA. m. y f. Maglulubíd.

CORDERA. f. Bulóng babae ng tupa. || fig. Babaing mabaít, masunurin at mahinhìn.

CORDERO. m. Bulóng lalaki ng tupa. || fig. Lalaking mabaít; masunurin at mahinhín.

CORDIAL. adj. May bisang magpalakás sa pusò. || Magiliw; mairugín.

CORDIALIDAD. f. Katapatan.

CORDILLERA. f. Kabítkabít na mg̃a bundók; kabundukan.

CORDÓN. m. Lubid na malakì. || Pamigkís na lubid sa baywáng ng mg̃a parì ó madre.

CORDURA. f. Kabaitan; katinuán.

CORMA. f. Pang̃áw sa paá.

CORNADA. f. Suwág.

CORNEAR. v. a. Suwagín; manuwág.

CORNETA. f. Tambulì; kurneta.

CORNUDO, DA. adj. Sung̃ayán. || m. fig. Lalaking inuulól ng kaniyáng asawa.

CORO. m. Katipunan ng mg̃a taong nagsisipagkantá.

CORONA. f. Putong; kurona. || Satsát ng parì. || fig. Kaharian. || fig. Puri; kamahalan. || fig. Tandâ ng gantingpalà.

CORONACIÓN. f. Pagpuputong; pagkukurona.

CORONAR. v. a. Putung̃an; kuronahan. || fig. Tapusin; yariin ang isáng gawâ. || v. r. Masung̃aw ang tuktók ng sanggól sa sandalíng paglabás sa maliwanag.

CORONILLA. f. Tuktók ng ulo.

CORPORACIÓN. f. Samahan; kapisanan.

CORPORAL. adj. Nauukol sa katawán.

CORPÓREO, A. adj. y s. May katawán.
CORPULENCIA. f. Kalakihán ng̃ katawán.
CORPULENTO, TA. adj. Malakí ang katawán.
CORRAL. m. Bakuran. ‖ Bakłád. ‖ Kulung̃án ng̃ mg̃a hayop.
CORREA. f. Sintás na balát.
CORRECCIÓN. f. Pagaayos; pagtutuwíd ng̃ malî. ‖ Pagtutumpák.
CORRECTO, TA, p. p. irreg. ng̃ Corregir. ‖ adj. Waláng malî; tumpák; ayos.
CORRECTOR, RA. adj. y s. Tagapagtuwíd ng̃ malî; tagapagtumpák; tagápagayos.
CORREDERA. f. Patakbuhan ng̃ mg̃a kabayo. ‖ *Mar.* Lubid na ginagamit na panukat sa layong natatakbó ng̃ sasakyángdagat.
CORREDIZO, ZA. adj. Talibugsô; kalagin.
CORREDOR, RA. adj. y s. Matuling tumakbó. ‖ m. Tagapagduro. ‖ Liwasan sa loób ng̃ bahay.
COREEGIR. v. a. Ituwíd ang malî; itumpák; iayos. ‖ Tang̃àan; pagsabihan; pangusapan. ‖ v. r. Magbago; magpakabuti ng̃ asal.
CORREO. m. Pahatirangsulat; koreo. ‖ *For.* Kasama sa paggawâ ng isáng kasalanan.
CORREOSO, SA. adj. Makunat.
CORRER. v. n. Tumakbó. ‖ Dumaan ang panahón. ‖ Lumaganap. ‖ v. a. Habulin; hagarin. ‖ Hawìin ó isará ang tabing, kulubóng, at ibp. ‖ Kalagín ang buhól. ‖ Saliksikín; libutin, ‖ fam. Agawin; harang̃ín. ‖ fig. Hiyàin. ‖ v. r. Mahiyâ; maumíd. ‖ v. r. Maupós ang kandilà.
CORRESPONDENCIA. f. Paggantíngloób; paguuukol. ‖ Sulat.
CORRESPONDER. v. n. Gumantíngloób. ‖ Maukol. ‖ v. r. Makipagsulatán.
CORRESPONDIENTE. adj. Nauukol.
CORRESPONSAL. adj. y s. Kabalitaán.
CORRIDA. f. Patakbuhan.
CORRIDO, DA. p. p. ng̃ Correr. ‖ Lumalabis ng̃ kauntî sa bigát ó timbáng na tinataglay. ‖ fig. Napahiyâ; hindî magkamayaw.
CORRIENTE. adj. Kasalukuyan; umiiral. ‖ Karaniwan. ‖ f. Agos ng̃ tubig sa ilog ó sa dagat. ‖ Kuryente. ‖ fig. Lakad ng̃ mg̃a bagay.
CORROBORACIÓN. f. Pagpapatibay; pagtibay.
CORROBORAR. v. a. Patibayan ang katuwiran. ‖ v. r. Magtibay ang katuwiran.
CORROBORATIVO, VA. adj. Nagpapatibay.
CORROER. v. a. Gasgasíng dahandahan ang isáng bagay na parang ng̃inang̃atng̃at. ‖ v. r. Magasgás.
CORROMPER. v. a. Baguhin ang ayos ng̃ isáng bagay. ‖ Bulukín; Sirain. ‖ fig. Pasamàín; hibûan ang isáng babae. ‖ fig. Suhulan. ‖ fig. y fam. Pagalitin; yamutín. ‖ v. r. Magbago ang ayos ng̃ isáng bagay. ‖ v. r. fig. Mabulók; masirà.

CORROSIVO, VA. adj. Gumagasgás.
CORRUPCIÓN. f. Pagsirà; pagbulók. || Pagkasirà; pagkabulók
CORRUPTIBLE. adj. Masisirà; mabubulók.
CORRUPTOR, RA. adj. y s. Sumisirà; bumubulók.
CORSARIO, RIA. adj. y s. Nauukol sa namamatnugot sa isáng sasakyangdagat na sandatahán na sumasalakay sa manghaharang sa dagat. || m. Tulisáng dagat.
CORTABOLSAS. com. fam. Magnanakaw; mangdurukot.
CORTADERA. f. Kasangkapang aserong may tangkáy na ipinamumutol sa nagbabagang bakal.
CORTADOR, RA. adj. Pumuputol. || m. Pamutol.
CORTADURA. f. Pagputol. || Daan sa pagitan ng̃ dalawáng bundók. || pl. Pinagputulan.
CORTAFRÍO. m. Kasangkapang pamutol ng̃ bakal na malamíg.
CORTAFUEGO. m. Bakod na panghadláng sa apóy.
CORTAPLUMAS. m. Kurtapluma; lansita.
CORTAR. v. a. Putulin. || Gunting̃ín. || Hiwàin; pirasuhin. || Hadlang̃án ang damdamin. || Pigilin; harang̃an. || fig. Putulin ang pagsasalitâ. || v. r. Maguló ang isíp; maputol ang pagsasalitâ dahil sa pagkagulò ng̃ isip.
CORTE. m. Talím. || Pagputol. || Tabas ng̃ damít. || f. Bayang tinitirahán ng̃ harì. || Katipunan ng̃ lahát ng̃ bumubuô ng̃ angkán ng̃ harì. || Abay ng̃ harì. || Hukuman.
CORTEDAD. f. Kaiklìan. || fig. Kakapusán ng̃ isip; kamangmang̃án. || fig. Kadung̃uán; kakimîan.
CORTÉS. adj. Mapitagan; magalang; magiliw sa pakikiharáp.
CORTESÍA. f. Galang; pitagan. || Kaloób. || Pakikiharáp na magiliw; gantingpalà.
CORTEZA. f. Balát ng̃ kahoy. || Balát ng̃ bung̃angkahoy. || fig. Kagáspang̃án sa pakikiharáp.
CORTEZUDO, DA. adj. Maraming balát. || fig. Nauukol sa taong hindî nagaral.
CORTINA. f. Tabing; kurtina.
CORTO, TA, adj. Maiklî. || Daglî. || Kapós. || Dungô; kimî. || fig. Kapos sa talino; mangmáng. || fig. Umíd; kapos sa pang̃ung̃usap upáng makapagpaliwanag.
CORVA. f. Alákalakán.
CORVO, VA. adj. Hukót; hubóg. || m. Kalawit.
COSA. f. Bagay. || *Cosa de* m. adv. Humigít kumulang.
COSCORRÓN. m. Kotè; tuktók; untóg.
COSECHA. f. Ani. || Pagaani. || fig. Katipunan ng̃ mg̃a bagay.
COSECHAR. v. n. Magani; umani. || v. a. Anihin.
COSECHERO, RA. m. y f. Ang may inaani.
COSER. v. a. Tahìin; manahî. || fig. Itahî; itagnî.
COSIDO, DA. p. p. ng Coser. || m. Pananahî. || Tahî; tahìin.

COSMOS. m. Daigdíg; mundó.
COSQUILLAS. f. pl. Kilitî; kalamkám.
COSQUILLEAR. v. a. Kilitìin; || v. r. Makilitî. || v. r. fig. Mabalisa.
COSQUILLEO. m. Kilitî; kalamkám.
COSQUILLOSO, SA. adj. Makikilitìin. || fig. Magagalitín.
COSTA. f. Halagáng ibinabayad sa isáng bagay. || Baybayin ng̃ dagat; dalampasigan. || Kasangkapang kahoy na ginagamit ng manggagawà ng̃ sapatos na pangbuli sa gilid ng̃ suelas.
COSTADO. m. Tagiliran.
COSTAL. adj. Nauukol sa mg̃a tadyáng. || Supot na malakí; sako. || Pamisóng maliít.
COSTAR. v. n. Magkahalagá. || fig. Lumikhâ ang isáng bagay ng̃ pagiing̃at, puyat at ibp.
COSTEAR. v. a. Maggugol; pagkagastahán. || Mamaybáydagat.
COSTILLA. f. Tadyáng. || fig. y fam. Kayamanan. || fig. y fam. Ang tunay na asawang babae. || pl. fam. Likuran. || *Costilla falsa*. Murang tadyáng.
COSTILLAR. m. Katipunan ng̃ mg̃a tadyáng.
COSTO. m. Halagá; pagkabilí.
COSTOSO, SA. adj. Mahál; malakíng halagá.
COSTRA. f. Balát.
COSTUMBRE. f. Ugalì; asal; kaugalian; kaasalán. || Gawî; pinagkapamihasahan. || Panahón ng̃ babae; regla.
COSTURA. f. Tahî. || Tahìin.
COSTURERA. f. Babaing mananahî.
COSTURÓN. m. Malakíng tahìin. || Piklát ng̃ sugat.
COTA. f. Kasuutang pananggaláng sa katawán; baluti.
COTEJAR. v. a. Itulad; iparis ang isáng bagay sa isá; pagparisin.
COTEJO. m. Pagtutulad; pagpaparis.
COTIDIANO, NA. adj. Arawaraw.
COTIZACIÓN. f. Paghahalagá.
COTIZAR. v. a. Maghalagá.
COTO. m. Hanggáhan ng̃ lupà; hanggá. || Bikas; hanggá ng̃ halagá.
COVACHA. f. Yung̃íb na maliít.
COYUNTURA. f. Kasúkasuan; sugpung̃an ng̃ mg̃a butó. || fig. Pagkakataón; pangyayari.
COZ. f. Sikad ng̃ kabayo at ibá pang hayop na apat ang paá. || Sikad ng̃ baríl ó kanyón. || Pagbalík ng̃ tubig.
CRAN. m. *Impr.* Gatlâ ng̃ mg̃à titik sa limbagan na sinasalat ng̃ kahista upáng maiayos sa pagkakaha.
CRANEANO, NA. adj. Nauukol sa bung̃ô.
CRÁNEO. m. Bung̃ô.
CRÁPULA. f. Kalang̃uhán; kalasing̃án. || fig. Taong gumón sa bisyo.
CRAPULOSO, SA. adj. Mapaglang̃ó; mapaglasíng. || Gumón sa bisyo.
CRASITUD. f. Katabàán; tabâ.
CRASO, SA. adj. Matabâ; malakí ang katawán.

CRÁTER. m. Bungangà ng bulkán na nilalabasán ng apóy.

CREACIÓN. f. Paglikhà; paglaláng. || Sangsinukob. || Paglikhâ ng mga katungkulan ó karangalan. || fig. Isáng akdàng katangitangì at waláng kaparis.

CREADOR. adj. Lumilíkhâ; lumalaláng. || m. Maykapál.

CREAR. v. a. Lalangín; likhaín. || fig. Magtatag ng isáng bagong hanapbuhay ó karangalan.

CRECER. v. n. Lumakí; sumibol; tumubò. || Kumapál; lumagô. || Tumaás; magdagdág ang halagá ng salapî.

CRECES. f. pl. Pagdami. || fig. Pagdaragdág; paglabis ng mga bagay.

CRECIDO, DA. p. p. ng Crecer. || fig. Malakí; marami.

CRECIENTE. p. a. ng Crecer. Dumaramí; lumalakí. || *Creciente de la Luna*. Paglakí ng buwán. || *Creciente del Mar*. Paglakí ng tubig sa dagat.

CRECIMIENTO. m. Paglakí; pagdami. || Pagdaragdág ng halagá ng salapî.

CRÉDITO. m. Paniwalà. || Kabantugan; kapurihán. || Pautang.

CREDO. m. Sampalataya; paniwalà.

CRÉDULO, LA. adj. Paniwalain.

CREENCIA. f. Paniwalà; pagsampal taya.

CREER. v. a. Maniwalà; sumampalataya. || Isipin; akalàin.

CREMACIÓN. f. Pagsunog.

CREMATORIO. m. Sunugán.

CREPÚSCULO. m. Banaag ng liwanag sa pagsikat at paglubóg ng araw.

CRESPO, PA. adj. Kulót. || fig. Galít. || fig. Masarà; makisig.

CRESTA. f, Palong. || Taluktók ng bundók.

CRÍA. f. Paglikhâ; paglaláng. || Sanggól na inaalagáan. || Buiô inakáy.

CRIADO, DA. p. p. ng Criar. || m. y f. Alilà; lingkód; utusán.

CRIADOR, RA. adj. Nagaalagà; nagpapalakí. || m. Maykapál. || m. y f. Tagapagparami ng mga hayop, na gaya ng kabayo, aso, manók at ibp.

CRIAR. v. a. Lumaláng; lumikhâ. || Magpasuso; magpalakí sa sanggól. || Magalagà ng mga hayop. || Magturò; umaral. || v. r. Umunlád; tumubò.

CRIATURA. f. Kinapál. || Sanggól.

CRIBA. f. Bitháy.

CRIBADOR, RA. adj. y s. Nagbibitháy; mangbibitháy.

CRIBAR. v. a. Bithayín.

CRIMEN. m. Kasalanang mabigát.

CRIMINAL. adj. Nauukol sa kasalanang mabigát. || s. Suliranín.

CRIN. f. Katipunan ng mga buhók sa batok ng mga hayop.

CRISIS. f. Pagbabago ng malakí at biglâ ng isáng karamdaman, naroon ang sa pagigi, naroon namán sa pagbigat ng maysakít. || Paghihikahós.

CRISMA. amb. Lang̃is at balsamong magkahalò na ipinapahid sa binibinyagán ó kinukumpilán.
CRISOL. m. Sang̃agan ng̃ mg̃a bakal, kristal at ibp.
CRISTAL. m. *Miner*. Bubog.
CRISTIANDAD. f. Kakristiyanuhan; pagkabinyagan.
CRISTIANO, NA. adj. Binyagan.
CRITERIO. m. Pagkukurò. || isip; munì.
CRÍTICA. f. Paraan ng̃ paghatol ng̃ buti, katutohanan at kariktán ng̃ mg̃a bagay. || Pansín; puná sa isáng bagay. || Pintás sa mg̃a kilos ó asal ng̃ isáng tao.
CRITICAR. v. a. Punabín; pansinin ang mg̃a bagay. || Pintasán; pulàan ang mg̃a kilós ó paguugalì ng̃ isáng tao.
CRÍTICO. m. Tagapuná.
CRUCIFICAR. v. a. Iparipá ó pakuan sa krus ang isáng tao. || fig. y fam. Yamutín; pagaliting labis.
CRUCIFIJO. m. Larawan ni kristong nakapakò sa krus.
CRUCIFIXIÓN. f. Pagpapakò sa krus.
CRUDEZA. f. Kahilawán. || Kabagsikán. || pl. Mg̃a pagkaing dî natutunaw na mabuti sa sikmurà.
CRUDO, DA. adj. Hiláw. || fig. Malupít; mabagsík.
CRUEL. adj. Mabang̃is; malupít. || fig. Malabis; hindî sukat mabatá. || fig. Madugô; gahasâ; biglábiglá.
CRUELDAD. f. Kabang̃isan; kalupitán; kawaláng awà.
CRUJIR. v. n. Lumang̃itng̃it; lumagitik ang isáng bagay na nasisirà.
CRUZ. f. Krus. || fig. Bigát; pasán; gawâ.
CRUZAR. v. a. Pagkrusin. || Lagusín; tuwirin ang isáng lansang̃an. || *Cruzarse de brazos*. Maghalukipkip.
CUADERNO. m. Talàan; kuwaderno.
CUADRA. f. Kabahayán. || Silung̃án ng̃ kabayo ó kabalyerisa.
CUADRADO, DA. adj. Parisukát.
CUADRAGENARIO, RIA. adj. y s. Ang may apatnapung taón.
CUADRAGÉSIMA. f. Kurismá.
CUADRAGESIMAL. adj. Nauukol sa kurismá
CRADRAGÉSIMO, MA. adj. Ikáapatnapû.
CUADRIENO. m. Apat na taón.
CUADRIFORME. adj. May apat na hugis ó mukhâ.
CUADRO, DRA. adj. Parisukát. || m. Panoorin; kuwadro.
CUADRÚPEDO, DA. adj. May apat na paá. || Hayop na apat ang paá.
CUAJAR. v. a. Pamuuín. || fig. Gayakáng mabuti. || v. r. Mamuô.
CUAL. pron. Alin. || Na.
CUALIDAD. f. Ang bawa't isá sa mg̃a pangyayari ó katang̃ian. || Urì.
CUALQUIERA. pron. Alinmán; sinomán; anomán.
CUANDO. adv. t. Kailán; nang; noón.

CUANTÍA. f. Halagá; dami.
CUANTIAR. v. a. Halagahán.
CUANTIOSO, SA. adj. Mahalagá; marami.
CUANTO, TA. adj Magkano; gaáno; ilán.
CUARENTA. adj. Apatnapû.
CUARESMA. f. Kurismá.
CUARTA. f. Ang ikaapat na bahagì.
CUARTEAR. v. a. Hatiín ang isáng bagay sa apat; apatin. || v. r. Mahiyák; lumahang.
CUARTO, TA. adj. Ikaapat na bahagi. || m. Silíd. || fig. y fam. salapî; kuwalta.
CUATRALBO, BA. adj. Nauukol sa hayop na putì ang apat na paá.
CUATRERO, RA. adj. Nauukol sa magnanakaw nğ kabayo. || s. Magnanakaw nğ kabayo.
CUATRO. adj. Apat. || Bilang na apat.
CUATROCIENTOS. adj. Apat na raán.
CUBIERTA. f. Takíp; balot. || Balát na malambót ng aklát. || Panambíl. || Dahilán.
CUBIERTO, TA. p. p. irreg. nğ Cubrir. || m. Handáng isáng pagkain; kubiyertos. || Tayakád; salóng. || Takíp.
CUBRIR. v. a. Takpán; talukbungán; kalupkupán. || v. r. Magtakíp; magkulubóng. || v. r. Magsumbrero.
CUCARACHA. f. Ipis.
CUCLILLAS. (En) m. adv. Tingkayád.
CUCHARA. f. Panandók na maliít; kutsara.
CUCHARADA. f. Ang lamán ng isáng kutsara.
CUCHICHEAR. v. n. Umanás; bumulóng sa tainga.
CUCHILLA. f. Kasangkapang panghiwà; iták.
CUCHILLADA. f. Iwâ; tagà. || fig. Away.
CUCHILLERÍA. f. Pagawaan nğ kutsilyo. || Tindahan nğ kutsilyo.
CUCHILLERO. m. Manggagawà nğ kutsílyo; nagtitindá nğ kutsilyo.
CUCHILLO. m. Sundáng; kampít.
CUELLICORTO, TA. adj. Sigík ang liíg.
CUELLIERGUIDO, DA. adj. Matuwíd na liíg.
CUELLILARGO, GA. adj. Mahabang liíg.
CUELLO. m. Liíg. || Damít na ibinabalot sa liíg; kuwelyo.
CUENTA. f. Pagbilang. || Pagtutuós. || Ang bawa't butil ng dasalan.
CUENTO. m. Salaysáy; salitâ. || Kasaysayang hindî tutoo; kuwento. || *Arit.* Anğaw.
CUERDA. f. Pisì; talì; lubid. || Mitsá. || pl. Litid nğ katawán nğ tao.
CUERDO, DA. adj. Mabaít; matinô.
CUERNO. m. Sunğay. || Pakakak na yaring sunğay; tambulì.
CUERO. m. Katad; balát.
CUERPO. m. Katawán. || Bangkáy. || Katipunan nğ mğa taong bumubuô nğ isáng bayan.

CUERVO. m. Uwák.
CUESCO. m. Butó ng̃ bung̃ang-kahoy. || fam. Utốt na matunóg.
CUESTA. f. Salung̃ahing lupà; bang̃ín. || Pang̃ing̃ilak. || *A cuestas.* m. adv. Pasán.
CUESTACIÓN. f. Pang̃ing̃ilak; paghing̃î ng̃ ambág.
CUESTIÓN. f. Tanóng. || Away; babág. || Suliranin.
CUESTIONAR. v. a. Pagtalunan ang isáng bagay na alinlang̃an.
CUESTIONARIO. m. Aklát ng̃ mg̃a tanóng. || Talàan ng mg̃a tanóng.
CUEVA. f. Yung̃íb; lunggâ.
CUIDADO. m. Pagiing̃at; pagkakaling̃à. || Kabà ng̃ loób; takot; ligamgám. || ¡*Cuidado*! interj. Kaiing̃at.
CUIDADOSO, SA. adj. Maing̃at; masinóp.
CUIDAR. v. a. Ing̃atan; alagàan. || Kaling̃ain; pang̃asiwàan. || v. r. Maging̃at sa sariling kagaling̃an; magpakabuti sa buhay.
CUITA. f. Dalamhatì; kasawiang palad. || ant. Malabis na hang̃ád; pita.
CULATA. f. Pigî ng̃ kabayo. || Tatangnán ng̃ baríl.
CULEBRA. f. Ahas || fig. y fam. Paglibák; aglahì.
CULEBREAR. v. n. Lumakad ng̃ paligoyligoy.
CULINARIO, RIA. adj. Nauukol sa paglulutò.
CULMINANTE. adj. Matayog. || fig. Mataás; dakilà.
CULMINAR. v. n. Sumapit ang isáng bagay sa kalagayang lalong mataás.
CULO. m. Puwít. || Puwitan ng̃ hayop. || Tumbóng.
CULPA. f. Sala; kamalìan.
CULPABILIDAD. f. Pagkakasala; pagkakamalî.
CULPABLE. adj. Maysala. || Makasalanan.
CULPAR. v. a. Bigyang kasalanan; paratang̃an.
CULTIVABLE. adj. Mapagtatamnán.
CULTIVADOR, RA. adj. y s. Mananānim; magsasaka.
CULTIVAR. v. a. Pagtamnán; linang̃ín ang lupà. || fig. Sanayin ang isip sa karunung̃an; patalinuhin
CULTIVO. m. Paglilináng ng̃ lupà; pagsasaka. || Pagpapatalino; pagaaral.
CULTO, TA. adj. Nauukol sa lupang nilináng. || Matalino; nagaaral. || m. Pagsambà; paggalang.
CULTURA. f. Paglinang ng̃ lupà. || fig. Katalinuhàn; kabihasnán.
CUMBRE. f. Taluktók ng̃ bundók; kataásan ng̃ isáng bagay.
CUMPLEAÑOS. m. Kaarawán ng̃ pagsilang.
CUMPLIMIENTO. m. Pagtupád; pagkatupád; katuparan. || Pagbibigáy loób. || Kaganapán sa paggawâ ng isáng bagay.
CUMPLIR. v. n. Manuparan; tumupád; gumanáp. || v. r. Matupád; maganáp. || v. r. Maisagawâ; maidaos.

CÚMILO. m. Buntón; salansán. || fig. Pagkakapisan ng̃ maraming bagay. || Katipunan ng̃ mg̃a ulap na malalakí kung tagaráw na parang naglalakihang bundók sa panining̃ín.

CUNA. f. Aluyan; duyan ng̃ mg̃a batà. || fig. Bayang tinubuan; poók na pinang̃anakán sa isáng tao. || fig. Lahì; angkáng ó lipì. || fig. Pinagbuhatan ó simulâ ng̃ isáng bagay.

CUNDIR. v. n. Lumaganap ang isáng bagay sa lahát ng̃ dako. || Kumalat; lumipanà ang isáng bagay. || Dumami sa kaniyáng sarili ang isáng bagay.; lumakí.

CUNEAR. v. a. Uguyín ang aluyan ó duyan ng̃ mg̃a sanggól.

CUÑA. f. Kunyás; pasak; kalang.

CUÑADA. f. Hipag.

CUÑADO. m. Bayáw.

CUÑO. m. Pangtaták sa kuwalta, medalya at ibp. bagay na kamukhâ. || Taták.

CUOTA. f. Bahaging nauukol sa bawa't isá sa pagmumudmód ng̃ isáng halagá; ambág ng̃ bawa't isá.

CÚPULA. f. Bubóng na hubóg ng̃ mg̃a Simbahan ó bahay; simboryo.

CURA. m. Paring nang̃ang̃asiwà sa isáng simbahan. || f. Paggamót; kagaling̃an.

CURABLE. adj. Mapapagagalíng; magagamót.

CURACIÓN. f. Paggamót; paggalíng sa karamdaman.

CURADOR, RA. adj. y s. Nagiing̃at sa isáng bagay. || Gumagamót. || m. y f. Ang tagapaging̃at ng̃ kayamanan at kalakal ng̃ isáng batà ó ng̃ walâ pa sa gulang na makapamahalà.

CURANDERO, RA. m. y f. Manggagamot.

CURAR. v. n, Pagaling̃ín. || v. a. Gamutín. || fig. Bahawin ang mg̃a damdamin ng̃ kaluluwa. || fig. Lunasan ang isáng samâ. || v. r. Gumalíng; humusay.

CURIOSEAR. v. n. Magsiyasat ng̃ ginagawâ ó sinasabi ng̃ kapuwà

CURIOSIDAD. f. Nasang mabatíd at masiyasat ang isáng bagay. || Pakikialám sa isáng bagay na dî dapat pakialamán. || Kalinisan. || Pagiing̃at ng̃ paggawâ ng̃ isáng bagay na nakaliligaya.

CURIOSO, SA. adj. y s. Mapagusisà: masiyasat. || Malinis at maayos. || Maing̃at sa paggawâ ng̃ isáng bagay na mainam.

CURSO. m. Tung̃uhin; takbó. || Panahóng ipinagaaral sa loób ng̃ isáng taón. || pl. Pagbubululós; pagkukursó.

CURTIDOR. m. Mang̃ung̃ultí ng̃ mg̃a balát ng̃ hayop.

CURTIMIENTO. m. Pagkukultí ng̃ mg̃a balát ng̃ hayop.

CURTIR. v. a. Magkultí ng̃ mg̃a balát ng̃ hayop. || v. r. fig. Umitím ang balát ng̃ isáng tao sa pagpapaaráw.

CURVATURA. f. Kabaluktután.

CURVO, VA. adj. Baluktót; hubóg.

CUSTODIA. f. Pagtatanod. || Tanod; bantáy.

CUSTODIAR. v. a. Tanuran ng buóng ingat; bantayáng maigi.

CUTÁNEO, A. adj. Nauukol sa balát.

CUTIS. m. Balát na manipís na tumatakíp sa labás ng katawán ng tao.

CUYO, YA. pron. Kangino; kanino. || Na.

CZAR. m. Pangalang itinatawag sa Harì sa Rusia.

CZARINA. f. Pangalang itinatawag sa asawa ng harì sa Rusia.

CH

CH. f. Ikaapat na titik ng̃ abakadang kastilà at pang̃atló sa mg̃a *consonante*:

CHA. m. Saá.

CHABACANERÍA. f. Kawalán ng̃ husay, inam at kagaling̃an. || Salitáng magaspáng.

CHABACANO, NA. adj. Waláng husay, inam at kagaling̃an.

CHACOTA f. Guló at katuwàán sa pagsasaya ng̃ isáng bagay. || Libák.

CHAL. Panyóng ibinabalabal ng̃ mg̃a babae.

CHALECO. m. Pangloób na kasuutan ng̃ mg̃a lalakí; tsaleko.

CHALET. m. Bahay na maliít na mababà ang silong.

CHAMBÓN, NA. adj. y s. Waláng muang sa laró. || Mangmáng.

CHAMBONADA. f. Kawalán ng̃ muang; kamangmang̃án.

CHAMORRA. f. fam. Ulong inanot ang gupít.

CHAMUSCAR. v. a. Salabin; idaráng. || v. r. Masalab; madaráng.

CHANCEAR. v. n. y r. Magbiró.

CHANCELLAR. v. a. ant. Pawaláng kabuluhán.

CHANCLETA. f. Sinelas; saping waláng takóng. || Sinkletas.

CHANZA. f. Salitáng pangpatawa.

CHAPARREAR. v. n. Umulán ng̃ malakás.

CHAPARRÓN. m. Uláng malakás at biglà.

CHAPATAL. m. Putikan; balahùan.

CHAPUCERÍA. f. Kagaspang̃án ng̃ pagkakayarì ng̃ isáng bagay.

CHAPUCERO, RA. adj. Magaspáng ang pagkakayarì.

CHAQUETA. f. Kasuutang panglalaki na waláng manggás.

CHARADA. f. Palaisipán; bugtóng.

CHARCO. m. Lubák.

CHARLA. f. fam. Kadalahiràan; pagsasalitâ nğ waláng kamunasan

CHARLAR. v. n. fam. Mugsalitâ nğ waláng kamunasan.

CHARLATÁN, NA. adj. y s. Ma salitâ nğ waláng kamunasan; dalahirà.

CHARLATANEAR. v. n. Magsalitâ nğ waláng kamunasan; magdalahirâ.

CHARLATANERÍA. f. Kadalahiràan. ‖ Pagsasalitâ ng waláng kamunasan.

CHAROL. m. Barnís na makintáb. ‖ Balát na binarnisán nğ makintáb.

CHASCO. m. Libák ó birò. ‖ Pagkabigô.

CHASQUEAR. v. a. Libakín; birùin. ‖ Magkulang sa pañgakò. ‖ v. n. Lumagitík ang isáng bagay. ‖ v. r. Mabigô.

CHASQUIDO. m. Lagitík; lañgítñgít.

CHATO, TA. adj. Sapát ang ilóng. ‖ Sapád.

CHELÍN. m. Salapíng ingglés na nakakatimbáng nğ piseta.

CHEQUE. m. Katibayang kinatatalâan nğ halagá nğ kuwaltang nasisingíl sa bangko.

CHICO, CA. adj. Maliít; muntî. ‖ m. y f. Batà. ‖ m. y f. Tawag sa may katamtamang gulang na lalakí ó babai.

CHICHARRA. f. Kuliglíg.

CHICHARRÓN. m. Sitsarón

CHICHEAR. v. n. Sumutsót.

CHICHEO. m. Sutsót.

CHICHÓN. m. Pamumukol nğ ulo dahil sa pagkakauntóg.

CHIFLADERA. f. Pagsipol.

CHIFLADURA. f. Pagsipol. ‖ Kasupladuhan.

CHIFLAR. v. n. Sumipol; sumutsót. ‖ v. a. Libakín; aglahìin. ‖ fam. Uminóm na mabuti nğ alak. ‖ v. r. fam. Huminà ang isip at magparang lingãw; mabugnót.

CHIFLE. m. Pagsipol; pagsutsót. ‖ Pangsipol.

CHILLAR. v n. Sumigáw; tumilí. ‖ Sumagitsít sa pagmamantikà ang isáng bagay.

CHILLIDO. m. Sigáw; tilí.

CHILLÓN, NA. adj. y s. fam. Sigawin; matilihín.

CHIMENEA. f. Padaluyangasó; paasuhán.

CHINCHARRERO. m. Poók na masurot. ‖ Daóng na maliít na ginagamit na pañgisdàan sa Amerika.

CHINCHE; m. Surot.

CHINCHORRO. m. Lambát na pamukot.

CHINELA. f. Sinelas.

CHINO, NA. adj. y s. Tagá China; insík.

CHIQUILLADA. f. Gawáng musmós; kilos batà.

CHIQUILLERÍA. f. fam. Kawan nğ mğa batà

CHIQUILLO, LLA. ad.. y s. Batà; musmós.

CHIQUITÍN, NA. adj. fam. Maliít. muntî.

CHIRIPA. f. Pananalo sa pagkakataón. ‖ fig. y fam. Mabuting pagkakataón.

CHIRRIAR. v. n. Sumagitsít ang isáng bagay, gaya ng̃ mantikà, sa init. || Lumang̃itng̃ít ang mg̃a gulóng ng̃ sasakyán. || fig. y fam. Kumantá ng̃ wala sa ayos ang tinig.

CHIRRIDO. m. Sagitsít; langitng̃ít.

CHISME. m. Hatíd dumapit; salisalitâ ng̃ mga bagay na waláng kabuluhán.

CHISMEAR. v. a. Maghatìd dumapit; magsasatsát.

CHISMOSO, SA. Masatsát; mapaghatíd dumapit.

CHISPA. f. Tilamsík ng̃ apóy; bagaso. || Ambón. || fig. Malíit na piraso ng̃ anománg bagay. || fig. Katalasan ng̃ isip. || fam. Kalasing̃án.

CHISPAZO. m. Pagtilamsík ng apóy; pagsabog ng̃ bagaso. || fig. y fam. Paghahatíd dumapit.

CHISPEAR. v. n. Tumilamsík ang apóy; umilandáng ang bagaso. || Magkisláp na mabuti. || Umambón.

CHISPOSO, SA. adj. Matilamsík; mabagaso.

CHISTAR. v. n. Umimík; umakmáng magsalitá; sumalansáng.

CHISTE. m. Balitang pangpatawá; sisté. || Pangyayaring katawatawa. || Birò.

CHISTOSO, SA. adj. Mapagpatawa; mapagsisté.

CHOCAR. v. n. Mabanggâ; maumpóg. || fig. Umaway; kumalaban. || fig. Maghamón; magpagalit.

CHOCOLATE. m. Sikulate.

CHOCOLATERA. f. Lutuan ng̃ sikulate. || Babaing asawa ng̃ magsisikulaté.

CHOCOLATERO, RA. adj. y s. Magustuhin ng̃ sikulate. || m. Lalaking magsisikulate.

CHOCHEAR. f. v. n. Magulìan.

CHOCHERA. f. Paguulìan.

CHOCHO, CHA. adj. Ulìan.

CHOQUE. m. Banggàan. || Pagkakabanggâ. || fig. Pagtatalo; away. || *Mil.* Pagbabaka; pagdidigmâ.

CHORREAR. v. n. Tumagakták; tumulò ng̃ malakás ang tubig. || Pumaták ng̃ waláng tigil.

CHORREO. m. Pagtagakták; pagtulò; pagpaták ng̃ waláng tigil

CHORRO. m. Tilandóy; sumpít ng̃ tubig. || *A chorros.* m. adv. fig. Masaganà.

CHOTO, TA. m. y f. Bulô ng̃ kambíng.

CHOZA. f. Dampâ; bahay kubo; salóng.

CHOZNO, NA. m. y f. Apó sa tuhod. || adj. fig. Mura.

CHUBASCO. m. Uláng malakás na may kasanib na hang̃in; unós.

CHUBASCOSO, SA. adj. Maunós.

CHULETA. f. Tadyáng ng̃ tupa. ó baboy.

CHUPA. f. Gatang.

CHUPABLE. adj. Masisipsíp; mahihitít.

CHUPADO, DA. p. p. ng̃ Chupar. || adj. Napakapayat at mahinà.

CHUPAR. v. a. Sipsipín; hititín. || Sipsipíng mabuti ang katas ng̃ lupà ng̃ mg̃a halaman. || fig. y fam. Ubusing untíuntî ang kayamanan ng̃ kapuwà.

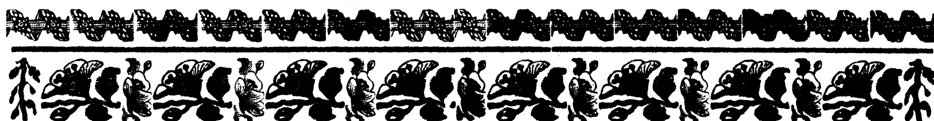
CHUPON, NA. adj. fam. Humihitít. || adj. y s. fig. y fam. Umuubos ng̃ kayamanan ng̃ kapuwà sa pamamagitan ng̃ talas at dayà. || m. Suplíng.

CHURRUSCARSE. v. r. Magsimuláng masunog ang isáng bahay.

CHUSCADA. f. Salitâ ó gawáng nakapagpapatawá; sisté.

CHUSCO, CA. adj. Mapagpatawá.

CHUZON, NA. adj. y s. Mapaglaláng; mahirap madayà. || Magalíng na manglibák sa kapuwà sa pakikipagusap.

D

D. f Ikalimáng titik at pangapat sa mĝa *consonante* nĝ abakadáng kastilà.

DABLE. adj. Magagawâ; mangyayari.

DACIÓN. f. *For.* Pagbibigáy.

DÁDIVA. f. Kaloób; handóg.

DADIVOSO, SA. adj. Mapagbiyayà; mapagkaloób nĝ waláng bayad.

DADOR, RA. adj. y s. Nagkakaloób; nagbibigáy. || m. Maydalá nĝ isáng sulat. || *Com.* Anĝ lumalagdâ sa katibayan nĝ pagpapalít ó *letra de cambio*.

DAGA. f. Sandata nĝ unang dako na maiklî ang talím at nakakahawig nĝ espada.

DALLADOR. m. Manggagapas nĝ damó.

DALLAR. v. a. Gumapas nĝ damó.

DALLE. m. Lilik; panggapas.

DAMA. f. Babaing mahál. || Babaing pinipintuhò ng isáng lalaki. || Ang babaing umaabay at naglilingkód sa reyna ó prinsesa. || Alilang babaing pinakakatiwalà sa tahanan nĝ mĝa babaing mahál. || Babaing kinakalunyâ. || pl. Laróng dama.

DAMASCO. m. Habing sutlâ ó lanáng matibay at may dibuho na kakulay nĝ nasabing habi.

DAMASQUILLO. m. Habing sutlâ ó lanang kahawig nĝ damasko, nĝuni't manipís.

DAMNIFICADO, DA. p. p. nĝ Damnificar. || adj. y s. Napinsalà.

DAMNIFICAR. v. a. Puminsalà; magpanĝanyayà.

DANZA. f. Sayáw.

DANZAR. v. a. Sumayáw. || fig. y fam. Makialám ó manghimasok sa isáng kalakal.

DANZARÍN, NA. m. y f. Mananayaw.

DAÑABLE. adj. Nakapipinsalà; nakasisirà.

DAÑAR. v. a. Puminsalà; magpapañganyayà. || Sumakít; sumirà nğ isáng bagay. || v. r. Mapinsalà; mapañganyayà. || v. r. Masaktán; masirà ang isáng bagay.

DAÑINO, NA. adj. Sumasakít ó pumipinsalà.

DAÑO. m. Kapinsalaan; kasiraar; kapahamakán.

DAÑOSO, SA. adj. Nakapipinsalà; nakasisirà.

DAR. v. a. Magbigáy. || Magkaloób. || Maggawad. || Maghandóg. || v. r. Pumayag; sumunód sa pilit.

DARDO. m. Sibát; tunod na mahayap.

DE. prep. Ni; kay. || Sa; nğ.

DEÁN. m. Punò nğ kapulunğan nğ mğa parì ó katedrál.

DE AUDITU: loc. lat. Sa pakikinig.

DEBAJO. adv. Sa ibabà; sa ilalim.

DEBATE. m. Pagtutunggalî; pagtatalo nğ katuwiran. || Paglalaban; pagbabaka; pagaaway.

DEBATIR. v. a. Katunggalìin; katalunin. || Kalabanin; kadigmàín.

DEBE. m. *Com.* Isá sa mğa panig nğ aklát na pinagtatalaán nğ utang.

DEBELACIÓN. f. Pagpapasukò sa kaaway.

DEBELAR. v. a. Pasukuin ang kaaway.

DEBER. v. a. Marapat. || Magkautang. || m. Tungkulin; karapatán. || Utang.

DÉBIL. adj. Mahinà. || fig. Marupók na kalooban.

DEBILIDAD. f. Kahinaan. || fig. Karupukán nğ loób.

DEBILITACIÓN. f. Pagpapahinà; panghihinà.

DEBILITAR. v. a. Pahinàin. || v. r. Manghinà.

DÉBITO. m. Utang.

DECADENCIA. f. Panghihinà; paglugamî; simulâ nğ pagkasirà.

DECAER. v. n. Manghinà; umuntî ang pagaarì nğ isáng tao; maghikahos.

DECÁLOGO. m. Ang sampúng utos nğ Diyós.

DECAMPAR. v. n. Lumakad ang hukbó.

DECANATO. m. Tungkuling pagkadekano.

DECANO. m. Ang pinakamatandâ sa isáng kapisanan. || Ang nañgunğulo sá isang paaralán, sanggunìan ó hukuman.

DECAPITACIÓN. f. Pagpugot nğ ulo.

DECAPITAR. v. a. Pugutin ang ulo.

DECÁPODO, DA. adj. *Zool.* Nauukol sa hayop na may sampúug paá.

DECENA. f. Sampúng bilang.

DECENAL. adj. Sumasakláw sa sampúng taón.

DECENCIA. f. Kalinisan; kaayusan nğ pananamít ó pamumuhay nğ isáng tao. || Kahinhinán. || fig. Kamahalan nğ kilos at pañgunğusap nğ isáng tao.

DECENIO. m. Tagál na sampúng taón.

DECENO, NA. adj. Ikásampû.

DECENTE. adj. Mahinhín; maayos. || Malinis. || Karapátdapat. || Mahusay makiharáp.

DECIBLE. adj. Maipahahayag; masasabi.

DECIDIDO, DA. p. p. ng̃ Decidir. || adj. Handáng gumawâ.

DECIDIR. v. a. Magpasiyá. || Pag pasiyahán; hatulan.

DÉCIMA. f. Ikasampúng bahagi.

DECIMAL. adj. Nauukol sa ikásampû.

DECÍMETRO. m. Panukat na ikasampúng bahagi ng̃ isáng metro.

DÉCIMO, MA. adj. Ikasampû.

DÉCIMOCTAVO, VA. adj. Ikalabíngwaló.

DÉCIMOCUARTO, TA. adj. Ikálabíngapat.

DÉCIMONONO, NA. adj. Ikalabíngsiyám.

DÉCIMOQUINTO, TA. adj. Ikalabínglimá.

DÉCIMOSÉPTIMO, MA. adj. Ikalabíngpitó

DÉCIMOSEXTO, TA. adj. Ikalabínganim.

DÉCIMOTERCIO, CIA. adj. Ikalabíngtatló.

DECIR. v. a. Magsabi; maghayág sa pamamagitan ng̃ salitâ. || Ipahayag ang isáng bagay; ipagsaysáy. || m. Sabi; salitâ.

DECISIÓN. f. Kapasiyahán; pasiyá. || Kahatuláng lagdâ ng̃ isáng hukuman.

DECLAMACIÓN. f. Pagsasalaysáy sa madlâ. || Pagtatalumpatì.

DECLAMAR. v. n. Magsalaysáy sa madlâ; magtalumpatì.

DECLARACIÓN. f. Pagpapahayag; pagsasalaysáy.

DECLARAR. v. a. Ipahayag; ipagsaysáy. || v. n. *For.* Maghayág ng̃ saksí ó ang nililitis sa harâp ng̃ hukóm. || v. r. Magtapát ng̃ nasa loób.

DECLINACIÓN. f. Pagkabagsák; pagkababâ; pagkakiling ng̃ isáng bagay. || fig. Pagkasirà; paghihikahós.

DECLINAR. v. n. Kumiling; humilig. || fig. Magbawas; manghinà ang katawán, isip at lakás. || fig. Humantóng ang isáng bagay sa kaniyáng kahangganan. || || v. a. Tumanggí.

DECLINATORIA. f. *For.* Kahilin̄gan sa hukóm na huwág hatulan ang usapíng labás sa kaniyáng kapangyarihan at ibigáy doón sa may karapatáng humatol.

DECLIVE. m. Pagkakakiling; pagkakahilig ng̃ isáng bagay.

DECOCCIÓN. f. Paglalagà; paglulutò sa tubig ng̃ isáng bagay.

DECOMISAR. v. a. Samsamín.

DECOMISO. m. Pagsamsám.

DECORACIÓN. f. Paggagayák; pagpapalamuti. || Palamuti.

DECORAR. v. a. Gayakán; palamutihan. || Kabisahin; isaulo.

DECORO. m. Karang̃alan; puri. || Pitagan; galang. || Kalinisan; kapurihán; kahinhinán.

DECOROSO, SA. adj. Nauukol sa taong marang̃ál at may puri. || Malinis; marapat.

DECRECER. v. n. Magbawás; lumiít.

DECRÉPITO, TA. adj. y s. Matandâ nang tutoo; ulìan.

DECREPITUD. f. Katandâáng tutoo. || Pagkaulìan.

DECRETAR. v.a. Magpasiyá; humatol.

DECRETO. m. Pasiyá; hatol.

DECHADO. m. Paparisán; huwaran. || fig. Ulirán; hantuñgan.

DEDAL. m. Didál.

DEDICACIÓN. f. Paguukol; pagtutungkól; pagaalay; paghahandóg. || Pagdiriwang sa kaarawán nğ pagpaparañgál sa isáng bagay na mahalagá.

DEDICAR. v.a. Ipatungkól; iukol; ialay. || Ihandóg; ialaala. || Italagá; itaan. || v. r. Maukol.

DEDICATORIA. f. Patungkól; handóg.

DEDIL. m. Balot na inilalagáy sa mğa dalirì upang huwág magasgás ó marumihán.

DEDO. m. Dalirì.

DEDUCCIÓN. f. Paghulò nğ mğa kahanggánan nğ isáng simulàin. || Pagbabawas; pagawás.

DEDUCIR. v. a. Hulûin ang mğa kahanggánan nğ isáng simulàin. || Bawasan; awasín.

DEFACTO. adv. m. Sa gawâ.

DEFECTO. m. Kakulañgán nğ mğa kagalingñgang katutubò sa isáng bagay. || Kasiraan; kapintasan

DEFECTUOSO, SA. adj. Hindî ganáp; kulang.

DEFENDER. v a. Tangkilikin; kalingain; kupkupín. || Ipagtanggól; ipagsanggaláng. || v. r. Magtanggól; magsanggaláng.

DEFENSA. f. Pagtatanggól; pagsasanggaláng. || Sandatang panangganggaláng. || Tangkilik; kalingà; saklolo. || Tanggulan; kanluñgan.

DEFENSOR, RA. adj. y s. Nagtatanggól; nagsasanggaláng.

DEFENSORÍA. f. Katungkulan nğ tagapagtanggól.

DEFERENCIA. f. Pakikiayon sa palagáy nğ kapuwà, dahil sa pagpipitagan.

DEFICIENTE. adj. Kapós; kulang.

DÉFICIT. m. Kawalán nğ lamáng salapî ang kaha nğ pamahalaan.

DEFINICIÓN. f. Maliwanag at maikling pagsasaysay nğ kalikasán nğ isáng bagay; pagpapaliwanag.

DEFINIR. v.a. Ipagsaysáy nğ maliwanag ang kahulugán nğ isáng salitâ ó kalikasan nğ isáng bagay. || Pagpasiyahán; hanğgahán ang isáng bagay.

DEFINITIVO, VA. adj. Pinagpasiyahán; handáng isagawâ.

DEFORMAR. v. a. Papañgitin ang isáng bagay. || v. r. Pumañgit; sumamâ ang bikas.

DEFORME. adj. Masamáng bikas, pañgit.

DEFORMIDAD. f. Kasamaán ng bikas; kapañgitan.

DEFRAUDACIÓN. f. Pagarì nğ dî kaniyá; paggagá; paglupig.

DEFRAUDADOR, RA. adj. y s. manggagagá; manglulupig.

DEFRAUDAR. v. a. Ariin ang dî kaniyá; gagahín; lupigin. || fig. Gawíng waláng kabuluhán ang isáng bagay. || fig. Guluhín; alisín; lagyán nğ sagwil.

DEFUERA. adv. l. Sa labás.

DEFUNCIÓN. f. Kamatayan. || ant. Libíng.

DEGLUCIÓN. f. Paglulón; paglunók.

DEGLUTIR. v. n. Lumulón; lumunók. ‖ v. a. Lulunín; lunukín.

DEGOLLACIÓN. f. Pagpapapugot nğ ulo.

DEGOLLADERO. m. Pinagpupugutan nğ ulo.

DEGOLLADOR, RA. adj. y s. Tapagpugot nğ ulo.

DEGOLLAR. v. a. Pugutan nğ ulo; gilitán nğ liíg ang hayop. ‖ fig. Siràin; iguhò.

DEGRADACIÓN. f. Pagaalís sa isáng tao nğ katungkulan, karanğalan at ibp. ‖ Kababaan; pagkaduhagi.

DEGRADAR. v. a. Alisán ang isáng tao nğ katungkulan, karanğalan at ibp. ‖ Duhagihín; pababain ang kalagayan. ‖ v. r. Maduhagi; bumabà ang kalagayan.

DEGÜELLO. m. Pagpupugot nğ ulo.

DEGUSTACIÓN. f. Paglasa ó pagtikím nğ pagkain.

DEHESA. f. Lupang panğinainán nğ mğa hayop.

DEHESAR. v. a. Gawíng panğinainán nğ mğa hayop.

DEICIDA. adj. Nauukol sa nagsipatáy kay Jesucristo.

DEICIDIO. m. Pagpatáy káy Jesucristo.

DEIDAD. f. Kadiyusán; pagkadiyós.

DEJACIÓN. f. Pagpapabayà.

DEJADEZ. f. Katamaran; kapabayaan,

DEJADO, DA. p. p. nğ Dejar. ‖ adj. Tamád; pabayâ.

DEJAR. v. a. Pabayaan ang isáng bagay; iwan; lisanin. ‖ Ipaubayà. ‖ Ihabilin. ‖ v. r. Magpabayà; magpaiwán. ‖ Manghinang loób.

DEJO. m. Pagpapabayà. ‖ Wakás ó kahangganan nğ isáng bagay. ‖ Puntó nğ mğa tao sa bawa't bayan.

DEJUGAR. v. a. ant. Katasán.

DELACIÓN. f. Paghahablá; pagsusumbóng.

DELANTAL. m. Damít na itinatakíp sa haráp.

DELANTE. adv. l. Sa haráp; sa unahán. ‖ Sa tapát.

DELANTERA. f. Harapán; unahán.

DELANTERO, RA. adj. Nasa unahán; nauuna.

DELATABLE. adj. Maihahablá; maipagsusumbóng.

DELATAR. v. a. Ihablá; ipagsumbóng.

DELATOR, RA. adj. y s. Naghahablá; nagsusumbóng.

DELEGACIÓN. f. *For.* Pagsasalin nğ karapatán ó kapangyarihan sa ibá.

DELEGADO, DA. p. p. nğ Delegar. ‖ adj. y s. Nauukol sa taong kumakatawán ó pinagsalinan nğ karapatán ó kapangyarihan; kumakatawán sa ibá; sugò.

DELEGAR. v. a. Isalin sa ibá ang kaniyáng karapatán ó kapangyarihan; pakatawanín.

DELEITABLE. adj. Katuwâtuwâ; kalugódlugód.

DELEITAR. v. a. Makatuwâ; makalugód. ‖ v. r. Matuwâ; malugód.

DELEITE. m. Tuwâ; lugód. || Ligaya nḡ sarili.
DELETÉREO, A. adj. Pumapatáy; lason.
DELETREAR. v. n. Bigkasín ang mḡa titik nḡ isáisá ayon sa kaniláng tunóg na tinataglay.
DELETREO. m. Pagbigkás nḡ isáisá nḡ mḡa titik.
DELEZNABLE. adj. Marupók; madalíng masirà. || Madudulasin; madupilasin.
DELGADEZ. f. Kapayatán; kanipisán.
DELGADO, DA. adj. Payát; manipìs. || Maseláng; katamtaman. || fig. Matulis; mahayap; matalas ang isip.
DELIBERACIÓN. f, Pagdidilidili; pagkukurò. || Pagpapasiyá.
DELIBERAR. v. n. Magdilidili; magkuròkurò.||v. a. Pagpasiyahán.
DELICADEZ. f. Kapayatan; kahinaan; kakulanḡán nḡ lakás.
DELICADEZA. f. Kaselanḡan; kapinuhan. || Kalambután nḡ loób. || Kasinupán.
DELICADO, DA. adj. Makinis; mabanayad; malambót na loób. || Mahinà; payát; masasaktín. || || Marupók; siraín. || Masaráp; malasa. || Pihikan; maselang. || Matalas; mahayap. || Matalino. || Maramdamin.
DELICIA. f. Ligayang waláng kahulilip. || Tuwáng labis.
DELICIARSE. v. r. ant. Matutuwâ; maligaya.
DELICIOSO, SA. adj. Kaligaligaya; kaayaaya; katuwâtuwâ; kalugódlugod.
DELINCUENTE. p. a. nḡ Delinquir. Lumalabág sa batás.
DELINQUIR. v. n. Lumabág sa batás ó ipinaguutos.
DELIQUIO. m. Pagkahilo; pagkaibay.
DELIRANTE. p. a. nḡ Delirar. Hibáng; nahihibáng.
DELIRAR. v. n. Mahibáng.
DELIRIO. m. Pagkahibáng.|| Pagkaguló nḡ isip sa sakít na tinatagláy.
DELITO. m. Sala; paglabág sa batás.
DEMACRACIÓN. f. Panḡanḡayayat.
DEMACRARSE. v. r. Manḡayayat sa matinding pagdaramdám nḡ kalooban.
DEMANDA. f. Pakiusap; kahilinḡan; kahinḡian. || Limós na hinihinḡî sa kapakinabanḡan nḡ Simbahan. || Tanóng. || *Com.* Paghinḡî nḡ mḡa kalakal. || *For.* Sumbóng; sakdál.
DEMANDADO, DA. m. y f; *For.* Ang taong nasasakdál ó nasusumbóng.
DEMANDANTE. p. a. nḡ Demandar. || com. *For.* Ang nasasakdál ó nasusumbóng.
DEMANDAR. v. a. Humingî; sumamò. || ant. Magtanóng. || *For.* Magsakdál; magsumbóng.
DEMÁS. adj. Ibá pa. || adv. c. bukód; tanḡì. || *Por demás.* m. adv. Waláng gaanóng kabuluhán.
DEMASÍA. f. Kalabisán. || Kapanḡahasan. || Kalapastanḡanan; kawaláng pitagan.

DEMASIADO, DA. p. p. nĝ Demasiarse. || adj Malabis. || adv. c. Lumalalò; lumalabis.
DEMASIARSE. v. r. Lumabis; lumampás.
DEMENCIA. f. Kabaliwán; kasiraán nĝ baít.
DEMENTAR. v. a. Baliwín; sirain ang isip. || v. r. Mabalíw; masirà ang isip.
DEMENTE. adj. Balíw; siráng isip; ulól.
DEMOCRACIA. f. Pamahalàan nĝ bayan.
DEMÓCRATA. adj. y s. Kapanalig sa pamahalaan nĝ bayan.
DEMOLER. v. a. Igibâ; iguhò; siràin.
DEMOLICIÓN. f. Paggibâ; pagguguhò; pagsirà.
DEMONIO. m. Dimonyo.
DEMORA. f. Kaluatan; kaliwagan; pagkaantala.
DEMORAR. v. a. Paluatin; antalahin. || v. n. Matirá ó mahantóng sa isáng poók.
DEMOSTRACIÓN. f. Pagpapahayag; pagsasalaysáy. || Pagtuturò. || Pagpapatunay.
DEMOSTRAR. v. a. Ipahayag; ipagsaysáy. || Patunayan. || iturò.
DEMUDAR. v. a. Ibahín; baguhin. || Papanĝitin. || v. r. Magbagong biglâ ang kulay ó mukhâ; mamutlâ. || Magibá.
DENEGACIÓN. f. Pagtanggí; hindî pagkakaloób sa kahilinĝan.
DENEGAR. v. a. Huwág ipagkaloób ang kahilinĝan; tanggihán.
DENEGRECER. v. a. Paitimín.
|| v. r. Umitím.
DENIGRACIÓN. f. Pagsirang puri; paguupasalà.
DENIGRAR. v. a. Siraang puri; upasalàan.
DENIGRATIVO, VA. adj. Sumisirang puri.; umuupasalà.
DENODADO, DA. p. p. nĝ Denodarse. || adj. Waláng takot; matapang: panĝahás.
DENODARSE. v. r. ant. Manĝahás; magpakitang tapang.
DENOMINACIÓN. f. Tawag; nĝalan; pamagát.
DENOMINAR. v. k. Panĝalanan; pamagatán.
DENOSTAR. v. a. Murahin; pagwikaan nĝ masamâ; laitin.
DENOTAR. v. a. Iturò; manĝahulugán.
DENSIDAD. f. Kalaputan; kasinsinan. || fig. Kalabuan; kadilimán.
DENSO, SA. adj. Siksík; masinsín. || Malapot. || fig. Masikíp. || fig. Malabò; madilím.
DENTADO, DA. p. p. nĝ Dentar. || adj. May nĝipin.
DENTADURA. f. Katipunan nĝ mĝa nĝipin; buong nĝipin nĝ isáng tao.
DENTAR. v. a. Nĝipinan. || v. n. Tubuan nĝ nĝipin; magkanĝipin.
DENTELLADA. f. Pagnĝanĝalit nĝ nĝipin. || Sugat na gawâ nĝ kagát.
DENTERA. f. Panĝinĝiló nĝ nĝipin.
DENTICIÓN. f. Pagtubò nĝ nĝipin
DENTISTA. adj y s. Magnĝinĝipín; manggagamot nĝ nĝipin

DENTÓN, NA. adj. fam. May mahahabang ñgipin.

DENTRO. adv. l. y t. Sa loób.

DENTUDO, DA. adj. May mñga ñgiping mahahabà; ñgipinán.

DENUEDO. m. Liksí; lakás; tapang; kapañgahasan.

DENUNCIA. f. Pagbabali'à; pag; bibigáy alám. ‖ For. Pagsasakdál.

DENUNCIAR. v. a. Ibalità; ipagbigáy alám. ‖ Manghulà. ‖ For. Ipagsakdál.

DEO GRACIAS. Pañguñgusap na malimit ginagámit upáng magbigáy galang sa pagpasok sa bahay ñg sinomán.

DEPARTAMENTO. m. Bawa't isá sa mñga bahagi na humahatì sa isáng bayan, isáng tahanan at ibp. ‖ Sañgá ñg pañgasiwaáng bayan.

DEPENDENCIA. f. Pagsakop; pagkasakláw ñg malakíng kapangyarihan. ‖ Opisinang karatig ñg ibáng may higít na lakí.

DEPENDER. v. n. Masakop; masakláw. ‖ Mañgailañgan ang isáng tao ñg tulong ó kalingà ñg ibá.

DEPLORABLE. adj. Kasakitsakit sa loób; kahambálhambál.

DEPLORAR. v. a. Damdamín ñg labis ang isáng pangyayari; kahabagán.

DEPONENTE, p. a. ñg Deponer. Ang nagsasaysáy.

DEPONER. v. a. Ipaubayà; ihiwaláy; ilayô. ‖ Alisín sa tungkól; bawian ñg karañgalan ó katungkulang tinatagláy ang isáng tao. ‖ Dumumí. ‖ For. Magsalaysáy.

DEPORTACIÓN. f. Pagtatapon sa ibáng lupà.

DEPORTAR. v a. Itapon sa ibáng lupà ó ibayo ñg dagat.

DEPORTE m. Pagliliwalíw; paglilibáng.

DEPOSICIÓN. f. For. Pagsasaysáy na ginagawâ sa isáng pangyayari.

DEPOSITAR. v. a. Ilagak. ‖ Ihabilin; ipagkatiwalà.

DEPOSITARIO, RIA. adj. Nauukol sa lagak. ‖ m. y f. Pinaglagakan ñg isáng bagay.

DEPÓSITO. m. Paglalagak; pagkakatiwalà. ‖ Lagak. ‖ Poók na pinaglalagakan.

DEPRAVACIÓN. f. Pagpapasamâ; pagsamâ.

DEPRAVADO, DA. adj. Napakasamáng kaugalìan.

DEPRAVAR. v. a. Pasamaín. ‖ v. r. Sumamâ.

DEPRECACIÓN. f. Luhog; pakiusap; kahiñgìan.

DEPRECAR. v. a. Lumuhog; makiusap; humiñgî.

DEPRECATIVO, VA. adj. Nauukol sa luhog ó pakiusap.

DEPURAR. v. a. Linañgín; linisin. ‖ v. r. Luminis; malináng.

DEPURATIVO, VA. adj. Nauukol sa gamót na lumilinis ñg dugô.

DERECHA. f. Kanang kamáy.

DERECHO, CHA. adj. Matuwíd; tuwíd. || Kanang kamáy. || Kanan. || m. Kapangyarihan; karapatán; katuwiran. || Kariyagán nğ damít. || Buwís na ibinabayad ng mğa manğanğalakál sa paglululan nğ kaniláng kalakal sa mğa sasakyán. || m. pl. Kaupahán; kabayaráng sinisinğíl sa kapágalan nğ isáng manggagamot ó mananangól.

DERIVACIÓN. f. Pinagkunan; pinanggalinğan. || Pagkuha ó paghihiwaláy nğ isáng bahagi sa buô ó pinanggalinğan at simulâ.

DERIVAR. v. n. Pagkunan; panggalinğan; pagmulán. || v. r. Manggaling; magbuhat ang isáng bagay.

DEROGACIÓN. f. Pagpapawaláng kabuluhán ó bisà; pagpapawaláng halagá.

DEROGAR. v. a. Pawaláng bisà; pawaláng halagá ang isáng batás. || Sirain.

DERRAMA. f. Pagmumumód ng isáng abuloy. || Ilak na hindî karaniwan.

DERRAMAR. v. a. Ibuhos; magbubô. || Imuďmód; ikalat. || fig. Ihayág; isiwalat ang isáng balità. || v. r. Mabuhos; kumalat. || Umagos ang tubig sa sapà sa isáng poók.

DERRAME. m. Pagbuhos; pagkabuhos nğ tubig.

DERREDOR. m. Paligidligid nğ isáng bagay. || *Al ó en derredor* m. adv. Sa paligidligid.

DERRETIDO, DA. p. p. nğ Derretir. || adj. fig. Tunáw; nanğinğibig ng labis.

DERRETIR. v. a. Tunawin; lusawin. || fig. Ubusin; gugulin ang kayamanan. || v. r. Matunaw; malusaw. || v r. fig. Manğibig nğ labis.

DERRIBAR. v. a. Igibâ; iwasák. || Igupò; ibuwál. || v. r. Malugmók; mahandusáy sa lupá.

DERRIBO. m. Pagwawasák; paggibâ. || Pinaggibaán; pinagwasakán.

DERROTA. f. Landás; bakás nğ mğa tapak sa lupà. || *Mar.* Gawî ó tumpahin nğ sasakyáng dagat. || *Mil.* Pagkatalo nğ isáng hukbó; pagkasupil.

DERROTAR. v. a. Sirain; ilugsô ang kayamanan. || *Mil.* Talunin; supilin. || v. r. Maligáw ang sasakyángdagat sa patutunğuhan dahil sa malakás na hanğin ó samâ nğ panahón.

DERRUMBAMIENTO. m. Pagguguhò; pagguhò.

DERRUMBAR. v. a. Iguhò; ilagpák. || v. r. Maguhò; malagpák.

DESABRIDO, DA. p. p. nğ Desabrir. || adj. Nauukol sa bunğangkahoy ó pagkaing waláng lasa. || Masamâ ang panahón. || fig. Magaspáng sa pakikiharáp.

DESABRIGADO, DA. p. p. nğ Desabrigar. || adj. Waláng balabal. || fig. Waláng nagkukupkóp.

DESABRIGAR. v. a. Hubarán; alisán nğ balabal. || v. r. Mahubarán; mawalán nğ balabal.

DESABRIR. v. a. Pasamaín ang lasa ng̃ pagkain. || fig. Pasamaín ang loób. || v. r. Sumamâ ang loób.

DESABROCHAR. v. a. Kalagín ang bitones ng̃ damít. || v. r. Makalág ang bitoens.

DESACALORARSE. v. r. Magpalamíg sa init na dinaranas.

DESACATAR. v. a. Lapastang̃anin; magkulang ng̃ pitagan. || v. r. Mawaláng pitagan.

DESACATO. m. Kawaláng galang; kawaláng pitagan. || Kalapastang̃anan.

DESACERTAR. v. n. Malihis; magkamalî.

DESACIERTO. m. Pagkakamalî; pagkakalihís. || Salitâ ó gawáng hindî tumpák.

DESACOBARDAR. v. a. Palakasín ang loób; alisán ng̃ takot.

DESACOMODADO, DA. p. p. ng̃ Desacomodar. || adj. Waláng sukat na pagukulan ó hanapbuhay.

DESACOMODAR. v. a. Alisán ng hanapbuhay. || v. r. Mawalán ng̃ sukat na pagkunan ó hanapbuhay.

DESACOMPAÑAR. v. a. Huwág samahan; iwang magisá.

DESACONSEJADO, DA. adj. y s. Waláng hatol ó payo.

DESACORDAR. v. a. Huwág pagtugmáín ang tunog ng̃ isturmento. || v. r. Hindî magkatugmâ ang tunóg ng isturmento. || v. r. Makalimot; makalimutan.

DESACREDITAR. v. a. Alisán ng̃ kabantugan; siraang puri. || v. r. Masiraan ng̃ puri; mawalán ng̃ kabantugan.

DESACUERDO. m. Pagkakaalít ó pagkakalaban ng̃ mg̃a pagkukurò. || Kamalian. || Pagkalimot sa isáng bagay.

DESADEUDAR. v. a. Patawarin sa mg̃a pagkakautang. || v r. Mawalán ng̃ utang.

DESADORMECER. v. a. Gising̃in. || fig. Buhayin ang pakiramdám; alisín ang pamamanhíd ng̃ bahagi ng̃ katawán.

DESADORNAR. v. a. Alisán ng palamuti ó gayák.

DESADORNO. m. Kawalán ng̃ palamuti ó hiyás.

DESADVERTIR. v. a. Hindî mapansin; hindî maalumana.

DESAFIAR. v. a. Hamunin; kálabanin.

DESAFIO. m. Paghamon; paglalaban.

DESAFORTUNADO, DA. adj. Kulang palad; saliwáng palad.

DESAGARRAR. v. a. fam. Bitiwan.

DESAGRADABLE. adj. Nakasusukal ng̃ loób; masamâ ang lasa

DESAGRADAR. v. n. Sumukal ang loób; mayamót.

DESAGRADECER. v. a. Huwág tumanáw ó gumantí ng̃ utang na loób. || Huwág kumilala ng kapakinabang̃áng tinanggáp.

DESAGRADECIDO, DA. adj. Waláng utang na loób; waláng turing.

DESAGRADO. m. Sukal ó samâ ng̃ kalooban. || Samâ ng̃ mukhâ.

DESAGREGAR. v. a. Ihiwaláy; huwág isama.
DESAGRIAR. v. a. Alisán ng̃ asim. || fig. Patamisín. || fig. Alisín ang galit.
DESAGUADERO. m. Paagusán ng̃ tubig; imburnal.
DESAGUAR. v. a. Paagusin ang tubig ng̃ isáng poók. || fig. Ubusin; simutín ang tubig. || v. n. Umagos ang tubig ng̃ isáng ilog sa dagat.
DESAGÜE. m. Pagpapaagos ng̃ tubig sa isáng poók; pagpapalabás. || Paagusán ng̃ tubig; imburnál.
DESAHOGADO' DA. p. p. ng̃ Desahogar. || adj. Walánghiyâ. || Nauukol sa poók na aliwalas. || Ginhawang pamumuhay; maluag na kabuhayan.
DESAHOGAR. v. a. Paginhawahin. || Paluagin ang loób. || Ihing̃á ang bigát na taglay sa kalooban. || v. r. Guminhawa; lu muag ang loób.
DESAHOGO. m. Ginhawa; luag ng loób. || Kawalán ng̃ sagabal; layà.
DESAHUCIAR. v. a. Alisán ng̃ pagasa ang sinomán sa hinahang̃ád. || Alisán ng̃ pagasang mabúhay. || Buwagín ang nang̃ung̃upahan sa lupà || v. r. Mawalán ng̃ pagasang mabuhay ó gumaling ang maysakít.
DESAHUCIO. m. Pagbuwág; paglalanság.
DESAIRAR. v. a. Hiyaín; hindî paunlakán.
DESAIRE. m. Paghiyâ; hindî pagpapaunlák.
DESALABAR. v. a. Pulàan; pintasán.
DESALAR. v. a. Alisán ng̃ asín ang isáng bagay. || Alisán ng̃ pakpák.
DESALENTAR. v. a. Mahigpít ang paghing̃á. || fig. Pahinain ang loób; paduwagín. || v. r. Manghinang loób; maduwág.
DESALIENTO. m. Paghihigpít ng̃ paghing̃á. || Kaduwagán; kahinaan ng̃ loób.
DESALIÑADO, DA. p. p. ng̃ Desaliñar. || Waláng ayos; marung̃is.
DESALIÑAR. v. a. Alisán ng̃ ayos ó palamuti; parung̃isin. || v. a. Mawalán ng̃ ayos ó palamuti.
DESALIÑO. m. Kawalán ng̃ ayos ó palamuti; kakulang̃án ng̃ linis. || fig. Kapabayaán.
DESALMADO, DA. adj. Waláng awà; malupít; waláng kaluluwa.
DESALMIDONAR. v. a. Alisán ng̃ almiról ang damít.
DESALOJAR. v. a. Paalisín ang nang̃ung̃upahan sa isáng bahay; palayasin ang nakatirá sa isáng tahanan.
DESALTERAR. v. a. Payapain; patahimikin.
DESALUMBRADO, DA. adj. Waláng wastò; hindî magkatuto.
DESALUMBRAMIENTO. m. Kabulagán ng̃ isip; kawaláng tuto.
DESAMAR. v. a. Huwág ibigín; bawian ng̃ pagmamahál. || Itakwíl.

DESAMARRAR. v. a. Kalagán ng̃ tail. || fig. Bitiwan.

DESAMISTARSE. v, r. Makipagkagalít.

DESAMOR. m. Kawalán ng̃ pagibig ó pagmamahál.

DESAMORTAJAR. v. a. Alisán ng̃ balot.

DESAMPARAR. v. a, Ipaubayà; huwág tangkilikin. || Lisanin ang isáng poók.

DESAMPARO; m. Pagpapaubayà; dî pagtatangkilik.

DESANDAR. v. a. Magbalík na mulî.

DESANGRAR. v. a. Kunan ang isáng tao ng̃ maraming dugô. || v. r. Mawalán ng̃ maraming dugô.

DESANIMAR, v. a. Pahinain ang loób; paduwagín. || v. r. Manghinang loób; maduwág.

DESÁNIMO. m. Kahinaan ng̃ loób; kawalán ng̃ sigla ô tapang.

DESANUDAR. v. a. Alisín ang buhól. || fig. Liwanagan ang isáng bagay na maguló.

DESAÑUDAR. v. a. Alisán ng̃ buhól.

DESAPACIBLE. adj. Nakagagalit; nakayayamót.

DESAPARECER. v. a. Ikublí; alisíng biglâ sa haráp ang isáng bagay. || v. r. Makublí; maalís na biglâ sa haráp. || v. n. Mawalà; maparam na biglâ sa matá.

DESAPARICIÓN. f. Pagkakabublí; pagkaparam na biglâ sa matá.

DESAPAREJAR. v. a. Alisín ang kagamitán ng̃ isáng kabayo.

DESAPASIONAR. v. a. Alisín ang pagkakahilig ng̃ loób sa isáng tao ó bagay.

DESAPEGAR. v. a. Ilayô; iwalay. || v. r. Maalís ang pagkahilig ng̃ loób sa isáng tao ó bagay.

DESAPIADADO, DA. adj. Waláng awà; malupít.

DESAPLICACIÓN. f. Kulang ng̃ pagsisikap.

DESAPLICADO, DA. adj. Waláng pagsisikap sa pagaaral ó paggawâ.

DESAPRENDER. v. a. Limutin ang pinagaralan.

DESAPRETAR. v. a. Lubayán; luagan

DESAPROBAR. v. a. Huwág pagtibayin. huwág palampasín.

DESARMAR. v. a. Alisín ang sandata. || Tanggalín ang mg̃a kasangkapang bumubuô sa isáng bagay.

DESARME. m. Pagaalís ó pagsamsám sa mg̃á sandata.

DESARRAIGAR. v. a. Bunutin hanggáng ugát. || fig. Lipulin ang masamáng kinamihasnán. || v. r. Mabunot hanggáng ugát.

DESARREGLADO, DA. adj. Waláng wastô; lampás sa pagkain, paginóm at sa ibáng bagay.

DESARREGLO. m. Kawalán ng̃ wastô ó husay.

DESARROLLAR. v. a. Kalasín ang pagkakabalumbón; ikadkád. || fig. Pasibulin; palusugin. || fig. Ipaliwanag ang isáng palagáy. || || v. r. Makalás ang pagkakabalumbón; makadkád. || fig. Sumibol; lumusog.

DESARROLLO. .m Pagkalás sa pagkakabalumbón; pagkakadkád. || fig. Pagsibol; paglusóg.

DESARROPAR. v. a. Hubarán ng̃ damít. || v. r. Mahubdán.

DESARRUGAR. v. a. Alisín ang kulubót; banatin.

DESASEO. m. Kawalán ng̃ wastô; karumihán.

DESASIR. v. a. Bitiwan. || v. r. Bumitíw; mabitiwan. || fig. Ma mitiwanán.

DESASOSEGAR. v. a. Ligaligin; bagabagin. || v. r. Maligalig; ma- bagabag.

DESASTRE. m. Kapahamakáng malakí; sakunâ.

DESATAR. v. a. Kalagín; kalagán; || v. r. Makalág; makalás.

DESATENCIÓN. f. Pagkalibáng. || Kawalán ng pitagan.

DESATENDER. v. a. Ipagwaláng bahalà. huwág pansinín ang sinasabi ó ginagawâ. || Huwág asikasuhin ang isáng tao ó bagay.

DESATENTO, TA. adj. Nagwawaláng bahalà; hindî pinapansín ang isáng bagay. || Waláng pitagan.

DESATINADO, DA. p. p. ng̃ Desatinar. || adj. Waláng wastô; guló. || Nauukol sa nagsasalitâ ng̃ waláng kamaluyan.

DESATINAR. v. a. Gulubín ang isip. || v. n. Magsalitâ ng̃ mg̃a kabalbalán. || Mawalâ ang ayos sa isáng poók.

DESATINO. m. Kawalán ng̃ wastô. || Kabalbalán; kamalìan.

DESATOLLAR. v. a. Alisín sa pagkakaputik ó pagkakabalahò.

DESATRACAR. v. a. *Mar.* Paghiwalayín ang dalawáng sasakyángdagat sa punduhan. || v. r. Maghiwaláy ang dalawáng sasakyángdagat sa punduhan.

DESATRAER. v. a. Ilayô; paghiwalayín ang dalawáng bagay.

DESATRAMPAR. v. r. Linisin ó alisán ng̃ anománg sagabal ang isáng alulód ó padaluyangtubig.

DESATURDIR. v. a. Alisín ang̃ pagkaling̃áw. || v. r. Maalís ang pagkaling̃áw.

DESAUTORIZAR. v. a. Alisán ng̃ kapangyarihan ang isáng tao. || v. r. Maalisán ng̃ kapangyarihan ang isáng tao.

DESAVENENCIA. f. Pagkakaalít.

DESAVENIR. v. a. Pag-alitín. || v. r. Magkaalít.

DESAVIAR. v. a. Iligáw ng̃ daan. || v. r. Maligáw.

DESAYUNARSE. v. r. Magalmusál; magagahan.

DESAYUNO. m. Pagkain sa umaga; agahan. || Pagaalmusál.

DESAZOGAR. v. a. Alisán ng̃ asoge.

DESAZÓN. f. Kawalán ng̃ lasa; katabang̃án. || Kasukalan ng̃ loób. || fig. Kabalisahán ng̃ loób; karamdaman ng̃ katawán.

DESAZONAR. v. a. Alisán ng̃ lasa ang isáng pagkain. || Pagalitin; pasukalin ang loób. || Magalit; sumukal ang loób. || v. r. fig. Magkaramdám.

DESBANCAR. v. a. Aliwalasin; alisán ang isáng poók nğ mğa bangkóng naghambalang. || Matalo ang lahát nğ puhunan sa sugál.

DESBARAJUSTAR. v. a. Gulubín ang hanáy.

DESBARAJUSTE. m. Kaguluhan nğ hanáy.

DESBARATADO, DA. p. p. nğ Desbaratar. || adj. y s. fig. Masamang kabuhayan, asal ó pamamahalà.

DESBARATAR. v. a. Sirain ó igibâ ang isáng bagay. || Lugsakín ang kayamanan. || *Mil.* Guluhín ang hanáy nğ mğa kaaway. || v. r. Masirà; magsalitâ ó gumawâ nğ laban sa katuwiran.

DESBARATO. m. Pagsirà.

DESBARRIGADO, DA. p. p. nğ Desbarrigar. || adj. May maliít na tiyán.

DESBARRIGAR. v. a. fam. Sugatan ang tiyán.

DESBASTAR. v. a. Tapasan; tapyasán.

DEBASTE. m. Paptapas; pagtapyás.

DESBAZADERO. m. Poók na halumimíg at madulás.

DESBECERAR. v. a. Awatin sa pagsuso ang mğa bulô.

DESBOCADO, DA. p. p. nğ Desbocar. || adj. Nauukol sa mğa kasangkapang sirâ ang pinakabunğangà. || adj. fig. y fam. Hiratí sa pagsasalitâ nğ mğa kabastusán at nğ mğa bagay na nakagagalit.

DESBOCAR. v. a. Alisán nğ bibig ang isáng bagay. || v. r. fig. Magsalítâ nğ kabastusán at mğa bagay na nakagagalit.

DESBONETARSE. v. r. fam. Magalís nğ bunete sa ulo.

DESBORDAR. v. n. Umapáw ang tubig.

DESBRAVAR. v. a. Paamuin ang mğa hayop. || v. n. Magbawas ang kabagsikán. || v. r. fig. Lumubáy ang bagsík; maglubag ang kagalitan.

DESBRUJAR. v. a. Agnasín. || v. r. Maagnás.

DESCABALGAR. v. n. Bumabâ sa kabayo.

DESCABEZADO, DA. p. p. nğ Descabezar. || adj. fig. Litó; waláng isip.

DESCABEZAR. v. a. Alisán ó pugutan nğ ulo.

DESCABRITAR. v. a. Awatin sa suso ang mğa bulóng kambíng.

DESCAECER. v. n. Manghinang untíuntî ang katawán, ang kapurihán, ang kapangyarihan at ibp.

DESCAECIMIENTO. m. Panghihinà ng katawán, kapurihán at ibp.

DESCALABRAR. v. a. Sugatan sa ulo. || v. r. Masugatan sa ulo.

DESCALZAR. v. a. Alisán nğ sapatos. || v. r. Magalís nğ sapatos; magtapák.

DESCALZO, ZA. adj. Waláng sapatos.

DESCAMINADO, DA. p. p. ng̃ Descaminar. || adj. ant. Lihís sa landás.

DESCAMINAR. v. a. Ilihís sa landás; iligáw.

DESCAMISADO, DA. adj. fam. Waláng barò; hubád. || fig. y despect. Napakadukhâ.

DESCAMPADO, DA. a j. Lupang aliwalas; waláng sagabal.

DESCANSADERO. m. Pahing̃ahan.

DESCANSADO, DA. p. p. ng̃ Descansar. || adj. Nagpapahing̃á; hindî pagód.

DESCANSAR. v. n. Magpahing̃á; tumigil sa paggawâ. || fig. Magpalipas ng̃ hirap. || Matulog; magpahing̃aláy.

DESCANSO. m. Pagpapahing̃á. || Pagpapalipas ng̃ pagod.

DESCANTAR. v. a. Alisín ang mg̃a gilid na matalím.

DESCAÑONAR. v. a. Alisán ng̃ mg̃a bagwís ang mga hayop na may pakpák.

DESCARADO, DA. adj. Waláng hiyâ; pang̃ahás; pusóng.

DESCARGA. f. Pagiibís ng̃ pasán. || Pagbabawas ng̃ bigát na di nadalá. || *Mil.* Pagpapaputók ng̃ sabáysabáy ng̃ mg̃a kawal.

DESCARGAR. v. a. Ibisán ng̃ pasán. || Paputukín ang mg̃a baríl ó kanyón. || Alisán ng̃ bala ang baríl. || v. r. Magbitíw ng̃ tungkól.

DESCARNADOR. m. Pang̃ayod ng̃ lamán.

DESCARNADURA. f. Paghihiwaláy ng̃ lamán sa butó.

DESCARNAR. v. a. Ihiwaláy ang lamán sa butó; maghimáy. || v. r. Maalís ang lamán sa butó; mahimáy.

DESCARO. m. Kawalán ng̃ hiyâ; kapang̃ahasan; katampalasanan; kawalán ng̃ pitagan.

DESCARRIAR. v. a. Ilihís ó iligáw ang isáng tao sa landás. || Itiwalág ang mg̃a hayop sa kasamahán. || Malihis sa landás; maligáw. || Matiwalág ang mg̃a hayop sa kasamahán. || v. r. fig. Masinsáy sa matuwíd.

DESCARRILAMIENTO. m. Pagkalinsád sa daáng bakal.

DESCARRILAR. v. n. Malinsád sa daáng bakal.

DESCARRÍO. m. Pagkakalihís sa landás; pagkasinsáy sa matuwíd.

DESCARTAR. v. a. fig. Iwaksí ang isáng bagay; itakwíl.

DESCASAMIENTO. m. Pagpapawaláng kabuluhán sa isáng kasál. || Paghihiwaláy ng̃ magasawa.

DESCASAR. v. a. Paghiwalayín ang nagsasama ng̃ dî kasál. || v. r. Magh waláy ang magasawa.

DESCASCARRAR. v. a. Alisán ng̃ balát; talupan. || v. r. Maalisán ng̃ balát.

DESCASPAR. v. a. Alisán ng̃ balakubak.

DESCASTADO, DA. adj. Waláng pagibig sa mg̃a kamaganak; dî nagmamahál sa mg̃a kamaganak.

DESCENDENCIA. f. Angkán; lahì.

DESCENDER. v. n. Bumabâ; manaog. || v. a. Ibabâ; ipanaog.

DESCENDIENTE. com. Inapó.

DESCENSO. m. Pagpanaog; pagbabâ. || fig. Pagkaalís sa tungkól.

DESCEÑIR. v. a. Alisán ng̃ gapos; alisán ng̃ pamigkís. || v. r. Makalág ang gapos ó pamigkís.

DESCERRAJADO, DA. adj. fig. y fam. May masamáng pamumuhay at budhî.

DESCERRAJAR. v. a. Alisán ng̃ siradura ang pintô, kabán at ibp. || fig. y fam. Magpaputók ng̃ baríl, kanyón at ibp.

DESCLAVADOR, RA. adj. Bumubunot ng̃ pakò. || m. Pangbunot ng̃ pakò.

DESCLAVAR. v. a. Bunutin ang pakò. || Alisín sa pagkakapakò.

DESCOBIJAR. v. a. Alisán ng̃ takíp ó bubóng.

DESCOGER. v. a. Unatin; alisín ang pagkakakulubót.

DESCOGOLLAR. v. a. Alisán ng̃ usbóng ó talbós.

DESCOLAR. v. a. Alisán ó putulan ng̃ buntót.

DESCOLGAR. v. a. Alisín sa pagkakasabit; ihugos. || v. r. Maghugos.

DESCOLMAR. v. a. Kalusin. || fig. Bawasan.

DESCOLMILLAR. v. a. Alisán ng̃ pang̃il.

DESCOLORAR. v. a. Alisán ng̃ kulay; papusyawín; pang̃upasin. || v. r. Pumusiyáw; mang̃upas.

DESCOLORIDO, DA. adj. Maputlâ; kupás.

DESCOLLAR. v. n. y r. Mang̃ibabaw.

DESCOMEDIDO, DA. adj. Lumalabis; masagwâ. || Waláng pitagan.

DESCOMEDIRSE. v. r. Mawalán ng̃ pitagan.

DESCOMPASADO, DA. adj. Labis sa sukat; masagwâ.

DESCOMPASARSE. v. r. Mawalán ng̃ pitagan.

DESCOMPONER. v. a. Guluhín ang ayos; siràin. || Kalasín; iulî sa dati. || v. r. Mabulók.

DESCOMPOSICIÓN. f. Pagsirà. || Pagkabulók.

DESCOMPOSTURA. f. Pagsirà; pagtanggál. || Pagkabulók.

DESCOMPUESTO, TA. p. p. irreg. ng̃ Descomponer. || adj. fig. Magasó: waláng hinhín.

DESCOMULGADO, DA. adj. y s. Masamâ.

DESCOMULGAR. v. a. Itiwalág.

DESCONCEPTUAR. v. a. Siràang puri; pulaan. || v. r. Masiraang puri; mapulaan.

DESCONCERTAR. v. a. Pasamaín; guluhín ang ayos ng̃ isáng bagay. || Ilinsád ang butó ng̃ katawán. || v. r. Maguló; masirà ang ayos ng̃ isáng bagay. || Malinsád ang butó.

DESCONCORDIA. f. Pagkakahiwaláy; pagkakaalít ng dalawáng bagay.

DESCONFIADO, DA. adj. Waláng tiwalà.

DESCONFIANZA. f. Kawaláng tiwalà.

DESCONFIAR. v. n. Huwág magtiwalà.

DESCONFORMAR. v. a. Huwág umayon. || v. r. Huwág magkaayon.

DESCONFORME. adj. Hindî magkaayon.

DESCONFORMIDAD. f. Pagkakaibá ng̃ dalawáng bagay; hindî pagkakaisá.

DESCONOCER. v. a. Limutin. || Huwág kilalanín; itatuwâ; tutulan.

DESCONOCIDO, DA. adj. y s. Waláng utang na loób. || Hindî kilala.

DESCONOCIMIENTO. m. Hindî pagtanáw ng̃ utang na loób; kawaláng turing.

DESCONSENTIR. v. a. Huwág ipahintulot; huwág payagan.

DESCONSOLADO, DA. adj. fig. Malungkót; mapangláw.

DESCONSOLAR. v. a. Palungkutin; hapisin. || v. r. Malungkót; mahapis.

DESCONSUELO. m. Lungkót; hapis; dalamhatì.

DESCONTAR. v. a. Awasín.

DESCONTENTAR. v. a. Pasukalin ang loób; alisán ng̃ kasiyaháng-loób.

DESCONTENTO. m. Pagsukal ng loób; kawalan ng̃ kasiyahangloób.

DESCONVENIR. v. n. Huwág makáayon; maibá; magkasalungát.

DESCORAZONAR. v. a. Alisán ng̃ pusò. || fig. Panghinain ang loób; paduwagín. || v. r. Manghinà ang loób; maduwág.

DESCORDAR. v. a. Alisán ng̃ kuwerdas.

DESCORDERAR. v. a. Awatin sa suso ang mg̃a bulô ng̃ tupa.

DESCORNAR. v. a. Alisán ng̃ sung̃ay.

DESCORRER. v. a. Pagbalikáng takbuhín ang natakbó na. || Likumin ang nakakadkád. || v. r. Umanod ang tubig.

DESCORTÉS. adj. Waláng pitagan.

DESCORTESÍA. f. Kawalán ng̃ pitagan.

DESCORTEZAR. v. a. Alisán ng balát; upakin. || v. r. Maalís ang balát; mabalatán.

DESCOSER. v. a. Tastasín ang tahì. || v. r. Matastás.

DESCOSIDO, DA. adj. fig. Mapagsalitâ ng̃ kapaslang̃án. || fig. Waláng ayos ó husay. || m. Bahaging tastás sa tahî ng̃ isáng damít.

DESCOYUNTAR. v. a. Linsarín ang mg̃a butó. || v. r. Malinsád ang mg̃a butó.

DESCRECER. v. a. Bawasan; pauntiín. || v. n. Umuntî.

DESCRÉDITO. m. Pagkawalâ ng̃ puri ó kabantugan; kasiraáng puri.

DESCREER. v. a. Huwág maniwalà ó manalig.

DESCRESTAR. v. a. Alisán ng̃ palong

DESCRIBIR. v. a. Isalaysáy. || Iguhit.

DESCRIPCIÓN. f. Pagsasalaysay. || Pagguguhit.

DESCUARTIZAR. v. a. Hatiin ang isáng bagay sa apat na piraso. || Pagpirapirasuhín ang isáng bagay.

DESCUBRIMIENTO. m. Pagkatuklás; pagkatagpô.

DESCUBRIR. v. a. Ihayág. || Ipakita; buksán ang natatakpán. || Masumpungán ó matuklasán ang isáng bagay na nakukublí || Halughugin. || v. r. Magalís ng sombrero ó ibáng bagay na nakatatakíp.

DESCUENTO. m. Pagaawás. || Iawas; bahagi ng kabayarán sa isáng pagkakautang.

DESCUERNO. m. fam. Paghiyâ; paghalay.

DESCUIDADO, DA. adj. y s. Pabayâ; tamád.

DESCUIDAR. v. a. Alisán ang isáng tao ng isáng tungkulin. || Linlangín ang isáng tao upang malíngát sa isáng bagay. || v. n. y r. Magpabayà; malingát.

DESCUIDO. m. Kawalán ng ingat; kapabayaán; pagkalingát. || Pagkawalâ sa alaala; pagkalimot.

DESDE. prep. Sapúl; mulâ.

DESDECIRSE. v. r. Bumawì sa nasabi; pagbalikán ang naipagsulit.

DESDÉN. m. Alimura; siphayò. || fig. Pagmamataás; pagmamalakí.

DESDENTADO, DA. adj. Na walán ng mga ngipin; natipuan ng mga ngipin.

DESDENTAR. v. a. Alisán ng mga ngipin.

DESDICHA. f. Kasaliwaángpalad; kasawiáng kalagayan; kawaláng pagkunan.

DESDICHADO, DA. adj. Saliwáng palad; sawíng kalagayan. || fig. y fam. Waláng pagkunan; dukhâ.

DESDOBLAR. v. a. Ikadkád ang isáng bagay na nakatiklóp; ilatag.

DESDORAR. v. a. Alisán ng durado. || fig. Panglabuin; dungisan ang puri. || v. r. Maalís ang durado. || v. r. fig. Manglabò; dumungis ang puri.

DESEAR. v. a. Nasain; magnasà; adhikaín.

DESECAR. v. a. Patuyuin. || v. r. Matuyô.

DESECATIVO, VA. adj. Nagpapatuyô; pangpatuyô.

DESECHAR. v. a. Iwaglít; hatulan. || Alipustaín; pawaláng halagá. || Itabóy. || Iwalay; ilayô.

DESECHO. m. Pinagpilian. || fig. Pagalipustâ; pagpapawaláng halagá.

DESEDIFICAR. v. a. fig. Magbigáy ng masamáng halimbawà.

DESELLAR. v. a. Alisán ng selyo ang isáng bagay.

DESEMBARAZADO, DA. adj. Aliwalas; waláng sagabal; hawán.

DESEMBARAZAR. v. a. Hawanan; alisán ng sagabal. || v. r. Mahawanan; maalisán ng sagabal.

DESEMBARCADERO. m. Poók na luusaran; daungan.

DESEMBARCAR. v. a. Iahon; ilunsád sa sasakyângdagat ang isáng bagay na nakalulan. || v. n. y r. Umahon; lumunsád; umibis sa sasakyán.

DESEMBARCO. m. Pagahon; paglunsád.
DESEMBARQUE. m. Pagaahon; pagiibís nĝ mĝa bagay na naka lulan sa sasakyán.
DESEMBAULAR. v. a. Kunin ang nasa baúl.
DESEMBEBECERSE. v. r. Magsaulì ang nawaláng ulirat; makamalay tao.
DESEMBOCADERO. m. Wawà nĝ dagat; bitás.
DESEMBOLSAR. v. a. Dukutin ang nasa bulsá.|| fig. Pagbayaran.
DESEMBOLSO. m. fig. Pagbabayad.
DESEMBORRACHAR v. a. Alisín ang paglalanĝó. || v. r. Maalís ang paglalanĝó ó kalanĝuhán.
DESEMBOSCARSE. v. r. Umalís sa gubat.
DESEMBRAVECER. v. a. Paamuin. || v. r. Umamò.
DESEMBRAVECIMIENTO. m. Pagpapaamò. || Pagamò.
DESEMBRIAGAR. v. a. Alisín ang kalanĝuhán. || v. r. Maalís ang paglalanĝó ó kalanĝuhán.
DESEMBROLLAR. v. a. fam. Alisín ang pagkakagusót; husayín.
DESEMEJANTE. adj. Kaibá; hindî kaparis.
DESEMEJANZA. f. Pagkakaibá; hindî pagkakaparis.
DESEMPALAGAR. v. a. Alisín ang suyà. || v. r. Maalís ang suyà.
DESEMPAPELAR. v. a. Alisín ang balot na papel nĝ isáng bagay.
DESEMPARENTADO, DA. adj. Waláng kamaganak.
DESEMPEÑAR. v. a. Tubusín ang nasasanglâ. || Tubusín sa pagkakautang. || Tuparin ang tungkuling hawak; gumanáp. || v. r. Matubós; makabayad sa pagkakautang.
DESEMPEORARSE. v. r. Lumakás; mabawì ang dating lakás.
DESEMPEREZAR. v. n. y r. Sumipag; maalís ang katamaran.
DESEMPOBRECER. v. a. Hanĝuin ang isáng tao sa kahirapan. || v. r. Makaahon sa kahirapan.
DESEMPOBRECIMIENTO. m. Paghanĝò ó pagkahanĝò sa kahirapan.
DESEMPOLVAR. v. a. Alisán nĝ alikabók; pagpagán nĝ alikabók. || v. r. Maalisán nĝ alikabók.
DESEMPOLVORAR. v. a. Alisán nĝ alikabók.
DESEMPONZOÑAR. v. a. Alisín ang kamandág.
DESENAMORAR. v. a. Walín ang pagibig sa isáng tao ó bagay.
DESENASTAR. v. a. Alisahán nĝ puluhán ang sandata ó kasangkapang bakal.
DESENCADENAR. v. a. Alisán ng tanikalâ ang bilanggô. || fig. Sirain ang talì nĝ pagaasawa. || v. r. Humagpos.
DESENCAJAR. v. a. Lansagín; tanggalín. || v. r. Malanság; magkatanggáltanggál.
DESENCAJONAR. v. a. Alisín sa kahón.

DESENCOLLAR. v. a. Alisín ang isáng daóng sa pagkakasadsád; ibunsód. ‖ v. a. Mabunsód.

DESENCAPOTAR v. n. Alisín ang bumabalot. ‖ fig. y fam. Alisán ng̃ takíp; ihayág. ‖ v. r. fig. Lumiwanag ang lang̃it.

DESENCARCELAR. v. a. Pawalán sa bilangguan.

DESENCARECER. v. a. Bawasan ng̃ halagá ang isáng kalakal; imura. ‖ v. r. Mamura; mababâ ang halagá.

DESENCENEGAR. v. a. Alisín sa pagkakabalahò.

DESENCERRAR. v. a. Palabasín sa piitan; palayain sa pagkakabilanggô; pawalán.

DESENCLAVAR. v. a. Bunutin; alisín sa pagkakapakò.

DESENCLAVIJAR. v. a. Alisín ang mg̃a pakò ó kawit.

DESENCOGER. v. a. Unatin; iladlád; banatin; kadkarín. ‖ v. r. fig. Maalís ang kadung̃uán. ‖ v. r. Mabanat; maunat.

DESENCOLAR. v. a. Bakbakín; paknitín sa pagkakadikít. ‖ v. r. Mabakbák sa pagkakadikít.

DESENCOLERIZAR, v. r. Pahupaín ang galit. ‖ v. r. Humupâ ang galit.

DESENCORDAR. v. a. Alisín ang mg̃a kuwerdas ng̃ isáng kasangkapan sa musika.

DESENCORVAR. v. a. Tuwirín ang pagkabaluktót ng̃ isáng bagay; unatin.

DESENCUADERNAR. v. a. Kalasín ang pagkakabalot ng̃ isáng ak'át.

DESENFADADO DA. adj. Waláng galit; maluag ang kalooban. ‖ Maluang; maluag ang isáng poók.

DESENFADAR. v. a. Magalís ng̃ galit; paluagin ang kalooban. ‖ v. r. Maalís ang galit; lumuag ang loób.

DESENFARDAR. v. r. Bitadtarin; alisín ang balot ng̃ mg̃a paldó.

DESENFARDELAR. v. a. Alisán ng̃ balot ang paldó.

DESENFRENAR. v. a. Alisín ang preno ó pamigil. ‖ v. r. fig. Magumon sa masamáng hilig ng̃ katawán.

DESENFRENO. m. Pagaalís ng̃ preno. ‖ fig. Pagkagumon sa masamâ.

DESENFUNDAR. v. a. Alisán ng̃ balot ó pundá.

DESENFURECER. v. a. Paglubagin sa kagalitan. ‖ v. r. Maglubag sa kagalitan.

DESENGANCHAR. v. a. Alisín sa pagkakawit ó pagkakasingkáw.

DESENGAÑAR. v. a. Ipakilala ang pagkakadayà ô kamaliang kinahulugan. ‖ v. r. Makilala ang dayà ó kamaliang kinahulugan.

DESENGAÑO. m. Pagkakilala sa pagkakadayà ó kamaliang kinahulugan.

DESENGROSAR. v. a. Papayatín; pang̃ayayatin.

DESENGRUDAR. v. a. Alisín ang pagkakadikít.

DESENHEBRAR. v. a. Alisán ng̃ hibláng sinulid ang karayom.

DESENHORNAR. v. a. Hanĝuin sa hurnó ang nilulutò.

DESENLAZAR. v. a. Kalagín ang talì. || fig. Liwanagan.

DESENLODAR. v. a. Alisín ang putik.

DESENLUTAR. v. a. Maghubád ng̃ luksâ.

DESENMARAÑAR. v. a. Husayin; alisín ang guló. || fig. Husayin ang gulóng sutlâ, sinulid at ibp.

DESENMASCARAR. v. a. Alisán ng̃ takíp sa mukhâ ó maskará. || v. r. Magalís ng takíp sa mukhâ ó maskará.

DESENMOHECER. v. a. Linisín ang amag.

DESENMUDECER. v. n. Makapagsalitâ, maparam ang pagkapipi. || fig. Magsiwalat ng̃ mg̃a lihim na malaong tinitimpî.

DESENOJAR. v. a. Pawiin ang galit; paglubagin ang poót. || v. r. fig. Lumuag ang loób.

DESENREDAR. v. a. Husayin ang kagusutan. || fig. Isaayos. || v. r. fig. Makalayà sa anománg kagipitan ó hirap.

DESENRROLLAR. v. a. Ikadkád; bitadtarín; alisín ang pagkakabalumbón.

DESENSILLAR. v. a. Alisán ng̃ siyá ang kabayo.

DESENSOBERBECER. v. a. Alisín ang kapalaluan; pagpakumbabaín.

DESENTENDERSE. v. r. Magkunwaríng waláng malay sa isáng bagay; magmaángmaang̃an.

DESENTERRAR. v. a. Hukayin ang nakabaón. || fig. Alalahanin ang nalilimutan.

DESENTIERRAMUERTOS. com. fig. y fam. Ang naninirang puri sa mg̃a patáy.

DESENTRISTECER. v. a. Alisán ng̃ lungkot; pasayahín. || v. r. Maalís ang lungkót; sumayá.

DESENTUMECER. v. a. Alisín ang pamamanhíd ó pang̃ang̃alay ng̃ alinmáng bahagi ng̃ katawán. || v. r. Maalís ang pamamanhíd ó pang̃ang̃alay.

DESENTUMIR. v. a. Alisín ang pamamanhíd ó pang̃ang̃alay ng̃ bahagi ng̃ katawán.

DESENVAINAR. v. a. Hugutin sa suksukan ang isáng sandata.

DESENVENDAR. v. a. Alisín ang panalì sa mg̃a sugat.

DESENVOLVER. v. a. Alisán ng̃ balot; kadkarín. || fig. Ipaliwanag ang isáng bagay na malabò ó magusót. || v. r. Maalisán ng̃ balot; makadkád.

DESENVUELTO, TA. p. p. irreg. ng̃ Desenvolver. || adj. fig. Malayà at talipandás.

DESEO. m. Nasà; hang̃ád; adhikâ; bukò. || Pita.

DESEOSO, SA. adj. Nagnanasà; naghahang̃ád.

DESERCIÓN. f. Pagtakas ng̃ kawal.

DESERTAR. v. n. y r. Tumakas ang kawal. || fig. y fam. Ipaubayà ang mg̃a poók na pinamalagìan.

DESERTOR. m. Ang kawal na tumakas at ipinaubayà ang kaniyáng watawat.
DESESPERACIÓN. f. Pagkawaláng lubós ng̃ pagasa. ‖ Galit.
DESESPERAR. v. a. Alisán ng̃ pagasa. ‖ Inipín; pagalitin. ‖ v. r. Mawalâ ang pagasa; mainíp. ‖ Magpatiwakál.
DESESTIMACIÓN. f. Pagpapawaláng halagá.
DESESTIMAR. v. a. Pawaláng halagá. ‖ Itakwíl; tanggihán.
DESFALCAR. v. a. Sirain ang salapíng iniingatan; kulang̃an.
DESFALCO. m. Pagsirà ng̃ salapíng iniingatan; kakulang̃án.
DESFALLECER. v. a. Panglumuhin; panghinain ang loób. ‖ v. n. Himatayín; manglumó.
DESFALLECIMIENTO. m. Panglulumó; panghihimatáy.
DESFAVORABLE. adj. Kasalung̃át; kalaban.
DESFAVORECER. v. a. Huwág ling̃apin; pagkaitán ‖ Salung̃atín; salansang̃ín ang isáng bagay.
DESFIGURAR. v. a. Papang̃itin ang pagmumukhâ at mg̃a kilos. ‖ fig. Balátkayuán. ‖ v. r. Pumang̃it.
DESFLORECER. v. n. y r. Malagas ang bulaklák; maluóy.
DESGANA. f. Kawalán ng̃ pita ng̃ pagkain. ‖ fig. Kakulang̃án ng sikap sa isáng bagay.
DESGANAR. v. a. Patabang̃ín ang kalooban sa isáng bagay. ‖ Alisán ng̃ pita ng̃ pagkain. ‖ v. r. fig. Sumukal ang loób; mapagod sa isáng bagay.
DESGARRAR. v. a. Punitin; gisiin.
DESGARRO. m. Punit; sirà.
DESGASTAR. v. a. Gasgasín. ‖ v. r. Magasgás. ‖ v. r. Manghinà.
DESGASTE. m. Paggasgás; pagkagasgás.
DESGOBERNAR. v. a. Sirain ang mabuting ayos ng̃ pamahalaan. ‖ Linsarín ang mg̃a butó.
DESGOBIERNO. m. Kawalán ng̃ ayos ng̃ pamahalaan.
DESGOMAR. v. a. Alisán ng̃ goma ang mg̃a damít.
DESGRACIA. f. Kapahamakán. ‖ Kasaliwaang palad. ‖ Kawalán ng̃ biyayà.
DESGRACIADO, DA. adj. y s. Napahamak; nasawíng palad.
DESGRACIAR. v. a. Pasukalin ang loób. ‖ Sayang̃in; aksayahín. ‖ v. r. Masayang; maaksayá. ‖ v. r. Mapahamak.
DESGRANAR. v. a. Lugasín. ‖ v. r. Malugás.
DESGRANE. m. Paglugás; pagkalugás.
DESHABITAR. v. a. Iwan ó Ipaubayà ang tahanan. ‖ Mawalán ng̃ mamamayán ang isáng poók.
DESHABITUAR. v. a. Baguhin ang ugalì. ‖ v. r. Magbago ang ugalì ó pinagkapamihasahan.
DESHACER. v. a. Sirain ang hugis ó anyô ng̃ isáng bagay. ‖ Gasgasín; panipisín. ‖ Iwasák. ‖ Tunawin. ‖ Hatiin; pagpirapirasuhín. ‖ v. r. Masirà ang isáng bagay. ‖ v. r. fig. Magpighatî; magdalamhatì. ‖ v. r. fig. Maparam sa malas. ‖ v. r. fig. Mang̃ayayat; manghinà.

DESHARROPADO, DA. p. p. ng̃ Desharropar. || adj. y s. Gulagulanít; sirásirâ ang damìt.

DESHARROPAR. v. a. Sirain ang damít.

DESHELAR. v. a. Lusawin ang namumuô.

DESHEREDAR. v. a. Pagkaitán ng̃ mana; huwág pamanahan. || v. r. fig. Gumawâ ng̃ nakasisirà sa kaniyáng pang̃alan.

DESHERRAR. v. a. Alisân ng̃ tanikalâ ang bilanggô. || Alisán ng̃ bakal ang kukó ng̃ kabayo.

DESHERRUMBAR. v. a. Alisán ng̃ kalawang.

DESHIELO. m. Pagkalusaw ng̃ pamumuô.

DESHILACHAR. v. a. Nutnutín; munglayín.

DESHINCAR. v. a. Bunutin ang napapakò.

DESHINCHAR. v. a. Paimpisín ang pamamagâ. || Umimpís ang pamamagâ.

DESHOJAR. v. a. Alisán ng̃ dahon ang halaman. || v. r. Malugás ang mg̃a dahon ng̃ halaman.

DESHONESTIDAD. f. Kahalayan. || Salitâ ó gawáng mahalay.

DESHONESTO, TA adj. Mahalay; walang baít; salaulà.

DESHONOR. m. Kawalán ng̃ puri. || Alimura; siphayò.

DESHONRA. f. Kawalán ng̃ puri; kasiraán ng̃ puri. || Pagsirang puri.

DESHONRAR. v. a. Siraan ng̃ puri. || Alisán ng̃ puri ang babae. || v. r. Masirang puri.

DESHONROSO, SA. adj. Nakasisirang puri; umaalimura.

DESHORA. f. Alang̃án sa oras. || *A deshora*. m. adv. Walâ sa oras.

DESHUESAR. v. a. Alisán ng̃ mg̃a butó.

DESHUMEDECER. v. a. Patuyuin. || v. r. Matuyô.

DESIDIA. f. Kapabayaán; katamaran.

DESIDIOSO, SA. adj. y s. Pabayâ; tamád.

DESIERTO, TA. adj. Iláng; waláng tao. || m. Poók na waláng tao.

DESIGNACIÓN. f. Pagtuturò; pagtatalagá; paguukol.

DESIGNAR. v. a. Iturò; italagá. || Iukol.

DESIGNIO. m. Isip ó akalà.

DESIGUAL. adj. Kaibá; hindî kaparis. || Hindî patag; bakílbakíl. || fig. Salawahán; pabagobago.

DESIGUALDAD. f. Pagkakaibá; hindî pagkakaparis. || Kabakilán; hindî pagkakapatag.

DESIMAGINAR. v. a. Katkatín sa alaala. || v. r. Mawalâ sa alaala.

DESINENCIA. f. *Gram*. Tunóg ng̃ dulo ng̃ pang̃ung̃usap.

DESINTERÉS. m. Kawalán ng̃ hang̃ád.

DESINTERESADO, DA. adj. Waláng hang̃ád. || Magandáng loób.

DESISTIMIENTO. m. Paguuróng ng̃ hinahang̃ád.

DESISTIR, v. n. Umurong sa hinahangñád; umudlót sa binabantâ.

DESJUGAR. v. a. Kunin ang katás.

DESLEAL. adj. y s. Taksíl; sukáb.

DESLEALTAD. f. Pagtataksíl; pagsusukáb.

DESLEIR. v. a. Lunawin; tunawin; kanawín. || v. r. Malunaw.

DESLENDRAR v. a. Alisán ng̃ lisâ ó kuyumad.

DESLENGUADO, DA. p. p. ng̃ Deslenguar. || adj. fig. Waláng-hiyâ; masamáng bibíg.

DESLENGUAR. v. a. Putulan ng̃ dilà. || v. r. fig. Magmasamáng bibíg.

DESLIGAR. v. a. Kalagín; alisán ng̃ gapos. || v. r. Humagpós; makalág sa talì.

DESLIZ. m. Pagdupilas; pagka dupilas; pagkadulás. || fig. Pagkakalisyâ; pagkakamalî.

DESLIZADERO, RA. adj. Nakadudupilas; nakadudulás.

DESLIZADIZO, ZA. adj. Nakadudulás; nakadudupilas.

DESLIZAMIENTO, m. Pagkadulás; pagkadupilas.

DESLIZAR. v. n. Magdulás ang mg̃a paá. || fig. Magsalitâ ó gumawâ ng̃ pagkakamalî. || v. r. Madulás. || v. r. fig. Tumakas; magtanan.

DESLUCIDO, DA. adj. Waláng kináng ó kintáb.

DESLUCIR. v. a. Alisín ang kináng ó kintáb; panglabuin. || fig. Siraan ng̃ puri ó dang̃ál. || v. r. Maalís ang kináng ó kintáb.

DESLUMBRADOR, RA. adj. Nakasisilaw.

DESLUMBRAR. v. a. Silawin. || v. r. Masilaw.

DELUSTRAR. v. a. Alisán ng kináng ó kintáb. || fig. Siraang puri.

DESMAMAR. v. a. Awatin sa suso.

DESMÁR. m. Kalabisán.

DESMANDADO, DA. adj. Masuwayin; ayaw sumunód.

DESMANTECAR. v. a. Alisán ng̃ mantikà.

DESMANTELAR. v. a. Gibaín ang mg̃a muóg.

DESMAYAR. v. a. Makaibay; makahilo. || m. fig. Manglumó; manglupaypay; maduwág. || v. r. Mawalán ng̃ malaytao.

DESMAYO. m. Pagkaibay; pagkahilo. || Panglulumó.

DESMELAN. v. a. Alisán ng̃ pulót ang bahaypukyutan.

DESMELENAR. v. a. Gusutín ó ilugay ang buhók. || v. r. Magusót ó malugay ang buhók.

DESMEMBRAR. v. a. Hatiin at ihiwaláy ang mg̃a bahagi ng̃ katawán. || fig. Ihiwaláy; hatiin.

DESMEMORIADO, DA. adj. y s. Mahinang magtandâ. || Madaling makalimot.

DESMEMORIARSE. v. r. Makalimot; hindî maalaala.

DESMENTIR. v. a. Pabulaanan; pasinung̃alíng̃an.

DESMENUZAR. v. a. Munglayín; gutayin; pagtilástilasín. || v. r. Mamungláy; magkatilástilás.
DESMEOLLAR. v. a. Alisín ang utak.
DESMERECER. v. a. Huwág ma gíng dapat. || v. n. Mawalâ ang kagalingan ng isáng bagay; mawaláng halagá.
DESMESURA. f. Kawalán ng sukat ó galang.
DESMESURADO, DA. adj. Lagpás sa sukat. || Waláng galang.
DESMOCHAR. v. a. Putulin ang bahaging matayog ng isáng bagay; pulakin.
DESMOGAR. v. n. Maghalili ng sungay ang mga hayop.
DESMOGUE. m. Paghahalili ng sungay.
DESMOLADO, DA. adj. Waláng mga bagáng.
DESMORALIZAR. v. a. Sirain ang mabuting aral. || v. r. Masirà ang mabuting aral.
DESMORONADIZO, ZA. adj. Madalíng maagnás; matibág.
DESMORONAR. v. a. Agnasín; tibadíng untíuntî. || v. r. Maggnás; matibág.
DESNARIGADO, DA. adj. y s. Waláng ilóng; ungód.
DESNARIGAR. v. a. Alisán ang isáng tao ng ilóng.
DESNUDAR. v. a. Hubarán; alisán ng damít. || fig. Alisán ng hiyás. || v. r. Maghubád; mahubdán.
DESNUDEZ. f. Kahubarán. || Kawalán ng sukat na pagkunan; kahirapan.
DESNUDO, DA. adj. Hubád. || fig. Napakadalang ang kasuutan. || fig. Hayág; malináw.
DESOBEDECER. v. a. Suwayín; huwág sundín. || Sumuwáy; huwág sumunód.
DESOBEDIENCIA. f. Pagsuwáy; hindî pagsunód.
DESOBEDIENTE. p. a. ng Desobedecer. Suwaíl; ayaw sumunód.
DESOCUPACIÓN. f. Kawalán ng gawain ó pinapasukan.
DESOCUPADA, DO. adj. Waláng gawain ó pinapasukan.
DESOIR. v. a. Huwág diggín; huwág makiníg.
DESOLACIÓN. f. Pagwawasák; paggigibâ; pagkagibâ. || fig. Dalambhatì; hapis.
DESOLAR. v. a. Iwasák; igibâ. || v. r. Mawasák; magibâ. || v. r. fig. Magdalamhatì; mahapis.
DESOLDAR. v. a. Alisín ang hinang. || v. r. Maalís ang hinang.
DESOLLADO, DA. adj. fam. y s. Waláng hiyâ.
DESOLLAR. v. a. Alisán ng balát. || fig. Gumawâ ng malakíng kapinsalàan sa kapuwà. || v. r. Maalís ang balát; mabalatán.
DESORDEN. m. Kawalán ng ayos; kaguluhan. || Kalabisán.
DESORDENADO, DA. adj. Waláng ayos; magulό.
DESORDENAR. v. a. Gulubín; alisán ng ayos ang isáng bagay. || v. r. Maguló; maalís ang ayos. v. r. Lumabis sa alituntunin.
DESOREJAR. v. a. Putulin ang mga tainga.

DESORILLAR. v. a. Alisín ang mĝa gilid nĝ isáng bagay.

DESOSAR. v. a. Magalís nĝ mĝa butó sa lamán.

DESOVAR. v. n. Mangĩtlóg ang mĝa isdâ.

DESOVE. m. Panĝinĝitlóg nĝ mĝa isdâ.

DESPABILADERAS. f. pl. Guntíng na pamutol sa mitsá nĝ iláw.

DESPABILADURA. f. Pinagtutugan nĝ mitsá nĝ ilaw.

DESPABILAR. v. a. Gupitín ang mitsá nĝ ilaw. || Pasiglahín at sanayin ang isip.

DESPACIO. adv. m. Dahandahan; himayhimay. || adv. t. Sa malawig na panahón. || ¡*Despacio*! interj. Marahan.

DESPACHAR. v. a. Tapusin ang isáng kalakal ó isáng bagay. || Lutasin ang mĝa sanhî at kalakal || Ipadalá. || Ipagbilí ang mĝa kalakal. || Palayasin; ipagtabuyan.

DESPACHO. m. Pagtapos nĝ isáng kalakal. || Tindahan nĝ mĝa kalakal. || Panayám sa pamamagitan nĝ kalakal.

DESPARRAMADO, DA. adj. Watákwaták; sabógsabóg; kalát.

DESPARRAMAR. v. a. Isambulat; isabog; ikalat || fig. Lugsakín ang kayamanan. || v. r. Kumalat; su mambulat.

DESPAVESADURA. f Pagtutog sa mitsá nĝ ilaw.

DESPAVESAR. v. a. Tutugin ang mitsá.

DESPAVORIDO, DA. adj. Sindák; gulát.

DESPAVORIR. v. n. Masindák; magu'at.

DESPEADURA. f. Pananakít nĝ mĝa paá sa kalalakad.

DESPEARSE. v. r. Manakít ang mĝa mĝa paá sa kalalakad.

DESPECHAR. v. a. Paghinagpisín; pagdusahin; pasukalin ang loób. || fam. Awatin sa suso ang mĝa batà. || v r. Maghinagpís; magdusa; sumukal ang loób.

DESPECHO. m. Paghihinagpís; pagdurusa. || Kawalán nĝ pagasa. || Galit; poót; sukal nĝ loób.

DESPEDAZAR. v. a. Pagpirapirasuhín; munglayín; pagtilástilasín. || fig. Durugin ang sariling kalooban. || v. r. Magkapirápirasó; mamungláy.

DESPEDIDA. f. Pagpapalayas. || Pagpapaalam.

DESPEDIR. v. a. Palayasin; itabóy. || Paalisín sa isáng pinapasukan. || Ihatíd sa pagalís. || fig. Iwaksí sa sarili. || v. r. Magpaalam.

DESPEDREGAR. v. a. Alisán nĝ mĝa bató ang lupà.

DESPEGAR. v. a. Bakbakín; tangalín sa pagkakadikít. || v. r. Mabakbák sa pagkakadikít. || v. r. fig. Mawalay sa loób ang isáng kinagigiliwan.

DESPEINAR. v. a. Guluhín ang hawì ó pusod. || v. r. Maguló ang hawì ó pusód.

DESPEJADO, DA. adj. Tapât makiharáp. || Aliwalas; malinaw. || Malinaw ang isip; matalino.

DESPEJAR. v. a. Hawanan; alisán ng̃ sukal ang isáng poók.

DESPELUZNAR v. a. Gusutín; guluhín ang buhók. || Pang̃alisagin ang buhók. || v. r. Magusót ang buhók. || Mang̃alisag ang buhók.

DESPELLEJAR. v. a. Alisán ng̃ balát. || v. r. Maalisán ng̃ balát.

DESPENSA. f. Taguán ng̃ mg̃a pagkain ó pagkabuhay; paminggalan.

DESPEÑAR. v. a. Ihulog ang isáng bagay mulâ sa poók na mataás. || v. r. Magpatihulóg mulâ sa itaás.

DESPERDICIADOR, RA. adj. y s. Mapagaksayá ng̃ kayamanan.

DESPERDICIAR. v. a. Aksayahín ang kayamanan; sayang̃in; sirain.

DESPERDICIO. m. Pagaaksayá; pagsirà. || Pinaglabisan.

DESPEREZARSE. v. r. Maginát; magbanat ng̃ mg̃a kasûkasuan.

DESPEREZO. m. Pagiinát; pagbabanat ng̃ katawán.

DESPERFECTO. m. Kasiraáng maliít. || Kakulang̃áng nagpapawaláng halagá sa isáng bagay.

DESPERTADOR, RA. adj. Gumigising. || m. y f. Tagagising.

DESPERTAR. v. a. Gising̃in; pukawin. || fig. Ipaalaala ang isáng bagay na nalilimutan. || v. r. Gumising; magisíng; mapukaw. || v. r. fig. Mabuhay ang loób.

DESPESTAÑAR. v. a. Alisán ng̃ mg̃a pilíkmatá.

DESPIERTO, TA. p. p. irreg. ng Despertar. || adj. Gisíng. || fig. Handâ; buháy na loób.

DESPILFARRAR. v. a. Lugsakín ang kayamanan; lustayín ang salapî.

DESPILFARRO. m. Paglugsák; paglustáy ng̃ salapî.

DESPIOJAR. v. a. Hing̃utuhan. || v. r. Maghing̃uto.

DESPLEGAR. v. a. Unatin; iladlád; ilatag. || fig. Liwanagan ang malabò. || v. r. Umunat; lumadlád; lumatag.

DESPLUMAR. v. a. Alisán ng̃ mg̃a bagwís ang hayop na may pakpák. || v. r. Maalisán ng̃ mga bagwís ang alinmáng hayop na may pakpák.

DESPOBLADO. m. Iláng; poók na waláng namamayan.

DESPOBLAR. v. a. Alisán ang isáng bayan ng̃ mg̃a mamamayán. || v. r. Mangdalang ang mamamayán sa isáng poók ó bayan.

DESPOJAR. v. a. Paalisín ang isáng tao sa kinalalagyán. || *For.* Samsamín ang kayamanan. || v. r. Mahubdán. || Ipaubayang kusà ang mg̃a bagay na tinatagláy.

DESPOJO. m. Pagpapaalís; pagsamsám; pagpapaubayang kusà sa kaniyáng mg̃a kayamanan. || Naagaw ó nasamsám ng̃ nanaló. || pl. Mg̃a labí p pinaglabisan.

DESPOLVAR. v. a. Alisán ng̃ alikabók.

DESPOLVOREAR. v. a. Pgpagín ó alisín ang alikabók.

DESPORTILLAR. v. a. Pungiin; sirain ang labì ó bungangà ng̃ isáng bagay. || v. r. Mapung̃ól.

DESPOSADO, DA. adj. y s. Bagong kasál. || Bilanggóng may gapos na bakal sa kamáy.

DESPOSAR. v. a. Ikasál. || v. r. Magisángdibdíb; magasawa.

DESPOSORIO. m. Kasunduan sa pagaasawa; pagkakasál.

DÉSPOTA. m. Ang mapagharí-harian sa kaniynng kapangyari han.

DESPÓTICO, CA. adj, Waláng kinikilalang batás.

DESPRECIAR. v. a. Hamakin; pawaláng̃ halagá.

DESPRECIO. m. Paghamak; pagpapawaláng halagá.

DESPRENDER. v. a. Kalagín; alisín sa pagkakabít. || v. r. fig. Makalág.

DESPRENDIDO, DA. adj. Waláng hang̃ád; magandáng loób.

DESPRENDIMIENTO. m. Kawalán ng̃ hang̃ád sa mg̃a bagay. || fig. Kagandahang loób.

DESPUÉS. adv. t. l. y ord. Pagkatpos saká; mamayà.

DESPUNTAR. v. a. Alisán ó pulpulín ang dulo. || v. n. Umusbóng. || v. n. Magpakilala ng̃ katalasan ng̃ isip. || v. r Mapulpól; maalís ang dulo. || v. r. fig. Sumulong. || *Despuntar el dia*. Magbukáng liwaywáy.

DESQUIJARAR. v. a. Lapakin ang pang̃á.

DESQUILATAR. v. a. Babaan ang urì ó timbáng ng̃ gintô.

DESQUITAR. v. a. Bawiin ang nawalâ. || fig. Paghigantihán. || v. r. Mabawì ang nawalâ. || v. r. fig. Makapaghigantí.

DESQUITE. m. Pagbawì; paghihigantí.

DESRABOTAR. v. a. Alisán ng̃ buntót ang mg̃a tupa.

DESRANCHARSE. v. r. Ipaubayà ang pagkain ó rantso.

DESRAZONABLE. adj. fam. Walâ sa katuwiran.

DESTAJERO, RA. m. y f. Mamamakyáw.

DESTAJO. m. Pakyáw. || *A destajo*. m. adv. Pakyawan.

DERTAPAR. v. a. Alisán ng̃ takíp. || fig. Buksán ang natatakpán. || v. r. Mabuksán ang takíp.

DESTECHAR. v. a. Bakbakín ang takíp ng̃ bubung̃án.

DESTEÑIR. v. a. Alisán ng̃ kulay. || v. r. Maalisán ng̃ kulay.

DESTERRAR. v. a. Itapon sa ibáng lupâ. || Alisán ng̃ lupà ang mg̃a ugát ng halaman.

DESTERRONAR. v. . Durugin ang lupáng tiningkál.

DESTETADERA. f. Kasangkapang pangawat sa suso,

DESTETAR. v. a. Awatin sa suso ang batà; iwaláy sa iná. || v. r. Maawat sa suso.

DESTETE. m. Pagawat sa suso; pagkaawat sa suso.

DESTIERRO. m. Pagtatapon sa ibáng lupà. ‖ fig. Poók na napakalayò sa gitnà ng̃ isáng bayan.
DESTILACIÓN. f. Pagaalak; pagsasalà.
DESTILAR. v. a. Alakin; gawíng alak. ‖ Salain. ‖ v. n. Tumulò.
DESTILATORIO, RIA. adj. Ginagamit sa pagaalak ó pagsasalà. ‖ m. Alakán.
DESTINAR. v. a. Italagá; itaán; iukol.
DESTINO. m. Tadhanà; katalagahan. ‖ Kapalaran. ‖ Pinapasukang hanapbuhay.
DESTITUCIÓN. f. Pagaalís sa isáng tao sa katungkulang tagláy; pagtitiwalág sa hanapbuhay na pinapasukan.
DESTITUIR. Alisán ang isáng tao ng̃ isáng bagay. ‖ Itiwalág sa pinapasukang hanapbuhay.
DESTORNILLADOR. m. Pangalís ng̃ turnilyo.
DESTORNILLAR. v. a. Alisín ang turnilyo.
DESTOSERSE. v. r. Magubuubuhan; tumikhím.
DESTRENZAR. v. a. Ka'asín ang tirintás.
DESTREZA. f. Kasanayán sa isáng gawâ.
DESTRIPAR. v. a. Alisán ng̃ bituka. ‖ fig. Alisín ang loób ng̃ isáng bagay.
DESTROCAR. v. a. Bawiin ang palitan.
DESTRONAR. v. a. Alisán ng̃ kaharián. ‖ fig. Alisán ang isáng tao ng̃ kaniyáng kapangyarihan.
DESTROZAR. v. a. Pagpirapirasuhín; lansagín. ‖ fig. Lugsakín. ‖ v. r. Magkapirápirasó; malanság.
DESTROZO. m. Pagsirà; paglanság. ‖ Pagkasirà; kasiraán.
DESTRUCCIÓN. f. Pagkagibâ; pagkasirà; pagkaguhò.
DESTRUCTIVO, VA. adj. Gumigibâ; sumisirà; nagpapaguhò.
DESTRUEQUE. m. Pagbawì ng̃ palitan.
DESTRUIR. v. a. Igibâ; sirain; iguhò. ‖ fig. Alisán ang isáng tao ng̃ ikábubuhay. ‖ fig. Lugsakín ang kayamanan.
DESUDAR. v. a. Alisán ng̃ pawis.
DESUNIÓN. f Paghihiwaláy ng̃ dalawáng bagay na magkaanib. ‖ fig. Pagkakaalít; hindî pagkakaagpáng ng̃ lcób.
DESUNIR. v. a. Paghiwalayín ang dalawáng bagay na magkaanib. ‖ fig. Pagkagalitín. ‖ v. r. Magkahiwaláy. ‖ v. r. fig. Magkagalít.
DESUÑAR. v. a. Alisán ng̃ kukó.
DESUSADO, DA. adj. Hindî ginagamit; lipás na sa panahón.
DESUSAR. v. a. Huwág gamitin; ipaubayà sa gamit. ‖ v. r. Malipas.
DESUSO. m. Pagkalipas; hindî paggamit.
DESVAÍDO, DA. adj. Nauukol sa taong mataás at payát. ‖ Nauukol sa kulay na mapusyáw.
DESVALIDO, DA. adj. Waláng nagaampón; waláng nagkakandili.

DESVANECER. v. a. Paramin; pawiin sa paningín. ‖ Ipagpahangà. ‖ v. r. Maparam; mapawì sa paningín. ‖ v. r. Magpahangà. ‖ Maibay. ‖ v. r. Sumingáw.

DESVANECIMIENTO. m. Pagpapahangà; kahangìnan. ‖ Pagkaibay; pagkaliyó.

DESVARIADO, DA. adj. Nahihibáng.

DESVARIAR. v. n. Mahibáng. ‖ v. r. ant. Malisyâ.

DESVARIO. m. Pagkahibáng; pagsasalitâ ng waláng wastô.

DESVEDADO, DA. adj. Hindî na bawal.

DESVEDAR. v. a. Huwág nang ipagbawal.

DESVELAR. v. a. Puyatin; huwág patulugin. ‖ v. r. Magpuyát; maglamay.

DESVELO. m. Pagpupuyát; pagkapuyat.

DESVENAR. v. a. Alisín ang mga ugát sa lamán.

DESVENTAJA. f. Kakulangán ng kagalingan; kawalán ng pakínabang.

DESVENTURA. f. Kasaliwaáng palad; kapahamakán.

DESVENTURADO, DA. adj. Kulang palad; napahamak. ‖ Dukhâ; kaawaawà. ‖ Maramot.

DESVERGONZADO, DA. adj. y s. Waláng hiyâ; waláng pitagan.

DESVERGONZARSE. v. r. Mawalâ ang kahihiyán; mawalâ ang pitagan. ‖ Manampalasan.

DESVERGUENZA. f. Kawaláng hiyaán; kawalán ng pitagan. ‖ Katampalasanan.

DESVIACIÓN. f. Paglilisyâ; pagkalísyâ.

DESVIAR. v. a. Ilisyâ; iligáw. ‖ v. r. Malísyâ; maligáw.

DESVIGORIZAR. v. a. Alisán ng lakás.

DESVIO. m. Pagkalisyâ; pagkaligáw.

DESVIRTUAR. v. a. Alisán ng tagláv na bisà ó lakás. ‖ v. r. Mawalán ng bisà ó lakás.

DESVIVIRSE. v. r. Lumingap sa kapuwà.

DETALLAR. v. a. Isaisahín; isaysay ang isáng bagay sa untíuntî.

DETALLE. m. Pagíisáisá; pagsasaysáy ng isáng bagay sa untíuntî.

DETENCIÓN. f. Pagbalam; pagpigil. ‖ Pagpiít.

DETENER. v. a. Pigilin; sansalain; harangan. ‖ Piitín. ‖ v. r. Mapigil; mabalam; tumigil.

DETERIORAR. v. a. Pasamaín; sirain ang isáng bagay. ‖ v. r. Masirà.

DETERIORO. m. Pagkasirà.

DETERMINACIÓN. f. Pagtatadhanà; pagpapasiyá. ‖ Tadhanà-kapasiyahán. ‖ Kapangahasan; tapang.

DETERMINAR. v. a. Magtadhanà; magpasiyá. ‖ Takdaán ang isáng bagay. ‖ *For*. Hatulan. ‖ v. r. Magpasiyá.

DETESTABLE. adj. Katakwíltakwíl; kasuklámsuklám.

DETESTABLE. adj. Katakwíltakwíl; kasuklámsuklám.
DETESTAR. v. a. Itakwí; kasuklamán; sumpaín.
DETONACIÓN. f. Pagputók; putók.
DETONAR. v. n. Pumutók.
DETRACCIÓN. f. Paglilisyâ. ‖ Pagalimura; pagsirang puri. ‖ Paglilihís sa daán.
DETRACTAR. v. a. Siraang puri; pagupasalaan.
DETRACTOR, RA. adj. y s. Mapanungayaw; mapanirang puri.
DETRAER. v. a. Ilisyâ; ilihís sa daán. ‖ fig. Manirang puri; umupasalà. ‖ v. r. Malisyâ; malihís sa daán.
DETRÁS. adv. l. Sa likód.
DETRIMENTO. m. Pagkasirang bahagyâ. ‖ Kapanganyayaán ng sarili.
DEUDA. f. Pagkakautang; utang; kautangán. ‖ Sala; pagkakamalî.
DEUDO. m. y f. Kamaganak. ‖ m. Pagkakamaganak; kamaganakan.
DEUDOR, RA; adj. y s. May utang; nagkakautang.
DEUTERONOMIO. m. Ang ikálimáng sulat ni Moisés.
DEVANADERA. f. Ulakán.
DEVANAR. v. a. Magulák.
DEVASTAR. v. a. Igibâ; igubò ang isáng bayan. ‖ fig. Sirain.
DEVOLUCIÓN. f. Pagsasaulì.
DEVOLVER. v. a Iulî ang isáng bagay sa dating kalagayan. ‖ Isaulì; ibalík sá mayarì.
DEVORAR. v. a. Lamunin; sa-pangín; ubusin.
DIA. m. Araw. ‖ fig. Buhay.
DIADEMA. f. Pútong sa ulo. ‖ Kurona.
DIAFANIDAD. f. Panganganinag; pagkaaninag ng isáng bagay na manipís at malinaw.
DIÁFANO, NA. adj. Nanganganinag; anag-ág.
DIALECTO. m. Wikà ng isáng bayan.
DIÁLOGO. m. Salitaan ng dalawáng naguusap; tanóng at sagót ng nagsasalitaan.
DIAMANTE. m. Batóng makináng at mahalagá.
DIAMANTINO, NA. adj. Nauukol sa diyamante. ‖ fig. y poet. Matigás; hindî mababasag.
DIAMANTISTA. com. Ang nagpipiraso at nagiinggaste ng diyamante.
DIÁMETRO. m. *Geom.* Ang guhit na humahatì sa gitnâ ng isáng bilog.
DIANA. f. Tugtóg ng hukbó sa pagbubukáng liwaywáy.
DIARIAMENTE. adv. t. Arawaraw.
DIARIO, RIA. adj Nauukol sa arawaraw. ‖ *Com.* Aklát na pinagtatalaán arawaraw ng mga kalakal. ‖ m. Pahayagán. ‖ m. Gugol sa arawaraw.
DIARISTA. com. Ang sumusulat ng isáng pahayagán.
DIARREA. f. *Med.* Pagbubululós; pagtatapón.
DIBUJANTE. p. a. ng Dibujar. ‖ m. y f. Nagdidibuhg.

DIBUJAR. v. a. Magdibuho || fig. ilarawan; igubit.
DIBUJO. m. Pagdidibuho; pag guguhit.
DICCIÓN. f. Pañguñgusap. || Pananalitâ ó kawikaán.
DICCIONARIO. m. Aklát na talaan ng mga pangungusap.
DICIEMBRE. Ikálabíng dalawá sa mga buwán ng taón.
DICTAMEN. m. Palagáy; pasiyá; kurò.
DICTAR. v. a. Ipasulat; idiktá || Humatol. || fig. Iudyók; imungkahì.
DICTERIO. m. Tuñgayaw; salitáng lumalait.
DICHA. f. Kaligayahan. || Kapalarang maligaya.
DICHO, CHA. p. p. irreg. ng̃ Decir. || m Salitâ; sabi.
DICHOSO, SA. adj Maligaya. || Mapalad.
DIDÁCTICA. f. Paraan sa pagtuturò.
DIDÁCTICO, CA. adj. Nauukol sa pagtuturò.
DIDÁSCALICO, CA. adj. Nauukol sa pagtuturò.
DIENTE. m. Ñgipin.
DIESTRA. f. Kanang kamáy.
DIESTRO, TRA. adj. Kanang kamáy. || Sanáy; maalam. || m. Bihasá sa sandata.
DIETA. f. Pulong. || Sahod sa panunungkulan. || Upa ng̃ manggagamot sa bawa't panhík sa maysakít.
DIEZ. adj. Sampû. || m. Bilang na sampû.
DIEZMAR. v. a. Magbayad ng̃ sa ikapû.
DIEZMERO, RA. m. y f. Ang nagbibigáy ó tumatanggáp ng̃ sa ikapû.
DIEZMESINO, NA. adj. Nauukol sa ikasampúng buwán.
DIESMO, MA. adj. ant. Ikasampû || m. ant. Ang ikapû.
DIFAMACIÓN. f. Paninirang puri.
DIFAMAR. v. a. Manirang puri sa kapwà. || Magupasalà.
DIFERENCIA. f. Pagkakaibá; kaibabán. || Pagkakaalít. || Labis.
DIFERENTE. adj. Kaibá; hindî magkaparis.
DIFERIR. v. a. Iliban; ipagpaibáng araw ang paggawâ ng̃ isáng bagay. || v. n. Maibá.
DIFÍCIL. adj. Mahirap gawín. || Mabigát isagawâ.
DIFICULTAD. f. Sagwíl; kahirapan sa pagsasagawâ ng̃ isáng bagay. || Alinlañgan.
DIFUNDIR. v. a. Pakalatin; pasabugin. || fig. Isiwalat. || v. r. Kumalat; sumabog sa kaalaman ng̃ marami. || v. r. fig. Masiwalát.
DIFUNTO, TA. adj. y s. Namatáy. || m. Patáy.
DIFUSIÓN. f. Pagpapalaganap; pagpapakalat. || Paglaganap; pagkalat.
DIFUSO, SA. p. p. irreg ng̃ Difundir. || adj. Maluang; malawak. || Malawig.

DIGERIR. v. a Tunawin ang kinain. || fig. Tiisín ang isáng kapahamakán. || fig Isipin at kuruing mabuti ang mğa bagay. || v. r. Matunaw ang kinain.

DIGESTIBLE. adj. Madalíng tunawin.

DIGESTIÓN. f. Pagkatunaw ng kinain.

DIGNACIÓN. f. Pakikibagay sa kapuwà.

DIGNARSE. v. r. Magingdapat.

DIGNIDAD. f. Karapatán; karangğalan. || Kadakilaan. || Katungkulan.

DIGNO, NA. adj. Marapat; karapatdapat.

DIGRESIÓN. f. Pagkalingğát sa pagsasalitâ nğ mğa nagtatalumpatì na nauuwî sa ibá ang sinasabi.

DILACIÓN. f. Pagkaantala; pagkabalam.

DILAPIDAR. v. a. Lugsakín ang mğa kayamanan. || Aksayahín; ubusin ang salapî.

DILATADO, DA. p. p. nğ Dilatar. || adj. Marami; malawak; malapad.

DILATADOR, RA. adj. Nagpapalapad.

DILATAR. v. a. Palawakin; palaparin. || Pakalatin. || v. r. Lumapad; lumawak. || Lumawig ang panahón.

DILATORIA. f. Pagkaantala; pagkabalam.

DILATORIO, RIA. adj. *For.* Nagpapalawig sa usapín.

DILECCIÓN. f. Pagibig.

DILECTO, TA. adj. Iniibig ng labis.

DILEMA. f. Panğanğatnwirang waláng sukat na labasán.

DILIGENCIA. f. Pagiingğat; kasipagan. || Kaliksihán; katulinan. || Sasakyáng malakí sa paglalakbáy.

DILIGENTE. adj. Maingğat. || Madalî; maliksí. || Masipag.

DILUIR. v. a. Lunawin; tunawin. || v. r. Malunaw; matunaw.

DILUVIO. m. Paggunaw; pagapaw nğ tubig sa lupà sa waláng tilang ulán. || fig. Malabis na kasaganaan.

DIMANACIÓN. f. Panggagaling. || Pinagbubuhatan.

DIMANAR. v. n. Bumukál ang tubig. || fig. Manggaling; magbuhat.

DIMENSIÓN. f. *Geom.* Sukat; habà. || Lakí.

DIMINUCIÓN. f. Pagbababawas; pagunti; pagliít.

DIMINUTIVO, VA. adj. Nagpapaunti; nagpapaliít.

DIMINUTO, TA. adj. Kulang. || Napakaliít.

DIMISIÓN. f. Pagbibitíw nğ tungkól.

DIMITIR. v. a. Magbitíw nğ tungkól.

DINAMARQUES, SA. adj. y s. Tagá Dinamarca.

DINERO. m. Salapî; kuwalta.

DINEROSO, SA. adj. Mayaman; makuwalta.

DIÓCESIS. f. Hanggáng nasasakop nğ arsobispo.

DIOS. m. Maykapál; Bathalà.
DIPTONGO. m. *Gram* Pagkakasanib ng̃ dalawáng vocal na binibigkás ng̃ minsanan.
DIPUTADO. m. Kinatawán.
DIPUTAR. v. a. Itaán; italagá ang isáng tao ó bagay sa isáng wagás na kahangganan. || Pang̃atawanín.
DIRECCIÓN. f. Pang̃ang̃asiwà || Pagtung̃o. || Hatol; turò. || Tumpahin. || Pamamatnugot.
DIRECTO, TA. adj. Tuwíd. || Patuloy ang lakad.
DIRECTOR, RA. adj. Namamatnugot. || m. y f. Tagapamatnugot; tagapamahalà.
DIRIGIR. v. a. Ituwíd; patnugutan; itung̃o sa paroroonán. || Samahan; iturò. || Pamahalaan.|| Pang̃unahan ang kalooban ng̃ isáng tao. || v. r. Tumuwid; tumung̃o sa paparuonan. || v. r. Mamahalà; mamatnugot.
DISCERNIR. v. a. Lininğin. || *For*. Ihabilin ng̃ hukóm sa isáng tao ang pamamatnugot sa isáng batang walâ pa sa hustóng gulang.
DISCIPLINA. f. Aral; turò sa isáng tao. || Alituntunin at paraán sa pamumuhay. || Pagtuturò; pagaaral.
DISCIPLINAR. v. a. Aralan; turuan. || Paluin.
DISCÍPULO, LA. m. y f. Ang tinuturuan. || Ang nagaaral sa isáng paaralán.
DISCORDANCIA. f. Pagkakaalít; dî pagkakaakmâ ng̃ mg̃a bagay.
DISCORDE. adj. Alít ang palagáy; dî magkaisá ang palagay. || *Mus*. Hindî magkaakmâ ang tunóg.
DISCORDIA. f. Pagkakaalít ng̃ mg̃a kalooban. || Pagkakaibá ng̃ mg̃a palagáy.
DISCREPANCIA. f. Pagkakaibá; dî pagkakaparis.
DISCRETO, TA. adj. y s. Marunong. || Mabaít; matinô. || m. y f. Ang hinirang na dumaló at magpayo sa pinunò ng̃ isáng kapisanan.
DISCULPA. f. Katuwiran sa pag-iwas sa isáng kasalanan. || Pagdadahilán.
DISCURRIR. v. n. Lumakad; tumakbó sa ibá't ibáng dako ó poók. || fig. Magisip; maglining; magkurò.
DISCURSO. m. Pagiisip; paglilining; pagkukurò. || Pang̃ang̃atuwiran. || Kaisipan.
DISCUSIÓN. f. Pagtatalo; pagsusurì sa isáng bagay.
DISCUTIR. v. a. Suriin ang isáng bagay sa pamamagitan ng̃ pang̃ang̃atuwiran; pagtalunan.
DISEMINAR. v. a. Pagwatakín; ikalat. || v. r. Magkawatákwaták; kumalat.
DISENSIÓN. f. Pagkakaalít ng̃ mg̃a akalà. || fig. Paglalaban; pagtatalo.
DISENTERIA. f. Pagiiting may dugô.
DISENTIR. v. n. Magkaibá ng akalà ó hakà. || Huwág sumangayon.

DISEÑAR. v. a. Iguhit. ‖ Idibuho.

DISEÑO. m. Guhit; dibuho.

DISERTACIÓN. f. Pangangatuwiran; pagmamatuwíd. ‖ Talumpatì.

DISERTAR. v. n. Mangatuwiran; magmatuwíd.

DISFAMAR. v. a. Manirang puri; magparatang.

DISFAMATORIO, RIA. adj. Su-

DISFAVOR. m. Dî pagbibigáy loób; dî pagpapaunlák.

DISFORME. adj. Waláng ayos. ‖ Pangit. ‖ Alangan sa sukat.

DISFRAZ. m. Balátkayô.

DISFRAZAR. v. a. Papangitin ang anyô ng isáng tao ó bagay. ‖ Ikublí. ‖ Magbalátkayô. ‖ Magkublí; magwaláng kibô.

DISFRUTAR. v. a. Magtamó ng kapakinabangán; kamtín. ‖ Tamasahin.

DISFRUTE. m. Pagtatamó; pagkakamít.

DISGUSTO m Sukal ng loób; galit. ‖ fig. Yamót.

DISIDENCIA. f. Pagkakalayô ng akalà ó palagáy.

DISIDIR. v. n. Tumiwalág sa isáng aral ó paniwalà. ‖ Magpasiyá ng alít sa karamihan.

DISIMULAR. v. a. Ikublí ang nasa sa loób; pagtakpán. ‖ Magwaláng kibô ‖ Magpatawad; magparayâ.

DISIMULO. Pagwawaláng kibô; pagpapaparayâ.

DISIPAR. v. a. Ikalát at aksayahín ang mga bahagi ng isáng kabuuan. ‖ Lugsakín. ‖ v. r. Makalat at maaksayá ang isáng bagay.

DISLOCACIÓN. f. Pagkakalinsád ó paglilinsád ng mga butó ó ng anomán.

DISLOCADURA f. Pagkakalinsád ó paglilinsád ng mga butó ó ng anomán.

DISLOCAR. v. a. Ilinsád; ialís sa kinalalagyán. ‖ v. r. Malinsád.

DISMINUCIÓN. f. Pagbabawas; pagkukulang.

DISMINUIR. v. a. Bawasan; paliitín. ‖ v. r. Magbawas; lumiít.

DISOLUBLE. adj. Mapaghihiwaláy; makakalág. ‖ Matutunaw.

DISOLUCIÓN. f. Pagkalág; paghihiwaláy; paglanság. ‖ Paglulunaw.

DISOLUTIVO, VA. adj. Kumakalág; naghihiwaláy. ‖ Tumutunaw.

DISOLVER. v. a. Paghiwalayín; kalagín; lansagín. ‖ Lunawin. ‖ v. r. Magkahiwaláy; makalág. ‖ v. r. Matunaw.

DISONANCIA. f. Masamáng tunóg.

DISPARAR. v. a. Patudlaín; paputukín. ‖ Ihagis na biglâ ang isáng bagay. ‖ v. r. Pumutók ang kanyón ó baríl. ‖ v. r. Magtatakbó. ‖ v. n. fig. Magsalitâ ng mga kabalbalán.

DISPARATAR. v. n. Magsalitâ ng mga kabalbalán.

DISPARATE. m. Salitâ ó gawáng kabalbalán.

DISPARO. m. Pagtudlâ; pagpapaputók ng̃ kanyón ó baríl.

DISPENDIO. m. Gugol na napakalakí. ‖ fig. Paglulugsák; pagaaksayá ng̃ salapî.

DISPENDIOSO, SA. adj. Magugol; mahál.

DISPENSABLE. adj. Maipagpapaumanhín.

DISPENSACIÓN. f. Pagpapaumanhín;

DISPENSAR. v. a. Magbigáy. ‖ Patawarin sa isáng panunuparan. ‖ Ipagpaumanhín.

DISPERSAR v. a. Pagwatakwatakín; ikalat; isabog. ‖ v. r. Magkawatákwaták; kumalat; sumabog.

DISPERSIÓN. f. Pagkakawatákwaták; pagkalat; pagsabog.

DISPERSO, SA. adj. Watákwaták; tiwátiwalág.

DISPERTAR. v. a. Gising̃in; pukawin. ‖ v. r. Gumising.

DISPIERTO, TA. p. p. irreg. ng̃ Dispertar. ‖ adj. Gising.

DISPLICENCIA. f. Kawaláng lugód at alinlang̃an sa pakikiharáp.

DISPLICENTE. adj. y s. Nagpapasukal ng̃ loób.

DISPONER. v. a. Ilagay ng̃ maayos ang mg̃a bagay. ‖ Magpasiyá. ‖ Ihandâ. ‖ v. r. Makapangyari. ‖ Humandâ.

DISPUTA. f. Pagtatalo; pagtutunggalî. ‖ Pagaaway.

DISPUTAR. v. a. Katalunin; katunggaliín. ‖ Awayin. ‖ Makipagtalo. ‖ Lumaban.

DISTANCIA. f. Agwát; pagitan ng̃ pagkakalayô ‖ fig. Pagkakaibá

DISTANTE. adj. Malayò.

DISTAR. v. a. Umagwát; pumagitan. ‖ fig. Maibá.

DISTINCIÓN. f. Pagtatang̃ì. ‖ Pagkakatang̃ì; kaibahán.

DISTINGUIDO, DA. adj. Marang̃ál; katang̃ìtang̃ì; dakilà.

DISTINTIVO, VA. adj. Nagpapakilala ng̃ katang̃ián ng̃ isáng bagay. ‖ m. Sagisag.

DISTINTO, TA. adj. Kaibá. ‖ Maliwanag.

DISTRACCIÓN. f. Paglibáng. ‖ Paglilibáng; pagaalíw.

DISTRAER. v. a. Libang̃ín. ‖ Ilayô ang loób ng̃ isáng tao sa isáng bagay. ‖ v. r. Malibáng; magalíw.

DISTRIBUCIÓN. f. Pagmumudmod; pamamahagi. ‖ Pagkakabahabahaging maayos ng̃ panahón ayon sa bagay na kinauukulan.

DISTRIBUIR. v. a. Ipamahagi; imudmód. ‖ Ibigáy sa bawa't isá ang nauukol. ‖ *Impr* Isabog ang mg̃a letra na ginagamit sa paglilimbág.

DISTRITO. m Purók; nayon.

DISTURBIO. m. Kaguluhan. ‖ Malakíng kaing̃ayan; ligalig.

DISUADIR. v. a. Pagpayuhan; himukin ang isáng tao upang huwág magpatuloy sa binabalak.

DISUASIÓN. f. Pagpapayo; paghimok.

DISUASIVO, VA. adj. Humihimok; nakahihikayat.

DIURETICO, CA. adj. Nagpapaihì.

DIURNO, NA. adj. Sa araw. || Aklát ñg mña dasál ñg parì.

DIVAGAR. v. g. Lumakadlakad; gumalàgalà. || Malayô sa bagay na pinaguusapan.

DIVERGENCIA. f. *Geom*. Pagkakahiwaláy ñg dalawáng guhit na nagbubuhat sa isáng poók. || fig. Pagkakaibá ñg dalawáng palagáy.

DIVERGENTE. adj. Nahihiwaláy sa kasama; nagkakaibá ñg palagáy.

DIVERSIDAD. f. Pagkakaibá. || Kasaganaan ñg mña bagay na nagkakaibá.

DIVERSION. f Pagliliwalíw; paglilibáng. || Pagpaparaán ñg panahón.

DIVERSO, SA. adj. Kaibá; ibá.

DIVERTIDO, DA. adj. Masayá; maligaya. || Libáng.

DIVERTIMIENTO. m. Pagkalibáng.

DIVERTIR. v. a. Ilisyâ; ilihís. || Líbangín. || v. r. Malisyâ. || v. r. Malibáng; maglibáng; magalíw.

DIVIDENDO. m. *Arit.* Bilang na pinagbabahagi. || Bahagi ñg pakinabang na ibinibigáy sa mña kasapì sa isáng kalakal.

DIVIDIR. v. a. Hatiin; pagbahábahagihin. || Imudmód; ipamahagi. || fig. Paghiwalayín. || v. r. Humiwaláy.

DIVIESO. m. Pigsá.

DIVINIDAD. f. Pagkadiyós.

DIVINO, NA. adj. Nauukol sa Diyós; may kadiyusan. || fig. Napakadakilà. || m. y f. Manghuhulà.

DIVISA. f Palatandaan ó sagisag na ikinakikilala sa mña tao, urì at ibp.

DIVISAR. v. a. Mamalas; mabanaagan ang isáng bagay.

DIVISIÓN. f. Paghatì; pagbabahagì; paghihiwaláy. || Hatì. || fig. Pagkakaalít; pagkakahiwaláy ñg mga kalooban.

DIVISOR. m. *Arit*. Bilang na pinagbabahaginan.

DIVORCIAR. v. a. Paghiwalayín ang mágasawa. || Paghiwalayín ang dating magkasama. || v. r. Maghiwaláy ang magasawa.

DIVORCIO. m. Paghihiwaláy ñg magasawa.

DIVULGAR. v. a. Ihayág sa madlâ; ilathalà; isiwalat.

DO. m. *Mus*. Unang tinig ñg tugtóg. || adv. l. Saán.

DOBLADURA. f. Tupî; lupî; bakás ñg tiklóp.

DOBLAR. v. a. Pagibayuhin ang dami ñg isáng bagay. || Tiklupín; ilupî. || v n. Idublá; tugtugín ang kampanà ñg tugtóg sa patáy. || v. r. fig. Pahinuhod.

DOBLE. adj. Ibayo; nagkakalangkáp. || fig. Mapaglaláng. || m. Pagkakasunód.

DOBLEGAR. v. a. Ilupî; baluktutín; hutukin. ‖ fig. Pagbaguhin ng kalooban. ‖ v. r. Mabaluktót; mahutok.

DOBLEZ. f. Pagkakasusón; lupî. ‖ Pagdarayà; laláng.

DOCE. adj. Labíngdalawá.

DOCENA. f. Katípunan na labíngdalawá katao ó bagay.

DÓCIL. adj. Malubáy. ‖ Masunurin. ‖ Nauukol sa mga bagay na madalíng tapyasín ó labrahín. ‖ Malambót; madalíng matuto

DOCILIDAD. f. Kalambután nḡ ugalì; kadaliáng matuto.

DOCTO, TA. adj. Maalam; pantas.

DOCTOR, RA. m. y f. Ang taong may katibayan ng mataás na karunungan. ‖ Ang nagtuturò ng isáng karunuñgan. ‖ fam. Manggagamot.

DOCTORAL. adj. Nauukol sa pagkadoktor.

DOCTRINA. f. Aral. ‖ Karunuñgan. ‖ Palagáy ó pagkukurô nḡ isáng mañgañgathâ.

DOCUMENTO. m. Turong ibinibigáy sa isáng tao ó sa anománg bagay. ‖ Kasulatan.

DOGAL. m. Lubid na itinatalì sa mḡa kabayo.

DOLENCIA. f. Karamdaman; sakít.

DOLER. v. n. Sumakít ang isáng bahagi nḡ katawán. ‖ Magdamdám. ‖ v. r. Magsisi. ‖ Mahabág sa kapahamakán nḡ kapuwà.

DOLIENTE. p. a. ng Doler. Masakít. ‖ adj. Maysakít.

DOLO. m. Dayà.

DOLOR. m. Sakít; hapdî; kirót. ‖ Damdamin nḡ kalooban; sákit; dusa.

DOLORIDO, DA. adj. Masakít; nagdadanas nḡ sakít. ‖ Nagdudusa; nagdaramdám.

DOLOROSO, SA. adj. Kasakítsakit. ‖ Kahapishapis.

DOMADURA f. Pagpapaamò; pagsupil.

DOMAR. v. a. Paamuin; supilin.

DOMEÑAR. v. a. Supilin; paamuin; pasukuin.

DOMESTICAR. v. a. Paamuin ang mḡa hayop na mabañgís.

DOMESTICIDAD. f. Pagpapaamò.

DOMÉSTICO. CA. adj. Nauukól sa bahay. ‖ Nauukol sa hayop na alagà. ‖ Nauukol sa alilang utusán sa bahay.

DOMICILIADO, DA. adj. Naninirahan sa isáng poók.

DOMICILIAR. v. a. Bigyán nḡ matatahanan; ‖ v. r. Manirahan; tumahán sa isáng poók.

DOMICILIO. m. Tahanan. ‖ Poók na pinamamamahayan. ‖ Bahay.

DOMINACIÓN. f. Pagsakop; paghaharì.

DOMINANTE. p. a. nḡ Dominar. Naghaharì; sumasakop.

DOMINAR. v. a. Makapangyari; sumakop. ‖ Supilin. ‖ v. n. Mamukód sa itaás ang isáng bundók ó tahanan. ‖ v. r. Makapaghawak nḡ loób.

DOMINGO. m. Linggó.

DOMINIO. m. Kapangyarihan sa isáng bagay. ‖ Kataasan sa isáng tao. ‖ Lupang nasasakupan ng̃ isáng harì.

DON. m. Kaloób; biyayà. ‖ m. Katibayang ibinibigáy sa isáng tao.

DONACIÓN. f. Pagkakaloób. ‖ *For.* Kaloób.

DONAIRE. m. Kainaman at garà sa pagsasaliât. ‖ Salitáng nakalulugód. ‖ Kakisigan.

DONAR. v. a. Magkaloób; magbigáy.

DONATARIO. m. Ang pinagkakalooban ng̃ isáng bagay.

DONCELLA. f. Dalaga. ‖ Lingkód na babae.

DONCELLEZ. f. Pagkadalaga.

DONDE. adv. l. Saán.

DONDEQUIERA. adv. l. Saán mang dako.

DONOSURA. f. Kainaman sa pagsasalitâ. ‖ Pagpapatawá.

DOÑA. f. Ginang; ginoó.

DOQUIER ó DOQUIERA. adv. l. Saán man dako.

DORADO, DA. adj. Kulay gintô. ‖ m. Pagdudurado.

DORAR. v. a. Ilubóg sa gintô.

DORMILÓN, NA. adj. y s. Matutulugín.

DORMIR. v. n. Matulog; magpahing̃aláy; humimláy. ‖ v. a. Patulugin; pahimlayín. ‖ v. r. fig. Pumayapà.

DORMITAR. v. n. Umidlíp; magagawtulóg;

DORMITIVO, VA. adj. Nagpapatulog. ‖ m. Pangpatulog.

DORMITORIO. m. Tutulugán; silíd na tulugán.

DORSAL. adj. Nauukol sa likód.

DORSO. m. Likód; kabalikán ng̃ isáng bagay.

DOS. adj Dalawá.

DOCIENTOS, TAS adj. Dalawángdaán.

DOSEL. m. Kurtina sa pintô.

DOSIS. f. Dami ng̃ timbáng ng̃ gamót na ipinaiinom sa maysakít.

DOTE amb. Kayamanang tinatanggáp ng̃ babae sa pagaasawa. ‖ Kaloób; sanglâ.

DRACMA. f. Ikalawáng bahagi ng̃ isáng onsa.

DRAMA. m. Dulâ.

DRAMÁTICA. f. Karunung̃an sa paggawâ ng̃ dulâ.

DRAMATURGO. m. Mangdudulâ.

DRIZA. f. Lubid na ginagamit sa paglaladlad at pagbababâ ng̃ watawat.

DRIZAR. v. a. Magladlád ó magbabâ ng̃ layag.

DÚCTIL. adj. Makunat.

DUCTILIDAD. f. Kakunatan.

DUDA. f. Alinlang̃an; agamagam.

DUDAR. v. n. Magalinlang̃an; magalang̃an; magagamagam. ‖ v. a. Pagalinlang̃anin.

DUDOSO, SA. adj. Alinlang̃an; nagaalinlang̃an.

DUELA. f. Tabláng ginagamit sa paggawâ ng̃ bariles.

DUELO. m. Paglalaban. ‖ Sákit; dusa. ‖ Pagpipighatî; pakikiramay sa lumbáy.

DUENDE. m. Lamáng lupà.

DUEÑO, ÑA m. y f. Nagmamay-arì. ‖ Pan̄ginoón.

DUETO. m. Salíw ng̃ dalawáng tinig.

DULCE. adj. Matamís. ‖ fig. Masaráp. ‖ fig. Magiliw.

DULCERA. f. Lalagyán ng̃ matamís.

DULCERIA. f. Gawaan ng̃ matamís.

DULCERO, RA. adj. Magustuhin ng̃ matamís. ‖ m. y f. Manggagawà ng̃ matamís.

DULCIFICAR. v. a. Patamisín. ‖ fig. Palubayín ang kasaklapan. ‖ v. r. Tumamís.

DULZOR. m. Katamisan.

DULZURA. f. Katamisan; tamís. ‖ fig. Kagiliwan; kalubayán ng̃ loób. ‖ fig. Kabutihan.

DÚO. m. *Mus*. Tugtóg na inaawit ó tinutugtóg ng̃ dalawá.

DUODÉCIMO MA. adj. Ikalabíngdalawá.

DUODENO, NA. adj. Ikalabíngdelawá.

DUOMESINO, NA. adj. Dalawáng buwán.

DUPLICAR v. a. Ibayuhin; gawíng dalawá; ulitin.

DURACIÓN. f. Tagál; luat. ‖ Pagtatagál.

DURADERO, RA. adj. Matagál; maluat.

DURAR. v. n. Tumagál; magluát; manatili.

DUREZA. f. Katigasán.

DURO, RA. adj. Matigás. ‖ fig. Malupít.

E

E. f. Ikaanim na titik sa abakadang kastilà at pangalawá sa mga vocal.

EBRIEDAD, f. Kalanguhán; kalasingán.

EBRIO, BRIA. adj. Langó; lasíng. ‖ *de placer*. Langó sa katuwaán.

EBRIOSO, SA. adj. Madalíng malangó; malalasingín.

EBÚRNEO, NEA. adj. Garing.

ECLESIASTÉS m, Isá sa mga aklát na sinulat ni Salomon.

ECLESIÁSTICO, CA. adj. Nauukol sa simbahan. ‖ m. Parì.

ECLIPSAR. v. a. Paglahuin; pagkulimlimín ang sikat ng araw ó buwán. ‖ v. r. Maglahò; magkulimlím. ‖ fig. Manglabò; magdilím ang pagiisip.

ECLIPSE. m. Paglalahò; pagkukulimlim ng araw ó buwán.

ECLÍPTICA. f. Guhit na nilalakaran ng lupà sa paligid ng araw.

ECO. m. Alingawngaw.

ECONOMÍA. f. Pagiimpók; pagtitipíd.

ECONÓMICO, CA. adj. Matipíd; maimpók.

ECONOMIZAR. v. a. Magimpók; magtipíd.

ECUADOR. m. Bilog na malakí na nalalagáy sa kabilugan ng lupà at magkapantáy ng agwát sa dalawáng polo.

ECHADERO. m. Tulugán.

ECHADILLO m. Batang waláng magampón.

ECHAR. v. a. Itapon; itabóy; palayasin. ‖ *Agric*. Sibulan; tubuan. ‖ v. r. Humigâ. ‖ Dumaluhong.

EDAD. f. Gulang; panahóng nilakaran sapúl sa kapanganakan ng isáng tao ó hayop.

EDICIÓN. f. Pagpapalimbág. || Pagkalimbág.

EDICTO. m. Utos; pamahayag nğ punò ó may kapangyarihan.

EDIFICAR. v. a. Magtayô nğ bahay. || fig. Mágbigáy nğ mabuting halimbawà sa kapuwà.

EDIFICATIVO, VA. adj. Nagbibigáy nğ mabuting halimbawà.

EDIFICIO. m. Bahay; malakíng tahanan.

EDITOR. m. Tagapagpalimbág.

EDITORIAL. adj. Nauukol sa pagpapalimbág. || m. Panğulong tudlíng. || *Casa Editorial*. Bahay palimbagan.

EDUCACIÓN. f. Pagtuturò; pagbibigáy sa isáng tao nğ mabuting aral

EDUCAR. v. a. Turuan; aralan. || v. r. Magaral.

EFECTIVO, VA. adj. Tunay. || Mabisà.

EFECTO. m. Kahangganan; pinangyarihan. || *For.* Bisà nğ isáng kautusán ó katibayan. || pl. Mğa bagay bagay.

EFECTUAR. v. a. Isagawâ; yariín ang isáng bagay. || v. r. Maisagawâ; mangyari.

EFEMÉRIDES. f. pl. Aklát na kinasusulatan nğ mğa pangyayari sa arawaraw.

EFERVESCENCIA. f. Matindíng silakbó nğ dugô, tubig at ibp. || fig. Pagiinit nğ damdamin.

EFICACIA. f. Bisà; lakás.

EFICAZ. adj. Mabisà.

EFIGIE. f. Larawan.

EFÍMERO, RA. adj. Sangdalî; saglít

EFUNDIR. v. a. Ibuhos; ibubô.

EFUSIÓN. f. Pagkabuhos; pagkabubô.

EGIDA. f. Pagkukupkóp; pagtatanggól.

EGOISMO. m. Malabis na pagtingín sa kagalinğang sarili.

EGOISTA. m. Ang waláng tinitingnan kungdî ang kagalinğang sarili.

EGREGIO, GIA. Marilág; bunyî.

EJE. m. Pahalang na bakal ó kahoy na iniikutan nğ mğa gulóng nğ sasakyán.

EJECUCIÓN. f. Pagsasagawâ sa isáng bagay; pagganáp || Pagbitay sa isáng nakamatáy. || *For.* Pagsamsám sa pagaarì nğ may utang.

EJECUTAR. v. a. Isagawâ; ganapín. || Bitayin ang isáng nakamatáy. || *For.* Samsamín ang mğa pagaarì nğ may utang.

EJECUTIVO, VA. adj. Waláng liban; biglaan. || fig. Handâ. || m. Tagapagpaganáp.

EJECUTOR RA. adj. y s. Gumaganáp; gumagawâ.

EJEMPLAR. adj. Nagbibigáy nğ mabuting halimbawà. || m. Parisán; huwaran. || Sipì; salin.

EJEMPLO. m. Halimbawà; paparisán; huwaran.

EJERCER. v. a. Gumanáp nğ isáng tungkulin; manuparan.

EJERCICIO. m. Pagsasanay. || Hanapbuhay. || *Mil.* Pagsasanay nğ mğa hukbó.

EJERCITAR. v. a. Sanayin. || v. r. Magsanay.

EJÉRCITO. m. Hukbô.

EL. *Art*. m. Ang.

ÉL. pron. pers. m. Siyá.

ELABORACIÓN. f. Paghahandâ; paggawâ.

ELABORAR. v. a. Ihandâ; gawín.

ELACIÓN. f Kataasan ng̃ ugalì; kapalaluan.

ELECCIÓN. f. Paghirang; pagpilì; paghahalál.

ELECTIVO, VA. adj. Hinihirang ó inihahalál.

ELECTO, TA. p. p irreg. ng Elegir. ‖ m. Nahalál.

ELECTOR, RA. adj. Manghahalal; naghahalál.

ELECTRICISTA. m. Marunong sa elektrisidad.

ELEGANCIA. f. Kariktan ‖ Kainaman ng̃ pagbibigkás ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap.

ELEGANTE. adj. Magarà; marikít. ‖ Makisig.

ELEGIR. v. a. Humirang; pumilì. ‖ Maghalál ‖ v. r. Mahirang; mapilì. ‖ Mahalál.

ELEMENTAL. adj. May mg̃a pasimulâ ‖ Pang̃una; nang̃ung̃una.

ELEMENTO. m. Simulâ; sangkáp. ‖ Pasimulâ ng̃ isáng bagay.

ELEVACIÓN. f. Pagtataás; pagkataás. ‖ Taás; tayog. ‖ fig. Pagkataás sa tungkulin ‖ fig. Kapalaluan.

ELEVADO, DA. adj Mataás; dakilà.

ELEVAR. v. a. Itaás; ang̃atín ang isáng bagay. ‖ Ilagáy sa isáng mataás na tungkulin ang isáng tao. ‖ v. r. fig. Mawalán ng̃ loób. ‖ v. r. fig. Magpalalò; magmalakí.

ELOCUENCIA. f. Kagaling̃an sa pagsasalitâ.

ELOCUENTE. adj. Magalíng magsalitâ.

ELOGIAR. v. a. Purihin ang isáng tao ó bagay.

ELOGIO. m. Pagpupuri; papuri.

ELLA. pron. pers. f. Siyá.

ELLO. pron. pers. neut. Yaón.

ELLOS, ELLAS. pron. pers.. pl. m. y f. Silá

EMANACIÓN f. Panggagaling; pagmumulâ

EMBADURNAR. v. a. Pahiran; kulapulan. ‖ v. r. Makulapulan.

EMANAR. v. n. Manggaling; magmulâ.

EMBAJADOR. m. Sugò.

EMBALAJE. m. Pagbabastâ. ‖ Balot ng̃ mg̃a kalakal.

EMBALAR. v. a. Bastaín; paldubín.

EMBARAZADA. adj y s. Buntís.

EMBARAZAR. v. a. Hadlang̃án ang isáng bagay; lagyán ng̃ sagabal. ‖ v. r. Mahadlang̃án; magkaroón ng̃ sagabal.

EMBARAZO. m. Hadláng; sagabal. ‖ Kabuntisán.

EMBARBECER. v. n. Magkabalbás ang lalaki.

EMBARCACIÓN. f. Sasakyángdagat. ‖ Pagsakáy. ‖ Panahóng itinatagál ng̃ paglalayág.

EMBARCADERO. m. Daung̃an.

EMBARCAR. v. a. Isakáy; itugpá sa isáng sasakyángdagat. ‖ v. r Sumakáy; tumugpá.

EMBARCO. m. Pagsasakáy; pagtutugpá. || Pagsakáy; pagtugpá

EMBARGAR. v. a. Hadlañgán. || fig. Akitin ang loób. || Ilitin; samsamin ang pagaarì ng̃ isáng may-utang.

EMBARGO. m. Hindì pagkatunaw ng kinain. || Hadláng; sa gabal. || Pagilit; pagsamsám sa pagaarì ng̃ may-utang. || *Sin embargo*. m. adv. Subali't; ng̃uni't datapuwá't; gayun man.

EMBARNIZAR. v. a. Pahiran ng̃ barnís.

EMBARQUE. m. Pagsasakáy; paglululan.

EMBARRAR. v. a. Kulapulan ng̃ putik. || v. r. Makulapulan ng̃ putik.

EMBARRILAR. v. a. Ilagáy sa bariles.

EMBATE. m. *Mar*. Salpók ng̃ alon ng̃ dagat. || Pagdaluhong na biglâ.

EMBAUCAR. v. a. Dayain; linlang̃ín.

EMBAULAR. v. a. Ilagáy sa baól. || fig. y fam. Kumain ng̃ marami.

EMBEBECER. v. a. Libang̃ín. || v. r. Matigagal.

EMBEBER. v. a. Sipsipín; hititin.

EMBELESAR. v. a. Patigagalin; patigilin ang loób. || v. s. Matigagal; matigilan.

EMBELESO. m. Pagkatigagal; pagkatigil ng̃ loób.

EMBELLECER. v. a. Painamin; pagandahín. || v. r. Uminam; gumandá.

EMBELLECIMIENTO. m. Pagpapagandá.

EMBESTIDA. f. Pagdaluhong; pagaway.

EMBESTIR. v. a. Daluhung̃in; awayin.

EMBETUNAR. v. a. Bitunán.

EMBLANDECER. v. a. Palambutín; || v. r. Lumambót.

EMBLANQUECER. v. a. Paputiín. || v. r. Pumutî.

EMBLEMA. m. Sagisag; tandâ.

EMBOBAR. v. a. Tang̃ahín; tuligín. || v. r. Matigagal.

EMBOCAR. v. a. Isubò sa bibíg. || Paniwalain sa kasinung̃alingan ang isáng tao.

EMBOLSAR. v. a. Isilíd sa bulsá.

EMBOLSO. m. Pagsisilíd sa bulsá.

EMBORNAL. m. Imburnal; padaluyan ng̃ tubig.

EMBORRACHAR. v. a. Languhín; lasing̃ín. || v. r. Malang̃ó; malasíng.

EMBOSCADA. f. Pagkukublí ng̃ isá ó iláng tao sa kanlóng na poók.

EMBOSCAR. v. a. *Mil*. Pagkublihín ang mg̃a tao sa kanlóng na poók upang manggulat. || v. r. Pumasok sa gubat.

EMBOSQUECER. v. n. Maggubat ang isáng poók.

EMBOTELLAR. v. a. Isilíd sa bote ang alak.

EMBOZAR. v. a. y r. Magtakíp ng̃ mukhâ.

EMBRAVECER. v. a. Pagalitin; pagng̃alitin. || v. r. Magalit; magng̃alit. || v. n. fig. Umunlád ang halaman.

EMBRIAGAR. v. a. Lañguhín; lasiñgín. || v. r. Malañgó; malasíng. fig. Mawaláng diwà.

EMBRIAGUEZ. f. Pagkalañgó; kalasiñgán. || fig. Pagkasirà ñg baít.

EMBROLLAR. v. a. Gulubín; alisín ang mabuting kaayusan ñg mñga bagay.

EMBROLLO. m. Pagkaguló; guló.

EMBROMAR. v. a. Aglahiin; libakín; biruin.

EMBRUTECER. v. a. Sirain ang baít; tañgahín. || v. r. Masirà ang baít; magpakahayop.

EMBRUTECIMIENTO. m. Pagkasira ñg baít; pagpapakahayop.

EMBUDO. m. Imbudo; balisungsóng. || fig. Dayà.

EMBUSTE. m. Kasinuñgaliñgan.

EMBUSTERO, RA. adj. y s. Sinuñgaling.

EMBUTIR. v. a. Magsiksík. || Ipasok ang isáng bagay sa loób ñg isá.

EMÉITCO, CA. adj. y s. Nagpapasuka.

EMIGRACIÓN. f. Paglayô sa sariling lupà; pañgiñgibáng lupà.

EMIGRAR. v. n. Mañgibáng lupà; lumayô sa sariling lupà.

EMINENCIA. f. Kalakhán; kadakilaán. || fig. Kataasan ñg isip ó kabanalan.

EMINENTE. adj. Dakilà; mataás. || fig. Marilág.

EMISARIO. m. Sugò upang magsiyasat ó makipagunawaan sa isáng tao.

EMITIR. v. a. Pasabugin ang salapíng papel. || Ipahayag ang isáng palagáy ó pasiyá.

EMOCIÓN. f. Silakbó ñg damdamin; balisa.

EMOLUMENTO. m. Kapakinabañgán sa isáng tungkuling hawak.

EMPACHO. m. Kaduñguan; hiyâ || Sagwíl. || Hindî pagkatunaw ng kinain.

EMPALAGAR. v. a. Makasuyà ang isáng pagkain. || fig. Pagurin || v. r. Masuyà; masunók.

EMPALAGO. m. Suyà.

EMPALAGOSO, SA. adj. Nakasusuyà; nakasusunók.

EMPALAR. v. a. Tuhugin sa duruán.

EMPAÑAR. v. a. Balutin ñg lampín ang mñga sanggól. || Panglabuin. || fig. Duñgisan ang puri ó karañgalan. || v. r. Manglabò.

EMPAPAR. v. a. Tigmakín ng tubig ang isáng bagay. || v. r. Matigmák ñg tubig.

EMPAPELAR. v. a. Balutan ñg papel.

EMPAQUETAR. v. a. Bastaín; paketehin.

EMPAREJAR. v. a. Ipantáy ang isáng bagay sa isá. || v. n. Maagapay. || Magkapareho ang dalawáng bagay.

EMPATAR. v. a. Pagpatasin. || v. r. Magkapatas ang bilang.

EMPATE. m. Pagkakapatas.

EMPEDERNIDO, DA. adj. fig. Matigás ang loób.

EMPEDERNIR. v. a. Patigasíng labis. || v. r. Tumigás na tutoó.

EMPEDRADO. m. Latag na bató; tuntungang bató.

EMPEDRAMIENTO. m. Paglalatag ng bató sa tuntungan.

EMPEDRAR. v. a. Lataγan ng bató ang tuntungang lupà.

EMPEINE. m. Pusón. || Bubóng ng paá || Sakít sa balát; buni.

EMPEINOSO. SA. adj Bunihin.

EMPELAR. v. n. Magkabuhók ó balahibo.

EMPELLAR. v. a. Itulak.

EMPELLÓN. m. Tulak.

EMPEÑAR. v. a. Isanglâ; magsanglâ. || Pilitin. || Ipakiusap ang isáng tao upang malagáy sa isáng tungkól. || v. r. Magkautang. || v. r. Magpilit. || Mamagitan. || Magtalo.

EMPEÑO. m. Pagsasanglâ. || Pagpipilit; pagsusumakit. || Katiyagaán sa isáng hinahangád. || Tagapamagitan.

EMPEORAR. v. a. Pasamaíng lalò. || v. n. y r. Sumamâ sa dati; lumubhâ.

EMPERO. conj. adver. Ngunit. || Subalí't.

EMPEZAR. v. a. Simulán; pasimulán. || v. n. Magsimulâ.

EMPINAR. v. a. Itindíg; itayô. || fig. y fam. Uminóm ng marami. || v. r. Tumiyád. || v. r. fig. Mamukód ang punungkahoy, bundók at ibp. dahil sa kataasan.

EMPLASTAR. v. a. Lagyán ng tapal. || v. r. Marumihán ang mga paá ó kamáy.

EMPLASTO. m. Tapal; panapal.

EMPLÁSTICO, CA. adj. Naninikít; malagkít.

EMPLEADO, DA. m. y f. Kawanì.

EMPLEAR. v. a. Ipasok ang isáng tao sa hanapbuhay. || Gugulin ang salapî sa isáng bagay na bibilhín. || Iukol; gamitin. || v. r. Pumasok sa hanapbuhay ang isáng tao.

EMPLEO. m. Pagpapasok sa isáng tao sa hanapbuhay. || Kaukulán. || Tungkól; pinapasukan.

EMPOBRECER. v. a. Paghirapin. || v. n. y r. Maghirap.

EMPOBRECIMIENTO. m. Pagpapahirap; pagpapadukhâ. || Paghihirap.

EMPOLLAR. v. a. Magpapisâ; magpahalimhím. || v. r. Maging sisiw ang pinapipisáng itlóg.

EMPONZOÑAR. v. a Kamandagán. || v. r. Makamandagán.

EMPORCAR. v. a. Dungisan; dumihán. || v. r. Magkadungis; dumumí.

EMPRENDER. v. a. Pasimulán; mulán.

EMPRESA. f Gawaing mabigát; panukalà. || Layon. || Samahan sa pangangalakal.

EMPRÉSTITO. m. Pagpapautang; pagpapahirám ng salapî. || Hirám na salapî.

EMPUJAR. v. a. Itulak; isulong. || fig. Alisín ang isáng tao sa pinapasukang hanapbuhay.

EMPUJE. m. Pagtulak; tulak.

EMPUJÓN. m. Tulak na malakás.

EMPUÑADURA. f. Puluhán. ‖ fig. y fam. Simulâ ñg isáng talumpatì.

EMULACIÓN. f. Pagkaibig na makaparis ó makalalò pa sa ibá.

EMULAR. v. a. Parisan at palaluan ang kapuwà.

ÉMULO, LA. adj. y s. Kaagáw.

EN. prep. Sa.

ENAGUAS. f. pl. Damít na isinusuót na pangloób sa saya ñg mñga babai.

ENAJENAR. v. a. Ibigáy ang pagmamayarì sa ibá ñg isang bagay. ‖ fig. Sirain ang baít. ‖ v. r. Mawalán ñg baít.

ENALTECER. v. a. Padakilain; purihin. ‖ v. r. Madakilà; mabunyî.

ENAMORADIZO ZA. adj. Mahilig sa pañgiñgibig; mairugín.

ENAMORADO, DA. adj. y s. May pagibig; nañgiñgibig.

ENAMORAMIENTO. m. Pañgiñgibig.

ENAMORAR. v. a. Lígawan; sintahín. ‖ v. r. Mañgibig; sumintá.

ENANO, NA. adj. fig. Nauukol sa maliít. ‖ m. y f. Taong maliít ó napakapandák.

ENARBOLAR. v. a. Iwagayway ang bandilà.

ENARDECER. v. a. fig. Pagalabin ang damdamin; pasiglahín. ‖ v. r. Magalab ang damdamin; sumiglá.

ENARDECIMIENTO. m. Pagaalab ñg damdamin; pagsiglá ñg kalooban.

ENASTAR. v. a. Tangkayán; lagyán ng tangkáy ang isáng sandata.

ENCABEZAMIENTO. m. Pañgulong salitâ ó pamagát ñg isáng aklát ó kasulatan.

ENCABEZAR. v. a. Italâ ang isáng tao. ‖ Lagyán ñg pañgulong salitâ ang isáng aklát ó kasulatan.

ENCADENAMIENTO. m. Pagkakakakawíng; pagkakakakabítkabít.

ENCADENAR. v. a. Itanikalâ. ‖ fig. Pagkawiñgín ang mga bagay. ‖ fig. Huwág pagalawín ang isáng tao.

ENCAJAR. v. a. Isuksók ñg maayos ang isáng bagay sa isá. ‖ Ilapat. ‖ Kuluñgín. ‖ v. r. Magsuót sa masikíp ang isáng tao. ‖ v. r. fig. fam. Makialám.

ENCAJONAR. v. a. Isilíd sa kahón. ‖ Kabunín.

ENCALVECER. v. n. Mapanot ang buhók; makalbó.

ENCALLAR v. a. Mabará ang sasakyangdagat.

ENCALLECER. v. n. Maglipák; kalyuhín.

ENCAMINAR. v. a. Iturò ang daán. ‖ Patnugutan. ‖ fig. Ianyô. ‖ v. r. Pumatuñgo; matumpák ñg daán. ‖ v. r. fig. Mapaanyô sa ninanasang bagay.

ENCANDECER. v. a. Pagbagahing mabuti.

ENCANDILAR. v. a. Silawin. ‖ fig. Makasilaw. ‖ v. r. Manglisik ang mñga matá sa pagkalañgó ó sa malaking damdamin.

ENCANECER. v. n. Magkauban; pumutî ang buhók. || Amagin. || fig. Tumandâ.

ENCANTAR. v. a. Gumawâ ng̃ ikahahang̃à ng̃ sinoman; umakit. || fig. Makahalina.

ENCAÑAR. v. a. Lagyán ng̃ alulód.

ENCARAR. v. a. Makipagharáp. || v. n. Makipagharápharapan.

ENCARCELACIÓN. f. Pagpipiít; pagbibilanggó.

ENCARCELADO DA. p. p. ng̃ Encarcelar. || m. y f. Bilanggô

ENCARCELAR. v. a. Ibilanggô; piitín.

ENCARECER. v. a. Imahál ang isáng bagay. || fig. Papurihang labis. || Ipagamuamú; ihabilin. || v. n. y r. Mamahál.

ENCARGADO, DA. p. p' ng̃ Encargar. || adj. y s. Katiwalà; pinagkatiwalaan.

ENCARGAR. v. a. Ihabilin; ipagkatiwalà.

ENCARGO. m. Paghahabilin; pagbibilin. || Bilin. || Katungkulan.

ENCARNACIÓN f. Pagkakatawáng tao ng̃ Mananakop sa tiyán ng̃ Mahál na Birhen.

ENCARNADO, DA. p. p. ng̃ Encarnar. || adj Mapulá.

ENCARNAR. v. n Magkatawáng tao ang Mananakop sa tiyán ng̃ Mahál na Birhen. || Mabahaw ang sugat.

ENCARNECER v. n. Tumabâ; lumakí ang katawán.

ENCARRUJARSE. v. r. Magkulót; mangilín.

ENCASAR. v. a. Iulî ang butóng linsád.

ENCENAGARSE v. r. Mabalahò. || fig. Magumon sa bisyo.

ENCENDER. v. a. Paglinĝasin; pagalabin; sindihán. || Susuhan; pagapuyín. || fig. Pagapuyín ang loób ng̃ isâng tao. || v. r. Magliyáb; magning̃as.

ENCENDIMIENTO. m. Pagning̃as; pagaalab. || fig. Init; siglá.

ENCERAR. v. a. Kulung̃ín. || fig. Ilahók; ipaloób. || v. r. Lumigpít sa mundó.

ENCÍA. f. Gilagid.

ENCICLOPEDIA. f. Katipunan ng̃ lahát ng̃ mg̃a karunung̃an.

ENCIERRO. m. Pagkukulóng. || Pag igpít sa mundó.

ENCIMA. adv. l. Sa ibabaw; sa gawíng itaás. || adv. c. Bukód; higít sa isàng bagay:

ENCINTA. adj. Buntís.

ENCISO. m. Pang̃inainán ng̃ mg̃a hayop.

ENCLAVAR. v. a. Ipakò. || Pakuan. || fig. Patagusín; tuhugin.

ENCLENQUE. adj. Masasaktín.

ENCLOCAR. v. n. y r. Humalimhím ang manók.

ENCOGER v. a. Papang̃urung̃in. || fig. Panghinain ang loób. || v r. Mangurong. || fig. Madung̃ô; manghinà ang loób.

ENCOGIMIENTO. m. Pang̃ung̃urong. || Kadung̃uan.

ENCOJAR. v. a. Pilayin. || v. r. Mapilay. || fig. y fam. Magkaramdám; magsakítsakitan.

ENCOLAR. v. a. Idikít ng̃ kola; kolahan.
ENCOLERIZAR. v. a. Pagalitin. || v. r. Magalit.
ENCOMENDAR. v. a. Magbilin; maghabilin. || v. r. Magkatiwalà at umasa sa tangkilik ng̃ isang tao.
ENCOMIAR. v. a., Purihin ang isáng tao.
ENCOMIENDA. f. Habilin; bilin.
ENCOMIO. m. Papuri.
ENCONAR. v. a. Pamagaín ang sugat. || fig. Pagalitin; pagdilimin ang isip. || v. r. Mamagâ ang sugat; magnaknák.
ENCONO. m. Galit na nakukublí sa loób; pagtataním sa kapuwà.
ENCONTRAR. v. a. Tagpuín; salubung̃in. || v. n. Masumpung̃án. || v. r. Magkagalít; magkaalít. || v. r. Magkasalubong; magkatagpô.
ENCONTRÓN. m. Sagupà; banggâ.
ENCORAJAR. v. a. Palakasín ang loób. || Magalit na tutoo.
ENCORDAR. v. a. Lagyán ng̃ kuwerdas ang kasangkapang pangtugtóg.
ENCORDELAR. v. a. Talian ng̃ lubid ang isáng bagay.
ENCRASAR. v. a. Palaputin. || v. r. Lumapot.
ENCRUDECER. v. a. Gawín ang isáng bagay na maganyóng hiláw. || fig. Pagalitin. || v. r. fig. Magalit; mapoót.
ENCRULECER. v. a. Sulsulán ang isáng tao upang gumawâ ng̃ kalupitán. || v. r. Magmalupít.
ENCUADERNACIÓN, f. Pagbabalát ng̃ aklát. || Gawaan ng̃ aklát.
ENCUADERNAR. v. a. Balatán ang aklát. || fig. Pagisahín at ayusin ang mg̃a bagay, gaya ng̃ mg̃a kalooban.
ENCUBRIMIENTO. m. Pagkakailâ; paglilingíd.
ENCUBRIR. v. a. Ipagkailâ; iling̃íd; pagtákpán.
ENCUENTRO. m. Pagbabanggâ ng̃ dalawáng bagay. || Pagsasalubong; pagsasagupà. || *Mil.* Paglalaban ng̃ dalawáng hukbó.
ENCUITARSE. v. r. Maghinagpís; magpighatî.
ENCUMBRADO, DA. p. p. ng̃ Encumbrar. || adj. Mataás; matayog
ENCUMBRAR. v. a. Itayô ng̃ mataás; patayugin. || fig. Padakilàin. || v. n. Pumaituktók. || v. r. Magmataás; magpalalò.
ENCUNAR. v. a. Iduyan ang batà.
ENCHARCADA. f. Lubák.
ENCHARCAR. v. a. Apawán ng̃ tubig ang isáng bahagi ng lupà hanggáng maglubák. || v. r. Maglubák. || v. r. fig. Magpakagumon sa bisyo.
ENDEBLE adj. Mahinà.
ENDEBLEZ. f. Kahinaan.
ENDECHA. f. Panambitan.
ENDENTECER. v. n. Magkang̃ipin.

ENDEREZAMIENTO. m. Pagu-unat ó pagtutuwíd nğ baluktót.

ENDEREZAR. v. a. Unatin; tu-wirín ang baluktót. ‖ fig. Pama halaang mabuti; ilagáy sa mabu-ting ayos ang isáng bagay.

ENDEUDARSE. v. r. Magkau tangutang.

ENDOSAR. v. a. Isalin sa ibá; ibigáy sa ibá. ‖ fig. Ilipat.

ENDOSO. m. Pagsasalin sa ibá. ‖ ‖ Paglilipat nğ isáng bagay sa ibá.

ENDULZAR. v. a. Patamisín ang isáng bagay. ‖ Pagaanín ang isáng gawain. ‖ v. r. Tumamís.

ENDURECER. v. a. Patigasín. ‖ ‖ fig. Palakasín ang katawán. ‖ v. r. Tumigás. ‖ Bumagsík.

ENEMA. f. *Med.* Labatíba sa puwít.

ENEMIGO, GA. adj. Kaaway; kalaban. ‖ m. Ang may masa-máng loób sa kapuwà.

ENEMISTAD. f. Pagkakaalít; pagkakalaban.

ENERGÍA. f. Lakás nğ kalooban. ‖ Tapang.

ENÉRGICO, CA. adj. May lakás; matapang.

ENERGÚMENO, NA. m. y f. Taong inaalihan nğ demonyo. ‖ Taong mapusók na kalooban.

ENERVAR. v. a. Papanghinain, alisán nğ lakás ‖ fig. Papang hinain ang mğa panğanğatuwiran. ‖ v. r. Manghinà

ENFADADIZO, ZA. adj. Maga galitín; madalíng magalit.

ENFADAR. v. a. Pagalitin; mag-pagalit. ‖ v. r. Magalit.

ENFADO. m. Galit; poót.

ENFADOSO, SA adj. Nakaga-galit; nakamumuhî.

ENFARDAR. v. a. Palduhín; bas-taín.

ENFERMAR. v. n. Magkasakít. ‖ v. a. Papagkasaktín. ‖ fig. Papanghinain.

ENFERMEDAD. f. Sakít; karam-daman.

ENFERMERÍA. f. Bahay ó si-líd nğ mğa maysakít.

ENFERMERO, RA. m. y f. Ta-gapagalaga sa maysakít.

ENFERMIZO, ZA. adj. Masasak-tín.

ENFERMO, MA. adj. y s. May-sakít.

ENFILAR. v. a. Ihanáy.

ENFLAQUECER. v. a. Papanğa-yayatin. ‖ fig. Papanghinain. ‖ v. n. y r. Manğayayat. ‖ fig. Mawalán nğ loób.

ENFLAQUECIMIENTO. m. Pag-papayát; panğanğayayat.

ENFRASCAR. v. a. Isilíd sa pras-kó.

ENFRENAR. v. a. Lagyán nğ preno ang kabayo.

ENFRENTE. adv. l. Sa tapát; sa haráp.

ENFRIADERA. f. Sisidláng pala-migan nğ inumín.

ENFRIADERO. m. Poók na pa-lamigan.

ENFRIAMIENTO. m. Pagpapa-lamíg; paglamíg.

ENFRIAR. v. a. Palamigín. ‖ fig. Tighawín ang init nğ damdamin. ‖ v. r. Lumamíg.

ENFURECER v. a. Pagalitin. ‖ v. r. Magalit. ‖ v. r. fig. Magnğalit ang hanğin ó dagat.

ENGALANAR. v. a. Hiyasán; palamutihan. ‖ v. r. Mahiyasán; mapalamutihan.

ENGAÑADIZO, ZA. adj. Madalíng madayà.

ENGAÑADOR, RA. adj. y s. Magdarayà

ENGAÑAR. v. a. Dayain; linlanğín. ‖ v. r. Madayà; malinláng. ‖ Mamalî.

ENGAÑO. m. Dayà; linláng.

ENGAÑOSO, SA. adj. Magdarayà.

ENGASTAR. v. a. Itampók; ikalupkóp.

ENGASTE. m. Pagtatampók; pagiinggaste.

ENGENDRAR. v. a. Magparami nğ tao; paramihin ang anomán. ‖ fig. Yumarì.

ENGOLFAR v. n. y r. Pumalaot sa dagat ang isáng sasakyán.

ENGOMAR. v. a Gomahan.

ENGORDAR. v. a. Patabaín. ‖ v. n. y r. Tumabâ. ‖ fig. y fam. Yumaman.

ENGRANDECER. v. a. Palakihín ang isáng bagay. ‖ Papurihan; padakilain. ‖ fig. Itaás sa tungkól. ‖ v. r. fig. Madakilà; mataás sa tungkól. ‖ v. r. Lumakí.

ENGRANDECIMIENTO. m. Paglaganap; paglakí. ‖ Pagkadakilà; pagkabunyî. ‖ Pagtaás sa tungkól.

ENGRASAR. v. a. Lanğisán ang isáng bagay.

ENGREIMIENTO. m. Pagpapalalò; kapalaluan.

ENGREIR. v. a. Pagpalaluin. ‖ v. r. Magpalalò; maghambóg.

ENGROSAR. v. a. Pakapalín ang isáng bagay. ‖ fig. Paramihin. ‖ v. n. Tumabâ. ‖ v. r. Kumapál. ‖ v. r. Dumami.

ENGRUDO. m. Pangdikít.

ENGULLIR. v. a. Lunukín at huwág lang nğuyaín ang pagkain.

ENHASTIAR v. a. Makasunók; makasuyà; makayamót. ‖ v. r. Masunók; masuyà.

ENHEBRAR. v. a. Magsuót ng sinulid sa karayom. ‖ fig. y fam. Magsalitâ nğ sunúdsunód.

ENHERBOLAR. v. a. Lagyán nğ lason ang dulo nğ sibát at ibá pang sandata.

ENHIELAR. v. a. Haluan nğ apdó.

ENHILAR. v. a. Sulután nğ sinulid ang karayom. ‖ fig. Patnugutan; ihanáy.

ENHORABUENA. f. Batì.

ENIGMA. m. Bugtóng; talinghagà.

ENIGMÁTICO, CA. adj. Naglalamán nğ talinghagà; may kahulugang mahiwagà.

ENIGMATIZAR. v. a. Gumawâ nğ mğa talinghagà. ‖ Magsalitâ nğ mğa talinghagà.

ENJABONAR. v. a. Sabunín.
ENJAMBRE. m. Pulutóng; kawan ng mga pukyutan.
ENJAULAR. v. a. Ikulóng sa hola. || fig. y fam. Ipasok sa kulungan ang isáng tao.
ENJOYAR. v. a. Hiyasán. || Palamutihan; pagandahín.
ENJUAGAR. v a. Maglinis ng bibíg at ngipin sa pamamagitan ng tubig. || Magbanláw || v. r. Magmumog ng bibíg.
ENJUAGATORIO. m. Pagmumumog; pangmumog.
ENJUGAR. v. a. Patuyuín ang isáng bagay. || Pahirin ang pa wis. || v. r. Matuyô.
ENJUICIAR. v. a. *For*. Litisin.
ENJUTO, TA. p. p irreg. ng Enjugar. || adj. Tuyô; payát.
ENLACE. m. Pagkakakabít; pagkakadugtóng ng dalawáng bagay. || fig. Pagkakamaganak.
ENLAZAR. v. a. Pagkabit n; pag dugtungín. || v. r. Magkadugtóng; magkatalì. || v. r fig. Magasawa.
ENLODAR. v. a. Putikan; punín ng putik. || v. r. Maputikan.
ENLOQUECER. v. a. Baliwín; sirain ang baít || v. n. y r. Mabalíw; masirà ang baí .
ENLOQUECIMIENTO. m. Pagbalíw; pagsirà ng baít. || Pag kabalíw.
ENLUSTRECER. v. a. Pakinangín ang isáng bagay.
ENLUTAR. v. a. Magluksâ. || fig. Pagdilimín. || v. r. fig. Magdilím.
ENMAGRECER. v. a. Pangayayatin. || v. r. Mangayayayat.
ENMANTAR. v. a. Takpán ng umot ang isáng bagay. || v. r. fig. Malungkót.
ENMARAÑAR. v. a. Guluhín ang isáng bagay, gaya ng buhók, sinulid at ibp.; gusutín. || v. r. Maguló; magusót.
ENMARIDAR. v. n. Magasawa ang babae.
ENMARILLECERSE. v. r. Maniláw; dumiláw.
ENMASCARAR. v. a. Takpán ang mukhâ ng maskará. || fig. Ikublí; balatkayuán. || v. r. Magtakíp ng mukhâ; magmaskará.
ENMENDAR. v. a. Itumpák ang malì; ayusin ang kamalian ng isáng bagay. || *For*. Baguhin ng mataás na hukuman ang hatol. || v. r. Magpakahusay; magbago ng lagáy.
ENMIENDA. f. Pagtutuwíd ng malí; susog. || Gantingpalà.
ENMOHECER. v. a. Punín ng amag ang isáng bagay.
ENMOLLECER. v. a. Palambutín. || v r. Lumambót.
ENMUDECER. v. a. Huwág paimikín; pigiling magsalitâ. || v. n. Mapipi. || fig. Huwág umimík.
ENNEGRECER. v. a. Paitimín; tinain. || v. r. Umitím.
ENNEGRECIMIENTO. m. Pagpapaitím.
ENNOBLECER. v. a. Padakilain. || fig. Gayakán ang isáng siyudád, simbahan at ibp. || fig. Padilagín.

ENOJADIZO, ZA. adj. Madalíng magalit; magagalitín; bugnót

ENOJADO, DA. p. p. ng̃ Enojar. || adj. Nagagalit; galít.

ENOJAR. v. a. Magpagalit. || Mangyamót. || v. r. Magalit; mayamót; mapoót.

ENOJO. m. Galit.

ENJOSO, SA. adj. Nakagagalit; nakapopoót.

ENORGULLECER. v. a. Ipagmalakí. || v. r. Magmalakí; magmataás.

ENORME. adj. Malakí; labis sa sukat.

ENORMIDAD. f. Kalakihán; kalabisán sa sukat.

ENRAMADA. f. Balag. || Takyáp na yaring mg̃a sang̃á ng̃ halaman.

ENRANCIAR. v. a. Paantahín. || v. r. Umantá.

ENREDADERA. f. *Bot.* Halamang nagbabaging.

ENREDADOR, RA. adj. y s. Maguló; mapangguló. || fig. y fam. Mapagdalahirà.

ENREDAR. v. a. Lambatín; dalahin. || Pagkawingkawing̃ín; pagsilusiluin. || Mangguló. || v. r. Maguló; magusót. || fam. Mang̃alunyâ.

ENREDO. m. Pagkaguló ng̃ sinulid ó ibáng bagay na hiblá || Kagusután. || fig. Kalikután ng̃ mg̃a batà. || fig. Dayà; kasinung̃aling̃an.

ENREJAR. v. a. Bakuran ng̃ rehas ó patpát ang mg̃a halamanan.

ENRIQUECER. v. a. Payamanin ang isáng tao, bayan, bansâ at ibp. || fig. Palamutihan; padakilain. || v. n. y r. Yumaman. || Umunlád ang isáng bayan at ibp.

ENROJECER. v. a. Papulahín ang isáng bagay sa pamamagitan ng̃ init ó apóy. || Kulayan ng̃ pulá. || v. r. Pumulá sa init ó apóy. || v. r. Mamulá ang mukhâ.

ENROLLAR. v. a. Balumbunín.

ENRONQUECER. v. a. Papamaosin; papamalatín. || v. r. Mamaos; mamalát.

ENRONQUECIMIENTO. f. Pamamaos; pamamalát.

ENROSCAR. v. a. Kidkirín; roskasín. || v. r. Magroskas; kumidkíd.

ENSALIVAR. v. a. Lawayan. || v. r. Malawayan.

ENSALMAR. v. a. Ayusin ang mg̃a butóng nalinsád ó nabalì.

ENSALZAR. v. a. Idakilà; itanyág || Purihin. || v. r. Matanyág; mabantóg.

ENSANCHAR. v. a. Paluang̃ín; palaparin. || v. r. fig. Magpalalò; maghambóg; magpahang̃à,

ENSANCHE. m. Pagpapaluang; pagpapalapad ng̃ isáng bagay.

ENSANGRENTAR. v. a. Tinain ó dung̃isan ng̃ dugô || v. r. Mamansahàn ng̃ dugô. || v. r. Maginit ó magalit sa pakikipagtalo.

ENSARNECER. v. n. Magkagalís; galisín.

ENSARTAR. v. a. Tuhugin sa sinulid, kawad at ibp. || fig. Magsalitâ ng̃ maraming bagay ng̃ waláng kaayusan.

ENSARTE. m. Pagtutuhog.

ENSAYAR. v. a. Sanayin; insayuhin. || Subukin ang isáng palabás bago itanghál sa madlâ. || v. r. Magsanay.

ENSAYO. m. Pagsubok; pagsanay. | Pagsasanay.

ENSEBAR. v. a. Pahiran ng̃ sebo; lang̃isán.

ENSENADA. f. Loók ng̃ dagat.

ENSEÑA. f. Bandilà; sagisag.

ENSEÑANZA. f. Pagtuturò. || Turò; aral.

ENSEÑAR. v. a. Turuan; aralan. || Magpahayag; iturò ang isáng bagay. || v. r. Mamihasa sa isáng bagay.

ENSERES. m. pl. Mg̃a kasangkapan sa bahay.

ENSILLAR. v. a. Lagyán ng̃ siyá ang kabayo.

ENSOBERBECER. v. a. Pagpalaluin; pagmataasín. || v. r. Magpalalò; magmataás. || v. r. fig. Umalon ó umugong ang dagat.

ENSOGAR. v. a. Talìan ng̃ lubid.

ENSORDECER. v. a. Bing̃ihín; tuligín. || v. n. Mabing̃í. || fig. Huwág kumibô; magbing̃ibing̃ihan.

ENSORDECIMIENTO. m. Pagkabing̃í.

ENSORTIJAR. v. a. Pang̃ulutín; pamilipitin.

ENSUCIAR. v. a. Parumihín ang isáng bagay. || fig. Dung̃isan ang kaluluwá, kamahalan ó kabantugan, sa pamamagitan ng̃ masasamang gawâ ó hilig ng̃ katawán || v. r. Dumumí ang isáng bagay. || v. r. Madumí sa salawál, hihigán at ibp. || v. r. fig. y fam. Pasuhol.

ENSUEÑO. m. Pang̃arap; panagimpán.

ENTABLAR. v. a. Takpán, bakuran ó tukuran ng̃ tablá ang isáng bagay. || Maglaán; maghandâ; magsimulâ ng̃ isáng gawâ.

ENTALEGAR. v. a. Isilíd sa supot.

ENTALLECER. v. n. y r. Maglanubò ang halaman; magsuplíng.

ENTE. m. Bagay.

ENTECO, CA. adj. Masasaktín; mahinà.

ENTENADO, DA. m. y f. Pamangkín sa pakinabang.

ENTENDER. v. a. Maunawà; mabatíd; mawatas. || Malamang mabuti ang isáng bagay. || Matalós; makilala. || v. r. Makakilala sa sarili; makaunawà.

ENTENDIDO, DA. p. p. ng̃ Entender. || adj. Maalam; pahám.

ENTENDIMIENTO. m. Baít; pagiisip.

ENTENEBRECER. v. a. Pagdilimín. || v. r. Magdilím.

ENTENEBRECIMIENTO. m. Pagpapadilím. || Pagdidilím.

ENTERAMENTE. adv. m. Ganáp; lubós.

ENTERAR. v. a. Ipaalam; ipabatíd. ‖ v. r. Mabatíd; matantô.

ENTERNECER. v. a. Palambutín ang isáng bagay. ‖ fig. Palambutín ang kalooban. ‖ v. r. Lumambót. ‖ v. r. Lumambót ang loób.

ENTERNECIMIENTO. m. Pagpapalambót. ‖ Paglambót.

ENTERO, RA. adj. Buô; waláng kulang. ‖ fig. Mabuting katawán; waláng karamdaman. ‖ fig. Matining na kalooban; waláng pagbabago.

ENTERRAMIENTO. m. Paglilibíng.

ENTERRAR. v. a. Ibaón sa lupà. ‖ Ilibíng ang bangkáy.

ENTIBIAR. v a. Iinit nḡ malahininḡá ang tubig. ‖ fig. Palubagin ang init nḡ damdamin. ‖ v. r. Uminit nḡ malahininḡá ang tubig. ‖ v. r. fig. Maglubag ang init nḡ damdamin.

ENTIERRO. m. Paglilibíng nḡ mḡa bangkáy. ‖ Libíng. ‖ Baunan.

ENTONCES. adv. t. Nang panahóng yaón; nang pagkakataóng yaón. ‖ adv. m. Kung gayón.

ENTONTECER. v. a. Unḡasín. ‖ v. r. Maunḡás.

ENTORPECER. v. n. Hadlanḡán; pagbagalin. ‖ fig. Gulubín ang loób; panglabuin ang isip. ‖ fig. Pagluatín. ‖ v. r. Bumagal. ‖ v. r. fig. Maguló ang loób; manglabò ang isip. ‖ v. r. fig. Lumuat.

ENTORTAR. v. a. Baluktutín ang tuwíd. ‖ Bulagin ang isáng matá. ‖ v. r. Bumaluktót. ‖ v. r. Mabulag ang isáng matá.

ENTRADA. f. Pasukán. ‖ Pagpasók. ‖ Katipunan nḡ mḡa taong nagsipasok sa isáng dulaan ó ibáng poók na panoóran. ‖ Simulâ nḡ isáng gawâ ‖ fam. Dalaw na madalian.

ENTRAMBOS, BAS. adj. pl. Kapuwà; siláng dalawá.

ENTRAMPAR. v. a. Umanḡan nḡ patibóng ang isáng hayop. ‖ fig. Linlanḡín; dayain. ‖ fig. y fam. Umutang nḡ marami. ‖ v. r. Mapatibóng ang hayop. ‖ v. r. fig. y fam. Magkautangutang.

ENTRAÑA. f. Lamán sa loób nḡ katawán nḡ tao at mḡa hayop. ‖ pl. fig. Ang lalong kublí at natatagò. ‖ fig. Ang ubod; ang pinakagitnâ. ‖ fig. Kalooban. ‖ fig. Asal ó ugalì nḡ isáng tao.

ENTRAÑABLE. adj. Taós sa kalooban.

ENTRAR. v. n. Pumasok; masok. ‖ fig. Matanggáp sa isáng dako. ‖ Magsimulâ. ‖ v. a. Ipasok; ipaloób. ‖ v. r. Sumoót; maglusót.

ENTRE. prep. Sa pagitan. ‖ Sa loób. ‖ *Entre que.* m. adv. Samantala.

ENTREABRIR. v. a. Ibukás nḡ kauntî; ipuang ang pintô, bintanà at ibp.

ENTREACTO. m. Pagitan.

ENTRECEJO. m. Pagitan nḡ dalawáng kilay.

ENTREFINO, NA. adj. Hindî magaspáng hindî pino.

ENTREGA. f. Pagbibigáy nḡ isáng bagay.

ENTREGAR. v. a. Ibigáy. ‖ v. r. Sumailalim sa kapangyarihan nḡ kapuwà. ‖ v. r. Magpakahilig nḡ lubós sa isáng bagay.

ENTREMEDIAS. adv. t. y l. Sapagitan nḡ dalawáng panahón, poók ó bagay.

ENTREMETER. v. a. Ilagáy ang isáng bagay sa pagitan nḡ mḡa ibá; ihalò. ‖ v. r. Manghimasok; makialám. ‖ Makihalò; makisalamuhà.

ENTREMETIDO, DA. p. p. nḡ Entremeter. ‖ adj. y s. Pakialamin; mapanghimasok.

ENTREMORIR. v. n. Mamatáy nḡ dahándahan ang isáng bagay, gaya nḡ nangyayari sa ilaw kung nauubusan nḡ lanḡís.

ENTREOIR. v. a. Maulinigan.

ENTREPARECERSE. v. r. Mananinag.

ENTRESACA. f. Paghaláw; pagpilì.

ENTRESACAR. v. a. Halawín; piliin.

ENTRETEJER. v. a. Isalít sa habi. ‖ Isalít at ikabít ang isáng bagay sa isá. ‖ fig. Ihalò; isama.

ENTRETENER. v. a. Libanḡín. ‖ v. r. Malibáng; maalíw.

ENTRETENIDO, DA. p. p. nḡ Entretener. ‖ adj. Mapagpatawá; masayá; nalilibáng.

ENTRETENIMIENTO. m. Paglibáng; paglilibáng; pagaalíw.

ENTREVER. v. a. Mabanaagan.

ENTREVERAR. v a. Pagsalítsalitín.

ENTREVERADO, DA. p. p. nḡ Entreverar. ‖ adj. Salítsalít.

ENTREVISTA. f. Pakikipagkita; pakikipanayám.

ENTRISTECER. v. a. Magbigáy lungkót; makalumbáy ‖ Palungkutín ‖ v. r. Malungkót; malumbáy.

ENTRISTECIMIENTO. m. Pagpapalungkót. ‖ Pagkalungkót; pagkalumbáy.

ENTULLECER. v. a. fig. Pigilin; pahintuín ang galáw nḡ isáng bagay. ‖ v. n. y r. Hindî makakilos; malumpó.

ENTUMECER. v. a. Panḡalayin; pamanhirín. ‖ v r. Mamanhíd; manḡalay.

ENTUMECIMIENTO. m. Panḡanḡalay; pamamanhíd.

ENTUMIRSE. v. r. Mamanhíd; manḡalay.

ENTUPIR. v. a. Sarhán ang butas na dinadaluyan nḡ tubig. ‖ v. r. Masarhán ó mabarahán ang butas.

ENTURBIAR. v. a. Labuin. ‖ fig. Guluhín; pagdilimín. ‖ v. r. Lumabò. ‖ v. r. fig. Maguló ang banáy.

ENTUSIASMAR. v. a. Hanḡain; panggilalasín. ‖ v. r. Humanḡà; manggilalás.

ENTUSIASMO. m. Paghanḡà; panggigilalás.

ENUMERACIÓN. f. Paghahayág nḡ sunúdsunód at maayos nḡ mḡa bahagi na bumubuo sa isáng kabuuán. ‖ Pagbilang.

ENUMERAR. v. a. Bumilang.

ENUNCIAR. v. a. Ipahayag nğ daglîan at sa maiklíng salitâ ang isáng diwà na inaakalang bago ó dî alám nğ ibá.

ENVAINAR. v. a. Isuót ang sundáng sa suksukan.

ENVANECER. v. a. Ipagpalalô. || v. r. Magpalalô.

ENVANECIMIENTO. m. Pagpapalalô.

ENVEJECER. v. a. Patandaín ang isáng tao. || v. n. y r. Tumandâ; lumumà. || Lumuat; magtagál.

ENVEJECIMIENTO. m. Pagpapatandâ. || Pagtandâ; paglumà.

ENVENENAMIENTO. m. Paglason. || Pagkalason.

ENVENENAR. v. a. Lasunin. || v. r. Malason.

ENVES. m. Kabaligtarán. || fam. Likód.

ENVIADO, DA. p. p. nğ Enviar. || m. Sugò.

ENVIAR v. a. Magutos sa isáng tao na pumaroón sa isáng dako. || Ipadalá.

ENVIDIA. f. Inggít; panğimbulo.

ENVIDIABLE. adj. Nakaiinggít; kapanapanaghilì.

ENVIDIAR. v. a. Mainggít; manğimbulo. || fig. Magnasà nğ isáng bagay na wastô at mabuti.

ENVIDIOSO, SA. adj. Mainggitin; mapanğimbulo.

ENVILECER. v. a. Alipustaín; hamakin. || v. r. Maalipustâ; magíng hamak.

ENVÍO. m. Pagpapadalá; padalá.

ENVITE. m. Pustá sa pagsusugál.

ENVIUDAR. v. n. Mabalò.

ENVOLTORIO. m. Balutan.

ENVOLTURA. f. Balot sa labás.

ENVOLVER. v. a. Balutin. || fig. Tukulín ang isáng tao sa katuwiran. || *Mil.* Kubkubín ang kaaway. || v. r. fig Malahók. || fig. Manğalunyâ. || fig. Mapasamâ.

EPI. prep. Sa ibabaw.

EPICARPIO. m. Balok.

EPIDEMIA. f. Sakít nğ bayan; salot.

EPIDERMIS. f Kaibabawan nğ balát nğ katawán ng hayop.

EPIFANÍA. f. Pagdalaw nğ tatlóng harì kay Jesús.

EPÍGRAFE. m. Kabuuan na nauuna sa bawa't kabanatà nğ isáng akdâ. || Pamagát na inilalagáy sa mukhâ nğ isáng aklát.

EPÍLOGO. m. Wakás nğ isáng talumpatì ó nğ isáng akdâ.

EPISODIO. m. Bahagi nğ kabuuan nğ isáng bagay.

EPÍSTOLA. f. Sulat na maiklî. || Bahagi nğ misa.

EPISTOLAR. adj. Nauukol sa sulat.

EPITAFIO. m. Titik na nakasulat sa ibabaw nğ libíng ó baunan.

ÉPOCA. f. Panahón.

EQUIDAD. f. Pagkakaisá ng̃ loób. ‖ Pagkakapantáy sa matuwíd.

EQUIDISTANCIA. f. Pagkakaisá ng̃ agwát.

EQUIDISTANTE. p. a. ng̃ Equidistar. ‖ Magkasingagwát; magkasinglayò.

EQUIDISTAR. v. a. Magkapareho ng̃ agwát; magkasinglayò.

EQUILIBRAR. v. a. Pagtimbang̃ín. ‖ v. r. Magkatimbáng.

EQUILIBRIO. m. Pagkakatimbáng.

EQUINOCCIO. m. Pagkakapantáy ng̃ luat ng̃ gabí at araw.

EQUIPAJE. m. Daládaláhan sa paglalakbáy.

EQUIPAR. v. a. Bigyán ang isáng tao ng̃ lahát ng̃ kailang̃an sa paglalakbáy. ‖ v. r. Maghandâ ng̃ mg̃a daládaláhan sa paglalakbáy.

EQUIPARAR. v. a. Iparis ang isáng bagay sa ibá, na parahing magkapareho.

EQUITACIÓN. f. Kaparaanan ó arte sa pang̃ang̃abayo. ‖ Pagsakáy sa kabayo.

EQUITATIVO, VA. adj. Naaayon sa matuwíd.

EQUIVALENCIA. f. Pagkakasinghalagá. ‖ *Geom.* Pagkakawangkî ng̃ mg̃a hugis.

EQUIVALENTE. adj. Kasinghalagá ng̃ ibáng bagay. ‖ *Geom.* Kawangkî ng̃ hugis.

EQUIVALER. v. n. Magkasinghalagá ang dalawáng bagay.

EQUIVOCACIÓN. Kamalian; malî.

EQUIVOCAR. v. a. Magkamalî. ‖ v. r. Mamalî.

ERA. f. Panahón ng̃ isáng pangyayari. ‖ *Agric.* Poók na pinaggigiiikan.

ERECCIÓN. f. Pagtatayô; pagtatatag. ‖ Pagtayô; pagbang̃on.

ERGUIR. v. a. Ituwíd. ‖ v. r. fig. Magmalakí; magpalalô.

ERIGIR. v. a. Itatag; itayô ang isáng bahay ó simbahan.

ERIZAR. v. a. Papanindigín ang balahibo ó buhók. ‖ fig. Tigibín ang isáng bagay ng̃ mg̃a hadláng, balakíd at ibp. ‖ v. r. Manindíg ang balahibo ó buhók. ‖ v. r. Mabalisa.

ERMITA. f. Kapilya sa iláng na poók.

ERRANTE. p. a. ng̃ Errar. ‖ adj. Gagalagalà; palakadlakad.

ERRAR. v. a. Magkamalî. ‖ v. n. Gumalagalà; lumakadlakad. ‖ v. r. Mamalî.

ERRARE HUMANUM EST. loc. lat. Ang pagkakamalí'y katutubò sa tao.

ERRATA. f. Kamalian sa limbág ó sulat.

ERRÁTICO, CA. adj. Hampáslupà.

ERRÓNEO, A. Malî.

ERROR. m. Kamalian.

ERUBESCENCIA. f. Pamumulá sa hiyâ; kahihiyáng likás sa sarili.

ERUCTAR. v. n. Dumigháy.

ERUCTO. m. Pagdigháy.

ERUDICIÓN. f. Kaalaman ng̃ maraming karunung̃an, arte at ibá pang bagay.
ERUDITO, TA. adj. Maalam ng̃ maraming karunung̃an, arte at ibá pang bagay.
ERUPCIÓN. f. Sing̃áw sa balát. ‖ Pagputók ng̃ bulkán.
ESCABROSIDAD. f. Kabakilán; kabakuan ng̃ lupà. ‖ fg. Kasu ng̃itán sa pakikiharáp.
ESCABROSO, SA. adj. Bakílbakíl ang lupà; hindî patag.
ESCABULLIRSE. v. r. Humagpós sa kamáy. ‖ fig. Makatanan sa kasamahán.
ESCALA. f. Hagdáng buhatbuhat. ‖ *Mar*. Daung̃an.
ESCALAR. v. a. Maghagdán ng̃ pagpasok sa isáng poók.
ESCALDAR. v. a. Banlián ang isáng bagay. ‖ Pagbagahin ang bakal.
ESCALERA. f. Hagdanan.
ESCALOFRÍO. m. Ng̃iki.
ESCALÓN. m. Baytang. ‖ fig. Baytang na inaakyatán sa katungkulan.
ESCAMA. f. Kaliskís.
ESCAMAR. v. a. Kaliskisán. ‖ fig. y fam. Papaging̃atin. ‖ v. r. fig. Maging̃at; madalâ.
ESCAMPAR. v. a. Hawanan ang isáng poók. ‖ v. n. Tumilà ang ulán. ‖ fig. Magtigil sa isáng gawain.
ESCANDALIZAR. v. a. Magbigáy ng̃ kaguluhan. ‖ v. r. Magalit.
ESCÁNDALO. m. Gawâ ó salitáng naguudyók sa kapuwâ na gumawâ ng̃ masamá, ó magisip ng dî mabuti sa ibá. ‖ Kaguluhan; kaing̃ayan.
ESCANDALOSO, SA. adj. Nagpapakita ng̃ masamáng gawâ. ‖ Maing̃ay; maguló.
ESCAÑO. m. Upuang may sandalan.
ESCAPAR. v. a. Iligtás. ‖ v. n. y r. Tumakas; magtanan.
ESCAPE. m. Pagtatanan; pagtakas. ‖ Takbó ng̃ makina, gaya ng̃ relos at ibp.
ESCAPULARIO. m. Kalmén.
ESCARABAJO. m. Uwáng. ‖ fig. y fam. Taong maliit ang pang̃ang̃atawán at masamâ ang itsura.
ESCARAMUZA. f. Pagaaway ng mg̃a sundalo. ‖ fig. Babág; away. ‖ fig. Pagtatalo.
ESCARBADIENTES. m. Panukí; pangalís ng̃ ting̃á.
ESCARBAOREJAS. m. Panghinulí.
ESCARBAR. v. a. Kutkutín; kalkalín ang lupà.
ESCARBO. m. Pagkutkót; pagkalkál ng̃ lupà.
ESCARMENTAR. v. a. Dalaín. ‖ v. n. Magtandâ.
ESCARNECER. v. a. Aglahiin; libakín.
ESCARNIO. m. Aglahì; libák.
ESCASEAR. v. a. Pagmaramután. ‖ Tipirín. ‖ v. n. Magsalát sa isáng bagay.

ESCASEZ. f. Karamutan. ‖ Pagsasalát sa isáng bagay.

ESCASO, SA. adj. Kapós; kulang ‖ Salát sa isáng bagay. ‖ Napakatipíd.

ESCATIMAR. v. a. Kulangan; bawasan. ‖ Tipirín.

ESCENA. f. Poók ng̃ dulaán na kinadoroonán ng̃ mg̃a nagsisilabás. ‖ Ang bawa't bahaging humahatì sa isáng dulâ.

ESCENARIO. m. Palabasan ng̃ dulâ.

ESCLARECER. v. a. Liwanagan. ‖ fig. Padilagín; ibantóg. ‖ fig. Ilawan. ‖ v. n. Magbukángliwáyway.

ESCLARECIDO, DA. p. p. ng̃ Esclarecer. ‖ adj. Malinaw; marilág; bantóg.

ESCLARECIMIENTO. m. Pagliliwanag; pagbubukángliwáyway.

ESCLAVITUD. f. Kaalipinan; pagkaalipin.

ESCLAVIZAR. v. a. Alipinin ‖ fig. Busabusin.

ESCLAVO, VA. adj. y s. Alipin; busabos. ‖ fig. Sukò; masunurin.

ESCOBA. f. Walís.

ESCOBAR. v. a. Walisán.

ESCOCER. v. n. Humapdî; kumatí. ‖ fig. Sumukal ang loób. ‖ v. r. Magdamdám.

ESCOCIMIENTO. m. Hapdî; katí.

ESCOGER. v. a. Pumilì; piliin; hirang̃in.

ESCOGIMIENTO. m. Pagpilì.

ESCOLAR. adj. Nauukol sa nagaaral ó paaralán. ‖ m. Ang nagaaral.

ESCOLTAR. v. a. Ing̃atan; ihatíd ang isáng tao upang huwág mapahamak sa paglalakád. ‖ Samahan ang isá ó iláng mg̃a tao.

ESCOLLO. m. Bató sa ilalim ng tubig ó sa baybayin ng̃ dagat. ‖ fig. Kapang̃aniban.

ESCOMBRO. m. Pinagtibagán na maliliít na bató.

ESCONDER. v. a. Itagò; ikublí. ‖ v. r. Magtagò.

ESCONDIMIENTO. m. Pagtatagò

ESCONDITE. m. Poók na kublí at iláng, na pinagtataguan at pinagiing̃atan ng isáng bagay. ‖ Laróng taguan.

ESCONDRIJO. m. Poók na kublí at iláng na pinagtataguan ng̃ anománg bagay.

ESCOPLO. m. *Carp.* Paít.

ESCORIA. f. Dumí ng̃ bakal na naiiwan sa tunawán.

ESCORPIÓN. m. Alakdán.

ESCOZOR. m. Katí; hapdî. ‖ fig. Damdamin ng̃ kalooban.

ESCRIBIENTE. com. Tagapagsalin ng̃ mg̃a sulat; tagapagsulát.

ESCRIBIR. v. a. Sumulat. ‖ Tumitik. ‖ Gumawâ ng̃ aklát, talumpatì at ibp. ‖ v. r. Matalâ.

ESCRITOR, RA. m. y f. Manunulát. ‖ May akdâ ng̃ isáng aklát.

ESCRITORIO. m. Susulatán.

ESCRITURA. f. Pagsulat. ‖ Karunuñgan sa pagsulat. | Kasulatan. ‖ Akdâ.

ESCRÚPULO. m. Agamagam. ‖ fig. Diri.

ESCRUPULOSIDAD. f. Kaganapán sa pagtupád sa isáng tungkulin.

ESCRUPULOSO, SA. adj. y s, Mapagagamagam. ‖ fig. Ganáp.

ESCRUTADOR, RA. adj Sumusurì. ‖ s. Tagabilang nğ boto sa halalan.

ESCRUTAR. v. a. Suriin at bilañgin ang mğa boto sa halalan.

ESCRUTINIO. m. Pagbilang nğ boto.

ESCUADRA. f. Eskuala ‖ Katipunan nğ mğa sasakyángdagat na sandatahán.

ESCUADRÓN. m. *Mil*. Pulutóng nğ mğa kawal na kabayuhán.

ESCUCHAR. v. a. Pakinggán; pakimatyagán. ‖ Makiníg.

ESCUDO. m. Kalasag. ‖ fig. Tanggulan.

ESCUDRIÑAR. v. a. Siyasatin nğ maiñgat ang isáng bagay.

ESCUELA. f. Paaralán, ‖ Turong ibinibigáy ó tinatamó. ‖ Aral, mğa simulain at kaparaanan nğ isáng may-akdâ.

ESCULPIR. v. a. Umukit sa bató nğ isáng dibuho ó larawan. ‖ Ilimbág sa isip ang isáng bagay.

ESCUPIDERA. f. Luraan.

ESCUPIDURA. f. Lurâ.

ESCUPIR. v. n. Lumurâ.

ESCURRIDIZO, ZA. adj. Hagpusin.

ESCURRIR. v. a. Patitiin. ‖ v. n. Tumitì. ‖ v. r. Dumulás; humagpós.

ESE, ESA, ESO. pron. demostrativo. Iyán.

ESENCIA. f. Kalikasán nğ mğa bagay.

ESENCIAL. adj. Nauukol sa kalikasán nğ mğa bagay. ‖ Dakilà; mahalagá.

ESFERA. f. *Geom*. Bilog.

ESFÉRICO CA. adj. Mabilog.

ESFORZADO, DA. p. p. nğ Esforzar. ‖ adj. Matapang; matigás ang loób.

ESFORZAR. v a. Patapañgin; palakasín. ‖ v. r. Magpilit; magsumakit.

ESFUERZO. m. Lakás; tapang.

ESGRIMA. f. Karunuñgan sa pakikipaglamas sa pamamagitan nğ sandatang patalím.

ESGRIMIR. v. a. Maglarô nğ eskrima.

ESLABÓN. m. Kawíng na bakal.

ESLABONAR. v. a. Pagkawíngkawiñgín.

ESMERAR. v. a. Bulihin; linisin; pakintabín ‖ v. r. Magpakabuti sa pagyarì nğ anomán.

ESMERO. m. Pagiiñgat na mabuti sa paggawâ nğ anomán.

ESÓFAGO. m. *Anat* Lalamunan.

ESPACIO. m. Puang. || Kalaparan ng̃ lupà. || Takbó ng̃ panahón. || Pagitan.

ESPACIOSO, SA. adj. Maluang; malapad; malawak.

ESPALDA. f. Likód. || Likuran.

ESPALDILLA. f. Paypáy.

ESPANTABLE. adj. Nakagugulat.

ESPANTADIZO, ZA. adj. Magugulatín; magigiklahin.

ESPANTAJO. m. Panakot sa mg̃a hayop sa bakuran.

ESPANTAR. v. a. Gulatin; giklahín; sindakín. || v. r. Magulat; magiklá; masindák.

ESPANTO. m. Gulat; sindák. || Pananakot.

ESPANTOSO, SA. adj. Nakagugulat; nakasisindák.

ESPAÑOL, LA. adj. y s. Tagá España; kastilà.

ESPARCIR. v. a. Pakalatin; isambulat. || fig. Ilathalà. || v. r. Kumalat; sumambulat. || v. r. Maglibáng; magliwalíw.

ESPARRANCARSE v. r. fam. Bumikakà.

ESPECIA. f. Sangkáp na pangpalasa sa lutò

ESPECIAL. adj. Tang̃ì.

ESPECIALIDAD. f. Katang̃ián.

ESPECIE. f. Urì; likás. || Bagay; pangyayari.

ESPECIFICAR. v. a. Uriin; likasín.

ESPECTÁCULO. m. Palabás ó libang̃ang itinatanghál sa dulaan.

ESPECTADOR, RA. adj. y s. Nanonoód.

ESPECTRO. m. Guníguní.

ESPECULACIÓN. f. Pagsisiyasat. || Pang̃ang̃alakal.

ESPECULAR v. a. Siyasatin ang isáng bagay. || fig. Isipin; matyagán. || v. n. Mang̃alakal.

ESPEJO. m. Salamín.

ESPEQUE. m. Pangsikwát.

ESPERA. f. Pagaantáy. || Takdáng panahón ng̃ hukóm sa pagsasagawâ ng̃ isáng bagay.

ESPERANZA. f. Pagasa.

ESPERANZAR. v. a. Bigyáng pagasa.

ESPERAR. v. a. Umasa. || Manalig. || Magantáy.

ESPESAR. v. a. Palaputin. || Sinsinán; siksikín. || v. r. Suminsín; masiksík.

ESPESO, SA. adj. Malapot. || Masinsín. || fig. Madung̃is; marumí.

ESPESURA. f. Kalaputan. || fig. Kasukalan. || Karumihán.

ESPETAR v. a. Tuhugin sa duruán ang isáng bagay, gaya ng̃ karné, isdâ at ibp. || Duruin; pakuan.

ESPETERA. f. Sabitán ng̃ karné at ibp. || Katipunan ng̃ mg̃a kasangkapang ginagamit sa pang̃ung̃usinà.

ESPETÓN. m. Duruán.

ESPÍA. com. Tiktík.

ESPIAR. v. a. Subukan; tiktikán.

ESPIGA. f. Uhay. || Tangkáy ng̃ tabák.

ESPIGAR. v. a. Mañguha ñg uhay. || v. r. Lumakíng madalî ang isáng tao.

ESPINA. f. Tiník. || Tingyás na kahoy. || *Espina dorsal*. Gulugód.

ESPINAR. v. a. Sundutín. || fig. Sugatan ang damdamin sa pamamagitan ñg masasakít na salitâ. || v. r. Masugatan ang damdamin sa pamamagitan ñg masasakít na salitâ.

ESPINAZO. m. Gulugód.

ESPINILLA. f. Lulód.

ESPINOSO, SA. adj. Matiník; madawag. || fig. Mabigát gawín; mahirap mangyari.

ESPIONAJE. m. Paniniktík.

ESPIRACIÓN. f. Paghiñgá.

ESPIRAR. v. a. Sumiñgáw ang amóy ñg isáng bagay. || Palakasín ang loób. || v. n. Humiñgá. || v. n. Humihip ng banayad ang hañgin.

ESPÍRITU. m. Diwà. || Kaluluwá. || Kagaliñgan; karunuñgang mahiwagà. || Lakás. || Siglá; tapang. || Siñgáw.

ESPIRITUAL. adj. Nauukol sa kaluluwa.

ESPLENDIDEZ. f. Kaalindugan; karilagán.

ESPLÉNDIDO, DA. adj. Maalindóg; marilág.

ESPLENDOR. m. Liwanag; ningníng. || fig. Kinàng; kamahalan.

ESPLENDOROSO, SA. adj. Maliwanag; maningníng.

ESPOLÓN. m. Tahíd ñg manók.

ESPONJOSO, SA. adj. Buhaghág.

ESPONSALES. m. pl. Kasunduan sa pagaasawa ñg magkasintahan.

ESPONTÁNEO, NEA. adj. Kusangloób; bukál sa sarili.

ESPOSAS. f. pl. Pañgáw na bakal sa kamáy.

ESPOSO, SA. m. y f. Kasi; irog; asawa.

ESPUERTA. f. Kaíng.

ESPULGAR. v. a. Hiñgutuhan. || fig. Siyasatin ñg buóng iñgat ang isáng bagay. || v. r. Maghiñguto.

ESPULGO. m. Panghihiñguto. || Paghihiñguto.

ESPUMA. f. Bulâ.

ESPUMADERA. f. Panagap ñg bulâ.

ESPUMAJOSO, SA. adj. Punô ñg bulâ

ESPUMAR. v. a. Alisán ñg bulâ; sagapan ñg bulâ. || v. n. Bumulâ.

ESPUMOSO, SA. adj. Mabulâ.

ESPUTO. m. Lurâ.

ESQUELA. f. Maiklíng liham. || Sulat na limbág na ginagamit sa pagaanyaya.

ESQUELETO. m. Kalansáy. || fig. y fam. Taong napakapayát.

ESQUERO. m. Supot na balát na ibinibigkís sa baywáng.

ESQUINA. f. Panulukan.

ESQUIVEZ. f. Pañgiñgilag; kailapán.

ESTABILIDAD. f. Kapanatagán; kapanatilihan.

ESTABLE. adj. Panatag; waláng tigatig; matatág.

ESTABLECER. v. a. Itatag; itayô. || Iutos. || v. r. Tumirá; manirahan

ESTABLECIMIENTO. m. Batás; kautusán; patakarán. || Pagtatatag; pagtatayô. || Poók na kinatatayuán ng̃ kalakal ó hanapbuhay ng̃ isáng tao.

ESTABLO. m. Silung̃án ng mg̃a hayop.

ESTACA. f. Tulos.

ESTACIÓN. f. Kalagayang pangkasalukuyan ng̃ isáng bagay. || Ang bawa't isá sa apat na panahón sa isáng taón. || Panahón. || Himpilan.

ESTADO. m. Kalagayan ng isáng tao. || Ayos; urì ng̃ mg̃a tao sa isáng kaharián. || Bansâ.

ESTAFA. f. Panunubà.

ESTAFADOR, RA. m. y f. Manunubà.

ESTAFAR. v. a. Manubà.

ESTALLAR. v. n. Magputók. || fig. Sumapit ó mangyaring biglâ ang isáng bagay. || fig. Magkaramdám at magpakilalang daglî at biglâ ng dusa ó tuwâ.

ESTALLIDO. m. Pagputók.

ESTAMPA. f. Larawang napipintá sa papél.

ESTAMPAR. v. a. Ilimbág; ilarawan. || Ibakás.

ESTAMPERÍA. f. Gawaan ng̃ mg̃a larawang nakapintá sa papél. || Tindahan ng mg̃a istampá.

ESTAMPIDO. m. Putók ng̃ barìl ó kanyón.

ESTANCAR. v. a. Pigilin at pahintuín ang takbó ng̃ isáng bagay. || Pigilin ang takbó at malayáng pagbibilí ng̃ mg̃a bagay. || v. r. Mapigil; mabinbín.

ESTANCIA. f. Tahanan; hantung̃an. || Silíd na tutulugán. || Bawa't araw na nilalakaran ng̃ maysakít sa pagamutan.

ESTANDARTE. m. Sagisag; bandilà.

ESTANGURRÍA. f. Sakít na balisawsáw.

ESTANQUE. m. Tangkéng tinggalan ng̃ tubig na ginagamit sa pagdidilíg.

ESTANTE. p. a. ng̃ Estar. Nasa isáng poók. || m. Lalagyán ng̃ mg̃a aklát.

ESTANTERÍA. f. Katipunan ng̃ mg̃a lalagyán ng aklát.

ESTAÑO. m. Tinggáng putî.

ESTAR. v. n. Nasa. || Ay. || v. r. Mapigil; magluát.

ESTATUA. f. Larawang kahoy, bató, tansô at ibp.

ESTATUIR v. a. Itatag.

ESTATURA f. Taás; sukat ng̃ isáng tao.

ESTATUTO. m. Palatuntunan.

ESTE, ESTA, ESTO. pron. demostrativo. Ito; yarí. || m. Silang̃anan.

ESTEPA. f. Kapatagang malawak at waláng bahay.

ESTERA. f. Latag sa sahíg; baníg.

ESTERAR. v. a. Latagan ang sahíg ng̃ baníg

ESTERCOLAR. v. a. Patabaán ang lupà. ‖ v. n. Dumumí ang hayop.

ESTÉRIL. adj. Hindí namumung̃a; kutád.

ESTERILIDAD. f. Kawalán ng̃ bung̃a. ‖ Kasalatán sa ani.

ESTERO. m. Sapà.

ESTERTOR. m. Paghihirap ng̃ paghing̃á ng̃ mamamatáy; hing̃alô.

ESTIÉRCOL. m. Tai ng̃ hayop. ‖ Yagít na bulók.

ESTILETE. m. Panarak na makitid at matulis.

ESTILO. m. Ayos; hugis; anyô. ‖ Gawî.

ESTIMA. f. Pahalagá at pagmamahál sa isáng tao ó bagay.

ESTIMACIÓN. f. Pagmamahál sa isáng bagay. ‖ Pagibig; pagmamahál; giliw.

ESTIMAR. v. a. Mahalín; pahalagahán. ‖ Hatulan.

ESTIMULAR. v. a. Sundutín. ‖ fig. Pasiglahín sa paggawâ; buhayin ang loób.

ESTÍMULO. m. fig. Pagpapasiglá sa paggawâ.

ESTÍO. m. Tagaraw.

ESTIPENDIO. m. Kaupahán; bayad sa kapagalan.

ESTIPULACIÓN. f. Kasunduan.

ESTIPULAR. v. a. *For*. Gumawâ ng̃ kasunduan sa salitâ; makipagkayarî.

ESTIRAR. v. a. Batakin; banatin. ‖ fig. Pahabain. ‖ v. r. Maunat; mabatak.

ESTIRPE. f. Angkán; lipì.

ESTOCADA. f. Saksák; ulos ng̃ patalím. ‖ Sugat na gawâ ng̃ saksák.

ESTOLIDEZ f. Kawaláng ganáp ng̃ pagiisip.

ESTÓLIDO, DA. adj. y s. Mangmáng na lubós.

ESTOMACAL. adj. Nauukol sa sikmurà. ‖ Mabuti sa sikmurà.

ESTOPA. f. Ganót ng̃ abaká.

ESTORBADOR, RA. adj. Gumagambalà.

ESTORBAR. v. a. Gambalain; mangabala.

ESTORBO. m. Gambalà; sagabal.

ESTORNUDAR. v. n. Magbahín.

ESTORNUDO. m. Pagbabahín.

ESTRADA. f. Daán.

ESTRADO. m. Tanggapan sa mg̃a panauhin. ‖ pl. Poók na kinadoroonan ng̃ hukóm kung naggagawad ng̃ hatol sa mg̃a usapín.

ESTRAGO. m. Kasiraáng gawâ ng̃ digmaan. ‖ Pagkalugsô; pagkaguhò.

ESTRANGULACIÓN. f. Pagsakál.

ESTRANGULAR. v. a. Sakalín. ‖ v. r. Magsakál; magbigtî.

ESTRATAGEMA. f. Laláng sa pakikidigmâ. ‖ fig. Pakanâ; dayà.

ESTRAZA. f. Basahan; pamunas.

ESTRECHAR. v. a. Kitiran ó kiputan ang isáng bagay. || fig. Higpitín. || fig. Gipitín ang kapuwà; siilín. || v. r. Mañgurong; humigpít. || fig. Magpaliít nğ gugol. || fig. Magibigang lubós.

ESTRECHEZ. f. Kakitiran; kakiputan; kasikipán. || fig. Matalik na pagkikilala nğ dalawáng tao. || fig. Paghihikahós sa buhay. || fig. Kasalatáng labis.

ESTRECHO, CHA. adj. Makipot; masikíp; makitid. || fig. Matalik; malapit na pagkakamaganak. || fig. Hikahós; salát.

ESTRECHURA. f. Kakiputan nğ daán.

ESTREGAR. v. a. Kuskusín; kiskisín. || v. r. Magkiskisan.

ESTRELLA. f. Ang bawa't isá sa tangláw sa lañgit, maliban sa araw at buwán. || Talà; bituin. || fig. Kapalaran nğ isáng tao.

ESTRELLADO, DA. p. p. nğ Estrellar || adj. Mabituin.

ESTRELLAR. v. a. fam. Ihagis ang isáng bagay nğ malakas hanggáng magkadurógduróg.

ESTREMECER. v. a. Pañginigín; yanigín. || fig. Takutin. || v. r. Mañginíg ang katawán.

ESTREMECIMIENTO. m. Pagyaníg; pañgiñginíg.

ESTRENAR. v. a. Gawín sa unang gamit ang isáng bagay. || Itanghál sa kaunaunahang bugsô ang isáng palabás. || v. r. Magsimuláng manungkulan.

ESTRENO. m. Kaunaunahang bugsóng paggamit nğ isáng bagay. || Pagtatanghál sa kaunaunahang bugsô nğ isáng labás.

ESTRÉPITO. m. Ugong na malakás.

ESTREPITOSO, SA. adj. Maugong.

ESTRIBAR. v. n. Maniín; manghawak. || fig. Tuma ág; tumañgan.

ESTRIBO. m. Tuntuñgan.

ESTRIBOR. m. Tagilirang kanan nğ sasakyán.

ESTROPAJO. m. Pamunas. || fig. Pinagpilian; bagay na waláng kabuluhán.

ERTROPEAMIENTO. m. Pagsirà; pagkasirà.

ESTROPEAR. v. a. Saktán; tampalasanin. || Sirain ang isáng bagay. || v. r. Masaktán. || v. r. Masirà.

ESTROPEO. m. Pagsirà; pagkasirà.

ESTRUCTURA. f. Kayarian nğ isáng bagay.

ESTRUENDO. m. Ugong na malakás. || fig. Kaguluhan; kaiñgayan.

ESTRUENDOSO, SA. adj. Maugong; maiñgay.

ESTRUJAR. v. a. Pigaín. || Pindutín; pisilín.

ESTUCHE. m. Sisidlán nğ mğa alahas, kasangkapan at ibp.

ESTUDIANTE. p. a. nğ Estudiar. || com. Nagaaral.

ESTUDIANTIL. adj. fam. Naukol sa mğa nagaaral.

ESTUDIAR. v a. Magaral. || Magsaulo.

ESTUDIO. m. Pagaaral. || Tahanang pinagaaralan.

ESTUDIOSO, SA. adj. Palaarál; masipag magaral.

ESTUFA. f. Painitán sa tahanan kung taglamíg.

ESTULTICIA. f. Kamangmangãn; kagunggungãn.

ESTULTO, TA. adj. Mangmáng; gunggóng.

ESTUPEFACCIÓN. f. Pagkatigagal; pagkapatigil,

ESTUPEFACTO, TA. adj. Hindî magkamayaw; natitigilan.

ESTUPENDO, DA. adj. Katakátaká; kagilágilalás.

ESTUPIDEZ. f. Kamangmangãng labis.

ESTÚPIDO, DA. adj. Labis ng mangmáng.

ESTUPOR. m. Pagkatigagal. || fig. Panggigilalás.

ESTUPRADOR. m. Manggagahís sa isáng dalaga.

ESTUPRAR. v. a. Manggahís sa isáng dalaga.

ESTUPRO. m. Panggagahís sa dalaga.

ETERNIDAD. f. Kawalán nğ hanggá; kawalán nğ simulâ at katapusan. || fig. Ang buhay na sasapitin.

ETERNIZAR. v. a. Patagalín; pamalagiin. || Waláng kahangganan. || v. r. Magtagál; mamalagì.

ETERNO, NA. adj. Waláng hanggán; walâng katapusán.

ETIMOLOGÍA. f. Pinagkunan nğ mğa salitâ.

ETNOGRAFÍA. f. Karunungãn sa pagkilala nğ mğa lahî ó bayan.

EUNUCO. m. Lalaking kapón.

EVACUACIÓN. f. Pagaalìs nğ lamán. || Pagbabawas. || Pagiiwan sa isáng siyudad, tanggulan at ibp. nğ mğa kawal.

EVACUAR. v. a. Alisán nğ lamán. || *Med.* Magbawas; dumumí. || *Mil.* Iwan ang siyudad, tanggulan at ibp. nğ mğa kawal.

EVADIR. v. a. Manğilag sa isáng kapahamakán; iwasan ang isáng kapanğaniban. || v. r. Umilag; umiwas. || v. r. Tumakas

EVANGELIO. m. Aklát nğ buhay, aral at mğa milagro nğ ating Panğinoóng Jesucristo

EVANGELIZAR. v. a. Manğaral nğ Pananampalatayang itinurò ni Jesucristo. || fig. Ihayág ang maliligayang balità.

EVAPORACIÓN. f. Pagpapasinğáw; pagsinğáw nğ tubig sa gawâ nğ init.

EVAPORAR. v. a. Gawíng sinğaw ang tubig sa pamamagitan nğ init. || fig. Pasinğawín. || v. r. Suminğáw.

EVASIÓN. f. Pagiwas. || Pagtakas.

EVENTO. m. Pangyayaring dî sinasadyâ; pagkakataón.

EVENTUALIDAD. f. Pangyayaring dí sinasadyâ, pagkakataón.

EVIDENCIA. f. Katunayang dî mapagaalinlangãnan.
EVIDENCIAR. v. a. Patunayan ang isáng bagay.
EVIDENTE. adj. Tunay; hindî sukat pagalinlangãnan.
EVITAR. v. a. Iwasan; layuán; ilagan.
EVOCAR. v. a. Tawagin. ‖ fig. Ipagunitâ; ipaalaala.
EVOLUCIÓN. f. Pagunlád nğ mğa bagay sa pamamagitan nğ pagbabagobago nğ kalagayan.
EXACCIÓN. f. Pagsingíl nğ buwís, multá, pagkakautang at ibp
EXACTITUD. f. Kaganapán sa pagsasagawâ nğ isáng bagay.
EXACTO, TA. adj. Ganáp; hustó sa oras.
EXACTOR m. Tagapaningîl nğ buwís nğ mğa mamamayán.
EXAGERACIÓN. f. Pagpapalabis sa mğa sinasabi at ginagawâ. ‖ Kalabisan.
EXAGERAR. v. a. Magpalabis ó magpalampás sa sinasabi ó ginagawâ.
EXALTACIÓN. f. Pagdadakilà; pagbubunyî. ‖ Pagkadakilà.
EXALTAR. v. a. Idakilà; ibunyî. ‖ fig. Itanyág. ‖ v. r. Maligalig sa gawâ nğ damdamin.
EXAMEN. m. Pagsisiyasat; ‖ Pagsusulit.
EXAMINADOR RA. m. y f. Tagapagsiyasat; tagasulit.
EXAMINANDO. m. Nagsusulit.
EXAMINAR v. a. Siyasatin; suriin. ‖ Sulitin. ‖ v. r. Magsulit.
EXÁNIME. adj. Waláng malay tao; waláng buhay. ‖ fig. Mahinangmahinà.
EXASPERAR. v. a. Sugatan; saktán. ‖ fig. Pagalitin. ‖ v. r. Masugatan; masaktán. ‖ v. r. fig. Pagalaban nğ galit.
EXCAVACIÓN. f. Paghukay.
EXCAVAR. v. a. Humukay. ‖ *Agric.* Bungkalín at alsán nğ lupà ang paligidligid nğ mğa halaman.
EXCEDER v. a. Makahigít; makalalò. ‖ v. n. Lumabis; lumampás sa sukat.
EXCELENCIA. f. Kadakilaan; kataasan nğ urì.
EXCELENTE. adj. Dakilà; mataás na urì.
EXCELSITUD. f. Kadakilaang lubhâ.
EXCELSO, SA. adj. Napakadakilà; kataástaasan.
EXCEPCIÓN. f. Pagtatanğì; pagbubukód sa isáng tao ó bagay sa karamihan.
EXCEPTO. adv. m. Maliban; matanğì.
EXCEPTUAR. v. a. Itanğì; ibukód ang isáng tao ó bagay sa karamihan.
EXCESIVO, VA. adj. Lumalabis.
EXCESO. m. Kalabisan; ‖ Kasalanang mabigát.
EXCITAR. v. a. Pukawin; pasiglahín ang loób ‖ v. r. Mapukaw.

EXCLAMACIÓN. f. Sigáw sa tuwâ, dusa, pagkagalit, giklá at ibá pang silakbó nğ damdamin.

EXCLAMAR. v. a Mapalakás nğ pagsasalitâ dahil sa tuwâ, galit ó giklá

EXCLUIR. v. a. Ai-ín ang i-áng tao ó bagay sa poók na kinadoroonan. || Ilabás; huwág ilakíp.

EXCLUSIÓN. f. Hindî paglalakíp; pagaalís sa kinadoroonan nğ i-áng tao ó bagay.

EXCREMENTO. m. Dumí; tai.

EXCURSIÓN. f. Paglalakbáy.

EXCUSA. f. Pagdadahilán.

EXECRACIÓN. f. Pagsumpâ

EXECRAR v. a. Sumpaín. || Itakwíl.

EXENTO TA. adj. Ligtás.

EXHAUSTO, TA. adj. Sayád; salát.

EXHIBICIÓN. f Pagtatanghál.

EXHIBIR. v. a. Itanghál; ibayág.

EXHORTACIÓN. f. Pagpapayo. || Pangaral.

EXHORTAR. v. a. Pagpayuhan upang gumawâ nğ isáng bagay.

EXHUMACIÓN. f. Paghukay nğ bangkáy sa libinğan.

EXIGIR. v. a. Sinğilín. || f g. Hinğín.

EXIGÜIDAD. f. Kaliitan.

EXIGUO, GUA. adj. Maliít; kapós.

EXIMIO, MIA. adj. Napakagalíng.

EXIMIR. v. a. Iligtás sa anománg kapanagutan. || v. r. Maligtás sa anománg kapanagutan.

EXISTENCIA. f. Kabuhayan; katayuan. || pl. Mğa kalakal na nakatinggál.

EXISTIR v. n. Mabuhay.

ÉXITO. m. Wakás; kahanggahan.

EX NIHILO NIHIL. loc. lat. Sa walá'y waláng makukuha.

EXORBITANTE. adj. Malabis.

EXORDIO. m. Simulâ nğ isáng akdâ.

EXPECTATIVA. f. Pagasa.

EXPECTORACIÓN. f. Pagdahák. || Lurâ.

EXPECTORAR. v. a. Dumahák; lumurâ.

EXPEDIR. v. a. Palakarin ang mğa kalakal; tapusin. || Magpasyá; maglagdâ nğ isáng kautusán. || Ipadalá

EXPEDITO, TA. adj. Waláng sagabal; maliksíng gumawâ

EXPELER. v. a. Itapon; itabóy.

EXPENDER. v. a. Maggugol. || Magbilí nğ mğa kalakal; magtinğî.

EXPENDIO. m. Gugol. || Tindahan.

EXPENSAS. f. pl. Mğa gugol.

EXPERIENCIA. f. Kasanayán.

EXPERIMENTAR. v. a. Subukin. || Pakiramdamán; masdán.

EXPERIMENTO. m. Pagsubok.

EXPERTO, TA. adj. Bihasa. || m. Sanáy; maalam.

EXPIAR. v. a. Pawiin ang kasalanan sa pamamagitan nğ pagpapakahirap || Ganapín ang kaparusahán lagdâ nğ hukuman.

EXPIRAR, v. n. Mamatáy. ‖ fig. Matapos.
EXPLICACIÓN. f. Paliwanag.
EXPLICAR. v. a. Ipaliwanag; ipahayag.
EXPLICATIVO, VA. adj. Nagpapaliwanag.
EXPLÍCITO, TA. adj. Malinaw.
EXPLORAR. v. r. Siyasating mabuti ang isáng bagay.
EXPLOSIÓN. f. Pagputók ‖ Putók.
EXPONER. v. a. Ibayág; itanyág sa madlâ. ‖ Ipahayag; isaysáy. ‖ Ilagáy sa pañganib ang isáng bagay. ‖ v. r. Malagáy sa pañganib ang isáng bagay.
EXPORTACIÓN. f. Pagluluwál ng̃ kalakal sa ibáng bayan.
EXPORTAR. v. a. Ilabás ang kalakal sa ibáng bayan; magbilí ng̃ kalakal sa ibáng lupà.
EXPOSICIÓN. f. Paghahayág; pagkahayág. ‖ Pagtatanghál sa madlâ.
EXPÓSITO, TA. adj. Nauukol sa sanggól na tapon. ‖ s. Sanggól na itinapon ng iná.
EXPRESAR. v. a. Ipahayag; ipagsaysáy. ‖ v, r. Magpahayag.
EXPRESIÓN. f. Pagpapahayag. ‖ Pañgung̃usap.
EXPRESO, SA. p. p. irreg ng̃ Expresar. ‖ adj. Maliwanag; hayág.
EXPRIMIR. v. a. Pigaín.
EX PROFESO. m. adv. lat. Sadyâ; itinalagá.
EXPUGNAR. v. a. Kunin ang isáng siyudad, kuta at ibp. sa pamamagitan ng̃ digmâ.
EXPULSAR. v. a. Palayasin; itiwalág.
EXPULSIÓN. f. Pagpapalayas; pagtitiwalág.
EXPURGAR. v. a. Dalisayin ang isáng bagay.
EXQUISITO, TA. adj. Napakainam. ‖ Masaráp.
EXTÁTICO, CA. adj. Nawaláng diwà.
EXTENDER. v. a. Palaparin; paawakin. ‖ Unatin. ‖ Palawigin. v. r. Lumapad; lumawak. ‖ Umunat. ‖ Lumawig. ‖ v. r. fig. Kumalat; lumaganap.
EXTENSIÓN. f. Pagpapalapad; paglapad. ‖ Kalawakan; kalaparan.
EXTENSO, SA. adj. Malapad; malawak.
EXTENUACIÓN. f. Panghihinà.
EXTENUAR. v. a. Papanghinain; pahinain. ‖ v. r. Manghinà.
EXTENUATIVO, VA. adj. Nagpapahinà.
EXTERIOR. adj. Nasa labás. ‖ m. Anyô sa labás.
EXTERMINAR. v. a. Ilabás sa hangganan; itapon. ‖ fig. Lipulin.
EXTERMINIO. m. Pagtatapon sa ibáng lupâ. ‖ fig. Paglipol.
EXTERNO, NA. adj. Sa labás.
EXTINCIÓN. f. Pagpatáy ng̃ apóy. ‖ fig. Paglipol; pagkalipol.
EXTINGUIR. v. a. Patayín ang apóy. ‖ fig Lipulin. ‖ v. r. Mamatáy ang apóy ó ilaw. ‖ v. r. fig. Malipol.

EXTIRPAR. v. a. Bunutin hanggáng ugát. || fig. Lipulin.
EXTRACCIÓN. f. Pagbunot.
EXTRACTO. m. Kabuuan ng isáng akdâ sa lalong maiklíng pagkakasulat.
EXTRADICIÓN. f. Pagpapabalík sa pinanggalingang bansâ ng salaríng tumakas sa ibáng lupà.
EXTRAER. v. a. Kunin; bunutin. || Ihiwaláy sa kasamahán ang isáng bagay.
EXTRAJUDICIAL. adj. Labás sa hukuman.
EXTRALIMITARSE. v. r. fig. Magpakalabis sa tungkól.
EXTRANJERO, RA. adj. Dayuhan; tagaibáng lupà.
EXTRAÑEZA. f; Kabihiraan; katangian. || Pagkakaalít ng dating magkaibigan. || Pagtataká.
EXTRAÑO, ÑA. adj. Tagaibáng lupà; dayuhan. || Bihirà; dî pangkaraniwan
EXTRAORDINARIO, RIA. adj. Hindî pangkaraniwan.
EXTRAVAGANCIA. f. Kawaláng ayos sa pagiisip at paggawâ.
EXTRAVAGANTE. adj. Waláng ayos; kaibá.
EXTRAVIAR. v. a. Ilihís ng daán; iligáw. || v. r. Maligáw ng daán. || v. r. fig. Magkamalî
EXTRAVÍO. m. Paglilihís; pagliligáw ng daán. || Pagkaligáw. || fig. Kawaláng husay sa mga paguugalì.
EXTREMAR. v. a. Ilagáy sa dulo. || v. r. Magpakabuti sa paggawâ ng isáng bagay.
EXTREMIDAD. f. Dulo. || Mga paá't kamáy ng tao.
EXTREMO, MA. adj. Hulí. || Labis; lubhâ. || m. Dulo.
EXTRÍNSECO, CA. adj. Labás; hindî dakilà
EXUBERANCIA. f. Kasaganaáng lubhâ.
EXUBERANTE. p. a. ng Exuberar. || adj. Napakasaganà.
EXUBERAR. v. n. ant. Sumaganang lubhâ.
EXULTACIÓN. f. Katuwaang malakí dahil sa isáng maligayang pangyayari.
EXULTAR. v. n. Matuwâ ng labis.

F

F. Ikapitóng titik ng̃ abakadáng kastilà at ikalimá sa kaniyáng mg̃a consonante.

FA. m. *Mus.* Ikaapat na tinig ng̃ eskala ng̃ musika.

FÁBRICA. f. Pagpapagawâ. || Pagawaan.

FABRICACIÓN. f. Paggawâ; pagpapagawâ.

FABRICANTE. p. a. ng̃ Fabricar. Nagpapagawâ. || m. May-arì.

FABRICAR. v. a. Gumawâ. || Magtayô ng̃ isáng tahanan.

FABRIL adj. Nauukol sa mg̃a pagawaan ó mg̃a manggagawà.

FÁBULA. f. Bulungbulung̃an. || Kuwento; kathâkathâ.

FABULOSO, SA. adj. Hindî tutoo. || Dî sukat mapaniwalaan.

FACCIÓN. f. Pangkát ng̃ manghihimagsík. || Pangkát; lapìan. || Mukhâ. || Pagdigmâ.

FACIAL. adj. Nauukol sa mukhâ.

FÁCIL. adj. Madalíng gawín. || Paniwalaín. || Masunurin.

FACILIDAD. f. Kadalián.

FACILITAR. v. a. Padaliín. || Pagkalooban.

FACTIBLE. adj. Mangyayaring gawín.

FACTOR. m. ant. Gumagawâ ng̃ isáng bagay. || Katiwalà sa isáng poók upang magbilí at bumilí ng̃ kalakal.

FACTURA. f. Paggawâ; anyô. || Talâ ng̃ mg̃a kalakal na ipinagbibilí.

FACULTAD. f. Kakayahán. || Kapangyarihan || Karunung̃an. || Kapahintulután. || pl. Kayamanan. || *Med* Lakás.

FACULTAR. v. a. Pagkalooban nğ kapangyarihan ang isáng tao upang makagawâ.

FACULTATIVO, VA. adj. Nauukol sa kapangyarihang makagawâ. || m. Manggagamot.

FACUNDIA. f. Kadalián at kagaanan sa pananalitâ.

FACUNDO, DA. adj. Madalî at magaáng magsalitâ.

FACHADA. f. Haráp ó mukhâ nğ isáng bahay, simbahan at ibp. || fig. y fam. Tindíg nğ panğanğatawán. || fig. Pinakamukhâ nğ aklát.

FAENA. f. Gawaing kinakatawán. || fig. Gawain sa pagiisip.

FAJA. f. Pamigkís sa baywáng.

FAJAR. v. a. Bilibiran nğ pamigkís ang baywáng; bigkisán. || v. r. Mabilibiran; mabigkisán.

FALACIA. f. Dayà; kasinunğalinğan.

FALAZ. adj. Magdarayà; sinunğaling.

FALDA. f. Saya. || Kandunğan. || fig. Paá nğ bundók.

FALDISTORIO. m. Uupáng mababà na waláng sandalan nğ mğa obispo.

FALIBILIDAD. f. Pagkakamalî.

FALIBLE. adj. Mangyayaring magkamalî. || Mangyayaring sumala.

FALSARIO, RIA. adj. Magdarayà. || Mapagsalitâ nğ kasinunğalinğan.

FALSEAR. v. a. Haluan; dayain. || v. n. Huminà ó mawalâ ang tibay nğ isáng bagay.

FALSEDAD. f. Kasinunğalinğan.

FALSIFICACIÓN. f. Pagdarayà.

FALSIFICADOR, RA. adj. y s. Magdarayá.

FALSIFICAR. v. a. Haluan; dayain.

FALSILOQUIO. m. Kasinunğalinğan.

FALSO, SA. adj. Magdarayà; pakunwarî. || Hindî tunay; sinunğaling.

FALTA. f. Kakulanğán; kawalán nğ isáng bagay na kailanğan. || Pagtigil nğ sakít ng tiyán nğ babae. || *For*. Paglabág sa kautusán.

FALTAR. v. n. Magkulang. || Huwág dumaló. || Sumala.

FALTO, TA. adj. Kulang. || Salát; kapós.

FALTRERO, RA. m. y f. Magnanakáw; tekas.

FALTRIQUERA. f. Bulsáng malíít nğ damít.

FALLAR. v. a. *For*. Hatulan. || v. n. Sumala; magkulang.

FALLECER. v. n. Mamatáy. || Matapos.

FALLECIMIENTO. m. Pagkamatáy.

FALLO. m. Hatol nğ hukóm; kahatulán.

FAMA. f. Kabantugan.

FAMILIA. f. Kasambaháy; inanák. || Kamaganakan. || Angkán.

FAMILIAR. adj. Nauukol sa kamaganakan ó pamilya. || m. Ang tiwalà at palagáy na loób sa kapuwà.

FAMILIARIDAD. f. Pagpapalagayang loób ng dalawáng magkasama.
FAMILIARIZAR. v. a. Gawíng kapalagayang loób. || v. r. Magpalagáy na loób; mahirati. || Mamihasa.
FAMOSO, SA. adj. Bantóg; balità.
FÁMULA. f. fam. Utusáng babae.
FÁMULO. m. fam. Utusáng lalaki.
FANFARRÓN, NA. adj. fam. Mahambóg; mayabang.
FANFARRONADA. f. Kahambugán; kayabangan.
FANFARRONEAR. f. Maghambóg; magyabáng.
FANGAL. m. Poók na maputik.
FANGO. m. Putik.
FANGOSO, SA. adj. Maputik.
FANTASEAR. v. a. Magkagunígunì. || Magpahangà.
FANTASÍA. f. Gunígunì. || Katkathâ ó kuwento.
FANTASMA. m. Kinikinitá; gunígunì. || Malikmatà.
FANTÁSTICO, CA. adj. Malikmatà; kunwarì. || fig. Mayabang.
FARDO. m. Bastâ.
FARFANTON. m. fam. Taong masalitâ at mayabang.
FARINGE. f. *Anat* Lalamunan.
FARSANTE. m. Ang lumalabás sa komedya.
FASCINACIÓN. f. Pagakit; paghibò.
FASCINAR. v. a. Akitin. || fig. Dayain; hibuan.
FASE. f. *Astron*. Ang bawa't pagbabago ng anyô ng buwán at ng mga bituin sa langit. || fig. Anyô.
FASTIDIAR. v. a. Makasunók; makasuyà ang isáng bagay. || fig. Yamutín; pasukalin ang loób. || v. r. Masunók; masuyà.
FASTIDIO. m. Suyà; sawà. || fig. Galit; yamót.
FASTIDIOSO, SA. adj. Nakagagalit; nakamumuhî. || Nakasasawà.
FATAL. ad. Kulangpalad. || Masamâ.
FATALIDAD. f. Kakulangáng palad; kasawián.
FATIGA. f. Pagod. || Hapò.
FATIGABLE. adj. Nakapapagod.
FATIGAR. v. a. Makapagod. || v. r. Mapagod.
FATIGOSO, SA. adj. Pagód. || Nakapapagod.
FATUIDAD. adj Kaungasán; kahangalán. || Kahambugán; kayabangan.
FATUO, TUA. adj. Ungás; hangál. || Mahambóg; mayabang.
FAUCES. f. pl. Lalamunan.
FAUSTO, TA. adj. Mapalad; maligaya.
FAVOR. m. Saklolo; tulong. || Dangál; biyayà; kagalingan.
EAVORECEDOR, RA. adj. y s. Tumutulong; sumasaklolo; tumatangkilik.
FAVORECER. v. a. Tumulong; tumangkilik; sumaklolo sa isáng tao. || Gumawâ ng kagalingan sa kapuwà.

FAVORITO, TA. adj. Minamahál na mabuti; itinatañgì. || m. y f. Taong minamahál ó itinatañgì ng̃ harì ó ng̃ mataás na tao.
FAZ. f. Mukhâ. || Ayos ng̃ isáng bagay.
FÉ. f. Pananalig; sampalataya. || Pagasa. || Patutoo.
FEALDAD. f Kapangĩtan. || fig. Kahalayang gawâ.
FEBRÍFUGO, GA. adj. Umaalís ng̃ lagnát.
FEBRIL. adj. Nauukol sa lagnát. || fig. Mainit; hindî mapalagáy. balisá.
FECUNDAR. v. a. Palusugín ang isáng bagay.
FECUNDIDAD. f. Kalusugán. || Kasaganaan.
FECUNDIZAR. v. a. Palusugìn sa pamamagitan ng̃ patabâ.
FECUNDO, DA. adj. Malusóg. || Masaganà; matabâ ang lupà.
FECHA. f. Bilang ng̃ araw; petsa.
FECHAR. v. a. Lagyán ng̃ bilang ng̃ araw ang isáng sulat.
FECHORÍA. f. Gawáng masamâ.
FELICIDAD. f. Kaligayahan. || Kapalarang maligaya.
FELICITACIÓN. f. Pakikilugód; pakikisayá. || Batì.
FELICITAR. v. a. Batiin; pagukulan ng̃ pakikilugód ang isáng tao dahil sa maligayang pangyayari. || v. r. Malugód; maligayahan.
FELIZ. adj. Maligaya.
FELONÍA. f. Kataksilán; kasukabán.
FEMENIL. adj. Nauukol sa babae.
FEMENINO, NA. adj. Ukol sa babae.
FÉMUR. m. *Anat.* Butó sa hità.
FENECER. v. a. Wakasán ang isáng bagay. || v. n. Mamatáy. || Matapos.
FENECIMIENTO. m. Pagkatapos; pagkamatáy.
FEO, A. adj. Pangit. || fig. Nakasusuklám; nakamumuhî.
FERACIDAD. f. Kalusugán; katabaán ng̃ lupà.
FERAZ. adj. Malusóg; matabâ ang lupà.
FÉRETRO. m. Kabaong.
FERIA. f. Ang bawa't araw ng̃ sanglinggó, matangì ang sabado at linggó. || Pagpapahingá at pagtigil sa paggawâ. || Pamilihan sa mg̃a piling araw.
FERMENTAR. v. n. Malusaw; umasim. || fig. Mabalisa ang damdamin.
FEROCIDAD. f. Kabangĩsán.
FEROZ. adj. Mabangĩs.
FERRAR. v. a. Balutin ng̃ bakal ang isáng bagay; kalupkupán.
FÉRREO, A. adj. Bakal ó may pagkabakal. || fig. Matigás.
FERRERÍA. f. Bakalán; pandayan.
FERRETERÍA. f. Tindahan ng̃ mg̃a kasangkapang bakal.
FÉRTIL. adj. Matabàng lupà; malusóg.

FERTILIDAD. f. Katabaán ng̃ lupà; kalusugán.

FERTILIZAR. v. a. Patabaín ang lupà,

FERVIENTE. adj. fig. Maalab; maning̃as.

FERVOR. m. Init; alab || fig. Kaning̃asan ng̃ pusò ukol sa mg̃a bagay na pagkakawanggawâ at sampalataya.

FERVOROSO, SA. adj. Maalab; maning̃as.

FESTEJAR. v. a. Ipagdiwang; ipagpistá; parang̃alán. || Pagpakitaáng gilas.

FESTEJO. m. Pagdiriwang sa karang̃alan ng̃ kapuwà; pagpaparang̃ál. || Pagpapakitang gilas.

FESTÍN. m. Kasayahang idinadaos sa isáng bahay. || Handaan.

FESTIVIDAD. f. Kapistahan.

FESTIVO, VA. adj. Mapagpatawá. || Masayá; matuwâ.

FETIDEZ. f. Kabahuan.

FÉTIDO, DA. adj. Mabahò.

FETO. m. Batà sa tiyán ng̃ iná.

FETOR. m. Bahò.

FIADO, DA. adj. ant. Karapatdapat pagkatiwalaan. || *Al fiado.* Utang.

FIADOR, RA. m. y f. Ang taong umaakò sa pagbabayad ng̃ ibá.

FIANZA. f. Lagak.

FIAR. v. a. Umakò. || v. n. Magkatiwalà; umasa.

FIBRA. f. Hilatsá.

FICCIÓN. f. Pagpapakunwarì; paghahakà.

FICTICIO, CIA. adj. Kunwarì; hakàhakà.

FIDEDIGNO, NA. adj. Karapatdapat paniwalaan.

FIDELIDAD. f. Katapatangloób. || Kaganapán sa paggawâ ng̃ isáng bagay.

FIEBRE. f. Lagnát. || fig. Kabalisahán.

FIEL. adj. Tapát na loób. || Ganáp; ayon sa katutohanan. || Patayóng bakal na nagtuturò ng hustóng timbáng sa timbang̃an.

FIERA. f. Hayop na hindî mapaamò, mabang̃ís at ganid.

FIEREZA. f. Kabang̃isán; kalupitán. || fig. Kapang̃itang lubhâ.

FIERO, RA. adj. Mabang̃ís. || Pang̃it. || fig. Kakilákilabot.

FIESTA. f. Pistá; kasayahan. || Kapistahan.

FIGURA. f. Anyô; ayos. || Larawang inukit ó ipinintá ng̃ isáng tao ó hayop.

FIGURAR. v. a. Ipintá ang isáng bagay. || Ipalagáy. || v. n. Mabilang. || v. r. Maghakà; mapintá sa isip.

FIJACIÓN. f. Pagpapakò; pagtitirik. || Pagdidikít.

FIJAR. v. a. Ipakò; itirik. || Idikít. || Itatag ó pirmihín ang isáng bagay. || v. r. Manatili; mamalagì. || Magtakdâ; magpasiyá.

FIJEZA. f. Katibayan ng̃ lagáy ó tayô.

FIJO, JA. p. p. irreg. ng̃ Fijar. || adj. Matatág; waláng tigatig.

FILA. f. Hanáy.

FILANTROPÍA. f. Pagibig sa kapuwà.

FILÁNTROPO. m. Ang umiibig sa kaniyáng kapuwà.
FILIAL. adj. Nauukol sa anák.
FILO. m. Talím.
FILTRACIÓN. f. Pagsalà || Pagtagas.
FILTRAR. v. a. Salain. || v. r. Tumagas.
FILTRO. m. Salaán.
FÍN. amb. Wakás; katapusán ng̃ isáng bagay. || m. Hangga. || Dahilán; sanhî; layon.
FINADO, DA. p. p. ng̃ Finar. || m. y f. Namatáy.
FINAL. adj. Nagwawakás; tumatapos. || m. Hanggá; katapusán.
FINALIDAD. f. fig. Layunin; kawakasán.
FINALIZAR. v. a. Tapusin; wakasán. || v. n. Matapos; mawakasán.
FINAR. v. n. Mamatáy. || v. r. Matapos; maubos.
FINCA. f. Pagaaring kayamanan.
FINEZA. f. Kakinisan. || Kagandahang loób. || Kaloób.
FINGIDO, DA. p. p. ng̃ Fingir. || Mapagkunwarî.
FINGIR. v. a. Kunwariin. || v. r. Magkunwarî; magpaimbabáw.
FINITO, TA. adj. May katapusán.
FINO, NA. adj. Makinis.|| Manipís. || Masintahin. || Matalas.
FINURA. f. Kakinisan. || Kabaitan sa pakikiharáp.
FIRMA. f. Lagdâ.
FIRMAMENTO. m. Lang̃it.
FIRMAR. v. a. Lumagdâ
FIRME. adj. Waláng tigatig; matatág; matibay. || fig. Matining na loób.
FIRMEZA. f. Kawaláng tigatig; katibayan. || fig. Katinining̃ang loób.
FISCAL. m. Tagapagusig sa salarín.
FISGA. f. Salapáng. || Libák; aglahì.
FISONOMÍA. f. Pagmumukhâ.
FLACO, CA. adj. Payát. || fig. Lampá; mahinà.
FLAGELACIÓN. f. Pagpalò; pagpapalò.
FLAGELAR. v. a. Paluin. || v. r. Magpalò; maghampás.
FLAGELO. m. Pamalò.
FLAGRANTE. p. a. poét ng̃ Flagrar. Nagaalab. || adj. Kasalukuyang isinasagawâ.
FLAGRAR. v. n. poét. Magalab.
FLAMANTE. adj. Maningníng; nagliliwanag. || Bago.
FLAQUEAR. v. n. Manghinà. || fig. Manglupaypáy; manghinà ang loób.
FLAQUEZA. f. Panghihinà; pang̃ang̃ayayat; || fig. Kahinaan; karupukán ng̃ loób.
FLATO. m. Kabag.
FLATULENTO, TA. adj. Nagpapakabag. || Kinakabagan.
FLAUTA. f. Bansî.
FLECHA. f Palasô; busog.
FLECHADOR. m. Mamamalasô; mamamanà.
FLECHAR. v. a. Mamalasô; mamana. || fig. y fam. Sumintá; umibig.

FLECHAZO. m. Pamamalasô; pamamanà.
FLEMA. f. Kalanghagâ. ‖ fig. Kakuparan sa pagsasagawâ ng isáng bagay.
FLEMÁTICO, CA. adj. Nauukol sa kalanghagâ. ‖ Makupad.
FLETAR. v. a. Upahan ang sasakyangdagat upáng magsakáy ng mga tao ó kalakal.
FLETE. m. Upa sa pagsakáy sa sasakyángdagat.
FLEXIBILIDAD. f. Pagsusunudsunuran ng isáng bagay sa pagbaluktót. ‖ fig. Kalambután ng loób.
FLEXIBLE. adj. Sunudsunuran sa pagbaluktót. ‖ fig. Malambót na loób.
FLEXIÓN. f. Pagbaluktót.
FLOJEAR. v. n. Magtamád ng paggawâ; magpabayâ sa gawain. ‖ Manghinà.
FLOJEDAD. f. Kahinaan; kabagalan. ‖ fig. Katamarán.
FLOJO, JA. adj. Maluag. ‖ Tamád.
FLOR. f. Bulaklák. ‖ Ang lalong pilì sa isáng bagay. ‖ Latak; tining.
FLORAL. adj. Nauukol sa bulaklák.
FLORAR. v. n. Mamulaklák,
FLOREAR. v a. Gayakán; palamutihan ng bulaklák.
FLORECER. v. n. Mamulaklák. ‖ fig. Umunlád; yumaman; mabantóg ‖ v. r. Magkaamag.
FLORECIMIENTO. m. Pamumulaklák. ‖ fig. Pagunlád; pagyaman.
FLORERO, RA. adj. fig. Nangungusap ng saganà at mga piling salitâ. ‖ m. y f. Naglalakò ng bulaklák. ‖ m. Lalagyán ng bulaklák sa mesa.
FLORETEAR. v. a. Palamutihan ng mga bulaklák ang isáng bagay.
FLORICULTURA. f. Pagtataním ng mga halamang namumulaklák. ‖ Karunungan sa pagtataním ng mga halamang namumulaklák.
FLORIDEZ. f. Kasaganaan sa bulaklák. ‖ fig. Kasaganaan sa pangungusap.
FLORIDO, DA. adj. Mabulaklák. ‖ fig. Pinakapilì sa isáng bagay. ‖ fig. Nauukol sa salitáng mainam at masaganà.
FLOTA. f. Katipunan ng mga sasakyángdagat. ‖ Katipunan ng mga sasakyángdagat na pangdigmâ.
FLOTABLE. adj. Lumulutang.
FLOTACIÓN. f. Paglutang.
FLOTAR. v. n. Lumutang.
FLUIR. v. n. Umanod; umagos.
FLUJO. m. Galáw ng tubig. ‖ Paglakí ng tubig sa dagat. ‖ *Med*. Agas. ‖ *Flujo de sangre*. Paglabás ng dugô sa ilóng, bibíg at ibáng bahagi ng katawán. ‖ *Flujo de vientre*. Pagtatapón; pagkukursó.
FLUVIAL. adj. Nauukol sa ilog.
FOCO. m. Ubod na pinagtitipunan ng mga tilamsík ng liwanag.

FOFO, FA, adj. Buhaghág; ma lambót at waláng gaanong tagál.

FOGÓN. m. Kakalanan; kalán.|| Butas ng̃ baríl, kanyón at ibp.

FOGONAZO. m. Sikláb ng̃ pulburá.

FOGOSO, SA. adj. fig. Mapusók na loób.

FOLLAJE. m. Kalaguan ng̃ mg̃a dahon ng̃ punungkahoy at ibá pang halaman. || fig. Palamuting kalabisán at waláng ayos.

FOMENTAR. v. a Painitin.|| fig. Pasiglahín; pasulung̃in; kupkupín ang isáng bagay.

FONDEADERO. m. Daung̃an.

FONDEAR. v. a. Tarukín; arukín ang ilalim ng̃ tubig. || Siyasatin ang isáng sasakyángdagat kung may lulang bawal na kalakal. || fig. Suriing mabuti ang isáng bagay. || v. n. *Mar*. Pumundó; dumaóng ang sasakyángdagat.

FONDO. m. Lalim; kalaliman ng̃ isáng bagay na hungkág.

FONTAL. adj. Nauukol sa bukál.

FONTANAL. adj. Nauukol sa bukál. || Poók na may maraming bukál.

FORAJIDO, DA adj. y s. Salaríng nagtatagô sa may kapangyarihan.

FORASTERO, RA. adj. y s. Tagaibáng bayan; dayuhan.

FORCEJAR. v. n. Magpilit upang masundán ang isáng layon. || fig. Magmatigás; tumutol.

FORESTAL. adj. Nauukol sa mg̃a gubat

FORMA. f. Anyô; hugis. || Hulmahan. || Ayos ng̃ sulat.

FORMACIÓN. f. Paghuhugis; pagaayos; pagbubuô. || Anyô; hugis.

FORMAL. adj. Nauukol sa anyô. || Waláng kibó. || Hayág.

FORMALIDAD. f. Kaganapán sa pagsasagawâ ng̃ isáng bagay. || Kawalán ng̃ kibô.

FORMAR. v. a. Ayusin; hugisan. || Tipunin; buuín. || Likhaín; turuan. || v. r. Magkaisip; lumakí.

FORMIDABLE. adj. Katakottakot; kagulatgulat. || Labis ng̃ lakí

FÓRMULA. f. Paraan ng̃ pagpapaliwanag, paghing̃î ó pagsasagawâ ng̃ isáng bagay. || Reseta.

FORMULISMO. m. Paraparaán.

FORNICACIÓN. f. Pakikiapíd.

FORNICAR. v. n. y a. Makiapíd.

FORNIDO, DA. adj. Malakás.

FORO. m. Poók na pinagdadausan ng̃ mg̃a hukóm ng̃ paghatól sa mg̃a usapín. || Hukuman.

FORRAJE. m. Damó sa kabayo.

FORRO. m. Balabal; takíp sa labás ó loób ng̃ isáng bagay. || Sapín sa labás ng̃ aklá.

FORTACHÓN, NA. adj. fam. Malakát.

FORTALECER. v. a. Palakasín. || Tibayan. || v. r. Lumakás; tumibay.

FORTALECIMIENTO. m. Pagpapalakás; paglakás.

FORTALEZA. f. Lakás. || Tibay. || Tanggulan.

FORTIFICABLE. adj, Mapalalakás; mapatitibay.

FORTIFICACIÓN. f. Pagpapalakás. || Tanggulan; muóg.

FORTIFICANTE. p a. ng̃ Fortificar. Nagpapalakás.

FORTIFICAR. v. a. Palakasín. || Pagtibayin sa pamamagitan ng̃ mg̃a muóg ang isáng bayan ó poók. || v. r. Lumakás. || Tumibay

FORTÍSIMO, MA. adj. superl. ng̃ Fuerte. Napakalakás

FORTUITO, TA. adj. Hindî sinasadyâ; nagkataón.

FORTUNA. f. Kapalaran. || Kayamanan. || Unós: samâ ng̃ panahón sa tubig ó sa katihan.

FORZAR. v. a. Pilitin sa pamamagitan ng̃ lakás; pikahín || Gahisín sa pamamagitan ng̃ lakás ng̃ sandata ang isáng poók, tanggulan at ibp. || Gahisín ang isáng babae. || Kunin sa pamamagitan ng̃ lakás ang isáng bagay.

FORZOSO, SA. adj. Sapilitán; hindî maiiwasan.

FORZUDO, DA. adj. Malakás.

FOSA. f. Libing̃an.

FOSO. m. Hukay. || Hukay na malalim sa paligid ng̃ tanggulan.

FRACASAR. v. n. Masirà; ma piraso. || fig. Mabigô.

FRACASO. m. Pagkalugsô; pagkasirà. || fig. Pagkabigô.

FRACCIÓN. f. Pagkakaplrapirasó ng̃ isáng bagay. || Bahagi.

FRACCIONAR. v. a. Paghatihatiin ang isáng bagay.

FRACTURA. f. Pagbalî; pagbasag. || Pagkabalì; pagkasirà.

FRACTURAR. v. a. Baliin; basagin || v. r. Mabalì; mabasag.

FRAGANCIA. f. Samyô; halimuyak. || fig. Kabantugan ng̃ mg̃a kagaling̃an ng̃ isáng tao.

FRAGANTE. adj. Masamyô; mabang̃ó.

FRAGATA. f. *Mar.* Sasakyáng-dagat na may tatlóng palong kinasasabitan ng̃ layag.

FRÁGIL. adj. Marupók; babasagín. || fig. Marupók na loób.

FRAGILIDAD. f. Karupukán.

FRAGMENTO. m. Pinagpirasuhan; piraso. || Bahaging natirá ó nalathalà ng̃ isáng aklát.

FRAGOR. m. Ing̃ay; tunóg.

FRAGOSIDAD. f. Kasukalan ng̃ mg̃a bundók. || Landás na bakílbakíl at masukal.

FRAGOSO. SA. adj. Masukal at bakílbakíl. || Maing̃ay; maugong.

FRAGUA. f. Pandayan.

FRAGUAR. v. a. Pandayín || fig. Isipin at pagakmaín ang kaayusan ng̃ isáng bagay.

FRANCO, CA. adj. Mapagbiyayà; magilas || Waláng sagabal; maaliwalas. || Malayà. || Matapát; malinis na loób.

FRANQUEAR. v. a. Iligtás sa buwís ang isáng tao. || Magbiyayà; magmagandáng loób. || Hawanan; alisán ng̃ sagabal. || Magbayad ng̃ selyo sa pahatirang sulat ng̃ nauukol sa bagay na ipinadadalá. || Palayain ang alipin. || v. r. Magtapát ng̃ niloloób sa kapuwà.

FRANQUEO. m. Pagbabayad ng̃ selyo sa koreo sa ipinadadaláng sulat. || Pagpapalayà sa alipin.

FRANQUEZA. f. Pagkaligtás sa pagbabayad ng̃ buwís. || Pagbibiyayà; kagandahang loób. || fig. Katapatang loób.

FRASE. f. Pananalitáng may ganáp na pang̃ang̃ahulugán; kawikaán.

FRASEAR. v. a. Magbuô ng̃ mg̃a pananalitâ; mang̃usap

FRATERNA. f. Pagsupil ó pang̃usap na mabigat.

FRATERNAL. adj. Katutubô sa magkapatíd; nauukol sa kapatíd.

FRATERNIDAD. f. Pagkakaisá ng̃ magkakapatíd; pagkakapatiran.

FRATERNIZAR. v. n. Magsamang parang magkapatíd.

FRATERNO, NA. adj. Nauukol sa kapatíd.

FRATRICIDA. adj. y s. Pumatáy sa kapatíd.

FRATRICIDIO. m. Pagpatáy sa kapatíd.

FRAUDE. m. Dayà.

FRAUDULENCIA. f. Kadayaan.

FRAUDULENTO, TA. adj. Magdarayà; may dayà.

FRECUENCIA. f. Kadalasán; kalimitan.

FRECUENTAR. v. a. Ulitin ang isáng gawâ ng̃ malimit. || Tumung̃ong malimit sa isáng poók.

FRECUENTE. adj. Madalás; malimit.

FREGAR. v. a. Kuskusín. || Hugasan ang mg̃a pinggán at ibp. sa pamamagitan ng̃ kuskós.

FREIDURA. f. Pagmamantikâ.

FREIR. v. a. Magmantikà; magprito.

FRENESÍ. m. Kahibang̃án. || fig. Kabalisaháng matindí ng̃ damdamin.

FRENÉTICO, CA. adj. Hibáng; balisá.

FRENILLO. m. Bagtíng ng̃ dilà.

FRENO. m. Pamigil sa kabayo; preno.

FRENTE. f. Noó || amb. Haráp ng̃ isáng tahanan.

FRESCO, CA. adj. Malamíg. || Bago; sariwà. || fig. Malamíg na loób. || m. Lamíg na katamtaman.

FRESCURA. f. Kalamigáng katatagán. || Kasariwaan; kabaguhan. || fig. Kawaláng ing̃at.

FRIALDAD. f. Kalamigán. || fig. Katamlayán at kawaláng ing̃at sa paggawâ. || fig. Kahang̃alán.

FRÍO, A. adj. Malamíg; maginâw. || fig. Waláng siglá; matamláy sa pakikiharáp sa kapuwà. || m. Lamíg.

FRIOLENTO, TA. adj. Magiginawin.

FRIOLERA. f. Bagay na waláng gaanong halagá.

FRISAR. v. a, Unatin ang mg̃a balahibo ng̃ isáng habi. || Kuskusín. || v. n. Makiugalì. || fig. Lumapit.

FRIVOLIDAD. f. Kawalán ng̃ kasaysayan; kawaláng kabuluhán.

FRÍVOLO, LA. adj, Waláng kabuluhán; waláng kasaysayan.

FRONDOSIDAD. f. Kalaguán; kayabungan.

FRONDOSO, SA. adj. Malagô; mayabong.

FRONTAL. adj. Nauukol sa noó

FRONTERA. f. Hanggahan ng isáng bansâ ó kaharian. ‖ Haráp ng bahay.

FRONTERO, RA. adj. Haráp; tapát.

FRONTISFICIO. m. Haráp ng isáng bahay, aklát at ibp. ‖ fig. y fam. Mukhâ.

FROTACIÓN. f. Pagkuskós; paghagod.

FROTAR. v. a. Kuskusín; hagurin. ‖ v. r. Magkuskós.

FRUCTÍFERO, RA. adj. Namumunga; mabunga.

FRUCTIFICACIÓN. f. Pamumunga.

FRUCTIFICAR. v. n. Mamunga ang mga halaman. ‖ Magkaroón ng pakinabang ang isáng bagay.

FRUGALIDAD. f. Katamtaman sa pagkain, paginóm at ibáng bagay.

FRUICIÓN. f. Pagiimbót. ‖ Pagkatuwâ sa samâ ng kapuwà.

FRUNCIMIENTO. m. Pangungunót ng noó. ‖ fig. Pagpapakunwarî.

FRUNCIR. v. a. Papangunutín ang noó tandâ ng pagkagalit. ‖ Ilupî ang dulo ng damít ó tela. ‖ fig. Pakiputin. ‖ v. r. Talimuangîn ó labuin ang katuto hanan.

FRUSLERÍA. f. Bagay na mumuntî ang halagá. ‖ fig. y fam. Salitâ ó gawáng waláng kabuluhán.

FRUSLERO, RA. adj. Waláng kabuluhán.

FRUSTRAR. v. a. Biguín. ‖ Pawaláng saysay ang isáng hangarin. ‖ v. r. Mabigô; mawaláng saysáy ang isáng hangarin.

FRUTA. f. Bungang kahoy na pitás.

FRUTO. m. Bungang kahoy sa punò ‖ fig. Kapakinabangán. ‖ pl. Ani.

FUEGO. m. Apóy. ‖ Sunog. ‖ fig. Poók na gatungán.

FUELLE. m. Pangbugá ng hangin. ‖ Kulubót ng damít ‖ fig. Katipunan ng mga ulap sa taluktók ng bundók. ‖ fig. y fam. Tagapagsumbóng.

FUENTE. f. Bukál. ‖ Bandehadong pinggán. ‖ fig. Simulà; saligán.

FUERA. adv. l. y t. Sa gawing labás. ‖ *Fuera de*. m. adv. Bukúd sa.

FUERTE. adj. Malakás; matibay. ‖ Matigás. ‖ fig. Kakilakilabot; katakottakot.

FUERZA. f. Lakás; kaya. ‖ Pamimilit; panggagahís. ‖ Bisâ. ‖ Poók na bakód ng kutà at mga kawal.

FUGA. f. Pagtakas.

FUGARSE. v. r. Tumakas; magtanan.

FUGAZ. adj Tumatakas at nawawaláng biglâ. ‖ fig. Daglî.

FUGITIVO, VA. adj. y s. Tumakas; nagtanan. ‖ fig. Madalíng maparam ó mawalâ.

FULGENTE. adj. Makináng; maningníng.

FÚLGIDO, DA. adj. Makináng; maningníng.

FULGOR. m Ningníng; kisláp.

FULGURAR. v. n. Magningníng; magkisláp.

FULMINAR. v. a. Tumilamsík ang liwanag. || fig. Magpaputók.

FULLERÍA. f. Dayà sa pagsusugál. || fig. Laláng; dayà.

FUMADA. f. Asó sa bibig sa paghitít ng̃ tabako ó sigarilyo.

FUMADERO m. Poók na laán sa mg̃a nasisihitít ng tabako ó sigarilyo.

FUMADOR, RA adj. y s. Bihasa sa paghitít.

FUMAR. v. n. Umusok. || Humitít ng̃ tabako ó sigarilyo.

FUMIGACIÓN. f. Pagpapaasó; pagsusuób.

FUMIGAR. v. a. Pagasuhín. || Suubín.

FUMOSO, SA. adj. Maasó; maasáp; mausok.

FUNCIÓN. f. Galáw; kilos ng̃ mg̃a bahagì ng̃ katawán ng̃ tao. || Panunupád ng̃ isáng tungkulin. || Palabás. || Handaan. || *Mil* Pagdidigmâ.

FUNCIONAMIENTO. m. Paggaláw; pagkilos.

FUNCIONAR. v. n. Gumaláw; kumilos ang tao ó makiná.

FUNCIONARIO. m. Nanunungkól; kawaní sa pamahalaán.

FUNDA. f. Balot sa labás.

FUNDACIÓN. f. Pagtatatag; pagtatayô.

FUNDADOR, RA. adj. y s. Nagtatág.

FUNDAMENTAL. adj. Dakilà; pang̃una.

FUNDAMENTO. m. Simu'â; batayán. || Katuwirang pinagsasaligan. || fig. Ugát.

FUNDAR. v. a. Magtatag; magtayô. || fig. Ibatay; isalig. || v. r. Mabatay; masalig.

FUNDICIÓN. f. Pagbububò.|| Pagawaang pinagbubuán ng̃ mg̃a bakal.

FUNDIDOR. m. Mangbububò.

FUNDIR. v. a. Tunawin ang bakal, tansô at ibp.; magbubò. || v. r. Matunaw; mabubò. || fig. Magkapisan ang mg̃a diwà, hang̃arin ó lapiang nagkakaalít.

FÚNEBRE. adj. Nauukol sa patáy || fig. Napakalungkót.

FUNERAL. adj. Nauukol sa paglilibíng. || m. pl. Paglilibíng.

FUNERARIO, RIA. adj. Nanukol sa libíng.

FUNESTO, TA. adj. Kulangpalad. || Malungkót

FURIA. f. Pagng̃ang̃alit. || Poót. || Sumpóng ng̃ kabaliwán. || Karahasán ng̃ panahón. || fig. Kaliksihán sa paggawâ ng̃ isáng bagay.

FURIBUNDO, DA. adj. Galit; poót. || fig. Nahihibáng.

FURIOSO, SA. adj. Nagngañgalit; poót. ‖ Balíw. ‖ fig. Marahás; nakatatakot. ‖ fig. Napakalakí.

FUROR. m. Galit; poót. ‖ Sumpóng na daglî ng kabaliwán.

FURTIVO, VA. adj. Patagô; panakáw.

FUSÍL. m. Baríl.

FUSILAMIENTO. m. Pagbaríl.

FUSILAR. v. a. Barilín.

FUSIÓN. f. Pagkatunaw. ‖ fig. Pagpipisan ng mga diwà ó pangkating dating magkahiwaláy.

FUTILIDAD. f. Kawaláng kabuluhán ó halagá.

FUTURO, RA. adj. Darating; sasapit. ‖ m. y f. Katipán sa pagiisáng dibdib. ‖ *De futuro.* m. adv. Sa haharapín.

G

G. f. Ikawalóng titik ñg abakadáng kastilà at panganim sa kaniyáng mğa consonante.

GABÁN. m. Amerikanang mahabà.

GABARRA. f. Sasakyáng maliít sa tubig na may layag at mğa gaod.

GABAZO. m. Sapal.

GABELA. f. Buwís sa Pamahalaán.

GABINETE. m. Silíd na karatig. || Tanggapan ñg mğa babae sa panauhing kapalagayan ñg loób. || Katipunan ñg mğa sarisaring bagay na pinatitingnán sa madlâ ó pinagaaralan. || Katipunan ñg matataás na tao ñg pamahalaan.

GACETA. f. Pahayagáng pinaglalathalaan ñg mğa balità sa pamahalaan.

GACETILLA. f. Pitak ñg pahayagáng pinaglalathalaan ñg maiiklíng balità. || Maiklíng balità. || fig. y. fam. Ang mahilig sa pagdadalá ñg mğa balità sa ibá't ibáng dako.

GACHO, CHA. adj. Hukót; yukô.

GAFO, FA. adj. Pingkók ang mğa dalirì ñg kamáy at paá.

GAJE. m. Gantíngpalang nauukol sa isáng tungkulin.

GAJO. m. Sañgá ñg punungkahoy. || Pilíng.

GALA. f. Damít na mariñgal. || Kisig sa paggawâ ó pagsasalità ñg anomán. || pl. Kasuutang mariñgal.

GALÂN. m. Lalaking may magandáng tindíg || Ang nagmamakisíg sa dalaga.

GALANO, NA. adj. Makisig ang gayák. || Magilas. || fig. Magarà.

GALANTE. adj. Magalang; magandáng loób sa babae.

GALANTEAR. v. a. Magmagilas; magmakisig sa dalaga upang maibig.

GALANTEO. m. Pagmamagilás; pagmamakisig.

GALANTERÍA. f Pagmamagilás; pagmamakisig; pagmamagalang. || Inam at garà na namamalas sa isáng bagay. || Kakisigan.

GALANURA. f. Gayák na mainam sa matá; kagalingang likhâ ng̃ gayák. || fig. Kagalingan; garà sa pananalitâ.

GALÁPAGO. m. Pagóng.

GALARDÓN. m. Gantíngpalà sa mg̃a karapatán ó paglilingkód.

GALARDONAR. v. a. Gantihíngpalà ang mg̃a karapatán ó paglilingkód ng̃ isáng tao.

GALENO, NA. adj. *Mar*. Nauukol sa hang̃in ó simoy na banayad. || m. fam. Manggagamot.

GALERÍA. f. Bahaging mahabà at maluang ng̃ bahay na napapalamutihan at may maraming bintanà, na ginagamit na palamigan. || Katipunan ng̃ mg̃a pintura.

GALILLO. m. Gutil ng̃ lalamunan.

GALOPAR v. n. Tumakbó ang kabayo ng̃ matulin.

GALOPE. m. Takbóng matulin ng̃ kabayo. || *A, ó de galope*. m. adv. fig. Madalian; biglaan.

GALLARDÍA. f. Kakisigan; kagilasan.

GALLARDO, DA. adj. Magilas; makisig. || Matapang || fig. Dakilà sa mg̃a bagay na nauukol sa damdamin.

GALLERA. f. Sabung̃án.

GALLERO. m. Mananabóng.

GALLINA. f. Manók na babae.

GALLINÁCEO, A. adj. Nauukol sa manók.

GALLINAZA. f. Taing manók.

GALLINERÍA. f. Poók na pinagtitindahán ng̃ mg̃a manók.

GALLINERO, RA. m. y f. Magmamanók. || m. Manukan; hapunán ng̃ manók.

GALLO. m. Manók na lalaki.

GANA. f. Hang̃ád; pita sa isáng bagay.

GANABLE. adj. Maipananalo.

GANADERÍA. f Karamihan ng̃ mg̃a alagang hayop. || Pagaalagà ng̃ mg̃a hayop.

GANADO, DA. p. p. ng̃ Ganar || adj. Nanalo. || m. Katipunan ng̃ mg̃a hayop na alagà.

GANADOR, RA. adj. y s. Mananaló.

GANANCIA. f. Pananalo. || Kapakinabang̃án; tubò.

GANANCIAL. adj. Nauukol sa pakinabang ó tubò.

GANANCIOSO, SA. adj. Pinakikinabang̃an; pinagtutubuan.

GANAPÁN. m. Mamamasan.

GANAR. v. a. Makinabang; magtubò. || Maakit ang loób ng kapuwà. || Kamtán ang isáng bagay. || Manalo.

GANCHO. m. Kalawit.

GANDUL, LA. adj. y s. fam Tamád; hampáslupà; alisagâ.

GANGA. f. fig Pagbibilí ng̃ mura ng̃ mg̃a bagay na mahalagá.

GANGOSO, SA. adj. y s. Humál.

GANGRENA. f. Pagkabulók ñg sugat; kangrena.

GANGRENARSE. v. r. Mabulók ang sugat.

GANGUEÀR. v. n. Mahumál.

GANGUEO. m. Pagkahumál.

GANSO, SA. m. y f. Gansâ. ‖ fig. Taong batugan, tamád at pabayâ. ‖ fig. Taong hamák, waláng pinagaralan at ungás.

GANTA. f. Salóp.

GANZÚA. f. Bakal na baluktót na ginagamit na pangbukás sa mg̃a kandado kung waláng susì.

GAÑIDO. m. Hagulgól ñg aso kung pinapaló. ‖ Ung̃al ñg ibáng hayop.

GAÑIR. v. n. Humagulhól ang aso kung pinapalò ‖ Umung̃al ang mg̃a hayop. ‖ fig. y fam. Magsalitâ ñg mahagong ang boses.

GARABATO. m. Sabitán; kawitán.

GARANTE. com. Ang umaakò sa paghabayad.

GARANTÍA. f. Pananagutan sa kasunduan.

GARANTIR. v. a. Panagután; tayuán.

GARANTIZAR. v. a. Umakò; sagután.

GARBO. m. Gilas; kisig. ‖ fig. Garà at gandáng tinatagláy ñg mg̃a bagay. ‖ fig. Kagandahang-loób.

GARBOSO, SA. adj. Magilas; makisig. ‖ fig. Magandángloób.

GARDUÑA. f. Alamíd.

GARFIO. m. Kalawit.

GARGAJEADA. f. Dahák.

GARGAJEAR. v. a. Dumahák.

GARGAJEO. m. Pagdahák.

GARGAJO. m. Luráng kalanghagâ.

GARGAJOSO, SA. adj. Paladahák.

GARGANTA. f. Lalamunan. ‖ fig. Bahaging itaás ñg paá na nadudugtóng sa bintî. ‖ fig. Katipunan ñg bundók, ilog at iba pang poók.

GARGANTADA. f. Suka.

GARGANTILLA. f. Palamuti sa liíg ñg mg̃a babae.

GÁRGARA. f. Pagmumumog ñg tubig, na pinabubulabók sa may lalamunan.

GARGARIZAR. v. n. Magmumog.

GARITA. f. Kublihan ñg mg̃a bantáy. ‖ Maliít na silíd na kublihan ñg tanodpintô.

GARITO. m. Poók na sugalan; pasugalan. ‖ Pakinabang na nakakamtán sa pagpapasugál.

GARLOPA. f. Carp. Katám na malakíng ginagamit na pamantáy sa kahoy.

GARRA. f. Kamáy ó paá ñg mg̃a hayop na may kukó. ‖ fig. Kamáy ñg tao.

GARRAFA. f. Boteng maliít.

GARRAPATA. f. Zool. Limatik; tung̃áw.

GARRÓN. m. Tahíd.

GARROTAZO. m. Hampás ñg malakíng pamalò.

GARROTE. m. Pamalóng malakí. ‖ Bibitayán.

GARROTILLO. m. Pamamagâ ng̃ lalamunan.

GARZA. f. *Zool.* Kandanaok.

GASEOSO, SA. adj. Nauukol sa tubig na sumisingãw.

GASTABLE. adj. Magugugol. ‖ Magagasgás.

CASTADO, DA. p. p. ng̃ Gastar. ‖ adj. Gasgás.

GASTADOR, RA. adj. y s. Mapaggugol. ‖ Bilanggóng nahatulan ng̃ mabibigát na gawâ.

GASTAMIENTO. m. Pagkagasgás; pagkaubos ng̃ isáng bagay.

GASTAR. v. a. Gugulin. ‖ Iwasák ang isáng bayan. ‖ Sirain. ‖ Gasgasín ang damít, lakás at ibp. ‖ v. r, Magasgás.

GASTO. m. Paggugol. ‖ Gugol.

GASTOSO, SA. adj. Mapaggugól.

GASTRALGIA. f. Sakít ng̃ sikmurà.

GASTRITIS. f. Pamamagâ ng̃ sikmurà.

GASTRONOMÍA. f. Karunung̃an sa paglulutò ng̃ masasaráp na pagkain. ‖ Hilig sa pagkain ng̃ masaráp.

GASTRÓNOMO, MA. m. Maalam sa paglulutò ng̃ masasaráp na pagkain. ‖ Mahilig sa masaráp na pagkain.

GATA. f. Pusang babae. ‖ fig. Manipís na ulap sa ibabaw ng̃ mg̃a bundók na umaakyát ng̃ dahandahan.

GATAS (A) m. adv. Pagapáng.

GATEAR. v. n. Umakyát na kapara ng̃ pusà. ‖ fam. Gumapang. ‖ v. a. Kumamot ang pusà. ‖ fam. Mang̃umít.

GATERA. f. Butas na lusutan ng̃ mg̃a pusà.

GATO. m. Pusang lalaki. ‖ Supot ng̃ salapî. ‖ Salapî sa supot. ‖ fig. y fam. Tekas; mangduduwít.

GAVILÁN. m. *Zool.* Lawin. ‖ fig. y fam. Tekas.

GAZMOÑERÍA. f. Pagbabanálbanalan.

GAZMOÑO, ÑA. adj. y s. Nagbabanálbanalan.

GAZNATE. m. Lalamunan.

GEMALÍPARO, RA. adj. Nang̃ang̃anák ng̃ kambál.

GEMELO, LA. adj. y s. Kambál. ‖ m pl Pangmalayong ting̃ín. ‖ Ang dalawáng botones ng̃ punyós.

GEMIDO. m. Paghibík. ‖ Hibík.

GEMIDOR, RA. adj. Humihibík.

GEMIR. v. n. Humibík; dumaíng. ‖ fig. Umiyák ang mg̃a hayop.

GENDARME. m. Pulís.

GENEALOGIA. f. Angkán. ‖ Kasulatang kinatatalaán ng̃ pagkakasunúdsunúd ng̃ mg̃a angkáng pinanggaling̃an ng̃ isáng tao.

GENERACIÓN. f. Pagpaparami ng̃ tao. ‖ Lahì; angkán. ‖ Katipunan ng̃ magkakasíngpanahón.

GENERAL. adj. Hayág; pangkalahatán. ‖ m. Punong pangkalahatán ng̃ hukbó.

GENERALIDAD. f. Madlâ; kalahatán. ‖ Karaniwan sa mg̃a sinasabi ó sinusulat.

GENERALISIMO. m. Punò ng̃ mg̃a punò.

GÉNERO. m. Urì; ayos. ‖ Ayos ó kaparaanan sa paggawâ ng̃ isáng bagay. ‖ Bagay na kalakal. ‖ *Gram*. Kiyás.

GENEROSIDAD. f. Kamahalang asal na minana. ‖ Kagandahang loób. ‖ Katapang̃an ng̃ loób sa pagsasagawâ ng̃ anomán. ‖ Ka dakilaan.

GENEROSO, SA. adj. Mahál na asal. ‖ Matapang sa pagsasagawà ng̃ anomán. ‖ Tapát na loób; mapagbiyayà. ‖ Magalíng ang urì.

GENIO. m. Asal; ugalì. ‖ Hilig, ‖ Kakayahán sa isáng bagay.

GENITAL. adj. Ginagamit sa pagpaparami gg̃ tao. ‖ m. Bayág.

GENITIVO, VA. adj. Makalilikhâ ng̃ isáng bagay. ‖ m. *Gram* Isá sa mg̃a kasong nang̃ang̃ahulugán ng̃ pagmamay-arì.

GENTE. f. Mg̃a tao. ‖ Katipunan ng̃ mg̃a tao sa isáng bayan. ‖ Pulutóng ng̃ mg̃a kawal.

GENTIL. adj. y s. Hindî binyagan. ‖ Magilas; makisig.

GENTILEZA. f. Kakisigan; kagandahan ng̃ tindíg. ‖ Galang; kabutihang asal.

GENTÍO. m. Kakapalán ng̃ tao.

GENUFLEXIÓN. f. Pagluhód.

GENUINO, NA. adj. Waláng halò; dalisay; ganáp.

GEOGRAFÍA. f. Karunung̃ang nagtuturò ng̃ pagkilala ng̃ kalagayan ng̃ lupà.

GEOMETRÍA. f. Karunung̃an sa pagsukat ng̃ lupà.

GERENTE. m Nang̃angasiwà; namamahalà sa bahay-kalakal.

GERMEN. m. Hayop na maliít. ‖ Binhî. ‖ fig. Simulâ; pinanggaling̃an.

GERMINACIÓN. f. Pagtubò; pagnanawnáw.

GERMINAR. v. n. Tumubò; magnawnáw. ‖ fig. Umunlád.

GESTICULACIÓN. f. Galáw ng̃ mukhâ, na nagpapakilala ng̃ tuwâ ó galit.

GESTICULAR. v. n. Kumumpás; gumaláw ang mukhâ, kamáy at ibp.

GESTIÓN. f. Pagsasagawà; pagsisikap sa ikapapanuto ng̃ isáng kalakal.

GESTIONAR. v. n. Magsagawâ; magsikap sa ikapapanuto ng̃ isáng kalakal.

GESTO. m. Galáw ng̃ mukhâ ayón sa ibá't ibáng damdamin ng kalooban; kumpás. ‖ Pagng̃iwî. ‖ Pagmumukhâ.

GESTOR, RA. adj. y s. Nagsasagawâ. ‖ m. *Com*. Kasapì sa isáng samahán na tumutungkól ng̃ pang̃ang̃asiwà.

GIGANTA. f. Babaing napakatangkád.

GIGANTE. m. Lalaking napakatangkád. ‖ fig. Ang namumukód sa ibá sa tagláy na lakás at ibá pang kagaling̃an.

GIGANTESCO, CA. adj. Nauukol sa taong napakatangkád. ‖ fig. Napakatayog.

GIGANTEZ. f. Katangkaráng labis.

GIMNASIA. f. Pagpapalakás.
GINEBRA. f. Kasangkapang pangtugtóg na isinasalíw sa kantá || fig. Kaguluhan; kagusután. || fig. Kaingayan ng maraming taong dî magkamayaw. || Alak na kinukuha sa mga butó ng bunga ng *enebro*.
GIRAR. v. n. Umikit; magpaikitikit. || *Com*. Gumawâ ng pagbabayad sa pamamagitan ng *letra de cambio*.
GIRO. m. Ikit. || Pagikit. || Pagpapaligoy ng salitâ. || *Com*. Pagpapapalít ng salapíng pilak na ipinadadalá sa ibáng dako.
GLANDE. m. Turát; dulo ng pagaarì ng lalaki.
GLOBO. m. Bagay na bilóg at hungkág. || Lupà.
GLORIA. f. Kaluwalhatian; langit. || Kapurihán; kabantugan. || Tuwâ. || Ang nagpaparilág sa isáng bagay.
GLORIAR. v. a. Papurihan; itanghál. || v. r. Purihin ang sarili; magbanság. || Matuwâ ng labis.
GLORIFICACIÓN. Pagpupuri. || Pagluwalhatì
GLORIFICADOR, RA. adj. y s. Nagpapaluwalhatì.
GLORIFICAR. v. a. Paluwalhatiin. || Ibantóg; papurihan. || v. r. Lumuwalhatì; lumigaya.
GLORIOSO, SA adj. Karapatdapat purihin. || Nauukol sa kaluwalhatian. || Maluwalhatì; maligaya. || Pumupuri sa sarili; nagbabanság.
GLOSITIS. f. Pamamagâ ng dilà.
GLOTÓN, NA. adj. y s. Matakaw; masibà.
GLOTONEAR. v. n. Magmatakáw; magmasibà.
GLOTONERÍA. f. Katakawan; kasibaan.
GLUTEN. m. Ang alinmáng bagay na malagkít.
GLUTINOSIDAD. f. Kalagkitán.
GLUTINOSO, SA. adj. Malagkít.
GOBERNADOR, RA. adj. y s. Namamahalà. || m. Punong mataás sa isáng lalawigan, siyudad ó bansâ.
GOBERNANTE. p. a. ng Gobernar. || adj. y s. Namamahalà; namumunò.
GOBERNAR. v. n. Mamahalà; mamunò || Patnubayan; patnugutan.
GOBIERNO. m. Pamamahalà; pamumunò. || Pamahalaan.
GOCE. m. Pagtatamasa; pagkakamít.
GOLETA. f. Sasakyángdagat na maliít.
GOLFO. m. Dagátdagatan. || Laot; kalawakan ng dagat.
GOLONDRINA. f. Ibong langáylangayan.
GOLOSINA. f. Kakanín. || Pagnanasà ó pita sa isáng bagay. || fig. Bagay na masaráp.
GOLOSO, SA. adj. y s. Mapagkain ng mga kakanín; matakaw.
GOLPE. m. Hampás. || Banggâ; dagok. || Karamihan; kasaganaan. || Kapahamakáng bigláng dumadatíng. || fig. Pagtataká; panggigilalás.

GOLPEAR. v. a. Dagukan. || Tumuktók sa pintô.
GONCE m. Iniikitan ng̃ pintô sa pagbubukás at pagsasará.
GORDO, DA. adj. Matabâ; malakí ang pang̃ang̃atawán || Matambók at malakí. || Mamantikà. || m. Sebo: tabâ.
GORDURA. f. Tabâ. || Aligí. || Katabaán.
GORGOJARSE. v. r. Magkabukbók.
GORGOJO. m. Bukbók.
GORGOJOSO, SA. adj. Bukbukin.
GORJEAR. v. n. Humuni.
GORJEO. m. Huni
GORRA. f. Panakíp na malambót sa ulo.
GORRINO, NA m. y. f. Biík.
GORRIÓN. m. Ibong maya.
GOTA. f. Paták; tulò.
GOTEAR. v. n. Pumaták; tumulò. || fig. Magbigáy ó tumanggáp ng̃ untíuntî ng̃ isáng bagay.
GOTERA. f. Tulò; paták ng̃ tubig sa loób ng̃ bahay. || Butas ng̃ bubung̃áng pinanggagaling̃an ng̃ tulò.
GOZAR. v. a. Kamtán; tamasahin. || v. n. Matuwâ; malugód. || v. r, Magalák; magtamasa.
GOZO. m. Tuwâ; galák. || Kaligayahan. || fig. Liyáb ng̃ gatong na maliliít at tuyô.
GOZOSO, SA. adj. Matuwâ; magalák.
GRABADO. m. Karunung̃an sa paguukít. || Paraán ng̃ pagukit. || Larawang limbág.
GRABADOR, RA. m. y f. Mangukit sa bakal ó bató ng̃ larawan.
GRABAR. v. a. Magukit sa bató ó bakal ng̃ larawan. || fig. Itaimtím sa loób ang isáng diwà, damdamin at ibp.
GRACIA. f. Biyayà. || Panghalinang tagláy ng̃ pagmumukhâ ng̃ mg̃a tao. || Kapakinabang̃án; tangkilik; ling̃ap. || Kabutihang loób. || Pagpapatawá. || Kapatawarán. || fam. Pang̃alan ng̃ bawa't tao. || *¡Gracias!* Salamat; pasasalamat.
GRACIOSIDAD. f. Karikitan; kagandahan ng̃ isáng bagay.
GRACIOSO, SA. adj. Nakaaakit; nakaliligaya. || Masayá; mapagpatawá. || m, y f. Ang mapagpatawá sa dulaan; bubo.
GRADA. f. Baytáng. || Likmuang baytángbaytáng.
GRADADO, DA. adj. May mg̃a baytáng.
GRADO. m. Baytáng. || fig. Sukat ng̃ urì at kalagayan ng̃ isáng bagay.
GRADUACIÓN f. Pagbibigáy ng̃ urì ó taás sa isáng bagay.
GRADUAL. adj. Baytángbaytáng.
GRADUANDO. m, Ang nagtatapos sa isáng paaralán.
GRADUAR. v. a. Bigyán ang isáng bagay ng̃ urì ó taás na nararapat. || Sa mg̃a paaralán, magkaloób ng̃ katibayan sa isáng nagaaral sa karunung̃ang natapos. || v. r. Maggrado.

GRÁFICO, CA. adj. Nauukol sa mĝa pagpapaliwanag sa pamamagitan nĝ larawan ó guhit.
GRAJO. m. Uwák. ‖ fig. Taong masalitâ.
GRAMA. f. *Bot.* Damóng kawádkawaran.
GRAMÁTICA. f. Kaalaman sa pagsasalitâ at pagsulat nĝ isáng wikà.
GRAMATICAL. adj. Nauukol sa gramátika.
GRAMÁTICO, CA. adj. Nauukol sa gramátika. ‖ m. Ang bihasá ó sumulat nĝ gramátika.
GRAMIL. m. Kasangkapan nĝ anluwagi na ipinangguguhit sa kahoy.
GRAN. adj. Apócope nĝ Grande. Malakí; dakilà.
GRANADERO. m. Kawal na mataás ang tindíg. ‖ fig. y fam Taong napakatangkád.
GRANDE. adj. Malakí. ‖ Dakilà; marilág; marangál.
GRANDEZA. f. Kalakbán. ‖ Kapangyarihan. ‖ Kadakilaan; kamahalan.
GRANDIOSIDAD. f. Kalakháng kahanĝahanĝà; kadakilaan.
GRANDIOSO, SA. adj. Dakilà.
GRANDOR. m. Lakí nĝ mĝa bagay.
GRANEL. (A) m. adv. Butilbutil. ‖ fig. Buntúnbuntón.
GRANERO. m. Banĝán nĝ palay at ibp. uring butil ‖ fig. Lupaíng masaganà sa mĝa butil, na gaya nĝ palay, maís at ibp.
GRANJEAR. v. a. Paramihin ang kayamanan sa panĝanĝalakal nĝ mĝa hayop at ibá pang bagay. ‖ fig. Akitin; tamuhín. ‖ v. r. fig. Maakit; magtamó.
GRANO. m. Butil. ‖ Binhî. ‖ Butlíg.
GRANUJA. f. Ubas na nilalagas sa buwíg ‖ Butó nĝ bunĝa nĝ ubas. ‖ fam. Katipunan nĝ mĝa batang hampáslupà. ‖ m. fam. Batang hampáslupà; pilyo.
GRANULOSO, SA. adj. Butílbutíl.
GRASA. f. Tabâ; lináb.
GRATIFICACIÓN. f. Pabuyà; gantsngpalà; upa.
GRATIFICAR. v. a. Upahan; pabuyaan; gantihíngpalà. ‖ Pagbigyang loób.
GRATIS. adv. m. Waláng bayad.
GRATITUD. f. Gantíng loób; pagkilala nĝ utang na loób.
GRATO, TA. adj. Masaráp; kalugódlugód. ‖ Waláng bayad.
GRATUITO, TA. adj. Waláng bayad; bigáy.
GRATULAR. v. n. Pasalubungan nĝ batì ang isáng tao. ‖ v. r. Magalák; malugód.
GRAVAMEN. m. Pataw; pasanin. ‖ Buwís.
GRAVAR. v. a. Ipataw; ipapasán. ‖ Pabuwisán.
GRAVE. adj. Mabigát. ‖ Malakí; malubhâ. ‖ Waláng kibô. ‖ Mahirap gawín. ‖ Nakaaabala; nakagagalit.
GRAVEDAD. f. Bigát. ‖ Kawaláng kibô. ‖ Kalakiháng labis. ‖ fig. Kadakilaan; kabalagahan.

GRAVOSO, SA. adj. Mabigát. || Magugol; mahál
GREDA. f. Luad na magalás at mapute.
GREMIO. m. Kandungan. || Kapisanan. || Balangay.
GREÑA. f. Buhók na sabóg at guló.
GRESCA. f. Kaingayan; hiyawan. || Batág; away.
GREY. f. Kawan ng alagang hayop. || Kapisanan ng mga binyagang may sariling namumunò.
GRIETA. f. Biták; lahang. || Singáw sa bibíg.
GRIETADO, DA. adj. May biták
GRIETARSE. v. r. Magbiták; magkabiták.
GRIETOSO, SA. adj. Mabiták; bitákbiták.
GRILLETE. m. Pangáw sa paá ng mga bilanggô.
GRILLO. m. Kamaksì. || Sibol ng binhî kapág nagsisimulâ na ng pagtubò. || pl. Pangáw sa paá ng mga bilanggô.
GRIMA. f. Kawaláng lasa; sukal ng loób; sindák.
GRITAR. v. n. Sumigáw; humiyáw.
GRITERÍA. f. Sigawan; hiyawan.
GRITO. m. Sigáw; hiyáw.
GRITÓN, NA. adj. fam. Palasigáw; palahiyáw.
GROSERÍA. f. Kagaspangán ng asal; kawalán ng pitagan. || Kagaspangán; kawalán ng kinis. || Kamangmangán.
GROSERO, RA. adj. Magaspáng; waláng ayos. || Magaspáng na asal; bastós.
GROSOR. m. Kapál; lakí ng katawán.
GROSURA. f. Tabâ. || Pagkain ng lamang kati, laban sa pangingilin.
GRUESO, SA. adj. Makapál. || Malakí. || fig. Nauukol sa pag-iisip na masagal at malabò. || m. Kapál ng isáng bagay.
GRUMETE. m. Magdaragát na mababà ang tungkól.
GRUMO. m. Pamumuô ng butílbutíl ng isáng bagay na lusáw, gaya ng gatás at ibp.
GRUMOSO, SA. adj. Maraming pamumuô ng butílbutíl.
GRUÑIDO. m. Ngalngál ng baboy. || Angil ng aso at ibá pang hayop.
GRUÑIR. v. n. Ngumalngál ang baboy. || fig. Magpakita ng muhì at suklám sa paggawâ ng isáng bagay.
GRUPA. f. Gawíng pawitan ng kabayo.
GRUPO. m. Lipon; tumpók.
GRUTA. f. Yungíb.
GUACHAPEAR. v. a. Tampisawín ng mga paá ang tubig. || fig. y fam. Gawín ang isáng bagay ng padalosdalos. || v. n. Tumunóg ang kalang na bakal na maluwág ang pagkakapakô.
GUADAÑA. f. Lilik.
GUANTADA. f. Tampál.
GUANTE. m. Balot sá kamáy; guantes. || pl. Paragala; pabuyà.
GUAPO, PA. adj. fam. Masiglá; makisig; waláng takot. || Magandá.

GUARDA. com. Tagapagingat; tanod. || f. Pagbabantáy; pagiingat. || Pagtupád sa isáng utos, batás ó alituntunin.

GUARDABOSQUE. m. Tanod; gubàt.

GUARDACABRAS. com. Tagapagalagà ng kambíng.

GUARDACOSTAS. m *Mar.* Sa sakyángdagat na nagtatanod sa baybayin ng dagat.

GUARDADO, DA. p. p. ng Guardar. || adj. Malihim; naiingatan.

GUARDADOR, RA adj. y s. Nag iingat; nagtatanod. || Nanunupád sa kautusán ó batás. || Kuripot; matipíd.

GUARDAJOYAS. m. Ang tanod sa mga hiyás ng harì; || Poók na pinagtataguan ng mga hiyás ng harì.

GUARDAMONTE m. Tanod bundók.

GUARDAR. v, a. Ingatan; tanuran; bantayán. || Tumupád sa tungkulin. || Magtipíd. || v. r. Magingat. || Magpigil sa pagsasagawâ ng isáng bagay.

GUARDASOL. m. Payong.

GUARDIA. f. Pulutóng ng mga taong nagtatanod sa isáng tao ó poók. || Pagtatanggól pagbabantáy; pagaalagà; pagtatangkilik. || m. Kawal na nagtatanod.

GUARDIÁN, NA. m. y f. Taga pagingat ng isáng bagay.

GUARECER. v. a. Kupkupín; saklolohan ang isáng tao. || Ingatan ang isáng bagay. || v. r. Magkublí; magkanlóng.

GUARIDA. f. Yungíb na pinagtataguan ng mga hayop. || Kanlungan. || fig. Poók na tagpuan.

GUARNECER. v. a. Gayakán; palamutihan; damtán. || Kalupkupán

GUARNICIÓN. f. Palamuting inilalagáy sa damít. || Kalupkóp na gintò, pilak at ibá pa na pinagtatampukán ng mga batóng mahalagá. || Hukbóng nagtatanod sa isáng kastilyo, muóg at ibp. || pl Gurnasyón ng kabayo.

GUAYABA f. Bunga ng bayabas.

GUAYABAL. m. Bayabasán.

GUAYABO. m. *Bot.* Punò ng bayabas

GUBERNAMENTAL. adj. Nauukol sa pamahalaán ng isâng bayan.

GUBERNATIVO. VA. adj. Nauukol sa pamahalaan.

GUBIA. f. Lukób.

GUERRA. f. Pagbabaka; digmaan. || Pagkakagalít ng dalawá ó maraming tao. || fig. Pagkakagalít ng dalawáng tao. || *Guerra abierta* Paglalamas. || *Guerra civil.* Pagbabaka ng mga mamamayán sa isáng bansâ.

GUERREADOR, RA. adj. y s. Mangdidigmâ.

GUERREAR. v. n. Dumigmâ; bumaka. || fig. Lumaban; sumalungát.

GUERRERO, RA. adj. Nauuko sa digmâ. || Dum digmâ. || Mahilig sa digmâ. || m. Kawal

GUÍA. com. Patnubay. || fig. Ta gapagturò.

GUIAR. v. a. Patnubayan; patnugutan; iturò ang daán. || Pañgasiwaan ang isáng tao sa pañgañgalakal. || Paturò; padalá sa kapuwà.

GUILLOTINA. f. Makinang ginagamit sa Francia sa pagpugot ng̃ ulo ng̃ mga salarin. || Pamu tol ng̃ papel.

GUILLOTINAR. v. a. Pugutan ng̃ ulo.

GUINCHAR. v. a. Sundutín.

GUINDAR. v. a. Iakyát ang isáng bagay sa mataás at isabit doón. || fam. Bitayin

GUIÑADA. f. Pagkindát. || *Mar.* Pagpaling ng̃ daóng sa magkabikabiláng panig sa masamáng pagpapalakad.

GUIÑAR. v. a. Kumindát. || *Mar.* Papaling̃in ang daóng sa magkabikabiláng panig.

GUIÑO. m. Kindát.

GUIÓN. m. Krus na ipinang̃ung̃una sa prusisiyón. || Watawat. || fig. Ang nang̃ung̃una, pumapatnubay sa ibá. || *Gram.* Maiklíng guhit na pahaláng na inilalagáy sa hulí ng̃ talatà kapág ang salitá'y hindî nagkakasiyá at sinusundán ng̃ kapupunán sa kasunód na talatà.

GUIRIGAY. m. fam. Salitáng malabò at waláng kawawaan.

GUIRNALDA. f. Putong na bulaklák, mg̃a damó ó sang̃á.

GUISADO. m. Ginisá.

GUISAR. v. a. Maggisá; igisá. || fig. Iayos; husayin.

GULA. f. Kayamuan sa pagkain at paginóm.

GULOSO, SA. adj. y s. Waláng habas; matakaw.

GURDO, DA. adj. Hang̃ál; tang̃á.

GUSANIENTO, TA. adj. May uod; inuuod.

GUSANO. m. Uod. || fig. Taong mahinhín at alimura.

GUSANOSO, SA. adj. Inuuod. || fig. Bulók.

GUSTAR. v. a. Lasahin; namnamín; lasapín. || v. n. Magalák; malugód. || Magnasà; magustuhán; maibigan.

GUSTO. m. Panglasa; pangnamnám. || Lasang tagláy ng̃ mg̃a bagay || Lugód; galák. || Kagustuhan; pagkaibig.

GUSTOSO, SA. adj. Masaráp. || Nakalulugód; kaligaligaya.

GUTURAL. adj. Nauukol sa lalamunan.

GUZMAN. m. Kawal na marilág.

GUZMANADA. f. Libák; uyám; dayà.

H

H. f. Ikasiyám na titik ng̃ abakadáng kastilà at ikapitó sa kaniyáng mg̃a consonante.

HABA. f. Patanì.

HABANERO, RA. adj. y s. Tagá Habana.

HABAR. m. Patanián.

HABEAS CORPUS. m, Karapatán ng̃ lahát ng̃ mamamayáng napipilt na litisin ng̃ hukóm sa lalong madalíng panahón upang makilala kung maysala ó walâ at nang makalayà; karapatáng makalayà ng̃ sinomán.

HABER v. a. Magkaroón. || Mahuli ang isáng tao ó bagay; masumpung̃án. || v. impers. Mangyari; magkataón; may. || v. r. Magpakahusay ó magpakasamâ. || m. Pahám sa mg̃á hudyó. || m. pl. Kayamanan.

HÁBIL. adj. May kakayahán; sanáy; bihasa. || *For*. May kaya sa isáng bagay.

HABILIDAD. f. Kakayahán; kasanayán. || Kasanayán sa paggawâ ng̃ isáng bagay.

HABILIDOSO, SA. adj. Sanáy; bihasa.

HABILITACIÓN. f. Pagbibigáy pahintulot sa pagsasagawâ ng̃ isáng bagay. || Kakayahán.

HABILITAR. v. a. Bigyáng pahintulot sa pagsasagawâ ng̃ isáng bagay. || Bigyáng puhunan ang isáng tao upang makapang̃alakal sa sarili. || Ipaghandâ ng̃ mg̃a kailang̃an sa paglalakbáy.

HABITABLE. adj. Matitirahán; mapamamahayan.

HABITACIÓN, f. Tahanan; bahay. || Silíd ng̃ bahay. || Pagtahán.

HABITANTE. p a. ng̃ Habitar. Tumatahán. || m Ang mamamayán.

HABITAR v a. Tumirá; tumahán sa isáng poók ó bahay.

HÁBITO. m. Kasuutan ng̃ bawa't tao sangayon sa kaniyáng kalagayan, tungkulin at ibp. || Kaugalian; pinagkamihasahan. || pl. Damít ng̃ parì.

HABITUAL. adj. Pinagkamihasahan; kinagawián.

HABITUALIDAD. f. Kinagawián; kinahiratihan.

HABITUAR. v. a. Igawî; hiratihin; pamihasahin. || v. r. Magawî; mahiratì; mamihasa.

HABLA. f. Pagsasalitâ. || Wikà; salitâ.

HABLADOR, RA. adj. y s. Masalitâ; daldál.

HABLADURÍA. f. Salitáng waláng kasaysayan.

HABLAR. v. n. Magsalitâ; mang̃usap; magbadyá || v. rec. Magusapan; magsalitaan.

HABLILLA. f. Usapusapan; bulungbulung̃an.

HABLISTA. com. Ang magalíng at mahusay mang̃usap.

HACEDERO, RA. adj. Magagawâ; madalíng gawín.

HACEDOR, RA. adj. y s. Gumagawâ; lumikhâ || m. Tagapang̃asiwâ.

HACENDADO, DA. p. p. ng̃ Hacendar || adj y s. May kayamanang lupà.

HACENDAR. v. a. Bigyán ng̃ kayamanang lupà ang isáng tao.|| v. r. Bumilí ng̃ kayamanang lupà upang tahanán.

HACENDERO, RA. adj. Masikap sa ikalalakí ng̃ kayamanang bahay at lupà.

HACENDISTA. m. Ang maalam sa pang̃ang̃asiwà ng̃ kayamanang bayan

HACENDOSO, SA. adj. Masipag at maayos sa mg̃a gawaing bahay.

HACER v. a. Gumawâ. || Yumarì; itatag ang isáng bagay. || fig. Umisip. || Magkasiyá; maglulan. || Maghandâ; magayos. || Makapagbigáy. || v r. Lumakí; magdagdág || Magulì; magbago. || v. impers. Magdanas; mangyari.

HACIA. prep. Dako; sa gawî.

HACIENDA. f. Lupang pinagsasakahan || Kayamanan; pagaarì. || pl. Mg̃a gawain sa bahay.

HACINA. f. Mandalâ. || fig. Buntón; timbón.

HACINAR. v. a. Imandalâ; ibuntón; isalansán.

HACHA f. Kandilang malakí. || Palakól. || Sayáw kastilà nang unang dako.

HACHEAR. v. a. Palakulín. || v. n. Hampasín ng̃ palakól.

HACHERO. m. Tirikan ng̃ kandilà. || Mamamalakól.

HALAGAR. v. a. Amuamuín; suyuin || Hibuan. || fig. Bigyáng lugód.

HALAGO. m. Pagamô; pagsuyò. || fig. Bagay na nakalulugód.

HALAGÜEÑO, ÑA. adj. Nakaaamukî || Humihibò. || Nakahahalina.

HÁLITO. m. Hiningá. || Sing̃áw ng̃ isáng bagay. || poét. Hihip na banayad ng̃ hang̃in.

HALLAR, v. a. Masumpungán; mapulot. || Tuklasín. || Tingnán; matyagán. || Siyasatin. || Kilalanin; unawain. || v. r. Makaharáp; nasa

HALLAZGO. m. Pagkatagpô; pagkasumpóng; pagkapulot. || Bagay na napulot.

HAMACA. f. Duyan; aluyan.

HAMAQUERO. m. Manggagawà ng̃ duyan. || Mamamasan ng̃ duyang may lulang tao.

HAMBRE. f. Gutom. || Kasalatán sa ani. || fig. Pagnanasang mapilí sa isáng bagay. || *Hambre canina* Karamdamang tinatagláy ng̃ isáng tao na sabík sa pagkain, ng̃uni't hindî makakain. || fig. Kadayukdukán.

HAMBREAR. v. a. Gutumin; dayukdukín. || v. n. Magutom; madayukdók.

HAMBRIENTO, TA. adj. y s. Gutóm; dayukdók. || fig. Nagnanais.

HAMBRÓN, NA. adj. y s. fam. Gutóm na gutóm; palakadlakad sa paghanap ng̃ makakain.

HARAGÁN, NA. adj. y s. Alisagâ; batugan.

HARAGANEAR. v. n. Magpalaboylaboy; magpakabatugan.

HARAGANERÍA. f. Kaalisagaan; katamaran.

HARAPIENTO, TA. adj. Gulagulanít ang pananamít.

HARAPO. m. Gulanít na damít.

HARAPOSO, SA. adj. Gulagulanít; sirasiráng damít.

HARINA. f. Pinulbós na trigo; harena.

HARINADO. m. Harenang nilunaw sa tubig.

HARINERO, RA. adj. Nauukol sa harena. || m. Mang̃ang̃alakal ng̃ harena || Poók na pinagiimbakán ng̃ harena.

HARINOSO, SA. adj. Maharena. || Parang harena.

HARNERO. m. Bitháy.

HARÓN, NA. adj. Tamád; batugan. || Ayaw magtrabaho.

HARTAR. v. a. Busugín; bundatín. || fig. Bigyáng kasiyahán. || fig. Yamutín; pagurin || v r. Mabusóg; mabundát. || fig. Masiyahán. || fig. Mayamót; mapagod.

HARTAZGO. m. Kabundatán sa pagkain at paginóm ng̃ labis.

HARTO, TA. p. p. irreg. ng̃ Hartar. || adj. Malabis; sapát.

HARTURA. f. Kabusugáng labis; kasandatán. || Kasaganaan. || fig. Pagkakamít ng̃ buóng kasiyahang loób ng̃ isáng nasà ó pita.

HASTA. prep. Hanggán.

HASTIAR. v. a. Yamutín; muhiín || v. r. Mayamót; mamuhî.

HASTÍO. m. Pagkasuyà sa pagkain. || fig. Yamót; muhî.

HAZ. m. Bigkís. || Hukbóng maayos ang hanáy. || f. Mukhâ || Kariyagán ng̃ damít ó tela.

HAZAÑA. f. Kabayanihang gawâ.

HAZMERREIR. com. fam. Taong aliwan ng̃ kapuwà.

HEBILLA. f. Hibilya.

HEBRA. f. Hiblá. || pl. poét. Mga bubók.

HECATOMBE. f. Patayan.

HECTÁREA. f. Sukat na may isáng daáng area.

HECTOGRAMO. m. Sukat na may isáng daáng gramo.

HECTOLITRO. m. Sukat na may isáng daáng litro.

HECTÓMETRO m. Sukat na may isáng daáng metro.

HECHICERÍA. f. Panggagaway.

HECHICERO, RA. adj. y s. Manggagaway; mangkukulam. || fig. Mapamihag; mapangakit.

HECHIZAR. v. a. Kulamin. || || fig. Akitin; bihagin ang damdamin.

HECHIZO, ZA. adj. Kunwarì. || Tanggalin; buhatín. || m. Kulam; gaway. || fig. Taong mapangakit sa damdamin ng̃ ibá.

HECHO, CHA. p. p. irreg. ng̃ Hacer. || adj. Yarì; ganáp. || Pangyayari. || m. Gawâ

HECHURA. f Paggawâ. || Kinapál. || Kayarian. || Anyô; bikas

HEDENTINA. f. Bahong umaalingasaw. || Poók na mabahò.

HEDER. v. n. Bumahò. || fig Pagalitin; pagurin; yamutín.

HEDIONDEZ. f. Kabahuan; bahò.

HEDIONDO, DA. adj. Mabahò. || fig. Nakayayamót; nakagagalit. || Marumí at nakasusuklám; salaulà.

HEDOR. m. Bahò na karaniwang nagmumulâ sa mg̃a bagay na nabubulók.

HELABLE. adj. Mapamumuô sa lamíg; mapagyeyelo.

HELADA. f. Pamumuô ng̃ tubig sa lamíg; pagiiyelo.

HELADIZO, ZA. adj. Madalíng mamuô sa lamíg.

HELADO, DA. p. p. ng̃ Helar. || adj. Napakalamíg. || fig. Hindî magkamayaw; tigíl; natilihan. || m Inumín ó pagkaing malamíg. || Surbetes.

HELAR. v. a. Pamuuín; patigasín sa lamíg. || fig. Guluhín ang loób ng̃ isáng tao. || fig. Panghinain ang loób; panglamigín ang loób; takutin. || v. r. Mamuô sa lamíg. || v. r. Manglamíg ang isáng tao ó bagay.

HÉLICE f. Pakawáy.

HEMATOSO, SA adj. Nauukol sa dugô.

HEMBRA. f. Hayop na babae. || fig. Hulmahan. || Buntót ng̃ kabayong madalang ang balahibo. || Babae.

HEMISFERIO m. *Geom.* Kalahatì ng̃ isáng kabilugan.

HEMORRAGIA. f. Paglabás ng̃ dugô sa alinmáng bahagi ng̃ katawán.

HEMORROIDE. f. Almuranas.

HENCHIDURA. f. Pagpapapintóg; pagpintóg.

HENCHIMIENTO. m. Pagpapapintóg; pagpintóg.

HENCHIR. v. a. Punuín; pamintugín. || v. r. Mamintóg.

HENDEDOR, RA. adj. Nagpapabiták; nagpapalahang.

HENDEDURA. f. Lahang; biták; lama'.
HENDER. v. a. Palahangin; pag lamatin; pagbitakín. ‖ fig. Hawiin ang kakapalán ng̃ tao upang magkaroón ng̃ daán. ‖ v. r. Lumahang; maglamat; magbiták.
HENDIBLE. adj. Mapaglalahang; mapagbibiták; mapaglalamat.
HENDIDURA. f. Lahang; biták; lamat.
HENDIMIENTO. m. Paglahang; pagkabiták.
HEÑIR. v. a. Lamasin ng̃ kamáy ang masang tinapay. ‖ fig. Ha wanin ang sagabal.
HERALDO. m. Harì ng̃ mg̃a sandata.
HERBÁCEO, A. adj. May uring damó.
HERBAJE. m. Damuhán. ‖ Bayad na sinising̃íl sa pagpapakain ng̃ mg̃a alagang hayop sa isáng damuhán.
HERBAZAL. m, Damuhán.
HERBECER. v. n. Magsimuláng tumubò ang damó.
HERBÍVORO, RA. adj. Nauukol sa hayop na kumakain ng̃ damó.
HERBOLARIO, RIA. adj. y s. fig. y fam. Mangmáng; masagal ang isip; lukúlukó. ‖ m. Ang nanggagamót sa pamamagitan ng̃ mg̃a damódamó.
HEREDAD. f. Bukiran. ‖ Kayamanang lupà.
HEREDAR. v. a. Magmana. ‖ Pamanahan ‖ Makamana.
HEREDERO, RA. adj. y s. Mag mamana. ‖ Nakamana ng̃ hilig at ugalì ng̃ magulang.
HEREDITARIO, RIA. adj. Nauukol sa mana ó nagmamana. ‖ fig. Nauukol sa mg̃a hilig, sakít at gawíng minamana ng̃ anák sa magulang.
HEREJE. com. Binyagang namamalî sa pananampalataya. ‖ adj. fig. y fam. Walánghiyâ; tampalasan; pang̃ahás.
HEREJÍA. f. Kamalian sa pananampalataya. ‖ fig. Salitáng lumalait sa kapuwà.
HERENCIA. f. Mana. ‖ Kayamanang minana.
HERIDA. f. Sugat.
HERIDO, DA. adj. May sugat; nasugatan.
HERIDOR, RA. adj. Sumusugat.
HERIMIENTO. m, Panunugat.
HERIR. v. a. Manugat; sumugat. ‖ Tumampalasan; bumugbóg. ‖ fig. Sumugat ng̃ damdamin; umalimura; dumustâ. ‖ v. r. Masugatan.
HERMAFRODITA. adj. Binabaé.
HERMANAR. v, a. Pagkapatirín; paglapitín ang loób; pagisahín. ‖ Kapatirín. ‖ v. r. Magkalapít ang loób; magkaisá; magkapatiran.
HERMANDAD. f. Pagkakapatiran. ‖ fig. Pagkikilalang matalik. ‖ fig. Pagkakaisá ng̃ dalawáng bagay.
HERMANO, NA. m. y f. Kapatíd ‖ Manong ó manang. ‖ *Medio Hermano*. Kapatíd sa hulí ó sa una.
HERMÉTICO, CA. adj. Lapat; waláng puang.

HERMOSEADOR, RA. adj. y s. Nagpapaganda.
HERMOSEAR. v. a. Pagandahín; painamin. || v. r. Gumandá; uminam.
HERMOSEO. m. Pagpapagandá. || Kagandahan; kariktán.
HERMOSO, SA. adj. Magandá; marikít. || Aliwalas at tahimik.
HERMOSURA. f. Kagandahan; kariktán.
HERNIA f. Luslós.
HERNIOSO, SA. adj. y s. Nilulusluslusán.
HÉROE. m. Bayani; magiting.
HEROICIDAD. f. Kabayanihan; kagitingan.
HERÓICO, CA. adj. Bayani; magiting.
HEROINA. f. Bayaning babae.
HEROISMO. m. Kabayanihan; kagitingan.
HERPE. amb. Buni.
HERPÉTICO, CA. adj. y s. Nauukol sa buni. || Bunihin.
HERRADURA. f. Bakal ng kabayo.
HERRAMIENTA. f. Kasangkapang bakal na ginagamit ng mga anluwagi. || fig. y fam. Mga ngipin
HERRAR. v. a. Magbakal ng paá ng kabayo. || Kalupkupán ng bakal ang isáng bagay.
HERRERÍA. f. Pagbababakal. || Bakalán; pandayan.
HERRERO. m. Magbababakál; pandáy.
HERRÍN. m. Kalawang.
HERRUMBRAR. v. a. Pagkulayin ó maglasang kalawang ang isáng bagay. || v. r. Magkulay ó maglasang kalawang ang isáng bagay.
HERRUMBRE f. Kalawang. || Paglalasang bakal ng isáng bagay, gaya ng tubig at ibá pa.
HERRUMBROSO, SA. adj. Kalawangín; may kalawang.
HERVENTAR. v. a. Pakuluán.
HERVIDERO. m. Kulô; sulák ng tubig na kumukulô.
HERVIR. v. n. Kumulô. || Umalon ang dagat na mabuti. || fig. Sumilakbó ang damdamin.
HERVOR. m. Pagkulô. || fig. Silakbó; kainitan ng damdamin.
HERVOROSO, SA. adj. Masilakbó; mapusók; masiglá.
HETEROGENEIDAD. f. Pagkakahalò ng mga bagay na magkakaibáng urì.
HETEROGÉNEO, A. adj. Magkahalò ang mga bagay na magkakaibá ang urì.
HÉTICO, CA. adj. y s. Natutuyô; tisikó. || fig. Payát na payát.
HEZ. f. Latak; tining. || fig. Ang lalong hamak at alipustâ. || pl. Dumí; tai.
HIDALGO, GA. m. y f. Taong may pagkadugóng mahál; maginoó. || adj. Nauukol sa dugóng mahál. || fig. Nauukol sa taong may magandáng loób at mahál na asal.
HIDALGUÍA. f. Kamahalang dugô; pagkamaginoó. || fig. Kágandahang loób; kamahalang asal.

HIDRÁULICA. f. Bahagí ng̃ mekanika na pinagaaralan ng̃ pagkakatimbáng at galáw ng̃ sing̃áw ng̃ tubig. ‖ Kaparaanan sa pagpapatakbó, pagpigil at pagpapaakyát ng̃ tubig.

HIDROGRAFÍA. f. Bahagi ng̃ *geografia fisica* na tumutukoy sa pagsasalaysáy ng̃ mg̃a dagat at ng̃ mg̃a agos ng̃ tubig.

HIDROPATÍA f. *Med* Paraán ng̃ paggamót sa pamamagitan ng̃ tubig.

HIDROPESIA. f Pamamanás.

HIEL. f. Apdó. ‖ fig. Kapaitan; kasaklapán. ‖ pl. fig. Mg̃a kasawiang palad; mg̃a sukal ng̃ loób.

HIELO, m. Yelo ‖ Pamumuô ng̃ tubig sa lamig. ‖ fig. Panglalamíg ng̃ damdamin. ‖ fig. Pag kabiglâ ng̃ loób.

HIERBA. f. Damó.

HIERRO. m Bakal. ‖ Hero ng̃ bakal na nagbabagang inialagáy sa mg̃a alipin, salarín at mg̃a hayop. ‖ fig. Sandata; kasangkapang patalím.

HÍGADO. m. Atáy. ‖ fig Lakás ng̃ loób; katapang̃an.

HIGIENE. f. Kalinisan upang maligtás sa karamdaman.

HIGIÉNICO CA. adj. Nauukol sa kalinisan ó ihiene

HIGRÓMETRO. m. Kasangkapang ginagamit sa pagkilala ng̃ lamíg ng̃ panahón.

HIJASTRO, TRA m. y f. Pamangkín sa pakinabang.

HIJO, JA. m. y f. Anák. ‖ fig. Ang taong katutubò sa isáng bayan ó bansâ. ‖ fig. Ang alinmáng bung̃a ng̃ isip ó kathâ. ‖ m. Suwí; usbóng. ‖ *Hijo adoptivo* Anákanakan ‖ *Hijo bastardo* Anák sa kalunyâ. ‖ *Hijo de Dios*. Diyos anák. ‖ *Hijo legitimo*. Anák na tunay. ‖ *Hijo unigenito*. Anák na bugtóng.

HILACHA. f. Himulmól; hilatsá

HILACHOSO, SA. adj. Mahimulmol

HILADA. f. Hanáy.

HILADIZO, ZA. adj. Magagawáng sinulid

HILADOR, RA. m. y f. Magsisinulíd.

HILANDERÍA. f. Pagsisinulid. ‖ Pagawaan ng̃ sinulid.

HILANDERO, RA. m. y f. Magsisinulíd. ‖ m. Poók na pinaggagawaán ng̃ sinulid.

HILAR. v. a. Gawíng sinulid. ‖ fig Kuruin.

HILERA. f. Hanáy

HILO. m. Sinulid. ‖ fig. Paták na maliliít ng̃ tubig. ‖ fig. Pagkakasunúdsunúd ng̃ talumpati, paguusap at ibp.

HILVÁN. m. Tutós; hilbana.

HILVANAR. v. a. Magtutós; maghilbana. ‖ fig. y fam. Magdalosdalos sa paggawâ.

HIMENEO m. Pagiisángpalad; kasalan.

HIMNO m. Awit sa pagpupuri sa Diyos, mahál na Birhen ó mg̃a Santo.

HINCADURA. f. Pagpapakò ó pagtitirik ng̃ isáng bagay.

HINCAPIÉ. m. Pagtutukod ng̃ paá upang tumatág. ‖ fig. Pagpipilit.
HINCAR. v. a. Itirik. ‖ Itukod.
HINCHA. f. Poót; galit.
HINCHADO, DA. p. p. Hinchar. ‖ adj. fig. Mayabang; palalò.
HINCHAR. v. a. Pamintugín; pamagaín. ‖ fig. Palakihín ang tubig sa ilog ó sapà. ‖ v. r. Mamintóg. ‖ v. r. fig. Lumakí ang tubig sa ilog ó sapà. ‖ v. r. Mamagâ ang isáng bahagi ng̃ katawán dahil sa sugat ó bugbóg. ‖ v. r. fig. Magyabáng; magpalalò.
HINCHAZÓN. f. Pamamagâ. ‖ fig. Kayabang̃an; kapalaluan.
HIPAR. v. n. Magsinók. ‖ Huming̃al ang mg̃a aso kapag hu mahabol ng̃ hayop. ‖ Mapagod sa karamihan ng̃ gawâ.
HIPÉRBATON. m. *Gram*. Pagpapalit ng̃ hanáy ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap sa isáng kawikaan.
HÍPICO, CA. adj. Nauukól sa kabayo.
HIPNOTIZAR. v. a. Patulugin sa pamamagitan ng̃ kaparaanan.
HIPO. m. Sinók. ‖ fig. Pagnanais; pitang mahigpít sa isáng bagay. ‖ fig. Poót; galit.
HIPOCRESÍA. f. Pagpapakunwarî; pagbabanálbanalan.
HIPÓCRITA. adj y s. Mapagpakunwarî; mapagbanálbanalan.
HIPODÉRMICO, CA. adj. Sa ilalim ng̃ balát.
HIPÓDROMO. m. Patakbuhan ng̃ kabayo.
HIPOSO, SA. adj. Sinukin; may sinók.
HIPOTECA. f. Sanglâ sa ikatutupád ng̃ pagbabayad sa isáng utang.
HIPOTECABLE. adj. Maisasanglâ.
HIPOTECAR. v. a. Isánglâ ang lupà ó bahay dahil sa pagkakautang.
HIPOTECARIO, RIA. adj. Nauukol sa pagsasanglâ ng̃ lupà ó bagay.
HIPÓTESIS. f. Palagáy.
HISOPO. m. Pangwisík ng̃ tubig na binasbasán.
HISPANIZAR. v. a. Kastilain.
HISPANO, NA. adj. Kastilà.
HISPANÓFILO, LA. adj. y s. Mahilig sa pagaaral ng̃ wikang kastilà.
HÍSPIDO, DA. adj. Magaspáng at matigás ang buhók.
HISTÉRICO, CA. adj. Nauukol sa bahay-batà. ‖ May sakít na pagkalibát ng̃ isip.
HISTORIA. f. Aklát ng̃ buhay; kasaysayan. ‖ fig. Salitang nauukol sa isáng pangyayari. ‖ fig. Kasaysayang dî tutoó; kuwento.
HISTORIAL. adj. Nauukol sa aklát ng̃ buhay.
HISTORIAR. v. a. Salitín ó sulatin ang aklát ng̃ buhay ng̃ kapuwà; saysayín ang mg̃a pangyayaring nakaraán.
HISTÓRICO, CA adj. Nauukol sa aklát ng̃ buhay ó kasaysayan.
HISTORIETA. f. Maiklíng aklát ng̃ buhay ó kasaysayan. ‖ Salitáng dî tutoó; kuwento.

HITO, TA. adj. Karatig; kalapít. || fig. Gawíng pinatatamaan ng̃ ting̃ín ó tinutuunán ng̃ tudlâ. || *Mirar de hito en hito*. Ipakò ang ting̃ín sa isáng bagay; titigan ng̃ matá.

HOCICADA. f. Dunggól ng̃ ng̃usò ng̃ hayop; sungkál.

HOCICAR. v. a. Sungkalín ang lupà ng̃ ng̃usò ng̃ hayop. || v. n. Masung̃aban; mababag ang ng̃usò sa lupà, padér ó pintô.

HOCICO. m. Ng̃usò ng̃ iláng hayop. || Bibíg ng̃ tao na makapál ang ng̃uso't labì. || fig. y fam. Mukhâ. || fig. y fam. Kilos na nagpapakilala ng̃ galit ó sukal ng loób; pagng̃usò.

HOCICUDO, DA. adj. Ng̃usuán.

HOCIQUEAR. v. a. Hagkán. || v. n. Humalík.

HOGAÑO. adv. t. fam. Sa taóng itó.

HOGAR. m. Kusinaán. || Sigâ. || fig. Tahanan.

HOGUERA. f. Sigâ.

HOJA. f. Dahon. || Talulot ng̃ bulaklák. || Dahon ng̃ mg̃a aklát. || Talím ng̃ sandata. || Bawa't panig ng̃ pintuan, bintanà, tabing at ibp.

HOJALATA. f. Latang manipís.

HOJALATERÍA. f. Pagawaan ng̃ mg̃a lata. || Pagawaan ng̃ mg̃a bagay na yaring lata. || Tindahan ng̃ mg̃a lata.

HOJALATERO. m. Manggagawà ng̃ mg̃a bagay na yaring lata.

HOJARASCA. f. Mg̃a dahong lugás sa punò. || Kalaguang labis ng̃ mg̃a punungkahoy. || Bagay na waláng kabuluhán.

HOJEAR. v. a. Buklatín ang mg̃a dahon ng̃ isáng aklát.

HOJOSO, SA. adj. Madahon.

HOJUDO, DA. ad.. Madahon.

HOLGADO, DA. p. p. ng̃ Holgar. || adj. Waláng ginagawâ. || fig. Maluag sa kabuhayan; nakaririwasâ.

HOLGANZA. f. Pagpapahing̃á. || Katamaran. || Tuwâ; galák; pagliliwalíw.

HOLGAR. v. n. Magpahing̃á; maghintô sa paggawâ. || Huwág gumawâ. || Magalíw.

HOLGAZÁN, NA. adj. y s. Tamád; alisagâ.

HOLGAZANEAR. v. n. Maghampáslupà; magpagayóngayón.

HOLGAZANERÍA. f. Katamaran; paghahampáslupà.

HOLGORIO. m. fam. Pagkakatuwâ; pagsasayá.

HOLGURA. f. Pagkakatuwâ; pagliliwalíw ng̃ maraming tao.

HOLOCAUSTO. m. Paghahaing ginagawâ ng̃ mg̃a israelita na sinusunog ang hain sa apóy. || fig. Pagpapakahirap.

HOLLADURA. f. Pagyapak; pagyundák.

HOLLAR. v. a. Yapakan; yundakín. || fig. Alimurahin; hamakin; alipustaín.

HOLLEJO. m. Balát na manipís ng̃ bung̃ang kahoy.

HOLLÍN. m. Agiw.

HOLLINIENTO, TA. adj. Maagiw.

HOMBRACHO. m. Lalaking matabâ at malakás.
HOMBRE. m. Tao. || Lalaki. || Ang nasa hustúng gulang.
HOMBRO. m. Balikat. || *A hombro*. m. adv. Pasán.
HOMBRUNO, NA. adj. fam. Babaing nahahawig sa lalaki ang pangangatawán at kilos.
HOMENAJE. m. Panunumpâ ng̃ hayág sa pagtatapát sa harì ó pang̃inoón. || fig. Pagalang; pagpipitagan sa isáng tao.
HOMICIDA. adj. y s. Nakamatáy ng̃ kapuwà.
HOMICIDIO. m. Pagpatáy ng̃ kapuwà.
HOMILIA. f. Aral sa pananampalataya.
HOMOGENEIDAD. f. Pagkakapareho ng̃ urì.
HOMOGÉNEO, A. adj. Nauukol sa kaisáng urì; magkamukhâ.
HONDA. f. Paniradór ng̃ bató.
HONDO, DA. adj. Malalim. || Nauukol sa bahagi ng̃ lupang mababà. || m. Ang bahaging mababà ng̃ isáng bagay na hungkág ó malukóng.
HONDURA. f. Kalaliman ng̃ isáng bagay.
HONESTIDAD. f. Kahinhinán ng̃ kilos at pananalitâ ng̃ isáng tao. || Kalinisang asal. || Kabaitan; kakinisan ng̃ kilos.
HONESTO, TA. adj. Mahinhín; malinis na asal. || Makatuwirán. || May puri; marang̃ál.
HONGO. m. *Bot.* Kabutí.
HONOR. m. Puri. || Karang̃alan. || Karapatán; tungkulin. || pl. Kapurihán.
HONORABLE. adj. Karapatdapat purihin; kagalanggalang.
HONORARIO, RIA. adj. Nagpaparang̃ál. || m. Upa ó sahod.
HONORÍFICO, CA. adj. Nagpaparang̃ál.
HONRA. f. Pitagan. || Kabantugan; kapurihán. || Puri, kalinisan at hinhín ng̃ mg̃a babae. || pl. Misang patungkól sa kaluluwá ng̃ mg̃a patáy.
HONRADEZ. f. Karang̃alan; kapurihán.
HONRADO, DA. p. p. ng̃ Honrar. || adj. May puri; may dang̃ál.
HONRAR. v. a. Pagpitaganan; igalang ang isáng tao. || Papurihan; parang̃alán. || v. r. Ikarang̃ál; ipagkapuri.
HONROSO, SA. adj. Nagbibigáy puri at kamahalan. || Kapuripuri.
HORA. f. Oras. || Panahóng tiyák ng̃ isáng bagay.
HORADACIÓN. f. Pagbutas.
HORADAR. v. a. Butasan ang isáng bagay ng̃ tagusan.
HORARIO, RIA. adj. Nauukol sa oras. || m. Ang panurò ng̃ oras sa relós. || Relós.
HORCA. f. Bibitayán.
HORCAJADAS. (A) m. adv. Pabisaklát na sakáy sa kabayo.
HORIZONTAL. adj. Pahigâ; pahilíg.
HORIZONTE. m. Karurukan.
HORMA. f. Hulmahan.

HORMERO. m. Manggagawà ng̃ hulmahan.
HORMIGA. f. Langgám.
HORMIGÓN. m. Batóng maliliít; urnigón.
HORMIGOSO, SA. adj. Nauukol sa mg̃a langgám. || Malanggám.
HORMIGUEAR. v. n. Makaramdám sa katawán ng̃ parang gapang ng̃ mg̃a langgám. || fig. Magkawangkawan.
HORMIGUEO. m. Pagkaramdám sa katawán ng̃ parang gapang ng̃ mg̃a langgám. || fig. Pagkakawangkawan.
HORMIGUERO. m. Pugad ng̃ langgám. || fig. Poók na pinagkakatipunan ng̃ maraming tao.
HORNO. m. Hurnuhan.
HORQUILLA. f. Ipit; sabitán.
HORRENDO, DA. adj. Kakilakilabot; katakottakot.
HORREO. m. Bang̃án ng̃ palay, mais at ibp.
HORRIBLE. adj. Kakilakilabot.
HORRIPILACIÓN. f. Paninindíg ng̃ buhók.
HORRIPILAR. v. a. Papanindigín ang buhók. || Makapang̃ilabot. || v. r. Manindíg ó mang̃alisag ang buhók. || v. r. Kilabutan sa takot.
HORRIPILATIVO, VA. adj. Nakapang̃ing̃ilabot; nakapang̃ang̃alisag ng̃ buhók.
HORRÍSONO, NA. adj. Nakapang̃ing̃ilabot na tunóg.
HORROR. m, Pang̃ing̃ilabot; takot.
HORRORIZAR. v, a. Makapang̃ilabot. || v. r. Mang̃ilabot; matakot.
HORROROSO, SA. adj. Nakakikilabot. || fig. Napakapang̃it.
HORTALIZA. f, Halamang mg̃a gulay.
HORTELANA. f, Asawa ng̃ maghahalamán.
HORTELANO, NA. adj. Nauukol sa halamanán. || Maggugulày; maghahalamán.
HORTICULTURA. f. Pagtataním ng̃ mg̃a halamang gulay.
HOSPEDAJE. m. Pagpapatuloy. || Bayad sa panunuluyan.
HOSPEDAR. v. a. Patuluyin sa bahay. || v. r. Tumuloy; manuluyan.
HOSPEDERÍA. f. Tuluyáng bahay.
HOSPEDERO, RA. m. y f. Nagpapatuloy; nagpapasunò.
HOSPICIO. m. Bahay ampunan sa mg̃a dukhâ.
HOSPITAL m. Pagamutan. || Bahay ampunan sa mg̃a dukhâ.
HOSPITALARIO, RIA. adj. Umaampón; kumakaling̃à; nagpapatuloy.
HOSPITALIDAD. f. Pagaampón at pagpapatuloy sa kapuwà. || Pagtirá ng̃ mg̃a maysakít sa pagamutan.
HOSTERÍA. f. Bahay patuluyang may pagkain.
HOSTIGAR. v. a. Paluin; hampasín ng̃ latikó. || fig. Duhagihin; aglahiin.
HOSTIL. adj. Kaaway; kalaban.

HOSTILIDAD. f. Pagkakaalí || Pagdigmâ sa isáng bayan, hukbó ó mğa kawal. || *Romper las hostilidades.* frs. *Mil* Dumigmâ.
HOSTILIZAR. v. a. Gumawâ ng kapangğanyayaan sa mğa kaaway.
HOY. adv. t Ngğayón. || Sa kasalukuyan. || *De hoy en adelante* m. adv. Magmulâ ngayón.
HOYA. f. Lu ák; hukay na malakí sa lupà. || Libingğan.
HOYO. m. Yungíb; lunggâ. || Hukay. || Libingğan
HOYOSO, SA. adj Maraming hukay; malubák.
HOZ. f. L lik; panggapas.
HOZADERO. m. Poók na pinagsusungkalán ng mğa baboy.
HOZADURA. f. Hukay na gawâ ng sungkál ng baboy ó ibáng hayop.
HOZAR. v. a. Sungkalín ang lupà ng ngusò ng baboy at ibá pang hayop.
HUECO, CA. adj. Hungkág; waláng lamán ang loób. || f g. Mayabang; hambóg. || Mahagong na tunóg. || m. Pagitan ng panahón; puang.
HUELGA. f. Panahóng waláng gawâ ang isáng tao. || Aklasan. || Pagliliwalíw sa parang ó poók na kaayaaya.
HUELGO. m. Hiningá. || Pagitan; puang.
HUELGIUSTA. com. Ang umaklás sa pagawaan.
HUELLA. f. Bakás ng paá ng tao ó hayop sa lupà. || Pagyurak. || Kalaparan ng baytáng na tinatapakan. || Bakás ng sulat ó limbág sa papel.
HUELLO. m. Póók ó lupang niyayapakan. || Pagyurak ng kabayo. || Ilalim ng kukó ng hayop.
HUÉRFANO, NA. adj. y s. Ulila. || fig. Kulang sa tangkilik ó alagà.
HUERO, RA. adj. fig. Waláng lamán. || Amér. Bulók.
HUERTA. f. Lupang halamanán; lagwerta.
HUERTO. m. Taniman ng mğa gulaygulay.
HUESA. f. Libingğan.
HUESO. m. Butó.
HUESOSO, SA. adj. Nauukol sa butó.
HUESPÉD, DA. m. y f. Panauhin sa bahay. || May-arì ng bahay-patuluyan.
HUESTE. f Hukbóng nakikipagdigmâ.
HUESUDO, DA. adj. Mabutó.
HUEVA f. Itlóg ng mğa isdâ.
HUEVAR. v. n. Magsimuláng magkaitlóg ang mğa hayop na may pakpák
HUEVERA. f. Babaíng naglalakô ng itlóg. || Babaing asawa ng magiitlóg
HUEVERO m Lalakíng naglalakô ó nangğangğalakal ng itlóg.
HUEVO. m. Itlóg.
HUIDA. f. Pagtakas; paglayas. || Pagilag na biglâ ng kabayo sa landás na tinatakbuhán.

HUIR. v. n. Tumakas; lumayas. || fig. Lumayô ng̃ matulin ang isáng bagay. || fig. Umilag sa isáng bagay na masamâ; umiwas.

HULLA. f. Uling ng̃ bató.

HUMANIDAD. f. Katauhan. || Karupukáng loób ng̃ tao. || Pagkamaramdamin sa kapahamakán ng̃ ating kapuwà. || Kalambután ng̃ loób; kalumanayan || fam. Kalakhán ng̃ pang̃ang̃atawán; katabaán.

HUMANITARIO, RIA. adj. Sa ikabubuti ng̃ kapuwà ó katauhan.

HUMANO, NA. adj. Nauukol ó katutubò sa tao. || fig. Maawaín sa kapuwà. || m. Tao.

HUMAREDA. f. Karamihan ng̃ asó.

HUMAZO. m. Asóng masinsín at marami.

HUMEANTE. p. a. ng̃ Humear. Umaasó.

HUMEAR. v. n. Umasó; magasó; magusok. || Suming̃áw ang kumukulóng tubig na parang asó. || fig. Maiwan ang bakás ng̃ isáng kaguluhan ó pagkakaalít na lumipas.

HUMEDAD. f. Kahalumigmigán.

HUMEDECER, v. a. Basaín ng̃ bahagyâ. || v. r. Mabasâ ng̃ bahagyâ.

HÚMEDO, DA. adj. Halumigmíg; Basâ ng̃ bahagyâ.

HÚMERO. m. Padaluyang asó.

HUMERO. m. Butó ng̃ dagadagaan ó itaás ng̃ bisig.

HUMILIDAD. f. Kababaang loób; kapakumbabaán. || Kabinhinán; kababaan ng̃ pagkatao. || Pagpapakumbabâ; pagsunód.

HUMILDE. adj. Mababang loób; mapagpakumbabâ. || fig. Pandák. || fig. Mababang pagkatao.

HUMILLACIÓN. f. Pagpapakumbabâ; pang̃ang̃ayupapà.

HUMILLAR. v. a. Pagpakumbabaín; pang̃ayupapaín. || v. r. Magpakumbabâ; mang̃ayupapà.

HUMO. m. A-ò. || Sing̃áw na parang asó ng̃ tubig na mainit. || fig. Kayabang̃an; kapalaluan.

HUMOR. m. Ang anománg katás ng̃ katawán ng̃ hayop. || fig. Asal; gawî. || fig. Ugaling masayá. || fig. Mabuting pang̃ang̃atawán ng̃ isáng tao upang gumawâ ng̃ isáng bagay.

HUMOSO, SA. adj. Umaasó. || fig. Nagtatapon ng̃ sing̃áw ng̃ tubig na parang asó.

HUNDIMIENTO. m. Pagpapalubóg. || Paglubóg.

HUNDIR. v. a. Palubugín. || fig. Inisín; siilín. || fig. Iwasák; sirain; iguhò. || v. r. Lumubóg. || Maguhò; mawasák. || fig. y fam. Mawalâ at sukat ang isáng bagay na dî malaman kung saán napasoót.

HURACÁN. m. Bagyóng malakás. || Hang̃ing napakalakás at may kasamang ipoipo.

HURAÑÍA. f. Pagilag sa pakikiharáp sa kapuwà tao.

HURAÑO, ÑA. adj. Umiilag at nagtatagò sa pakikiharáp sa kapuwà tao.

No.

HURGAR. v. a. Alugín; ligligin. || fig. Udyukán; ibunsód.

HURTADILLAS. (A) m. adv. Patagô; panakáw.

HURTAR. v. a. Mangumít. || Magdayà sa pagbibilí. || fig. Ilihís; ilayô. || v. r. fig. Magtagò; lumihís.

HURTO. m. Pañguñgumít. || Ang inumít na bagay. || *A hurtó* m. adv. Patagô; panakáw.

HUSMA. f. Pagamóy; pagmamanmán.

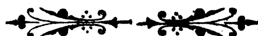
HUSMEAR. v. a. Amuyán ang isáng bagay. || fig. y fam. Mamanán; tiktikán. || v. n. Mañgamóy.

HUSMEO. m. Pagamóy; pagmamanmán.

HUSMO. m. Amóy nğ karné kung nagsisimuláng mabulók.

HUSO. m. Pangpilí nğ sinulid. || Pilihán nğ sinulid.

¡HUY! interj. Arúy!

I

I. f. Ikásampúng titik ñg abakadang kastilà at pangatló sa kaniyáng mga vocal.

IBICE. m. Kambíng bundók.

ICTIÓFAGO, GA. adj. y s, Kumakain ñg mga isdâ.

IDA. f. Pagyao; pagparoón.

IDEA. f. Diwà; pagiisip. ‖ Pagkakilala; palagáy sa isáng bagay. ‖ Katalasan ñg isip.

IDEAL. adj. Nauukol sa diwà ó pagiisip. ‖ Mithî; sa isip. ‖ m. Paparisán; huwaran. ‖ Layon.

IDEAR. v. a. Magisip; magakalà. ‖ Tuklasín ó kathaín ang isang bagay.

IDEM. pron. lat. Iyón din; gayún dín.

IDÉNTICO, CA. adj. Kaparis; kaisá; kamukhâ; katulad.

IDENTIDAD. f. Pagkakaparis; pagkakámukhâ; pagkakatulad.

IDENTIFICAR. v. a, Pagparisin; pagtularin. ‖ v. r. Magkaparis; magkamukhâ; magkátulad.

IDILIO. m. Pagsusuyuang katutubò sa mga taong lakí sa parang. ‖ Bahagi ñg isáng akdáng tumutukoy sa pagsisintahan.

IDIOMA. m Wikà; salitâ ñg isáng bayan ó bansâ.

IDIOMÁTICO CA. adj. Nauukol sa isáng wíkà ó salitâ.

IDIOSINCRASIA. f. Asal na katutubò sa bawa't tao.

IDIOTA. adj. y s. Waláng pagiisip; ulian.

IDIOTEZ. f. Kawalán ñg pagiisip; paguulian.

IDIOTISMO. m. Kamangmangán; kawalán ñg turò. ‖ *Gram.* Pañgungusap na walâ sa alituntunin ñg gramátika, ñguni't karaniwang gamitin.

IDÓLATRA. adj. y s. Sumasambá sa hindî tunay na diyos; dumidiyós sa kahi't anó.

IDOLATRAR. v. a. Sumambá sa hindî tunay na diyós; dumiyós sa kahí't anó. ‖ fig. Umibig ng̃ labis sa isáng tao ó bagay.

IDOLATRÍA. f. Pagsambá sa mg̃a hindî tunay na diyós. ‖ fig. Malabis na pagibig sa isáng tao.

ÍDOLO. m. Diyúsdiyusan. ‖ fig. Tao ó bagay na pinakaiibig ng̃ labis.

IDONEIDAD. f. Karapatán; kakayahán sa isáng bagay.

IDÓNEO, A. adj. Marapat; may kaya sa isáng bagay.

IGLESIA. f. Kapisanan ng̃ mg̃a binyagan. ‖ Simbahan.

ÍGNEO, A. adj. May pagkaapóy. ‖ Kulay apóy.

IGNICIÓN. f. Pagaapóy; pagbabaga.

IGNITO, TA. adj. Nagaapóy; nagbabaga.

IGNÍVOMO, MA. adj. poét. Bumubugá ng̃ apóy.

IGNOMINIA. f. Paghalay; pagdustâ.

IGNOMINIOSO, SA. adj. Humahalay; dumudustâ.

IGNORANCIA. f. Kamangmang̃án.

IGNORANTE. adj. y s. Mangmáng.

IGNORAR. v. a. Hindî malaman; hindî mabatíd.

IGNOTO, TA. adj. Hindî kilala; hindî batíd.

IGUAL. adj. Kaparis; katulad. ‖ Patag. ‖ Kaisá; kapareho.

IGUALAR. v. a. Iparis; ipantáy. ‖ Patagin; pantayín. ‖ fig. Hatulan ng̃ hukóm ng̃ waláng kiling sa kaninomán. ‖ v. n. Maparis; mapantáy. ‖ v. r. Pumaris; pumantáy.

IGUALDAD. f. Pagkakaparis; pagkakapareho. ‖ Pagkakapatag.

IGUALMENTE. adv. m. Gayún dín.

IGUANA. f. Bayawak.

IJADA. f. Himpákhimpakan ng̃ tiyán. ‖ Sakít ng̃ himpákhimpakan.

ILACIÓN. f. Paghulò ng̃ isáng bagay sa isá.

ILEGAL. adj. Labág sa matuwíd ó batás.

ILEGALIDAD. f. Kawalán ng̃ matuwíd.

ILEGIBLE. adj. Hindî mabasa.

ILEGITIMIDAD. f. Kakulang̃án sa matuwíd.

ILEGÍTIMO, MA. adj. Walâ sa matuwíd; sinsáy. ‖ Hindî wagás; hindì tunay.

ILESO, SA. adj. Hindî nasugatan ó nasaktán.

ILÍCITO, TA. adj. Lisyâ; sinsáy sa matuwíd.

ILIMITADO, DA. adj. Waláng hanggá.

ILUMINACIÓN. f. Pagiilaw. ‖ Palamuting mg̃a ilaw.

ILUMINAR. v. a. Ilawan; liwanagan. ‖ Gayakán ng̃ mg̃a ilaw. ‖ Kulayan ang mg̃a anyô, titik at ibp. ‖ Payamanin ang isip ng̃ mg̃a karunung̃an. ‖ Magilaw.

ILUMINATIVO, VA. adj. Nakatatangláw.

ILUSIÓN. f. Malikmatà; hirayà. ‖ Pagasang waláng ganáp na pinagsasaligan.

ILUSIVO, VA. adj. Hindî tunay; sa malas lamang; balintunà.

ILUSO, SA. adj. Nadayà; nahibuan.

ILUSORIO, RIA. adj. Sukat makadayà ó makalinláng. ‖ *For.* Waláng halagá; waláng bisà.

ILUSTRACIÓN. f. Pagpaparunong; pagpapakarunong. ‖ Mğa larawan, dibuho at ibá pang anyóng inilalagáy sa mğa aklát.

ILUSTRADO, DA. p. p. ng̃ Ilustrar. ‖ adj. Bihasa; marunong; matalino.

ILUSTRAR. v. a. Parunung̃in; pabihasnín. ‖ Liwanagan. ‖ Palamutihan ang isáng limbág ng̃ mğa larawan. ‖ fig. Padakilain ang isáng tao. ‖ fig. Turuan. ‖ Dumunong; matuto. ‖ fig. Madakilà; matanyág.

ILUSTRE. adj. Marilág. ‖ Bantóg; dakilà.

ILUSTRÍSIMO, MA. adj. Napakarilág.

IMAGEN. f. Larawan. ‖ *Ret.* Paglalarawan sa isáng bagay sa pamamagitan ng̃ pang̃ung̃usap.

IMAGINACIÓN. f. Dilidili; hakàhakà. ‖ Gunamgunam.

IMAGINAR. v. n. Dilidilihin; hakain; gunamgunamin. ‖ v. a. Magpalagáy; maghinalà.

IMAGINARIO, RIA. adj. Nasa dilidili; hindî tunay.

IMÁN. m. Batubalanì. ‖ fig. Pangakit.

IMANAR v. a. Batubalanian. ‖ v. r. Mabatubalanì.

IMANTAR. v. a. Batubalanian. ‖ v. r. Mabatubalanì.

IMBÉCIL. adj. Tulalà; kapós ng̃ baít

IMBECILIDAD. f. Pagkatulalâ; kakapusán ng̃ baít.

IMBERBE. adj. Hindî pa tinutubuan ng̃ balbás.

IMBORNAL. m. Paagusángtubig.

IMBORRABLE. adj. Hindî makakatkát; hindî mabuburá.

IMBUIR. v. a. Uralian; udyukán; ibuyó.

IMITABLE. adj. Mahuhuwarán; mapaparisan. ‖ Karapatdapat tularan ó huwarán.

IMITACIÓN. f. Paghuwád; pagparis; pagtulad.

IMITADO, DA. p. p. ng̃ Imitar. ‖ adj. Huwád; pinaris.

IMITADOR, RA. adj. y s. Manghuhuwád; mamamaris.

IMITAR. v. a. Huwarán; parisan; tularan.

IMPACIENCIA. f. Pagkainíp; kawalán ng̃ pagtitiís.

IMPACIENTAR. v. a. Inipín; yamutín. ‖ v. r. Mainíp; mayamót.

IMPACIENTE. adj. Mainipin; waláng pagtitiís.

IMPAGABLE. adj. Hindî mababayaran.

IMPALPABLE. adj. Hindî mahipò; hindî masalát.

IMPAR. adj. Gansál; hindî magkapará.

IMPARCIAL adj. Waláng kinikilingan.

IMPARCIALIDAD. f. Kawalán ng kinikilingan.

IMPARTIBLE. adj. Hindî mababahagi.

IMPASIBILIDAD. f. Kawaláng damdám; kawaláng dálità.

IMPASIBLE. adj. Hindî nagdadamdám; waláng dálità.

IMPAVIDEZ. f. Katapangan; tapang.

IMPÁVIDO, DA. adj. Matapang; waláng takot.

IMPECABLE. adj. Hindî magkakasala.

IMPEDIDO, DA. p. p. ng Impedir. || adj. Hindî makagawâ; lumpó.

IMPEDIMENTO. m. Sagwíl; hadláng; balakíd.

IMPEDIR. v. a. Hadlangán; sansalain; pigilin.

IMPELER. v. a. Itulad; ibunsód. || fig. Ibuyó; sulsulán.

IMPENETRABLE. adj. Hindî matatagusán; hindî mapapasok. || fig. Hindî matarók ng isip.

IMPENITENCIA. f. Dî pagsisising lubós sa sala; katigasán ng pusò sa pagsisisi.

IMPENITENTE. adj. Di nagsisising lubós sa sala.

IMPENSADO, DA. adj. Dî tinatalagá; hindî akalain; walâ sa gunitâ.

IMPERAR. v. n. Magharì. || Magutos; mamayani.

IMPERATIVO, VA. adj. Nagharì; naguutos.

IMPERCEPTIBLE. adj. Hindî sukat maramdamán; hindî sukat mapansín ó matahô.

IMPERDIBLE. adj. Hindî mawawalâ. || m. Panusok na malift.

IMPERDONABLE. adj. Hindî mapatatawad.

IMPERECEDERO, RA. adj. Waláng pagkatapos. || Waláng kamatayan.

IMPERFECCIÓN. f. Kawalán ng ganáp na kayarian. || Kakulangáng bahagyâ sa paguugalì.

IMPERFECTO, TA. adj. Hindî ganáp. || Hindî yarì.

IMPERIAL. adj. Nauukol sa kaharian.

IMPERIALISMO. m. Alituntuning makaharì.

IMPERIALISTA. adj. y s. Makaharì.

IMPERICIA. f. Kawalán ng kasanayán ó kaalamán sa isáng bagay.

IMPERIO. m. Paghaharì ó paguutos. || Kapangyarihang pagkaharì. || Kaharián. || fig. Pagmamataás; pagmamalakí.

IMPERIOSO, SA. adj. Naguutos; naghaharì.

IMPERITO, TA. adj. Waláng kaalamán; waláng sanay.

IMPERMEABLE. adj. Hindî tinatagusán ng tubig. || m. Damít na pangulán.

IMPERMUTABLE. adj. Hindî mapapalitán.

IMPERPETUO, TUA. adj. May katapusán.

IMPERTÉRRITO, TA. adj. Waláng baklá; waláng takot.

IMPERTINENCIA. f. Salitâ ó gawáng walà sa panahón. || Kabugnután ng̃ maysakít. || Kasung̃itán.

IMPERTINENTE. adj. Walâ sa pinaguusapan. || adj. y s. Bugnót; masung̃ít.

IMPERTURBABLE. adj. Hindî maguguló.

ÍMPETU. m. Galáw na biglâ at malakás. || Bugsô; lakás.

IMPETUOSO, SA. adj. Biglâ; malakás; marahás.

IMPIEDAD. f. Kawaláng awà sa kapuwà; kawalán ng̃ pananampalataya sa Diyós.

IMPÍO, A. adj. y s. Waláng awà sa bapuwà. || fig. Waláng pananampalataya sa Diyós.

IMPLACABLE. adj. Hindî mapalulubáy; hindî mapahuhupâ.

IMPLICACIÓN. f. Pagkakaalít ng̃ dalawáng pang̃ung̃usap.

IMPLÍCITO, TA. adj. Napapaloób; nalalakip; nasasakláw.

IMPLORACIÓN. f. Pagluhog; pagsamò; pananaíng.

IMPLORAR. v. a. Lumuhog; sumamò; manaíng.

IMPLUME. adj. Waláng mg̃a pakpák.

IMPOLUTO, TA. adj. Malinis; waláng bahid dung̃is.

IMPONDERABLE. adj. Hindî matitimbáng.

IMPONER. v. a. Pabuwisín; atang̃an ng̃ ísáng gawain ó bagay. || Paratang̃an; buhatan. || Turuan ang isáng tao ng̃ isáng bagay. || Ipaibabaw. || Pagalang̃in; takutin.

IMPORTACIÓN. f *Com.* Pagpapasok ng̃ mg̃a kalakal dayuhan.

IMPORTANCIA. f. Kahalagahan.

IMPORTANTE. adj. Mahalagá; makabuluhán.

IMPORTAR. v. n. Magíng dapat; magína kailang̃an. || v. a. Magkahalagá. || *Com.* Magpapasok ng̃ mg̃a kalakal dayuhan.

IMPORTE. m. Halagá; kabayarán.

IMPORTUNAR. v. a. Magpagalit; mangyamót sa pamamagitan ng̃ kahihing̃î ng̃ isáng bagay.

IMPORTUNIDAD. f. Kaulitan. || Kagalitang likhâ ng̃ pagkayamót.

IMPORTUNO, NA. adj. Walá sa panahón ó sa pinaguusapan. || Nakayayamót; nakagagalit.

IMPOSIBILIDAD. f. Kawalán ng̃ sukat ikapangyari ng̃ isáng bagay ó gawâ.

IMPOSIBILITADO, DA. p. p. ng̃ Imposibilitar. || Waláng magawâ. || Salantâ; lumpó.

IMPOSIBILITAR. v. a. Hindî mangyari; hindî magawâ.

IMPOSIBLE. adj. Hindî mangyayari. || Napakahirap na gawín.

IMPOSICIÓN. f. Pagpapabuwís; pagaatang ng̃ isáng gawain ó bagay. || Buwís.

IMPOSTOR, RA. adj. y s. Nagpaparatang ng̃ dî tutoo sa kapuwà. || Nagkukunwarî ó nagpapanggáp.

IMPOSTURA. f. Paratang; buhat; bintáng. || Pagpapanggáp; pagkukunwarî.

IMPOTENCIA. f. Kawaláng lakás na makagawâ ng̃ isáng bagay. || *Med.* Kawaláng lakás na makaanák ó maganák.

IMPOTENTE. adj Waláng kapangyarihan ó lakás. || Hindî makaanák ó magkaanák.

IMPRACTICABLE. adj. Hindî maisasagawâ. || Nauukol sa landás na hindî madaanang mabuti.

IMPRECACIÓN. f. Pagsumpâ sa kapuwà.

IMPRECAR. v. a. Sumpaín ang kapuwà.

IMPRECAUCIÓN. f. Kawalán ng̃ pagiing̃at.

IMPREGNAR. v. a. Tigmakín. || v. r. Matigmák.

IMPREMEDITADO, DA. adj. Hindî inisip; hindî kinurò

IMPRESCINDIBLE adj. Hindî maiiwasan.

IMPRESIÓN. f. Paglimbág. || Limbág; baká. || Aklát na nilimbág. || fig. Balisang nilikhâ ng̃ isáng bagay sa kalooban ng̃ tao.

IMPRESIONAR. v. a. Itaním sa kalooban; ikintál sa alaala. || v. r. Tumaimtím sa kalooban; makintál sa alaala.

IMPRESO, SA. p. p. irreg. ng̃ Imprimir. || m. Aklát na limbág.

IMPRESOR. m. Manglilimbág. || Lalaking may-arì ng̃ limbagan.

IMPRESORA. f. Asawa ng̃ manglilimbág. || Babaing may-arì ng̃ limbagan.

IMPREVISTO, TA. adj. Hindî natatalagá; hindî nahahandâ.

IMPRIMIR. v. a. Ilimbág; limbagín || Ikintál. || fig. Itaimtím sa loób; itaním sa alaala ang isáng diwà ó bagay.

IMPROBO, BA. adj. Masamâ; waláng puri.

IMPROCEDENCIA. f. Kawalán ng̃ tiyák na pinagbuhatan ó batayán.

IMPROCEDENTE. adj. Waláng tiyák na pinagbuhatan ó batayán; alít sa katuwiran.

IMPRODUCTIVO, VA. adj. Hindî namumung̃a; kutád.

IMPROPERAR. v. a. Murahin; pagwikaan ng̃ masamâ.

IMPROPERIO. m. Mura; wikang masamâ; lait.

IMPROPIEDAD. f. Kawalán ng̃ pagkakaukol ó pagkakaangkóp.

IMPROPIO, PIA. adj. Hindî ukol; hindî angkóp.

IMPRORROGABLE. adj. Hindî mapalulugitan.

IMPROVISACIÓN. f. Paggawâ ng̃ isáng bagay ng̃ biglaan.

IMPROVISAR. v. a. Gawín ang isáng bagay ng̃ biglaan at walâ nang handâ.

IMPROVISO, SA. adj. Biglaan. || *de improviso.* m. adv. Sa biglaan; sa madalian.

IMPRUDENCIA. f. Kawalán ng̃ baít ó pagiing̃at.

IMPRUDENTE. adj Waláng baít ó pagiing̃at.

IMPUDENCIA. f. Kawalán ng̃ hiyâ ó puri.

IMPUDENTE. adj. Waláng hiyâ ó puri.

IMPUDICIA. f. Kahalayan; kawaláng puri.

IMPÚDICO, CA. adj. Mahalay; waláng puri.

IMPUESTO, TA. p. p. irreg. ng̃ Imponer. || m. Buwís.

IMPUGNABLE. adj. Masasalansáng; matututulan.

IMPUGNACIÓN. f. Pagsalangsáng; pagtutol.

IMPUGNAR. v. a. Salansang̃ín; tutulan.

IMPULSAR. v. a. Itulak; ibunsód; ibuyó.

IMPULSO. m. Pagtutulad; pagbubunsód; pagbubuyó.

IMPUNE. adj. Hindî pinarurusahan; waláng parusa.

IMPUNIDAD. f. Kawalán ng̃ parusa.

IMPUREZA. f. Kawalán ng̃ kalinisan; karumihán. || fig. Kahalayan.

IMPURIFICAR. v. a. Dung̃isan ang isáng bagay ó puri ng̃ isáng tao.

IMPURO, RA. adj. Marumí ang isáng bagay ó puri ng̃ isáng tao.

IMPUTABLE adj. Maipararatang; maibubuhat; maiuukol.

IMPUTACIÓN. f. Pagpaparatang; pagbubuhat; paguukol.

IMPUTADOR, RA. adj. y s. Nagpaparatang; nagbubuhat.

IMPUTAR. v. a. Paratang̃an; buhatan.

INABARCABLE. adj. Hindî malalangkóm; dî masasakmál.

INABORDABLE. adj. Hindî maaahunan.

INACABABLE. adj Hindî matatapos; hindî mauutás.

INACCESIBLE. adj. Hindî madaitihan; hindî malapitan ó maabót.

INACCIÓN. f. Katamaran; kawaláng kilos ó galáw.

INACEPTABLE. adj. Hindî matatanggáp.

INACTIVIDAD. f. Kawalán ng̃ sipag; katamaran.

INACTIVO, VA. adj. Waláng galáw; waláng lakás; tamád.

INADAPTABLE. adj. Hindî maikakapit; hindî mailalapat.

INADECUADO, DA. adj. Hindî bagay; hindî akmâ.

INADMISIBLE. adj. Hindî matatanggáp; hindî masasangayunan.

INADVERTENCIA. f. Kawalán ng̃ paunawà. || Dî pagkaalumana; dî pagkapansín.

INADVERTIDO, DA. adj. Hindî naalumana; hindî napansín.

INAGOTABLE. adj. Hindî mauubos.

INAGUANTABLE. adj. Hindî matitiís ó maaatím.

INALCANZABLE. adj. Hindî maaabót.

INALIENABLE. adj. Hindî maibibigáy sa ibá.

INALTERABLE. adj. Hindî magmamaliw; hindî magbabago.

INAMISIBLE. adj. Hindî mawawalâ

INAMOVIBLE. adj. Hindî magagaláw ó makikilos; hindî matitinag.

INAMOVILIDAD f. Kawalán ng̃ tigatig ó galáw.

INANICIÓN. f. *Med*. Panglalatâ ó panghihinà ng̃ katawán sa kakulang̃án ng̃ pagkain ó ibáng dahilán.

INANIMADO, DA. adj. Walang kaluluwá.

INAPAGABLE. adj. Hindî mapapatáy ang ilaw ó apóy.

INAPELABLE. adj. Hindî mapaghahabol ang hatol ng̃ hukuman.

INAPETENCIA. f. Kawaláng pita sa pagkain.

INAPETENTE. adj. Waláng pita ó ganang kumain.

INAPLACABLE. adj. Hindî mapalulubáy ó mapahuhupâ.

INAPLICABLE. adj. Hindî maikakapit ó maiaangkóp.

INAPLICACIÓN. f. Kawaláng sikap sa pagaaral ó sa anománg gawain.

INAPLICADO, DA. adj. Waláng sikap sa pagaaral ó sa paggawâ.

INAPRECIABLE. adj. Hindî matutumbasán ng̃ halagá; hindî mahahalagahán. || Waláng halagá.

INARRANCABLE. adj. Hindî mabubunot.

INARTICULADO, DA. adj. Hindî gumagaláw. || Nauukol sa salitâng maugong at dî mawatasan.

IN ARTÍCULO MORTIS. loc. lat. *For*. Sa paghihing̃alô; sa bing̃it ng̃ kamatayan.

INAUDITO, TA. adj. Hindî naririníg kailanmán. || Pangbibirà.

INAUGURACIÓN. f. Pang̃unang pagdiriwang sa isáng bagay. || Pagpaparang̃ál sa isáng harì sa paghawak ng̃ kapangyarihan.

INAUGURAL. adj. Nauukol sa pang̃unang pagdiriwang.

INAUGURAR. v. a. Manghulà sa pamamagitan ng̃ lipád, tinig ó kilos ng̃ mg̃a hayop na may pakpák || Pasimulán ang isáng bagay ng̃ buóng ding̃al at sayá. || Ipagdiwang ang unang pagtatanghál sa madlâ ng̃ isáng bahay-kalakal. || Ipagsayá ang unang pagtatanghál ng̃ isáng akdâ ó palabás.

INAVERIGUABLE. adj. Hindî masisiyasat.

INCALCULABLE. adj. Hindî matataya.

INCANSABLE. adj. Waláng kapaguran. || Napakasipag.

INCANTABLE. adj. Hindî maaawit ó makakantá.

INCAPACIDAD. f. Kawaláng kayang gumawâ, tumanggáp ó magaral ng̃ isáng bagay. || Kabagalan; kakapusán ng̃ isip.

INCAPAZ. adj. Walang kaya sa isáng bagay. || fig. Kulang sa isip ó talino; mangmáng.

INCAUARSE. v, r. Samsamín nğ hukuman ó nğ maykapangyarihan ang mğa kayamanang nasa usapín upang maipanagót sa magiging kahatulán. || Kunin ang isáng bagay.

INCAUTO, TA. adj. Pabayâ; waláng iñgat.

INCENDIAR. v. a. Sunugin ang bahay, yagít at ibp. || v. r. Masunog.

INCENDIARIO, RIA. m. y f. Manununog.

INCENDIO. m. Sunog.

INCENSACIÓN. f. Pagsusuób nğ insiyenso.

INCENSAR. v. a. Suubín nğ insiyenso. || fig. Purihin nğ labis; hibuan.

INCENSARIO. m. Pinagsusuubán nğ insiyenso.

INCERTIDUMBRE. f. Kawalán nğ katunayan ó katutohanan; pagaalinlañgan.

INCESANTE. adj. Waláng humpáy; waláng tigil.

INCIDENCIA. f. Pangyayaring dî inaantáy; pagkakataón.

INCIDENTE. adj. Nagkataón. || s. Pangyayari; pagkakataón.

INCIENSO. m. Panuúb ó insiyenso. || fig. Hibò.

INCIERTO, TA. adj. Hindî tunay; hindî tutoó. || Salawahán; nasa alinlañgan. || Hindî tiyák; hindî kilala.

INCINERAR. v. a. Tupukin hanggáng magíng abó ang isáng bagay.

INCISIÓN. f. Hiwà.

INCISIVO, VA. Pumuputol ó humihiwà.

INCITACIÓN. f. Pagamukî; paguudyók.

INCITAR. v. a, Amukiín; udyukán; sulsulán.

INCIVIL. adj. Waláng pinagaralan; mangmáng.

INCIVILIDAD. f. Kawalán nğ pinagaralan; kamangmañgán.

INCLEMENCIA. f. Kawaláng awà. || fig. Malabis na lamíg nğ panahón.

INCLEMENTE. adj. Waláng awà ó habág.

INCLINACIÓN. f. Paghihilig; paghilig; pagkiling. || Pagyukód. || fig. Pagkaibig; hilig.

INCLINADO, DA. p. p. nğ Inclinar. || adj. Tuñgó; yukô.

INCLINAR. v. a. Ihilig; ikiling. || fig. Ibuyó; udyukán. || v. r. Humilig; kumiling. || Mahilig; makiling; yumukód.

ÍNCLITO, TA. adj. Marilág; tanyág.

INCLUIR. v. a. Ilakip; isama; ilahók. || v. r. Malakíp; masama; malahók.

INCLUSIÓN. f. Paglalakíp; paglalahók.

INCLUSIVE. adv. m. Kalakip; kasama.

INCLUSO, SA. p. p. irreg. nğ Incluir. || adj. Kalakip; kasama.

INCOAR. v. a. Pasimulán ang isáng bagay.

INCOBRABLE. adj. Hindî masisiñgíl ó mahirap siñgilín.

INCOGNITO, TA. adj. Hindî kilalá.

INCOGNOCIBLE. adj. Mahirap makilala.

INCOLORO, RA. adj. Waláng kulay.

INCÓLUME. adj. Magalíng ang katawán; waláng damdám.

INCOLUMIDAD. f. Kagalingan ng̃ katawán; pagiingat ng̃ isáng bagay.

INCOMBUSTIBLE. adj. Hindî masusunog.

INCOMERCIABLE. adj. Hindî makakalakal.

INCOMODAR. v. a. Pagalitin; muhiín; gambalain. || v. r. Magalit; mamuhî; magambalà.

INCOMODIDAD. f. Kawalán ng kaluagán ng̃ katawán. || Abala. || Sukal ng̃ loób.

INCOMPARABLE. adj. Waláng mapaghahalintularan ó kaparis.

INCOMPASIVO, VA. adj. Waláng awà ó habág.

INCOMPLETO, TA. adj. Hindî ganáp; hindî yarì.

INCOMPRENSIBLE. adj. Hindî mawatas ó matatap.

INCOMUNICABLE. adj. Hindî makausap ó maabót ng̃ balità.

INCOMUNICACIÓN. f. Kawalán ng̃ balità ó niíg.

INCOMUNICADO, DA. adj. Hindî makausap ó mapagbalitaan.

INCOMUNICAR. v. a. Huwág kausapin ó balitaan. || v. r. Umilag sa pakikipanayám ó pakikipagniíg sa kapuwà.

INCONCEBIBLE. adj. Hindî matarók ng̃ isip; dî malirip.

INCONCILIABLE. adj. Hindî mangyayaring magkasundô.

INCONCUSO, SA. adj. Tunay; tapát; hindî mapagaalinlang̃anan.

INCONDICIONAL. adj. Ganáp; waláng pasubalì.

INCONSCIENTE. adj. Waláng pangdamdám ó malay.

INCONSOLABLE. adj. Hindî maalíw ó malibáng ang loób.

INCONSTANCIA. f. Kawalán ng̃ katining̃ang loób; pagsasalawahan.

INCONSTANTE. adj. Dî matining na loób; salawahan.

INCONSÚTIL. adj. Waláng tahî.

INCONTABLE. adj. Hindî mabilang ó mahirap bilang̃in.

INCONTESTABLE. adj. Hindî masasalansáng.

INCONTINENCIA. f. Kawalán ng pagpipigil ng̃ loób, lalunglalù nang̃â sa masamáng hilig ng̃ katawán. || *Incontinencia de orina. Med.* Sakít na balisawsáw.

INCONTINENTE. adj. Hindî nagpipígil ng̃ loób sa hilig ng̃ katawán. || Hindî mapigil. || adv. t. Karakaraka.

INCONTRASTABLE. adj. Hindî madaíg ó matuklás. || Hindî masasalansáng ó mapang̃ang̃atuwiranan. || fig. Hindî mahihikayat.

INCONVENIENTE. adj. Hindî marapat ó angkóp. || m. Balakid; sagwíl. || Kapinsalaan.

INCORPORACIÓN. f. Paglalakíp; paghahalò. ‖ Pagbabangon; pagtitindíg. ‖ Pagkakalakíp; pagkakahalò.

INCORPORAR. v. a. Ilakip; ihalò. ‖ Itindíg; ibangon. ‖ v. r. Magkasama; magkahalò. ‖ v. r. Tumindíg; magbangon; sumandíg.

INCORPÓREO, A. adj. Waláng katawán.

INCORRECCIÓN. f. Kawalán ng pagaayos ó pagtutuwíd ng malî.

INCORRECTO, TA. adj. Hndî ayos ó tumpák. ‖ Masamang turò; matigás ang ulo.

INCORREGIBLE. adj. Hindî maitumpák ó maituwíd ang malî. ‖ Hindî masupil; matigás ang ulo.

INCORRUPCIÓN. f. Kawalán ng pagkabulók. ‖ fig. Kalinisan ng pamumuhay at kagalingan ng asal.

INCORRUPTIBLE. adj. Hindî mabubulók. ‖ fig. Hindî mapa sasamâ. ‖ fig. Hindî masusuhulan.

INCREDULIDAD. f. Kawalán ng paniwalà. ‖ Kawalán ng pananalig.

INCRÉDULO, LA. adj. y s. Waláng paniniwalà ó sampalataya. ‖ Hindî paniwalaín.

INCREIBLE. adj. Hindî mapaniniwalaan. ‖ fig. Mahirap maniwalà.

INCREMENTO. m. Dagdág ó karagdagan.

INCREPACIÓN. f. Pangungusap na matigás at mabalasík.

INCREPAR. v. a. Pangusapan ng matigás at mabalasik.

INCRUENTO, TA. adj. Hindî madugô.

INCRUSTAR. v. a. Itampók. ‖ Kalupkupán ang ibabaw.

INCUBACIÓN. f. Pagpapapisâ. ‖ Paghalimhím ó pagpisâ.

INCUBAR. v. a. Magpapisâ; magpahalimhím ng manók at ibp; ‖ v. n. Humalimhím ang manók at ibp.

INCULCACIÓN. f. Pagpapasinsín. ‖ fig. Pagulit ng buong pagpipilit ng isáng bagay. ‖ fig. Pagbubunsód; paguudyók.

INCULCAR. v. a. Higpitán. ‖ fig. Ulitin ng buong pagpipilit ang isáng bagay. ‖ fig. Ibunsód; udyukán. ‖ v. r. fig. Magmaulit; magmatigás sa isáng akalà.

INCULPABILIDAD. f. Kawalán ng sala.

INCULPABLE. adj. Waláng sala.

INCULPAR. v. a. Bigyáng kasalanan; buhatan.

INCULTIVABLE. adj. Hindî mapagtamnán ó masaka.

INCULTO, TA. adj. Waláng taním ó saka. ‖ fig. Waláng pinagaralan; mangmáng. ‖ fig. Waláng ayos ó gayák.

INCUMBENCIA. f. Kaukulán at karapatáng gumawâ ng isáng bagay.

INCUMBIR. v. a. Maukol ang isáng bagay sa isáng tao.

INCURABLE. adj. Hindî magagamót ó mapagagalíng. ‖ Mahirap mapagalíng.

INCURIA. f. Kapabayaán; kawalán ng pagiingat.

INCURIOSO, SA. adj. Pabayâ; waláng ingat.

INCURRIR. v. n. Mabuyó ó makagawâ ng isáng bagay.

INDAGACIÓN. f. Pagsisiyasat; paguusisà.

INDAGAR. v. a. Siyasatin; usisain.

INDEBIDO, DA. adj. Hindî nararapat.

INDECENCIA. f. Kagaspangán; kawalán ng hinhín. || Salitáng malaswâ at mahalay.

INDECENTE. adj. Magaspáng; waláng hinhín; mahalay; malaswâ.

INDECIBLE. adj. Hindî maipagsaysáy; hindî masabi,

INDECISIÓN. f. Pagaalinlangan; kawalán ng pasiyá.

INDECISO, SA. adj. Alinlangan; waláng pasiyá.

INDEFENSO, SA. adj. Hindî makapagtanggól ó makalaban.

INDEFINIBLE. adj. Hindî mabigyáng pasiyá ó hanggá.

INDEFINIDO, DA. adj. Hindî mabigyáng pasiyá. || Hindî ma hangganán ó matiyák.

INDELEBLE. adj. Hindî makakatkát ó mabuburá.

INDELIBERACIÓN. f. Kawalán ng pagmumunì ó pagwawarì.

INDEMNE. adj. Ligtás sa kapahamakán.

INDEMNIZACIÓN. f. Pagbabayad sa kasiraáng nagawâ.

INDEMNIZAR. v. a. Pagbayaran ang kasiraán ó kapinsalaang nagawâ.

INDEMOSTRABLE. adj. Hindî maiturò.

INDEPENDENCIA. f. Kalayaan; kasarinlán.

INDEPENDIENTE. adj. Malayà; may pagsasarilí.

INDESTRUCTIBLE. adj. Hindî masisirà.

INDETERMINABLE. adj. Hindî mahahanggahán.

INDETERMINACIÓN. f. Kawalán ng kahanggahan ó pasiyá.

INDETERMINADO, DA. adj. Waláng hanggá ó pasiyá.

INDICAR. v. a. Ipabatíd ang isáng bagay sa pamamagitan ng tandâ ó pangyayari. || Iturò.

ÍNDICE. m. Tandâ ng isáng bagay. || Talâ ó tuntunan ng mga ulo ng bawa't kabanatà ó kasaysayan ng isáng aklát.

INDICIO. m. Kilos ó tandáng kinakikilalanan ng bagay na lihim.

INDIFERENCIA. f. Pagpaparayâ; kawalán ng pagkiling ó pagtanggí.

INDIFERENTE. adj. Nagpaparayâ; waláng pagkiling ó pagtanggí.

INDÍGENA. adj. Katutubò; tubò sa isáng bayan. || m. y f. Taong tubò sa isáng bayan.

INDIGENCIA. f. Kahirapang ganáp ng buhay; kawalán ng sukat na magugol sa pangunang mga kailangan.

INDIGENTE. adj. Mahirap ang buhay; dukhâ; waláng magugol.

INDIGESTARSE. v. a. Hindî matunawan nḡ pagkain. || fig. y fam. Hindî makalugód sa kapuwà dahil sa magaspáng na kilos.

INDIGESTIÓN. f. Hindî pagkatunaw nḡ kinain.

INDIGESTO, TA. adj. Hindî natutunaw ó mahirap matunaw sa sikmurà

INDIGNACIÓN. f. Galit; poót.

INDIGNAR. v. a. Pagalitin; makagalit ó makapoót. || v. r. Magalit; mapoót.

INDIGNO, NA. adj. Hindí kara patdapat. || Hamak.

INDILIGENCIA. f. Kawalán nḡ sikap at pagiiñgat.

INDIRECTA. f. Salitáng paringíg.

INDIRECTO, TA. adj. Hindî tiyakan.

INDISCUTIBLE. adj. Hindî mapagtatalunan.

INDISOLUBLE. adj. Hindî matutunaw. || Hindî makakalág.

INDISPENSABLE. adj. Hindî maiiwasan ó maipagpapaubayà; sapilitán.

INDISPONER. v. a. Huwág pagawín ó papaghandaín nḡ isáng bagay. || Pasamaín sa kapuwà. || Makapagkasakít. || v. r. Huwág makagawâ ó makapaghandâ nḡ isáng bagay. || Magkasakít.

INDISPOSICIÓN. Kawalán nḡ handâ sa isáng bagay. || Karamdaman.

INDISPUESTO, TA. adj. Hindî handâ; may kapansanan; may damdám.

INDISTINTAMENTE. adv. m. Waláng pagkakaibá.

INDISTINTO, TA. adj. Hindî naiibá sa ibáng bagay. || Ka sá.

INDIVIDUAL. adj. Nauukol sa bawa't tao ó bagay. || Katutubò sa bawa't bagay.

INDIVIDUALIZAR. v. a. Isá-isahín ang isáng bagay; tumukoy sa bawa't isá.

INDIVIDUO, DUA. adj. Nauukol sa bawa't tao ó bagay. || Hindî mapagbabahagi. || m. Bawa't kinapál, sangayon sa uring kinauukulan; tao.

INDIVISIBLE. adj. Hindî mababahagi ó mapaghahatihatì.

INDIVISO, SA. adj. Hindî mahahatì.

INDÓCIL. adj. Suwaíl; mahirap turuan.

INDOCILIDAD. f. Kasuwailán; kapurulán nḡ ulo sa pagaaral ó paggawâ nḡ isáng bagay.

INDOCTO, TA. adj. Mangmáng.

INDOCUMENTADO, DA. adj. Waláng katibayan sa pagkamamamayán.

ÍNDOLE f. Asal ó hilig na katutubò sa bawa't isá.

INDOLENTE. adj. Waláng pakiramdám. || Tamád; batugan.

INDOMABLE. adj. Hindî mapaamò ó masupil.

INDOMADO, DA. adj. Hindî napaamò ó nasupil.

INDOMESTICABLE. adj. Hindî mapaamò.

INDÓMITO, TA. adj. Hindî mapaamò ó masupil. || fig. Mahirap paamuin ó supilin.

INDUBITABLE. adj. Hindî mapagaalinlañganan; tunay.

INDUCCIÓN. f. Pagakit; pagudyók; paghubuyó.

INDUCIR. v. a. Akitin; udyukán; ibuyó.

INDUDABLE. adj. Hindî mapagaalinlangãnan; tunay.

INDULGENCIA. f. Kapatawarán; bawas sa salang kinamtán.

INDULGENTE. adj. Madalíng magpatawad sa kasalanan; maawain.

INDULTAR. v. a. Patawarin ang naparusahan. ‖ Iligtás sa buwís ó sa itinatadhanà ng̃ batás.

INDULTO. m. Biyayà ó kapatawarán sa isáng nabibilanggô ó naparusahan.

INDUMENTARIA. f. Pagaaral at pagsasalaysáy ng̃ mg̃a kasuutan ó damít na ginagamit ng̃ unang dako.

INDUSTRIA. f. Kagalingãn at kasanayán sa paggawâ ng̃ isáng bagay. ‖ Gawain sa kamáy. ‖ *De industria.* m. adv. Kinusà; sinadyâ.

INDUSTRIAL. adj. Nauukol sa gawain sa kamáy. ‖ m. Ang nabubuhay sa paghahanapbuhay ng̃ mg̃a bagay na gawâ sa kamáy.

INDUSTRIAR. v. a. Sanayin; turuan.

INÉDITO, TA. adj. Nasusulat na dî nahahayág.

INEFABILIDAD. f. Kawalán ng̃ daáng maipahayag sa pamamagitan ng̃ pang̃ung̃usap.

INEFABLE. adj. Dî maipagsaysay sa pamamagitan ng̃ pang̃ung̃usap; dî masayod ng̃ dilà.

INEFICACIA. f. Kawalán ng bisà ó lakás.

INEFICAZ. adj. Waláng bisà ó lakás

INENARRABLE. adj. Hindî maipagsaysáy.

INEPTITUD. f. Kawaláng kaya; kawaláng muang.

INEPTO, TA. adj. Waláng kaya ó muang. ‖ s. Mangmáng.

INEQUÍVOCO, CA. adj. Hindî nagkakamalî ó mapagaalinlang̃anan

INERCIA. f. Katamaran; kawaláng lakás.

INERME adj. Waláng sandata.

INERRABLE. adj. Hindî mamamalî.

INERTE. adj. Waláng lakás; waláng kaya ó bisà. ‖ Tamád.

INESCRUTABLE. adj. Hindî manuynóy ó matarók.

INESPERADO, DA. adj. Hindî inaantáy na mangyari.

INESTIMABLE. adj. Hindî mahahalagahán.

INESTIMADO, DA. adj. *For.* Hindî pa nahahalagahán ó natataya.

INEVITABLE. adj. Hindî maiiwasan.

INEXACTITUD. f. Kawalán ng̃ kaganapán ó kalubusán.

INEXACTO, TA. adj. Hindî ganáp ó lubós.

INEXHAUSTO, TA. adj. Hindî mauubos; napakarami.

INEXORABLE. adj. Hindî napadadalá sa mg̃a luhog; hindî napakikiusapan.

INEXPERIENCIA. f. Kawalán ng̃ kasanayán.

INEXPERTO, TA. adj. y s. Hindî sanáy.

INEXPLICABLE adj. Hindî maipaliwanag.

INEXPUGNABLE. adj. Hindî makukuha ó mapasusukò sa pamamagitan ng̃ mg̃a sandata. ‖ fig. Hindî mahimok ó mahikayat.

INEXTINGUIBLE. adj. Hindî malilipol. ‖ fig. Habang panahón; hindî matatapos.

INEXTIRPABLE. adj. Hindî mabubunot.

INFALIBILIDAD. f Kawalán ng̃ pagkakamalî.

INFALIBLE. adj. Hindî magkakamalî; hindî makapagdadayà ni madadayà. ‖ Tunay.

INFAMACIÓN. f Pagsira ng puri, kabantugan at karang̃alan ng̃ isáng tao.

INFAMADOR, RA. adj. y s. Maninirang puri.

INFAMAR. v. a. Manirang puri sa kapuwà. ‖ v. r. Masiraang puri.

INFAMATIVO, VA. adj. Sumisirang puri.

INFAMATORIO, RIA. adj. Sumisirang puri.

INFAME. adj. y s. Waláng puri, dang̃ál at kabantugan. ‖ Masamâ; alipustâ.

INFAMIA. f. Pagsirang puri; pagdustâ; paghalay. ‖ Kaalipustaán; kasamaán; pagkabulisik.

INFANCIA. f. Kabataan; kamusmusán. ‖ fig. Kalagayan ng̃ isáng bagay sa unang sangdalî ng̃ paglitáw.

INFANTA. f. Batang babaing walâ pang pitóng tao. ‖ Anák na babae ng̃ harì. ‖ Manugang na babae ng̃ harì.

INFANTE. m. Batang lalaking walâ pang pitóng taón. ‖ Anák na lalaki ng̃ harì. ‖ Kawál na lakád.

INFANTERÍA. f. Hukbóng naglilingkód ng̃ lakád.

INFANTICIDA. adj. y s. Pumatáy ng̃ sanggól.

INFANTICIDIO. m. Pagpatáy ng̃ sanggól.

INFANTIL. adj. Nauukol sa sanggól.

INFATIGABLE. adj. Waláng kapaguran.

INFATUAR. v. a. Hang̃alín; ung̃asín ‖ v. r. Mahang̃ál; maung̃ás.

INFAUSTO, TA. adj. Sawíngpalad; kulang palad.

INFECCIÓN f. Pagkahawa; pagkabulók,

INFECCIOSO SA. adj. Nakahahawa.

INFECTAR. v. a. Makahawa. ‖ v. r. Mahawa

INFECTIVO, VA. adj. Nakahahawa.

INFECUNDIDAD. Kawalán ng̃ tabâ ng̃ lupà; kabaugán; kasalatán sa bung̃a.

INFECUNDO, DA. adj. Kitád; baóg; salát sa bung̃a.

INFELICIDAD. f. Kasawiang-palad.
INFELIZ. adj. Sawíngpalad.
INFERIOR. adj. Nasa ibabâ. || Mababà. || Nasa ilalim ng̃ kapangyarihan ng̃ isáng tao.
INFERIORIDAD. f. Kababaan. || Katayuan ng̃ isáng bagay na nasa ilalim ó mababà sa ibá.
INFERIR. v. a. Kunang kahulugán; huluin sa ibá.
INFERNAL. adj. Nauukol sa impiyerno. || fig. Lubháng nagpapang̃anyayà ó pumipinsa'à.
INFICIONAR. v. a. Makahawa; bulukín. || fig. Pasamaín sa pamamagitan ng̃ masamáng mg̃a aral ó halimbawà. || v. r. Mahawa; mabulók. || v. r. fig. Sumamâ sa masamáng aral ó halimbawà.
INFIDELIDAD. f. Kawalán ng̃ pagtatapát; pagtataksíl. || Kawalán ng̃ pananampalataya sa Diyós.
INFIEL. adj. Taksíl; lilo; hindî nagtatapát. || Waláng sampalataya sa Diyós; dî binyagan.
INFILTRACIÓN. f. Pagsalà. || fig. Pagpapataimtím sa damdamin ng̃ mg̃a aral ó diwà.
INFILTRAR. v. a. Salain || fig. fig. Pataimtimín sa damdamin ang mg̃a aral ó diwà. || v. r. Masalà. || v. r. fig. Tumaimtím sa damdamin ang mg̃a aral ó diwà.
ÍNFIMO, MA. adj. Napakababà. || Lubháng hamak at kadustâdustâ.
INFINIDAD Kawaláng hanggá. || fig. Karamihan ng̃ mg̃a bagay ó mg̃a tao.
INFINITO, TA. adj. Waláng kanggá ó katapusán. || fig. Napakarami.
INFLAMABLE. adj. Madalíng magningas; maalab.
INFLAMACIÓN. f. Pagpapaning̃as ó pagniningas. || Pamamagâ.
INFLAMAR. v. a. Papagning̃asin; papagalabin. || fig. Papagapuyín ang loób. || v. r. Magning̃as; magalab. || v. r. fig. Magapóy ang loób. || v. r. Mamagâ.
INFLAR. v. a. Pamintugín sa hang̃in ang isáng bagay na hungkág. || v. r. Mamintóg. || v. r. Magyabáng; maghambóg.
INFLEXIBLE. adj. Hindî mabaluktót ó mahutok. || fig. Matigás na loób.
INFLEXIÓN. f. Paghubóg ng̃ isáng bagay na tuwíd.
INFLUENCIA. f. Pagbibigáy bisà ng̃ isáng bagay sa ibá. || fig. Lakás ó kapangyarihan ng̃ isáng tao sa ibá. || fig. Biyayang ipinagkakaloób ng̃ Diyós sa mg̃a kaluluwá.
INFLUIR. v. a. Magbigáy bisà. || fig. Mamagitan; magbigáy ng̃ tulong sa ikauunlád ng̃ kalakal. || fig. Pagkalooban ng̃ Diyos ng̃ kaniyáng biyayà ang mg̃a kaluluwá
INFORMACIÓN. f. Pagbabalità; pagbibigáy alám. || Pagsisiyasat sa isáng gawâ ó sala.
INFORMAR. v. a. Magbalità; magbigáy alám. || v. n. *For.* Maghayág ng̃ katuwiran ang tagausig at mananangról sa haráp ng̃ hukóm. || v. r. Makabalità; magsiyasat.

INFORME. m. Balità. ‖ *For.* Pagsasalaysáy ng̃ manananggól sa haráp ng̃ hukóm. ‖ adj. Waláng anyô.

INFORTUNADO, DA adj. Waláng kapalaran.

INFORTUNIO. m. Kasawiangpalad. ‖ Pagkapahamak.

INFRACCIÓN. f. Paglabág sa batás ó kautusán.

INFRASCRITO, TA. adj. y s. Nakalagdâ sa ibabâ.

INFRINGIR. v. a. Labagín ang batás ó kautusán.

INFRUCTÍFERO, RA. adj. Hindî namumung̃a. ‖ fig. Waláng kapakinabang̃án.

INFRUCTUOSO, SA. adj. Waláng bisà; waláng kabuluhán.

INFUNDADO, DA. adj. Waláng pinagsasaligan.

INFUNDIR. v. a. fig. Pagkalooban ng̃ Diyós ng̃ biyayà ang kaluluwá.

INFUSIÓN. f. Pagkakalòób ng̃ Diyós ng̃ biyayà sa kaluluwá. ‖ *Farm.* Pagbababad ng̃ ugát ó balát ng̃ anománg kahoy sa tubig ó alak. ‖ Pagbubuhos ng̃ tubig sa ulo ng̃ binibinyagán.

INGENIAR. v. a. Iguhit ó tuklasín ng̃ isip. ‖ v. r. Tumuklás sa isip.

INGENIO. m. Isip; talino. ‖ Taong may talino. ‖ Makinang pangdigmâ.

INGENIOSIDAD. f. Katalinuhan; kagaling̃an ng̃ isip. ‖ Bung̃a ng̃ katalinuhan.

INGENIOSO, SA. adj Matalino; magalíng ang isip. ‖ Likhâ ng̃ isip.

INGENUIDAD. f. Katapatang loób; katunayan ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap.

INGENUO, NUA. adj. Tapát na loób; tunay.

INGERIR. v. a. Ipasok; ipaloób. ‖ fig. Ihalò; isama. ‖ v. r. Manghimasok.

INGINA. f. Sihang.

INGLE. f. Sing̃it.

INGOBERNABLE. adj. Hindî mapamamahalaan.

INGRATITUD. f. Dî pagtanáw ó pagkilala ng̃ utang na loób.

INGRATO, TA. adj. Waláng utang na loób. ‖ Masakláp.

INGREDIENTE. m. Sangkáp.

INGRESAR. v. n. Pumasok ó masok

INGRESO. m. Pagpasok. ‖ Paukán ‖ Salapíng pumapasok

INHÁBIL. adj. Waláng kaya ó talino. ‖ Hindî makahawak ng̃ katungkulan dahil sa kasalanang nagawâ.

INHABILIDAD. f. Kawalán ng̃ kaya ó talino. ‖ Hadláng na nakapipigil sa panunungkulan.

INHABILITACIÓN. f. Pagpigil sa tungkól; pagpapawaláng kaya.

INHABILITAR. v. a. Pigilin sa tungkól. ‖ Mapigil sa tungkól.

INHABITABLE. adj. Hindî matirahán ó mapamahayan.

INHERENTE. adj. Kakabít; kalakip.

INHUMACIÓN. f. Pagbabaón; paglilibíng.

INHUMANIDAD. f. Kalupitán; kabang̃isán.

INHUMANO, NA. adj. Waláng awà; malupít.

INHUMAR. v. a. Ibaón; ilibíng.

INICIAL. adj. Nauukol sa pinagmulán ng̃ isáng bagay. || Unang titik ng̃ isáng pang̃ung̃usap.

INICIAR. v. a. Tanggapín ang isáng tao sa pagpasok sa isáng samahang lihim. || fig. Turuan ng̃ mg̃a bagay na dakilà. || Simulán ang isáng bagay. || v. r. Tumanggáp ng̃ mg̃a unang orden sa pagpaparè.

INICIATIVA. f. Panukalà. || Pagpapaalám sa ibá ng̃ gagawín; pagpapalagáy.

INICUO, CUA. adj. Hindî matuwíd; masamâ.

IN ILLO TEMPORE. loc. lat. Nang panahóng yaón.

INIMITABLE. adj. Hindî matutularan ó mapaparisan. || Ganáp; yarì.

ININTELIGIBLE. adj. Hindî mawatas. || Mahirap mawatas.

INIQUIDAD. f. Malakíng kalikuán sa matuwíd; kasamaán.

INJURIA. f. Paghalay; paglait; paguyám. || Salitâ ó gawáng laban sa katuwiran. || fig. Kapinsalaáng ginagawâ sa isáng bagay.

INJURIAR. v. a. Halayin; laitin; uyamín; apihín.

INJURIOSO, SA. adj. Lumalait; umaapí.

INJUSTICIA. f. Kabuktután. || Kawalán ng̃ matuwíd.

INJUSTO, TA. adj. Buktót; labág sa matuwíd.

INMACULADO, DA. adj. Waláng bahid dung̃is.

INMARCESIBLE. adj. Hindî malalantá.

INMATURO, RA. adj. Hindî hinóg; bubót; walâ sa panahón.

INMEDIACIÓN. f. Kalapitan. || pl. Paligidligid; karatig.

INMEDIATAMENTE. adv. m. Sa piling. || adv. t. Kapagdaka; kagyát.

INMEDIATO, TA. adj. Malapit; karatig.

INMEJORABLE. adj. Napakagalíng; napakabuti.

INMENSIDAD. f. Kawalán ng̃ sukat; kalawakan. || fig. Karamihan; kawan; pulutóng.

INMENSO, SA. adj. Waláng sukat; malawak; waláng hanggá ó katapusán. || fig. Napakalakí ó hindî mabilang.

INMENSURABLE. adj. Hindî masukat. || fig. Napakahirap sukatin.

INMERECIDO, DA. adj. Hindî dapat magkamít.

INMERGIR. v. a. Ilubóg sa tubig ang isáng bagay.

INMERSIÓN. f. Paglulubóg sa tubig ng̃ isáng bagay.

INMIGRACIÓN f. Pangdadayuhan.

INMIGRAR. v. n. Dumayo; manirahan ang mg̃a tao sa ibáng bayan ó lupâ.

INMINENCIA. f. Kabing̃itán ó kalapitáng mangyari.

INMINENTE. adj. Nabibing̃it ó malapit na mangyari.

INMISCUIR. v. a. Ihalò; isama ang isáng bagay sa ibá. || v. r. fig. Makialám ó manghimasok sa kalakal ñg ibá.

INMOBLE. adj. Hindî matinag.|| Hindî gumagaláw. || fig. Waláng tigatig.

INMODERACIÓN. f. Kawalán ñg katamtaman ó tuto.

INMODERADO, DA. adj. Waláng katamtaman ó tuto.

INMODESTIA. f. Kawalán ñg hinhín.

INMODESTO, TA. adj. Waláng hinhín; magasó.

INMOLACIÓN. f. Paghahain. || Pagpapakahirap.

INMOLAR. v. a. Maghain. || Magpakahirap. || v. r. fig. Maghandóg ñg buhay, kayamanan at ibp., sa kapakinabañgán ñg isáng tao ó bagay.

INMORAL. adj. Laban sa mabuting asal.

INMORALIDAD, f. Kawalán ñg mabuting asal.

INMORTAL. adj. Waláng kamatayan. || fig. Matagál sa alaala ñg mña tao.

INMORTALIDAD. f. Kawalán ñg kamatayan. || fig. Pagtatagál ñg isáng bagay sa alaala ñg mga tao.

INMORTALIZAR. v. a. Papanatilihin ang isáng bagay sa alaala ñg mña tao. || v. r. Manatili ang isáng bagay sa alaala ñg mña tao.

INMOVIBLE. adj. Hindî matinag; hindî gumagaláw.

INMÓVIL. adj. Hindî gumagaláw; waláng tigatig.

INMOVILIDAD. f. Kawaláng tigatig ó galáw.

INMUDABLE. adj. Hindî nagbabago ó nagmamaliw.

INMUEBLE. m. Kasangkapang dî natitinag, gaya ñg lupà, bahay at ibp.

INMUNDICIA. f. Karumihán; kasalaulalaan; sukal. || fig. Kahalayang gawâ.

INMUNDO, DA. adj. Marumí; salaulà; nakadidiri. || fig. Mahalay na gawâ.

INMUNE. adj. Ligtás sa anománg tungkulin, buwís ó multá.

INMUTABLE. adj. Hindî magbabago ó magmamaliw.

INMUTACIÓN. f. Pagbabago.

INMUTAR. v. a. Baguhin ó ibahín ang isáng bagay. || v. r. fig. Magibá ang kulay ñg mukhâ ó kilos dahil sa matindíng silakbó ñg damdamin.

INNATO, TA. adj. Katutubò.

INNAVEGABLE. adj. Hindî malalayag.

INNECESARIO, RIA. adj. Hindî kailañgan.

INNEGABLE. adj. Hindî matututulan.

INNOBLE. adj. Hamak.

IN NÓMINE. loc. lat. Sa ñgalan.

INNOVAR. v. a. Baguhin ang isáng bagay.

INUMERABLE. adj. Hindî mabilang.

INOBEDIENCIA. f. Kawalán ñg pagsunód.

INOBEDIENTE. adj. Suwaíl.

INOCENCIA. f. Kawaláng malay sa kasalanan; kawaláng sala. || Kawaláng malay; kamusmusán.

INOCENTE. adj. Waláng kasalanan. || Waláng malay; musmós.

INODORO, RA. adj Waláng amóy.

INOLVIDABLE adj. Hindî malilimutan.

INOPIA. f. Kahirapan ng̃ buhay; karukhaán.

INOPINADO, DA. adj. Walâ sa gunità; hindî inaakalang mangyari.

INOPORTUNIDAD f. Kawaláng kapanahunan.

INOPORTUNO, NA. adj. Walâ sa panahón.

INORGÁNICO, CA. adj. Nauukol sa mg̃a katawáng waláng kasangkapang ikabubuhay; waláng buhay.

INQUIETAR. v. a. Bagabagin. || v. r. Mabagabag; maligalig.

INQUIETO, TA. adj. Bagabág; ligalíg.

INQUIETUD. f. Bagabag; kaligaligán. || Guló; takot; balisa.

INQUIRIR. v. a. Siyasatin; usisain.

INSACIABLE. adj. Waláng kasiyahán.

INSACULACIÓN. f. Pagsisilíd sa urna ó supot ng̃ mg̃a pang̃alang nakasulat upang gawín ang pagsasapalarán.

INSACULAR. v. a. Isilíd sa urna ó supot ang mg̃a pang̃alang nakasulat upang pagsapalarán.

INSALUBRE. adj. Nakapagkakasakít.

INSANABLE. adj. Hindî mapagagalíng.

INSANIA. f. Kabaliwán ó kasiraán ng̃ baít.

INSANO, NA. adj. Balíw; siráng isip.

INSCRIBIR. v. a. Iukit ang anománg titik sa bakal ó bató. || Isulat; italâ ang pang̃alan ng̃ isáng tao. || v. r. Magpasulat.

INSCRIPCIÓN. f. Paguukit sa bató ó bakal ng̃ mg̃a titik. || Pagpapasulat.

INSECTO. m. *Zool.* Hayop na maliít.

INSEGURO, RA. adj. Waláng tiyák ó kasiguruhán.

INSENSATEZ. f. Kahang̃alán.

INSENSATO, TA. adj. Hang̃ál; mangmáng.

INSENSIBILIDAD. f. Kawalán ng̃ pangdamdám. || fig. Katigasán ng̃ pusò.

INSENSIBLE. adj. Waláng pangdamdám. || fig. Matigás ang pusò.

INSEPARABLE. adj. Hindî mapaghihiwaláy. || fig. Nauukol sa mg̃a bagay na dî mapaghihiwaláy. || fig. Magkasámasama.

INSERCIÓN. f. Paglalakíp; pagsasama ng̃ isáng bagay sa ibá.

INSERTAR. v. a. Ilakíp; isama ang isáng bagay sa ibá.

INSERVIBLE. adj. Waláng kagagamitan; hindî magagamit.

INSIGNE. adj. Bantóg; tanyág; marilág.

INSIGNIA. f. Tandâ; sagisag. || Bandilà.

INSIGNIFICANTE. adj. Waláng kahulugán ó kabulubán.
INSINUAR. v. a. Banggitín; ipahiwatig ang isáng bagay. || *For.* Ipakita ang isáng katibayan sa haráp ng̃ hukóm upang pamagitanan ng̃ kaniyáng kapangyarihan. || v. r. Patalabín sa damdamin ng̃ isáng tao upang mahuli ang kalooban. || fig. Tumimò ng̃ untíuntî sa kalooban ang isáng damdamin, masasamáng hilig ó kabanalan.
INSÍPIDEZ. f. Kawalán ng̃ lasa.
INSIPIDO, DA. adj. Waláng lasa. || fig. Waláng siglá; matabáng.
INSIPIENCIA. f. Kamangmang̃án. || Kawalán ng̃ isip.
INSIPIENTE. adj. y s. Waláng dunong; mangmáng. || Waláng isip.
INSISTENCIA. f. Pamamalagì at pagpipilit sa isáng bagay.
INSISTIR. v. n. Magpilit; magmaulit; magmatigás.
INSOCIABLE. adj. Waláng kapuwà tao; ayaw makiharáp sa kapuwà.
INSOLACIÓN. f. *Med.* Sakít ng̃ ulo.
INSOLAR. v. a. Itampák sa araw ang isáng bagay; ibilád. || v. r. Magpaaráw.
INSOLDABLE. adj. Hiadî mahihinang.
INSOLENCIA. f. Kapaslang̃án; kawalán ng̃ pitagan; katampalasanan.
INSOLENTE. adj. Pasláng; waláng pitagan; tampalasan.
INSOLUBLE. adj. Hindî matunaw sa tubig. || Hindî makalág.
INSOLVENCIA. f. Kawalán ng̃ kayáng magbayad sa utang.
INSOLVENTE. adj. Hindî makabayad sa utang.
INSOMNE. adj. Hindî natutulog; puyát.
INSOMNIO. m. Dî pagtulog; kawalán ng̃ antók.
INSONDABLE. adj. Dî maaarók. || fig. Hindî matarók ng̃ isip.
INSONORO, RA. adj. Waláng tagintíng ó tunóg.
INSOPORTABLE. adj. Hindî mabatá ó matiís. || fig. Nakamumuhî.
INSPECCIÓN. f. Pagsisiyasat. || Pagbabantáy at pagiing̃at ng̃ isáng bagay.
INSPECCIONAR. v. a. Siyasatin.
INSPECTOR, RA. adj. y s. Tagasiyasat. || m. Punong nagsisiyasat.
INSPIRACIÓN. f. Pagsinghót ng̃ hang̃in. || fig. Pagpukaw ng̃ Diyós sa kalooban ng̃ kaniyáng kinapál.
INSPIRAR. v. a. Singhutín ang hang̃in. || fig. Igising sa kalooban ang mg̃a damdamin, diwà at ibp. || fig. Liwanagan ng̃ Diyós ang isip ng̃ isáng tao at pukawin ang damdamin.
INSTANTÁNEO, A. adj. Isáng kisáp matá; madalíngmadalî.
INSTANTE. m. Sangdalî. || *Al instante.* m. adv. Karakaraka.

INSTAR. v. a. Hingín ng̃ buong pagpipilit; ipakiusap ng̃ buong pagmamakaamò ang isáng bagay. || v. n. Dalidaliín ang paggawâ ng̃ isáng bagay.
INSTIGACIÓN. f. Paguudyók; paguralì.
INSTIGAR. v. a. Udyukán; uralian.
INSTILAR. v. a. Isilíd ng̃ paták paták ang isáng bagay.
INSTINTO. m. Gawî na katutubò ng̃ mg̃a hayop sa sariling buhay. || Pagkasi ng̃ Diyós Espiritu Santo.
INSTITUCIÓN. f. Pagtatatag ng̃ isáng bagay. || Paaralán. || pl. Katipunan ng̃ mg̃a simulain ng̃ isáng karunung̃an.
INSTITUIR. v. a. Magtatag; magtayô. || Magsimulâ. || Magturò.
INSTRUCCIÓN. f. Pagtuturò ó pagaaral. || Karunung̃ang pinagaralan. || pl. Utos.
INSTRUCTIVO, VA. adj. Nagtuturò.
INSTRUCTOR, RA. adj. y s. Nagtuturò.
INSTRUIDO, DA. adj. May nalalaman; marunong.
INSTRUIR. v. a. Turuan; aralan. || Pagpakilalanan ang isáng tao ng̃ kalagayan ng̃ isáng bagay.
INSTRUMENTAL. adj. Nauukol sa kasangkapang panugtóg.
INSTRUMENTO. m. Kasangkapan. || Makiná. || Kasulatang nagpapatunay sa isáng bagay.
INSUFICIENCIA. f. Kakapusán; dî kasapatán. || Kawalán ng̃ talino.
INSUFICIENTE. adj. Hindî sapát; kapós.
INSUFRIBLE. adj. Hindî matiís ó mabatá.
INSULSO, SA. adj. Waláng lasa; matabáng. || fig. Waláng siglá.
INSULTAR. v. a. Murahin ang isáng tao; laitin. || v. r. Magkaramdám ng biglâ, na ikawalâ ng̃ pagkamalay tao.
INSULTO. m. Pagmura; paglait. || Pagdaluhong na biglâ. || Pagkakaramdám na biglâ, na ikawalâ ng̃ pagkamalay tao.
INSUPERABLE. adj. Hindî malalaluan ó mapalalampasán.
INSURGENTE. adj. y s. Naghihimagsík.
INSURRECCIÓN. f. Paghihimagsík.
INSURRECCIONAR. v. a. Papanghimagsikín. || v. r. Manghimagsík.
INSUSTITUIBLE. adj. Hindî mahahalinhán.
INTACTO, TA. adj. Hindî nagagaláw ó nahihipò. || Hindî nagagasgás ó nasisirà. || fig. Dalisay; waláng halò. || fig. Hindî nababanggít.
INTACHABLE. adj. Hindî sukat mapuná ó mapintasán.
INTEGRIDAD. f. Kaganapán. || Kalinisan ng̃ mg̃a dalaga.
ÍNTEGRO, GRA. adj. Ganáp; buô. || Marang̃ál.
INTELECCIÓN. f. Pagwatas; pagbatíd.

INTELECTIVA. f. Kapangyarihang makawatas ó makabatíd.

INTELECTUAL. adj. Nauukol sa pangwatas. || Nauukol sa diwà.

INTELIGENCIA. f. Pagiisip. || Pagkilala; pagunawà. || Kahulugán ng̃ isáng pang̃ung̃usap ó kawikaan. || Kasanayán; kaalamán; karunung̃an. || Paguunawaang lihim ng̃ dalawá ó higít sa dalawáng tao.

INTELIGENTE. adj. y s. Matalino; marunong; sanáy. || adj. May pangwatas.

INTELIGIBLE. adj. Mawawatas ó maaaring mawatas.

INTEMPERIE. s. Hindî pagkakatimbáng ng̃ panahón. || *A la intemperie*. m. adv. Sa lantád na poók na waláng bubóng; sa hamugán.

INTEMPESTIVO, VA. adj. Labás sa panahón.

INTENCIÓN. f. Adhikà; niloloób; nasà; hang̃ád.

INTENCIONAL. adj. Nauukol sa adhikâ; sinadyâ.

INTENSIDAD. f. Lakás; karahasán || fig. Sigabo.

INTENSO, SA. adj. Marahás. || fig. Masigabo; marubdób.

INTENTAR. v. a. Adhikaín; nasain.

INTENTO. m. Adhikâ; hang̃ád. || *De intento*. m. adv. Sinadyâ; tinalagá.

INTERCALABLE. adj. Mapagsasalítsalít.

INTERCALACIÓN. f. Pagsasalítsalít.

INTERCALAR. v. a. Pagsalítsalitín.

INTERCEDER. v. n. Mamagitan; mamagitnâ.

INTERCEPCIÓN. f. Pagharang; pagpigil.

INTERCEPTAR. v. a. Harang̃in; pigilin ang isáng bagay. || Hadlang̃án; sarhán ang daán.

INTERCESIÓN. f. Pamamagitan.

INTERCESOR, RA. adj. y s. Tagapamagitan.

INTERCUTÁNEO, A. adj. Sa pagitan ng̃ balát at lamán.

INTERDECIR. v. a. Ipagbawal.

INTERDICCIÓN. f. Pagbabawal. || Pagpigil sa katungkulan.

INTERÉS. m. Kapakinabang̃án; tubò. || Halagáng angkín ng̃ isáng bagay. || pl. Kayamanan.

INTERESADO, DA. p. p. ng̃ Interesar. || adj. May masakit sa isáng bagay. || Mapagimbót.

INTERESAR. v. n. y r. Magmasakit sa isáng bagay. || v. a. Isamá ang isáng tao sa isáng hanapbuhay ó kalakal. || Akitin ang loób at damdamin ng̃ nakikiníg sa bagay na sinasabi, sinusulat ó pinalalabás.

INTERIN. m. Pangsamantalá. || adv. t. Samantala.

INTERINIDAD. f. Pangsamantalá.

INTERINO, NA. adj. Humahaliling pangsamantalá.

INTERIOR. adj. Nasa loób. || Nasa kaibuturan. || fig. Sa loób ng̃ damdamin. || m. Loób.

INTERJECCIÓN. f. *Gram*. Tinig na nagbabadyá ng biglâng silakbó ng damdamin, manghâ, dusa, abala, pagibig at ibp.

INTERLINEAL. adj. Sa pagitan ng dalawáng guhit ó talatà.

INTERLOCUCIÓN. f. Paguusap ng dalawá.

INTERLOCUTOR, RA. m. y f. Kausap; kasalitaan.

INTERLUNIO. m. *Astron*. Pagkamatáy ng buwán.

INTERMEDIAR. v. n. Pumagitnâ; mamagitan.

INTERMEDIARIO, RIA. adj. y s. Namamagitan; namamagitnâ.

INTERMEDIO, DIA. adj. Nasa gitnâ ó pagitan. || m. Pagitan || Sayáw, tugtóg ó usapan sa pagitan ng bawa't yugtô ng palabás.

INTERMINABLE. adj. Waláng katapusán ó hanggá.

INTERMISIÓN. f. Pagkatigil ó pagkabalam ng isáng gawâ ó anománg bagay sa loób ng iláng panahón

INTERMITENCIA. f. Pagtigil at pagulit ng lagnát.

INTERMITENTE. adj. Hihintó't uulit.

INTERMITIR. v. a. Pigilin ang isáng bagay sa loób ng iláng panahón; humpayán.

INTERNACIÓN. f. Pagpapaloób ó pagpaloób.

INTERNACIONAL. adj. Nauukol sa dalawá ó higít sa dalawáng bansâ.

INTERNAR. v. a. Ipasok sa loób. || v. n. y r. Pumasok; pumaloób. || v. r. fig. Magpakalulong sa mga lihim at pakikipagkilala sa kapuwà ó suriing mabuti ang isáng bagay.

INTERNO, NA. adj. Nasa loób. || s. Ang nagaaral na nakatirá sa paaralán.

INTERPELAR. v. a. Humingíng tulong sa kapuwà; pakupkóp. || Humingíng paliwanag hinggíl sa isáng pangyayari.

INTERPOLAR. v. a. Isalít. || Ihintóng sangdalî ang isáng bagay bago ipagpatuloy na mulî.

INTERPONER. v. a. Isalít. || fig. Ipagitnâ. || *Far*. Maghabol. || v. r. Sumalít. || v. r. fig. Mamagitnâ.

INTERPRETACIÓN. f. Pagpapakahulugán.

INTERPRETAR. v. a. Ipaliwanag ang kahulugán ng isáng bagay. || Ihulog sa ibáng wikà. || Bigyáng kahulugán.

INTÉRPRETE. com. Tagapagsabi ng kahulugán ng isáng bagay. || fig. Ang alinmáng bagay na nagsisilbíng magpakilala ng mga damdamin ng kaluluwá.

INTERREGNO. m. Pagitan ng panahóng waláng harì ang isáng kaharian

INTERROGACIÓN. f. Tanóng. || *Gram*. Tandáng nangangahulugán ng pagtatanóng na tulad nitó: (¿?)

INTERROGAR. v. a. Tanungín.

INTERROGATORIO. m. Sunúdsunúd na mga tanóng na giuagawâ sa salarin sa oras ng paglilitis.

INTERRUMPIR. v. a Pigilin; abalahin; pahintuín. || v. r. Mapigil; maabala; mahintô.

INTERSTICIO. m. Puang ó pagitan nḡ dalawáng katawán

INTERVALO. m. Agwát nḡ dalawáng poók ó panahón.

INTERVENCIÓN. f. Pakikia'ám ó panghihimasok.

INTERVENIR. v. a. Makialám; manghimasok. || Mamagitnâ.

INTESTADO, DA. adj. *For.* Namatay ng waláng kasulatan.

INTESTINAL. adj. Nauukol sa bituka.

INTESTINO, NA. adj. Nasa loób. || m. Bituka.

INTIMACIÓN. f. Pagbibigáy alám.

INTIMAR. v. a. Ipahayag; ipagbigáy alám. || v. r. Sumoót ang isáng bagay sa mḡa butas ó puang ng katawán. || v. r. fig. Tumaós sa damdamin nḡ kapuwa; tumalik ang pagkikilala.

INTIMIDACIÓN. f. Pananakot ó pagtakot.

INTIMIDAD. f. Katalikan. || Pagkikilalang matalik.

INTIMIDAR. v. a. Takutin.

ÍNTIMO, MA. adj. Nasa kaibuturan. || Matalik.

INTITULAR. v. a. Pangalanan ang isáng aklát ó akdâ. || Bigyán ang isáng tao ó bagay nḡ pamagát; nḡalanan. || v. r. Magpamagat.

INTOLERABLE. adj. Hindî matitiís ó maipagpapaumanhín.

INTRAMUROS. adv. m. Sa loób nḡ isáng siyudad ó poók.

INTRANQUILIDAD. f. Kawalán nḡ kapanatagán.

INTRANQUILO, LA. adj. Waláng kapanatagán; balisá.

INTRANSITABLE. adj. Nauukol sa poók na dî matahak ó madaanan.

INTRANSMISIBLE. adj. Hindî maililipat ó maibibigáy sa ibá.

INTRANSMUTABLE. adj. Hindî magmamaliw ó magiibá.

INTRATABLE. adj. Nauukol sa poók na mahirap tahakin. || fig. Hindî makasundô ó makabagáng.

INTREPIDEZ. f. Katapanḡan; kalakasán nḡ loób na sumalunḡa sa kapanḡaniban. || fig. Kapanḡahasan.

INTRÉPIDO, DA. adj. Matapang; malakás ang loób sa mḡa kapanḡaniban. || fig. Gumagawâ ó nagsasalitâ nḡ hindî iniisip.

INTRIGA. f. Pakanâ; gawáng pailalím. || Kagusután.

INTRIGANTE. m. y f. Ang may pakanâ ó gumagawâ nḡ pailalím.

INTRIGAR. v. n. Magsanay sa gawáng pailalím ó pakanâ.

INTRINCACIÓN. f. Pagkagusót.

INTRINCAR. v. a. Guluhín ó gusutín ang isáng bagay.

INTRÍNSECO, CA. adj. Nasa loób. || fig. Matalik.

INTRODUCCIÓN. f. Pagpapasok ó pagpasok. || Pasimulâ nḡ isáng gawâ ó akdâ.

INTRODUCIR. v. a. Papasukin ang sinomán sa isáng poók. || || Ipasok. || fig. Ipakilala ang isáng tao upang tanggapín sa isáng poók. || fig. Ipagamit. || v. r. Pumasok. || v. r. fig. Manghimasok; makialám.

INTROITO. m. Pasimulâ ng̃ isáng akdâ ó panalangin.

INTRUSO, SA. adj. y s. Manggagahís ng̃ katuwiran; manglulupig.

INTUICIÓN. f. Pagkakita ó pagkakilalang malinaw at madalî ng̃ isáng diwà ó katutohanan ng̃ walâ nang tulong ng̃ pagiisip.

INTUITIVO, VA. adj. Nauukol sa pagkakita ó pagkakilalang malinaw at madalî ng̃ isáng diwà ó katutohanan ng̃ walâ nang tulong ng̃ pagiisip.

INTUMESCENCIA. f. Pamamagâ.

INTUMESCENTE. adj. Namamagâ.

INUNDACIÓN. f. Pagpapaapaw ó pagapaw ng̃ tubig. || fig. Karamihang labis ng̃ isáng bagay.

INUNDAR. v. a. Paapawin sa katihan ó lupà. || fig. Punuín ang isáng bayan sa mg̃a taong dayuhan. || v. r. Umapaw ang tubig.

INURBANIDAD. f. Kawalán ng̃ pitagan.

INURBANO, NA. adj. Waláng pitagan.

INUSITADO, DA. adj. Hindî ginagamit. || Hindî gawî; dî karaniwan.

INÚTIL. adj. Waláng kabuluhán.

INUTILIZAR. v. a. Walíng kabuluhán ó saysáy ang isáng bagay. || v. r. Mawaláng kabuluhán ó saysáy.

INVADEABLE. adj. Hindî matatawirán.

INVADIR. v. a. Lusubin; salakayin.

INVALIDAR. v. a. Walíng kabuluhán ó saysáy ang isáng bagay.

INVÁLIDO, DA. adj. y s. Waláng lakás; salantâ. || fig. Waláng bisà at halagá.

INVARIABLE. adj. Hindî mababago.

INVASIÓN. f. Paglusob; pagsalakay.

INVASOR, RA. adj. y s. Manglulusob; mananalakay.

INVECTIVA. f. Salitáng masakláp at mabigát.

INVENCIÓN. f. Pagtuklás. || Bagay na natuklás. || Pagkatagpô. || Dayà; laláng.

INVENCIONERO, RA. adj. y s. Manunuklás. || Sinung̃aling; magdarayà.

INVENDIBLE. adj. Hindî mabilí.

INVENTAR. v. a. Tumuklás sa pamamagitan ng̃ isip. || Kumathâ. || Umisip ng̃ mg̃a gawáng hindî tutoó; magsinung̃alíng.

INVENTARIO. m. Talaan ng̃ mg̃a kayamanan at ibáng bagay na nauukol sa isáng tao ó kapisanan.

INVENTO. m. Pagtuklás.

INVENTOR, RA. adj. y s. Manunuklás. ‖ Mapagkathâkathâ ng̃ dî katutohanan.

INVERECUNDO, DA. adj. y s. Waláng kahihiyán.

INVERNADA. f. Panahóng taglamíg.

INVERNADERO. m. Tirahan sa panahóng taglamíg.

INVEROSÍMIL. adj. Waláng bakás ng̃ katutohanan.

INVEROSIMILITUD. f. Kawaláng bakás ng̃ katutohanan.

INVERTIR. v. a. Baguhin ang hanáy ng̃ mg̃a bagay; baligtarín. ‖ Gugulin ang salapî.

INVESTIDURA. f. Pagkakaloób ng̃ isáng katungkulan ó karang̃alan.

INVESTIGACIÓN. f. Pagsisiyasat.

INVESTIGAR. v. a. Siyasatin ang isáng bagay.

INVESTIR. v. a. Pagkalooban ng̃ isáng katungkulan ó karang̃alan.

INVETERARSE. v. r. Tumandâ.

INVICTO, TA. adj. Mananaló; mapagtagumpáy lagì na.

INVIERNO. m. Taglamíg; panahóng tagulán.

INVIGILAR. v. n. Magpakaingat sa isáng bagay.

INVIOLABLE. adj. Hindî dapat sirain ó paslang̃ín; hindî mapapasláng.

INVIOLADO, DA. adj. Naiing̃atang buô at malinis.

INVISIBLE. adj. Hindî nakikita.

INVITACIÓN. f. Pagaanyaya; anyaya.

INVITAR. v. a. Anyayahan; yakagin.

INVOCACIÓN. f. Pagtawag; paghing̃î ng̃ tulong.

INVOCAR. v. a. Tumawag; huming̃íng tulong.

INVOLUNTARIAMENTE. adv. m. Hindî kinusà.

INVOLUNTARIO, RIA. adj. Hindî kusà.

IR. v. n. Pumaroón; yumao. ‖ Lumakad. ‖ v. r. Umalís; pumanaw. ‖ v. r. Mamatáy; maghing̃alô.

IRA. f. Galit; poót. ‖ Nasang paghihigantí. ‖ fig. Dahás ó pagng̃ang̃alit ng̃ panahón.

IRACUNDO, DA. adj. y s. Magagalitín.

IRASCIBLE. adj. Nauukol sa galit. ‖ Magagalitín.

IRIS. m. Bahágharì. ‖ fig. Pangyayaring tumatapos sa isáng kaguluhan.

IRONÍA. f. Tuyâ.

IRÓNICO, ÇA. adj. Nang̃ang̃ahulugán ng̃ tuyâ.

IRRACIONAL. adj. Waláng isip ó baít. ‖ Laban sa matuwíd.

IRRADIAR. v. a. Magsabog ng̃ liwanag sa paligidligid.

IRREALIZABLE. adj. Hindî maisasagawâ.

IRRECONCILIABLE. adj. Nauukol sa ayaw makipagkasundô.

IRREDIMIBLE. adj. Hindî matutubós.

IRREFLEXIÓN. f. Kawalán ng̃ pagwawarì.

IRREFLEXIVO, VA. adj. Hindî nagwawarì ó naghuhunusdilì.

IRREGULAR. adj. Walâ ó laban sa alituntunin. || Hindî karaniwan.

IRREGULARIDAD. f. Kawalán ó pagkalaban sa alituntunin.

IRRELIGIOSO, SA. adj. y s. Kulang sa pananampalataya ó dî tumutupád sa ipinaguutos sa taong binyagan.

IRREMEDIABLE. adj. Hindî malulunasan.

IRREMISIBLE. adj. Hindî mapatatawad.

IRREPARABLE. adj. Hindî mapagaayos ó mahuhusay.

IRREPRENSIBLE. adj. Hindî nang̃ang̃ailang̃ang pang̃usapan.

IRRESISTIBLE. adj. Hindî masusuwáy; hindî mapaglalabanan.

IRRESOLUBLE. adj. Nauukol sa isáng bagay na hindî mapagpasyahán.

IRRESOLUCIÓN. f. Kawalán ng̃ kapasyahán.

IRRESOLUTO, TA. adj. y s. Waláng kapasyahán.

IRRESPETUOSO, SA. adj. Waláng pitagan ó galang.

IRRESPONSABLE. adj. Waláng sukat ipanagót; hindî dapat managót.

IRRESUELTO, TA. adj. Waláng kapasyahán.

IRREVERENCIA. f. Kawaláng galang ó pitagan.

IRREVERENTE. adj. Waláng galang ó pitagan.

IRREVOCABLE. adj. Hindî mababago.

IRRISIBLE. adj. Katawatawa at kadustâdustâ.

IRRISIÓN. f. Birong nakatatawá.

IRRISORIO, RIA. adj. Nakatatawá. || fig. Waláng kabuluhán.

IRRITAR. v. a. Pagalitin. || Pasiglahín; papagalabin ang damdamin. || v. .. Magalit; magapóy ang loób. || Sumiglá; magalab ang damdamin.

IRRUPCIÓN. f. Paglusob na biglâ at waláng sabísabí. || fig. Paglaganap.

ISLA. f. Pulô; lupang naliligîd ng tubig.

ISLEÑO, ÑA. adj. y s. Tubò sa pulô. || Nauuukol sa pulô.

ISLOTE. m. Pulóng maliít at waláng tao. || Kabatuháng malakíng naliligid ng̃ dagat.

ISTMO. m: *Geog.* Lupang nagkakabít sa dalawáng bansâ ó pulô.

ITINERARIO, RIA. adj. Naukol sa mĝa landás. || m. Landás na tunĝuhin sa paglalakád.

IZAR. v. a. *Mar.* Iladlád; iwagwáy.

IZQUIERDA. f. Kaliwáng kamáy.

IZQUIERDEAR. v. n. fig. Lumayô sa itinuturò nĝ katuwiran.

IZQUIERDO, DA. adj. Kaliwâ. || fig. Baluktót; likô.

J

J. f. Ikalabingisáng titik ng̃ abakadáng kastilà at ikawaló sa kaniyang mg̃a consonante.

JABALÍ. m. Baboy damóng lalaki

JABALINA. f. Baboy damóng babae. || Sandatang pangdigmà ng̃ unang dako.

JABATO. m. Anák ng̃ baboy damó.

JABÓN. m. Sabón.

JABONADO, DA. p. p. ng̃ Jabonar. || m. Pagsasabón. || Buntón ng̃ mg̃a damít na putíng kasasabón.

JABONADURA. f. Pagsasabón. || pl. Pinagsabunán. || Bulâ ng̃ sabón.

JABONAR. v. a. Sabunín.

JABONCILLO. m. Sabóng matigás at mabang̃ó.

JABONERA. f. Babaing gumagawâ ng̃ sabón. || Babaing magsasabón. || Lalagyán ng̃ sabón.

JABONERÍA. f. Gawaan ng̃ sabón.

JABONERO. m. Lalaking gumagawâ ó nagtitindá ng̃ sabón.

JACA. f. Kabayong muntî.

JACTANCIA. f. Pagpuri sa sarili; pamamanság.

JACTANCIOSO, SA. adj. y s. Mapagpurí sa sarili; mapamanság.

JACTARSE. v. r. Pumuri sa sarili; magbanság.

JADEAR. v. n. Humingal; humagák.

JADEO. m. Hing̃al; hagak.

JAEZ. m. Kagayakang inilalagáy sa mg̃a kabayo. || fig. Urì ó kalikasán ng̃ isáng bagay.

JAMÁS. adv. t. Kailánman; magpakailánman.

JAQUE. m. Lanse sa laróng ahedrrés. || fam. Pagmamatapáng.

JAQUECA. f. Matindíng sakít ng̃ ulo.

JARANA. f. Katuwaang nagkakaingãy. || fam. Away; malakíng kaguluhan.

JARANEAR. v. n. fam. Magkatuwaan; magharana.

JARANERO, RA. adj. Mahilig sa katuwaang nagkakaingãy ó harana.

JARDÍN. m. Halamanán. || Palikuran sa mg̃a sasakyángdagat. || Dung̃is na nagaalís ng̃ kináng ng̃ esmeralda.

JARDINERA. f. Babaing maghahalamán.

JARDINERÍA. f. Karunung̃an sa paghahalaman.

JARDINERO. m. Lalaking maghahalamán

JARETA. f. Suutan ng̃ talì ó asintós ng̃ salawál ó ibáng damít.

JARREAR. v. n. fam. Tumabong madalás ng̃ tubig ó alak. || v. a. Ikalat ó ibuhos ang tubig sa ibabaw ng̃ isáng bagay.

JARRERO. m. Manggagawà ó naglalakô ng̃ tabong lupà.

JARRO. m. Tabò ó oyang lupà, bubog ó bakal na may isáng taing̃ang bitbitan.

JARRÓN. m. Palamuting hugis oya na madalás ilagáy sa haráp ng̃ bahay.

JAULA. f. Kulungán ng̃ mg̃a hayop na maliliít, gaya ng̃ ibon, at ibp. || Kulung̃áng bakal na ginagamit sa mg̃a balíw at malalakíng hayop.

JAYÁN, NA. m. y f. Taong malakí ang pang̃ang̃atawán at malakás.

JEFA. f. Punò ó nang̃ung̃ulo sa isáng pangkatin ó pagawaan.

JEFATURA. f. Pamunuán ó pang̃uluhán sa isáng pangkatin ó pagawaan.

JEFE. m. Punò ó nang̃ung̃ulo sa isáng pangkatin ó pagawaan.

JEHOVA. m. Wikang hebreo na ang kahulugá'y Diyós.

JEMEL. adj. May agwát at habang sangtimurò.

JEME. Habang sangtimurò. || fig. y fam. Mukhâ ng̃ babae.

JENGIBRE m. *Bot.* Punong luya. || Luya.

JEROGLÍFICO, CA. adj. Nauukol sa kasulatang nagtatagláy ng̃ pang̃ang̃ahulugáng lihim na inilalarawan sa pamamagitan ng̃ guhit ó anyô. || m. Katipunan ng̃ mg̃a tandâ na nagsasaysáy ng̃ isáng kawikaan. || fig, y fam. Lihim; hiwagà.

JETA. f. Bibíg na ang ng̃usu't labi'y makapál. || fam. Mukhâ.

JETUDO, DA. adj. Makapál ang ng̃usu't labi.

JIBIA. f. *Zool.* Baksát.

JÍCARA. f. Maliít na tasang may tangkáy na ginagamit sa paginóm ng̃ sikulate.

JICARAZO. m. Hampás ng̃ tasa ng̃ sikulate. || Pagpapainóm ng̃ lason.

JIGOTE. m. Ginisáng karné na tinadtád.

JINETA. f. Karunung̃an sa pang̃ang̃abayo. || Buwís na sinising̃íl sa mg̃a hayop. || Sibát na maiklî.

JINETE. m. Kawal na nakakabayo. || Ang nangangabayo. || Ang sanáy sa pangangabayo.

JINETEAR. v. n. Magpasyál ng nakakabayo sa mga poók na hayág, na nagpapakita ng garà at kasanayán.

JIRA. f. Pigíng sa parang na ginagawâ ng magkakaibigan ng buóng sayá at katuwaán. || Pirasong malakílakí ng damít na pinilas sa isáng tela.

JIRÓN. m. Punit ng damít. || fig. Bahaging maliit ng isáng bagay na buô.

JIRONADO, DA. adj. Sirâ; punít. || m. Palamuti ó gayák na may mga punit.

JOCOSIDAD. f. Pagpapatawá; pagkamapagpatawá.

JOCOSO, SA. adj. Mapagpatawá; masayá.

JORNADA. f. Ang layong nalalakbáy ng isáng tao sa sangaraw. || Paglalakbáy ng mga kawal. || Paglalakbáy ng mga harì sa nasasakupan nilá || fig. Panahón ng buhay ng tao.

JORNAL. m. Upa ng manggagawang aráw. || *A jornal.* m. adv. Sa pamamagitan ng upang aráw.

JORNALERO, RA. m. y f. Manggagawang aráw.

JOROBA. f. Kakubaan. || fig. y fam. Pangabalang nakagagalit.

JOROBADO, DA. adj. y s. Kubà; hukót.

JOVEN. adj. y s. Bagung tao ó binatà; dalaga ó binibini. || Murà.

JOVIAL. adj. Masayá; tahimik na loób.

JOVIALIDAD. f. Kasayahan; katahimikan ng loób.

JOYA. f. Hiyás. || Gantíngpalà sa isáng paglilingkuran. || pl. Katipunan ng mga alahas at damít na ipinapanhík sa babaing ikinakasál.

JOYEL. m. Maliít na hiyás.

JOYERA. f. Babaing naglalakô ng mga hiyás ô alahas.

JOYERÍA. f. Tindahan ng mga hiyás.

JOYERO. m. Lalaking naglalakô ng mga hiyás ó alahas. || Kahóng taguán ng mga hiyás.

JUBILACIÓN. f. Pagkakaloób ng layà sa isáng nanunungkulan dahil sa katandaán ó pagkasalantâ, na dî inaalisán ng karampatang sahod.

JUBILAR. v. a. Pagkalooban ng layà ang isáng nanunungkulan dahil sa katandaán ó pagkasalantâ at bigyán ng karampatang sahod habima't dî nanunungkól. || fig. y fam. Alisín ang isáng bagay dahil sa waláng kabuluhán. || v. n. Matuwâ; masayahán. || v. r. Magkamít ng layà sa panunungkulan.

JÚBILO. m. Tuwâ; sayá.

JUBILOSO, SA. adj. Tigíb ng datuwaan; masayá.

JUDÍA. f. Patanì.

JUDICATURA. f. Katungkulang humatol. || Tungkuling pagkahukóm. || Panahóng ipinaghuhukóm.

JUDICIAL. adj. Nauukol sa hukuman.

JUEGO. m. Paglalarô. || Larô. || Sugál.

JUEZ. m. Hukóm.

JUGADA. f. Paglalarô; larô.

JUGADOR, RA. adj. y s. Naglalarô; manglalarò. || Nagsusugál; manunugal.

JUGAR. v. n. Maglibáng; magalíw. || Maglarô; magsugál.

JUGARRETA. f. Larularô.

JUGLAR. m. Ang sa pamamagitan ng̃ salapí'y kumakantá; sumasayáw at nagpapatawá.

JUGO. m. Katás. || fig. Ang makabuluhán at pinakikinabang̃an sa isáng bagay.

JUGOSIDAD. f. Kakatasán.

JUGOSO, SA. May katás. || fig. Makatás; masustansiya.

JUGUETE. m. Laruán. || Libák ó aglahì. || Kantáng masayá at nakapagpapatawá.

JUGUETEAR. v. n. Maglibáng sa pamamagitan ng̃ larô.

JUGUETERÍA. f. Pang̃ang̃alakal ng̃ mg̃a laruán. || T ndahan ng̃ mg̃a laruán.

JUGUETÓN, NA. adj. Mapaglarô.

JUICIO. m. Isip; baít. || Kurò; palagáy. || fig. Katinuán. || *For.* Paglil.tis ng hukóm,

JUICIOSO, SA. adj. y s. May baít ó isip.

JUNTA. f. Pulong; pagtitipon. || Pagkakasama ng dalawá ó higít sa dalawáng bagay.

JUNTAMENTE. adv. m. Kasama ó kalakip. || adv. t. Noón din.

JUNTAR. v. a. Pagsamahin ang isáng bagay sa isá. || Ipisan; ilakíp. || Ipinid ang pintô ó bintanà. || v. r. Lumapit; dumaiti. || Makisama. || Makiapíd.

JUNTO, TA. adj. Kalakip; kasama; kalapít. || adv. l. Malapit.

JUNTURA. f. Sugpung̃an; dugtung̃an.

JURADO. m. Tagahatol.

JURADOR, RA. adj. y s. Palasumpâ.

JURAMENTAR. v. a. Panumpaín ang isáng tao. || v. r. Manumpâ.

JURAMENTO. m. Panunampâ; sumpâ.

JURAR. v. a. Sumumpâ; manumpâ.

JURISDICCIÓN. f. Kapangyarihan ng isáng tao upáng makapamahalà at makapagpatupád ng̃ mg̃a batás. || Hangganan ng̃ isáng poók ó lalawigan. || Nasasakupang poók ng̃ isáng hukóm.

JURISPRUDENCIA. f. Karunung̃an sa pagmamatuwíd. || Katipunan ng̃ mg̃a hatol ng̃ Ktt. Hukuman.

JURISTA. com. Ang nagaaral ng̃ karunung̃an sa pagmamatuwíd.

JUSTICIA. f. Katuwiran. || Kaparusaháng hayág.

JUSTICIERO, RA. adj. Tumutupád ó gumagawâ ng̃ nasa matuwíd. || Tapát magparusa sa mg̃a salarin.

JUSTIFICAR. v. a. Papagbanalín ng̃ Diyós ang isáng tao sa pamamagitan ng̃ kaniyáng biyayà || Patunayan ang isáng bagay. || Patibayan; ilagáy sa matuwíd ang isáng bagay. || Ayusin; itumpák ang isáng bagay.

JUSTIFICATIVO, VA. adj. Nagpapatibay sa isáng bagay.

JUSTIPRECIAR. v. a. Halagahán ng̃ tapát ang isáng bagay.

JUSTIPRECIO. m. Halagáng tapát ng̃ isáng bagay.

JUSTO, TA. adj. Nauukol sa gumagawâ ng̃ ayon sa matuwíd. || Ayos sa matuwíd. || adj. y s. Nabubuhay ayón sa utos ng̃ Diyós; banál. || Ganáp; waláng labis ni kulang; akmâ.

JUVENIL. adj. Nauukol sa kabinataan.

JUVENTUD. f. Kabinataan ó kadalagahan. || Katipunan ng̃ mg̃a binata't dalaga.

JUZGADO, DA. p. p. ng̃ Juzgar. || m. Katipunan ng̃ mg̃a hukóm na humahatol. || Hukuman na may isáng hukóm. || Poók na pinaghahatulan.

JUZGAR. v. a. Humatol; magpasiyá.

K

K. f. Ikalabíngdalawáng titik ng̃ abakadáng kastilà at pangsiyám sa kaniyáng mg̃a consonante.

KAISER. m. Tawag sa harì sa Alemania.

KAOLÍN. m. *Miner.* Lupang putíng ginagawáng mg̃a kasangkapan.

KHOL. m. Kasangkapang panugtóg sa India na ginagamit na pangsalíw sa mg̃a kantá.,

KILIÁREA. f. Kalaparang may sukat na sanglibong area.

KILO. m. Pang̃ung̃usap na nang̃ang̃ahulugán ng̃ bilang na sanglibo.

KILOGRAMO. m. Bigát na sanglibong gramo.

KILOLITRO. m. Bigát na sanglibong litro.

KILOMÉTRICO, CA. adj. Naukol sa sukat na sanglibong metro.

KILÓMETRO. m. Sukat na sanglibong metro.

KIMONO. m. Damít na pangbahay.

KIOSKO. m. Bahay na maliít na bukás ang magkabikabiláng panig.

KIRIE. m. Dalang̃in sa Diyós.

KODAK. m. Pang̃uha ng̃ larawan.

KORÁN. m. Aklát ng̃ mg̃a aral ni Mahoma.

KREMLIM. m. Kutà.

L

L. f. Ikalabíngtatlóng titik nğ abakadang kastilà at pangsampû sa kaniyáng mğa consonante.

LA. *Gram.* Ang (ginagamit sa babae). || *Mus.* Ikaanim na tinig sa musika.

LÁBARO. m. Bandilang ginagamit nğ mğa emperador na romano.

LABERINTO. m. Poók na pinagyaman sa mğa lansanğan, liwasan at daáng sanğásanğá upang ang nanğasaloób ay magkaligáwligáw at mahirapan sa paglabás. || fig. bagay na maguló at magusót.

LABIA. f. fam, Kasaganaan at inam sa pagsasalitâ.

LABIAL. adj. Nauukol sa nğusu't labì.

LABIO. m. Labì ó nğusò. || fig. Gilid nğ isáng bagay.

LABOR. f. Gawâ. || Palamuting dibuho sa mğa tela. || Pananahî ó pagbuburdá. || Paglilináng nğ lupà; pagsasaka.

LABORABLE. adj. Maaaring magawâ. || Masasaka.

LABORIOSIDAD. f. Kasipagan sa paggawâ.

LABORIOSO, SA. adj. Palagawâ; masipag.

LABRADA. f. Lupang inararo na maaaring mapagtamnán.

LABRADERO, RA. adj. Nahahandáng magawâ ó maaaring gawín. || Masasaka.

LABRADÍO, DÍA. adj. Nauukol sa lupang masasaka.

LABRADO, DA. p. p. nğ Labrar. || adj. Nauukol sa damít na may burdá. || m.-Bukid ó parang na inararo.

LABRADOR, RA. adj. y s. Magsasaká. || Manggagawà. || m. y f. Ang taong may bukid na pinagtatamnán sa sarili niyáng gugol.

LABRADORESCO, CA. adj. Nauukol sa magsasaká.

LABRANTÍN. m. Magsasakáng mahirap.

LABRANTÍO, A. adj. Nauukol sa bukid ó lupang sinasaka.

LABRANZA. f. Pagsasaka; pagtataním sa bukid. || Lupang sinasaka. || Paggawâ.

LABRAR. v. a. Gumawâ. || Magsaka; magtaním. || Magararo. || Manahì; magburdá.

LABRIEGO, GA. m. y f. Magsasaká; magbubukíd. || Tagabukid.

LACAYO. m. Alilang tagasunód sa kaniyáng panĝinoon.

LACERAR. v. a. Saktán; sugatan; bugbugín. || fig. Pasakitan ang damdamin.

LACERIA. f. Karukhaán. || Abala; pagod.

LACERIOSO, SA. adj. Nauukol sa taong dukhâ ó mahirap ang buhay.

LACIO, CIA. adj. Luóy; lantá. || Mahinà.

LACÓNICO, CA. adj. Maiklî; hindî maligoy.

LACONISMO. m. Kaiklián ó kawaláng ligoy sa pagsasalitâ ó pagsulat.

LACRAR. v. a. Papagkasaktín; ihawa nĝ sakít. || fig. Pinsalaín ang pagaarì nĝ kapuwà. || Idikít nĝ lakre; lakrihán. || v. r. Mahawa nĝ sakít.

LACRE. m. Pangdikít ó panará sa sulat.

LACRIMAL. adj. Nauukol sa luhà.

LACRIMOSO, SA. adj. May luhà.

|| Nakaluluhâ. || Luhaán.

LACTACIÓN. f. Pagsuso.

LACTANCIA. f. Panahóng isinususo nĝ sanggól. || Pagpapasuso.

LACTAR. v. a. Pasusuhin. || Magpasuso. || v. n. Sumuso.

LÁCTEO, A. adj. Nauukol sa gatas ó kawanĝis nĝ gatas. || May gatas.

LACTICINIO. m. Gatas ó ang alínmang pagkaing may gatas.

LACTÍFAGO, GA. adj. y s. Kumakain nĝ gatas.

LACTÍFERO, RA. adj. Nauukol sa dinadaanan nĝ gatas hanggáng sa utóng nĝ suso. || May gatas.

LACTUMEN. m. *Med.* Sakít nĝ bata na maliliít na sugat sa ulo at katawán na lumalabás sa loób nĝ panahón nĝ pagsuso.

LACUSTRE. adj. Nauukol sa dagátdagatan.

LADEAR. v. a. Itagilid; itabí. || v. n. Maglakád sa libís. || fig. Lumibís nĝ daán. || v. r. Tumagilid; tumabí. || v. r. fig. Kumiling; padalá sa isáng bagay.

LADEO. m. Pagtagilid; pagtabí.

LADERA. f. Libís nĝ bundók.

LADERO, RA. adj. Sa tabí ó tagiliran.

LADINO, NA. adj. Madalíng matutong manĝusap nĝ ibáng wikà.

LADO. m. Tagiliran; tabí; gilid. || Poók. || *Al lado*. m. adv. Katabí ó kasiping.

LADRA. f. Pagtahól. || Tahól.

LADRAR. v. n. Tumahól ang aso. || fig. y fam. Pagbantaán ng̃uni't hindî itinutulóy.

LADRIDO. m. Tahól. || fig. y fam. Pulà; paratang na lumalait sa kapuwà.

LADRÓN, NA. adj. y s. Magnanakaw.

LADRONEAR. v. a. Magnakaw.

LADRONERA. f. Poók na kublihan ó taguán ng̃ magnanakaw. || Pagnanakaw. || Ipunán ng̃ kuwalta.

LADRONERÍA. f. Pagnanakaw.

LADRONESCA. f. Katipunan ng̃ mg̃a magnanakaw.

LADRONESCO, CA. adj. fam. Nauukol sa mg̃a magnanakaw.

LADRONICIO. m. Pagnanakaw.

LAGAÑA. f. Mutà.

LAGAÑOSO, SA. adj. Mutain.

LAGAR. m. Lalagyáng pinagpipisaán ng̃ ubas na inaalak.

LAGARTA. f. Bayawak na babae.

LAGARTERA. f. Lunggâ ng̃ bayawak.

LAGARTERO, RA. adj. Nauukol sa hayop na kumakain sa bayawak.

LAGARTIJA. m. Butikî; bubuli.

LAGARTO. m. Bayawak na lalaki. || Kalamnán ng̃ itaás ng̃ bisig; dagádagaan.

LAGO. m. Dagátdagatan.

LAGOTEAR. v. n. fam. Maglang̃ís upang kamtán ang isáng bagay.

LAGOTERÍA. f. fam. Paglalang̃ís.

LAGOTERO, RA. adj. y s. Naglalang̃ís; mapaglang̃ís.

LÁGRIMA. f Luhà. || fig. Paták ng̃ dagtâ ng̃ sang̃á ng̃ kahoy na pinutol.

LAGRIMAL. m. Daluyán ng̃ luhà.

LAGRIMAR. v. n. Lumuhà; tumang̃is.

LAGRIMEAR. v. n. Matulô ang luhà.

LAGRIMEO. m. Pagkatulô ng̃ luhà.

LAGRIMOSO, SA. adj. Luhaán. || Tumutulò ang dagtâ.

LAGUNA. f. Dagátdagatan. || fig. Puang na waláng sulat ó titik ng̃ isáng kasulatan.

LAGUNAJO. m. Lubák.

LAGUNERO, RA. adj. Nauukol sa dagátdagatan. || Malapit sa dagátdagatan.

LAGUNOSO, SA. adj. Malawà ó madagátdagatan.

LAMA. f. Putik. || Habing may salít na hibláng gintô ó pila .

LAMEDAL. m. Poók na malubák ó maputik.

LAMEDURA. f. Paghimod.

LAMENTABLE. adj. Kasakitsakit sa loób; kahinahinagpís.

LAMENTACIÓN. f. Taghóy; daíng.

LAMENTO. m. Taghóy; daíng.

LAMENTOSO, SA. adj. Mataghuyin; mapanambitan. || Kahináhinagpís.

LAMEPLATOS. com. fig. y fam. Taong matakaw. || fig. y fam. Ang kumakain ng̃ tirá ng̃ kapuwà.

LAMER. v. a. Himurin. || fig. Hipuin ng̃ banayad at dahandahan ang isáng bagay. || v. r. Humimod.

LAMIDO, DA. p. p. ng̃ Lamer. || adj. fig. Gasgás sa gamít.

LAMOSO, SA. adj. Maputik; malumot.

LAMPACEAR. v. a. *Mar*. Limpasuhin; punasan ang basâ.

LÁMPARA. f. Ilawán.

LAMPARERO, RA. m. y f. Mang gagawà ng̃ ilawán. || Nagtitindá ng̃ ilawán. || Ang nagiiñgat ng̃ mg̃a ilawán sa paglilinis at paglalagáy ng̃ lang̃ís.

LAMPARERÍA. f. Gawaan ng̃ ilawán. || Tindahan ng̃ ilawán.

LAMPARILLA. f. Ilawáng muntî.

LAMPAZO. m. Basahang pamunas sa basâ.

LAMPIÑO, ÑA. adj. Nauukol sa lalaking waláng balbás. || Madalang ang balahibo ó balbás.

LAMPIÓN. m. Ilawáng malakí ó paról.

LAMPO. m. poét. Tilamsík ng̃ liwanag na biglâ at madalíng mawalâ.

LANA. f. Balahibo ng̃ tupa.

LANAR. adj. Nauukol sa mg̃a hayop na may mahahabang balahibo na gaya n tupa.

LANCE m. Pagtatapon. || Paghahagis ng̃ lambát na pang̃isdâ. || Isdáng huli. || Away; banggaan. || Pagkaling̃át sa larô.

LANCERA. f. Suksukan ng̃ mg̃a sibát.

LANCERO. m. Kawal na nakikilaban sa pamamagitan ng̃ sibát. || Ang gumagamit ó may daláng sibát. || Manggagawà ng sibát.

LANCETA. f. *Cir*. Pangbusbós; lansita.

LANCETADA. f. Panunugat sa pamamagitan ng̃ lansita. || Hiwà ng̃ lansita.

LANCETAZO. m. Hiwà ó sugat na gawâ ng̃ lansita.

LANCETERO. m. Suksukan ng̃ lansita.

LANCHA. f. Batóng makinis, palás at manipís. || Isáng uring sasakyán.

LANERÍA. f. Bahay ó tindahan ng̃ lana.

LANERO, RA. adj. Nauukol sa lana. || m. Nang̃ang̃alakal ng̃ lana. || Imbakan ng̃ lana.

LANGOSTA. f. Luktón; balang. || Hipong uluhán. || fig. y fam. Ang sumisirà ó umuubos ng̃ isáng bagay.

LANGUIDECER. v. n. Mang̃ayayat; manghinà.

LANGUIDEZ. f. Pang̃ang̃ayayat; panghihinà. || fig. Kawalán ng̃ tapang ó lakás.

LÁNGUIDO, DA. adj. Payát; mahinà; pagód. || Waláng siglá, tapang at lakás.

LANIFICIO. m. Karunung̃an sa paggawâ ó paghabi ng̃ lana.

LANOSIDAD. f. Bulo ng̃ mg̃a dahon ng̃ halaman, bung̃a ó ibáng bagay.

LANOSO, SA. adj. Mabulo; mabalahibo.

LANUDO, DA. adj. Mabulo; mabalahibo.

LANZA. f. Sibát; panulág.

LANZADA. f. Saksák nğ sibát. || Sugat na gawâ nğ sibát.

LANZADERA. f. Sikuwán. || Lasedera.

LANZAMIENTO. m. Pagtatapon nğ isáng bagay. || *For*. Pagpapaalís sa pamamagitan nğ hukuman sa naninirahan sa lupà, bahay at ibp. na pagaarì nğ ibá.

LANZAR. v. a. Itapon. || Bitiwan; pabayaang malayà. || *For* Paalisín sa kinalalagyán ang isáng tao. || v. r. Matapon.

LANZÓN. m. Sibát na maiklî at makapál.

LAPICERO. m. Lalagyán nğ lapis. || Lapis.

LÁPIDA. f. Takíp na batóng may sulat ng libinğan.

LAPIZ. m. Panulat ó lapis.

LAPIZAR. m. Mina nğ lapis || v. a. Dumibuho ó gumuhit sa pamamagitan nğ lapis.

LAPSO. m. Takbó nğ panahón. || Pagkahulog sa isáng pagkakamalî.

LARDEAR. v. a. Pahiran nğ mantikà ang iniihaw.

LARDO. m. Tabâ ó mantikà nğ baboy.

LARDOSO, SA. adj. Mamantikà.

LARGAR. v. a. Bitiwan; pakawalán. || Luagán; bitiwang untí untî; tustusán. || *Mar*. Iladlád ang layag ó watawat. || v. r. fam. Umalís; yumao.

LARGO, GA. adj. Mahabà. || fig. Mapagbiyayà. || fig. Masaganà; malabis. || fig. Malawak. || *Mar*. Kalág; hindî nakatalì. || || m. Kahabaan ó habà.

LARGOR. m. Kahabaan.

LARGUERO. m. Paina nğ bintanà, pintô at ibp.

LARGUEZA. f. Kahabaan. || Kagandahangloób sa kapuwà.

LARGURA. f. Kahabaan; habâ.

LARINGE. f. *Anat*. Gulúnggulunğán.

LARINGEO, A. adj. Nauukol sa gulúnggulunğán.

LARINGITIS. f. *Med*. Pamamagà nğ gulúnggulunğán.

LARVA. f Takíp sa mukhâ ó balátkayô. || Hayop na maliít na kapipisâ pa lamang sa itlóg at malambót ang katawán.

LASCIVIA. f. Pagkahilig sa kahalayan; kalibugan.

LASCIVO, VA. adj Nauukol sa kalibugan. || Malibog || Malagô; malusog.

LASITUD. f. Panglulupaypáy; pagod; kawalán nğ lakas.

LASO, SA. adj. Lupaypáy; pagód; waláng lakás.

LÁSTIMA. f. Hinayang, lungkót at habág sa kapahamakán nğ kapuwà.

LASTIMAR. v. a. Sumugat ó sumakít. || Kahabagán. || fig. Umapí; magpagalit. || v. r. Magdamdám sa kapahamakán nğ kapuwà.

LASTIMERO, RA. adj. Nakahahabág; nakahihinayang.

LASTIMOSO, SA. adj. Kahabághabág; kahinahinayang.

LATENTE. adj. Kublí; tagô
LATERAL. adj. Nauukol sa tagiliran ó gilid ng̃ isáng bagay. || fig. Paglihís sa katuwirán.
LATIDO. m. Tibók; kibót.
LATIGAZO. m. Hampás ng latiko. || Lagitík ng̃ latiko.
LÁTIGO. m. Pamalò sa kabayo. || Pising pinagbibitinan ng̃ isáng bagay na tinitimbáng.
LATIGUEAR. v. n. Magpalagitík ng̃ latiko.
LATIGUERO. m. Manggagawà ng latiko. || Ang nagbibilí ng̃ latiko.
LATINAR. v. n. Magsalitâ ó sumulat ng̃ wikang latín.
LATINISTA. com. Ang b hasa sa wikang latín.
LATIR. v. n. Tumahól ang aso. || Tumibók ang pusò.
LATITUD. f. Kalaparan. || Ang niluangluang ng̃ isáng kaharian
LATO, TA. adj. Malawak. || fig. Nauukol sa pang̃ung̃usap na may malawak na kahulugán.
LATRÍA. f. Pagsambá.
LATROCINIO. m. Pang̃ungumít.
LAUDABLE. adj. Kapuripuri.
LAUDATORIO, RIA. adj. Pumupuri ó may tagláy na kapurihán.
LAUDO. m. Hatol ng̃ mg̃a inangpalán.
LAUREA. f. Putong na laurél.
LAUREADO, DA. p. p. ng̃ Laurear. || adj. May putong na laurél.
LAUREANDO. m Ang malapit nang tumanggáp ng̃ katibayan sa mataás na paaralán.
LAUREAR. v. a. Putung̃an ng̃ laurél. || fig. Gantíhingpalà; parang̃alán.
LAUREL. m. Punungkahoy na laurél.
LAURÉOLA. f. Putong na laurél na iginagantingpalà sa mg̃a gawáng kabayanihán.
LAURO. m. Laurél. || fig. Kaluwalhatian; papuri; pagwawagî.
LAVA. f. Putik na nagbabaga na ibinubugá ng̃ bulkáng pumuputók.
LAVABO. m. Mesang ginagamit sa paghuhugas ó paghihilamos.
LAVACARAS. com. fig. y fam. Taong mapaglang̃ís.
LAVADERO. m. Poók na labahan.
LAVADO. m. Paglalabá. || Labahin.
LAVADOR, RA. adj. y s. Naglalabá; tagapaglabá. || m. Kasangkapang panglinis sa mg̃a bar l.
LAVADURA. f. Paglalabá. || Tubig na pinaglabhán.
LAVAMANOS. m. Hinawán.
LAVANDERA. f. Babaing manglalaba.
LAVANDERÍA. f. Palabahan.
LAVANDERO. m. Lalaking manglalaba.
LAVAPLATOS. com. Tagapaghugas ng̃ mg̃a pinggán.
LAVAR. v. a. Hugasan ang isáng bagay; labhán. || fig. Linisin; alisán ng̃ dung̃is. || v. r. Maglinis; maghugas.
LAVATIVA. f. Panglabatiba.

LAVATORIO. m. Paghuhugas. || Panglanggás. || Hinawán.
LAVAZAS. f. pl. Tubig na pinaglabhán.
LAXANTE. p. a. nğ Laxar. Nagpapaluág ó nagpapalambót.
LAXAR. v. a. Paluagín; palambutín.
LAZADA. f. Buhól na talibugsó.
LAZARILLO. m. Batang tagaakay sa bulág.
LAZO. m. Talì ó buhól nğ sintás na ginagamit na palamuti. || fig. Laláng o pakanâ; silò.
LEAL. adj. Matapát na loób.
LEALTAD. f. Katapatan ó pagkamatapát na loób. || Pagibig ó pagmamahál nğ iláng hayop, gaya nğ aso, sa panğinoon.
LECCIÓN. f. Pagbasa. || fig. Aral; turò; halimbawà.
LECCIONISTA. com. Guróng nagtuturò sa baháy baháy.
LECTOR, RA. adj. y s. Bumabasa; mangbabasa.
LECTURA. f. Pagbasa. || Babasahín ó binabasa.
LECHE. f. Gatas. || Katás na maputíng kinukuha sa iláng bunğang kahoy ó halaman.
LECHERA. f. Babaing naglalakô nğ gatas; maggagatás. || Lalagyán nğ gatas.
LECHERÍA. f. Poók na pinagtitindahán nğ gatas.
LECHERO, RA. adj. May gatas ó may uring gatas. || m. Lalaking naglalakô nğ gatas; maggagatás.
LECHERÓN. m. Sisidláng ginagamit sa paggatas.
LECHIGADA. f. Katipunan nğ maliliít na hayop na bagong panğanák at inaalagaang paminsanan sa isáng poók.
LECHO. m. Hihigán. || fig. Sahíg nğ mğa karo ó karitón. || fig. Lunas nğ ilog.
LECHÓN. m. Biík. || fig. y fam. Lalaking marumí, salaulà at nanglilimahid.
LECHONA. f. Biík na babae. || fig. y fam. Babaing marumí, salaulà at nanglilimahid.
LECHUZA. f. Kuwago.
LEER. v. a. Bumasa ó basahin. || Isalaysay nğ guró sa kaniyáng mğa tinuturuan ang nilalamán nğ isáng aklát. || fig. Tarukín ang loób nğ isáng tao.
LEGACIÓN. f. Pagkakinatawán. || Bahay ó tanggapan nğ kinatawán ó sugò.
LEGADO. m. Kaloób ó pamana. || Kinatawán ó sugò.
LEGAJO. m. Balumbón nğ mğa papél na may talì.
LEGAL. adj. Naaayon sa batás ó matuwíd. || Tapát at ganáp sa panunupád sa hawak na tungkól.
LEGALIDAD. f. Pagkaayon sa batás ó matuwíd. || Katutohanan, pagkamatapát at kaganapán sa panunungkól.
LEGALIZACIÓN. f. Pagpapabisà ó pagpapatibay sa isáng kasulatan.

LEGALIZAR. v. a. Bigyáng bisà ó patibayan ang isáng kasulatan.
LEGALMENTE. adv. m. Ayon sa matuwíd.
LÉGAMO. m. Putik na malagkít.
LEGAÑA. f. Mutà.
LEGAÑOSO, SA. adj. Mutain.
LEGAR. v. a. Pamanahan ó pagkalooban ang isáng tao sa pamamagitan nğ isáng kasulatang habilin nğ namatáy. || Magpasugò.
LEGATARIO, RIA. m. y f. Ang pinagkakalooban ó pinamamanahan nğ namatáy sa kasulatang habilin ó testamento.
LEGENDARIO, RIA. adj. Nauukol sa mğa alamát. || m. Aklát na naghahayág nğ buhay nğ mğa banál.
LEGIBLE. adj. Mababasa.
LEGIÓN. f. Hukbóng binubuô nğ mğa kawal lakád at kabayuhán. || Panğalang madalás na itawag sa iláng pangkát nğ mğa kawal. || fig. Bilang na dî matiyák nğ mğa tao ó espiritu.
LEGISLACIÓN. f. Katipunan nğ mğa batás na ginagamit sa pamahalaan nğ isáng bansâ. || Karununğan sa mğa batás.
LEGISLADOR, RA. adj. y s. Tagapaglagdâ nğ batás.
LEGISLAR. v. n. Maglagdâ nğ mğa batás.
LEGISLATIVO, VA. adj. Nauukol sa karapatáng makapaglagdâ nğ mğa batás.
LEGISLATURA. f. Panahóng ipinaglalagdâ nğ mğa batás.
LEGISTA. m. Bihasà ó nagtuturò nğ mğa batás. || Ang nagaaral nğ mğa batás.
LLGÍTIMA. f. *For.* Bahagi nğ kayamanang ipinamamana nğ magulang sa kaniyáng mğa anák.
LEGITIMACIÓN. f. Pagpapatibay ó pagpapatunay sa isáng tao ó bagay sangayon sa matuwíd.
LEGITIMIDAD. f. Pagkatutoo ó katunayan sangayon sa matuwíd.
LEGÍTIMO, MA. adj. Sangayon sa matuwíd. || Tunay; wagás.
LEGO, GA. adj. y s. Hindî tumatanggáp nğ ordeng pagpaparè ó pagmomongha. || Waláng muang; mangmáng. || m. Uldóg.
LEGUA. f. Sukat na may 20,000 talampakan. ó 6.666 na bara at dalawáng tersiyá.
LEGUMBRE. f. Lahát nğ uring gulay, gaya nğ patanì, abitsuwelas at ibp.
LEIBLE. adj. Mababasa.
LEIDO, DA. adj. Nauukol sa mapagbasá; palabasá.
LEJANÍA. f. Agwát na malayò nğ dalawáng poók.
LEJANO, NA. adj. Malayò.
LEJÍA. f. Lihiyá.
LEJOS. adv. l. y t. Malayong tutoo.
LELO, LA. adj. Hanğál; tanğá.
LEMA. m. Pamagát. || Sagisag. || Kasaysayang tunğuhin nğ isáng salitaan.
LENA. f. Lakás.
LENDRERA. f. Suyod.

LENDROSO, SA. adj. Maliṣâ.
LENGUA. f. Dilà. || Wikà.
LENGUAJE m. Wikà ó salitâ nḡ isáng bansâ.
LENGUARAZ. adj. y s. Marunong nḡ dalawá ó higít sa dalawáng wikà. || Panḡahás sa pagsasalitâ.
LENGUAZ. adj. Daldál; matabíl.
LENGÜETA. f. Tilaw. || Dilà nḡ timbangan. || Kawit ó simà.
LENGÜETADA. f. Paghimod.
LENIDAD. f. Kabanayaran; kalambután sa pagpapatupad nḡ mḡa tungkulin.
LENIFICAR. v. a. Pabanayarin; palambutín.
LENITIVO, VA. adj. Nagpapalambót at nagpapabanayad. || m. Gamót na pangpahupâ nḡ sakít. || fig. Pangpahupâ nḡ mḡa dinaramdám sa kalooban.
LENTITUD. f. Kabanayaran ó kahinayan sa pagsasagawâ nḡ isáng bagay.
LENTO, TA. adj. Banayad. || Makupad; mabagal.
LEÑA. f. Gatong ó panggatong.
LEÑADOR, RA. m. y f. Ang manḡanḡahóy. || Ang tagapaglakò nḡ panggatong.
LEÑERA. f. Poók na taguán ó salansanan nḡ mḡa kahoy na panggatong.
LEÑO. m. Katawán nḡ punungkahoy na pinutol at inalisán nḡ mḡa sanḡá; troso.
LEÓN. m. Halimaw na lalaki. || fig. Lalaking panḡahás, mapagharìharian at matapang.
LEONA. f. Halimaw na babae. || fig. Babaing panḡahás, mapagharìharian at matapang.
LEONERA. f. Kulunḡán nḡ halimaw. || fig. y fam. Bahay sugalan.
LEONERO. m. Tagapagalagà nḡ mḡa halimaw. || fig. y fam. Ang nagpapasugál.
LEPRA. f. Sakít sa balát na nakahahawa at matagál.
LEPROSERÍA. f. Pagamutan nḡ mḡa maysakít na lepra.
LEPROSO, SA. adj. y s. Maysakít na lepra.
LERDO, DA. adj. Mabagal. || fig. Masagal ang isip.
LESIÓN. f. Sugat ó bugbóg. || Ang alinmáng kapahamakán ó kapinsalaán.
LESIVO, VA. adj. Nagpapapanḡanyayà; nakapipinsalà.
LESNA. f. Balibol.
LETARGO. m. Malakíng antók; kaalimpunḡatan.
LETRA. f. Titik.
LETRADO, DA. adj. Marunong; pahám. || Mananànggól.
LETRILLA. f. Maiklíng tuláng karaniwang ginagamit sa mḡa tugtugin.
LETRINA. f. Palikuran; panabihan. || fig. Ang bagay na parang marumí at nakapandidiri.
LEVA. f. Pagtulak nḡ mḡa sasakyángdagat sa daunḡan.
LEVADIZO, ZA. adj. Tumitindíg ó naititindig; buhatbuhat.
LEVANTADO, DA. p. p. nḡ Levantar. || adj. fig. Dakilà. || || fig. Palalò; mapagmalakí.

LEVANTAMIENTO. m. Pagtitindíg ó pagbabañgon. || Patindíg ó pagbañgon. || Paghihimagsík ó pagaalsá. || Kadakilaan.

LEVANTAR. v. a. Itindíg; ibañgon. || Ilagáy ang isáng bagay sa poók na lalong mataás. || Magtayô; magtatag. || fig. Papaghimagsikín; pagalsahín. || fig. Padakilain. || v. r. Tumindíg; bumañgon. || v. r. fig. Maghimagsík; magalsá. || v. r. fig. Dumakilà ó madakilà.

LEVANTE. m. Silañganan. || Hañging nagbubuhat sa silañganan.

LEVAR. v. a. *Mar.* Tumulak ang sasakyángdagat sa daungan.

LEVE. adj. Magaán. || fig. Waláng gaanong kabuluhán.

LEVITA. f. Pananamít ng̃ mg̃a lalaki na mahabà at lapat sa katawán.

LÉXICO. m. Aklát ng̃ mg̃a pañgungusap ó diksiyonario ng̃ wikang griego.

LEXICOGRAFÍA. f. Karunuñgan sa paggawâ ng̃ diksiyonario ó pagtitipon ng̃ buóng pañgungusap ng̃ isáng wikà.

LEY. f. Batás; kautusán.

LEYENDA. f. Pagbasa. || Bagay na binabasa ó babasahín. || Kasaysayan ng̃ buhay ng̃ isáng banál. || Alamát.

LEZNA. f. Balibol.

LÍA. f. Panalì; talì.

LIAR. v. a. Talian at higpitín ang mg̃a paldó ng̃ lubid. || fig. y fam. Dayain ang isáng tao; isubò sa isáng gipít na kalagayan. || v. r. fig. Mañgalunyâ.

LIBACIÓN. f. Paginóm ó pagsipsíp ng̃ banayad ng katás ng̃ isáng bagay.

LIBAR. v. a. Inumín ó sipsipíng banayad ang katás ng̃ isáng bagay. || Tikmán ó lasahin ang alak.

LIBELO. m. Lathalang sumisirang puri sa isáng tao. || *For.* Kahiliñgan.

LIBÉLULA. f. Tutubí.

LIBERACIÓN. f. Pagpapalayà.

LIBERAL. adj. Mapagbiyayà; mapagkaloób. || Madalíng gumawâ ng̃ anománg bagay.

LIBERALIDAD. f. Gawáng magalíng na pagbibigáy ng̃ kaniyáng kayamanan na dî nagaantáy ng̃ gantí. || Kagandahang loób.

LIBERTAD. f. Layà ng̃ taong̃ makagawâ ng̃ kaniyáng minamagalíng. || Kalayaán; pagsasarilí.

LIBERTADO, DA. adj. Pañgahás. || Malayà.

LIBERTAR. v. a. Palayain; hañguin sa kaalipinan. || Tubusín. || v. r. Lumayà; mahañgò sa kaalipinán.

LIBERTINAJE, m. Kalayaán sa paggawâ ó pagsasalitâ. || Kawalán ng̃ galang sa pananampalataya.

LIBERTINO, NA. adj. y s. Waláng tuto sa paggawâ ó pagsasalitâ. || m. y f. Anák ng̃ aliping lumayà.

LIBERTO, TA. m. y f. Aliping pinalayà ng̃ kaniyáng pañginoón.

LIBIDINOSO, SA. adj. Malibog.
LIBRA. f. Timbáng na may 16 onsáng bigát.
LIBRAR. v. a. Iligtás ang isáng tao sa isáng gawâ, kapahamakán ó pañganib. ‖ Maggawad ng̃ utos, sulat at ibp. ‖ v. r. Maligtás.
LIBRE. adj. Malayang makagawâ. Hindî alipin. ‖ Pañgahás. ‖ Ligtás; may pahintulot. ‖ Napagiisá. ‖ Waláng asawa.
LIBREA. f. Kasuutan ó pananamít ng̃ mg̃a lingkód ó alipin.
LIBRERÍA. f. Tindahan ng̃ mg̃a aklát.
LIBRETA. f. Aklát na maliít na waláng sulat.
LIBRETO. m. Duláng sinulat na nilalapatan ng̃ tugtugin.
LIBRO. m. Aklát. ‖ fig. Buwís.
LICENCIA. f. Kapahintulután ó pahintulot na makagawâ ng isáng bagay.
LICENCIADO, DA. adj. Nauukol sa taong nagpapanggáp na maalam. ‖ May kapahintulután. ‖ m. Ang nagtamó ng̃ katibayan sa pinagaralan sa mataás na paaralán. ‖ Kawal na may ganáp na kapahintulután sa kaniyáng punò.
LICENCIAR. v. a. Bigyáng pahintulot. ‖ Palayasin ang isáng tao. ‖ Pagkalooban ng̃ katibayan ang nagaaral sa natapos na pinagaralan. ‖ Pagkalooban ang mg̃a kawal ng̃ ganáp na pahintulot.
LICENCIOSO, SA. adj. Malayà; pañgahás.
LÍCITO, TA. adj. Nasa matuwíd; ayon sa matuwíd.
LICOR. m. Alak; tubâ.
LICUACIÓN. f. Paglusaw; pagkalusaw.
LICUAR. v. a. Lusawin; tunawin. ‖ v. r. Malusaw; matunaw.
LID. f. Away; babág. ‖ fig. Pagtatalo; pagpapalabasan ng̃ katuwiran.
LIDIAR. v. n. Makipagaway; makipagbabág; makipagbaka. ‖ fig. Makipagharáp; makitunggalî. ‖ fig. Makitung̃o.
LIENDRE. f. Lisâ.
LIENZO. m. Basahan ó kayo. ‖ Panyóng pamahid.
LIGA. f. Panalì ó ligas. ‖ Patdá. ‖ Pagkakaisá ó pagkakahalò. ‖ Pagaanib ng̃ mg̃a bansâ.
LIGADURA. f. Pagtatalì. ‖ fig. Pamigkís ó panupil.
LIGAMENTO. m. Pagtatalì. ‖ Pagkakaisá ó pagkakahalò.
LIGAMIENTO. m. Pagtatalì ó pagtalì. ‖ fig. Pagkakaisá ng̃ mg̃a kalooban.
LIGAR. v. a. Talian. ‖ Ihalò ang muntíng bahagi ng̃ ibáng metál sa gintô ó pilak kapág ginagawáng salapî. ‖ Pagisahín; pagkabitín. ‖ v. r. Magkaisá.
LIGAZÓN. f. Pagkakakabít ó pagkakadugtóng ng̃ dalawáng bagay.
LIGEREZA. f. Kaliksihán; katalinuhan. ‖ Kagaanan. ‖ fig. Kawalán ng̃ katining̃ang ioób; pagsasalawahán.

LIGERO, RA. adj. Magaán. || Matulin; maliksí. || Nauukol sa tulog na mababaw. || fig. Waláng gaanong kabuluhán. || fig. Salawahán; waláng katiningang loób.

LIGNUM CRUCIS. m. Kaboy ng krus ng ating Panginoóng Jesucristo.

LIJA. f. Isdáng page. || Papel na pangisis.

LIJAR. v. a. Kinisin at isisín ng liha ang isáng bagay; lihahin.

LILIPUTIENSE. adj. y s. Nauukol sa mga taong napakalilíit.

LIMA. f. Kikil. || fig. Pagaayos at pagkikinis ng mga gawâ, lalunglalu nangâ ang sa pagiisip.

LIMADURA. f. Pagkikil ó pag kikikil. || pl. Pinagkikilan.

LIMAR. v. a. Kikilin. || fig. Kinisin ang isáng gawâ.

LIMETA. f. Botelya.

LIMITABLE. adj. Mahahanggahán.

LIMITACIÓN. f. Paghanggá. || Hanggá; purók.

LIMITADO, DA. p. p. ng Limitar || adj. Nauukol sa may maik líng pagiisip.

LIMITÁNEO, A. adj. Nauukol ó malapit sa hanggahan ng isáng kaharian ó lalawigan.

LIMITAR. v. a. Hanggahán. || fig. Iklián. || fig. Hanggahán ang sakóp, kapangyarihan ó katuwiran ng isáng tao.

LÍMITE. m. Hanggá ó hanggahan. || fig. Wakás.

LIMÍTROFE. adj. Kahanggá.

LIMO. m. Luad ó putik.

LIMÓN. m. Dayap.

LIMONADO, DA. adj. Kulay dayap.

LIMONAR. m. Poók na taniman ng mga dayap.

LIMONERO, RA. m. y f. Magdadayáp. || m. Punò ng dayap.

LIMOSNA. f. Limós.

LIMOSNERO, RA. adj. Malimusin; mapaglimós. || Ang tagalikom at tagapamahagi ng limós.

LIMOSO, SA. adj. Punô ng putik; maputik.

LIMPIA. f. Paglilinis.

LIMPIABARROS. m. Pamahirán ng paá.

LIMPIABOTAS. m. Manglilinis ng sapín.

LIMPIADERA. f. Sipilyong panglinis. || Panglinis ng araro.

LIMPIADIENTES. m. Panglinis ng ngipin.

LIMPIADURA. f. Paglilinis. || pl. Pinaglinisan.

LIMPIAR. v. a. Linisin. || fig. Dalisayin. || fig. Alisín sa isáng poók ang nakasasagabal. || fig. y fam. Umitín. || v. r. Luminis; maglinis.

LIMPIAUÑAS. m. Kasangkapang panglinis ng mga kukó.

LIMPIDEZ. f. Kalinisan.

LÍMPIDO, DA. adj. poét. Malinis; dalisay; waláng dungis.

LIMPIEZA. f. Kalinisan. || Paglilinis. || fig. Kalinisan ng puri. || *Limpieza de bolsa.* fig. y fam. Kawalán ng salapî. || *Limpieza de sangre.* Kalinisan ng dugô.

LIMPIO, PIA. adj. Waláng dungis. || Waláng halò.
LINAJE. m. Angkán; lahì. || fig. Urì ó kalagayan ng isáng bagay.
LINDAR v. n. Magkáhanggá ang dalawáng bayan ó lupà.
LINDE. amb. Hanggá ng dalawáng lupà.
LINDERO, RA. adj. Kahanggá. || m. Hanggá.
LINDEZA. f. Kainaman; karikitan.
LINDO, DA. adj. Mainam; marikít; kaayaaya sa matá.
LINEA. f. Kababaan. || Sukat na pahabâ. || Guhit. || fig. Hanggá. || Kanlungan ng nukbó.
LINEAL. adj. Nauukol sa kahabaan ó guhit. || Nauukol sa dibuhong mga guhit lamang.
LINEAMIENTO. m. Pagguhit.
LINEAR. v. a. Gumuhit. || Bumangháy.
LINGUAL. adj. Nauukol sa dilà
LINGÜISTA. m. Ang maalam sa wikà.
LINGÜÍSTICA. f. Pagaaral ng mga wikà: karunungan sa wikà.
LINGÜÍSTICO, CA. adj. Nauukol sa karunungan ó pagaaral ng wikà.
LINIO. m. Hanáy ng mga punungkahoy ó halaman.
LINTERNA. f. Ilawáng paról na may bitbitan.
LIÑO. m. Hanáy ng mga punungkahoy ó halaman.
LÍO. m. Balutan. || fig. y fam. Kaguluhan; kagusután.
LIQUIDABLE adj. Matutunaw ó mangyayaring tunawin.
LIQUIDACIÓN. f. Pagtunaw; pagkatunaw. || *Com*. Pagbibilí sa tingî ng mga kalakal sa mababang halagá; pagtutuús.
LIQUIDAR. v. a. Tunawin. || fig. Tuusín ang isáng kuwentahin. || *Com*. Tuusín ang pautang at pakinabang ng isáng kalakal. || v. r. Matunaw.
LIQUIDIFICACIÓN. f. Pagtunaw; paglusaw.
LIQUIDIFICAR. v. a. Tunawin; lusawin. || v. r. Matunaw; malusaw.
LÍQUIDO, DA. adj. Tunáw; lusáw.
LIRA. f Kudyapî.
LÍRICO, CA. adj. Nauukol sa kudyapî, ó tuláng ginagamit sa awit.
LIRONDO, DA. adj. Malinis; waláng halò.
LISIAR. v. a. Saktán ang isáng bahagi ng katawán.
LISO, SA adj. Patag; makinis.
LISONJA. f. Hibò. || Tuyâ.
LISONJEAR. v. a: Manghibò. || Manuyâ. || fig. Pagalakín; bigyáng lugód.
LISONJERO, RA. adj. y s. Mapanghibò. || fig. Nagbibigáy lugód. || Mapanuyâ.
LISTA. f. Pirasong makitid at mahabâ ng kayo, papel ó anománg bagay. || Guhit na mahabà at makitid ng damít na sarisaring kulay. || Talaan. || Pagtawag ng malakás sa mga pangalan ng taong dapat dumaló sa isáng pagtitipon.

LISTADO, DA. p. p. ng̃ Listar. ‖ adj. May guhit ó listóng kayo.
LISTAR. v. a. Italâ; isulat.
LISTO, TA. adj. Masipag; maliksí; madalî. ‖ Matalino; maagap.
LISTÓN. m. Sintás. ‖ *Carp.* Kapirasong kahoy na mahabà at makitid.
LISTONERÍA. f. Katipunan ng̃ mg̃a sintás.
LISTONERO, RA. m. y f. Manggagawà ng̃ mg̃a sintás.
LISURA. f. Kakinisan ng̃ ibabaw ng̃ isáng bagay. ‖ fig. Katapatang loób.
LITE. f. *For.* Usap.
LITERAL adj. Ayon sa pagkakasulat ó kahulugáng ganáp ng̃ isáng akdâ.
LITERARIO, RIA. adj. Nauukol sa panitikán ó marikít na pang̃ung̃usap.
LITERATO, TA. adj y s. Nauukol sa taong bihasang mabuti sa panitikan ó marikít na pang̃ung̃usap.
LITERATURA. f. Panitikan ó marikít na pang̃ung̃usap.
LITIGANTE. p. a. ng̃ Litigar. s. Nakikipagusáp.
LITIGAR. v. a. Makipagusáp. ‖ v. r. fig. Makipagtalo; makipagaway.
LITIGIO. m. Usap. ‖ fig. Pagtatalo; pagaaway.
LITIS. f. *For.* Usap.
LITISCONTESTACIÓN. f. *For.* Sagót sa sakdál ó sumbóng.
LITISEXPENSAS. f. pl. *For.* Mg̃a gugol sa usáp.
LITISPENDENCIA. f *For.* Usáp na nabibitin.
LITOGRAFÍA. f. Karunung̃an sa paguukit ó pagdidibuho sa bató. ‖ Gawaan ng̃ ganitóng pagdidibuho sa bató.
LITOGRAFIAR. v. a. Magdibuho ó sumulat sa bató.
LITÓGRAFO. m. Ang magdidibuho sa bató.
LITORAL. adj. Nauukol sa baybayin ng̃ dagat. ‖ m. Baybayin ng̃ dagat, bayan ó lupaín.
LAVIANDAD. f. Kagaanan. ‖ fig. Gawáng magaán.
LIVIANO, NA. adj. Magaán. ‖ fig. Madalî; salawahán. ‖ fig. Waláng gaanong kabuluhán. ‖ fig. Malibog.
LÍVIDO, DA. adj. Kulay talóng ó murado.
LIZA. f. Isdáng aguás ó banak. ‖ Poók na laang pagawayan ng̃ dalawá ó higít sa dalawáng tao.
LO. art. n. Ang.
LOA. f. Pagpuri ó pagpupuri. ‖ Talumpating papuri.
LOABLE. adj. Kapuripuri.
LOAR. v. a. Purihin.
LOBANILLO m. Bikì.
LÓBREGO, GA. adj. Madilím. ‖ fig. Malungkót.
LOBREGUECER. v. a. Padilimín ang isáng bagay. ‖ v. n. Gumabí.
LOBREGUEZ. f. Kadiliman.
LOCAL. adj. Nauukol sa poók. ‖ m. Poók na nababakuran.

LOCALIDAD. f. Poók ó bayan.
LOCO, CA. adj. Ulól; balíw. ‖ Maiklíng isip.
LOCOMOCIÓN. f. Paglilipat; paglipat sa isáng dako.
LOCUACIDAD. fig. Pagkamasalitâ; pagkamatabíl.
LOCUAZ. adj. Masalitâ; matabíl; daldál.
LOCUCIÓN. f. Ayos ng̃ pananalitâ. ‖ Piling pang̃ung̃usap. ‖ Katipunan ng̃ dalawá ó higít sa dalawáng pang̃ung̃usap na dî bumubuô ng̃ ganáp na kawikaán.
LOCUELA. f. Ayos at dî pangkaraniwang tinig ng̃ pagsasalitâ ng̃ bawa't tao.
LOCURA. f. Kaululán; kabaliwán. ‖ Gawáng dalosdalos.
LODAZAL. m. Poók na maputik.
LODO. m. Putik; lusak.
LODOSO, SA. adj. Maputik; malusak.
LÓGICA. f. Karunung̃ang naghahayág ng̃ mg̃a alituntunin, ayos at paraan ng̃ pahám ng̃ pagkilala, ‖ *Logica natural*. Bukál na pagkilala na dî nang̃ang̃ailang̃an ng̃ tulong ng̃ karunung̃an.
LOGRAR v. a. Tamuhín ó masunduán ang ninanasà. ‖ Tamasahin ang isáng bagay. ‖ v. r. Sumapit sa kasukdulán ó kaganapán ang isáng bagay.
LOGRO. m. Pagtatamó; pagkakamít. ‖ Pakinabang; tubò. ‖ Pagpapatubò.
LOMA. f. Buról.
LOMBRICIENTO, TA. adj. May bulati sa tiyán.
LOMBRIGUERA. f. Bahay ng̃ bulating-lupà.
LOMBRIZ. f. Bulati. ‖ *Lombriz intestinal*. Bulati sa tiyán.
LOMO. m. Bahaging ibabâ at gitnâ ng̃ likód; balakáng. ‖ Likód ng̃ aklát. ‖ pl. Mg̃a tadyáng.
LONA. f. Kayong balindáng.
LONGANIMIDAD. f. Kadakilaan at katining̃ang loób sa mg̃a kasaliwaángpalad.
LONGÁNIMO, MA. adj. Matining na kalooban.
LONGEViDAD. f. Kahabaan ng̃ buhay.
LONGEVO, VA. adj. Mahabang buhay ó napakatandâ.
LONGINCUO, CUA. adj. Malayong agwát; natitiwalág.
LONGITUD f. Kahabaan; habà.
LONGITUDINAL. adj. Nauukol sa kahabaan; pahabâ.
LONGUERA. f. Bahagi ng̃ lupang mahabà at makipot.
LONJA. f. Ang alinmáng bagay na mahabà, malapad at makapálkapál; lapáng. ‖ Pamilihan.
LOOR. m. Papuri ó pagpupuri.
LORCHA. f. Bangkáng magaán at matulin.
LOS, LAS. art. pl. Mg̃a.
LOSA. f. Batóng makinis at katatagán ang kapál na ginagamit sa sahíg na tuntung̃an. ‖ fig. Libing̃an.
LOSADO, DA. p. p. ng̃ Losar. ‖ m. May latag na batóng makinis.
LOSAR. v. a. Latagan ng̃ batóng makinis.

LOTE. m. Ang bawa't bahagi ng̃ isáng buô, na iminumudmód sa marami; pitak.

LOTERÍA. f. Laróng kahawig ng̃ ripa.

LOZA. f. Luad na pino, lutò at makintáb na ginagawáng pinggán, tasa at ibp.

LOZANÍA. f. Kalusugán at kalaguán ng̃ mg̃a halaman. || Kaliksihán at kakisigan ng̃ mg̃a tao ó hayop. || Pagmamalakí; kataasang ugalì.

LOZANO, NA. adj. Nauukol sa mg̃a punungkahoy, parang at pananím na malusog at malagô. || fig. Masayá; makisig; matikas.

LUBRICACIÓN. f. Pagpapakintáb ó pagpapadulás.

LUBRICAR. v. a. Pakintabín ó padulasín ang isáng bagay.

LUCERNA. f. Ilaw na malaking ibinibitin.

LUCERO. m. Ang talang si Venus. || Talà.

LUCIDEZ. f. Kaningningán.

LUCIDO, DA. adj. poét. Nagniningníng. || fig. Maliwanag na pagiisip ó pagsasalitâ.

LUCIÉRNAGA. f. Alitaptáp.

LUCIFER. m. Ang harì ng̃ mg̃a demonyo. || fig. Taong suwaíl, magagalitín at masamâ.

LUCIO, CIA. adj. Makinis; maningníng.

LUCIR. v. n. Magningníng; kumisláp. || fig. Makahigít; makalalò; matang̃ì. || v. a. Liwanagan; ilawan. || v. r. Magpakarikít ng̃ suót. || fig. Magpákaningníng sa anománg gawâ.

LUCRARSE. v. r. Makinabang; magtubò sa anománg kalakal.

LUCRATIVO, VA. adj. Mapakinabang ó matubò.

LUCRO. m. Pakinabang ó tubò na nakukuha sa isáng bagay.

LUCROSO, SA. adj. Mapakinabang ó matubong tutoo.

LUCTUOSO, SA. adj. Malungkót at katang̃istang̃is.

LUCHA. f. Paghahamok; pagbubunô. || Away; labanán. || fig. Pagtatalo.

LUCHADOR, RA. m. y f. Nakikipaghamok; nakikipagbunô.

LUCHAR. v. a. Maghamok ó magbunô ang dalawáng tao. || Makipagaway; makipaglaban. || fig. Makipagtalo; makitunggalì.

LUDIBRIO. m. Libák; aglahì; uyám.

LUDIR. v. a. Hagurin; kuskusín ang isáng bagay.

LUEGO. adv. t. Kapagdaka; kapagkuwán. || Saká; mamayâ. || conj. il. Kung gayón; samakatuwíd.

LUGAR. m. Poók. || Siyudad; nayon. || Panahón; pagkakataón. || Pinapasukan; katungkulan.

LUGAREÑO, ÑA. adj. y s. Tubò sa isáng poók ó nayon. || Naninirahan sa isang poók ó bayan.

LÚGUBRE. adj. Malungkát; mapangláw.

LUJO. m. Palamuting labis sa pang̃ang̃ailang̃an.

LUJOSO, SA. adj. Nagtataglảy ng̃ palamuting labis. ‖ Nauukol sa masamáng kasangkapan ó bagay.

LUJURIA. f. Kalibugan. ‖ fig. Kalabisán sa anománg bagay.

LUJURIOSO, SA. adj. y s. Malibog.

LUMBRE. f. Baga. ‖ Ilaw. ‖ fig. Dilág; ningníng; liwanag.

LUMBRERA. f. Ang nagtatapon ng̃ liwanag. ‖ fig. Taong tanyág at mariiág.

LUMINAR. m. Ang alinmán sa mg̃a talang nagsasabog ng̃ liwanag.

LUMINARIA. f. Ilaw na inilalagáy sa mg̃a durung̃awán, balkón at mg̃a lansang̃an bilang tandâ ng̃ pagsasayá ó pagpipistá.

LUMINOSO, SA. adj. Maliwanag; nagsasabog ng̃ liwanag.

LUNA. f. Buwán sa lang̃it.

LUNACIÓN. f. *Astron.* Panahóng sumasakláw sapúl sa pagpapatáy ng̃ buwán hanggáng sa mulíng pagpapatáy.

LUNAR. m. Pakì; nunál. ‖ fig. Dung̃ís na nagbubuhat sa gawáng masamâ. ‖ adj. Nauukol sa Buwán.

LUNÁTICO, CA. adj. y s. Bubuwanin; sumpung̃in.

LUPANAR. m. Bahay ng̃ masasamáng babai ó nang̃ang̃alakal ng̃ lamán.

LUSTRE. m. Kináng; kintáb; ningníng.

LUSTRO. m. Tagál na limáng taón. ‖ Ilawáng nakasabit.

LUSTROSO, SA. adj. Makináng, makintáb; maningníng.

LUTO. m. Luksâ. ‖ Damít na pangluksâ. ‖ Pagluluksâ. ‖ pl. Mg̃a damít na itím na inilalagáy sa bahay ng̃ namatáy.

LUXACIÓN. f. Pagkalinsád ng̃ isáng butó.

LUZ. f. Liwanag. ‖ Ilaw. ‖ Tangláw. ‖ fig. Balità ó paunawà. ‖ fig. Huwaran; tao ó bagay na nakapagtuturò at pumapatnubay. ‖ *Luz de la razon.* Kaliwanagan ng̃ isip sa pagkilala ng̃ mg̃a bagay. ‖ *Luz natural.* Liwanag ng̃ araw.

LUZBEL. m. Ang harì ng̃ mg̃a demonyo.

LL

LL. f. Ikalabíngapat na titik ng abakadang kastilà at panglabíng-isá sa kaniyáng mg̃a consonante.

LLAGA. f. Sugat. || fig. Dusa ó sakít ng̃ kaluluwá.

LLAGAR. v. a. Sugatan; magkasugat.

LLAMA. f. Liyáb; ning̃as. || fig. Lakás ng̃ damdamin ó nasang marubdób; ning̃as ng̃ pusò.

LLAMADA. f. Pagtawag; tawag. || Tandáng inilalagáy sa mg̃a limbág upang makatawag ng̃ pansín hinggíl sa nilalamán. || *Mil.* Panawagan sa hukbó sa pamamagitan ng̃ tugtóg ng̃ tamból.

LLAMADOR, RA. m. y f. Tumatawag. || m. Tagapagtawag.

LLAMAMIENTO. m. Pagtawag. || Pagtugtóg ng̃ Diyós sa mg̃a pusò.

LLAMAR. v. a. Tawagin; kawayán. || Huming̃íng saklolo; tumawag. || Ng̃alanan; palayawan. || Kumatóg sa pintô. || v. r. Magng̃alan ó magkang̃alan.

LLAMARADA. f. Lagabláb; liyáb na biglâ at madalíng namamatáy. || Pamumuláng biglâ ng̃ mukhâ. || fig. Pagaalab na daglî at biglâ ng̃ kalooban.

LLAMATIVO, VA. adj. Nauukol sa pagkaing tumatawag ng̃ pita. || fig. Tumatawag ng̃ damdamin.

LLAMEAR. v. n. Magliyáb; magalab.

LLANA. f. Kasangkapang pangpalas sa palitada. || Kapatagan.

LLANADA. f. Kapatagan.

LLANEZA. f. ant. Kapatagan. || fig. Katamtaman sa pakikiharáp sa kapuwà. || fig. Pagpapalagáy na loób; kawalán ng̃ pagtatang̃î sa pakikiharáp.

LLANO, NA. adj. Patag. || fig. Malayà; palagáy na loób. || Nauukol sa damít na pangkaraniwan ó yano. || fig. Maliwanag; tunay.

LLANTA. f. Buklód na bakal ng̃ gulóng ng̃ kalesa ó karitón.

LLANTO. m. Tang̃is; pagluhà; pagiyák.

LLANURA f. Kapatagan || Lupang patag.

LLAVE. f. Susì. || fig. Kaparaanan upang matuklasán ang natatagò ó nalilihim. || fig. Simulâ na nagpapadalî sa pagkilala ng̃ ibáng bagay. || fig. Bagay na kublihan ó tanggulan ng̃ mg̃a bagay.

LLAVERO, RA. m. y f. Taga pag-ing̃at ng̃ susì. || m. Kawing̃an ng̃ mg̃a susì.

LLEGADA f. Pagdatíng.

LLEGAR. v. n. Dumatíng; sumapit. || Tumagál hanggáng sa panahóng itinatakdâ. || Kamtín ang nilalayon. || Abutín ang isáng bagay. || v. r. Ilapit; ilakíp. || v. r. Magabot ó magkalapít ang dalawáng bagay. || Magsama; magkaisá.

LLENA. f. Pagapaw ng̃ ilog ó sapà.

LLENAR. v. a. Punuín. || fig. Lamnán ang isáng poók ó tung kulin. || fig. Papaganakín. || fig. Punuín; lipusíng mabuti || v. n. Magbi'óg ang Buwán. v. r. Mapunô. || v. r. fam. || Magpakabundát; magpakabusóg. || v. r. fig. y fam. Magalit ma karaang makapagpigil.

LLENO, NA. adj. Punô; tigíb || m Kabilugan ng̃ Buwán. || fam. Kasaganaan ng̃ isáng bagay. || Kaganapán ng̃ isáng bagay.

LLEVADA. f. Pagdadalá.

LLEVADERO, RA. adj. Matitiís; maaatím

LLEVADIZO, ZA. adj. Madalíng pada'á; dalahin.

LLEVADOR, RA. adj. y s. Nagdadalá; tagapagdalá.

LLEVAR. v. a. Dalhín; taglayín. || Putulin; ihiwaláy ng̃ biglâ ang isáng bagay sa ibá. || Tiisín; at mín. || Ibuyó; udyukán; akitin || Patnubayan; ihatíd. || Kamtín; tamuhín.

LLORADOR, RA. adj. y s. Tumatang̃is; umiiyák.

LLORAR. v. n. Tumang̃is; umiyák. || Lumuhà. || fig. Malaglág ang alak ng̃ paták paták; tumulò. || v. a. Iluhà; itang̃is.

LLORÍN, NA. adj. Iyakin.

LLORIQUEAR. v. n. Maghimutók ng̃ madalás.

LLORIQUE. m. Paghihimutók ng̃ madalás.

LLORO. m. Pagtang̃is; pagiyák. || Tang̃is.

LLORÓN, NA. adj. y s. Iyakin.

LLOROSO. SA. adj. May mg̃a bakás ng̃ pagiyák. || Nakaiiyák; nakatatang̃is.

LLOVEDIZO, ZA. adj. Ikinakapit sa bubung̃án na dahil sa kasiraán ay tinatagusáng madalî ng̃ ulán. || *Agua llovediza*. Tubig na ulán.

LLOVER. v. n. Umulán. ‖ fig. Bumagsák ñg masaganà ang isáng bagay sa ulo ñg isáng tao; dumagsâ.

LLOVIDO, DA. p. p. ñg Llover. ‖ adj. Nauukol sa isáng bagay na karakarakang namamalas sa haráp. ‖ m. Ang palibím na sumasakáy sa daóng upang tumumpáng laot.

LLOVIZNA. f. Ambón.

LLOVIZNAR. v. n. Umambón.

LLUVIA. f. Pagulán; ulán. ‖ fig. Kasaganaan ó karamihan.

LLUVIOSO, SA. adj. Nauukol sa panahóng tagulán; maulán.

M

M. f. Ikalabinglimáng titik ng̃ abakadáng kastilà, at panglabingdalawá sa kaniyáng mg̃a consonante.

MACA. f. Bugbóg ng̃ bung̃angkahoy. || Bahagyáng bugbóg ng̃ isáng bagay. || fig. y fam. Dayà.

MACABRO, BRA. adj. Kalagímlagím; kakilakilabot.

MACEADOR. m. Tagapukpók ng̃ maso.

MACEAR. v. a. Pukpukín ng̃ pamukpók na kahoy ó maso. || fig. Bayuhín

MACEO. m. Pagpukpók ng̃ maso.

MACERAR. v. a. Palambutín sa pukpók. || fig. Pasakitan; pahirapan ang katawán. || *Farm*. Babarin ang anománg bagay upang kunin ang katás.

MACERO. m. Ang may hawak ng̃ maso sa loób ng̃ kapulung̃án.

MACETA. f. Puluhán ng̃ isáng kasangkapang patalím. || Pamukpók. || Pasóng pinagtatamnán ng̃ mg̃a halamang namumulaklák.

MACICEZ. f. Pagkasiksík; katìpián.

MACILENTO, TA. adj. Payát; putlain; malungkót.

MACIZAR. v. a. Siksikán ang isáng guang hanggáng sa tumigás.

MACIZO, ZA. adj. Siksík; matigás. || fig. Matibay.

MÁCULA. f. Dung̃is. || fig. Bagay na nagpapaalís ng̃ kináng. || fig. y fam. Dayà; laláng.

MACHACADERA. f. Pangbayó; pangpitpít.

MACHACADOR, RA. adj. y s. Bumabayó; pumipitpít.

MACHACAMIENTO. m. Pagbayó; pagpitpít.

MACHACAR. v. a. Bayuhin ang isáng bagay hanggáng madurog; pitpitín. || v. n. fig. Magpilit; magmaulít hinggíl sa isáng bagay.

MACHACÓN, NA. adj. y s. Maulit; maurirà.

MACHADO. m. Palakól na pamutol ng̃ kahoy.

MACHEAR, v. n. Maganák ang mĝa hayop nĝ maraming lalaki kaysa babae.

MACHETAZO. m. Hampás nĝ patalím na kahawig nĝ espada.

MACHETE. m. Pa alím na maiklî kaysa espada. || Iták.

MACHO. m. Hayop na lalaki.

MACHORRA. f. Hayop na babaing hindî nagaanák.

MACHOTE. (A) m. adv. Sa hampás nĝ pamukpók na kahoy ó maso.

MACHUCADURA. f. Pagsugat; pagbugbóg.

MACHUCAR. v. a. Sugatan; bugbugín.

MADEJA. f. Labay. || fig. y fam. Taong mahinà at pabayâ.

MADERA. f. Kahoy.

MADERADA. f. Katipunan nĝ mĝa kahoy na itinatawíd sa isáng ilóg.

MADERAJE. m. Katipunan nĝ mĝa kahoy na ginagamit sa pagtatayô nĝ bahay at ibp.

MADERERÍA. f. Poók na pinagtitindahán nĝ mĝa kahoy.

MADERERO. m. Magkakahóy. || Manggagawà sa kahoy ó anluwagi.

MADERO. m. Pirasong mahabà nĝ kahoy na bilóg ó parisukát. || fig. y fam. Taong hanĝál at waláng damdamin.

MADRASTRA. f. Asawang kaulî nĝ amá ó ali sa pakinabang nĝ mĝa anák sa una.

MADRAZA. f. fam. Ináng mapagbigáy layaw at magiliw sa kaniyáng mĝa anák.

MADRE. f. Iná. || Katibayang ipinagkakaloób sa mĝa mongha. || fig. Babaing matandâ sa bayan. || Bahaybatà. || fig. Sanhî; mulâ; ugát nĝ isáng bagay.

MADRIGUERA. f. Lunggâ nĝ mĝa hayop, gaya nĝ koneho. || fig. Poók na iláng, na tinatahanán nĝ mĝa taong may masamáng pamumuhay.

MADRINA. f. Ininá. || fig. Ang babaing kumakalinĝà sa ibáng tao sa mĝa nasà at hanĝarin nitó.

MADRUGADA. f. Madalíng araw. || Pagbabanĝon nĝ maagang-maaga

MADRUGADOR, RA. adj. y. s. Nagbabanĝon nĝ maagangmaaga.

MADRUGAR. v. n. Bumanĝon ó gumising nĝ maagangmaaga. || fig. Umagap sa isáng pakay.

MADURACIÓN. f. Pagpapahinóg; pagkahinóg.

MADURADERO. m. Pahinugan nĝ mĝa bunĝangkahoy.

MADURAR. v. a. Pahinugín ang mĝa bunĝangkahoy. || fig. Ilagáy sa marapat na kalagayan sa pamamagitan nĝ pagkukurò ang isáng diwà, panukalà at ibp. || v. n. y r. Mahinóg. || v. n. fig. Magkagulang; magkaisip.

MADURATIVO, VA. adj. Nakapagpapahinóg.

MADUREZ. f. Kahinugán nĝ mĝa bunĝangkahoy. || fig. Pagkakagulang; pagkakaisip.

MADURO, RA. adj. H[illegible] || fig. Mabaít; may isip. || Magulang; matandâ

MAESTRA. f. Guró ó tagapagturong babae. || Asawa nḡ guró ó tagapagturong lalaki.

MAESTRASALA. m. Panḡulo nḡ mḡa alilang nagsisilbí sa mesa nḡ panḡincon.

MAESTRÍA. f. Kabihasnáng magturò ó gumawâ nḡ isáng bagay. || Katibayan nḡ pagkaguró.

MAESTRO. m. Guró ó tagapagturóng lalaki.

MAGIA. f. Karunungang nagtuturô nḡ paggawâ nḡ mḡa bagay na dî pangkaraniwan. || fig. Kababalaghán; salamangká.

MÁGICO, CA. adj. Nauukol sa kababalaghán ó salamangká. || fig. Kahanḡàhanḡà; katakátaká. || m. Mapagsalamangká.

MAGISTERIAL. adj. Nauukol sa pagtuturò.

MAGISTERIO. m. Pagtuturò at pamamahalà nḡ guró sa kaniyáng mḡa tinuturuan. || Katibayang pagkaguró na ibinibigáy sa paaralán. || Tungkuling pagkaguró. || Katipunan ng mḡa guró sa isáng bansâ, lalawigan ó bayan.

MAGISTRADO. m. Punong mataás sa isáng bansâ ó bayan. || Tungkuling pagkahukóm na mataás.

MAGISTRAL. adj. Nauukol sa pagtuturò. || Nauukol sa ginagawâ nḡ buúng husay.

MAGISTRATURA. f. Katungkulang pagkahukóm na mataás. || Katipunan nḡ mḡa matataás na hukóm.

MAGNANIMIDAD. f. Kalakhán nḡ damdamin; kadakilaan nḡ kaluluwá.

MAGNÁNIMO, MA. adj. May malakí at dakilang damdamin.

MAGNATE. m. Taong napakarilág at dakilà dahil sa tagláy na tungkulin at kapangyarihan.

MAGNÉTICO, CA. adj. Nauukol sa pagkabatóbalanì. || May pagkabatóbalanì.

MAGNETISMO. m. Kagalinḡang humitít nḡ batóbalanì.

MAGNETIZACIÓN. f. Pagbabatobalanì. || fig. Pagakit; pagbabarì sa isáng tao.

MAGNETIZAR. v. a. Batóbalaniin. || fig. Akitin; pagharian ang isáng tao.

MAGNIFICAR. v. a. Padakilain; purihin; ibunyî.

MAGNIFICENCIA. f. Pagkamagandáng loób sa malalakíng gugol at dakilang mḡa bagay. || Kadakilaan; kalakhán.

MAGNÍFICO, CA. adj. Maalindóg; dakilà. || Kahanḡahanḡà.

MAGNITUD. f. Lakí nḡ isáng katawán. || fig. Kalakhán; kadakilaan.

MAGNO, NA. adj. Malakí; dakilà.

MAGRO, GRA. adj. Payát; waláng tabâ.

MAGULLADURA. f. Bugbóg.

MAGULLAMIENTO. m. Pagbugbóg; pagkabugbóg.

MAGULLAR. v. a. Bugbugín ang katawán. || v. r. Mabugbóg.

MAHOMETANO, NA. adj. Sumusunód sa aral ni Mahoma.

MAHOMETISMO. m. Aral ni Mahoma.

MAIDO. m. Ng̃iyáw ng̃ pusà.

MAINEL. m. Barandilya ng̃ hagdanan.

MAITINES. m. pl. Dasál sa madalíngaraw sa mg̃a simbahan.

MAIZ. m. Maís.

MAIZAL. m. Maisán.

MAJADA. f. Poók na pinagsisilung̃an sa mg̃a hayop kung gabí. || Tai ng̃ mg̃a hayop.

MAJADERÍA. f. Salitâ ó gawáng mangmáng, waláng isip at nakamumuhî.

MAJADERO, RA. adj. y s. fig. Mangmáng at matigás ang ulo.

MAJAR. v. a. Dikdikín; durugin. || fig. y fam. Muhiín; yamutín.

MAJESTAD. f. Kalakhán ó kadakilaan. || Paggalang na iniuukol sa Diyós.

MAJESTUOSO, SA. adj. Dakilà; marilág.

MAJO, JA. adj. fam. Napapalamutihan; marikít.

MAL. m. Kasamaán. || Kapinsalaang tinatamó ng̃ isáng tao ó ng̃ kayamanan. || Kapahamakán. || *Med.* Karamdaman; sakít.

MALA. f. Supot na katad na pinagsisidlán ng̃ mg̃a sulat sa koreo. || Pahatirang sulat ó koreo.

MALACONSEJADO, DA. adj. Gumagawâ ng̃ kabalbalán dalá ng̃ masamáng kinamihasahan; masamáng turò.

MALACOSTUMBRADO, DA. adj. Masamáng pinagkamihasahan.

MALAVENIDO, DA. adj. Mahirap makisama ó makiugalì sa kapuwà.

MALAVENTURA. f. Kasawiangpalad.

MALAVENTURADO, DA. adj. Sawíngpalad; kapós kapalaran.

MALAVENTURANZA. f. Kasawiangpalad; kapahamakán.

MALBARATADOR, RA. adj. y s. Naglulugsák ng̃ pagaarì ó kayamanan.

MALBARATAR. v. a. Ipagbilí ang kayamanan ó pagaarì ng̃ mura. || Lugsakín ó aksayahín ang pagaarì.

MALCASAR. v. a. Ipakasál ang isáng tao ng̃ waláng mg̃a bagay na kinakailang̃an sa ikaliligaya sa pagaasawa. || v. r. Magasawa ng̃ waláng mg̃a bagay na dapat ikaligaya sa pagsasama.

MALCASO. m. Kataksilán; kaliluhan.

MALCOMER. v. a. Kumain ng̃ hindî hustó ó tamilmíl.

MALCOMIDO, DA. p. p. ng̃ Malcomer. || adj. Hindî busóg.

MALCONTENTO, TA. adj. Hindî nasisiyahán ó masukal ang loób. || Hindî mapalagáy, mangguguló sa katahimikan ng̃ bayan.

MALCORTE. m. Paglabág sa mg̃a kautusáng nauukol sa pagputol ng̃ mg̃a punungkahoy sa bundók.

MALCRIADO, DA. adj. Masamáng turò; waláng galang; waláng pinagaralan.

MALDAD. f. Kasamaán. || Gawáng libís at masamâ.

MALDECIR. v. a. Sumpaín ang isáng tao ó bagay. || v. n. Magmurá; lumait.

MALDICIENTE. p. a. ng̃ Maldecir. Nanunumpâ. || adj. Mapagmurá; mapagtung̃ayáw.

MALDICIÓN. f. Sumpáng iniuukol sa isáng tao ó bagay.

MALDISPUESTO, TA. adj. May damdám. || Hindî handâ sa isáng bagay.

MALDITO, TA. p. p. ng̃. Maldecir. || adj. Napakasamâ; tampalasan. || adj. y s. Ang pinarurusahan ng̃ Diyós sa apóy na waláng hanggán.

MALEAR. v. a. Sirain ó ipang̃anyayà ang isáng bagay. || fig. Hikayatin sa masamâ ang isáng tao. || v. r. Masirà ó mapang̃anyayà ang isáng bagay. || v. r. fig. Mahikayat sa masamâ ang isáng tao.

MALECÓN. m. Bakod na bató ó tambák na karaniwang ginagawáng pananggá sa tubig.

MALEDICENCIA. f. Pagmura; paglait; panunung̃ayaw.

MALEFICENCIA. f. Kaugaliang gumawâ ng̃ masamâ.

MALEFICIAR. v. a. Gumawâ ng̃ masamâ ó kapinsalaan sa isáng tao ó bagay. || Gawayin ó kulamin.

MALEFICIO. m. Kapang̃anyayaang gawâ ng̃ pang̃ung̃ulam ó panggagaway. || Pang̃ung̃ulam.

MALÉFICO, CA. adj. Nakapipinsalà at nakasisirà sa kapuwà sa pamamagitan ng̃ pang̃ung̃ulam ó gawáng masamâ. || Gumagawâ ng̃ kapinsalaan ó kapahamakán. || Manggagaway ó mangkukulam.

MALESTAR. m. Kabalisahán; damdám na dî sukat maipagsaysay.

MALEVOLENCIA. f. Kaloobang masamâ.

MALÉVOLO, LA. adj. y s. Mahilig sa paggawâ ng̃ masamâ.

MALEZA. f. Kasukalan.

MALGASTADOR, RA. adj. y s. Naglulugsák ó mapaglugsák ng̃ salapî.

MALGASTAR. v. a. Lugsakín ó lustayín ang salapî; aksayahín ang salapî sa paggugugol na masamâ at waláng kabuluhán.

MALHABLADO, DA. adj. y s. Waláng kahihiyán ó pang̃ahás sa pagsasalitâ.

MALHADADO, DA. adj. Kulangpalad.

MALHECHO, CHA. adj. Nauukol sa taong may masamáng pang̃ang̃atawán. || m. Gawáng masamâ.

MALHECHOR, RA. adj. y s. Gumagawâ ng̃ masamâ ó labág sa matuwíd.

MALHERIR. v. a. Sugatan ng̃ malubhâ.

MALICIA. f. Kasamaán. || Hilig sa masamâ at mahalay. || Paglilihim nğ nasa loób. || Katalasan nğ isip. || fam. Hinalà.

MALICIAR. v. a. Paghinalaan; pagsalooban nğ dî mabuti. || v. r. Maghinalà; magsaloób nğ dî mabuti.

MALICIOSO, SA. adj. y s. Mapagbintáng; mapaggawâ nğ kasamaán. || May tagláy na kasamaán.

MALIGNIDAD. f. Hilig nğ loób sa paggawâ nğ masamâ. || Kasamaán.

MALINTENCIONADO, DA. adj. y s. Masamáng budhî ó hangád.

MALMANDADO, DA. adj. y s. Ayaw sumunód; gumagawâ nğ masamâ ang loób.

MALMETER. v. r. Maglustáy; maglugsák nğ pagaarì. || Umakit ó magbunsód sa kapuwà na gumawâ nğ masamâ.

MALMIRADO, DA. adj. Kinagagalitan nğ kapuwà. || Waláng galang; waláng pagtingín.

MALO, LA. adj. Masamâ. || Nakasasamâ; nakapipinsalà. || Maysakít ó may damdám. || fam. Malikót.

MALOGRADO, DA. p. p. nğ Malograr. || adj. Hindì natamó; hindî sumapit sa kapanahunan; namatáy nğ maaga ó walâ sa kapanahunan.

MALOGRAR. v. a. Sayangin ó hindî pakinabangan ang isáng bagay, gaya nğ panahón, gawâ, pagkakataón at ibp. || v. r. Mabigô ang hinahangád. || Mamatáy ang isáng tao nğ maaga ó walâ sa kapanahunan.

MALOGRO. m. Pagkasayang nğ isáng bagay.

MALPARADO, DA. adj. Nagdanas nğ malakíng kasiraán.

MALPARIDA. f. Babaíng nakunan.

MALPARIR. v. a. Makunan.

MALPARTO. m. Pagkakuha ó pagkaagas nğ kabuntisán nğ babae.

MALQUERENCIA. f. Masamáng hangád sa isáng tao ó bagay.

MALQUERER. v. a. Magkaroón nğ masamáng hangád sa isáng tao ó bagay.

MALQUISTAR. v. a. Pasamaín ó siraan ang isáng tao sa ibá. || v. r. Sumamâ ó masiraan ang isáng tao sa kapuwà.

MALQUISTO, TA. adj. Pinasamâ ó siniraan sa kapuwà ó mğa tao.

MALSANO, NA. adj. Nakapagkakasakít; nakasisirà sa katawán. || Masasaktín.

MALSÍN. m. Ang nagsasalitâ nğ samâ nğ kapuwà.

MALSONANTE. adj. Masamáng tunóg. || Nauukol sa aral ó pangungusap na masamáng dingín.

MALSUFRIDO, DA. adj. Waláng gaanong pagtitiís.

MALTRATAR. v. a. Paslangín sa gawâ ó sa salitâ ang isáng tao. || Sirain; aksayahín.

MALTRATO. m. Pagpasláng sa gawâ ó sa salitâ.

MALTRECHO, CHA. adj. Pinasláng; nagdanas nğ malaking kasiraán.

MALVADO, DA. adj. y s. Napakasamâ.

MALVENDER. v. a. Magpanğulugí; ipagbilí nğ murangmura.

MALVERSACIÓN. f. Paglustáy nğ salapî.

MALVERSADOR, RA. adj. y s. Manglulustáy nğ salapî nğ ibá.

MALVERSAR. v. a. Lustayín ang salapî nğ ibá.

MALLA. f. Matá nğ lambát. || Balutì; kotomaya.

MALLERO. m. Manggagawà nğ lambát. || Manggagawà nğ kotomaya.

MAMA. f. Suso.

MAMÁ. f. fam. Iná. || Nanay.

MAMADA. f. fam. Pagsuso. || Panahóng itinatagál nğ pagsuso nğ sanggól.

MAMADERA. f. Pangkuha nğ gatas sa suso nğ mğa babae.

MAMADERO, RA. adj. Masususo.

MAMADOR, RA. adj. y s. Ang sumususo kung nagbabawas nğ gatas ang mğa babae.

MAMAR. v. a. Susuhin; hititín sa pamamagitan nğ nğusò, labì at dilà ang gatas sa suso. || fam. Lunukín ó lulunín.

MAMÓN, NA. adj. y s. Sumususo pa; hindî pa naaawat sa suso. || Malabis sumuso.

MAMOSO, SA. adj. Nauukol sa batà ó hayop na malakás sumuso.

MAMPARA. f. Panabing sa loób nğ bahay.

MAMULLAR. v. a. Kumain ó nğumuyáng kahawig nğ sumususo. || Magsalitâ nğ mahinà at dî mawatasan.

MANADA. f. Kawan nğ mğa hayop na inaalagaan nğ isáng pastól. || Buntón nğ damó, trigo, palay at ibp. na madadampót nğ kamáy.

MANADERO, RA. adj. Nauukol sa bumubukál. || m Pastól nğ isáng kawang hayop. || Bukál.

MANANTIAL. adj. Bumubukál. || m. Bukál. || fig. Ang pinagbubuhatan nğ isáng bagay.

MANAR. v. n. Bumukál. || fig. Sumaganà ang isáng bagay.

MANCEBA. f. Kalunyâ.

MANCEBÍA. f. Bahay nğ masasamáng babae.

MANCEBO. m. Batà || Binatà.

MANCILLA. f. Dunğis nğ kapurihán.

MANCILLAR. v. a. Dunğisan ang kapurihán nğ isáng tao.

MANCIPAR. v. a. Supilin; busabusin ang isáng tao. || v. r. Masupil; pabusabos.

MANCO, CA. adj. y s. Kulang nğ isáng kamay; kimáw; komang.

MANCOMÚN. (De) m. adv. Pinagkaisahán nğ dalawá ó higít sa dalawáng tao.

MANCOMUNAR. v. a. Pagkaisahín ang mğa tao, lakás ó kayamanan hinggíl sa isáng layon. || v. r. Magkaisá; magsapì.

MANCOMUNIDAD. f· Pagkakaisá; pagsasapì. || Kapisanan ng̃ iláng munisipyo ó lalawigan hing gíl sa isáng hayág na layunin.

MANCHA. f. Dung̃is. || fig. Kasiraang puri.

MANCHADIZO, ZA. adj. Madalíng madung̃isan.

MANCHADO, DA., p. p. ng̃ Manchar. || adj May dung̃is.

MANCHAR. v. a. Dung̃isan ang isáng bagay. || fig. Siraang puri ang isáng tao. || v. r. Madung̃isan. || v. r. fig. Masiraang puri.

MANDA. f. Pagkakaloób ng̃ isáng bagay na ginagawâ ng̃ isáng tao sa kapuwà. || Alay ó pamana na ginagawâ ng̃ isáng tao sa kaniyáng kasulatang habilin ó testamento.

MANDADERO, RA. m. y f. Utusán.

MANDADO. m. Utos. || Pabilin.

MANDAMIENTO. m, Utos ng̃ punò sa kaniyáng pinagpupunuan. || Ang bawa't isá ng̃ sampung utos ng̃ Diyós. || *For.* Utos na inilalagdâ ng̃ hukóm sa pamamagitan ng̃ kasulatan sa pagpapatupád ng̃ isáng bagay. || pl. fig. y fam. Ang limáng dalirì ng̃ kamáy.

MANDANTE. p. a. ng̃ Mandar. Naguutos.

MANDAR. v. a. Magutos; maglagdâ ng̃ isáng kautusán. || Magkaloób ó magpamana ng̃ isáng bagay sa ibá sa pamamagitan ng̃ kasulatang habilin ó testamento. || Magalay; mang̃akò ng̃ isáng bagay. || Magpadalá. || Maghabilin. || v. n. Mamahalà; magharì.

MANDATARIO. m. *For* Ang taong gumaganáp ng̃ isáng utos.

MANDATO. m. Utos; bilin.

MANDÍBULA. f. Sihang.

MANDIBULAR. adj. Nauukol sa sihang.

MANDIL. m. Tapî sa haráp.

MANDO: m. Kapangyarihang tagláy ng̃ isáng punò sa kaniyáng nasasakop.

MANDOBLE. m. Tagâ ó hampás na ubos lakás ng̃ dalawáng kamáy. || fig. Pang̃usap na matindí.

MANDÓN, NA. adj. Nagpapakita ng̃ malabis na kapangyarihan at naguutos ng̃ labis sa karampatan.

MANDRÍA. adj. y s. Kapós sa isip; waláng saysáy.

MANDUCAR. v. n. fam. Kumain.

MANEA. f. Lubid na panalì sa mg̃a paá ng̃ hayop.

MANEAR. v. a. Talian sa paá ang kabayo.

MANEJAR. v. a. Isakamáy ó iayos ang isáng bagay. || Pamahalaan ang mg̃a kabayo. || fig. Mamahalà; mang̃asiwà. || v. r. Gumaláw ó kumilos.

MANEJO. m. Pagaayos ó pagsasakamáy ng̃ isáng bagay. || Pamamahalà sa mg̃a kabayo. || fig. Pang̃ang̃asiwà at pamamahalà sa isáng kalakal.

MANERA. f. Ayos at paraan ng̃ paggawâ ng̃ isáng bagay. ‖ Tindíg at mg̃a kilos ng̃ isáng tao. ‖ Barageta ng̃ saya.

MANFLA. f. fam. Kalunyáng babae.

MANGA. f. Manggás. ‖ Lambát na pang̃isdâ; dala.

MANGLAR. m. Latián.

MANGO. m. Puluhán ng̃ anománg kasangkapang patalím.

MANGONADA. f. Hampás ng̃ bisig at manggás.

MANGOTE. m. fam. Manggás na maluang at mahabà.

MANGUERA. f. *Mar.* Lonang may pahid na alkitrán, na hugis manggás, na ginagamit na pangtubig ng̃ mg̃a sasakyán.

MANGUETA. f. Pantóg na balát na ginagamit na panglabatiba. ‖ Pinggá.

MANÍA. f. Kabaliwán; kaululán. ‖ Hang̃ád na hindî tumpák.

MANÍACO, CA. adj. y s. Balíw; ulól; sumpung̃in.

MANIATAR. v. a. Talian ang mg̃a kamáy.

MANIÁTICO, CA. adj. y s. Sumpung̃in; balíw.

MANICOMIO. m. Pagamutan at ampunan sa mg̃a balíw at ulól

MANICORTO, TA. adj. y s. fig. y fam. May pagkamaramot.

MANIFESTACIÓN. f. Pagpapakilala; paghahayág. ‖ Pamahayag.

MANIFESTAR. v. a. Ipakilala; ipahayag. ‖ Itanyág. ‖ v. r. Maghayág; magpakilala. ‖ v. r. Matanyág.

MANIFIESTO, TA. adj. Hayág; maliwanag. ‖ m. Kasulatang nagpapakilala at naghahayág ng̃ isáng bagay.

MANILARGO, GA. adj. May mahabang mg̃a kamáy. ‖ fig. Mapagbiyayà.

MANILLA. f. Galáng.

MANIOBRA. f. Ang alinmáng gawáng ginaganáp sa pamamagitan ng̃ mg̃a kamáy. ‖ *Mar.* Pagpapakilos ng̃ mg̃a sasakyáng dagat. ‖ *Mil.* Pagsasanay ng̃ hukbó.

MANIOBRAR. v. n. Gumanáp ng̃ mg̃a paggawâ sa pamamagitan ng̃ mg̃a kamáy.

MANÍPULO. m. Ang nakasabit sa kaliwáng kamáy ng̃ parì sa oras ng̃ pagmimisa.

MANIQUÍ. m. Hugis na gumagaláw na pinaglalapatan ng̃ mg̃a mananahì. ‖ fig. y fam. Taong mahinà at maiklî ang isip na napatatang̃áy sa ibá.

MANIR. v. a. Gawíng ang mg̃a lamángkati at ibá pang pagkain ay lumambót at tablán ng̃ sangkáp bago ilutò ó kanin.

MANIRROTO, TA. adj. y s. Mapagbiyayang lubhâ.

MANIVACÍO, CÍA. adj. fam. Waláng dalá aa kamáy.

MANJAR. m. Pagkain. ‖ fig. Pagliliwalíw ó paglilibáng na nagpapalakás at nagpapasiglá sa isip.

MANO. f. Kamáy. || Ang alinmán sa dalawáng paáng pamaunahán ng̃ mg̃a hayop. || Halo. || fig. Ang taong gumaganáp ng̃ isáng bagay. || fig. Laká; kapangyarihan. || fig. Tangkilik; lin̄gap; awà. || fig. Tulong; saklolo.

MANOJO. m. Bigkís ng̃ damó ó ibáng bagay.

MANOPLA. f. Ba'utì ng̃ kamáy. || Latikóng maiklî.

MANOSEAR. v. a. Hipuin ng̃ kamáy ang isáng bagay; lamasin ng̃ kamáy.

MANOSEO. m. Paghipò ó paglamas sa kamáy ng̃ isáng bagay.

MANOTADA. f. Tampál ó dagok.

MANOTEAR. v. a. Tampalín; dagukan. || v. n. Kumumpás ang mg̃a kamáy sa pagsasalitâ

MANOTEO. m. Pagtampál; pagdagok. || Pagkumpás ng̃ mg̃a kamáy sa pagsasalitâ.

MANQUEAR. v. n. Ipakita ng̃ isáng tao ang kaniyáng pagkakomang; magkomangkomang̃an.

MANQUEDAD. f Kakomang̃an; kakimawán. || fig. Kakulang̃án ó kapintasan.

MANSALVA. (A) m. adv. Waláng anománg kapang̃aniban.

MANSEDUMBRE f. Kalubayán at kabaitan sa pakikiharáp. || fig. Katahimikan.

MANSEJÓN, NA. adj. Nauukol sa mg̃a hayop na lubháng maamò.

MANSIÓN. f. Pananahán ó pagtigil sa isáng poók. || Tahanan; tuluyan.

MANSO, SA. adj. Maamò at mabaít na loób. || fig. Tahimik.

MANTA. f. Kumot; balabal.

MANTECA. f. Mantikà ó tabâ ng̃ baboy at ibp.

MANTECOSO, SA. adj. Mamantikà ó maraming tabâ. || Nahahawig sa mantikà.

MANTEL. m. Kayong itinatakíp sa mesa ó dulang na kinakanan, at ibp.

MANTENEDOR. m. Ang tagapamahalà sa isáng larô, at ibp.

MANTENER. v. a. Subaybayán ang isáng tao ng̃ kinakailang̃ang pagkain; pakanin. || Ing̃atan ang isáng bagay. || Alalayan ang isáng bagay upang huwág mahulog ó mabaluktót. || Ipagpatuloy ng̃ kusà ang ginagawâ. || Ipagtanggól ó tangkilikin ang isáng palagay. || v. r. Mabuhay sa sariling hanap. || v. r. Mamalagì sa kalagayan ó pasiyá.

MANTENIMIENTO. m. Pagpapakain ó pagkain. || Ang kinakain ó pagkabuhay.

MANTEO. m. Balabal na mahabang may kuwelyo.

MANTEQUERA. f. Manggagawang babae ng̃ mantikà. || Magmamangtikà. || Lalagyán ng̃ mantikà.

MANTEQUERÍA. f. Gawaan ng̃ mantikà.

MANTEQUERO. m. Manggagawang lalaki ng̃ mantikà. || Magmamantikà.

MANTERA. f. Babaing tumatabas at gumagawâ ng̃ mg̃a balabal. || Babaing naglalakò ng̃ balabal.

MANTERO. m Lalaking manggagawà ng̃ balabal. || Lalaking naglalakô ng̃ balabal

MANTILLA. f. Talukbóng ng̃ mg̃a babae.

MANTO. m. Lambóng; balabal. || Pananamít ng̃ mg̃a prinsipe. || fig. Ang nagkakanlóng at nagtatagò ng̃ isáng bagay.

MANUAL. adj. Ginagawâ ng̃ mg̃a kamáy. || Madalíng isagawâ || Magaang gawín. || fig. Madalíng mabatíd. || m. Aklát na kinatatalaan ng̃ lalong mahalagá sa isáng bagay.

MANUBRIO. m. Hawakán sa mg̃a gulóng na pinaiikit.

MANUFACTURA. f. Yarì ó gawâ sa kamáy. || Pagawaan.

MANUFACTURAR. v. a. Gumawâ.

MANUFACTURERO, RA. adj. Nauukol sa yarì ó gawâ sa kamáy.

MANUMISIÓN. f. Pagpapalayà sa alipin.

MANUMITIR. v. a. *For*. Palayain ang alipin.

MANUSCRIBIR v. a. Sulatin sa kamáy.

MANUSCRITO, TA. adj. Sulat kamáy. || m. Papel ó aklát na sulat kamáy.

MANUTENCIÓN f. Pagpapakain ó pagkain. || Pagaalagà at pagkupkop.

MANZANA. f. Mansanas. || Katipunan ng̃ mg̃a bahay na magkakaratig.

MANZANAR. m. Lupang taniman ng̃ mg̃a punong mansanas.

MANZANO. m. Punò ng̃ mansanas.

MAÑA. f. Katalinuhan; kagalingan. || Laláng ó talas ng̃ isip. || Gawî; asal.

MAÑANA. f. Umaga. adv. t. Bukas. || fig. Sa daratíng na panahón.

MAÑANICA, TA. f. Paguumagá.

MAPA. m. Larawan ng̃ lupà ó bahagi nitó.

MÁQUINA. f. Kasangkapang ginagamit sa paggawâ ng̃ anomán; makiná. || fig. y fam. Tahanang malakí at mataás. || fig. y fam. Karamihan at kasaganaan.

MAQUINACIÓN. f. Pakanà; silò.

MAQUINAL. adj. Nauukol sa mg̃a galáw at takbó ng̃ makina.

MAQUINARIA. f. Karunung̃ang nagtuturò ng̃ paggawâ ng̃ mg̃a makina. || Katipunan ng̃ mg̃a makina.

MAQUINISTA. com. Manunuklás ó manggagawà ng̃ makina. || Ang nagpapalakad ng̃ makina.

MAR. amb. Dagat. || fig. y fam. Karamihan ng̃ isáng bagay na sukat sabihin ó gawín.

MARAÑA. f. Kasukalan. || fig. Kagusután ng̃ mg̃a hiblá ó buhók. || fig. Kasinung̃aling̃ang gawâgawâ upang guluhín ó ihapay ang isáng kalakal.

MARAÑERO, RA. adj. y s. Mapanggulό.

MARAVILLA. f. Pangyayaring dî karaniwan na nakapanggigilalás. || Pag'atаká ó panggigilalás.

MARAVILLAR. v. a. Hangãin; panggilalasín. || v. r. Mahangâ; manggilalás.

MARAVILLOSO, SA. adj. Kahangãhangâ; kagilágilalás.

MARBETE. m. Gilid; pilete.

MARCA. f. Lalawigan. || Tatak. || Panaták. || Pagtaták.

MARCAR. v. a. Tatakán. || fig. Ipakilala sa isáng tao ang isáng bagay na karapatdapat pansinín.

MARCIAL. adj. Nauukol sa digmâ || fig. Tapát na kalooban.

MARCO. m. Bigát na kalahating libra, ó 230 gramo. || Painá ng̃ gintô at ibp.

MARCHA. f. Paglakad; pagalís. || *Mil.* Tugtóg ng̃ tamból ó pakakak sa paglakad ng̃ hukbó.

MARCHANTE. adj. Nauukol sa pang̃ang̃alakal. || m. Mang̃ang̃alakál. || Sukì.

MARCHAR. v. n. Lumakad; maglakbáy; umalís. || v. r. Lumayas; yumao; pumanaw.

MARCHITABLE. adj. Malalantá; maluluóy.

MARCHITAR. v. a. Luuyín; lantahín. || fig. Papayatín; pahinain; pakupasin. || v. r. Maluóy; malantá; kumupas. || v. r. fig. Mang̃ayayat; manghinà.

MARCHITEZ. f. Pagkaluóy; pagkalantá.

MARCHITO, TA. adj. Luóy; lantá; mahinà.

MAREA. f. Paglakí at pagkati ng̃ tubig sa dagat. || Dalampasigan ng̃ dagat na inaabot ng̃ lakí ng̃ tubig. || Hang̃ing banayad na nagbubuhat sa dagat.

MAREAJE. m. *Mar.* Pagdaragát ó paglalayág. || Tung̃uhin ng mg̃a sasakyángdagat sa paglalayág.

MAREANTE. adj. Nagdaragát ó naglalayág. || Mang̃ang̃alakál dagat.

MAREAR. v. a. Palakarin ang sasakyángdagat. || Ipagbilí sa madlâ ang mg̃a kalakal. || fig. y fam. Pagalitin; yamutín. || v. r. Malulà. || v. r. fig. Magalit; mayamót.

MAREJADA. f. Galáw ng̃ malalakíng alon sa dagat; daluyong.

MARE MÁGNUM. loc. lat. fig. y fam. Kasaganaan; kalakhán ó dî pagkakamayaw ng̃ mg̃a bagay.

MAREO. m. Hilo. || fig. y fam. Kaabalahán; galit.

MARETA. f. Galáw ng̃ mg̃a alon sa dagat kung nagsisimuláng humang̃in.

MARFIL. m. Garing.

MARGEN. amb. Dulo at gilid ng̃ isáng bagay. || Puang na waláng sulat sa isáng tabí ng̃ sulat.

MARGINAR. v. a. Lagyán ng̃ puang na malinis ang isáng tabí ng̃ sulat.

MARICÓN. m. fig. y fam. Binabae; lalaking kilos babae at duwág.

MARIDABLE. adj. Nauukol sa pamumuhay ng̃ magasawa.

MARIDAJE. m. Pagkakaisá at mabuting pagsasama ng̃ magasawa.

MARIDAR. v. n. Magasawa. || fig. y fam. Pagkabitín ó pagsamahin.

MARIDO. m. Asawang lalaki.

MARIMACHO. m. fam. Babaing may pangangatawán at kilos lalaki.

MARIMANTA. f. fam. Panakot sa mga batà.

MARIMORENA. m. fam. Away ó babág.

MARINA. f. Bahagi ng lupang malapit sa dagat. || Pintura ng dagat. || Karunungang nagtuturò sa pagdaragát ó paglalayág. || Katipunan ng mga sasakyángdagat ng isáng bansâ. || Katipunan ng mga mangdaragát.

MARINAJE. m. Pagsasanay sa pagdaragát ó paglalayág. || Katipunan ng mga magdaragát.

MARINERÍA. f. Pagdaragát. || Katipunan ng mga magdaragát.

MARINERO, RA. adj. Sinasabi sa sasakyángdagat na gumaganáp ng mga pagsasanay ng paglalayág ó pagtakbó sa dagat. || m. Magdaragát.

MARINESCO, CA. adj. Nauukol sa magdaragát.

MARINO, NA. adj. Nauukol sa dagat. || m. Magdaragát.

MARIPOSA. f. Parópará.

MARISCAR. v. a. Manguha ng talabá, suso, halaán at ibp.

MARISCO. m. Ang lahát ng singáw sa ilalim ng dagat na may matitigás na balát, gaya ng talabá, halaán, kapís at ibp.

MARISMA. f. Lupang mababang inaapawan ng tubig sa dagat.

MARITAL. adj. Nauukol sa asawang lalaki ó pamumuhay ng magasawa.

MARÍTIMO, MA. adj. Nauukol sa dagat ó mga bagay sa dagat.

MARMITA. f. Palayók na bakal ó tansô, na may takíp na lapat.

MARMITÓN. m. Utusán sa kusinà.

MARMÓREO A. adj. Uring marmól. || Kahawig ng marmól.

MAROMA. f. Lubid.

MARRANO. m. Baboy. || fig. y fam. Lalaking salaulà.

MARRAR. v. n. Magkulang; magkamalî. || fig. Malihís sa matuwíd.

MARRAS. adv. t. fam. Ang ginawâ, sinabi ó nangyari ng nagdaáng panahón.

MARTILLADA. f. Pukpók ng martilyo.

MARTILLAR. v. a. Pukpukín ng martilyo.

MARTILLAZO. m. Hampás na malakás ng martilyo.

MARTILLEO. m. Pagpukpók ng martilyo. || fig. Ang anománg ugong na nakabibingí na likhâ ng pukpók ng martilyo.

MARTILLO. m. Pamukpók na bakal.

MÁRTIR. com. Ang pinasakitan. || fig. Ang nagbabatá ng malakíng hirap at mga gawain.

MARTIRIO. m. Kamatayan ó mga pasakit na tiniís dahil sa pananampalataya. || fig. Ang alinmáng gawáng mahabà at mahirap.

MARTIRIZAR. v. a. Pahirapan ang isáng tao ó alisán ng̃ buhay dahil sa pananampalataya. || fig. Pasakitan; pagdusahin.

MARTIRILOGIO. m. Aklát ó talaan ng̃ mg̃a martir. || Talaan ng̃ mg̃a banál.

MÁS. adv. com. Higít; lalò; labis.

MAS. conj. advers. Subalì; ng̃uni't.

MASCADURA. f. Pagng̃uyâ.

MASCAR. v. a. Ng̃uyaìn; ng̃ataín. || fig. y fam. Magsalitâ ng̃ mahinà at maguló.

MÁSCARA. f. Takíp sa mukhâ. || Damít na pangbalátkayô. || Dahilán; balátkayô.

MASCULINO, NA. adj. Nauukol sa lalaki.

MASLO. m. Punò ng̃ buntót ng̃ mg̃a hayop.

MASTELERO. m. *Mar.* Palong maliít na inilalagáy sa mg̃a sasakyángdagat.

MASTICACIÓN. f. Pagng̃uyâ.

MASTICAR. v. a. Ng̃uyaín; ng̃umuyâ. || fig. Lininğin; kuruin.

MASTICATORIO, RIA. adj. Ng̃inung̃uyâ.

MASTURBACIÓN. f. Pagsasalsál.

MASTURBARSE. v. r. Magsalsál.

MATADERO. m. Poók na pinagpapatayán ng̃ mg̃a hayop na ipinagbibilí sa madlâ.

MATADOR, RA. adj. y s. Mamamatay ó pumapatáy ng̃ tao ó hayop.

MATAFUEGO. m. Pamatáy ng̃ apóy.

MATALOTAJE. m. Baong tagláy sa sasakyángdagat ó daóng. || fig. y fam. Katipunan ng̃ maraming bagay na magkakaibá at waláng husay.

MATANZA. f. Pagpatáy. || Pagkakamatáy ng̃ mg̃a tao sa digmâ. || Katipunan ng̃ mg̃a baboy na papatayín.

MATAR. v. a. Patayín. || Patayín ang ilaw. || fig. Puksaín; lipulin. || v. r. Magpakamatáy. || v. r. Mamatáy ang ilaw.

MATARIFE. m. Mamamatay ng̃ baboy na ipinagbibilí sa madlâ.

MATASANOS. m. fig. y fam. Masamáng manggagamot.

MATASIETE. m. Mayabang; palalò; mapagmatapáng.

MATEMÁTICA. f. Karunung̃an sa pagbilang.

MATEMÁTICO, CA. adj. Naunkol sa pagbilang. || m. Ang maalam ng karunung̃an sa pagbilang.

MATERIA. f. Bagay. || Sangkáp. || Nanà. || fig. Ang alinmáng bagay na bumubuô sa isáng gawâ. || fig. Dahilán.

MATERNAL. adj. Nauukol sa iná.

MATERNIDAD. f Pagkainá.

MATERNO, NA. adj. Nauukol sa iná.

MATIZ. m. Pagkakasalít ng̃ ibá't ibáng kulay na magkakasama. || Batik.

MATIZAR. v. a. Pagsalítsalitín ang ibá't ibáng kulay na mag kakasama, || Lagyán ang ibáng kulay ng̃ batik.

MATORRAL. m. Parang na ma sukal.

MATOSO, SA. adj. Masukal.

MATRACA. f. Batingãw na kahoy na ginagamit kung mahál na araw.

MATRICIDA. com. Ang pumatáy sa kaniyáng iná.

MATRICIDIO. m. Kasalanang pagpatáy sa kaniyáng iná.

MATRÍCULA. f. Talaan ng̃ mg̃a pang̃alan ng̃ taong nagpapasulat hinggíl sa isáng layon.

MATRICULAR. v. a. Italâ ang mg̃a pang̃alan ng̃ tao. || v. r. Magpasulat.

MATRIMONIAL. adj. Nauukol sa pagaasawa.

MATRIMONIAR. v. n. Magasawa.

MATRIMONIO. m. Pagaasawa. || fam. Magasawa.

MATRIZ. f. Bahaybatà. || Hulmahan.

MATRONA. f. Babaing mahál na kumakaling̃à sa isáng kaanakan. || Babaing hilot.

MATRONAL. adj. Nauukol sa Babaing hilot.

MATUTINAL. adj. Nauukol sa umaga. || Nangyayari ó ginagawâ sa umaga.

MATUTINO, NA. adj. Nauukol sa oras sa umaga.

MAULA. f. Bagay na waláng kabuluhán. || Pinagtabasan. || Dayà ó laláng na patagô. || fig. Taong magdarayà ó balasubas.

MAULRIA. f. Tindahan ng̃ mg̃a pinagtabasan ng̃ tela. || Kadayaan.

MAULERO, RA. m. y f. Tagapagbilí ng̃ mg̃a pinagtabasan ng̃ tela. || Sinung̃aling at magdarayà.

MAULLAR. v. n. Ng̃umiyáw ang pusà.

MAULLIDO. m. Ng̃iyáw ng̃ pusà.

MAULLO. m. Pagng̃iyáw.

MAUSOLEO. m. Libing̃ang magarà.

MÁXIMA. f. Punong aral; simulain. || Kasabihán.

MÁXIME. adv. m. Lalunglalù.

MÁXIMO, MA. adj. Napakalakí. || m. Kataástaasan.

MÁXIMUM. m. Kataástaasan.

MAYOR. adj. Malakí; higít sa ibá. || m. Punò ng̃ isáng samahan.

MAYORA. f. Babaing punò ng̃ isáng samahan ó kapisanan.

MAYORAL. m. Punò ng̃ mg̃a nagpapastól ng̃ hayop. || Nang̃ung̃ulo.

MAYORDOMA. f. Asawa ng̃ lingkód na lalaki sa isáng tahanan.

MAYORDOMEAR. v. a. Pang̃asiwaan at pamahalaan ang isáng tahanan.

MAYORDOMÍA. f. Katungkulang pagkamayordomo.

MAYORDOMO. m. Pang̃ulong lingkód na lalaki sa isáng tahanan.

MAYORÍA. f. Kahigitán; karamihan. || Kagulang̃an ó kasapatán sa tinatagláy na gulang.

MAYÚSCULO, LA. adj. Malab's na tutoo sa karaniwan. || *Letra mayuscula*. Titik na malakí.

MAZMORRA. f. Bilangguan sa ilalim ng̃ lupà.

MAZO. m. Pamukpók na malakíng kahoy || Katipunan ng̃ mg̃a kalakal na nabibigkís.

MAZORCA; f. Pusò ng̃ mais at ibá pang kaparis.

MEADA. f. Ihì. || Poók na may basâ ó bakás ng̃ ihì.

MEADERO. m. Ihián.

MEADOS m. pl. Mg̃a ihì.

MEAR. v. n. y a. Umihì. || v. r. Maihì.

MECÁNICA. f. Karunung̃ang nagtuturò ng̃ galáw at lakás ng̃ mg̃a makina.

MECÁNICO, CA. adj. Nauukol sa makiná. || m. Marunong sa makiná.

MECANISMO. m. Pagkakayarì ó pagkakaakmâ ng̃ mg̃a bahagi ng̃ isáng bagay.

MECANOGRAFÍA. f. Pagsulat sa pamamagitan ng̃ makiná.

MECANOGRAFIAR. v. a. Sumulat sa pamamagitan ng̃ makiná.

MECANÓGRAFO, FA. m. y f. Ang marunong sumulat sa pamamagitan ng̃ makiná.

MECATE. m. Lubid.

MECEDERO. m. Panghalò; pang-ugóy.

MECEDOR, RA. adj. Humahalò; naguugóy. || m. Kasangkapang kahoy na panghalò. || Aluyan.

MECEDURA. f. Paghalò ó pag-ugóy.

MECER. v. a. Haluin || Uguyín. || v. r. Magugóy; umugóy.

MECHA. f. Mitsá

MECHAR. v. a. Mitsahán.

MECHERO. m. Ang lalagyán ng̃ mitsá

MECHOSO, SA. adj. Mamitsá.

MEDIA. f. Midyás. || Kagitnâ ó kalahatì ng̃ dami.

MEDIACIÓN. f. Paglalagáy sa kalahatì. || Pamamagitan.

MEDIADO, DA. adj. Nauukol sa lagáy na kalahatì.

MEDIADOR, RA. adj. y s. Namamagitan.

MEDIANERO, RA. adj. Gitnâ. || s. Tagapamagitan.

MEDIANÍA. f. Ka'agitnaan.

MEDIANO, NA. adj. Nasa kalagitnaan. || Katatagán.

MEDIANTE. p. a. ng̃ Mediar. Pumapagitan. || adv. m. Sa pamamagitan.

MEDIAR. v. n. Mang̃alahatì. || Mamagitan; mamagitnâ. || Umawat sa nagbababág.

MEDIATO, TA. adj. Malapit ó nalalapít.

MEDICAMENTO. m. Gamót.

MEDICAMENTOSO, SA. adj. May pagkagamót.

MEDICASTRO. m. Manggagamot na hindî nagaaral

MEDICINA. f. Karunung̃ang nagtuturò ng̃ pagpapagalíng sa mg̃a karamdaman; panggagamót. || Gamót.

MEDICINAL. m. Nauukol sa gamót.

MEDICINAR. v. a. Lapatan ng gamót; gamutín. ‖ v. r. Maggamót.

MEDICIÓN. f. Pagsukat.

MÉDICO, CA. adj. Nauukol sa panggagamót. ‖ m. y f. Manggagamot.

MEDIDA. f. Sukat. ‖ Panukat ó takalán. ‖ Kaangkupán ng̃ isáng bagay sa ibá. ‖ Kabaitan.

MEDIO, DIA. adj. Kalahatì. ‖ m. Gitnâ. ‖ m. pl. Kayamanan ó pinagkukunan sa kabuhayan.

MEDIODÍA. m. Katanghaliang tapát. ‖ *Geog.* Timog.

MEDIR. v. a. Sukatin; takalin. ‖ fig. Pagparisin sa isip ang isáng bagay sa isá; huluin. ‖ v. r. Magpigil ó magpakahinahon sa pagsasalitâ ó paggawâ.

MEDITABUNDO, DA. adj. Nagmumunì; nagbubulaybulay.

MEDITACIÓN. f. Pagmumunì; pagbubulaybulay.

MEDITAR. v. a. Muniin; bulaybulayin; nilayin.

MEDITERRÁNEO, A. Nauukol sa naliligid ng̃ lupà. ‖ Nasa loób ng̃ isáng bayan.

MEDRA. f. Pagdami; pagsulong ng̃ isáng bagay.

MEDRAR. v. n. Umunlád; dumami ang mg̃a hayop at halaman. ‖ fig. Bumuti ang buhay; yumaman.

MEDROSO, SA. adj. Matatakutín. ‖ Nakatatakot.

MÉDULA. f. Utak sa butó ng̃ tao ó hayop.

MEDULAR. adj. Nauukol sa utak sa butó.

MEJILLA. f. Pisng̃í.

MEJOR. adj. Pinakamabuti.

MEJORA. f. Pagkaunlád; pagkasulong ng̃ isáng bagay. ‖ Kagalin̄gan.

MEJORAMIENTO. m. Pagpapaunlád; pagpapabuti.

MEJORAR. v. a. Paunlarín; pabutihin ang isáng bagay. ‖ v. n. y r. Umigi ang maysakít; bumuti. ‖ Luminaw ang panahón.

MEJORÍA. f. Pagunlád ó pagsulong ng̃ isáng bagay. ‖ Pagbuti ó pagginhawa sa sakít. ‖ Kahigtán ng̃ isáng bagay sa ibá.

MELADO, DA. adj. Kulay pulót.

MELANCOLÍA. f. Lungkót; lumbáy.

MELANCÓLICO, CA. adj. Malungkót; malumbáy.

MELANCOLIZAR. v. a. Lungkutín; hapisin. ‖ v. r. Malungkót; malumbáy.

MELAR. v. n. Magpulót.

MELAZA. f. Pulót.

MELCOCHA. f. Matamís na balikutsá.

MELCOCHERO. m. Magbabalikutsá.

MELENA. f. Buhók na lumalayláy sa noó. ‖ Buhók na nakalugay hanggáng balikat.

MELENUDO, DA. adj. Malagô ang buhók.

MELERO. m. Magpupulót.

MELINDRE. m. Isáng kakaníng may matamís. || Pagmamaselang sa salitâ; pagmamakinís na sadyáng ginagawâ lamang.

MELINDROSO, SA. adj. Nagmamakinís ó nagmamaselang sa salitâ.

MELODÍA. f. Katamisan at kabanayaran ng̃ tinig sa pagkantá ó pagtugtóg.

MELODIOSO, SA. adj. Matamís at nakaliligaya sa pangdiníg.

MELODRAMA. m. Duláng isinatugtugin.

MELOGRAFÍA. f. Kasanayán sa pagsulat ng̃ tugtugin ó musiká.

MELOMANÍA. f. Hilig na waláng tuto sa tugtugin ó musiká.

MELÓMANO, NA. m. y f. Ang mahilig na labis sa tugtugin ó musiká.

MELONAR. m. Lupang tinamnán ng̃ mg̃a milón.

MELONERO, RA. m. y f. Magmimilón.

MELOSO, SA. adj. Matamís. || fig. Banayad; mahinay.

MELLA. f. Bing̃aw. || Bung̃î.

MELLADO, DA. adj. Bung̃î; bung̃ál.

MELLAR. v. a. Bing̃awin; bung̃iin. || v. r. Mabing̃aw; mabung̃î.

MELLIZO, ZA. adj. Kambál.

MEMBRANA. f. Lamad.

MEMBRANOSO, SA. adj. Binubuô ng̃ mg̃a lamad. || Kahawig ng lamad.

MEMBRUDO, DA. adj. Malakás at mabilog ang pang̃ang̃atawán.

MEMO, MA. adj. y s. Hang̃ál; mangmáng.

MEMORABLE. adj. Karapatdapat isaalaala.

MEMORANDUM. m. Talaan ng̃ mg̃a bagay na dî dapat limutin.

MEMORAR. v. a. Alalahanin ang isáng bagay.

MEMORIA. f. Alaala; gunitâ. || talaan ng̃ mg̃a gugol sa isáng tindahan. || pl. Pasalubong na alaala ó pakumustá sa sulat ó sa pamamagitan ng̃ pabilin sa isáng tao.

MEMORIAL. m. Aklát na maliít na pinagtatalaán ng̃ isáng bagay na dakilà. || Kasulatang humihing̃î ng̃ isáng tulong ó biyayà.

MEMORIALISTA. m. Ang manunulát ng̃ mg̃a kasulatang humihing̃î ng̃ tulong ó biyayà.

MEMORIÓN. m. fig. Ang taong may magalíng na panandâ.

MEMORIOSO, SA. adj. y s. Matatandain.

MENAJE. m. Kasangkapan sa loób ng̃ tahanan na naipaglilipatlipat.

MENCIÓN. f. Pagbanggít ó pagpapaalaala sa isáng bagay.

MENCIONAR. v. a. Banggitín ang isáng tao. || Tukuyin; ipaalaala at isalaysáy ang isáng bagay.

MENDICACIÓN. f. Pagpapalimós.

MENDICANTE. adj. y s. Nang hihing̃î ng̃ limós; nagpapalimós sa baháybaháy.

MENDICIDAD. f. Pagpapalimós; panghihing̃î ng̃ limós.

MENDIGANTE. p. a. nḡ Mendigar. y s. Nagpapalimós.
MENDIGAR. v. a. Magpalimós sa baháybaháy. || fig. Humingíng lingap sa isáng tao nḡ buóng pagpapakababà.
MENDIGO, GA. m. y f. Pulubi; nagpapalimós sa baháybaháy.
MENDIGUEZ f. Pagpapalimós.
MENDOSO, SA adj. Nagkamalî; sinunḡaling.
MENDRUGO. m. Kapirasong tinapay na matigás, at karaniwa'y labí na malimit ibigáy sa mḡa pulubi.
MENEAR. v. a. Ugugín; ligligin. || fig. Panḡasiwaan ang isáng kalakal. || v. r. Umugóy ó maliglíg ang isáng bagay. || v. r. fig. y fam. Gawíng madalî ang isáng bagay.
MENEO. m. Pagugóy; pagliglíg. || Galáw nḡ katawán; gindáy.
MENESTER. m. Kakulanḡán ó kailanḡan sa isáng bagay. || Hanapbuhay na pinapasukan; katungkulan. || pl. Mḡa kailanḡan nḡ katawáng dî maiiwasan. || fam. Mḡa kasangkapan ó bagay na kailanḡan sa isáng gawain.
MENESTEROSO, SA. adj. y s. Dahóp; salát sa isáng bagay.
MENESTRA. f. Ginisáng may halong ibá't ibáng gulay at pirasong maliít nḡ karné ó hamón. || pl. Mḡa gulay na tuyô.
MENGUA. f. Pagbabawas. || Kakulanḡán nḡ isáng bagay upang mabuô. || Kahirapan, panḡanḡailanḡan at kasalatán sa isáng bagay. || fig. Kawalán nḡ kabantugan dahil sa kahinaan nḡ loób.
MENGUADO, DA. adj. y s. Duwág; mahinang loób. || Unḡás; hanḡál. || Dukhâ; hamak; maramot.
MENGUANTE. p. a. nḡ Menguar. Nagbabawas. || f. Pagkukulang ó kasalatán sa tubig nḡ mḡa ilog at sapà dahil sa malabis na init. || Pagkati nḡ tubig sa dagat. || fig. Pagbabawas nḡ isáng bagay. || Pagkukulang nḡ buwán.
MENGUAR. v. n. Magbawas; umuntî; magkulang.
MENOR. adj. Pinakamaliít. || s. Ang walâ pang sapát na gulang.
MENORÍA. f. Kababaan. || Kawalán nḡ sapát na gulang.
MENOS. adv com. Kulang ó maliít sa ibá. || adv. m. Maliban; matanḡì. || *Mat.* Tandáng pagbabawas na tulad nitó: (—).
MENOSCABAR. v. a. Kulanḡan; paikliín; bawasan. || fig. Sirain ang isáng bagay. || fig. Sumira nḡ kapurihán. || v. r. Magkulang; umiklî; magbawas.
MENOSCABO. m. Pagkukulang ó kakulanḡán.
MENOSPRECIAR. v. a. Hamakin; pawaláng halagá. || Pulaan,
MENOSPRECIO. m. Paghamak; pagpapawaláng halagá. || Pulà.
MENSAJE. m. Pasabi; pabilin; pasugò.
MENSAJERO, RA. m. y f. Tagapaghatíd nḡ pasabi; sugò.

MENSTRUACIÓN. f. Pagpanaog ng̃ sakít ng̃ tiyán ng̃ mg̃a babae. ‖ Sakít ng̃ tiyán ó panahón ng̃ mg̃a babae.

MENSTRUAL. adj. Nauukol sa sakít ng̃ tiyán ó panahón ng̃ mg̃a babae.

MENSTRUAR. v. a. Panaugan; panahunín ang babae.

MENSTRUO. m. Sakít ng̃ tiyán ó panahón ng̃ mg̃a babae.

MENSTRUOSO, SA. adj. Nauukol sa sakít ng̃ tiyán ó panahón ng̃ mg̃a babae ‖ f. Babaing pinapanaugan ó maysakít ng̃ tiyán.

MENSUAL. adj. Buwanan. ‖ Sangbuwán.

MENSUALIDAD. f. Sahod sa buwánbuwán.

MENSUALMENTE. adv. m. Buwánbuwán.

MENSURABILIDAD. f. Pagkaaring masukat.

MENSURABLE. adj. Masusukat.

MENSURAR. v. a. Sukatin.

MENTADO, DA. adj. May kabantugan; tanyág; balità.

MENTAL. adj. Nauukol sa isip.

MENTALMENTE. adv. m. Tang̃ì lamang sa pagiisip.

MENTE. f. Isip. ‖ Kusà; kalooban. ‖ Hang̃ád; pagiisip.

MENTECATERÍA. f. Kaung̃asán; kamangmang̃án; kahang̃alán.

MENTECATO, TA. adj. Ung̃ás; hang̃ál.

MENTIR. v. n. Magsinung̃alíng; magbulaán. ‖ Dayain ang isáng bagay. ‖ Kunwariin ó balátkayuán ang isáng bagay. ‖ v. a. Magkulang sa pang̃akò; sumirà sa kasunduan.

MENTIRA. f. Kasinung̃aling̃an; kabulaanan. ‖ Malì sa sulat ó limbág.

MENTIROSO, SA. adj. y s. Sinung̃aling; bulaán. ‖ Mapagkunwarì; magdarayà.

MENTIS. m. Pagpapabulaán sa isáng tao.

MENTOR. m. fig. Tagapatnubay; tagapatnugot.

MENUDEAR. v. a. Gawín ang isáng bagay ng̃ madalás. ‖ v. n. Mangyari ang isáng bagay ng̃ madalás. ‖ Saysayín ang isáng bagay ng̃ madalás.

MENUDENCIA. f. Kaliitan ng̃ isáng bagay. ‖ Kaganapán at kasusian sa pagkilala ng̃ isáng bagay. ‖ Bagay na waláng gaanong kabuluhán. ‖ pl. Mg̃a lamán sa loób ng̃ baboy.

MENUDEO. m. Paggawâ ng̃ madalás ng̃ isáng bagay. ‖ Pagbibilí sa ting̃î.

MENUDERO, RA. m. y f. Ang nagbibilí sa ting̃i.

MENUDO, DA. adj. Maliít; manipís. ‖ Waláng halagá. ‖ Hamak; pangkaraniwan. ‖ Ganáp at masusing sinisiyasat at kinikilala ang isang bagay. ‖ m. Tiyán, mg̃a paá at dugô ng̃ pinatáy na hayop.

MEÑIQUE. m. Kalingking̃an. ‖ adj. fam. Napakaliít.

MEOLLO. m. Utak. ‖ fig. Diwà ng̃ isáng bagay. ‖ fig. Isip; baít.

MEÓN, NA. adj. y s. Palaihî ó ihiin. ‖ f. Batang babaing bagong pang̃anák.
MEQUETREFE. m. fam. Ang pakialamin, maguló at waláng kabulubán.
MERAR. v. a. Haluan ang alak ng̃ tubig.
MERCADEAR. v. n. Mang̃alakal.
MERCADER. m. Mang̃ang̃alakál na lalaki.
MERCADERA. f. Mang̃ang̃alakal na babae.
MERCADERÍA. f. Kalakal.
MERCADO. m. Pamilihan.
MERCANCÍA. f. Pakikipagtung̃o sa kalakal. ‖ Kalakal.
MERCANTE. p. a. ng̃ Mercar. s. Mang̃ang̃alakál. ‖ adj. Nauukol sa kalakal.
MERCANTIL. adj. Nauukol sa kalakal ó pang̃ang̃alakal.
MERCAR. v. a. Mamilí; bumilí.
MERCED. f. Gantíngpalà; kaloób. ‖ Kusang loób ng̃ isáng tao.
MERCENARIO, RIA. adj. Nauukol sa hukbóng naglilingkód sa ibáng harì sa pamamagitan ng̃ upa. ‖ m. Manggagawang aráw.
MERCERÍA. f. Pang̃ang̃alakal ng̃ mg̃a bagay na maliliít ang halagá.
MERCERO, RA. m. y f. Ang mang̃ang̃alakál ng̃ mg̃a bagay na maliliít ang halagá.
MERCURIAL. adj. Nauukol kay Mercurio. ‖ Nauukol sa asoge.
MERCURIO. m. Ang planetang lalong malapit sa Araw. ‖ Asoge.
MERCHANTE. m. Ang mang̃ang̃alakál na palakadlakad.
MERDOSO, SA. adj. Nakaririmarim; marumí.
MERECEDOR, RA. adj. Karapatdapat.
MERECER. v. a. Magíng dapat. ‖ Kamtín ó tamuhín. ‖ v. n. Gumawâ ng̃ marapat.
MERECIDO. m. Parusang karapatdapat sa isáng tao.
MERECIMIENTO. m. Pagiging dapat. ‖ Karapatán.
MERENDAR. v. n. Magminindál. ‖ Subukan ang sinusulat ó ginagawâ ng̃ isáng tao.
MERENDERO. m. Poók na pinagmiminandalán.
MERENDONA. f. fig. Minandál na masaráp at saganà.
MERIENDA. f. Minandál.
MÉRITO. m. Gawáng karapatdapat gantihíngpalà ó parusahan.
MERITORIO, RIA. adj. Karapatdapat gantihíngpalà. ‖ m. Kawanníg gumagawâ ng̃ waláng sahod.
MERMA. f. Pagbabawas.
MERMAR. v. n. Magbawas; umuntî. ‖ v. a. Bawasan.
MERO, RA. adj. Dalisáy; wagás; waláng halò.
MES. m. Buwán sa lupà. ‖ Panahón ó sakít ng̃ tiyán ng̃ babae. ‖ Sahod sa bawa't buwán.
MESA. f. Dulang.
MESADA. f. Salapíng ibinibigáy ó ibinabayad sa buwánbuwán.
MESAR. v. a. Sabunutan sa buhók. ‖ Sabunutin ang sariling buhók ó balbás.

MESERO. m. Ang upaháng bu wanán na may pagkain·

MESÍAS. m. Ang Anák ñg Diyos na sumakop sa sala ñg sangkatauhan.

MESÓN. m. Bahay paupahán sa nagsisituloy na mña manglalakbáy.

MESONAJE. m. Poók na maraming bahay paupahán sa mña nagsisituloy na manglalakbáy.

MESONERO, RA. adj. Nauukol sa bahay patuluyan. ‖ m. y f. Ang may-arì ñg bahay paupahán sa mña nagsisituloy na manglalakbáy.

MESURA. f. Kahinhinán ñg kilos. ‖ Galang; pitagan. ‖ Katamtaman.

MESURADO, DA. adj. Mahinhíng kilos. ‖ Katamtaman.

MESURAR. v. a. Pahinhinín ang kilos. ‖ v. r. Magpigil; gumawâ ñg katamtaman.

META. f. Hanggahan. ‖ fig. Wakás na pinupuntá ñg mña gawâ ó nasà ñg isáng tao.

METÁFORA. f. Talinghagà.

METAFÓRICO, CA. adj. Nauukol sa talinghagà; matalinghagà.

METAFORIZAR. v. a. Gumamit ñg mña talinghagà.

METÁLICO, CA. adj. Nauukol sa bakal, tansô, tinggâ at ibp. ‖ Nauukol sa medalya. ‖ m. Kuwaltang gintô, pilak ó tansô

METAMORFOSEAR. v. a. Pagbaguhin ang anyô ñg isáng bagay. ‖ v. r. Magbago ó magibá ang anyô ñg isáng bagay.

METAMORFOSIS. f. Pagbababagong anyô ñg isáng bagay. ‖ fig. Pagbababagong kalagayan ñg isáng tao ó bagay.

METER. v. a. Ipaloób; isoót; isama ang isáng bagay sa lóób ñg ibá. ‖ Magpasok ñg bawal na kalakal. ‖ Udyukán ang isáng tao sa isáng layon. ‖ Dayain ó linlañgín sa isáng bagay na hindî tutoo. ‖ v. r. Mapaloób; masuót; masama ang isáng bagay sa loób ñg ibá ó sa isáng bahagi. ‖ Mapasoót sa isáng dako. ‖ Mapasubò. ‖ Makialám.

MÉTODO. m. Ayos ñg pagsasalitâ ó paggawâ ñg isáng bagay. ‖ Paraan.

METRALLA. f. Punglô.

METRALLAZO. m. Putók na gawâ ñg punglô.

MÉTRICA. f. Karunuñgang nagtuturò ñg sukat ó pagkayarì ñg mña tulâ

MÉTRICO, CA adj. Nauukol sa sukat. ‖ Nauukol sa sukat ñg mña tulâ.

METRO. m. Tuláng naaayon sa sukat. ‖ Sukat.

METROLOGÍA. f. Karunuñgang nagtuturò ñg ibá't ibáng sukat at takalán.

METRÓPOLI. f. Siyudad na malakí ñg isáng bansâ ó kaharian.

MEZCLA. f. Paghahalò ó pagkakahalò. ‖ Halò. ‖ *Alb.* Ang pinaghalong apog, buhañgin at tubig.

MEZCLABLE. adj. Mapaghahalò.

MEZCLADOR, RA. m. y f. Tagapaghaló. ‖ fig. Ang mapaghatíddumapit.

MEZCLAR. v. a. Ihalò ó isama ang isáng bagay sa isá. ‖ v. r. Magkahalò ó magkasama ang dalawáng bagay. ‖ v. r. Maki halò; makisalamuhà ang isáng tao sa ibá.

MEZQUINDAD. f Kahirapan; kasalatán; karukhaán. ‖ Karamutan; katimawaan.

MAZQUINO, NA. adj. Mahirap; salát; dukhâ. ‖ Maramot; timawà ‖ Maliít.

MEZQUITA. f. Simbahan ng̃ mg̃a kampón ni Mahoma.

MI. m. *Mus.* Ikatlóng baytang ng̃ tinig sa musiká. ‖ pron. poses. Akin.

MIASMA. m. Amóy; aling̃asaw ng̃ mg̃a bagay na nabubulók.

MICCIÓN. f. Pagihì.

MICROBIO. m. Hayop na maliít na dî nakikita ng̃ matá.

MICROSCOPIO. m. Kasangkapang pang̃ita sa mg̃a hayop na maliliít.

MICHA. f. fam. Pusang babae

MICHO. m. fam. Pusang lalaki.

MIEDO. m. Takot; sindák. ‖ Pang̃ambá; kabá.

MIEDOSO, SA. adj. Matatakutín.

MIEL. f Pulót.

MIEMBRO. m. Ang alinmáng kasangkapan ng̃ katawán ng tao ó hayop, gaya ng̃ mg̃a kamáy at paá. ‖ Kasanggunì.

MIENTRAS. adv. t. Samantala.

MIERDA. f. Tai. ‖ fig. y fam. Karumihán ó dung̃is na naninikít sa damít.

MIES. f. Uhay. ‖ Panahón ng̃ paggapas at pagaani. ‖ fig. Karamihan ng̃ mg̃a taong nahikayat sa wastóng pananampalataya. ‖ pl. Mg̃a pananím.

MIGA. f. Duróg ng̃ tinapay sa pagpiraso. ‖ Ang lamáng malambót sa loób ng̃ tinapay. ‖ pl. Tinapay na pinagpirápirasóng maliliít at minantikaan.

MIGAJA. f. Duróg ng̃ tinapay sa pagpiraso. ‖ Bahaging maliít ng̃ isáng bagay. ‖ fig. Bahaging maliít ng̃ isáng bagay na waláng katawán. ‖ fig. Walâ ó halos walâ. ‖ pl. Mumo ng̃ tinapay na nalalaglág sa dulang. ‖ fig. Mg̃a labí ng̃ isáng tao na kinakain ng̃ ibá.

MIGAR. v. a. Pagpirapirasuhíng maliliít ang tinapay.

MIJO. m. Halamang dawa.

MIL. adj Sanglibo. ‖ fig. Nauukol sa bilang na napakarami.

MILAGRO. m. Himalâ. ‖ Ang alinmáng pangyayaring bihirà at katakátaká.

MILAGROSO, SA. adj. Kahimahimalâ ‖ Mapaghimalâ. ‖ Kagilagilalás; katakátaká.

MILANO. m. Lawin.

MILÉSIMO, MA. adj. Ikasanglibo. ‖ Nauukol sa bawa't sanglibong bahaging humahatì sa isáng kabuuán.

MILLA. f. Sukat na may 1,852 metro.

MILLAR. f. Katipunan ng̃ sanglibong bilang. ‖ pl. Bilang na maraming dî sukat matiyák.

MILLÓN. m. Ang̃aw; sampúng yutà.

MILLONARIO, RIA. adj. y s. Mayamangmayaman.

MIMAR. v. a. Maglambíng.

MIMBRE. m. Baging.

MIMBRERA. f. Halamang pinagbubuhatan ng̃ mg̃a baging.

MÍMICA. f. Kislót; kumpás.

MIMO. m. Lambíng.

MIMOSO, SA. adj. Malambíng.

MINA. f. Hukay na ginagawâ sa pagkuha ng̃ ginto, pilak at ibp. sa ilalim ng̃ lupà. ‖ Hukay sa ilalim ng̃ lupà na patakbuhan ng̃ tubig.

MINAL. adj. Nauukol sa mina.

MINAR. v. a. Humukay ó magbukás ng̃ daán sa ilalim ng̃ lupà. ‖ fig. Magsumikap na mabuti upang tamuhín ang isáng bagay. ‖ fig. Ubusing untíuntî.

MÍNIMO, MA. adj. Napakaliít; kaliítliitan.

MINIMUM. m. Ang pinakamaliít.

MINISTERIO. m. Katungkulan ng̃ ministro. ‖ Panahóng itinatagál ng̃ naturang katungkulan. ‖ Kabuuán ng̃ mg̃a namamahalà sa isáng bansâ.

MINORACIÓN. f. Pagpapaliít; pagliít.

MINORAR. v. a. Bawasan; paliitín. ‖ v. r. Magbawas; lumiít.

MINORATIVO, VA. adj. Nagpapaliít; nagbabawas.

MINORÍA. f. Kauntian.

MINUCIOSIDAD. f. Kasurian ó kadiwaraan.

MINUCIOSO, SA. adj. Masurì; madiwarà.

MINUENDO. m. *Art.* Bilang na pinagbabawasan.

MINÚSCULO, LA. adj. Napakaliít ang sukat.

MINUTERO. m. Karayom na panurò ng̃ minuto sa orasán.

MINUTO, TA. adj. Maliít ó muntî. ‖ m. Sangdalî.

MÍO, MÍA. pron. poses. Akin; ko.

MIOPE. adj. y s. Aninág.

MIOPÍA. f. Kahinaan ng̃ matá ó pagkaaninág.

MIRADA. f. Pagmamasíd; pagmamalas. ‖ Masíd; malas; titig.

MIRADOR, RA. adj. Tumiting̃ín; nagmamasíd. ‖ m. Tanawan.

MIRAMIENTO. m. Pagmamasíd. ‖ Pitagan; pagtaimtím at ing̃at sa paggawâ ng̃ isáng bagay.

MIRAR. v. a. Magmalás; magmasíd. ‖ Matyagán ang mg̃a kilos ng̃ isáng tao. ‖ Pakundang̃anan; taimtimín ang isáng bagay. ‖ fig. Isipin; tingnán. ‖ fig. Ing̃atan; Isaloób; ling̃apin; tangkilikin ang isáng tao.

MIRÓN, NA. adj. Nanonoód; nagmamalas.

MISAR. v. n. fam. Magmisa ‖ fam. Makinig ng̃ misa.

MISCELÁNEA. f. Pagkakahalohalò ng̃ mg̃a ibá't ibáng bagay. ‖ Aklát na naglalamán ng̃ ibá't ibáng bagay.

MISCELÁNEO, A. adj. Halohalò.

MISERABLE. adj Kulangpalad; abá. ‖ Maramot; maimot.

MISERACIÓN. f. Awà; habág.

MISEREAR, v. n. fam. Magtipíd na tutoó sa paggugugol. ‖ v. a. Tumawad.

MISERIA. f. Kasawiángpalad. ‖ Karalitaán; kahirapang labis ng̃ buhay. ‖ Karamutan.

MISERICORDIA. f. Awà; habág.

MISERICORDIOSO. SA adj. y s. Maawaín; mahabagin.

MÍSERO, RA. adj y s. Kaawa-awà; abâ.

MISERO, RA. adj fam. Nauukol sa taong maibigíng makiníg ng̃ misa. ‖ fam. Nauukol sa paring mapagmisa.

MISIÓN f. Pagpapadalá. ‖ Kapangyarihang ibinibigáy sa isáng tao upang gumanáp ng̃ isáng atas. ‖ Pang̃ang̃aral sa bayán bayán ng̃ mg̃a parì.

MISIONERO. m. Tagapagbanság ng̃ ebanhelyo ni Cristo sa bayan ng̃ mg̃a dî binyagan.

MISIVA. f. Liham; sulat na ipinadadalá sa isáng tao.

MISMO, MA. adj Waláng ibá; dilì ibá. ‖ *Asi mismo*. m. adv. Gayún dín.

MISTERIO. m. Hiwagà. ‖ Ang alinmáng bagay na dî sukat matarók ng̃ isip.

MISTERIOSO, SA. adj. Mahiwagà.

MÍSTICO, CA. adj. May tagláy na hiwagà; mahiwagà.

MITAD. f. Kalahatì.

MITIGACIÓN. f. Pagpapalubáy ó paglubáy ng̃ anománg dahás na tag'áy ng̃ isáng bagay.

MITIGAR v. a. Palubayín; pagbawasin ang dahás. ‖ v. r. Maglubáy; magbawas ang dahás ng̃ isáng bagay.

MITOLOGÍA. f. Kasaysayan ng̃ mg̃a diyusdiyusan at mg̃a bayanì ng̃ mg̃a dî binyagan.

MIXTO, TA. adj. May halò. ‖ m Halohalò.

MIXTURA. f. Paghahalò ng̃ mg̃a ibá t ibáng bagay.

MIXTURAR. v. a. Ihalò; ilahók ang isáng bagay sa ibá.

MOBILIARIO, RIA. adj. Mg̃a kasangkapang bubatín. ‖ m. Katipunan ng̃ mg̃a kasangkapan sa loób ng̃ bahay.

MOBLAJE. m. Katipunan ng̃ mg̃a kasangkapan sa loób ng̃ bahay.

MOCARRO. m. fam. Uhog na sa kapabayaan ay tumutulò sa ilóng at dî napapahid.

MOCEAR. v. n. Gumawâ ng̃ mg̃a kilos na katutubò sa binatà; magbagúngtaó.

MOCEDAD. f. Kabataan.

MOCERO. adj. y s. Malibog; maibigín sa babae.

MOCETÓN, NA. m. y f. Ang binatang matangkád, malakí ang tindíg at malakás.

MOCIÓN. f. Paggaláw. ‖ fig. Balisa. ‖ Tugtóg ng̃ Diyós sa kalooban ng̃ tao. ‖ Mungkahì.

MOCITO, TA. adj. y s. Nagbabagúngtaó.

MOCO. m. Uhog. || Ang bagay na malagkít at malapot na namumuô sa tubig || Tilamsík ng̃ nagbabagang bakal. || Tulò ng̃ kandilà.

MOCOSO, SA. adj. Uhugin. || fig. Waláng muang; pahát. || Waláng gaanong kabuluhán.

MOCHIL. m. Utusán ng̃ mg̃a magsasaká.

MOCHILA. f. Kabáng pinagsisidlán ng̃ mg̃a kawal ng̃ kaniláng mg̃a damít at daládalahan.

MOCHUELO. m Kuwago.

MODA. f. Gamit, ayos ó kaugaliang napapanahón sa pananamít

MODELO. m. Huwaran; paparisán; ulirán.

MODERACIÓN. f. Katamtaman.

MODERADO, DA. adj. Nasa katamtaman.

MODERAR. v. a. Ilagáy sa katamtaman ó katatagán. || v. r. Lumagáy sa katamtaman ó katatagán.

MODERNISMO. m. Hilig na malabis sa mg̃a bagay na nababago.

MODERNISTA. adj. Nauukol sa mg̃a bagay na nababago. || s. Ang mahilig sa mg̃a nababagong bagay.

MODERNO, NA. adj. Nagbabago; bago. || Hindî pa naluluatán.

MODESTIA. f. Kahinhinán; hinhín.

MODESTO, TA. adj. Mahinhín.

MÓDICO, CA. adj Katatagán; katamtaman.

MODIFICABLE. adj. Mababago

MODIFICACIÓN. f. Pagbago ó pagbabago

MODIFICAR. v. a. Baguhin; ilagáy sa karampatan ang isáng bagay. || v. r. Magbago; malagáy sa karampatan ang isáng bagay.

MODISMO. m. Ayos na natatang̃ì ó katutubò sa pagsasalitâ ng̃ isáng wikà.

MODISTA. com. Ang manggagawà ng̃ mg̃a damít ng̃ babae. || f. Ang babaing may tindá ng̃ mg̃a damít na nababago sa panahón.

MODO. m. Ayos na nagbabago at tiyák ng̃ isáng bagay. || Katatagán ó katamtaman sa pagsasalitâ ó paggawâ. || Galang; pitagan.

MODORRA. f Hilík ó tulog na mahimbíng.

MODORRAR. v. a. Magkaramdám ng̃ hilík. || v. r. Magsimuláng mabulók ang bung̃angkahoy.

MODORRO, RRA. adj. May sakít na hilík. || Nauukol sa bung̃angkahoy na nagsisimuláng mabulók.

MOFA. f. Aglahì; uyám; libák.

MOFADOR, RA. adj. y s. Mapangaglahì; mapanguyám; mapanglibák.

MOFADURA. f. Aglahì; uyám; libák.

MOFAR. v. n. Umaglahì; manglibák; manguyám.

MOFLETE. m. fam. Pisng̃íng matambók at malamán na parang namamagâ.

MOFLETUDO, DA. adj. Pisngihin.

MOHARRA. f. Dulo ng sibát.

MOHATRA. f. Pagbibilí na kunwarì at may patubò.

MOHECER. v. a. Pagamagin. || v. r. Magkaamag; amagin.

MOHO. m. Amag. || fig. Katamaran.

MOHOSO, SA. adj. Inaamag; punô ng amag.

MOJADA. f. Pagbasâ ó pagkabasâ. || fam. Sugat ng matulis na patalím.

MOJADOR, RA. adj. y s. Nagbabasâ ó bumabasâ. || Pangbasâ ng papel.

MOJADURA. f. Pagbasâ ó pagkabasâ.

MOJAR. v. a. Basaín. || v. r. Mabasâ.

MOJICÓN. m. Suntók sa mukhâ.

MOJIGANGA. f Pagpipistáng hayág na ginagawâ na may mga nakabalatkayông nakatatawá at nakamaskará na itsurang mga hayop. || Ang alinmáng bagay na katawátawá na tila nagbibirô sa kapuwà.

MOJÓN. m. Tandâ ng hanggá ng mga lupà. || Laróng tangga. || Buntón.

MOJONACIÓN. f. Pagpapalagáy ng hanggá ng lupà.

MOJONAR. v. a. Lagyán ng hanggá ang lupà.

MOLA. f. Kayawà.

MOLAR. adj Nauukol sa bagáng. || Maiging lumigís.

MOLDE. m. Hulmahan; bubuán. || Katipunan ng mga titik na ayos na sa limbagan. || fig. Ang taong ulirán dahil sa pagsapit sa isáng bagay na mataás.

MOLE. f. Bagay na malakí ang buntón. || adj. Malambót.

MOLÉCULA. f. Ang kaliitliitang bahagi ng isáng buô.

MOLEDERO, RA. adj. Maliligís ó maaaring ligisín.

MOLEDURA. f. Pagligís. || Dami ng naligís na ng paminsanan.

MOLENDERO, RA. m. y f. Manglilinis; mangmumulí.

MOLER. v. a. Ligisín; mulihín. || fig. Paguring mabuti. || fig. Sirain; saktán.

MOLERO. m. Ang manggagawà ng ngipin ng gilingan.

MOLESTAR. v. a. Abalahin; mangabala; muhiín || v. r. Maabala; mamuhî.

MOLESTIA. f. Abala; yamót; pagál; galit.

MOLESTO, TA. adj. Nakaaabala; nakamumuhî; nakayayamót.

MOLETA. f. Batóng pangligís. || Kasangkapang panginis.

MOLICIE. f. Kalambutan.

MOLIENDA. f. Pagligís. || Ang dami ng asukal, trigo at ibp. na niligís ng minsanan. || Gilingán. || fig. y fam. Pagod; pagál; abala.

MOLIFICACIÓN. f. Pagpapalambót; paglambót.

MOLIFICAR. v. a. Palambutín. || v. r. Lumambót.

MOLIFICATIVO, VA. adj. Nagpapalambót.

MOLINERO. m. Ang nagiingat ó gumagawâ sa gilingán.
MOLINILLO. m. Pangligís na maliit.
MOLINO. m. Gilingán.
MOLITIVO, VA. adj. Nagpapalambót.
MOLONDRO. m. fam. Lalaking tamád at batugan.
MOLLAR adj. Malambót at madalíng pirasuhin.
MOLLEAR. v. n. Mahubog; mabaluktót.
MOLLEDO. m. Bahaging malamán at mabilog ng̃ katawán ng̃ hayop. ‖ Duróg ng̃ tinapay.
MOLLEJA. f. Ang mabilog na lamang nasa ilalim ng balát; balumbalungan.
MOLLEJÓN. m. Lalaking napakatabâ at mahinà.
MOLLERA. f. Bumbunan.
MOLLETA. f. Tortang tinapay na may halong gatas. ‖ pl. Panggupít ng̃ titis.
MOLLETE. m. Tinapay na bu haghág at malambót. ‖ Pisng̃íng matabâ at mabilog.
MOLLETUDO, DA. adj. Pisng̃ihan.
MOLLINA. f. Uláng mahinà.
MOLLIZNA. f. Ambón.
MOLLIZNAR. v. n. Umambón.
MOMENTÁNEO, A. adj. Daglî; saglít.
MOMEMTO. m. Sangdalî; saglít. ‖ *Al momento*. Kapagkaraka.
MOMIA. f. Bangkáy na pinatuyô.
MOMIO, A. adj. Payát; waláng tabâ.
MOMO. m. Bikas ó anyóng ginagawâ upang magpatawá.
MOMÓRDIGA. f. Halamang ampalayá.
MONA. f. Matsíng na babae.
MONACAL. adj Nauukol sa mg̃a parì ó monghe
MONACATO. m. Ang kalagayang pagkamonghe.
MONACILLO. m. Sakristán.
MONADA. f. Kilos na katutubò ng̃ matsíng. ‖ Kilos na nakamumuhî ó nakagagalit; paguululululan.
MONAGUILLO. m. Sakristán.
MONARCA. m. Harì.
MONARQUÍA. f. Kaharian. ‖ Pamahalaán ng̃ harì.
MONÁRQUICO, CA. adj. Nauukol sa harì ó kaharian.
MONASTERIAL. adj Nauukol sa kumbento ng̃ mg̃a monghe.
MONASTERIO. m. Kumbento ó tahanan ng̃ mg̃a monghe.
MONÁSTICO, CA. adj. Nauukol sa kalagayan ng̃ mg̃a monghe ó kumbento nitó.
MONDA. f. Paglilinis ó paghawan ng̃ nakasusukal. ‖ Paghukay ng̃ mg̃a butó sa libing̃an.
MONDADIENTES. m. Kasangkapang panglinis ng̃ ng̃ipin; panghinukí.
MONDADURA. f. Paglilinis. ‖ Pinagtalupan; pinagkayasan.
MONDAOREJAS. m. Panghinulí.
MONDAR. v. a. Linisin ang isáng bagay; hawanan. ‖ Pulakin ang mg̃a halaman. ‖ Talupan ng̃ balát ang mg̃a bung̃angkahoy. ‖ Putulan ng̃ buhók. ‖ fig. Pagnakawan ang isáng tao.

MONDO, DA. adj. Malinis at waláng sagabal. ‖ *Mondo y lirondo.* loc. fg. y fam. Malinis at waláng halong anomán.

MONDONGO. m. Mğa bituka at tiyán nğ baboy. ‖ fam. Bituka at tiyán nğ tao.

MONEDA. f. Salapî; kuwalta.

MONEDAJE. m. Ang bayad sa harì sa paggawâ nğ salapî.

MONEDAR. v. a. Gumawâ nğ salapî.

MONEDERÍA. f. Hanapbuhay na paggawâ nğ salapî.

MONEDERO. m. Manggagawà nğ salapî.

MONERÍA. f. Kilos na katutubò nğ mğa matsíng. ‖ fig. Ang anománg bagay na waláng kabuluhán.

MONESCO, CA. adj. fam. Katutubò sa mğa matsíng.

MONETARIO, RIA. adj. Nauukol sa salapî. ‖ m. Katipunan nğ mğa salapî at medalya.

MONETIZACIÓN. f. Pagpapagalà nğ salapî.

MONETIZAR. v. a. Magpagalà ó magpakalat nğ salapî.

MONICIÓN. f. Pagtatawag sa simbahan.

MONIGOTE. m. Uldóg sa simbahan. ‖ fig. y fam. Taong mangmáng at waláng muang. ‖ fig. y fam. Manikà ó tautauhan.

MONIPODIO. m. Kasunduan nğ mğa taong magkakaanib at magkakasapakát sa paggawâ nğ labág sa matuwíd.

MONÍS. f. Bagay na malít. ‖ m. pl. fam. Salapî.

MONITOR. m. Tagápagbalità ó tagápagtawag.

MONITORIO, RIA. adj. Nauukol sa tagápagbalità ó tagapagtawag. ‖ m. Babalâ.

MONJA. f. Mongha.

MONJE. m. Monghe ó paring nagtitirá sa iláng na poók.

MONO, NA. adj. fig. y fam. Makinis; masayá. ‖ m. Matsíng ó ungóy na lalaki.

MONOCEFALIA. f. Pagkakadalawáng katawán na iisáng ulo.

MONOCÉFALO, LA. adj. Nauukol sa may dalawáng katawáng iisá ang ulo.

MONÓCULO, LA. adj y s. Iisá ang matá. ‖ m. Salamín sa isáng matá.

MONODÁCTILO, LA. adj. y s. May isáng dalirì lamang.

MONOGAMIA. f. Pagaasawa sa isá lamang.

MONÓGAMO, MA. adj. y s. Kasál sa isá.

MONOPOLIO. m. Paglangkóm nğ anománg kalakal. ‖ Kasunduan nğ mğa manğanğalakál sa pagbibilí sa tiyák na halagá.

MONOPOLISTA. com. Ang lumalangkóm sa pagbibilí nğ anománg kalakal.

MONOPOLIZAR. v. a. Langkumín ang pagbibilí nğ anománg kalakal.

MONOSÍLABO, BA. adj. Nauukol sa panğunğusap na iisá ang silabá.

MONOTEISMO. m. Ang pagsambá sa iisáng Diyós.
MONOTEISTA. adj. y s. Sumasambá sa isáng Diyós.
MONTAÑA. f. Bundók. || Kabundukan.
MONTAÑÉS, SA. adj. y s. Tagábundók; taong bundók. || Nauukol sa bundók.
MONTAÑOSO, SA. adj. Nauukol sa bundók. || Bulubundukin.
MONTAR. v. n. y r. Sumakáy; lumulan. || fig. Magkahalagá ang isáng bagay. || v. a. Pagakmaín ang piraso ó bahagi ng̃ isáng kasangkapan.
MONTE. m. Bundók. || Kagubatan.
MONTEAR. v. a. Mang̃aso sa bundók.
MONTERÍA. f. Pang̃ang̃aso ng̃ mg̃a baboy damó, usá at ibp. || Kaalamán sa pang̃ang̃aso.
MONTERO, RA. m. y f. Mang̃ang̃asó
MONTÓN. m. Buntón; salansán.
MONUMENTAL. adj. Nauukol sa alaalang pangbansâ ó panghabang panahón.
MOÑO. m. Pusód ng̃ buhók. || Lasong panglagáy sa pusód ng̃ buhók. || Ang tumpók ng̃ mg̃a balahibo sa batok ng̃ ibon.
MOÑUDO, DA. adj. May pusód. || Nauukol sa balahibo sa tuktók ng̃ mg̃a hayop na may pakpák.
MORADA. f. Tahanan; bahay.
MORADO, DA. adj. Kulay ubi; murado.
MORADOR, RA. adj. y s. Naninirahan; tumatahán sa isáng poók.
MORAL. adj. Nauukol sa kabutihang asal at ugalì. || f. Karunung̃ang nagtuturò ng̃ kabutihang asal.
MORALEJA. f. Aral; mabuting halimbawà.
MORALIDAD. f. Kabutihang asal.
MORALIZAR v. a. Baguhin ang masamáng asal; aralan.
MORAR. v. n. Tumahán ó manirahan sa isáng poók.
MÓRBIDO, DA. adj. May sakít ó nakapagkakasakít.
MORBO. m. Karamdaman; sakít.
MORBOSO SA. adj. Maysakít. || Nakapagkakasakít.
MORCILLA. f. Bituka ng̃ baboy, tupa ó bakang sinisiksikán sa loób ng̃ dugóng lutò at may sangkáp na pangpalasa.
MORCILLO. m. Kalamnán ng̃ bisig.
MORDAZA. f. Busal sa bibíg.
MORDEDURA. f. Pagkagát. || Kagát.
MORDER. v. a. Kagatín. || Gasgasín ang isáng bagay. || fig. Laitin; murahin ang isáng tao.
MORDICACIÓN. f. Pagkatí ng̃ balát na parang kinakagát ng̃ hayop.
MORDICANTE. adj. Makatí.
MORDICAR. v. a. Kumatíng parang kinakagát ng̃ hayop.
MORDICATIVO, VA. adj. Nagpapakatí.

MORDIDO, DA.. adj. fig. Sirâ; kapós; kulang.

MORDIMIENTO. m. Pagkagát. ‖ Kagát.

MORDISCAR. v. a. Kagatín ng̃ marahan.

MORDISCO. m. Pagkagát ng̃ marahan. ‖ Pirasong nakukuha sa isáng bagay na kagát.

MORENO, NA. adj. Kayumanggí.

MORGUE. f. Bulwagang pinaglalagyán ng̃ mg̃a bangkáy na dî makilala, upang tuntunín ng̃ kaniláng mg̃a kamaganak.

MORIBUNDO, DA. adj. y s. Naghihing̃alô; malubhâ ang lagáy.

MORIGERACIÓN. f. Katamtaman ó kasukatán sa mg̃a paguugalì at ayos ng̃ pamumuhay.

MORIGERAR. v. a. Ilagáy sa katamtaman ang mg̃a paguugalì at mg̃a kilos. ‖ v. r. Magpigil ng̃ loób.

MORIR. v. n. Mamatáy. ‖ fig. Matapos; maubos. ‖ fig. Mamatáy ang ilaw ó apóy.

MORISCO, CA. adj. Nauukol sa moro. ‖ adj. y s. Ang morong binyagan.

MORISMA. f. Pananampalataya ng̃ mg̃a moro. ‖ Kawan ng̃ mg̃a moro.

MORISQUETA. f. Laláng ó pakanáng katutubò sa mg̃a moro. ‖ fig. y fam. Hang̃ád ng̃ isáng tao na gumawâ ng̃ dayà, libák ó aglahì sa kapuwà ‖ Sinaing; kanin.

MOROSIDAD. f. Kabagalan; katagalán. ‖ Kawalán ng̃ sipag.

MOROSO, SA. adj. Mabagal; matagál.

MORRA. f. Tuktók ng̃ ulo.

MORRADA. f. Untóg ng̃ ulo.

MORRIÓN. m. Bakal na panglagáy sa ulo na ginagamit na pananggaláng sa pakikipagbaka.

MORTAJA. f. Sapot sa bangkáy.

MORTAL. adj. May kamatayan ó mamamatáy. ‖ Nakamamatáy. ‖ s. Ang tao.

MORTALIDAD. f. Pagkakaroón ng̃ kamatayan. ‖ Bilang ng̃ mg̃a namamatáy sa isáng bayan.

MORTANDAD. f. Pagkakamatáy.

MORTERO. m. Lantaka; kanyóng malakí. ‖ Lusóng.

MORTÍFERO, RA. adj. Nakamamatáy; pumapatáy.

MORTIFICACIÓN. f. Pagpapakahirap; pagpapakasakit sa sarili. ‖ fig. Pagpipigil sa sariling kagustuhan.

MORTIFICAR. v. a. Pahirapan; pasakitan ang sarili. ‖ fig. Pigilin ang sarili. ‖ fig. Pagpighatiín. ‖ v. r. Magpakahirap; magpakasakit sa sarili.

MORTUORIO, RIA. adj. Nauukol sa patáy ó namatáy.

MOSAICO, CA. adj. Nauukol kay Moises. ‖ Nauukol sa gawáng pinamutihan ng̃ mg̃a batóng ibá't ibáng kulay.

MOSAISMO. m. Ang kautusán ni Moisés.

MOSCA. f. Langaw. || fig. y fam. Ang taong nakamumuhî at maulit.

MOSCARDA. f. Bangaw.

MOSCARDÓN. m. Bangaw. || fig. y fam. Taong maulit at nakayayamót.

MOSCÓN. m. Langaw na malakí.

MOSQUEADOR. m. Pangbugaw ng langaw.

MOSQUEAR. v. a. Bugawin ang langaw. || fig. Paluin; hampasín. || v. r. Mabugaw ang langaw.

MOSQUEO. m. Pagbugaw ng langaw.

MOSQUERO. m. Bigkís ng damó ó papel na ginupít na ginagawáng pangbugaw ng langaw.

MOSQUIL. adj. Nauukol sa langaw.

MOSQUITERO. m. Kulambô.

MOSQUITO. m. Lamók.

MOSTACHO. m. Bigote; balbás sa ngusô.

MOSTAZA. f Halamang kelwà; mustasa.

MOSTO. m. Katás ng ubas na inaalak.

MOSTRAR. v. a. Iturò; ipakilala; itanghál. || Ipaliwanag ang isáng bagay. || v. r. Magpakilala; magpakita.

MOTA. f. Himulmól ng kayo. || Buról; pantukin. || Pilapil.

MOTE. m. Alamát na nagtatagláy ng isáng lihim na nangangailangan ng isáng paliwanag. || Palayaw.

MOTEJAR. v. a. Palayawan ang mga kilos ó gawî ng isáng tao.

MOTÍN. m. Pagaalsá; paghihimagsík.

MOTIVAR. v. a. Bigyáng dahilán ang isáng bagay. || Magbigáy ng katuwiran ó dahilán sa paggawâ ng isáng bagay.

MOTIVO. m. Dahilán; sanhî.

MOTÓN. m. Kalô.

MOTOR, RA. adj. Nagpapagaláw. || m. Ang nagpapagaláw sa isáng bagay.

MOTRIZ. adj. Nagpapagaláw.

MOTU PROPRIO. m. adv. lat. Kusà; sa sarili.

MOVEDIZO, ZA. adj Madalíng gumaláw; lipatlipat. || Waláng kapanatagán. || fig. Salawahan.

MOVER. v. a. Kilusin; galawín. || fig. Udyukán; ibuyó. || v. r. Kumilos; gumaláw.

MOVIBLE. adj. Gumagaláw. || fig. Nagbabago; waláng kapanatagán.

MÓVIL. adj Gumagaláw. || Waláng kapanatagán. || m. Ang nagpapagaláw sa isáng bagay.

MOVILIDAD. f. Kagalawán.

MOVILIZACIÓN. f. Pagpapakilos; pagpapagaláw.

MOVILIZAR. v. a. Pakilusin; pagalawín.

MOVIMIENTO. m. Pagpapagaláw; paggaláw. || Galáw; kilos. || fig. Pagbabago ng kalooban; kabalisahán.

MOZO, ZA. adj. y s. Binatà ó dalaga. || m. y f. Utusán sa bahay.

MUCETA. f. Balabal na ipinapatong sa balikat hanggáng dibdíb

MUCOSIDAD. f Bagay na malapot na kahawig ng̃ uhog.

MUCOSO, SA. adj. Kahawig ng̃ uhog

MUCHACHADA. f. Kilos na katutubò sa mg̃a batà.

MUCHACHEAR. v. n. Magkilos batà

MUCHACHERÍA. f. Kilos na katutubò sa mg̃a batà.

MUCHACHEZ. f. Pagaasal batà.

MUCHACHO, CHA. m. y f Batà. || Ang walâ pang muang; musmós. || Utusán ó alilà.

MUCHEDUMBRE. f. Karamihan at kakapalán ng̃ mg̃a tao ó bagay.

MUCHO, CHA. adj. Marami; hindî mabilang.

MUDA. f. Pagbabago ng̃ isáng bagay.

MUDABLE. adj. Madalíng magbago.

MUDANZA. f. Pagbabago. || Pagsasalawahán.

MUDAR. v. a. Baguhin ang kalagayan ng̃ isáng bagay. || Magbago. || Magibá ng̃ balahibo ang mg̃a ibon. || fig. Baguhin ó ibahín ang panukalà. || v. r. Magbago ng̃ pamumuhay ó kalagayan. || Magbihis ng̃ damít. || Lumipat ng̃ tirahan.

MUDEZ. f Pagkapipi.

MUDO, DA. adj Pipi; hindî makapagsalitâ. || fig. Waláng imík ó kibô.

MUEBLE. m. Kasangkapang buhatbuhat

MUECA. f. Ng̃iwî.

MUELA. f. Gilingang bató. || Batóng hasaán; bugaán. || Bagáng.

MUELLAJE. m. Buwís na sinising̃íl sa pagdaóng ng̃ sasakyán sa daung̃an.

MUELLE adj. Maselang; malambót. || m. Kasangkapang bakal na nayuyutyót. || Daung̃an ó punduhan ng̃ mg̃a sasakyáng-dagat.

MUERTE f. Kamatayan. || Pagkamatáy. || Pagpatáy sa kapuwà. || fig. Paggibâ; pagsirà; pagguguhò.

MUERTO, TA. adj. Patáy. || Nauukol sa apóy na pinatáy sa tubig. || fig. Kupás; lantá.

MUESCA. f. Kabkáb ó sabak.

MUESTRA. f. Tandáng kinakikilalanan ng̃ isáng bagay ó kalakal. || Retasong naparisán. || Huwaran; ulirán. || Bikas; kilos.

MUGIDO. m. Ung̃â ng̃ baka.

MUGIR. v. n. Umung̃â ang baka.

MUGRE. m. Dumí ng̃ lana; libág.

MUGRIENTO, TA. adj. Malibág.

MUHARRA. f. Sibát sa dulo ng̃ tagdán ng̃ bandilà.

MUJER. f. Babae. || Ang babaing nasa hustúng gulang. || Ang asawang babae.

MUJERCILLA. f. Babaing labasâ.

MUJERIEGO, GA. adj. Nauukol sa babae || Nauukol sa lalaking mahilig sa mg̃a babae. || m. Katipunan ng̃ mg̃a babae.

MUJERIL. adj. Nauukol sa babae.

MUJERÍO. m. Katipunan ng̃ mg̃a babae.

MULA. f. Kabayong babae.

MULADAR. m. Tapauán ng̃ mg̃a tai ng̃ kabayo ó sukal.

MULAR. adj. Nauukol sa kabayo.

MULATO, TA. adj. Nauukol sa taong anák ng̃ isáng putî at isáng itím; kayumanggíng magulang.

MULETA f. Tungkód na ginagamit ng̃ dî makalakad.

MULO. m. Kabayong lalaki.

MULTA. f. Kaparusahán sa pamamagitan ng̃ salapî; multá.

MULTAR. v. a. Parusahan ng̃ multá.

MULTICOLOR. adj. May ibá't ibá ó sarisaring kulay.

MULTIFORME. adj May maraming anyô ó hugis

MULTIPLICACIÓN. f. Pagpapa-rami ó pagdami.

MULTIPLICADOR, RA. adj. y s. Nagpaparami.

MULTIPLICANDO. adj Ang nauukol sa pinararami.

MULTIPLICAR. v. a. Paramihin; palakihín ang bilang. ‖ v. r. Dumamí; kumapál ang bilang.

MULTIPLICIDAD f. Karamihan; kakapalán ng̃ bilang.

MULTITUD. f. Karamihan ng̃ mg̃a tao ó bagay.

MULLIR. v. a. Buhaghagín ang isáng bagay upang lumambót.

MUNDANO, NA. adj. Nauukol sa kalupaán. ‖ Nauukol sa taong mahilig sa mg̃a bagay sa kalupaán.

MUNDO. m. Daigdíg. ‖ Lupà. ‖ Kapisanan ng̃ mg̃a tao; sangkatauhan.

MUNICIÓN. f. Mg̃a kasangkapang ginagamit sa isáng hukbó.

MUNIFICENCIA. f. Kagandahang loób. ‖ Kagandahang asal ng̃ isáng harì ó punò

MUNÍFICO, CA. adj. Marangál na kaloòban; magandáng loób.

MUÑECA. f. Galánggalangán. ‖ Manikà.

MUÑIR. v. a. Tumawag ng̃ pulong ó ng̃ ibáng bagay.

MURAL. adj. Nauukol sa kutà.

MURALLA. f. Kutà; muóg.

MURAR. v. a. Lagyán ng̃ kutà ó muóg ang isáng siyudad.

MURCIÉLAGO. m. Kabagkabág.

MURMUJEAR. v. n. fg. y fam. Bumulóngbulóng.

MURMULLO. m. Bulóng. ‖ Bulungbulung̃an

MURMURACIÓN. f Pagalimura; pagwiwikà ng̃ masamâ sa kapuwà.

MURMURACIÓN. v. n. Umugong ang tubig na umaagos. ‖ Umugong ang anománg bagay. ‖ fig. Bumulóngbulóng. ‖ fig. y fam. ‖ Alimurahin ang kapuwà.

MURO. m. Bakod na bató. ‖ Kutà.

MUSA. f. Ang bawa't diyusdiyusang nagtitirá sa kagubatan.

MUSEO. m. Bahay na laan sa pag-aaral ng̃ mg̃a karunung̃an. ‖ Taguán ng̃ mg̃a bagay na ukol sa karunung̃an.

MUSGO. m. Lumot.
MUSGOSO, SA. adj. Malumot.
MÚSICA. f. Tugtugin.
MUSICAL. adj. Nauukol sa tugtugin.
MUSITAR. v. n. Bumulúngbulóng.
MUSLO. m. Hità.
MUSTIO, TIA. adj. Mapangláw; malungkót. || Luóy; lantá.
MUTABILIDAD. f. Pagbabago ng̃ isáng bagay.
MUTACIÓN. f. Pagbabago.
MUTILACIÓN. f. Pagputol ó pagluráy ng̃ bahagi ng̃ katawán ng̃ tao ó hayop.
MUTILAR. v. a. Putulin ó paglurayluráyín ang katawán ng̃ tao ó hayop. || Putulan ó bawasan ang bahagi ng̃ anománg bagay. || v. r. Magkaluráyluráy.
MUTISMO. m. Pagkapipi ó kapipihan.
MUTUO, TUA. adj. Nauukol sa ginagawâ kapuwà ng̃ dalawá.
MŨY. adv. Lubhâ; napaká.

N

N. f. Ikalabinganim na titik nğ abakadang kastilà at panglabíngtatló sa kaniyáng mğa consonante.

NÁCAR. m. Bagay na matigás, maputî, makináng at may kulay bahagharì ang loób, gaya nğ kapís, kontsa at ibp.

NACARADO, DA. adj. Kakulay at kasingkináng nğ nakar.

NACER. v. n. Sumilang; ipanğanák. || Sumibol ang halaman. || fig. Sumikat ang bituin. || fig. Magsimulâ. || fig. Bumukál.

NACIDO, DA. adj. Katutubò at likás nğ isáng bagay. || m. Bukol.

NACIENTE. p. a. nğ Nacer. Sumisilang. || adj. fig. Sariwangsariwà; hindî pa natatagalán.

NACIMIENTO. m. Kapanğanakan; pagsilang. || Pook na sinisipután nğ isáng bukál. || Bukal. || Poók na pinagmulán nğ isáng bagay.

NACIÓN. f. Bansâ. || fam. Pagsilang.

NACIONAL. adj. Nauukol sa bansâ. || Tubò sa isáng bansâ.

NACIONALIDAD. f. Ang kalagayan at kaugaliang katutubò sa mğa bayan at mğa mamamayán sa isáng bansâ. || Kalagayang likás nğ isáng taong sumilang sa isáng bansâ.

NADA. f. Kawaláng ganáp nğ isáng bagay. || adv. n. Kailán man.

NADADERA. f. Timbulan sa paglanğóy.

NADADERO. m. Lanğuyan.

NADADOR, RA. adj. y s. Lumalanğóy. || m. y f. Ang sanáy lumanğóy.

NADAR. v. n. Lumanğóy. || Lumutang ang anomán sa ibabaw nğ tabig. || fig. Sumaganà sa isáng bagay.

NADIE. pron. indet. Sinománg tao.

NAIPE. m. Baraha.
NALGA. f. Pigî.
NALGADA. f. Ang lamán sa gawíng pigî ng̃ baboy. || Hampás sa pigî.
NALGAR. adj. Nauukol sa pigî.
NALGUDO, DA. adj. Matatambók ang pigî.
NAO. f. Daóng.
NARANJA. f. Bung̃a ng̃ suhà. || Pungló ng̃ kanyón.
NARANJAL. m. Poók na taniman ng̃ mg̃a punong suhà.
NARANJERO, RA. m. y f. Magsusuhâ.
NARANJILLA. f. Dalandán.
NARANJO. m. Punò ng̃ suhà.
NARCÓTICO, CA. adj. *Med*. Nagpapatulog. || m. Pangpatulog.
NARIGUDO, DA. adj. y s. Ilung̃án. || Hugis ilóng.
NARIZ. f. Ilong.
NARRABLE. adj. Maisasaysáy.
NARRACIÓN. f. Pagsasaysáy ng̃ isáng bagay.
NARRADOR, RA. adj. y s. Nagsasaysáy.
NARRAR. v. a. Magsalaysáy; magsabi ng̃ mg̃a pangyayari ng̃ isáng bagay.
NARRATIVO, VA. adj. Nauukol sa pagsasaysáy.
NASAL. adj. Nauukol sa ilóng.
NATA. f. Lináb ng̃ gatas ó sabáw. || fig. Ang pinakadakilà at mahalagá] sa isáng bagay.
NATACIÓN. f. Paglang̃óy. || Karunung̃an sa paglang̃óy.
NATAL. adj. Nauukol sa kapang̃anakan. || m. Kapang̃anakan.
NATALICIO, CIA. adj. Nauukol sa araw ng̃ kapang̃anakan. || m. Araw ng̃ kapang̃anakan.
NATALIDAD. f. Bilang ng̃ mg̃a sumisilang sa isáng bayan.
NATATORIO, RIA. adj. Nauukol sa paglang̃óy.
NATIVIDAD. f. Kapang̃anakan.
NATIVO, VA. adj. Tumutubong sadyâ. || Nauukol sa bayang pinang̃anakán sa isáng tao. || Katutubò; likás.
NATURAL. adj. Nauukol sa kalikasán. || Katutubò; likás sa isáng bayan ó bansâ. || m. Ugalì; asal; gawî.
NATURALEZA. f. Kalikasán; katutubong gawî ó ugalì. || Kinamulatang bayan.
NATURALIDAD. f. Pagkalikás ng̃ isáng bagay. || Katapatan at kabanayaran sa pakikiharáp sa kapuwà.
NATURALIZAR. v. a. Tanggapin ang isáng tao ng̃ parang tubò sa isáng bayan. || Ipasok sa isáng bayan ang mg̃a bagay na parang katutubò doón. || v. r. Manirahan sa isáng bayan ang tagaibáng lupà na parang doón tubò.
NAUFRAGAR. v. n. Malubóg ang isáng sasakyángdagat. || fig. Mapasamâ ang isáng hang̃arin ó kalakal.
NAUFRAGIO. m. Pagkalubóg ng̃ sasakyángdagat. || fig. Pagkaluging malakí; pagkapahamak.
NAÚFRAGO, GA. adj. Nalubóg ang sasakyángdagat. || m. Patíng.

NAUSEA. f. Alibadbád ng̃ sikmurà; pagkaibig na masuká. || fig. Yamót ó kamuhiáng nililikhâ ng̃ isáng bagay.

NAUSEABUNDO, DA. adj. Nakasusuká. || Mapagsuká.

NAUSEAR. v. n. Alibadbarán ang sikmurà; magkaroón ng̃ pagkaibig na masuká.

NAUSEOSO, SA. adj. Nakasusuká.

NÁUTICA. f. Karunung̃an sa paglalayág.

NÁUTICO, CA. adj. Nauukol sa paglalayág.

NAVAJA. f. Pangahit; labasa. || fig. Pang̃il ng̃ baboy damó.

NAVAJADA. f. Hiwà ng̃ labasa.

NAVAL. adj. Nauukol sa mg̃a sasakyángdagat at paglalayág.

NAVE. f. Daóng ó sasakyángdagat.

NAVEGABLE. adj. Malalayag.

NAVEGACIÓN. f. Paglalayág. || Panahóng itinatagál ng̃ paglalayág.

NAVEGADOR, RA. adj. y s. Naglalayág; manglalayág.

NAVEGANTE. p. a. ng̃ Navegar. s. Manglalayág; naglalayág.

NAVEGAR. v. n. Maglayág; maglakbáy dagat. || v. a. Paglayagín; paglakbayín dagat.

NAVETA. f. Daóng na maliít. || Lalagyán ng̃ insiyensong pangsuób sa oras ng̃ pagmimisá.

NAVIDAD. f. Kapang̃anakan sa ating Mahál na Pang̃inoón. || Paskó ng̃ pang̃ang̃anák.

NAVIERO, RA. m. y f. Ang may-arì ng̃ sasakyángdagat.

NAVÍO. m. Sasakyángdagat na pangdigmâ.

NEBLINA. f. Ulap na makapál at mababà.

NEBULOSO, SA. adj. Maulap. || fig. Mapangláw; malungkót. || fig. Madilím. || fig. Mahiráp maunawà.

NECEAR. v. n. Magsalitâ ng̃ mg̃a kaululán. || Ipagpilitan ng̃ paung̃ás ang isáng bagay.

NECEDAD. f. Kaung̃asán; kahunghang̃án. || Gawâ ó salitáng paung̃ás.

NECESARIA. f. Palikuran.

NECESARIO, RIA. adj. Kailang̃an; kinakailang̃an.

NECESIDAD. f. Pang̃ang̃ailang̃an. || Lahát ng̃ mg̃a bagay na kailang̃an sa buhay. || *Necesidad mayor.* Pagdumí. || *Necesidad menor.* Pagihì.

NECESITADO, DA. p. p. ng̃ Necesitar. || adj. y s. Gipít; nang̃ang̃ailang̃an; kinakapós.

NECESITAR. v. a. Kailang̃anin. || v. n. Mang̃ailang̃an; magipít sa buhay ang isáng tao.

NECIO, CIA. adj. y s. Ung̃ás; mangmáng; hang̃ál. || Waláng baít; matigás ang ulo.

NECROLOGÍA. f. Maiklíng kasaysayan ng̃ buhay ng̃ isáng taong hindî pa naluluatang namatáy. || Talaan ng̃ mg̃a patáy.

NÉCTAR. m. Katás.

NEFANDO, DA. adj. Hindî karapatdapat; katakwiltakwíl.

NEFARIO, RIA. adj. Napakasamâ; napakalupít.

NEGABLE. adj. Matatanggihán; matatatuwaán.

NEGACIÓN. f. Pagtanggí; pagtatuwâ. || Kawaláng ganáp ng̃ isáng bagay.

NEGADOR, RA. adj. y s. Tumatatuwâ.

NEGAR. v. a. Tanggihán; tatuwaán; ipagkailâ. || v. r. Magdahiláng gawín ang isáng bagay; tumanggí.

NEGATIVA. f. Pagtanggí; pagkakailâ.

NEGATIVO, VA. adj. Tumatuwâ; tumatanggí. || Nauukol sa pagtanggí ó pagtatuwâ.

NEGLIGENCIA. f. Kapabayaan; kawaláng ing̃at.

NEGLIGENTE. adj. y s. Pabayâ; waláng ing̃at.

NEGOCIABLE. adj. Makakalakal ó maaaring kalakalin.

NEGOCIACÍÓN. f. Pang̃ang̃alakal.

NEGOCIANTE. m. Mang̃ang̃alakál.

NEGOCIAR. v. n. Mang̃alakal, || Magusap ang mg̃a bansâ hinggíl sa isáng bagay ó usapín.

NEGOCIO. m. Ang alinmáng gawain, hanapbuhay ó pinapasukan. || Kalakal. || Ang anománg bagay na pinagkakakitaan. || Tubò ó pakinabang sa isáng hanapbuhay.

NEGOCIOSO, SA. adj. Masipag at maing̃at sa kaniyáng mg̃a kalakal.

NEGRECER. v. n. y r. Umitím.

NEGRO, GRA. adj. y s. Maitím; itím. || fig. Napakalungkót; kapangláwpangláw. || fig. Kapóspalad. || fig. y fam. Gipít sa kabuhayan.

NEGRURA. f. Kaitimán.

NEGRUZCO, CA. adj Kayumanggíng magulang; maitímitím.

NÉMINE DISCREPANTE. loc. lat. Waláng pagkakaalít; pinagkasunduán ó pinagkayarián.

NEÓFITO, TA. m. y f. Ang bagong binyagan.

NEOLOGÍA. f. Pagtuklás ng̃ mg̃a bagong pang̃ung̃usap sa isáng wikà.

NEOLOGISMO. m. Pang̃ung̃usap ng̃ mg̃a bago sa isáng wikà.

NEOMENIA. f. Unang araw ng̃ buwán.

NÉRVEO, A. adj. Nauukol sa litid. || Kawang̃is ng̃ litid.

NERVIO. m Litid. || Kuwerdas ng̃ kasangkapang pangtugtóg. || fig. Lakás. || fig. Bisà ng̃ katuwiran.

NERVIOSO, SA. adj. Malitid. || Nauukol sa mg̃a litid. || Masindakin. || fig. Malakás.

NERVOSIDAD. f. Lakás at galáw ng̃ mg̃a litid. || fig. Lakás at bisà ng̃ katuwiran ó pagmamatuwíd.

NERVOSO, SA. adj. Malitid; matibay.

NERVUDO, DA. adj. May malalakás na litid.

NETO, TA. adj. Malinis at waláng halò. ‖ Kabuuáng natirá sa pagtutuós ng̃ isáng kuwentahin.

NEURASTENIA. f. *Med.* Sakít na buhat sa panghihinà ng̃ mg̃a litid.

NEURASTÉNICO, CA. adj. *Med* Nauukol sa sakít sa mg̃a litid. ‖ adj. y s. May sakít na nerbiyos.

NEUTRAL. adj. Waláng kinikiling̃an.

NEUTRALIDAD. f. Kawalán ng̃ pagkiling saanmán.

NEUTRO, TRA. adj. *Gram.* Hindî lalaki ó babae.

NEVADO, DA. adj. Natatakpán ng̃ busilak. ‖ Maputíng parang busilak.

NEVAR. v. n. Umulán ng̃ busilak. ‖ v. a. fig. Paputiín ang isáng bagay.

NEVERA. f. Taguán ng̃ busilak ó yelo. ‖ fig. Tahanang napakalamíg.

NEVOSO, SA. adj. Mayelo; mabusilak.

NI. conj. cop. Man; kahit; dî.

NICHO. m. Guang sa batóng pinaglalagyán ng̃ mg̃a estatuwá, ó ibáng bagay. ‖ Butas sa batóng pinaglilibing̃án ng̃ mg̃a bangkáy.

NIDADA. f. Katipunan ng̃ mg̃a itlóg sa pugad. ‖ Katipunan ng̃ mg̃a inakáy sa pugad.

NIDAL. adj. Pang̃itlugan. ‖ Pang̃atíng itlóg. ‖ fig. Simalâ ó batayán ng̃ isáng bagay.

NIDIFICAR. v. n. Magpugad ang mg̃a ibon.

NIDO. m. Pugad. ‖ fig. Tahanan ng̃ isáng tao. ‖ fig. Poók na pinagtataguan ng̃ masasamáng tao.

NIEBLA. f. Ulap na mababà. ‖ fig. Kadilimán at panglalabò na dî ikakslala sa isáng bagty.

NIETO, TA. m. y f. Apó

NIEVE. f. Busilak. ‖ fig. Kaputiáng lubhâ.

NIMBO. m. Sinag na mabilog ng̃ buwán at sa ulo ng̃ mg̃a santo.

NIMIEDAD. f. Kalabisán; kalaluan. ‖ fam. Kaliitán; kauntián.

NIMIO, MIA. adj. Malabis; lalò.

NINFA f. *Mit.* Diwatà. ‖ fig. Dalagang magandá.

NINGUNO, NA. adj. Walâ isá man. ‖ pron indet. Waláng kabuluhán. ‖ Waláng sinomán.

NIÑA. f. Batang babaing ulila. ‖ *Niña del ojo.* Balintatáw.

NIÑADA. f. Gawáng batà.

NIÑEAR. v. n. Magkilos batà.

NIÑERÍA. f. Gawâ ó kilos batà. ‖ fig. Saiitâ ó gawáng waláng gaanong kabuluhán.

NIÑETA. f. Balintatáw ng̃ matá.

NIÑEZ. f. Kabataan. ‖ fig. Simulâ ng̃ isáng bagay.

NIÑO, ÑA. adj. Nasa kabataan. ‖ fig. Musmós. ‖ m. y f. Batà.

NIPA. f. Pawid.

NIQUELADO. m. Paglulubóg sa nikel.

NIQUELAR. v. a. Ilubóg sa nikel.

NITRAL. m. Poók na kinukunan ng̃ salitre.

NITRERÍA. f. Poók na pinagtataguan ng̃ salitre.

NITRO. m. Salitre.

NITROSO, SA· adj. May halong salitre.

NIVEL. m. Pamatag. ‖ fig. Kapantayáng lubós ng̃ anománg bagay.

NIVELACIÓN. f. Ang pagkilala ng̃ kapantayán sa pamamagitan ng̃ kasangkapang pamantáy.

NIVELAR. v. a. Kilalanin ang kapantayán ng̃ isáng bagay sa pamamagitan ng̃ kasangkapang pamantáy.

NIVELAR. v. a. Kilalanin ang kapantayán ng̃ isáng bagay sa pamamagitan ng̃ kasangkapang pamantáy,

NO. adv. n. Hindî; dî; huwág. ‖ *No más*. expr. Lamang.

NOBLE. adj. Marilág; mahál. ‖ Dakilà.

NOBLEZA. f. Kamahalan; karilagán; kadakilaan.

NOCIÓN. f. Pagkakilala ó diwà sa isáng bagay.

NOCIVO, VA. adj. Nakasasamâ; nakapipinsalà.

NOCTURNO, NA. adj. Nauukol sa gabí ó ginagawâ sa gabí. ‖ Ang naglalakád ng̃ magisá at malungkót.

NOCHE. f. Gabí. ‖ fig. Kaguluhan; kadiliman; kalungkutan.

NODRIZA. f. Tagapagalagà ng̃ batà; sisiwà.

NOMBRAMIENTO. m. Pagtawag sa pang̃alan ng̃ isáng tao ó bagay. ‖ Katibayan ng̃ paghirang sa isáng tao upang gumanáp ng̃ isáng tungkól.

NOMBRAR. v. a. Tawagin ang pang̃alan ng̃ isáng tao ó bagay. ‖ Tukuyin; banggitín. ‖ Hirang̃in ang isáng tao upang manupád ng̃ isáng tungkól.

NOMBRE. m. Pang̃alan; ng̃alan; pamagát; tawag sa isáng tao ó bagay.

NÓMINA. f. Talaan ng̃ pang̃alan.

NOMINACIÓN. f. Paghirang sa isáng tao upang manupád ng̃ isáng tungkól. ‖ Pagtawag sa ng̃alan ng̃ isáng tao ó bagay. ‖ Pagng̃ang̃alan.

NOMINAL. adj. Nauukol sa pang̃alan. ‖ May pang̃alan.

NOMINAR. v. a. Ng̃alanan; tawagin ang pang̃alan ng̃ isáng tao ó bagay.

NON. adj y s Gansál.

NONAGENARIO, RIA. adj. y s. May siyámnapúng taóng gulang.

NONAGÉSIMO, MA. adj. Ikasiyám na pû.

NONATO, TA. adj. Hindî kusang ipinang̃anák kungdî kinuha sa tiyán ng̃ iná.

NONO, NA. adj. Ikasiyám.

NORIA. f. Makinang pangpaakyát ng̃ tubig.

NORMA. f. Eskuwala. ‖ fig. Alituntunin dapat sundín.

NORMAL. adj. Nasa kalagayang mahusay. ‖ Nagsisilbíng alituntunin ó patakarán.

NORTE. m. Hilagà ó hilagaán.

NOSOTROS, TRAS. pron. pers. Tayo ó kamí.

NOSTALGIA. f. Damdaming likhâ nĝ pagkalayô sa kaniyáng bayan ó kamaganakan at mĝa kaibigan.

NOTA. f. Tandâ. ‖ Puná ó pansíng ginagawâ sa isáng aklát ‖ Paliwanag. ‖ Babalâ; paunawà. ‖ Kabantugan; bunyî ‖ Talâ.

NOTA BENE. loc. lat. Paliwanag.

NOTABLE. adj. Mahalagá; dakilà.

NOTAR. v. a. Tandaán. ‖ Punahín; pansinín. ‖ Lagyán nĝ mĝa paliwanag ang isáng aklat.

NOTARÍA. f. Tungkuling pagkanotaryo. ‖ Tanggapan nĝ mĝa notaryo.

NOTARIADO. m. Pagnunutaryo.

NOTARIAL. adj. Nauukol sa notaryo. ‖ Ginawâ nĝ notaryo.

NOTARIO. m. Ang tagapagpatutoo nĝ mĝa katibayan ó kasulatan.

NOTICIA. f. Kaalaman. ‖ Balità.

NOTICIAR. v. a. Ibalità; ipaalám.

NOTICIOSO, SA. adj. May kinalaman ó balità sa isáng bagay.

NOTIFICACIÓN. f. *For.* Pagbibigáy alám; pagpapatalastás.

NOTIFICAR. v. a. *For.* Ipagbigáyalám; ipatalastás ang isáng bagay sa pamamagitan nĝ hukuman.

NOTORIEDAD. f. Kahayagán ó pagkahayág sa sinomán.

NOTORIO, RIA. adj. Hayág sa madlâ.

NOVATO, TA. adj. Baguhan.

NOVEDAD. f. Kabaguhan; bagong litáw. ‖ Pangyayaring nababago; balità. ‖ fig. Pagtataká ó panggigilalás na likhâ nĝ mĝa bagay na dî pa nakikita.

NOVEL. adj. Bago; walâ pang kaalamán sa isáng bagay.

NOVELESCO, CA. adj. Likás ó katutubò sa mĝa nobela.

NOVELISTA. com. Ang sumusulat nĝ mĝa nobela.

NOVENA. f. Pagsisiyám.

NOVENARIO. m. Pagsisiyám na ginagawâ sa mĝa simbahan bago magpistá.

NOVENO, NA. adj. Ikasiyám. ‖ Ang bawa't ikasiyám na bahagi nĝ isáng kabuuán.

NOVENTA. adj. Siyamnapû.

NOVENTÓN, NA. adj. Nauukol sa may gulang na siyámnapung taón.

NOVIA. f. Babaing bagong kasál. ‖ Babaing malapit nang magasawa.

NOVICIO, CIA. m. y f. Ang bagong kapapasok sa isáng relihiyon. ‖ fig. Baguhan ó nagsisimulâ pa lamang sa isáng gawâ ó karunungan.

NIVILUNIO. m. Bagong buwán sa lanĝit.

NOVILLA. f. Bakang hindî pa maamò.

NOVILLADA. f. Kawan nĝ mĝa bakang batà at hindî pa maamò.

NOVILLERO. m. Ang nagaalagà ng̃ mg̃a bakang batà at dî pa maamò. || Kural ng̃ mg̃a baka.

NOVILLO. m. Bakang batà at hindî pa maamò.

NOVIO. m. Lalaking bagong kasál. || Ang lalaking malapit ng̃ magasawa. || fig. Ang bagong pasok sa isáng katungkulan.

NUBARRÓN. m. Ulap na malakí at makapál.

NUBE. f. Ulap; pang̃anorin. || Bilíg ng̃ matá.

NUBLADO. m. Ulap ó dilím ng̃ lang̃it.

NUBLOSO, SA. adj. Maulap; madilím ang lang̃it. || fig. Sawing-palad.

NUCA. f. Batok.

NÚCLEO. m Butó ng̃ mg̃a bung̃angkahoy. || Ubod.

NUDILLO. m. Bukó ng̃ dalirì.

NUDO. m. Buhól. || Bukó. || fig. Talì; gapos. || fig. Ang malakíng dahilán ó alinlang̃an sa isáng bagay.

NUDOSO, SA. adj. Mabuhól; mabukó.

NUERA. f. Manugang na babae.

NUESTRO, TRA. pron. poses. Amin; atin; natin.

NUEVA. f. Balità.

NUEVO, VA. adj. Bago. || Kadaratíng sa isáng bayan. || *De nuevo.* m. adv. Mulî.

NULIDAD. f. Kawaláng bisà ó kabuluhán. || Kawalán ng̃ kakayahán. || Taong waláng kakayahán.

NULO, LA. adj. Waláng bisà ó kabuluhán. || Waláng kakayahán.

NUMEN. m. Ang alinmán sa mg̃a diyusdiyusang sinasambá ng̃ mg̃a dî binyagan. || Pagiisip sa paggawâ ng̃ isáng bagay.

NUMERABLE. adj. Mabibilang.

NUMERACIÓN. f. Pagbilang.

NUMERAL. adj. Nauukol sa bilang.

NUMERAR. v. a. Bilang̃in. || Isulat ng̃ número; numiruhán.

NUMÉRICO, CA. adj. Nauukol sa bilang ó número.

NÚMERO. m. Bilang. || Ang dami ng̃ mg̃a tao ó bagay na may isáng urì.

NUMEROSIDAD. f. Karamihan ng̃ bilang.

NUMEROSO, SA. adj. Marami ang bilang.

NUNCA. adv. t. Kailanmáng panahón. || *Nunca jamás.* m. adv. Magpakailanmán.

NUNCIO. m. Tagapagbalità. || Sugò ng̃ Papa. || fig. Babalâ; palatandaan.

NUPCIAL. adj. Nauukol sa kasál ó pagiisáng dibdíb.

NUPCIAS. f. pl. Kasál; pagiisáng-dibdíb.

NUTRICIÓN. f. Pagpapalusóg ó paglusóg.

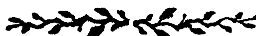
NUTRIMIENTO. m. Pagpapalusóg ó paglusóg. || Pangpatabâ ó pangpalusóg.

NUTRIR. v. a. Palusugín; patabaín sa pamamagitan ng̃ pagkain. || fig. Palakasín. || v. r. Lumusóg; tumabâ.

NUTRITIVO, VA. adj. Nagpapalusóg; nagpapatabâ.

NUTRIZ. f. Sisiwa.

NY. f. Pang̃atlóng titik ng abakadang griyego, at katimbáng ng̃ *ene* sa kastilà.

Ñ

Ñ. f. Ikalabíngpitóng titik ñg abakadang kastilà at panglabíng-apat sa kaniyáng mg̃a consonante.

ÑAGAZA. f. Pañgatíng ibón. || fig. Pakanâ; silò.

ÑIQUIÑAQUE. m. fam. Tao ó bagay na lubháng alipustâ.

ÑOCLO. m. Minasang may halong asukal, mantikà, itlóg at alak.

ÑOÑERÍA. f. Kilos ó gawáng katutubò ñg mg̃a ulian.

ÑOÑO, ÑA. adj. fam. Nauukol sa taong mahinà ang isip, masasaktín at magugulatín; ulian.

ÑUDOSO, SA. adj. Mabuhól ó mabukó.

O

O. f. Ikalabíngwalóng titik ng̃ abakadang kastilà at pangapat sa kaniyáng mg̃a vocal.

Ó. conj. disy. O; dilì kayâ.

OASIS. m. Poók na mahalaman sa gitnâ ng̃ isáng iláng.

OBCECACIÓN. f. Pagdidilím ng̃ isip.

OBCECAR. v. a. Padilimín ó panglabuin ang isip. ‖ v. r. Magdilím ó manglabò ang isip.

OBEDECER. v. a. Sumunód; matalima. ‖ fig. Sumunód ang isáng bagay sa pamamagitan ng̃ lakás ó batak.

OBEDIENCIA. f. Pagsunód; pagtalima. ‖ Kasunuran.

OBEDIENTE. p. a. ng̃ Obedecer. Sumusunód. ‖ adj. Masunurin.

OBESIDAD. f. Katabaang labis.

OBESO, SA. adj. Matabáng tutoo.

ÓBICE. m. Sagwíl; hadláng; sagabal.

OBJECIÓN. f. Katuwirang iniharáp laban sa ibáng palagáy; tutol.

OBJETO. m. Bagay. ‖ Akalà. ‖ Dahilán ó layunin ng̃ isáng bagay.

OBLACIÓN. f. Handóg at paghahain sa Diyós.

OBLIGACIÓN. f. Katungkulang pagtupád. ‖ Pagganti ng̃ utang na loób. ‖ Kasulatang kinatatalaán ng̃ kapang̃akuan sa ikatutupad ng̃ isáng bagay.

OBLIGAR. v. a. Piliting gumawâ ó tumupád ng̃ isáng bagay. ‖ Akitin ang kalooban ng̃ kapuwà sa pamamagitan ng̃ mabuting pakitang loób. ‖ v. r. Mapilitang tumupád sa isáng bagay.

OBLIGATORIO, RIA. adj. Sapilitán.

OBLONGO, GA. adj. Talihabâ.

ÓBOLO. m. fig. Abuloy.

OBRA. f. Gawâ ó yarì. ‖ Kathâ; akdâ. ‖ *Obra de caridad.* Kawanggawâ sa kapuwà.

OBRADOR, RA. adj. y s. Gumagawâ. ‖ m. Pagawaan ó gawaan.

OBRAR. v. a. Gumawâ; yumarì. ‖ Lumikhâ; kumathâ. ‖ Magtayô. ‖ v. n. Magkursó.

OBRERO, RA. m. y f. Manggagawà; upahán.

OBSCENIDAD. f. Kahalayan; kalaswaán.

OBSCENO, NA. adj. Mahalay; malaswâ.

OBSCURECER. v. a. Padilimín. ‖ fig. Pagdilimín ang isip. ‖ *Pint.* Sombraháng mabuti ang mg̃a larawan. ‖ v. n. Dumilím; gumabí. ‖ v. r. Magdilím; magkulimlím ang lang̃it.

OBSCURECIMIENTO. m. Pagpapadilím.

OBSCURIDAD. f. Kadilimán. ‖ fig. Kababaang loób; pagkahamak sa pakikipagkapuwà. ‖ fig. Kadilimán ng̃ isip. ‖ fig. Kalabuan ng̃ sinulat.

OBSCURO, RA. adj. Madilím. ‖ fig. Mababang loób. ‖ fig. Malabò; magulóng magsalitâ.

OBSECUENTE. adj. Masunurin; matalimahin.

OBSEQUIAR. v. a. Magalay; maghandóg sa kapuwà. ‖ Magpakitang gilas.

OBSEQUIO. m. Pagaalay; paghahandóg. ‖ Alay ó kaloób.

OBSEQUIOSO, SA. adj. Mapagalay; mapaghandóg.

OBSERVACIÓN. f. Pagsisiyasat; pagmamatyág.

OBSERVADOR, RA. adj. y s. Nagsisiyasat; nagmamatyág.

OBSERVANCIA. f. Pagtupád ng̃ ganáp sa iniuutos. ‖ Galang; papuri at pitagan sa mg̃a punò.

OBSERVAR. v. a Siyasatin; matyagán. ‖ Tumupád sa iniuutos. ‖ Punahín; pansinín. ‖ Subukan.

OBSTÁCULO. m. Sagwíl; balakid; hadláng.

OBSTANTE. p. a. ng̃ Obstar. Bumabalakíd. ‖ *No obstante.* m. adv. Gayún mán.

OBSTAR. v. n. Bumalakíd; pumigil. ‖ impers. Magíng balakid ó kalaban ng̃ isáng bagay.

OBSTINACIÓN. f. Kaulitan; katigasán ng̃ ulo.

OBSTINARSE. v. r. Magmaulit; magmatigás sa kaniyáng likóng kagustuhan.

OBSTRUIR. v. a. Hadlang̃án; sarhán ang daán. ‖ v. r. Magsará ang isáng butas ó puang.

OBTENCIÓN. f Pagtatamó; pagkakamít; pagkakaroón.

OBTENER v. a. Tamuhín; kamtán; masunduán ang isáng bagay. ‖ Magkaroón.

OBTUSO, SA. adj. Pulpól. ‖ fig. Mabagal umunawà.

OBVIAR. v. a. Ilayô ó alisín ang nakasasagabal ó nakahahadláng. ‖ v. n. Makasagabal.

OBVIO, VIA. adj. Hayág. ‖ fig. Napakalinaw; napakaliwanag.

OCASIÓN. f. Pagkakataón. ‖ Sanhî; dahilan. ‖ Kapang̃aniban.

OCASIONAR. v. a. Magíng dahilán ó sanhî ng̃ pangyayari ng̃ isáng bagay. ‖ Magudyók. ‖ Ilagáy sa pang̃anib.

OCASO. m. Paglubóg na araw. ‖ Kanluran. ‖ f g. Pagkahapáy; pagkatapos.

OCCIDENTAL. adj. Nauukol sa ni ulubugán ng̃ araw ó kanluran.

OCCIDENTE. m. Kanluran; lubugan ng̃ araw.

OCEÁNICO, CA. adj. Nauukol sa karagatan.

OCEÁNO. m. Karagatan.

OCIAR. v. n. Magpahing̃á sa paggawâ; magliwalíw.

OCIO. m. Pagpapahing̃á sa paggawâ; pagliliwalíw.

OCIOSIDAD. f. Katamaran; pagpapagayúnggayón.

OCIOSO, SA. adj. y s. Tamád; waláng gawâ. ‖ Waláng kabuluhán; waláng pakinabang.

OCTAVO, VA. adj Ikawaló. ‖ Nauukol sa ikawalóng bahagi ng̃ isáng buô.

OCTOGENARIO, RIA. adj. y s. Ang may walungpúng taóng gulang.

OCTOSÍLABO, BA. adj. May walóng silaba.

OCULAR. adj. Nauukol sa matá

OCULISTA. com. Manggagamot sa sakít ng̃ matá.

OCULTACIÓN. f. Pagkukublí; pagtatagò.

OCULTAR. v. a. Ikublí; itagò; iling̃íd. ‖ Ipagkailâ. ‖ v. r. Magkublí; magtagò

OCULTO, TA. adj. Kublí; tagô. ‖ *En oculto*. m. adv. Pal hím.

OCUPACIÓN. f. Pagkuha. ‖ Gawain. ‖ Pinapasukan; hanapbuhay; katungkulan.

OCUPAR. v. a. Kunin; ariin ó sakupin ang isáng bagay. ‖ Magkamít; gumanáp ng̃ isáng gawâ ó tungkulin. ‖ Lamnán ang isáng poók na waláng lamán. ‖ Tirahán ang isáng bahay. ‖ Bigyán ng̃ magagawâ ang isáng tao. ‖ v. r. Gumawâ; gumanáp ng̃ isáng tungkulin. ‖ Magabalá sa isáng bagay ó kalakal.

OCURRENCIA. f. Pagkakataón; pangyayaring dî sinasadyâ. ‖ Pagsaksák ng̃ biglâ sa gunitâ ng̃ isáng bagay.

OCURRIR. v. r. Magpauná; maghandâ; sumalubong. ‖ Mangyari; magkataón. ‖ Sumaksák na biglâ sa gunitâ ang isáng bagay. ‖ Dumaló; makisalamuhà.

OCHENTA. adj. Walungpû

OCHOCIENTOS, TAS. adj. Walúng daán.

ODIAR. v. a. Kamuhián; kapootán; ipagtaním sa loób.

ODIO. m. Pagkamuhî; pagkapoót; pagtatanim sa loób.

ODIOSO, SA. adj. Nakamumuhî; nakapopoót.

ODONTALGIA. f. *Med*. Sakít ng̃ bagáng ó mg̃a ng̃ipin na may kasamang pamamagâ.

ODONTOLOGÍA. f. Pagaaral sa mg̃a ng̃ipin.

ODORÍFERO, RA. adj. Mabang̃ó; mahalimuyak.

OESTE. m. Lubugan ng̃ araw; kanluran. ‖ Hang̃ing habagat.

OFENDER. v. a. Saktán; tampalasanin. ‖ Murahin; laitin. ‖ Yamutín; pagalitin. ‖ v. r. Magalit; mapoót.

OFENSA. f. Pagtampalasan; pagsakít. ‖ Pagmura; paglait. ‖ Pagpapagalit. ‖ Pagkapoót.
OFENSIVO, VA. adj. Umaalimura; lumalait. ‖ Nakagagalit; nakapopoót.
OFENSOR, RA. adj. y s. Nanampalasan; nanakít. ‖ Umaalimura; lumalait. ‖ Nagpapagalit.
OFERENTE. adj. y s. Nagaalay; naghahandóg.
OFERTA f. Pañgakong magbigáy, tumupád ó gumawâ nğ isáng bagay. ‖ Alay; handóg.
OFICIAL. adj. Nauukol sa pangkalahatán. ‖ m. Ang gumagawâ sa isáng hanapbuhay. ‖ Kawaning nasa ilalim nğ isáng punò.
OFICINA. f. Poók na ginagawán nğ isáng bagay. ‖ Kawanihan.
OFICIO. m. Gawain; hanapbuhay. ‖ Tungkulin.
OFICIOSIDAD. f. Kasipagan at pagsisikap sa paggawâ.
OFICIOSO, SA. adj. Nauukol sa taong masipag at masikap. ‖ Makabuluhán; mapakinabang.
OFRECER. v. a. Mañgakò. ‖ Ihandóg; ialay. ‖ v. r. Sumagunitáng biglâ sa alaala ang isáng bagay. ‖ Mangyari; magkataón. ‖ Humandóg.
OFRECIMIENTO. m. Paghahandóg; pagaalay.
OFRENDA. f. Alay; handóg; hain sa Diyós.
OFUSCACIÓN. f. Panglalabò nğ paningín. ‖ fig. Pagdidilím ang isip.
OFUSCAR. v. a. Panglabuin ang paniñgín. ‖ fig. Pagdilimín ang isip. ‖ v. r. Manglabò ang paniñgín. ‖ v. r. fig. Magdilím ang isip.
OIDA. f. Pakikiníg. ‖ *De oidas* m. adv. Sa diníg diníg.
OIDO. m. Pangdiníg. ‖ Taiñga.
OIDOR, RA. adj. y s. Dumidiníg ó nakíkiníg. ‖ m. Ang tagahatol sa kaharian sa mğa usapín.
OIR. v. a. Pakinggán; dinggín. ‖ Makiníg.
OJAL. m. Suutan nğ bitones; uhales.
¡OJALA! interj. Kahimanawari; manu nañgâ.
OJALAR. v. a. Maguhales.
OJEADA. f. Sulyáp.
OJEAR. v. a. Magmasíd; magmalas. ‖ Itabóy ang pinañgañgaso sa pamamagitan nğ sigáw, iñgay at palakpák.
OJERA. f. Mansáng nañgiñgitím sa paligid nğ matá.
OJERIZA. f. Poót at pagtataním sa kapuwà.
OJERUDO, DA. adj. Malakí ang mğa taiñga.
OJETE. m. Uhales na maliít. ‖ fam. Tumbóng.
OJO. m. Matá. ‖ Butas nğ karayom, palakól at ibp.
OLA. f. Alon.
OLAJE. m. Sunuúdsunód na alon.
OLEADA. f. Along malakí; salpók nğ alon.
OLEAGINOSO, SA. adj. Malañgís.
OLEAJE. m. Sunúdsunód na alon.

ÓLEO. m. Langís.
OLEOSO, SA. adj. Malangís.
OLER. v. a. Amuyín ó amuyán. ‖ fig. Manmanán ang isáng bagay na kublí. ‖ v. n. Mañgamóy.
OLFACCIÓN. f. Pagamóy.
OLFATEAR. v. a. Amuyáng madalás. ‖ fig. y fam. Siyasatin; manmanán.
OLFATO. m. Pangamóy
OLFATORIO, RIA. adj Nauukol sa pangamóy.
OLISCAR. v. a. Amuyíng mabuti at madalás ang isáng bagay. ‖ v. n. Mañgamóy; umalingasaw.
OLOR. m. Amóy; samyô. ‖ fig. Pagasa; pañgakò ó pagaalay ñg isáng bagay. ‖ fig. Ang dahilán ñg ipinaghihinalà. ‖ fig. Kabantugan.
OLOROSO, SA. adj. Mabañgó; masamyô.
OLVIDADIZO, ZA. adj. Makakalimutín.
OLVIDADO, DA. adj. Nakalimutan; nalimutan.
OLVIDAR. v. a. Limutin; pagkalimot sa isáng bagay.
OLLA. f. Palayók; balañgâ; katiñgán.
OLLERÍA. f. Gawaan ñg mñga palayók, balañgâ at ibp.
OLLERO, RA. m. y f. Magpapalayók; manggagawâ ñg palayók.
OMBLIGO. m. Pusod. ‖ fig. Ubod ñg isáng bagay.
OMBLIGUERO. m. Pamigkís sa pusod ñg mñga sanggól.
OMISIÓN. f. Kakulañgán sa pagtupád sa isáng bagay; pagpapabayà.
OMISO, SA. adj. Pabayâ; mapagpabayâ.
OMITIR. v. a. Ipagpabayang gawín ang isáng bagay. ‖ Huwag kibuín ang isáng bagay. ‖ v. r. Mapabayaan.
OMNÍMODO, DA. adj. Sumasakláw sa lahát.
OMNIPOTENCIA. f. Ganáp na kapangyaring tagláy ñg Diyós. Kapangyarihang malakí.
OMNIPOTENTE. adj. Ganáp na makapangyarihan.
OMNISCIENCIA. f. Karunuñgan sa lahát na tagláy ñg Diyós.
OMNISCIO, CIA. adj. Marunong sa lahát. ‖ Nauukol sa maalam ñg maraming bagay.
OMOPLATO. m. Butó sa paypáy.
ONCENO, NA. adj. Ikalabíngisá.
ONDA. f. Alon. ‖ Pagaspás sa hihip ñg hañgin.
ONDEAR. v. n. Umalon ang tubig sa hihip ñg hañgin. ‖ Madalá ñg alon ang isáng bagay. ‖ v. r. Pumagaspás sa hihip ng hañgin.
ONDEO. m. Pagalon. ‖ Pagaspás ñg isáng bagay sa hañgin.
ONDULADO, DA. Alúnalón.
ONEROSO, SA. adj. Mabigát; may buwís.
ONOMÁSTICO, CA. adj. Nauukol sa mñga pañgalan.
ONZA. f Ikalabínganim na bahagi ñg isáng llbra.

OPACIDAD. f. Kalabuan ó pag kamalabò ng isáng bagay na dî tinatagusán ng̃ liwanag.

OPACO, CA. adj. Madilím; hindî tagusán ng̃ liwanag. || fig. Mapangláw.

OPCIÓN. f. Kalayaan at kapangyarihang makapilì || Pagpilì.

ÓPERA. f. Duláng nasa tugtugin.

OPERABLE. adj. Magagawâ.

OPERACIÓN. f. Paggawâ || Pagyarì ng̃ isáng bagay. || *Cir*. Pagbusbós.

OPERADOR, RA. adj. y s. *Cir*. Bumubusbós.

OPERAR. v. a. *Cir*. Bumusbós. || v. n. Gumawâ.

OPERARIO, RIA. m. y f. Manggagawà.

OPIMO, MA. adj. Masaganà; malusóg.

OPINABLE. adj. Mapaguukulan ng̃ kurùkurò.

OPINAR. v. n. Magpalagáy ng̃ kurùkurò.

OPINIÓN. f. Kurùkurò; palagáy.

OPÍPARO, RA. adj. Masaganà at maalindóg, na kadalasa'y ina uukol sa handaan ó pigíng.

OPONER. v. a. Salansang̃ín; tutulan; salung̃atín. || v. r. Sumalansáng; tumutol; sumalung̃át.

OPONIBLE. adj. Masasalansáng; matututulan.

OPORTUNIDAD. f. Kagaling̃an at kaayusan ng̃ panahón at poók upang igawâ ng̃ isáng bagay.

OPORTUNO, NA. adj. Ginagawâ ó nangyayari sa karampatang panahón.

OPOSICIÓN. f. Pagsalansáng; pagtutol; pagsalung̃át. || Pagkakalaban ng̃ dalawáng bagay. || Paligsahan.

OPOSITOR, RA. m. y f. Ang sumasalansáng ó tumututol. || Ang nagaadhikà ng̃ isáng bagay sa pamamagitan ng̃ isáng paligsahan.

OPRESIÓN. f. Pagimpít; paginís.

OPRESIVO, VA. adj. Umiimpít; umiinís.

OPRIMIR. v. a. Impitín; daganán. || Inisín. || fig. Pahirapan ang isáng tao.

OPROBIO. m. Palibhasà; siphayò.

OPROBIOSO, SA. adj. Pumapalibhasà; sumisiphayò.

OPTAR. v. a. Pasukan ang isáng katungkulan. || Piliin ang isáng bagay sa marami.

OPTIMISTA. adj. y s. Minamabuti ang lahát ng̃ bagay.

ÓPTIMO, MA. adj. Napakabuti; kabutibutihan.

OPUESTO, TA. adj. Kasalung̃át; kalaban.

OPULENCIA. f. Kasaganaan; kayamanan.

OPULENTO, TA. adj. Masaganà sa lahát ng̃ bagay; mayaman.

OPÚSCULO. m. Akdáng muntî sa karunung̃an ó sa wikà.

ORA. conj. dist. Naroon; man.

ORACIÓN. f. Talumpating binibigkás sa haráp ng̃ madlà. || Panalang̃in; dasál. || *Gram*. Buong kawikaan; kaisipán.

ORACIONAL. m. Aklát ng̃ mg̃a panalang̃in.

ORADOR, RA. m. y f. Mananalumpatì. ‖ m. Tagapang̃aral.

ORAL. adj. Sinasalitâ ó sinasabi sa bibíg.

ORAR. v. n. Magtalumpatì. ‖ Manalang̃in. ‖ v. a. Isamò; iluhog.

ORATE. com. Ang sirâ ang isip. ‖ fig. y fam. Ang taong maiklî ang isip.

ORATORIA. f. Pananalumpatì.

ORATORIO, RIA. adj. Nauukol sa pananalumpatì ó pagtatalumpatì.

ORBE. m. Kabilugan. ‖ Kabilugan ng lupà ó lang̃it. ‖ Daigdíg.

ORBICULAR adj. Mabilog.

ÓRBITA. f. *Astron.* Ang ńilalakáran ng̃ isáng tangláw sa lang̃it ‖ Ang hukay na kinalalagyán ng̃ mg̃a matá.

ORDEN. m. Ayos ó husay ng̃ mg̃a bagay. ‖ Kaayusan ng mg̃a bagay. ‖ Alituntuning sinusunód sa pagsasagawâ ng̃ isáng bagay. ‖ Hanáy ó pagkakasunúdsunód ng̃ mg̃a bagay. ‖ f. Utos ó atas. ‖ amb. Ang bawa't isá sa mg̃a baytang ng̃ sakramentong pagpaparì.

ORDENANZA. f. Paraan, husay at pagkakaayos ng̃ mg̃a bagay na ginagawâ. ‖ Kautusán.

ORDENAR. v. a. Ayusin; italatág; ihanáy ng maayos ang anománg bagay. ‖ Magutos. ‖ Bigyán ng̃ tungkuling pagkaparì. ‖ v. r. Magparì.

ORDEÑADERO. m. Kasangkapang pinagsasahuran ng̃ gatas.

ORDEÑADOR, RA. adj. y s. Gumagatas; manggagatas.

ORDEÑAR. v. a. Gumatas.

ORDINARIO, RIA. adj. Karaniwan. ‖ Palasak at waláng gaanong halagá. ‖ Waláng pinagaralan.

OREAR v. a. Pahang̃inan; patuyuin ang isáng bagay sa hang̃in. ‖ v. r. Magpahang̃ín ó sumagap ng̃ hang̃in.

OREJA. f. Tainga; pangdiníg.

OREJEAR. v. n. Pagalawín ng̃ mg̃a hayop ang kaniláng tainga. ‖ fig. Gawín ang isáng bagay ng̃ matamláy at biglábiglâ.

OREJUDO, DA. adj. May mg̃a tainga. ‖ Nauukol sa hayop na may mahahabà at malalakíng tainga.

OREO m. Hihip na marahan ng̃ hang̃in.

ORFANDAD. f. Pagkaulila. ‖ fig. Kawalán ng̃ sukat na tumulong ó luming̃ap.

ORGANISMO. m. Katipunan ng̃ mg̃a nagpapagaláw sa katawán.

ORGANIZAR. v. a. fig. Itatag ó ayusin ang isáng bagay ng̃ ayon sa mg̃a tuntunin at pagkakaayon ng̃ kaniyáng mg̃a bahagi.

ÓRGANO. m. Kasankapang tinutugtóg na kahawig ng̃ piyano. ‖ Ang alinmáng bahagi ng̃ katawán.

ORGULLO. m. Pagmamalakí; kapalaluan.

ORGULLOSO, SA. adj. y s Managmalakí; palalò.

ORIENTAL. adj. Nauukol sa silañganan.

ORIENTE. m. Pagsilang ng̃ isáng bagay. ‖ Silañganan.

ORIFICIO. m. Butas. ‖ Tumbong.

ORIGEN. m. Pinagmulán; pinagbuhatan. ‖ Tinubuang bayan. ‖ Angkán. ‖ fig. Mulâ; sanhî ng̃ isáng bagay.

ORIGINAL. adj. Nauukol sa pinagmulán. ‖ m. Akdáng sarili na dî kinuha sa ibá. ‖ Alinmáng sulat na pinagpaparisan.

ORIGINAR. v. a. Pagmulán; pagbuhatan. ‖ v. r. Magmulâ; magbuhat.

ORILLA. f Tabí; gilid ng̃ isáng bagay. ‖ Uryá ó laylayan ng̃ kayo. ‖ Baybayin; dalampasigan ng̃ ilog ó dagat. ‖ Tabí ng̃ da ang nilalakaran ng̃ mg̃a manglalakbáy. ‖ fig. Hanggá ó wakás ng̃ isáng bagay na waláng katawán.

ORILLAR. v. a. fig. Tapusin; husayin ang isáng bagay. ‖ v. n. y r. Dumaán ó lumagáy sa tabí. ‖ Tutupán ang uryá ng̃ kayo.

ORÍN. m. Kalawang. ‖ pl. Ihì.

ORINA. f. Ihì.

ORINAL. m. Saburán ng̃ ihì.

ORINAR. v. n. Umihì. ‖ v. r. Mapaihì.

ORINIENTO, TA. adj. Kalawangín.

ORIUNDO, DA. adj. Galing ó buhat sa isáng bayan.

ORLA. f. Palamuting inilalagáy sa laylayan ng̃ mg̃a damít.

ORNAMENTAR. v. a. Gayakán; palamutihan.

ORNAMENTO. m. Palamuti; gayák. ‖ pl. Mg̃a kasangkapan at kasuutan ng̃ parì.

ORNAR. v. a. Gayakán; palamutihan.

ORNATO. m. Gayák; palamuti.

ORO m. Gintô. ‖ fig. Salapî; kayamanan.

OROPEL. m. Palaráng kulay gintô. ‖ fig. Bagay na waláng gaanong halagá.

OROPELERO. m. Ang lalaking magpapalarâ.

OROPÉNDOLA. f. Ibong kulyawan.

ORTIGA. f. Halamang lipá.

ORTODOXO, XA. adj. Kaayon sa pananampalatayang katóliko.

ORTOGRAFÍA. f. *Gram.* Bahagi ng̃ gramatikang nagtuturò ng̃ wastô at maayos na pagsulat.

ORTOGRÁFICO, CA. adj. Nauukol sa wastô at maayós na pagsulat.

ORTOLOGÍA. f. Karunuñgan sa pagbigkás na mabuti ng̃ mg̃a pañguñgusap.

ORUGA. f. Uod na nagiging paruparó.

ORZUELO. m. Gulitì.

OS. pron. pers. Kayó.

OSADÍA. f. Kapangãhasan; kalakasang loób.

OSADO, DA. adj. Pangãhás; malakás ang loób.

OSAR. v. n. Mangãhás; maglakás loób. || m. Hukay na pinagbabaunán nğ mğa butó nğ tao.

OSARIO. m. Hukay na pinagbabaunán nğ mğa butó nğ tao.

OSCILACIÓN. f. Pagugóy; pagundayog. || Ugóy.

OSCILAR. v. n. Umugóy; umundayog.

ÓSCULO. m. Halík.

OSCURECER. v. a. Padilimín. || v. r. Magdilím.

OSCURIDAD. f. Kadilimán.

OSCURO, RA. adj. Madilím.

ÓSEO, A. adj. Sa butó. || May uring butó.

OSIFICARSE. v. r. Magíng butó ó magparang butó.

OSOSO, SA. adj. Nauukol sa butó. || May mğa butó.

OSTENSIBLE. adj. Maipakikilala ó maipakikita.

OSTENSIÓN. f. Pagpapakilala ó pagpapakita nğ isáng bagay; pagpaparanğalan.

OSTENSIVO, VA. adj. Nagpapakilala ó nagpapakita nğ isáng bagay; nagpaparanğalan.

OSTENTACIÓN. f. Pagpapahayag; pagpaparanğalan; pagpapalalô.

OSTENTAR. v. a. Ipakilala ó ihayág ang isáng bagay. || Magparanğalan; magparanyâ.

OSTENTATIVO, VA. adj. Nagpaparanğalan ó nagpaparanyâ.

OSTENTOSO, SA. adj. Marilág; dakilà; marinğal.

OSTRA. f. Talabá.

OSTRAL. m. Pabiyayan nğ talabá; talabahán.

OSTRERO, RA. m. y f. Magtatalabá.

OSTRO. m. Timog.

OSUDO, DA. adj. Mabutó.

OTORGAR. v. a. Ipahintulot; pumayag. || *For.* Makipagkasundô.

OTRO, TRA. adj. Ibá; kaibá.

OTROSÍ. adv. c. Bukúd dito; tanğì dito. || s. *For.* Panğalawáng kahilinğan.

OVACIÓN. f. Palakpák ó papuri nğ madlâ sa isáng tao ó bagay.

OVAL. adj. Hugis itlóg.

OVALADO, DA. adj. Hugis; itlóg; taluhabâ.

OVALAR. v. a. Gawíng hugis itlóg.

OVAR. v. a. Manğitlóg.

OVEJA. f. Tupang babae.

OVEJUNO, NA. adj. Nauukol sa tupa.

OVILLAR. v. n. Magkidkíd ng̃ sinulid. || fig. Paikliín ó dagliín. || v. r. Mang̃urong na parang kinikidkíd.

OVILLO. m. Kinidkíd na sinulid. || fig. Bagay na gusót at nabibilot ng̃ mabilog.

OVÍPARO, RA. adj. Nauukol sa mg̃a hayop na nang̃ing̃itlóg.

OVÍVORO, RA. adj. Nabubuhay sa pagkain ng̃ mg̃a itlóg.

OXEAR. v. a. Bumugaw ng̃ mg̃a manók.

OYENTE. p. a. ng̃ Oir. y s. Nakikiníg.

P

P. f. Ikalabíngsiyám na titik ng̃ abakadáng kastilà at panglabíng-limá sa kaniyáng mg̃a consonante.

PABELLON. m. Barongbarong na lonang pahing̃ahan ng̃ mg̃a hukbó ‖ Gayák na inilalagáy sa ibabaw ng̃ hihigán; kulgadura. ‖ Bandilà ng̃ isáng bansâ.

PÁBILO. m. Mitsá ó pabilo.

PÁBULO. m. Pagkain.

PACER. v. n. Mang̃inain ang mg̃a hayop ng̃ damó. ‖ v. a. Pang̃inainin ang mg̃a hayop ng̃ damó.

PACIENCIA. f. Pagtitiís; pagbabatá.

PACIENTE. adj. Mapagtiís. ‖ com. Ang maykaramdaman; ang nagpapagamót.

PACIENZUDO, DA. adj. Mapagtiís na tutoó.

PACIFICACIÓN. f. Pagpayapà. ‖ Kapayapaán; katahimíkan.

PACIFICADOR, RA. adj. y s. Pumapayapà; nagpapatahimik.

PACIFICAR. v. a. Payapain; patahimikin. ‖ v. r. fig. Pumayapà; tumahimik.

PACÍFICO, CA. adj. Payapà; tahimik; waláng basagulo.

PACTAR. v. a. Makipagkasundô sa isáng kalakal ó bagay.

PACTO. m Kasunduan.

PADECER v. a. Magdanas ng̃ sákit ó hirap. ‖ Magdamdám. ‖ Damdamin ang mg̃a pagapí, alimura at ibp.

PADECIMIENTO. m. Pagdaranas ng̃ sákit ó hirap; pagdaramdám.

PADRASTRO. m. Amaín sa pakinabang. ‖ fig. Amáng masamâ.

PADRE. m. Amá; tatay. ‖ Parì. ‖ fig. Ang maygawâ ng̃ isáng bagay na karunung̃an. ‖ pl. Ang amá't iná; magulang.

PADRINAZGO. m. Pagaamá sa binyág, kumpíl at ibp. ‖ Pagkainaamá. ‖ fig. Pagtatangkilik.

PADRINO. m. Inaamá. ‖ fig. Tagapagtangk lik.
PADRÓN. m. Talaan nğ mğa pangalan nğ mğa naninirahan sa isáng bayan.
PAGA. f. Pagbabayad. ‖ Bayad ó kabayarán. ‖ Sahod.
PAGADERO, RA. adj. Babayaran sa taning na panahón. ‖ Mababayaran. ‖ m. Panahón ó palugit sa pagbabayad sa utang.
PAGADOR, RA. adj. y s. Nagbabayad; tagabayad.
PAGAMENTO. m. Pagbabayad.
PAGANO, NA. adj. y s. Nauukol sa mğa dî binyagan; hindî binyagan.
PAGAR. v. a. Bayaran. ‖ fig. Pagbayaran nğ dusa ang kasalanan. ‖ Gantihíngloób.
PAGARÉ. m. Kasulatan sa pagbabayad sa taning na panahón.
PÁGINA. f. Mukhâ nğ dahon nğ aklát.
PAGO. m. Bayad. ‖ Gantíngpalà.
PAGODA. f. Simbahan nğ mğa dî binyagan.
PAIS. m. Bayan; lupaín.
PAISAJE. m. Pinturang naglalarawan nğ isáng bayan. ‖ Panoorín.
PAISANO, NA. adj. y s. Kababayan. ‖ m. y f. Tagabukid. ‖ m. Ang hindî kawal.
PAJA. f. Ginikan; dayami. ‖ fig. Bagay na magaán at waláng gaanong kabuluhán.
PAJAR. m. Poók na imbakan ó taguán nğ mğa dayami ó ginikan.
PAJAREAR. v. a. Manğibon. ‖ fig. Magpalaboylaboy.
PAJARERA. f. Kulunğán nğ ibón.
PAJARERÍA. f. Kawan ó karamihan nğ mğa ibon.
PÁJARO. m. Ibon. ‖ fig. Taong matalas, mapaglaláng at mainğat.
PAJE. m. Utusáng lalaking kaalaalakbáy nğ kaniyáng panğinoon.
PAJERO. m. Maggiginikan ó magdadayami.
PAJIZO, ZA. adj. Yarì ó natatakpán nğ dayami ó ginikan. ‖ Kulay ginikan ó dayami.
PALABRA. f. Panğunğusap; salitâ. ‖ Pagsasalitâ. ‖ Panğakò.
PALABRADA. f. Panğunğusap na malaswâ ó magaspáng.
PALABRERÍA. f. Karamihan nğ mğa salitáng waláng kamunasan.
PALABRERO, RA. adj. y s. Masalitâ; daldál. ‖ Mapagpanğakô nğ hindî natutupád.
PALABRIMUJER. m. fam. Lalaking may tinig babae.
PALABRISTA. adj. y s. Masalitâ; daldál.
PALABROTA. f. Panğunğusap na malaswâ ó magaspáng.
PALACIEGO, GA. adj. Nauukol sa palasyo. ‖ Nauukol sa naglilingkód ó dumadaló sa palasyo.
PALACIO. m. Tahanan nğ harì. ‖ Ang alinmáng bahay na malakí at magarang tinitirahán nğ mğa taong maranğál.
PALADAR. m. Nğalánğalá. ‖ fig. Lasa nğ pagkain.

PALADEAR. v. a. Lasahin; namnamín; tikmán. ‖ v. r. Malasahan; matikmán.
PALADEO. m. Paglasa; pagnámnám; pagtikím.
PALADIAL. adj. Nauukol sa ngãlángalá.
PALADÍN. m. Lalaking balità sa tapang sa digmâ. ‖ fig. Tagapagtanggól na masugid sa isáng tao.
PALADINO, NA. adj. Hayág; maliwanag.
PALANCA. f. Panikwát; pinggá.
PALANQUÍN. m. Mamamasan.
PALCO. m. Upuan sa dulaan ng mga nagsisipanoód.
PALIACIÓN. f. Pagtatakíp; paglilingíd sa isáng bagay.
PALIAR. v. a. Pagtakpán; ilingíd; ilihim. ‖ Palubayín ang sumpóng ng sakít.
PALIDECER. v. n. Mamutlâ.
PALIDEZ. f. Pamumutlâ.
PÁLIDO, DA. adj. Maputlâ.
PALILLO. m. Kasangkapang panggawâ ng medyás. ‖ Panghinukí. ‖ Panugtóg ng tamból.
PALIZA. f. Paló ó hampás.
PALMA. f. Kaong; sasá. ‖ Palad ng kamáy. ‖ fig. Luwalhatì; tagumpáy.
PALMADA. f. Tampál. ‖ pl. Palakpakan.
PALMAR. adj. Nauukol sa palad ng kamáy. ‖ Nauukol sa dangkál. ‖ fig. Hayág; maliwanag. ‖ Poók na may maraming punong kaong ó sasá.
PALMARIO, RIA. adj. Nauukol sa palad ng kamáy. ‖ Hayág; maliwanag. ‖ Nauukol sa punong kaong ó sasá.
PALMATORIA. f. Pamalò sa palad ng mga batà nang unang dako sa mga paaralán. ‖ Isáng klaseng tirikán ng kandilà.
PALMEAR. v. n. Pumalakpák sa tuwâ ó pagpupuri.
PALMEO. m. Sukat sa pamamagitan ng dangkál.
PALMETA. f. Panghampás sa palad ng mga batà sa paaralán.
PALMATIESO, SA. adj. Nauukol sa kabayong may kukóng tayô ó pantáy.
PALMO. m. Dangkál. ‖ Larô ng mga batang palmo.
PALMOTEAR. v. n. Pumalakpák.
PALMOTEO. m. Pagpalakpák. ‖ Pahampás ng panghampás sa palad.
PALO. m. Piraso ng kahoy na mahabà, na karaniwa'y bilóg.
PALOMA. f. Kalapati. ‖ fig. Taong may tahimik na kaugalian.
PALOMAR. m. Bahay-kalapati.
PALOMERO, RA. m. y f. Mangangalakál ng kalapati.
PALOMINA. f. Tai ng kalapati.
PALOMO. m. Kalapating lalaki.
PALPABLE. adj. Mahihipò ng kamáy. ‖ fig. Maliwanag; hayág.
PALPAMIENTO. m. Paghipò ng kamáy sa isáng bagay.
PALPAR. v. a. Hipuin ng kamáy; salatín. ‖ fig. Makilala ang isáng bagay ng buong liwanag na parang nadadamá ng mga kamáy.

PALPITACIÓN. f. Pagtibók. ‖ *Med.* Tibók ng̃ pusò; kabá.
PALPITAR. v. a. Tumibók ang pusò; kumabá ang dibdíb.
PAN. m. Tinapay.
PANADEAR. v. n. Gumawâ ng̃ tinapay.
PANADERÍA. f. Gawaan ng̃ tinapay.
PANADERO, RA. m. y f. Manggagawà ng̃ tinapay; magtitinpáy.
PANAL. m. Bahay-pukyutan.
PANERA. f. Bang̃án ng̃ trigo ó palay.
PÁNICO, CA. adj. Nauukol sa malakíng takot. ‖ m. Malakíng takot; kaduwagáng labis na waláng dahilán.
PANIFICAR. v. a. Gawíng tinapay.
PANTANO. m. Lubák.
PANTANOSO, SA. adj. Malubák. ‖ fig. Punô ng̃ mg̃a sukal ó sagabal.
PANTEÓN. m. Libing̃an; pantiyón.
PANTORRILLA. f. Bintî.
PANTORRILLUDO, DA. adj. May matatabáng bintî.
PANZA. f. Tiyán.
PAÑAL. m. Lampín. ‖ fig. Kabataan.
PAÑO. m. Kayong lana na manipís at masinsín. ‖ Ang alinmáng piraso ng̃ kayo ó damít. ‖ Mansá ng̃ balát ng̃ katawán ó mukhâ.
PAÑOLETA. f. Panyóng ginagamit ng̃ mg̃a babae sa liíg.
PAÑOLÓN. m. Panyóng ginagamit na balabal ng̃ mg̃a babae.
PAÑUELO. m. Panyô.
PAPA. m. Ang kataastaasang punò ng̃ mg̃a paring katolikó.
PAPÁ. m. fam. Amá; tatay.
PAPADO. m. Katungkulan ng̃ Papa. ‖ Panahóng ipinanunungkól ng̃ Papa.
PAPAGAYO, YA. m. y f. Loro.
PAPAL. adj. Nauukol sa Papa.
PAPEL. m. Papél. ‖ Bahagi ng̃ duláng tinutungkól ng̃ isáng tao. ‖ Katibayan.
PAPELEAR. v. n. Maghalungkát sa buntón ng̃ mg̃a papel ng̃ isáng kasulatang hinahanap ó gustúng mabasa. ‖ fig. y fam. Gumawâ ng̃ papél.
PAPELERA. f. Susulatán; kasangkapang taguán ng̃ mg̃a papél ‖ Kasaganaan ng̃ papél na sinusulatan.
PAPELERÍA. f. Katipunan ng̃ mg̃a papél na gusót at sabóg. ‖ Tindahan ng̃ mg̃a papél.
PAPELERO. m. Ang gumagawâ ó nagtitindá ng̃ papél.
PAPERA. f. Bikì.
PAPO. m. Butsí ng̃ mg̃a hayop na may pakpák.
PAPUDO, DA. adj. Malakí ang butsí.
PAQUETE. m. Balutan.
PAR. adj. Kamukhâ; kaparis; kapaá. ‖ m. Katipunan ng̃ mg̃a bagay na magkakamukhâ ng̃ urì. ‖ *A la par.* m. adv. Kalakíp ó kaisáng panahón. ‖ Kaparis; kamukhâ. ‖ *De par en par.* m. adv. fig. Waláng hadláng; aliwalas.

PARA. prep. Sa; upang.
PARABIÉN. m. Batì.
PARÁBOLA. f. Salaysáy na hindî tutoó; kuwento.
PARADA. f. Pagtigil ó paghintô ‖ Poók na hintuan. ‖ *Mil.* Pagtitipon ng̃ mg̃a kawal ng hukbó.
PARADERO. m. Hantung̃an; tigilán ‖ fig. Wakás ó hanggá ng isáng bagay.
PARADIGMA. m. Halimbawà ó parisán.
PARADISÍACO, CA. adj. Nauukol sa paraiso
PARADOJA. f. Paghahakang hindî tutoo na may mg̃a anyóng parang tutoó.
PARAFRASEAR v. a. Palawigin ang pagsasaysáy ng̃ isáng kasulatan.
PARÁFRASIS. f. Pagpapalawig ng̃ pagsasaysáy ó pagpapaliwanag ng̃ isáng kasulatan.
PARAGUAS. m. Payong.
PARAGÜERO, RA m. y f. Manggagawà ó nagtitindá ng̃ payong.
PARAISO. m. Poók na kaayaaya na pinaglagyán ng̃ Diyós kay Adán matapos itong malikhâ. ‖ fig. Ang alinmáng poók na kaayaaya.
PARAJE. m. Poók; dako. ‖ Kalagayan ng̃ isáng bagay.
PARÁLISIS. f. Pagkawalâ ng̃ pangdamdám ó galáw ng̃ alinmáng bahagi ng̃ katawán ng̃ tao.
PARALIZAR. v. a. Patigilin ang galáw ng̃ alinmáng bahagi ng̃ katawán. ‖ fig. Pigilin; pahintuín ang kilos ng̃ isáng bagay. ‖ v. r. Mamatáy ang alinmáng bahagi ng̃ katawán. ‖ v. r. fig. Tumigil ang kilos ó galáw ng̃ isáng bagay.
PARAMENTAR. v. a. Gayakán ó palamutihan ang isáng bagay.
PARAMENTO. m. Gayák ó palamuting inilalagáy sa isáng bagay. ‖ Gayak sa altá.
PÁRAMO. m. Parang; kalawakan.
PARANGÓN m. Pagpaparis; pagtutulad; pagkakawang̃is.
PARANGONAR. v. a. Iparis; itulad ang isáng bagáy sa isá.
PARANINFO. m. Inaamá sa kasál. ‖ Ang nagbabalità ng̃ isáng kaligayahan ‖ Bulwagan ng̃ mg̃a matataás na paaralán.
PARAPETAR. v. a. ¡Kutaan. ‖ v. r. Maglagáy ng̃ mg̃a kutà ó kanlung̃an. ‖ fig. Umilag sa isáng pang̃anib sa pamamagitan ng̃ isáng pananggaláng.
PARAPETO m. Barandilya na inilalagáy sa tuláy. ‖ Kutà ó kanlung̃an.
PARAR. v. n. Humintô; tumigil. ‖ Magtigil; maghintô. ‖ v. a. Pigilin; pahintuín.
PARÁSITO, TA. adj. Nauukol sa hayop ó halamang nabubuhay sa katás ng̃ ibá. ‖ m. fig. Ang kumakapit sa ibá upang kumain sa gugol nitó.
PARASOL. m. Payong sa tagaráw.
PARCELA. f. Pitak ng̃ lupà.

PARCIAL. adj Nauukol sa isáng bahagi ng̃ buô || Hindî ganáp. || Kamkiling. || Sumusunód sa pangkatin ng̃ ibá.

PARCIALIDAD. f. Pagpapangkát. || Katipunan ng̃ maraming bumubuô ng̃ isáng angkán. || Pagkikilala; paglalapít ng̃ loób; pagpapalagayan ng̃ loób.

PARCO, CA. adj. Maiklî; kapos ó katamtaman sa paggamit ng̃ mg̃a bagaybagay. || Katamtaman sa pagkain at paginóm.

PARCHE. m. Patsé ó tapal.

PAREAR. v. a. Pagparisin ang dalawáng bagay. || Gawíng magkapaá ang anománg bagay.

PARECER. m. Kurò; palagáy; pasiyá. || v. n. Pakita; lumitáw. || v. r. Mamukhâ; mawang̃is; mahawig.

PARECIDO, DA. adj. Kahawig; kamukhâ; kawang̃is. || m. Pagkakahawig; pagkakawangkî.

PARED. f. Bakod ó dindíng na bató.

PAREJA. f. Pagkakabalansáng ng̃ dalawáng bagay na magkawangkî. || Kapareha sa sayáw.

PAREJO, JA. adj. Magkaparis ó magkawang̃is. || Patag ó palás.

PARENTELA f. Kamaganakan.

PARENTESCO. m. Pagkakamaganak. || fig. Pagkakasama; pagkakatalì ng̃ mg̃a bagay.

PARÉNTESIS m. *Gram*. Tandáng ginagamit na panghiwaláy sa isáng pang̃ung̃usap na katulad nitó. ( ). || fig. Pagkatigil ó pagkaputol sa pagsasaysáy.

PARIAS f. pl Buwís na ibinabayad ng̃ isáng prinsipe sa ibá bilang pagkilala ng̃ kapangyarihan nitó.

PARIDAD. f. Pagkakamukhâ; pagkakawang̃is.

PARIENTE, TA adj. y s. Kamaganak; hinlóg. || fig. y fam. Kawang̃is ó kawangkî. || m. fig. y fam. Asawa

PARIR v. n. Mang̃anák. || Mang̃itlóg. || Mahayág sa madlâ ang isáng bagay na natatagò ó kublí.

PARLAMENTAR. v. n. Makipanayám; makipagsalitaan.

PARLAMENTARIO, RIA. adj. Nauukol sa pakikipanayám. || m. Kasanggunì sa isáng kapulung̃án.

PARLAMENTO. m. Kapulung̃án ng̃ mg̃a dakilà sa isáng kaharián ó bayan. || Pagpapanayám.

PARLANCHÍN, NA adj. y s. Mapagsalitâ ng̃ waláng katuturán.

PARLAR. v. a. Magsalitâ ng̃ waláng gatól. || Magsalitâ ng̃ waláng katuturán. || Magpahayag ng̃ isáng bagay na dapat ilihim.

PARLERO, RA. adj. Madaldál; masalitâ.

PARNASO. m. Katipunan ng̃ mg̃a makatà. || Katipunan ng̃ mg̃a tulâ ng̃ ibá't ibáng maykathâ.

PARO m. Pagtigil ng̃ mg̃a paggawâ sa mg̃a pagawaan.

PARPADEAR. v. n. Kumurápkuráp ang matá.

PÁRPADO. m. Talukap ng̃ matá.

PARQUE. m. Poók na nababakod at may mg̃a halaman na liwaliwán.
PARRA. f. Ubas.
PÁRRAFO. m. *Gram.* Talatà
PARRAL. m. Ubasáng nasa balag. ‖ Tabong lupang pinagsisidlán ng̃ pulót.
PARRICIDA. com. Ang pumatáy sa amá ó iná
PARRICIDIO. m. Pagpatáy sa amá ó iná ó sa isáng kamag-anak.
PÁRROCO. m. Paring nang̃ang̃asiwà sa simbahan sa isáng bayan; kura.
PARROQUIA. f. Simbahan. ‖ Poók na nasasakop ng̃ isáng simbahang pinang̃ang̃asiwaan ng̃ isáng parì. ‖ Sukì.
PARROQUIANO, NA. m. y f. Sukì; mamimili sa isáng tindahan.
PARSIMONIA. f. Katamtaman sa paggugol. ‖ Kabaitan sa paggawâ ng̃ anomán.
PARTE. f. Bahagi ng̃ isáng buô. ‖ Hatì ó pangkát. ‖ *For.* Nag-uusáp ‖ m. Pasabi; pahayag; balità. ‖ f. pl. Mg̃a kasuutang nagpapadilág sa isáng tao. ‖ Kabahagi ó punung katawán. ‖ *Partes de la oracion. Gram.* Mg̃a bahagi ng̃ kawikaán. ‖ *Partes del mundo.* Mg̃a bahagi ng̃ sangdaigdíg.
PARTEAR. v. a. Magpapang̃anák.
PARTERA. f. Hilot.
PARTERO. m. Salag.
PARTIBLE. adj. Mahahatì ó mababahagi.
PARTICIÓN. f. Paghahatì ó pagmumudmód ng̃ kayamanan sa mg̃a tao
PARTICIPACIÓN. f. Pagbibigáy alám; pagpapahayag. ‖ Babalâ; pasabi; balità.
PARTICIPAR. v. a. Ipagbigáy alám; ipahayag; ipagbigáy sabi. ‖ v. n. Makihatì ó makibahagi sa isáng bagay.
PARTÍCIPE. adj. Kahatì sa isáng bagay; kaalám.
PARTÍCULA. f. Bahaging maliít ng̃ isáng bagay. ‖ *Gram.* Ang bahagi ng hindî nagbabago ng isáng kawikaan.
PARTICULAR. adj. Sarili ng̃ isáng bagay ‖ Tang̃ì; dî karaniwan.
PARTICULARIDAD. f. Katang̃ián; pagkakabukód.
PARTICULARIZAR. v. a. Ipahayag ang isáng bagay ng̃ bukód-bukód ang mg̃a bahaging bumubuô. ‖ v. r. Matang̃ì; mamukód ang isáng bagay sa ibá.
PARTICULARMENTE. adv. m. Bukúdtang̃ì; sarili.
PARTIDA. f. Pagyao; pagalís; paglipat ‖ Talaan sa binyág. ‖ Kamatayan.
PARTIDARIO, RIA. adj. Kapanalig sa isáng lapian ó kapisanan.
PARTIDO. m. Lapian; pangkatin.
PARTIDOR. m. Tagapamahagi ng̃ isáng bagay.
PARTIR. v. a. Hatiin; pagbahábahagihin ang isáng bagay. ‖ Ipamahagi; imudmód ‖ v. n. y r. Yumao; umalís; tumulak.

PARTITIVO, VA. adj. Mahahatì ó mababahagi. ‖ *Gram* Nauukol sa bilang na bumabahagi.

PARTO. m. Pañgañganák. ‖ Ang likhâ ng kaisipán.

PARVEDAD. f. Kaliitan; kauntián. ‖ Kaunting pagkaing kinakain sa umaga sa araw ñg pagaayuno

PARVO, VA. adj. Maliít.

PARVULEZ. f. Kaliitan. ‖ Kamusmusán; larô ñg mñga batà.

PÁRVULO, LA. adj. Maliít. ‖ adj. y s. Batà. ‖ fig. Waláng malay; madalíng dayain. ‖ fig. Mahinhín.

PASABLE. adj. Makararaan.

PASADA. f. Pagdaraan.

PASADERO, RA. adj. Madalíng makararaan. ‖ Mababatá; maipagpaparayâ.

PASADIZO. m. Lagusang makipot sa bahay ó lansañgan.

PASAJE. m. Pagdaraan. ‖ Bayad sa pagdaraan sa isáng póók. ‖ Poók na pinagdaraanán. ‖ Bayad sa pagsakáy.

PASAJERO, RA. Nauukol sa poók na pinagdaraanan. ‖ Madalíng dumaan ó lumipas. ‖ m. y f. Manglalakbáy.

PASAMANO. m. Palábababán.

PASAPORTE. m. Pahintulot ó katibayan upang makapagdaán sa isáng bayan. ‖ fig. Pahintulot ó layang makagawâ ñg isáng bagay.

PASAR. v. a. Maghatíd ‖ Ibago; ilipat. ‖ Paglagusín. ‖ Ipadalá. ‖ Lumagpás; makahigíl. ‖ Magaral ó bumasa ñg walâ sa loób. ‖ Patuyuín sa araw ó sa hañgin ang isáng bagay. ‖ v. n. Kumalat; makahawa ‖ Magbago; magibá ‖ Mamatáy; magbago ang pamumuhay. ‖ Magdaan. ‖ v. r. Magbago ñg lapian. ‖ Malimutan ó mawalâ sa a'aala ang isáng bagay. ‖ Magsimuláng mabulók ang buñgangkahoy.

PASATIEMPO. m. Pagpaparaáng panahón; pagliliwalíw.

PASCUA. f. Paskó.

PASCUAL. adj. Nauukol sa paskó.

PASE. m. Pahintulot.

PASEADOR, RA. adj. Mapagpasyál.

PASEAR. v. n. y r. Magpasyál; lumibot.

PASEO. m. Pagpapasyál. ‖ Pasyalan.

PASIBILIDAD. f. Pagkamaramdamin.

PASIBLE adj. Maramdamin ó mapagdamoám.

PASICORTO, TA. adj. Maiklíng humakbáng.

PASILARGO, GA. adj. Mahabang humakbáng.

PASILLO. m. Lagusang mahabà at makipot ñg alinmáng tahanan.

PASIÓN. f. Pagpapakasákit; pagdurusa. ‖ Pagkagulό ñg loób. ‖ Malabis na pagkahilig ó pagmamahál sa isáng tao. ‖ Mapilíng pita sa isáng bagay.

PASMAR. v. a. Palamigíng biglâ. ‖ fig. Manghaíng labis ‖ v r Lumamíg na biglâ ‖ Mapasmá ó mamanhíd. ‖ v. r fig. Mamanghâ nĝ labis; magtaká.

PASMO. m. Pamamanhíd ó pagkapasmá. ‖ fig. Pagkamanghâ nĝ labis.

PASMOSO, SA. adj Nakamamanghâ ó nakatataká.

PASO. m. Paghakbáng; hakbáng ‖ Baytáng. ‖ Pagdaraan. ‖ Poók na pinagdadaanan.

PASQUÍN. m Sulat na waláng lagdâ na idinidikít sa lansanĝan at naglalamán nĝ mĝa pahayag laban sa Pamahalaan ó sa isáng tao

PASTA. f. Kinamál na harena mantikà at ibá pang bagay; minasa ‖ Balát nĝ aklát. ‖ *Buena pasta* fig. Asal na mahinahon.

PASTAR v. a Magsuga nĝ mĝa hayop; magpastól. ‖ v. n. Manĝinain ang mĝa hayop nĝ damó sa parang.

PASTEL. m. Minasang tinapay na may palamáng karné at ibp. ‖ fig. y fam. Kasunduang lihim. nĝ ilán sa masamáng layon.

PASTELERÍA. f. Gawaan ó tindahan nĝ mĝa minasang tinapay na may palamáng karné at ibp.

PASTELERO, RA. m. y f. Manggagawà nĝ minasang tinapay na may palamáng karné at ibp.

PASTO. m. Pagpapastól. ‖ Damóng kinakain nĝ mĝa hayop. ‖ Poók na pinagpapastulán sa mĝa hayop.

PASTOR, RA. m. y f. Mamamastól ó tagapagalagà nĝ mĝa hayop.

PASTOREAR. v. a. Magpastól nĝ mĝa hayop sa parang. ‖ fig. Panĝasiwaan nĝ parì ang kaniyáng mĝa alagád.

PASTOREO. m. Pagpapastól nĝ mĝa hayop.

PASTORÍA. f. Tungkuling pagkapastól. ‖ m. Katipunan ng mĝa mamamastól.

PASTOSIDAD. f Kalambutáng kapara nĝ masa.

PASTOSO, SA. adj. Malambót ó malatáng kapara nĝ masa.

PATA. f. Paá nĝ mĝa hayop. ‖ Patong babae.

PATADA. f Tadyák; sipà ‖ fig. y fam. Bakás ng yapak.

PATALEAR v. n Dumabog; pumaság ang mĝa paá. ‖ Tumadyák.

PATALEO. m. Pagpaság ó pagtadyák nĝ mĝa paá. ‖ Inĝay na gawâ nĝ tadyák

PATEAR v. a. fam. Manipà. ‖ v. n. Tumadyák sa galit ó samâ nĝ loób.

PATENTE. adj. Hayág. ‖ fig. Maliwanag ‖ f. Katibayan ó pahintulot na ibinibigáy sa kanĝinomán upang manatili sa isáng hanapbuhay.

PATENTIZAR. v. a. Ihayág ó ipaliwanag ang isáng bagay.

PATERNAL. adj. Nauukol sa amá.

PATETNIDAD. f. Pagkaamá.

PATERNO, NA. adj. Nauukol sa amá.

PATÉTICO, CA. adj. Nakatatawag ñg damdamin; nakalulungkót.

PATÍBULO. m. Bibitayán.

PATIO. m. Harapáng aliwalas ñg isáng bahay ó simbahan.

PATITUERTO, TA. adj. Pilipít ang mğa paá.

PATIZAMBO, BA. adj. y s. Pikî.

PATOCHADA. f. Salitáng uñgas ó magaspáng.

PATRAÑA. f. Kasinuñgaliñgan ó balitang hindî tutoó.

PATRAÑERO, RA. adj. y s. Mapagbalità ñg hindî tutoó.

PATRÍA. f. Bayang kinamulatan ng isáng tao.

PATRIARCA. m. Tawag sa mğa taong pinagmulán ñg maraming angkán.

PATRIMONIAL. adj. Nauukol sa kayamanang minana sa magulang. ‖ Nauukol sa isáng tao sangayon sa kaniyáng tinubuang bayan ó amá.

PATRIMONIO. m. Mğa kayamanang minana ñg anák sa kaníyáng magulang. ‖ fig. Kayamanang sarili.

PATRIO, TRIA. adj. Nauukol sa bayang tinubuan. ‖ Nauukol ó buhat sa amá.

PATRIOTA. m. Makabayan.

PATRIÓTICO, CA. adj. Nauukol sa makabayan ó bayang tinubuan.

PATRIOTISMO. m. Pagibig sa bayang tinubuan.

PATROCINADOR, RA. adj. y s. Tumatangkilik.

PATROCINAR. v. a. Ipagtanggól; tangkilikin; ampunin; kupkupín.

PATROCINIO. m. Pagtangkilik; pagkupkóp; tulong.

PATRÓN, NA. m. y f. Tagapagampón; tagapagtangkilik. ‖ Ang may-arì ñg isáng bahay paupahán. ‖ Pangînoon. ‖ m. Punò ñg isáng sasakyángdagat. ‖ Parisán.

PATRONO, NA. m. y f. Tagapagtanggól; tagapagampón; tagapagtangkilik.

PATRULLA. f. Mğa kawal na naglalakád sa mğa lansañgan upang magbantáy sa mğa mamamayán.

PATRULLAR. v. n. Maglakád ang mğa kawal sa mğa lansañgan upang magbantáy sa mğa mamamayán.

PATUDO, DA. adj. fam. May malalakíng paá; paahán.

PAULATINAMENTE. adv. m. Untiuntî; dahandahan.

PAULATINO, NA. adj. Mabagal gumawâ ó yumarì ñg isáng bagay.

PAUSA. f. Bigláng hintô ñg kilos ó galáw. ‖ Kabagalan; katagalán.

PAUSADO, DA. adj. Mabagal; mahinay.

PAUSAR. v. n. Tumigil ang galáw ó kilos.

PAUTA. f. Kasangkapang pang-guhit ng̃ papel na pinagaaralan sa pagsulat ng̃ mg̃a batà. ‖ fig. Paparisán.

PAVESA. f. Titis; alipato.

PÁVIDO, DA. adj. poét. Matatakutín; masindakin.

PAVIMENTO. m. Sahíg na niyayapakan.

PAVONEAR. v. n. y r. Magmagalíng; magparang̃alan.

PAVOR. m. Takot na may halong sindák.

PAVOROSO, SA. adj. Nakasisindák.

PAYASO. m. Ang nagpapatawá sa dulaán ó kasayahan.

PAZ. f. Kapayapaan; katahimikan.

PEAJE. m. Bayad na sinising̃íl sa pagdaán sa isáng poók.

PEAÑA. f. Tuntung̃an ng̃ isáng larawan; piyanya.

PECA. f. Pekas sa mukhâ.

PECABLE. adj. Mangyayaring magkasala.

PECADO. m. Kasalanan.

PECADOR, RA. adj. y s. Makasalanan. ‖ f. fam. Babaing masamâ.

PECAMINOSO, SA. adj. Nauukol sa kasalanan ó makasalanan.

PECAR. v. n. Magkasala. ‖ Mag kulang sa mg̃a utos.

PECINA. f. Lubák na pawalaan ng̃ mg̃a isdâ sa loób ng̃ halamanan.

PECÍOLO. m. *Bot.* Tangkáy ng̃ dahon ó bulaklák.

PECOSO, SA adj. Mapekas.

PECTORAL adj. Nauukol sa dibdíb. ‖ Makabulubán ó mabuti sa dibdíb. ‖ m. Krus na inilalagáy sa dibdíb ng̃ mg̃a obispo.

PECULIAR adj. Katutubò ó sarili ng̃ bawa't bagay.

PECULIARIDAD. f. Pagkakatutubò ng̃ bawa't bagay.

PECULIO. m. Kayamanan ó salapî ng̃ magulang ó pang̃inoón na ginagamit ó ipinaghahanap-buhay ng̃ anák ó lingkód. ‖ fig. Salapî na katutubó ng̃ bawa't tao.

PECUNIA. f. fam. Salapî

PECUNIARIO, RIA. adj. Nauukol sa salapî

PECHERA. f. Pangdibdíb na kapirasong tela. ‖ Bahagi ng̃ damít na nagagawî sa dibdíb. ‖ Bahaging labás ng̃ dibdíb.

PECHO. m. Dibdíb. ‖ Suso ng̃ babae. ‖ fig. Kalooban ng̃ tao. ‖ fig. Tapang; lakás. ‖ Buwís na ibinabayad sa harì.

PECHUGA. f. Dibdíb ng̃ hayop na may pakpák. ‖ fig. y fam. Dibdíb ng̃ tao.

PEDAGOGÍA. f. Karunung̃an sa pagtuturò sa mg̃a batà.

PEDAGÓGICO, CA. adj. Nauukol sa pagtuturò sa mg̃a batà.

PEDAGOGO. m. Gurò; tagapagturò.

PEDAL. m. Yapakán.

PEDANTE. adj. Mapagmaraling marunong. ‖ m. Guróng nagtuturò ng̃ gramatika sa mg̃a batà sa bahaybaháy.

PEDANTEAR v. n. Magpanggád na marunong; magdunúngdunuñgan.
PEDANTERÍA. f. Pagpapanggáp na marunong.
PEDAZO. m. Kapiraso ó bahagi ng isáng buô.
PEDESTAL. m. Tuntuñgan ó patuñgán.
PEDESTRE. adj. Naglalakád. ‖ fig. Karaniwan; hindî nagaral; hamak.
PEDICOJ. m. Talón ng isáng paá; kandirít.
PEDIDO. m. Kaloób na hinihiñgî ng mña punò sa kaniláng nasasakop sa mña pañgañgailañgan. ‖ Buwís. ‖ Talâ ng mña kalakal na hinihiñgî. ‖ Kahiliñgan.
PEDIDOR, RA. adj. y s. Humihiñgî; palahiñgiin.
PEDIGÜEÑO, ÑA. adj. y s. Palahiñgiin.
PEDIMENTO. m. Kahiñgian. ‖ *For*. Kahiliñgan sa hukuman tungkól sa isáng bagay. ‖ *A pedimento*. m. adv. Sa kahiliñgan.
PEDIR. v. a. Humiñgî; lumuhog; sumamò ‖ Manghiñgî; humilíng. ‖ Maghalagá sa kalakal na ipinagbibilí.
PEDO. m. Utót.
PEDORRERO, RA. adj. Ututin.
PEDRADA. f. Pagpukól; pagbalabág. ‖ Bugbóg ó tamà ng pukól. ‖ fig. y fam. Salitáng pariníg.
PEDREA. f. Pamumukól ó pangbabató. ‖ Pagbabatuhan. ‖ Pag-ulán ng yelo.
PEDREGAL. m. Poók ó lupang mabató; kabatuhán.
PEDREGOSO, SA. adj. Mabató. ‖ adj. y s. Binabalisawsáw.
PEDREJÓN m. Batóng malakí.
PEDRERA. f. Tibagan ng bató.
PEDRERÍA. f. Katipunan ng mahahalagáng bató.
PEDRERO. m. Mañgiñginis ng bató.
PEER. v. n. y r. Umutót.
PEGAJOSO, SA. adj. Madalíng manikít. ‖ Nakahahawa.
PEGAR. v. a. Idikít ang isáng bagay sa ibá. ‖ Ilakip; isama; pagtaliin; itali. ‖ Idaiti; iakap. ‖ fig. Paluin; hampasín; unatan. ‖ v. r. Dumikít; manikít; madikít.
PEINADA. f. Pagsusukláy.
PEINADO, DA. p. p. ng Peinar. ‖ adj. fam. Nauukol sa lalaking nagaayos na mabuti na kapara ng babae. ‖ m. Hawì ng buhók.
PEINADOR, RA adj y s. Nagsusukláy; manunukláy ng buhók. ‖ m. Balabal na inilalagáy sa liíg sa pagsusukláy ó pagaahit.
PEINADURA. f Pagsusukláy ng buhók. ‖ Pinagsuklayáng buhók.
PEINAR. v. a. Suklayín. ‖ fig. Husayin ó linisin ang balahibo ng iláng hayop. ‖ Alisán ó putulan ang bahagi ng bató ó lupà ng isáng bundók. ‖ v. r. Magsukláy.
PEINE. m. Sukláy. ‖ Bubóng ng paá.

PEINERÍA. f. Gawaan ó tindahan ng̃ mg̃a sukláy.
PEINERO, RA. m. y f. Mang-gagawà ó tagapagtindá ng̃ mg̃a sukláy.
PEJE. m. Isdâ ‖ fig. Taong matalas ang isip at masipag.
PELADA. f. Balát ng̃ hayop na inanit at inalisán ng̃ balahibo.
PELADERO. m. Poók na pinag-aanitan ng̃ balát ng̃ mg̃a hayop.
PELADO, DA. adj. fig. Nauukol sa mg̃a bagay na waláng gayák, palamuti ó takíp. ‖ Nauukol sa bilang na pilado.
PELADOR. m. Mangaalís ng̃ balát ng̃ isáng bagay.
PELADURA. f. Pagaalís ng̃ balát ng̃ isáng bagay.
PELAFUSTÁN, NA. m. y f. Taong tamád at hampáslupà.
PELAGALLOS. m. fig. y fam. Taong hamak at waláng marang̃ál na hanapbuhay.
PELAGATOS. m. fig. y fam. Taong mahirap at alipustâ.
PELAMBRAR. v. a. Babarin ang balát sa tubig at apog upang maalís ang balahibo; magkultí.
PELAMBRE. m. Katipunan ng̃ mg̃a balát ó katad na kinukultí. ‖ Pinaghalong tubig at apog na pinagbababaran ng̃ mg̃a balát ng̃ hayop. ‖ Kawalán ng̃ balahibo sa gawíng dapat magkaroón.
PELAMBRERA. f. Poók na pinagkukultihán ng̃ mg̃a balát.
PELANDUSCA. f. Babaing nagbibilí ng̃ lamán.
PELAR. v. a. Putulin; bunutin; ahitan ng̃ balahibo ang balát. ‖ Himulmulán; alisán ng̃ balahibo. ‖ Alisán ng̃ balát; anitan. ‖ fig. Nakawin ang kayamanan ng̃ kapuwà. ‖ fig. y fam. Talunin sa sugál ang lahát ng̃ kuwaltá ng̃ kasugál. ‖ v. r. Maalisán ng̃ balahibo; mahimulmulán. ‖ v. r. Malugon ó mapanot ang buhók sa sakít.
PELARRUECAS. f. fig. y fam. Babaing mahirap na nabubuhay sa paghabi.
PELDAÑO. m. Baytáng.
PELEA. f. Digmâ; pagbabaka. ‖ Away; babág. ‖ fig. Pagbabang̃ay ng̃ mg̃a hayop. ‖ fig. Pagbaka sa mg̃a hilig ng̃ katawán.
PELEAR. v. n. Bumaka; kumalaban. ‖ Umaway; bumabag. ‖ fig. Magpilit na matamó ang isáng bagay. ‖ v. r. Magaway; magbabág.
PELECHAR. v. n. Tubuan ang mg̃a hayop ng̃ unang balahibo. ‖ fig. y fam. Magsimuláng bumuti ang pamumuhay.
PELEONA. f. Away; babág.
PELIAGUDO, DA. adj. Mahabà at malambót na balahibo. ‖ fig. y fam. Nauukol sa hanapbuhay ó bagay na mahirap tamuhín. ‖ fig. y fam. Nauukol sa taong matalas ó maparaán.
PELIBLANCO, CA. adj. Maputî ang buhók.
PELIBLANDO, DA. adj. Malambót ang buhók.
PELICANO, NA. adj. May uban.
PELICORTO, TA. adj. Maiklî ang buhók.

PELÍCULA. f. Balát na manipís at makinis. ‖ Pelikula sa sine.

PELIGRAR. v. n. Sumapangãnib.

PELIGRO. m. Kapangãniban.

PELIGROSO, SA. adj. Mapangãnib. ‖ fig. Nauukol sa taong matigás ang loób at mapagsubô sa pangãnib.

PELILARGO, GA. adj. Mahabà ang buhók.

PELILLOSO, SA. adj. Manipís ó maramdamin sa pakikipagusap; makilitiin.

LELINEGRO, GRA. adj. Maitím ang buhók.

PELIRRUBIO, BIA. adj. Mamulámulá ang buhók.

PELITIESO, SA. adj. Matigás at nangangãlisag na buhók.

PELMACERÍA. f. fam. Kabagalan sa paggawâ.

PELMAZO. m. Alinmáng bagay na mahigpít ó lapat na mabuti. ‖ Pagkaing nasa sikmurà at dî matunaw. ‖ fig. y fam. Taong mabagal ó makupad sa paggawâ.

PELO. m. Buhók; balahibo. ‖ Bulo ng̃ balát ng̃ mg̃a bung̃angkahoy. ‖ Himulmól ó hilatsáng pino.

PELÓN, NA. adj. y s. Waláng balahibo ó buhók; madalang ang balahibo ó buhók.

PELONERÍA. f. Kasalatán sa buhay; kahirapan; karukhaán.

PELOSO, SA. adj. May buhòk ó may balahibo.

PELOTA. f. Bolang maliít.

PELOTÓN. m. Bolang malakí. ‖ Katipunan ng̃ mg̃a buhók na magkakapisan. ‖ fig. Katipunan ng̃ mg̃a taong waláng kaayusan; pulutóng. ‖ *Mil.* Maliít na pulutóng ng̃ mg̃a kawal.

PELUDO, DA. adj. Mabuhók ó mabalahibo.

PELUQUERÍA. f. Pagupitan ng̃ buhók.

PELUQUERO. m. Manggugupit ng̃ buhók.

PELLEJA. f. Katad; balát na inanit sa katawán ng̃ hayop.

PELLEJO. m. Balát. ‖ fig. y fam. Taong lasíng.

PELLEJUDO, DA. adj. Mabalát.

PELLIZCADOR, RA. adj. Nang̃ung̃urót.

PELLIZCAR. v. a. Kurutín; mang̃urót. ‖ v. r. Makurót.

PELLIZCO. m. Pagkurót. ‖ Kurót; bahaging muntî ng̃ isáng bagay na piniraso ó kinuha.

PENA. f. Parusa; kaparusahán. ‖ Dusa; sákit; pighatî. ‖ Pakpák ng̃ mg̃a hayop na lumilipád.

PENABLE. adj. Maparurusahan ó mangyayaring magdusa.

PENACHO. m. Balahibo sa tuktók ng̃ mg̃a ibon na parang palong. ‖ Plumaheng inilalagáy sa sumbrero ó ulo ng̃ kabayo. ‖ fig. y fam. Kapalaluan; pagmamataás.

PENADO, DA. p. p. ng̃ Penar. ‖ adj. Lipós ng̃ dusa. ‖ Mahirap isagawâ. ‖ m. y f. Naparusahan.

PENAL. adj. Nauukol sa parusa ó kaparusahán.

PENALIDAD. f. Hirap; hinagpís; dusa ‖ *For*. Kaparusahán.

PENAR. v. a. Parusahan. ‖ v. n. Magdusa; magtiís ‖ Mag hingaló ng matagál. ‖ v. r. Maghinagpís; magka-ákit.

PENCA. f. Balabà ó palatà.

PENDEJO. m. Balahibo sa gawing pusón at singit. ‖ fig. y fam. Taong duwág.

PENDENCIA. f. Away; babág; takapan.

PENDENCIAR v. n. Makipag away; makipagbabág; makipagtakapan.

PENDENCIERO, RA adj. Palaawáy.

PENDER. v. n. Mabitin; bumitin. ‖ Maukol. ‖ fig. Mabitin ang usapín.

PENDIENTE. p. a. ng Pender. Nakabitin. ‖ adj. fig. Nabibitin ang usapín. ‖ m. Hikaw na may palawít. ‖ f. Libís

PENDOLISTA. com Ang sanáy sumulat at mainam ang titik.

PENDÓN. m. Bandilà ng isáng hukbó. ‖ Bandilang ipinangungúna sa prusisyón.

PÉNDULO, LA. adj. Nakabitin. ‖ m. Palawít na nakabitin at mangyayaring gumaláw.

PENE m. Pagaarì ng lalaki.

PENEQUE. adj. fam. Langó; lasíng.

PENETRACIÓN. f. Pagpapatagós. ‖ Pagtarók sa isáng mabigát na bagay.

PENETRAR. v. a. Patagusín; papanootín. ‖ Pumasok na pilit sa loób. ‖ Manoót; tumaláb. ‖ fig. Tumaós na mabuti ang damdamin ó hinagpís sa kaibuturan ng pusò. ‖ fig Tarukín ang loób ng kapuwà ó ng isáng mabigát na bagay. ‖ v. r. fig. Matarók ang loób ng kapuwà.

PENÍNSULA. f. Lupang naliligid ng tubig, matangì ang muntíng bahagi na nakakabít sa isáng lupang malakí.

PENITENCIA f Parusang gawad ng paring pinagkukumpisalán. ‖ Pagsisisi sa nagawáng kasalanan.

PENITENCIAR. v. a. Gawaran ng parusa

PENITENTE. adj. Nauukol sa parusa. ‖ May tagláy na parusa. ‖ com. Ang nagpaparusa sa sarili. ‖ Ang nangungumpisál.

PENOSO, SA. ad.. Nagbibigáy dusa ó pasakit

PENSADOR, RA. adj. Umiisip. ‖ Naglilining; nagiisip. ‖ m. Ang nagaaral ng mga dakilang bagay.

PENSAMIENTO. m. Pagiisip; kaisipán. ‖ Pagisip; paninimdím.

PENSAR v n. Isipin; kuruin; akalain ó panimdimín. ‖ Lininğin; siyasating mabuti ang isáng bagay. ‖ Tangkaíng gawín ang isáng bagay.

PENSATIVO, VA. adj. Palaisíp; mapanimdimin.

PENSIL. adj. Nakabitin sa alañgaang. || m. fg. Halamanang kaligaligaya.

PENSIÓN. f. Buwís sa taóntaón nğ isáng pagaarì. || Pamuyang taóntaóng ibinibigáy sa isáng tao dahil sa kaniyáng mabuting paglilingkód bilang gantíngpalà.

PENSIONADO, DA. p p. nğ Pensiona || adj. y s. Tumatanggáp nğ pabuyà ó sumisingíl nğ pabuwís.

PENSIONAR. v. a. Pabuwisín || Pagkalóoban nğ isáng pabuyà.

PENSIONARIO m. Ang nagbibigáy nğ buwís ó pabuyà.

PENSIONISTA. com. Ang tumatanggáp at sumisíngíl nğ buwís ó pabuyà. || Ang nakatirá sa isáng paaralán na bumabayad sa pagkain at pagaaral.

PENÚLTIMO. MA. adj. y s. Kasunód ng hulí.

PENURIA. f. Kasalatán ó panasalát sa mğa bagay na pangunang kailangan.

PEÑA. f. Batóng malaking hindî kinanis || Bundók na mabatô.

PEÑASCO. m. Batóng malakí at matayog.

PEÑASCOSO, SA. adj. Mabatóng buháy.

PEÓN. m. Ang naglalakád. || Manggagawang aráw. || Kawal na lakád || Piyón sa laróng dama.

PEONAJE m. Katipunan nğ mğa naglalakád ó mğa kawal na lakád. || Katipunan nğ mğa manggagawang aráw.

PEONERÍA. f. Lupang nagagawâ nğ isáng tao sa isáng araw.

PEOR. adj. comp. Lalung masamâ.

PEPITA. f. Butó nğ buñgangkahoy, gaya nğ kalabasa, milon at ibp.

PEPITOSO, SA. adj. Mabutó.

PEPÓN. m. Pakwán.

PEQUEÑEZ. f. Kaliitan. || Kabataan. || Bagay na waláng gaanong halagá

PEQUEÑO, ÑA. adj Maliít. || Batà; kapós sa gulang. || fig. Hamak; mababà.

PERA f. Peras. || Balbás sa dulo nğ babà.

PER ÁCCIDENS. loc. lat. Sa pagkakataón; dî sinasadyâ.

PERAL m. Punò nğ peras.

PERALEDA. f. Lupang taniman ğ peras

PERCANCE m. Kapakinabangan ó tubong dî pangkaraniwang nadaragdág sa sahod. || Kapahamakán; sakunâ; kapinsalaan.

PERCATAR. v. a. Isipin; alalahanin; ingatan. || v. r. Maisipan; magingat.

PERCEPCIÓN. f. Pagtanggáp. || Pagkatalastás; pagkabatíd. || Diwà.

PERCEPTIBLE. adj. Mangyayaring mabatíd ó matanggáp.

PERCIBIR. v. a. Tanggapin ang isáng bagay. || Damdamín sa sarili ang anománg pangyayari. || Talastasín; unawain; kilalanin ang isáng bagay.

PERCIBO. m. Pagtanggáp.

PERCUDIR. v. a. Sirain ang kináng ng̃ isáng bagay. ‖ Talabán ng̃ karumihán ang isáng bagay.

PERCUTIR. v. a. Umpugín; dagukan.

PERCHA. f. Sabitán ng̃ damít; sampayan. ‖ Pangsilò ng̃ mg̃a ibon.

PERDER. v. a. Iwalâ ang isáng bagay; aksayahín. ‖ Sayang̃in; lugsakín ang isáng bagay. ‖ Mang̃ulugi sa isáng bagay; masira ang puri. ‖ v r. Maligáw ng̃ daán. ‖ Matukól. ‖ v. r. fig. Magipít. ‖ v. r. fig. Magpakagumon sa masamáng hilig ng̃ katawán. ‖ v. r. fig. Maputol ang diwang itinatalumpatì. ‖ v. r. fig. Malubóg sa tubig ang sasakyángdagat. ‖ v. r. fig. Umibig ng̃ labis sa isáng tao ó bagay.

PERDICIÓN f. Pagkawalâ; pagkaaksayá; pagkasayang. ‖ fig. Pagsintáng labis. ‖ fig. Pagkapasamang waláng katapusán.

PÉRDIDA. f. Pagkawalâ. ‖ Kalugihán ó pagkalugi.

PERDIZ. f. Pugò.

PERDÓN. m. Kapatawarán sa kasalanan, pagkakautang at ibá pang bagay.

PERDONABLE. adj. Mapatatawad.

PERDONAR. v. a. Magpatawad. ‖ Itang̃ì ang isáng tao sa kasamahán.

PERDULARIO, RIA. adj. y s. Napakapabayâ sa sariling kapakanán ó katawán.

PERDURABLE. adj. Waláng hanggá; habang panahón. ‖ Tumatagál ng̃ maluát na panahón.

PERDURAR. v. n. Magluát na tutoó.

PERECEAR. v. a. fam. Papagluatín ang isáng bagay sa pamamagitan ng̃ katamaran ó pagpapabayà.

PERECEDERO, RA. adj. Waláng gaanong tagál; mamamatáy; matatapos.

PERECER. v. n. Matapos; mamatáy ‖ fig. Magdusa. ‖ fig. Maghirap; mawalán ng̃ sukat na pagkunan sa buhay. ‖ v. r. fig. Magnais ng̃ labis sa isáng bagay. ‖ v. r. Magdanas na biglâ ng̃ isáng paggiliw ó pagdurusa ng̃ damdamin.

PERECIMIENTO. m. Pagkatapos ó pagkamatáy.

PEREGRINACIÓN. f. Paglalakbáy sa ibáng bayan. ‖ Pagdayo sa isáng larawan na pinang̃akuan. ‖ fig. Ang lakad ng̃ buhay ng̃ tao sa ibabaw ng̃ lupà.

PEREGRINAR. v. n. Mang̃ibáng bayan. ‖ Dumayo sa isáng larawan dahil sa pang̃akò. ‖ fig. Manatili sa buhay na itó hanggáng sa sumapit sa kabiláng buhay.

PEREGRINO, NA. adj. Nauukol sa nang̃ing̃ibáng bayan. ‖ Nauukol sa dumadayo sa isáng larawan dahil sa pang̃akò. ‖ Kakaibá; tang̃ì; pangbihirà. ‖ fig. Napapamutihan ng̃ katang̃itang̃ing karikitan. ‖ fig. Nabubuhay sa ibabaw ng̃ lupà.

PERENDENGUE. m. Gayák na inilalagáy ng mga babae sa kanilang tainga; hikaw.
PERENNE. adj. Patuloy; waláng tigil; habang panahón.
PERENTORIO, RIA. adj. Hayág; lubós. || Madalî; daglian.
PEREZA. f. Katamaran. || Kabagalan ó kapabayaán sa paggawâ ng isáng bagay. || Kakuparan ng kilos.
PEREZOSO, SA. adj. Tamád; makupad; mabagal; pabayâ.
PERFECCIÓN. f. Pagyari ng ganáp. || Kaganapán. || Bagay na yarì ng ganáp.
PERFECCIONAMIENTO. m. Pagkayaring ganáp; pagkaganáp ng isáng bagay. || Kaayusan ng yarì ng isáng bagay.
PERFECCIONAR. v. a. Yariing ganáp ang isáng bagay. || v. r. Maganáp ang kayarian ng isáng bagay.
PERFECTIBILIDAD. f. Pagkaganáp ng yarì ng isáng bagay.
PERFECTO, TA. adj. Ganáp ang pagkakayarì || Lubós.
PERFIDIA. f. Kataksilán; paglililo.
PÉRFIDO, DA. adj. Taksíl; lilo.
PERFIL. m. Palamuting manipís na karaniwang inilalagáy sa panulukan ó dulo ng isáng bagay.
PERFORABLE. adj. Mabubutasan.
PERFORACIÓN. f. Pagbutas.
PERFORAR. v. a. Butasan; lagyán ng butas.
PERFUMAR. v. a. Pabanguhán. || fig. Suubín ng pabangó.
PERFUME. m. Panuób na mabangó. || fig. Pabangó. || fig. Alinmáng amóy na mabangó.
PERFUMERÍA. f. Gawaan ó tindahan ng pabangó.
PERFUMISTA. com. Manggagawà ó nagbibilí ng pabangó.
PERICARPIO. m. Balok ng butó ng bungangkahoy.
PERICIA. f. Karunungan, kabíhasnán at kasanayán sa isáng bagay.
PERIGALLO. m. Lambî ó bala hibo sa babà ó lalamunan dahil sa katandaán ó labis na kapayatán. || Listóng pulá na inilalagáy sa ulo ng mga babae. || fig. y fam. Taong matangkád at payát.
PERIHELIO. *Astron.* Gawíng kinalalagyán ng isáng bituin na lalong malapit sa lupà.
PERÍMETRO. m. Paligidligid.
PERIÓDICO, CA. adj. Nauukol sa panahón. || Nauukol sa limbág na inilalathalà arawaraw. || m. Pahayagáng pangarawaraw.
PERIODISMO. m. Pagkamamamahayág.
PERIODISTA. m. Mamamahayág. || Ang sumusulat sa mga pahayagán
PERIODÍSTICO, CA. adj. Nauukol sa pahayagán ó mamamahayág.
PERÍODO. m. Panahón. || Agwát ng isáng tiyák na panahóng tagláy ng isáng bagay. || Sakít ng tiyán ng mga babae.
PERIOSTIO. m. *Anat.* Lamad ng butó.

PERITO TA. adj. y s. Maalam; sanáy; bihasa sa isáng karunu ngan ó gawain.

PERJUDICAR v. a. Maminsalà; magpangányayà ‖ v. r. Ma pinsalà; mapangányayà.

PERJUDICIAL. adj. Nakapipinsalà.

PERJUICIO. m. Kapinsalaan; kapangányayaán.

PERJURAR. v. n. y r. Manumpâ ng dí katutohanan. ‖ v. r. Magkulang sa pinanumpaán.

PERJURIO. m. Kasalanang panunumpâ ng dí katutohanan. ‖ Pagkukulang sa pinanumpaán.

PERJURO, RA. adj. y s. Nanumpâ ng dí katutohanan. ‖ Nagkukulang sa pinanumpaán.

PERLA. f. Mutyâ

PERLADO, DA. adj. May kis'áp ó hugis ng isáng mutyâ.

PERLERÍA. f. Katipunan ng maraming mutyâ.

PERLESÍA. f. Sakít na pangangatál ng katawán.

PERLINO, NA. adj. Kulay mutyâ.

PERMANECER. v. n. Mamalagì; manatili sa isáng poók.

PERMANENCIA. f. Pamamalagì; pananatili sa isáng poók.

PERMANENTE. adj. Namamalagì; nananatili sa isáng poók.

PERMEABLE. adj. Tinatagusán ng tubig.

PERMISIBLE. adj. Mapahihintulutan ó matutulutan

PERMISIÓN. f. Pagpapahintulot. ‖ Pahintulot; kapahintulután.

PERMISIVO, VA. adj. May tagláy na kapahintulutáng makagawâ ng isáng bagay.

PERMISO. m. Pahintulot; kapahintulután.

PERMITIR. v. a. Pahintulutan; magbigáy ng kapahintulután. ‖ Payagan; huwág pigilin ang mangyayari at dapat iwasan ‖ v. r. Maipahintulot

PERMUTA. f. Pagpapalít.

PERMUTABLE. adj. Mapapalitán.

PERMUTACIÓN. f. Pagpapalít.

PERMUTAR. v. a. Palitán; halinhán ang isáng bagay ng ibá.

PERNIABIERTO TA. adj. Sakáng.

PERNICIOSO, SA. adj. Nakapipinsala ang totoó; nakasasamâ.

PERNITUERTO TA. adj Pilipít ang mga paá

PERNOCTAR. v. a. Magparaán ng gabí sa ibáng poók.

PERO. conj. advers. Nguni; datapuwâ; subalì.

PEROL. m Tatsó.

PERORACIÓN. f. Pagtatalumpatì ‖ *Ret* Hulíng bahagi ng talumpatì, na kinapapalamnán ng mga panghikayat sa damdamin ng mga nakikinig.

PERORAR. v. n. Magtalumpatì.

PERPENDICULAR. adj *Geom.* Patayóng guhit.

PERPETRACIÓN. f. Paggawâ ng kasalanan.

PERPETRAR. v. a. Gumawâ ng kasalanan.

PERPETUAR. v. a. Gawín sa waláng hanggán ang isáng bagay; pamalagiin sa mahabang panahón ang mĝa bagay. || v. a. Mamalagì sa habang panahón ang isáng bagay.

PERPETUO, TUA. adj. Waláng hanggán; lagì na sa habang panahón.

PERPLEJIDAD. f. Pagaalinlañgan; paguurúngsulóng nĝ loób.

PERPLEJO, JA. adj. Alinlañgan; urúngsulóng ang loób.

PERRA. f. Asong babae. || fig. y fam. Babaing lañgó.

PERRADA. f, Katipunan nĝ mĝa aso || fig. y fam. Gawâ nĝ taong hindî nagaral at hamak.

PERRENGUE. m. fam. Ang madaling magalit; bugnót.

PERRERÍA. f. Katipunan nĝ mĝa aso. || fig. Katipunan nĝ taong masamâ.

PERRO. m. Asong lalaki.

PERRUNO, NA. adj. Nauukol sa aso.

PER SE. expr. lat. Sa kaniyáng sarili.

PERSECUCIÓN. f. Pagusig; pagtugis; paghabol.

PERSEGUIDOR, RA. adj. y f. Naguusig; humahabol.

PERSEGUIR. v. a. Usigin; habulin. || fig. Hanapin saánmang dako. || fig. Yamutín; pagurin.

PERSEVERANCIA. f. Katiyagaan. || Pamamalagì nĝ isáng bagay.

PERSEVERAR. v. n. Magtiyagâ. || Mamamalagì sa mahabang panahón.

PERSIGNAR v. a. Lagdaán. || v. r. Magantandâ ó magkurús.

PERSISTENCIA. f. Pananatili sa kalooban ó sa paggawâ ng isáng bagay.

PERSISTIR. v. n. Mamalagì; manatili sa isáng bagay. || Magtagál nĝ maluát na panahón.

PERSONA. f. Tao. || Ang lalaki ó babae. || Lalaking marañgál sa isáng bansâ.

PERSONAJE. m. Taong tanyág sa isáng bansâ. || Ang lumalabás sa isáng dulâ.

PERSONAL. adj. Nauukol sa tao. || Katipunan nĝ mĝa taong bumubuô nĝ samahan.

PERSONERO. m. Katiwalà sa isáng kalakal.

PERSPICACIA. f. Kaliksihán at katalasan nĝ paniñgín. || fig. Katalasan nĝ isip.

PERSPICAZ. adj. Matalas ang paniñgín. || fig. Matalas ang isip.

PERSPICUO, CUA. adj. Maliwanag; malinaw.

PERSUADIR. v. a. Akitin; upatán; udyukán. || v. r. Maakit; maupatán; maudyukán.

PERSUASIÓN. f. Pagakit; pagupát. || Kurò.

PERSUASIVO, VA; adj. Nakaaakit; nakauupát.

PERTENECER. v. n. Maukol. || Magíng dapat sa isáng katungkulan.

PERTENECIENTE. p. a. nĝ Pertenecer. Nauukol; ukol.

PERTENENCIA. f. Kaukulán; pagkakaukol.

PERTINACIA. f. Kaulitan; katigasán ng̃ ulo.

PERTINAZ. adj. Maulit; ma tigás ang ulo. ‖ fig. Napakatagál.

PERTINENTE. adj. Nauukol sa isáng bagay. ‖ Akmâ.

PERTRECHOS. m. pl. Mg̃a kagamitán, mg̃a sandata at kasangkapang gamit sa mg̃a sasakyang-dagat.

PERTURBACIÓN. f. Pagligalig; pagkaligalig.

PERTURBADOR, RA. adj. y s. Mangliligalig; mangguguló.

PERTURBAR. v. a. Ligaligin; guluhín. ‖ Hadlang̃án ang nagtatalumpatì. ‖ v. r. Maligalig; maguló.

PERVERSIDAD. f. Kasamaáng labis.

PERVERSO, SA. adj. y s. Napakasamâ.

PERVERTIR. v. a. Guluhín ang ayos ng̃ mg̃a bagay. ‖ Pasamaín sa pamamagitan ng̃ masamang aral at halimbawà ang kaugalian ng̃ isáng tao.

PESA. f. Panimbáng.

PESADEZ. f. Kabigatán. ‖ fig. Kaulitan; katigasán ng̃ ulo. ‖ fig. Abala; pagál.

PESADILLA. f. Bang̃ung̃ot. ‖ Pang̃arap.

PESADO, DA. adj. Mabigat na tutoó. ‖ fig. Matindí; malalim kung sa panaginip. ‖ fig. Mabagal. ‖ fig. Nakaaabala; nakagagalit.

PESADUMBRE. f. Kabigatán. ‖ fig. Damdamin at sukal na loób.

PÉSAME. m. Pakikidalamhatì; pakikipighatî.

PESANTEZ. f. Kabigatán.

PESAR. m. Damdamin; dalamhatì. ‖ Pagsisisi sa nagawáng sala. ‖ v. n. Magkaroon ng̃ bigát ó timbáng. ‖ Bumigát na tutoó ‖ v. a. Timbang̃ín.

PESAROSO, SA. adj. Nagdaramdám ó nagsisisi sa nagawáng sala ‖ Nagdaramdám.

PESCA. f. Pang̃ing̃isdâ. ‖ Hanapbuhay na pang̃ing̃isdâ. ‖ Ang pinang̃isdâ.

PESCADERÍA. f. Poók na tindahan ng̃ mg̃a isdâ.

PESCADERO, RA. m. y f. Ang taong naglalakô ng̃ mg̃a isdâ.

PESCADO. m. Isdáng huli.

PESCADOR, RA. adj. y s. Mang̃ing̃isdâ.

PESCAR. v. a. Mang̃isdâ. ‖ fig. y fam. Hulihin ang isáng tao sa pagsasalitâ ó paggawâ ng̃ dî inaantáy. ‖ fig. y fam. Makamtán ang bagay na ninanais.

PESCOZÓN. m. Dagok sa batok ó ulo.

PESCOZUDO, DA. adj. Malakí ang liíg ó batok.

PESCUEZO. m. Batok ó liíg.

PESEBRE. m. Sabsaban; labang̃án ng̃ mg̃a hayop.

PESEBRERA. f. Pagkakahanáy ng̃ mg̃a labang̃án.

PÉSIMO, MA. adj. Kasamásamaan.

PESO. m. Bigát; timbáng. ‖ Timbangan.
PESQUERA. f. Poók na pangisdaan
PESQUERÍA. f. Pangingisdâ.
PESQUERO, RA. adj. Mangingisdâ.
PESQUISA. f. Paghahalungkát; pagsisiyasat.
PESQUISAR. v. a. Maghalungkát; magsiyasat.
PESTAÑA. f. Pilíkmatá.
PESTAÑEAR. v. n. Kumisáp ang mga matá.
PESTAÑEO. m. Pagkisáp ng mga matá.
PESTE. f. Sakít na salot. ‖ Masamáng amóy.
PESTÍFERO, RA adj. Nakapagpapasalot; lumilikhâ ng pagkakamatáy.
PESTILLO. m. Kaling ng pintô; panarangká ng pintô sa gawing loób.
PETACA. f. Kalupì.
PÉTALO. m. *Bot.* Talulot.
PETATE. m. Baníg.
PETICIÓN. f. Paghingî. ‖ Kahingian; kahilingan.
PETICIONARIO, RIA. adj. y s. Humihingî ó humihilíng ng isáng bagay.
PETIMETRE, TRA. m. y f. Mapagsunód sa bagong kalakarán ó moda.
PETITORIA. f. Kahilingan ó kahingian.
PETO. m. Balutì sa dibdíb. ‖ Palamuting inilalagáy sa dibdíb.
PÉTREO, A. adj. Mabató; nababalot ng bató. ‖ May uring bató.
PETRIFICAR. v. a. Pagbatuhín; gawíng kapara ng bató. ‖ v. r. Magbató; magparang bató.
PETROSO, SA. adj. Mabató.
PETULANCIA. f. Katampalasanan; kapangahasan.
PETULANTE. adj. y s. Tampalasan; pangahás.
PEZ. m. Isdâ sa tubig.
PEZÓN. m. Tangkáy ng dahon, bulaklák ó bunga ng mga halaman. ‖ Utóng ng suso.
PEZUÑA f. Kukó ng kabayo, baka, baboy at ibp.
PIADA. f. Pagiyák ng mga sisiw ó inakáy ng manók, ibon at ibp.
PIADOSO, SA. adj. Maawain.
PIAN, PIAN. m. adv. fam. Utíkutík; inótinót
PIAR. v. n. Umiyák ang sisiw ó inakáy ng manók, ibon at ibp. ‖ fig. y fam. Tumawag ó lumuhog.
PIARA. f. Kawan ng mga baboy, kabayo at ibp.
PICA. f. Sibát na mahabà.
PICADA. f. Sundót ng tukâ. ‖ Sugat na gawâ ng tukâ.
PICADURA. f. Pagtukâ. ‖ Durò. ‖ Sugat ó tundó ng tukâ. ‖ Tabakong ginayat.
PICANTE. p. a. ng Picar. Nanunukâ. ‖ adj. fig. Salitang mabigát at nakapagdaramdám. ‖ m. Ang maanghang.
PICAPLEITOS. m. fam. Mahilig sa pakikipagusáp. ‖ fam. Mananggól na waláng mga usapín, na nagpapalibotlibot upang makakita.

PICAR. v. a. Duruin ñg matulis. ‖ Tukaín. ‖ Tadtarín ñg maliliít. ‖ Tumukâ ñg palay o pagkain ang mğa hayop na may pakpák. ‖ Kumagát sa pain ang isdâ. ‖ Kumatí ang alinmáng bahagi ñg katawán.

PICARDÍA. f. Gawáng tampalasan; kapusuñgán. ‖ Kalikután ñg mğa batà. ‖ Gawáng mahalay. ‖ pl. Malalaswáng pañgungusap.

PÍCARO, RA. adj. Hamak; tampalasan; magdarayà; waláng hiyâ. ‖ Sanáy sa mğa gawáng pailalím.

PICO. m. Tukâ ñg mğa hayop na may pakpák. ‖ Tañgos ó ñgusñgós. ‖ Pangkinis ñg bató ó piko ñg kantero. ‖ Taluktók ñg bundók. ‖ fig. y fam. Bibíg.

PICOTAZO. m. Sundót ñg tukâ ñg mğa hayop na may pakpák. ‖ Pasâ ñg tukâ.

PICOTEAR. v. a. Tukaín; sugatan ñg tukâ. ‖ fig. y fam. Dumaldál; magsalitâ ñg waláng ka munasan. ‖ v. r. fig. y fam. Magkagalít ang mğa babae ñg nagtatakapan.

PICTÓRICO, CA. adj. Nauukol sa pintura.

PICHÓN. m. Inakáy ñg kalapati.

PIDIENTERO. m. Nagpapalimós.

PIE. m. Paá. ‖ Batayán ó tuntuñgan ñg isáng bagay. ‖ Ang buóng katawán ñg punungkahoy, lalu na't batà. ‖ Tining. ‖ Sukat na may labíngdalawáng pulgada. ‖ *A pie*. m. adv. Lakád

PIEDAD. f. Awà; habág.

PIEDRA. f. Bató. ‖ Giliñgán. ‖ Poók na pinaglalagyán sa mğa batang tapon. ‖ Pingkian. ‖ fig. Simulâ na pinanggagaliñgan ñg isáng bagay at nagsisilbíng batayán. ‖ *Piedra imán*. Batúbalanì. ‖ *Piedra pómez*. Bugà.

PIEL. f. Balát. ‖ Katad. ‖ *Dar uno la piel*. frs. fig. y fam. Mamatáy.

PIÉLAGO. m. Laot ñg dagat. ‖ Dagat.

PIERNA. f. Bintî. ‖ Hità ñg mğa hayop na apat ang paá at mğa may pakpák.

PIEZA. f. Piraso ó bahagi ñg isáng bagay. ‖ Salapî. ‖ Hiyás; kasangkapan. ‖ Bulós ñg damít. ‖ Alinmáng bahagi ñg isáng bahay. ‖ *Pieza de artillería*. Sandatang pangdigmâ.

PIGMEO, A. adj. y s. fig. Nauukol sa tao ó bagay na napakaliít; ang bagay ó taong napakaliít.

PIGRO, GRA. adj. Tamád.

PILA. f. Lalagyán ñg bendita sa pagbibinyág.

PILAR. m. Hanggahang bató na ginagawáng tandâ sa mğa lansañgan. ‖ Haliging bató.

PILÓN. m. Sahuráng bató na itinatayô sa mğa batis. ‖ Asukal na hinulmáng buô. ‖ Pabató sa timbañgang romano.

PILOTO. m. Ang namamahalà sa isáng sasakyángdagat.

PILLADA. f. fam. Gawáng katutubò ñg mğa hindî nagaral; kapilyuhán.

PILLAJE. m, Pangungumít; pangungulimbát; pagnanakaw.
PILLAR. v. a. Mangumít; magnakaw. ‖ Hulihin ó sunggabán ang isáng bagay.
PILLERÍA. f. Katipunan ng mga pilyo. ‖ fam. Gawáng katutubò sa mga dî nagaral.
PIMIENTA. f. Pamintá.
PIMIENTO. m. Punò ng sili. ‖ Bunga ng sili.
PIMPOLLECER. v. n. Magusbóng; maglanubò.
PIMPOLLO. m. Talbós; usbóng; lanubò. ‖ fig. y fam. Batà ó binatà na namumukód sa ibá sa gandá at kisig.
PIMPOLLUDO, DA. adj May maraming usbóng ó talbós.
PINÁCULO. m. Bubungán ó taluktók ng isáng malakíng tahanan ó simbahan. ‖ fig. Bahaging dakilà ng isáng karunungan ó ibáng bagay.
PINCELAR. v. a. Magpintá. ‖ Maglarawan.
PINCHADOR, RA. adj y s. Nangdudurò.
PINCHADURA. f. Pagdurò; pagkadurò.
PINCHAR. v. a. Duruin; sundutín ng matulis. ‖ v. r. Madurò; masundót ng matulis.
PINCHAZO. m. Durò; sundót.
PINCHO. m. Pangdurò ó pangsundót.
PINGÜE. adj. Matabâ; mamantikà. ‖ fig. Masaganà; malusóg.
PINTA. f. Batik sa balahibo ng mga hayop. ‖ Paták ng tubig. ‖ fig. Tandâ sa labás na kinakikilanlán ng mabuti ó masamáng urì ng isáng tao ó bagay.
PINTADO, DA. p. p. ng Pintár. ‖ adj. May ibá't ibáng kulay; may sarisaring batik.
PINTAR. v. a. Pintahán; magpintá. ‖ fig. Ilarawan sa pamamagitan ng mga pangungusap ang isáng bagay. ‖ v. n. Magsimuláng magkulay ang mga bungangkahoy sa pagkahinóg. ‖ v. r. Maglagáy ng kulay sa mukhâ.
PINTOR, RA. m. y f. Ang nagsasanay ó marunong ng pagpipintá.
PINTURA. f. Karunungan sa pagpintá. ‖ Larawang pinintá. ‖ Mga kulay na ginagamit sa pagpintá.
PÍO, A. Maawaín; mahabagin. ‖ ‖ m. Iyák ng mga inakáy ng mga hayop na may pakpák.
PIOJO. m. Kuto.
PIOJOSO, SA. adj. y s. Kutuhin. ‖ fig. Abâ; maramot.
PIPA. f. Bariles na pinaglalagyán ng alak. ‖ Hititan ng tabako ó sigarilyo.
PIPAR. v. n. Magpipa.
PIQUE. m. Sukal ng loób na likhâ ng pagtatalo. ‖ Pagpipilit ng paggawâ ng isáng bagay dahil sa pagkaibig na labis ó pagkakaroón ng kapangagáw. ‖ *A pique*. m. adv. Malapit, nasa panganib. ‖ *Echar a pique* frs. *Mar*. Palubugín ang sasakyángdagat. ‖ *Irse a pique*. frs. *Mar*. Lumubóg sa tubig ang sasakyángdagat.

PLÁCEME. m. Batì.

PLACENTA. f. *Zool* Inunan.

PLACENTARIO, RIA. adj. Nauukol sa inunan.

PLACENTERO, RA. adj. Kalugúdlugód; matiwasáy; maligaya.

PLACER. m. Kasiyahan ng̃ loób. ‖ Tuwâ; lugód. ‖ Ligaya; alíw. ‖ Pagliliwalíw. ‖ v. a. Makalugód; makagalák.

PLACIBLE. adj. Nakalulugód; nakagagalák.

PLÁCIDO, DA. adj. Tiwasáy; payapà; tahimik; ‖ Nakalulugód.

PLAGA. f. Hampás ng̃ Diyós; malakíng kasakunaan sa isáng bayan. ‖ Karamdamang dumapò sa isáng tao. ‖ Sugat. ‖ Alinmáng kasawiángpalad. ‖ Kasaganaan sa mg̃a bagay na nanakapagkakasakít.

PLAGIAR. v. a. fig. Umangkín ng̃ akdâ ng̃ ibá; manghuwád sa sinulat ng̃ ibá.

PLAGIO. m. Panghuhuwád sa akdâ ng ibá.

PLAN. m. Taás ng̃ ibabaw ng̃ lupà ‖ Panukalà; balak.

PLANA. f. Ang bawa't mukhâ ng̃ dahon ng̃ papel. ‖ *Impr.* Katipunan ng̃ mg̃a titik na bumubuô ng̃ isáng mukhâ.

PLANADA. f. Kapatagan.

PLANCHA. f. Piraso ng̃ bakal na kininis at pinalapad. ‖ Kasangkapang pamirinsa.

PLANCHADOR, RA. m. y f. Mamimirinsá.

PLANCHAR. v. a. Mamirinsa; mamalansa.

PLANICIE. f Kapatagan.

PLANO, NA. adj. Patag. ‖ m. Sukat at ayos na pinagkukunan sa itinatayóng bahay; sukat ng̃ lupà.

PLANTA. f. Talampakan. ‖ Halaman. ‖ Pananím.

PLANTACIÓN. f. Pagtataním. ‖ Pananím.

PLANTADOR, RA. adj. y s. Nagtataním. ‖ m. Kasangkapang pangtaním.

PLANTAR. v. a. Magtaním. ‖ fig. Itayô ó itatag ang isáng bagay. ‖ fig. Magtatag; magtayô.

PLANTEAR. v. a. Tayahin; balakin. ‖ fig. Magtatag; magharáp.

PLANTEL. m. Poók na alagaán. ng̃ mg̃a hayop.

PLANÍO, A. adj Nauukol sa lupang taniman ó matatamnán. ‖ m. Pagtataním. ‖ Pananím.

PLAÑIDERA. f. Babaing upahán upang sumama at manang̃is sa libíng.

PLAÑIDERO, RA. adj. Nakaiiyák at nakababagbág ng̃ loób.

PLAÑIDO. m. Himutók; hibík; tang̃is.

PLAÑIR. v. n. Humibík; tumaghóy.

PLASMAR. v. a. Gumawâ, humugis ó yumarì ng̃ isáng bagay sa pamamagitan ng̃ luád.

PLASTA. f. Alinmáng bagay na malambót, gaya ng̃ kinamál na luád at ibp.

PLÁSTICA. f. Karunung̃an sa paggawá sa mg̃a bagay na luád, yeso at ibp.

PLATA. f. Pilak.

PLATAFORMA. f. Tuntungang tablá. ‖ Sahíg sa itaás na parang suteya ng̃ mg̃a tore at ibp. ‖ Tuntung̃an sa pagpanhík sa unahán at hulihán ng̃ mg̃a trambiyá na tinatayuán ng̃ konduktor, maniningil at ibp.

PLATANAR. m Sagingán.

PLÁTANO. m. Saging.

PLATEABLE. adj. Mailulubóg sa pilak.

PLATEADO, DA. p. p. ng̃ Platear. ‖ adj. Kulay pilak.

PLATEAR. v. a. Lubóg sa pilak ang isáng bagay.

PLATERÍA. f. Gawaan ng̃ mg̃a hiyás na gintô at pilak. ‖ Tindahan ng̃ mg̃a hiyás.

PLÁTICA. f. Usapan; panayám ‖ Pang̃aral ng̃ parì sa simbahan.

PLATICAR. v. a. Makipagusap; makipanayám; makitung̃o sa pang̃ang̃alakal.

PLATIFICAR. v. a. Gawíng pilak ang isáng bagay.

PLATILLO. m. Bilao ng̃ timbang̃an. ‖ pl. Pumpiyáng

PLATO. m. Pinggán. ‖ Ulam ó pagkaing idinudulot.

PLAUSIBLE. adj. Kapuripuri.

PLAYA. f. Dalampasigan; baybayin.

PLAZA. f. Liwasan. ‖ Pamilihan ‖ Katungkulan; hanapbuhay. ‖ Kutà; tanggulan.

PLAZO. m. Taning na panahón; takdáng araw.

PLEAMAR. f. Lakí ng̃ tubig sa dagat.

PLEGABLE. adj. Mailulupî; matitiklóp.

PLEGADIZO, ZA. adj. Madaling mailupî ó matiklóp.

PLEGAR. v. a. Kubután ang isáng bagay; piligesan. ‖ Itupî; itiklóp. ‖ v. r. fig. Pahinuhod; sumunód.

PLEITEAR. v. a. Makipagusáp.

PLEITO. m. Usáp; usapín. ‖ Pagtataló; pagaaway.

PLENILUNIO. m. Kabilugan ng̃ buwán sa lang̃it.

PLENITUD. f. Kabuuán; kapunuán.

PLENO, NA. adj. Punô; tigíb.

PLÉTORA. f. Kasaganaan sa dugô

PLÉYADE. f. fig. Lipon ng̃ pitóng taong mariríliág.

PLIEGE. m. Tiklóp; lupî; pileges.

PLOMO. m. Tinggâ. ‖ Pabigát. ‖ fig. Pungló

PLUMA. f. Pakpák; bagwís. ‖ Panulat; panitik. ‖ fig. Kagaling̃an sa pagsulat. ‖ fig. Manunulát.

PLUMAJE. m. Katipunan ng̃ balahibong nagpapadilág sa hayop na may pakpák. ‖ Balahibo ng̃ ibong inilalagáy na palamuti sa sumbrero at ibp.

PLUMISTA. m. Ang naghahanapbuhay sa pamamagitan ng̃ pagsulat. ‖ Ang gumagawâ ng̃ mg̃a bagay na yaring balahibo ó pakpák ng̃ ibon.

PLURAL. adj. y s. Marami.

PLURALIDAD. f. Karamihan ng̃ bilang.

PLUS ULTRA. loc. lat. Sa dako pa roón.

PLUVIOSO, SA. adj. Maulán.

POBLACIÓN. f. Pamamayan. ‖ Bilang ng̃ mg̃a tao sa isáng bayan. ‖ Siyudad; kabayanan.

POBLADO. m. Siyudad, bayan; nayon ó poók.

POBLADOR, RA. adj. y s. Mamamayán.

POBLAR. v. a. Mamayan; pamayanan ang isáng poók. ‖ Mag parami. ‖ v. r. Lumagô; dumami ang mg̃a dahon ng̃ punungkahoy ó halaman.

POBRE. adj. Mahirap ang buhay; dukhâ. ‖ fig. Timawà; hamak. ‖ fig. Kulangpalad; kaawaawà.

POBREZA. f. Kahirapan ng̃ buhay; karukhaán. ‖ Kawalán ng̃ sukat na pagkunan; kasalatán.

POCILGA. f. Kulung̃án ng̃ mg̃a baboy. ‖ fig. y fam. Alinmáng poók na mabahò at nakaririmarim.

POCO, CA. adj. Kauntî; kapós. ‖ m. Kakauntián. ‖ adv. c. Kakauntî. ‖ *Poco á poco*. m. adv. Untîuntî; dahandahan. ‖ *Poco más o menos*. m. adv. Humigít kumulang. ‖ *Por poco*. m. adv. Muntí na.

PODA. f. Pagpulak ng̃ mg̃a sang̃áng labis ng̃ halaman.

PODAR. v. a. Pulakin ang mg̃a sang̃áng labis ng̃ halaman.

PODER. m. Kapangyarihan; lakás na makapagutos. ‖ Pagmamay-arì sa isáng bagay. ‖ v. a. Maka pangyari. ‖ Magkaroón ng̃ kapangyarihan. ‖ Mangyari; maarì.

PODERDANTE. com. Ang nagbibigáy ng̃ kapangyarihan sa ibá upang makapang̃atawán sa kaniyá sa paglilitis.

PODEHABIENTE. m. Ang binigyán ng̃ kapangyarihang makapang̃asiwà sa kayamanan ó pagaarì ng̃ nagbigáy.

PODEROSO, SA. adj. y s. Makapangyarihan. ‖ Napakayaman. ‖ Dakilà; tanyág. ‖ Mabisà.

PODRE. f. Nanà.

PODREDUMBRE. f. Kabulukán. ‖ Nanà. ‖ fig. Damdamin sa loób na dî naipahahayag.

PODREDURA. f. Pagkabulók.

POEMA. m. Akdáng tulâ.

POESÍA. f. Tulâ ‖ Pagtulâ.

POETA. m. Makatà.

POÉTICO, CA. adj. Nauukol sa tulâ.

POETISA. f. Babaing manunulâ.

POETIZAR. v. n. Tumulâ. ‖ v. a. Tulaín.

POLEA. f. Kalô.

POLÉMICA. f. Karunung̃ang nagtuturò ng̃ mg̃a kaparaanan sa paglusob ó pagtatanggól sa alinmáng kutà. ‖ Pagtatalong ginagawâ sa pamamagitan ng̃ sulat.

POLEMISTA. com. Manunulát na nakikipagtalo sa sinusulat.

POLEN. m. Pulbós na nasa ubod ng̃ mg̃a bulaklák.

PÓLICE. m. Daliring hinlalakí.
POLIGAMIA. f. Pagaasawa sa minsanan ng̃ isáng lalaki sa maraming babae.
POLÍGAMO, MA. adj. y s. Nauukol sa lalaking maraming asawa.
POLIGLOTO, TA. adj. Nasusulat sa ibá't ibáng wikà. ‖ Nauukol sa taong maalam ng̃ maraming wikà.
POLILLA. f. Tang̃à. ‖ fig. y fam. Ang taong nakamumuhî.
POLÍN. m. Panggulong.
PÓLIPO. m. Dikyâ.
POLISÍLABO, BA. adj. Nauukol sa pang̃ung̃usap na may maraming silaba.
POLITÉCNICO, CA. adj. Sumasakláw ng̃ maraming karunung̃an.
POLITEISMO. m. Aral na nagtuturò ng̃ maraming Diyós.
POLÍTICA. f. Karunung̃an ng̃ pamamahalà sa bayan. ‖ Kabutihang pakikiharáp sa kapuwà.
POLÍTICO, CA. adj. Nauukol sa karunung̃an ng̃ pamamahalà sa bayan. ‖ Magalang; mabuting makiharáp sa kapuwà.
POLTRÓN, NA. adj. Mahiman; tamád.
POLTRONEAR. v. n. fam. Magtamád.
POLTRONERÍA. f. Katamaran.
POLTRONIZARSE. v. r. Magpakatamád.
POLVAREDA. f. Alikabók na isinasabóg ng̃ hang̃in.
POLVERA. f. Lalagyán ng̃ pulbós sa mukhâ.
POLVO. m. Alikabók. ‖ Pulbós.
POLVOREAR. v. a. Alikabukán ang isáng bagay.
POLVORIENTO, TA. adj. Punô ng̃ alikabók.
POLVOROSO, SA. adj. Maalikabók.
POLLA. f. Dumalagang manók.
POLLERÍA. f. Poók na pinagtitindahán ng̃ mg̃a manók.
POLLO. m. Sisiw. ‖ Inakáy ng̃ mg̃a pukyutan.
POMEZ. f. Bugà.
POMPA. f. Ding̃al; garà. ‖ Pagsasayáng maring̃al.
POMPOSO, SA. adj. Maring̃al; magarà.
PÓMULO. m. Butó ng̃ pisng̃í.
PONDERABLE. adj. Matitimbáng.
PONDERACIÓN. f. Pagtaimtím, pagsasaloób at pagiing̃at sa sinasabi ó ginagawáng bagay. ‖ Pagpapahalagá sa isáng bagay. ‖ Pagtimbáng sa isáng bagay.
PONDERAL. adj. Nauukol sa timbáng.
PONDERAR. v. a. Timbang̃ín. ‖ Pahalagahán; pamahalín.
PONDERATIVO, VA. adj. Nagpapahalagá sa isáng bagay. ‖ Nauukol sa taong nagbibigáy ng̃ malabis na halagá sa mg̃a bagay.
PONDEROSO, SA. adj. Mabigát. ‖ fig. Mahál na asal.
PONEDERO, RA. adj. Nauukol sa mg̃a hayop na may pakpák na nang̃ing̃itlóg.

PONER. v. a. Ilagáy sa isáng poók ang isáng tao ó bagay. ‖ Ihandâ ang isáng bagay. ‖ Bumilang. ‖ Pumustá. ‖ Ipaubayà ang isáng bagay sa kapasyahán ng ibá. ‖ Isulat. ‖ Mangi lóg ang mga hayop na may pakpák ‖ Iukol ang isáng tao sa isáng hanapbuhay ó katungkulan. ‖ Ikapit; iakmâ ‖ Ibingit sa pa ngánib. ‖ v. r. Lumagáy. ‖ v r. Tumuto'; makipagharáp; lumaban. ‖ v. r. Magbihis; maggayák. ‖ v. r. Lumubóg ang araw.

PONIENTE. m. Kanluran; lubugan ng araw.

PONTAZGO. m. Bayad na si nisingíl sa pagdaraan sa mga tuláy.

PONTEAR. v. a. Gumawâ ng tu láy.

PONTIFICAL. adj. Nauukol sa Papa ó Arsubispo.

PONTÍFICE. m. Ang Arsubispo ó Ubispo sa isáng bayan.

PONZOÑA. f. Kamandág; lason. ‖ fig. Aral na sumisirà sa mabuting kaugalian.

PONZOÑOSO, SA. adj. Makamandág. ‖ fig. Nakasasamâ sa kagalingan ng kaluluwá.

POPA. f. Hulihán ng mga sasakyángdagat.

POPULACHERÍA. f. Kabantugang natatamó sa mga taong pangka raniwan.

POPULACHO. m. Mamamayang pangkaraniwan.

POPULAR. adj. Nauukol sa bayan. ‖ Hayág sa bayan ó mamamayán.

POPULARIDAD. f. Pagkabantog ng isáng tao sa bayan.

POPULARIZAR. v. a. Ibantóg ó itanyág ang isáng tao sa bayan. ‖ v r. Mabantóg ó matanyág sa bayan.

POPULOSO SA. adj. Nauukol sa lalawigan ó siyudad na may marami mamamayán.

POQUEDAD f. Kauntián; katimawaan. ‖ Kahinaan ng loób; kaduwagán.

POR. prep. Sa; dahil sa.

PORCIÓN f. Bahaging kinuha sa karamihan

PORDIOSEAR. v. n. Magpalimós

PORDIOSEO. m. Pangbibingî ng limós.

PORDIOSERO, RA. adj. y s. Nagpapalimós.

PORFÍA. f. Pakikipagtalo ng maulit. ‖ Pagmamaulít.

PORFIADO, DA. adj. Matigás ang ulo; maulit.

PORFIAR v. n. Makipagtalo ng maulit. ‖ Magmaulít; magpilit. ‖ Magpilit sa isáng gawâ.

PORO. m. Kilabot ng balát; butas na maliliít.

POROSO, SA. adj. May mga butas.

PORQUE. conj. caus. Sapagka; pagka. ‖ ¿Porque? Bakit. ‖ conj. final. Upang; nang.

PORQUÉ. m. fam. Dahilán; sanhî.

PORQUERÍA. f. fam. Karumihán; linág; sukal. ‖ fam. Gawáng marumí ó kabastusán.

PORQUERIZA. f. Kulungán ng baboy.

PORQUERIZO. m. Ang tagapag-alagà ng mga baboy.

PORRA. f. Pangbambó.

PORRAZO. m. Hampás ng bambó.

PORTADA. f. Palamuting inilalagáy sa haráp ng mga tahanang malakí. ‖ fig. Mukhâ ng isáng bagay. ‖ Takíp ó unang mukhâ ng aklát.

PORTADOR, RA. adj. y s. May tagláy ó may dalá.

PORTAL. m. Pintúang malakí ng bahay.

PORTAR. v. a. ant. Dalhín. ‖ v. r. Magpakaigi; magpakahusay.

PORTÁTIL. adj. Buhatbuhat

PORTAVOZ. m. *Mil.* Pakakak.

PORTE. m. Pagdadalá. ‖ Upa sa pagdadalá ng isáng bagay sa ibáng poók. ‖ Paguugalì ó kaasalán.

PORTEAR. v. a. Dalhín ó ihatíd ang isáng bagay sa ibáng dako. ‖ v. n. Kumatóg sa pintô ó bintanà.

PORTENTO. m. Hiwagà· pangyayaring nakamamanghâ.

PORTENTOSO, SA. adj. Kaisá-isá at waláng kaparis na nakamamanghâ.

PORTERÍA. f. Pintuang malakí na pinapasukan sa bahay. ‖ Katungkulang pagkatanod pintô.

PORTERO, RA. m. y f. Tanod-pintô.

PORVENIR. m. Panahóng haharapín ó darating.

POS. prep. insep. Sa likód; sa hulí. ‖ *En Pos*. m. adv. Sa kabilâ.

POSADA. f. Tahanang sarili ng isáng tao. ‖ Bahay patuluyan.

POSADERAS. f. pl. Mga pigi.

POSADERO, RA. adj. y s. Ang nagpapatuloy sa kaniyáng bahay sa pamamagitan ng upa.

POSDATA. f. Ang inihahabol sa hulí ng sulat.

POSEEDOR, RA. adj. Nagmamay·arì.

POSEER. v. a. Magmay·arì ng isáng bagay. ‖ Makaalám ng ganáp ng isáng wikà. ‖ v. r. Makapangyari sa sarili.

POSESIÓN. f. Pagmamay-arì; pagkakamít ng isáng bagay.

POSESIONAR. v. a. Ipaarì ang isáng bagay. ‖ v. a Magmay-arì ng isáng bagay.

POSIBILIDAD. f. Pangyayaring magkaroón ó makagawâ ng isáng bagay. ‖ Kapangyarihang makagawâ. ‖ Kayamanan ng isáng tao.

POSIBLE. adj. Mangyayari ó maaarì.

POSICIÓN. f Tindíg; lagáy; tayô. ‖ Paglalagáy. ‖ Kalagayan ó katayuan ng bawa't tao.

POSITIVO, VA. adj. Tunay; hindî mapagaalinlanganan.

POSO. m. Tining; latak. ‖ Katahimikan; katiwasayán.

POSPONER. v. a. Ipagpahulí. || fig. Tingnán ang isáng tao ó bagay ng̃ mababà kaysa ibá.

POSTE. m. Haligi.

POSTEMA. f. Pigsá; bagâ.

POSTERGACIÓN. f. Pagantala.

POSTERGAR. v. a. Antalahin; patagalí.

POSTERIDAD. f. Inapó.

POSTERIOR. adj. Hulí; kasunód.

POSTERIORIDAD. f. Pagkahulí.

POSTILLA. f. Lang̃íb ng̃ sugat.

POSTILLOSO, SA. adj. May lang̃íb.

POST MERIDIEM. loc. lat. Sa hapon.

POSTRAR. v. a. Pasukuin; papagpakumbabaín ó igibâ ang isáng bagay. || Papanghinain ang isáng tao. || v. r. Manikluhód; mang̃ayupapà.

POSTRE. adj. Hulí || m. Himagas. || *Á la Postre*. m. adv. Sa hulí; sa wakás

POSTRER. adj. Hulí.

POSTRERO, RA. adj. Hulí sa hanáy; katapusán.

POSTRIMERÍA. f. Mg̃a hulíng taón ng̃ kabuhayan. || Ang bawa't isá sa apat na hulíng bagay na sasapit sa tao na gaya nitó: kamatayan, paghuhukóm, apóy na waláng hanggán at kaluwalhatian.

PÓSTUMO, MA. adj. Sumilang sa maliwanag pagkaraáng mamatáy ng̃ amá ó ng̃ may gawâ.

POSTURA. f. Tayô; bikas; astâ. || Paglalagáy ó pagtataním ng̃ mg̃a punungkahoy.

POTABLE. adj. Maiinóm.

POTENCIA. f. Kapangyarihang makagawâ ng̃ isáng bagay. || Kaharián; pagsakop. || Kapangyarihan at lakás ng̃ isáng bansâ. || Ang alinmán sa tatlóng bisà ng̃ kaluluwa, na isip, baít, at alaala. || Bansâ.

POTENTADO. m. Harì ó prinsipeng makapangyarihan at mayaman.

POTENTE. adj. May lakás ó kapangyarihan. || Makapangyarihan.

POTESTAD. f. Kapangyarihan sa isáng bagay.

POTRA. f. fam. Luslós.

POTROSO, SA. adj. Nilulusluśán.

POZA. f. Lubák.

POZO. m. Balón. || Kalaliman ng̃ ilog.

PRÁCTICA. f. Pagsasanay sa alinmáng gawâ ó tungkulin.

PRACTICABLE. adj. Maisasagawâ.

PRACTICAR. v. a. Sanayin; isagawâ || Magsanay.

PRADERA. f. Pastulan; parang.

PRADO. m. Pastulan ng̃ mg̃a hayop; parang. || Poók na kaayaaya na pasyalan.

PREÁMBULO. m. Pasimulâ; paunáng salitâ.

PRECAUCIÓN. f. Pagiing̃at; sa anománg kapang̃anibán.

PRECAUCIONARSE. v. r. Magiing̃at; mang̃ilag sa kapang̃aniban.

PRECAVER. v. a. Ilagan ang isáng kapang̃aniban. || v. r. Maging̃at; umilag sa kapang̃aniban.

PRECAVIDO, DA. adj. Maingat.
PRECEDENCIA. f. Kaunahán; pagkakauná. || Katangián; kadakilaan.
PRECEDENTE. p. a. ng̃ Preceder. Nauuna ó nangung̃una. || m. Pangyayaring nauna.
PRECEDER. v. a. Ipagpauna. || Iuna || fig. Magkaroón ng̃ katang̃ián ang isáng tao sa ibá.
PRECEPTO. m. Atas; utos.
PRECEPTOR. m. Tagapagturò.
PRECEPTUAR. v. a. Maglagdâ ng̃ utos ó tuntunin.
PRECES. f. pl. Mg̃a samò ó luhog. || Mg̃a panalang̃in sa Diyos, sa Mahál na Birhen ó sa mg̃a Santo.
PRECIADO, DA. adj. Mahalagá. || Mapagmapurí; mapagpahang̃à.
PRECIAR. v. a. Pahalagahán. || v. r. Magmapurí; magpahang̃à.
PRECIO. m. Halagá. || fig. Kamahalan ó kahalagahan.
PRECIOSIDAD. f. Kahalagahan. || Bagay na mahalagá.
PRECIOSO, SA. adj. Mahalagá. || Mapagpatawá; masayá. || fam. Magandá.
PRECIPICIO. m. Bang̃ín. || Pagkahulog na biglâ.
PRECIPITADO, DA. adj. Biglábiglâ; dalosdalos.
PRECIPITAR. v. a. Ibulíd; itulak mulâ sa poók na mataás. || v. r. fig. Magdalosdalos sa paggawâ ng̃ isáng bagay.
PRECÍPITE. adj. Nasa pang̃anib na mabulíd.
PRECISAR. v. a. Takdaán ó tiyakín ng̃ lubusan. || Piliting gumawâ ng̃ isáng bagay.
PRECISIÓN. f. Pang̃ang̃ailang̃ang hindî maiwasan.
PRECISO, SA. adj. Kailang̃an; hindî maiiwasan; sapilitán. || Ganáp; tunay; tiyák.
PRECITADO, DA. adj. Nabanggít nang mauna.
PRECITAR. v. a. Banggitíng mauna.
PRECLARO, RA. adj. Marilág; dakilà.
PRECOCIDAD. f. Pagkamaaga; kaunahán sa panahón.
PRECONCEBIR. v. a. Isiping maaga ang isáng bagay.
PRECONIZACIÓN. f. Pagpuri sa isáng tao ó bagay ng̃ hayagan.
PRECONIZAR. v. a Purihin ng̃ hayagan ang isáng tao ó bagay.
PRECONOCER. v. a. Hulaan; kilalaning mauna ang isáng bagay.
PRECOZ. adj. Maaga; una sa panahón. || fig. Nauukol sa tao na nasa kabataan pa ay nagpapakilala na ng̃ malabis na katalinuhan.
PRECURSOR, RA. adj. Nang̃ung̃una.
PREDECIR. v. a. Hulaan.
PREDESTINAR. v. a. Ilaán kapagkaraka na ang isáng bagay sa kinauukulan.
PREDICACIÓN. f. Paghahayág ng̃ isáng bagay. || Pang̃ang̃aral || Aral na inihahayág.

PREDICADOR, RA. adj. y s. Na ñgañgaral. ‖ m. Tagapañgaral nğ ebanghelyo.

PREDICAR, v. a. Ipahayag ang isáng bagay. ‖ Mangaral ó mag sermon ‖ Purihing labis ang isáng tao. ‖ fig. Pañgusapan nğ buóng bagsík ang isáng tao sa masamáng hilig

PREDICCIÓN. f Paghulà.

PREDILECCIÓN. f. Pagmamahál sa isáng tao nğ tañgì sa ibá.

PREDILECTO, TA. adj. Pinakamamahál nğ tañgì.

PREDISPONER. v. a. Ihandáng mauna ang mğa bagay ó kalooban nğ mğa tao sa isáng tiyák na layunin. ‖ v. r. Humandâ

PREDOMINAR. v. a. Manaíg. ‖ Humigít sa taás ang isáng bagay sa ibá.

PREDOMINIO. m. Kapangyarihan; kataasan; pananaíg.

PREFACIO. m. Paunang salitâ.

PREFERENCIA. f. Kalamangán ó katangiián nğ isáng tao ó bagay sa ibá.

PREFERENTE p. a. nğ Preferir. Itinatañgì; minamagalíng.

PREFERIBLE. adj. Karapatdapat itañgì ó magalingin.

PREFERIR. v. a. Itañgì; magalingín. ‖ Palaluin; lumamáng.

PREGÓN. m. Pagtatawag.

PREGONAR. v. a Magpatawag ó magtawag. ‖ Magduro. ‖ fig. Isiwalat; ihayág sa madlâ ang isáng bagay na nakukublí.

PREGONERO, RA. adj. y s. Nagtatawag ó naghahayág. ‖ m. Tagapagtawag.

PREGUNTA. f. Tanóng.

PREGUNTAR. v. a. Magtanóng; magusisà.

PREJUICIO. m. Pagkukurong maaga sa isáng bagay.

PREJUZGAR v. a. Magkurong maaga sa isáng bagay; magpasyáng mauna.

PRELADO. m. Paring may mataás na katungkulan.

PRELIMINAR. adj. Nagsisilbíng pasimulâ. ‖ Pasimulâ.

PRELUDIO m. Simulâ.

PREMATURO, RA. adj. Maaga. ‖ Nangyayari nğ una sa panahón. ‖ *For.* Nauukol sa babaing hindî pa makapagaasawa.

PREMEDITACIÓN. f. Pagiisip muna sa isáng bagay bago isagawâ.

PREMEDITAR. v. a. Isipin muna ang isáng bagay bago isagawâ. ‖ *For.* Isiping mabuti ang isáng kasalanan bago gawín.

PREMIAR. v. a. Gantihíngpalà.

PREMIO. m. Gantíngpalà.

PREMURA. f. Kahigpitan; kagipitan; pagmamadalî.

PRENDA. f. Sanglâ. ‖ Alinmáng hiyás, kasangkapan ó palamuti sa bahay. ‖ fig. Ang pinakaiibig nğ lubós, gaya nğ mğa anák, asawa at ibp.

PRENDAR v. a Magpasanglâ. ‖ Maakit ang kalooban nğ isáng tao. ‖ v. r. Mahilig; umibig nğ labis sa isáng tao ó bagay.

PRENDER. v. a. Tangnán ó hawakan ang isáng bagay. ‖ Hulihin; pilitin. ‖ v. n. Magugát ang halaman sa lupà. ‖ v. r. Maglagáy ng̃ hiyás ang mg̃a babae.

PRENDIMIENTO. m. Paghuli; pagpilit.

PRENSA. f. Hapitán. ‖ fig. Limbagan. ‖ fig. Pagkamamahaláy.

PRENSAR. v. a. Hapitin; daganán.

PRENSIÓN. f. Pagtang̃an sa isáng bagay.

PREÑADO, DA. adj. Buntís ‖ fig. Punô ó tigíb. ‖ m. Kabuntisán; pagbubuntís.

PREÑEZ. f. Kabuntisán; pagbubuntís.

PREOCUPACIÓN. f. Kaabalahán ng̃ isip sa isáng bagay.

PREOCUPAR. v. a. Pagkaabalahán ng̃ isip ang isáng bagay. ‖ fig. Ihandáng mauna ang kalooban ng̃ isang tao. ‖ v. r. Humandâ sa isáng bagay.

PREPARACIÓN. f. Paghahandâ; paghandâ.

PREPARAR. v. a. Maghandâ ‖ Ihandâ ang isáng tao sa isáng gawâ. ‖ v. r. Humandâ.

PREPARATIVO, VA. adj. Nauukol sa inihahandâ. ‖ m. Handâ

PREPUCIO. m. Balát na nakababalot sa dulo ng̃ pagaarì ng̃ lalaki.

PRESA. f. Paghuli ó pagkuha ng̃ isáng bagay. ‖ Bagay na nakuha; huli. ‖ Padaluyangtubig. ‖ Pang̃il ng̃ mg̃a hayop. ‖ Kukó ng̃ mg̃a ibong mangdaragit.

PRESAGIAR. v. a. Hulaan ang mangyayari sa pamamamagitan ng̃ mg̃a palatandaan.

PRESAGIO. m. Palatandaang nagbababalà ng̃ mangyayari.

PRESCIENCIA f. Pagkakilala sa mg̃a bagay na darating.

PRESCINDIBLE. adj. Maiiwasan ó maipauubayà; maaaring huwág gawín.

PRESCINDIR. v. n Iwasan; alisín; huwág isagawâ.

PRESCRIBIR. v. a. Iutos; itakdâ ang isáng bagay. ‖ *For*. Tamuhín ang pagmamay-arì ng̃ isáng bagay sa pamamagitan ng̃ paglampás ng̃ panahón. ‖ Mawaláng bisà ang isáng tungkulin ó kasalanan sa pamamagitan ng̃ paglipas ng̃ panahón.

PRESCRIPCIÓN. f. Paguutos; pagtatakdâ ng̃ isáng bagay. ‖ *For*. Pagkatamó ng̃ isáng bagay sa pamamagitan ng̃ paglipas ng̃ panahón.

PRESEA. f. Hiyás ó bagay na mahalagá.

PRESENCIA. f. Pagharáp. ‖ Tindíg, bikas at ayos ng̃ katawán. ‖ fig. Alaalang kasalukuyan sa isáng bagay.

PRESENCIAR. v. a. Humaráp.

PRESENTACIÓN. f. Paghaharáp ó pagharáp,

PRESENTAR. v. a. Ipakilala ang isáng bagay; iharáp sa isáng tao. || Ibigáy ng̃ walang bayad at kusangloób sa kapuwà ang isáng bagay. || Ipalagáy ang isáng tao sa isáng katungkulan. || v. r. Magpakilala; humaráp. || v. r. Humandóg ng̃ kusangloób sa kapuwà.

PRESENTE. adj. Nasa haráp; kaharáp. || Kasalukuyan. || m. Kaloób ó alay na ibinibigáy sa kapuwà.

PRESENTIMIENTO. m. Kutób ng̃ loób; kabá ng̃ dibdíb sa mangyayari.

PRESENTIR. v. a. Kumutób sa loób ang anománg pangyayaring daratíng. || Makiníkinitá; kumabá ang dibdíb.

PRESERVACIÓN. f. Pagliligtás; pagkaligtás.

PRESERVAR. v. a. Iligtás ang isáng tao ó bagay sa pang̃anib. || v. r. Maligtás sa pang̃anib.

PRESIDENCIA. f. Katungkulang pagkapang̃ulo. || Pang̃ung̃ulo. || Poók na kinadoroonan ng̃ pang̃ulo.

PRESIDENTA. f. Ang babaing nang̃ung̃ulo. || Asawa ng̃ pang̃ulo.

PRESIDENTE. m. Pang̃ulo. || Punò ng̃ isáng kapulung̃án ó pulong.

PRESIDIARIO. m. Bilanggô.

PRESIDIO m. Bilangguan.

PRESIDIR. v. a. Mang̃ulo. || Pumang̃ulo.

PRESIÓN. f. Paghigpít ó pagpisâ.

PRESO, SA m. y f. Bilanggô.

PRESTACIÓN. f. Pagpapahirám.

PRESTAMISTA. com. Ang nagpapahirám ng̃ salapî sa ibá.

PRÉSTAMO. m. Pagpapahirám ng̃ salapî.

PRESTAR. v. a. Magpahirám. || Tumulong sa ikapagtatamó sa isáng bagay. || v. r. Humandóg.

PRESTATARIO, RIA. adj. y s. Nanghihirám ng̃ salapî.

PRESTEZA. f. Kadalián; kaliksihán sa paggawâ ó pagsasabi ng̃ isáng bagay.

PRESTIGIO. m. Kabantugan; katanyagán sa madlâ.

PRESTO, TA. adj. Madalî; maliksíng gumawâ. || adv. t. Kapagdaka; kagyát.

PRESUMIDO, DA. adj. Palalò; mapagpanggáp.

PRESUMIR. v. a. Maghinalà; magpalagáy. || v. n. Magpalalô; magpanggáp.

PRESUNCIÓN. f. Paghihinalà; pagpapalagáy. || Pagpapalalô; pagpapanggáp. || *For.* Hinalà.

PRESUNTUOSIDAD. f. Kapalaluan; pagpapanggáp.

PRESUNTUOSO, SA. adj. y s. Palalò; mapagpanggáp.

PRESUPONER. v. a. Magpalagáy. || Magbalak.

PRESUPUESTO. m. Sanhî; dahilán sa paggawâ ng̃ isáng bagay. || Palagáy; balak. || Handáng gugol.

PRESUROSO, SA. adj. Madalî; matulin.

PRETENDER. v. a. Hangarín; naisin ‖ Pagsikapan.

PRETENDIENTE. p. a. ng Pretender Nahahangád; nagnanais.

PRETENSIÓN. f. Hangád; nais. ‖ pl. Mga mithiin

PRETERICIÓN. f. Pagbawas ó pagkáligtâ sa isáng tao ó bagay.

PRETERIR. v. a. Bawasin ó kaligtaán ang isáng tao ó bagay.

PRETÉRITO, TA. adj. Nauukol sa nakaraan ó nangyari na.

PRETEXTAR. v. a. Magdahilán.

PRETEXTO. m. Pagdadahilán.

PRETINA. f. Platina ng saya ó salawál.

PREVALECER. v. n. Makapangyari; manaíg; makahigít.

PREVENCIÓN. f. Pagagap. ‖ Paghahandâ upang makaiwas sa isáng kapahamakán ó makagawâ ng isáng bagay. ‖ Laang pagkain ‖ Pagtatanod sa isáng pook upang maagapan ang masasamáng loób.

PREVENIDO, DA. p. p. ng Prevenir. ‖ Handâ; laan. ‖ Saganà sa mga kailangan. ‖ Maagap; maingat.

PREVENIR. v. a. Ihandâ; ilaan. ‖ Agapan ang isáng kapahamakán ó kapinsalaan. ‖ Iwasan; pigilin ang isáng bagay. ‖ Ibalità; ipagbigáyalám. ‖ v. r. Humandâ; umagap.

PREVER. v. a. Makitang mauna; hulaan ang mangyayari sa pamamagitan ng mga palatandaan.

PREVIO, VIA. adj. Una; nasa unahán.

PREZ. amb. Karangalang natatamó sa isáng pagtatagumpáy ó pagwawagí.

PRIESA. f. Pagmamadalí. ‖ A. o *de priesa*. m. adv. Madalî.

PRIETO, TA. adj. Halos itím ó itimán.

PRIMACÍA. f. Kataasan at kahigtán ng isáng bagay sa ibá.

PRIMA FACIE expr. adv. lat. Sa unang malas.

PRIMARIO, RIA. adj. Una.

PRIMAZGO. m. Pagpipinsan.

PRIMERIZO, ZA. adj. y s. Baguhan. ‖ Nanganganay.

PRIMERO, RA. adj. Nauuna; una. ‖ Dakilà at nakahihigít sa ibá.

PRIMICIA. f. Unang bunga ng alinmáng bagay.

PRIMITIVO, VA. adj. Una; waláng pinanggalingang ibáng bagay.

PRIMO, MA. adj. Una. ‖ Dakilà. ‖ m. y f. Pinsan.

PRIMOGÉNITO, TA. adj. y s. Panganay.

PRIMOGENITURA; f. Pagkapanganay.

PRIMOR m. Kagalingan; kaayusan sa paggawâ ó pagsasabi ng isáng bagay.

PRIMORDIAL. adj. Waláng pinanggalingan; una. ‖ Nauukol sa simulang batayán ng isáng bagay.

PRIMOROSO, SA. adj. Marikít, maayos at ganáp. ‖ Sanáy.

PRINCIPAL. adj. Nauukol sa taong dakilà at nañguñguna sa ibá. ‖ Marilág; bunyî. ‖ Dakilà. ‖ m Punò sa isáng bahay kalakal.

PRÍNCIPE. m. Ang una at pinakadakilà sa isáng bagay. ‖ Anák na lalaking pañganay ng̃ harì. ‖ Harì sa isáng bansâ. ‖ Katibayang pangdañgál na ipinagkakaloób ng̃ mg̃a harì.

PRINCIPIANTE. p. a. ng̃ Principiar. Nagsisimulâ. ‖ m. Bagong nagsisimuláng magaral ó gumanáp ng̃ isáng katungkulan.

PRINCIPIAR. v. a. Simulán ang isáng bagay.

PRINCIPIO. m. Simulâ. ‖ Saligán; pinagmulán. ‖ Simulain.

PRINGOSO, SA. adj. May mantikà

PRINGUE. amb. Mantikà ng̃ tabâ ó ibáng bagay na kamukhâ. ‖ fig. Karumihán ó mantikang naninikít sa damít at ibá pang bagay.

PRIORIDAD. f. Pagkauná sa hanáy ó sa panahón ng̃ isáng bagay sa ibá.

PRISA. f. Kadalián.

PRISIÓN. f. Pagdakíp; pagsunggáb; paghuli. ‖ Bilangguan. ‖ pl. Pañgáw.

PRISIONERO. m. Bihag na kawal.

PRIVACIÓN. f. Pagbabawal; pagsausalà; pagpapaalís. ‖ Kawalán ng̃ isáng bagay sa isáng taong dapat magkaroón.

PRIVADO, DA. adj. Hindî hayagan; tañgì.

PRIVAR. v. a. Alisán ang isáng tao ng̃ bagay na tagláy ó inaarì; ilitan. ‖ Alisán ng̃ tungkól. ‖ Pagbawalan. ‖ Alisán ng̃ malay. ‖ v. r. Mawalán ng̃ malay.

PRIVILEGIO. m. Biyayà; pahintulot.

PRO. amb. Kapakinabañgán. ‖ *En pro.* m. adv. Kasangayon.

PROA. f. Unahán ng̃ bangkâ; doóng ng̃ sasakyáng dagat.

PROBANZA. f. Pagsubok.

PROBAR. v. a. Subukin. ‖ Siyasatin. ‖ Patibayan; patutohanan.

PROBIDAD. f. Kabutihan; kamahalan ng̃ ugalì; karañgalan.

PROBLEMA. f. Suliranin.

PROBO, BA. adj. Mabuti; mahál na ugalì; marañgál.

PROCAZ. adj. Walánghiyâ; pangahás; tampalasan.

PROCEDENCIA. f. Pinagmulán; pinagbuhatan.

PROCEDENTE. p. a. ng̃ Proceder. Nagmulâ; nanggaling sa isáng tao ó bagay. ‖ Sangayon sa matuwíd ó utos.

PROCEDER. m. Paraan ng̃ pakikiharáp at pamamahalà sa sarili. ‖ v. n. Sumunód ang isáng tao sa ibá na tagláy ang mabuting ayos. ‖ Manggaling; magbuhat ang isáng bagay sa ibá. ‖ Magpakabuti ng̃ asal at pamamahalà sa sarili. ‖ Isagawâ. ‖ Maayon sa matuwíd ó utos.

PROCEDIMIENTO. m. Pamamaraan ó kaparaanán ng̃ paggawâ ng̃ isáng bagay.

PRÓCER. adj. Mataás; dakilà. ‖ m. Taong may mataás na katungkulan.

PROCERIDAD f. Kataasan; kadakilaan. ‖ Lakás; kalaguán.

PROCESIÓN. f. Panggagaling ó pagbubuhat ng̃ isáng bagay sa ibá. ‖ Prusisyón. ‖ fig. y fam. Hanáy ng̃ mg̃a tao ó hayop na nagtutung̃o sa isáng poók.

PROCLAMA. f. Pahayag sa madlâ; tawag sa ikinakasál.

PROCLAMACIÓN. f. Pagpapatawag; paghahayág sa madlâ ng̃ isáng utos. ‖ Pagpupuring hayág.

PROCLAMAR. v. a. Itawag ó ipagpatawag; ipahayag sa madlâ. ‖ Ipagsayá ang unang pagtatatag ng̃ kaharián at ibp.

PROCREAR. v. a. Paramihin ang tao ó mg̃a hayop.

PROCURADOR, RA. adj. y s. Ang nagsisikap upang matamó ang isáng bagay. ‖ m. Ang gumagawâ ng̃ isáng bagay sa pang̃alan ng̃ ibá.

PROCURAR. v. a. Pagsikapan ang isáng bagay na ninanais.

PRODIGALIDAD. f. Paglulugsák ó pagaaksayá ng̃ sariling kayamanan. ‖ Kasaganaan.

PRODIGAR. v. a. Maglugsák ó magaksayá ng̃ sariling kayamanan. ‖ Ipagbiyayà. ‖ fig. Magukol na madalás ng̃ papuri, paglingap at ibp.

PRODIGIO. m. Kababalaghán. ‖ Bagay na tang̃ì at dî pangkaraniwan. ‖ Himalâ.

PRODIGIOSO, SA. adj. Kahang̃ahang̃à; kahimahimaâ.

PRÓDIGO, GA. adj y s. Alibughâ; mapaglugsák ng̃ sariling yaman: ‖ Mapagbiyayang lubhâ.

RRODUCCIÓN. f. Paglikhâ; pagpaparami. ‖ Bagay na nilikhâ ‖ Ani.

PRODUCIR. v. a. Lumikhâ; magparami. ‖ Umani. ‖ Magbigáy ng̃ pakinabang. ‖ v. r. Magpaliwanag sa pamamagítan ng̃ salitâ.

PRODUCTO. m. Bagay na nilikhâ. ‖ Ani ó pakinabang.

PROEMIO. m Paunang salitâ.

PROEZA. f. Katapang̃an; kabayanihan.

PROFANACIÓN. f. Paglapastang̃an.

PROFANAR. v. a. Lapastang̃anin; huwág igalang ang isáng bagay na kagalanggalang. ‖ fig. Panglabuin; dung̃isan ang kapurihán.

PROFANO. NA. adj. Hindî kagalánggalang. ‖ Nalalaban sa paggalang sa mg̃a bagay na kagalanggalang. ‖ Mahilig sa mg̃a ibabaw sa lupà.

PROFECÍA, f. Hulà. ‖ Panghuhulà.

PROFERIR. v. a. Bigkasín; wikain; ipang̃usap.

PROFESAR. v. a. Gumanáp ng̃ isáng karunung̃an, hanapbuhay at ibp. ‖ Magturò ng̃ isáng karunung̃an ó arte. ‖ Pumasok sa pagpaparì ó pagmomongha. ‖ Magpakahilig ng̃ pagganáp ng̃ isáng bagay. ‖ Sumampalataya.

PROFESIÓN. f. Pagganáp ng̃ isáng karunung̃an ó hanapbuhay. ‖ Hanapbuhay; katungkulan

PROFESOR, RA. m. y f. Tagapagturò.

PROFETA. m. Manghuhulang lalaki.

PROFETISA. f. Manghuhulang babae.

PROFETIZAR. v. a. Manghulà.

PROFICUO, CUA. adj. May kapakinabang̃án.

PRÓFUGO, GA. adj. y s. Tumakas; tanan.

PROFUNDIDAD. f. Kalaliman. ‖ Lalim.

PROFUNDIZAR. v. a. Laliman; palaliman. ‖ fig. Tarukín ng̃ isip.

PROFUNDO, DA. adj. Malalim. ‖ fig. Dî sukat matarók.

PROFUSIÓN. f. Kasaganaan. ‖ Kalabisán sa paggugugol; kabiyayaan.

PROFUSO, SA. adj. Masaganà; malabis gumugol.

PROGENIE. f; Angkán.

PROGENITOR. m. Kanunuang pinagbuhatan.

PROGRAMA. m. Patawag ó pahayag sa madlâ. ‖ Palatuntunan.

PROGRESAR. v. n. Umunlád; sumulong sa isáng bagay.

PROGRESIVO, VA. adj. Umuunlád; sumusulong.

PROGRESO. m. Pagunlád; pagsulong.

PROHIBICIÓN. f. Pagbabawal.

PROHIJAR. v. a. Parahing anák ang isáng tao.

PROHOMBRE. m. Taong tanyág.

PRÓJIMO. m. Kapuwà.

PROLE. f. Lahì; inanák.

PROLETARIO, RIA. adj. Mahirap ang buhay. ‖ fig. Pangkaraniwan.

PROLIJIDAD. f. Kahabaan ó kawigwigáng lubhâ.

PROLIJO, JA. adj. Mahabà; mawigwíg na lubhâ. ‖ Napakamaingat. ‖ Nakamumuhî.

PRÓLOGO. m. Paunang salitâ ng̃ isáng akdá.

PROLOGUISTA. m. Ang sumusulat ng̃ mg̃a paunang salitâ.

PROLONGACIÓN. f. Pagpapahabà ó paghabà. ‖ Bahaging mahabà ng isáng bagay.

PROLONGADO, DA. adj. Mahabà; malawig.

PROLONGAR. v. a. Pahabain; palawigin. ‖ Paluatín ó patagalín. ‖ v. r. Humabà; lumawig. ‖ v. r. Magluát; tumagál.

PROMEDIO. m. Kalagitnaan.

PROMESA. f. Pang̃akò. ‖ Panata.

PROMETER. v. a. Mang̃akò. ‖ v. r. Asahan ang isáng bagay. ‖ Magpanata. ‖ v. rec. Magpang̃akuan sa pagiisángpalad.

PROMINENCIA. f. Kataasan ng̃ isáng bagay.

PROMINENTE. adj. Mataás.

PROMISCUAR. v. n. Maghalò ng̃ pagkain ng̃ karné at isdâ sa araw ng̃ kurismá.

PROMISCUO, CUA. adj. Halobalò. ‖ May dalawáng kahulugán na mangyayaring gamitin ang alinmán sa dalawá.

PROMISIÓN. f. Pangakó.

PROMOCIÓN. f. Pagkataás sa tungkól.

PROMONTORIO. m. Kataasang tutoó ng lupà; tugatog. ‖ Tatgos.

PROMOVER. v. a. Pasulungin ang isáng bagay hanggáng sa sumapit sa kaganapán. ‖ Itaás sa tungkól.

PROMULGAR. v. a. Ihayág; ipaalám sa madlâ. ‖ fig. Pakalatin sa kaalamán ng lahát ang isáng bagay.

PRONOMBRE. m. *Gram*. Panghalili sa ngalan.

PRONOSTICACIÓN. f. Paghulà.

PRONOSTICAR. v. a. Manghulà.

PRONTITUD. f. Kadalián. ‖ Katalasan ng isip.

PRONTO, TA. adj. Madalî; matulin. ‖ Handâ sa paggawâ.

PRONUNCIACION. f. Pagbigkás. ‖ Paghahayág.

PRONUNCIAR v. a. Bumigkás; maghadyá. ‖ *For.* Ipahayag ang hatol. ‖ v. r. fig. Maghimagsík.

PROPAGACION. f. Pagpaparami; pagdami. ‖ Pagpapalaganap ó paglaganap ng isáng bagay.

PROPAGANDA. f. Pagpapakalat; pagpapalaganap.

PROPAGAR. v. a. Paramihin. ‖ fig. Palaganapin. ‖ v. r. Dumami. ‖ v. r. fig. Lumaganap.

PROPALAR. v. a. Ihayág ó isiwalat ang isáng bagay na lihim.

PROPASAR. v. a. Lampasán. ‖ v r. Lumampás; lumabis.

PROPENDER. v. n. Mahilig ang isáng tao sa isáng bagay.

PROPENSIÓN. f. Hilig.

PROPENSO, SA. adj. Mahilig.

PROPICIAR. v. a. Pahupaín ang galit ng isáng tao.

PROPICIO, CIA. adj. Mabuting loób; mahilig na gumawâ ng mabuti.

PROPIEDAD. f. Pagaarì. ‖ Uring katutubò ng isáng tao ó bagay. ‖ fig. Pagkakawangkî ó pagpaparis na lubós.

PROPIETARIO, RIA. adj. y s. Nagmamay arì

PROPINA. f. Pabuyà; paragala.

PROPIO, PIA. adj. Sarili. ‖ Katutubò. ‖ Bagay at karapatdapat.

PROPONER. v. a. Ipalagáy; imungkahì. ‖ v. r. Magpasyá sa sarili.

PROPORCION. f. Pagkakabagay ó pagkakaukol ng mga bahagi ng isáng bagay sa kabuuán.

PROPORCIONAL. adj. Bagay; angkóp; ukol.

PROPORCIONAR. v. a. Bagayan; pagukulan. ‖ Ilagáy sa ayos ang mga bagay upang matamó ang nilalayon. ‖ Ilagáy sa kapakanán ng isáng tao ang kinakailangan ó nararapat.

PROPOSICION. f. Pagpapalagáy.

PROPÓSITO. m. Tangkâ; hangád ‖ Bagay na tinutukoy. ‖ *Á propósito.* m. adv. Bagay. ‖ *De Propósito.* m. adv. Kusà; sadyâ.

PROPUESTA. f. Palagáy.

PRORRATA. f. Bahaging nauukol sa bawa't isá; kaparté. ‖ *Á Prorrata.* m. adv. Untíuntî ‖

PRÓRROGA. f. Palugit.

PRORROGABLE. adj. Mapalulugitan.

PRORROGAR. v. a. Palugitan. ‖ Abalahin; pigilin.

PRORRUMPIR. v. a. Lumabás na biglâ ang isáng bagay. ‖ fig. Bumulalás ang tinig, buntúnghiningá ó damdamin.

PROSAPIA. f. Angkán.

PROSCRIBIR. v. a. Itapon ang isáng tao sa kaniyang bayang tinubuan.

PROSCRIPCIÓN. f. Pagtatapon sa isáng tao sa kaniyáng bayang tinubuan.

PROSECUCIÓN. f. Pagpapatuloy.

PROSEGUIBLE. adj. Maipagpapatuloy.

PROSEGUIR. v. a. Ipagpatuloy; magpatuloy.

PROSÉLITO. m. Hindî binyagang nagbalik loób. ‖ fig. Kakampí sa isáng lapian ó aral.

PROSODIA. f. *Gram.* Bahagi ng̃ gramatikang nagtuturó ng̃ maayos at wastóng pagbigkás ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap.

PROSPECTO. m. Maiklíng patalastas sa madlâ hinggil ta isáng akdâ.

PROSPERAR. v. a. Pasaganain; paginhawahin. ‖ v. n. Lumusog; guminhawa.

PROSPERIDAD. f. Kasaganaan; kaginhawahan; kapalarang mabuti.

PRÓSPERO, RA. adj. Masaganà; mapalad; maginhawa.

PROSTITUCIÓN. v a Pagbibil ng̃ puri; pang̃ang̃alakal ng̃ lamán.

PROSTITUIR. v a Magbilí n puri; mang̃alakal ng̃ lamán. ‖ fig. Siraan ng̃ puri; magbilí ng̃ katungkulan. ‖ v. r. Sumamâ.

PROSTITUTA f. Puta; masamáng babae.

PROTAGONISTA. com. Pinakapang̃ulong lumalabás sa dulâ.

PROTECCIÓN. f. Pagkaling̃à; pagkupkóp.

PROTECTOR, RA. adj. y s. Kumakaling̃à; nagkukupkóp.

PROTEGER. v. a. Kaling̃ain; kupkupín.

PROTEGIDO, DA. m. y f. Kinakaling̃à; kinukupkóp.

PRO TÉMPORE. loc. lat. Sangayon sa panahón; pangsamantalá.

PROTESTA. f Pagtutol.

PROTESTAR. v. a. Tumutol.

PROTOTIPO. m. Parisán.

PROVECHO m. Kapakinabang̃án. ‖ Pakinabang na tinatamó.

PROVECHOSO, SA. adj. May kapakinabang̃án.

PROVEER. v. a. Maglaan at magtipon ng̃ mg̃a kailang̃an. ‖ Pagkalooban ng̃ katungkulan. ‖ ‖ Bigyán ng̃ kinakailang̃an sa isáng layon. ‖ v r. Magkaroón ng̃ mg̃a kinakailang̃an.

PROVENIR. v. a. Magbuhat; manggaling ang isáng bagay sa ibá.

PROVERBIO. m. Kasabihán.

PROVIDENCIA. f. Katalagahan. || fig. Diyós. || *For.* Hatol ng̃ hukóm.

PROVIDENCIAL. adj. Nauukol sa katalagahan.

PROVINCIA f. Lalawigan.

PROVINCIAL. adj. Nauukol sa lalawigan.

PROVISIÓN. f. Pagbibigáy ng̃ mg̃a kinakailang̃an. || Paglalaan ng̃ mg̃a pagkabuhay ó kayamanan. || Pagkain ó pagkabuhay.

PROVISIONAL. adj. Pangsamantalá.

PROVOCACIÓN. f. Paghamon; paguudyók.

PROVOCAR. v. a. Udyukán; sulsulán || Hamunin.

PROVOCATIVO, VA. adj. Nakapaguudyók; nakabubuyó.

PROXIMIDAD. f. Kalapitan; kadulutan

PRÓXIMO, MA. adj. Malapit; dulot.

PROYECTIL. m. Alinmáng panudlâ, gaya ng̃ sibát, pungló at ibp.

PROYECTO. m. Balak; panukalà.

PRUDENCIA. f Kabaitan. || Hinahon; lumanay.

PRUDENTE. adj. Mabait; malumanay; mahinahon.

PRUEBA. f. Pagpapatunay. || Patunay ó patutoó. || Subok. || Tikím.

PRURITO. m. *Med.* Katí. || fig. Pitang malabis.

PSEUDÓNIMO. m. Pang̃alang dî tunay ó sagisag.

PSICOLOGÍA. f. Bahagi ng̃ pilosopiya na tumutukoy sa kaluluwá at kapangyarihan nitó.

PÚA. f. Tulis; subyáng. || Ng̃ipin ng̃ sukláy. || Panugtóg sa gitara. || Pakò ng̃ trumpó.

PÚBER, RA. adj. y s. Magbabagúngtaó; magdadalagá.

PUBERTAD. f. Pagbabagúngtaó; pagdadalagá.

PUBESCER. v. n. Magbagúngtaó; magdalagá.

PUBLICACION. f. Paglalathalà.

PUBLICAR. v. a. Itawag sa madlâ ang isáng bagay. || Ilathalà; ihayág. || Isiwalat ang isáng lihim.

PUBLICIDAD. f. Pagkahayág; pagkalathalà. || Paglalathalà.

PÚBLICO, CA. adj. Hayág. || Karaniwan ó alám ng̃ lahát. || Nauukol sa bayan. || m. Mamamayán. || *En Publico.* m. adv Hayagan.

PUCHERO. m. Palayók. || fig y fam. Pagkain sa arawaraw at karaniwan.

PUDENDO, DA. adj. Pang̃it; nakahihiyâ. || m. Pagaarì ng̃ lalaki

PUDICICIA. f. Kahinhinán ng̃ mg̃a kilos at pagsasalitâ.

PÚDICO, CA. adj. Mahinhín; malinis na asal.

PUDIENTE. adj. y s Makapangyarihan; mayaman.

PUDOR. m Kahinhinán.
PUDOROSO SA. adj. Mahinhín.
PUDRICION. f. Pagkabulók ‖ Kabulukán.
PUDRIR. v. a. Bulukín. ‖ v. r Mabulók.
PUEBLO. m. Bayan. ‖ Mamamayán. ‖ Ban-â.
PUENTE. amb. Tuláy.
PUERCA. f. Baboy na babae. ‖ fig. y fam. Babaing salaulà. ‖ fig. y fam. Babaing waláng pinagaralan.
PUERCO. m. Baboy na lalaki. ‖ fig. y fam. Lalaking salaulà ‖ fig. y fam. Lalaking waláng pinagaraaln.
PUERICIA. f. Kabataan.
PUERIL. adj. Nauukol sa batà.
PUERILIDAD. f. Pagkabatà ‖ Gawâ ó salitáng batà. ‖ fig Bagay na waláng gaanong halagá.
PUERTA. f. Pintô.
PUERTO. m. Daungan nğ mğa sasakyángdagat. ‖ fig. Ampunan.
PUES. conj. causal. Sapagka't; dahil sa. ‖ conj. continuativa. Ngâ. ‖ conj. ilativa. Kung ga yón
PUESTA. f. Paglubóg nğ araw ó buwán. ‖ Pustá.
PUESTO, TA. p. p. irreg. nğ Poner. ‖ m. Kinalalagyán nğ isáng bagay. ‖ Poók na pinagsasagawán nğ isáng bagay. ‖ Pinagtitindahán. ‖ Katungkulan. ‖ fig. Katayuan nğ isáng bagay, ‖ *Puesto que*. modo conjuntivo. Yayamang.
PUGILATO. m. Pagpapanuntukan.
PUGNA. f. Labanán; away. ‖ Pagkakaalít nğ mğa tao ó bagay.
PUGNAR. v. n. Bumabag; umaway. ‖ fig. Magsumikap. ‖ fig. Magpilit upang matamó ang isáng bagay.
PUJANZA. f. Siglá; lakás upang makaganáp.
PUJAR. v. a. Magpilit na mauná ó makapagpatuloy sa isáng gawâ. ‖ Magdagdág nğ tawad sa tiyák na halagá nğ isáng bagay.
PUJO. m. Hilab. ‖ fig. Nais na mapilí sa isáng bagay.
PULCRITUD. f. Kagandahan; karıktán.
PULCRO, CRA. adj. Magandá; marikít.
PULGA. f. Pulgás.
PULGADA. f. Dalì.
PULGAR. m. Daliring hinlalakí.
PULGARADA. f. Kató ng hinlalakí.
PULGOSO, SA. adj Mapulgás.
PULIDEZ. f. Kakinisan.
PULIDO, DA. adj. Makinis; marikít.
PULIMENTAR. v. a. Pakinisin; pakintabín.
PULIMENTO. m. Pagpapakinis; pagpapakintáb.
PULIR. v. a. Kinisin; pakintabín ‖ Pamutihan; ayusin.
PULMÓN. m. Bagà.
PULMONAR. adj. Nauukol sa bagà.

PULMONÍA. f. *Med.* Pamamagâ ng bagà.
PULSACIÓN. f. Pagpulsó. ‖ Tibók ng pulsó.
PULSAR. v. a. Hipuin; tapikín. ‖ Pulsuhán. ‖ fig. Tayahin ang isáng bagay. ‖ v. n. Tumibók ang pulsó, pusò at ibp.
PULSO. m. Tibók. ‖ Pulsó. ‖ Pagtaya sa isáng kalakal.
PULULAR. v. n. Magusbóng ó magsuwí ang halaman. ‖ Duming biglâ sa isáng poók ang mga hayop.
PULVERIZAR. v. a. Pulbusín. ‖ v. r. Magpulbós.
PUNDONOR. m. Kapurihán; karangalan.
PUNDONOROSO, SA. adj. May puri; marangál.
PUNIBLE. adj. Kaparuparusa.
PUNTA. f. Tulis. ‖ Dulo. ‖ Lupang nakaungós sa dagat; tangos.
PUNTADA. f. Durò ng karayóm, balibol at ibp.
PUNTAL. m. Suhay. ‖ fig. Tukod; batayán.
PUNTAPIÉ. m. Sipà ó tadyák.
PUNTIAGUDO, DA. adj. Matulis; mahayap.
PUNTO. m. Tuldók.
PUNTUAL. adj. Madalî; masipag; hustó sa panahón. ‖ Hindî mapagaalinlanganan; tunay. ‖ ‖ Ayon; akmâ.
PUNTUALIDAD. f. Ingat at sipag sa paggawâ ng isáng bagay. ‖ Kaangkupán sa bagay na pinagúukulan.
PUNZADA. f. Sugat na gawâ ng durò. ‖ fig. Damdamin ng kalooban.
PUNZAR. v. a. Duruin; saksakín. ‖ fig. Damdamín sa loób ang isáng bagay.
PUÑADA. f. Suntók.
PUÑADO. m. Dakót.
PUÑAL. m. Panarak.
PUÑALADA. f. Saksák; ulos ng panarak.
PUÑETAZO. m. Suntók.
PUÑETE. m. Suntók.
PUÑO. m. Kamáy na nakatikom ang mga dalirì. ‖ Dakót. ‖ Punyós. ‖ Puluhán.
PUPILA. f. Batang babaing ulila. ‖ *Zool.* Balintatáw ng matá.
PUPILAJE. m. Kalagayan ng batang ulila. ‖ Bahay patirahan sa mga nagaaral. ‖ Upa sa pagtirá ng mga nagaaral.
PUPILERO, RA. m. y f. Ang tumatanggáp ng pagtirá ng mga nagsisipagaral sa pamamagitan ng upa.
PUPILO. m. Batang lalaking ulila. ‖ Ang nagbabayad sa pagtirá sa bahay ng ibá.
PUREZA. f. Kadalisayan.
PURGACIÓN. f. Paglilinis; pagdalisay ng isáng bagay.
PURGAR. v. a. Linisin; dalisayin ang isáng bagay. ‖ Purgahín. ‖ v. r. Magpurgá.
PURIDAD. f. Kalinisan; kadalisayan. ‖ Lihim.
PURIFICACIÓN. f. Paglilinis; pagdalisay. ‖ Pagkadalisay.

PURIFICAR. v. a. Dalisayin; linisin. ‖ v. r. Madalisay; luminis.

PURO, RA. adj. Dalisay; malinis. ‖ fig. Wagás; lubós.

PURULENTO, TA. adj. *Med.* May nanà.

PUS. m. Nanà.

PUSILÁNIME. adj. y s. Mahinang loób; duwág.

PUSILANIMIDAD. f. Kahinaan ng̃ loób; kaduwagán.

PUTA. f. Babaing masamâ.

PUTAISMO. m. Pagpuputa.

PUTAÑEAR. v. n. Magpakahilig sa masamáng babae.

PUTATIVO, VA. adj. Inaaring amá, kapatíd at ibp.

PUTREFACCIÓN. f. Pagbulók. ‖

PUTREFACTIBLE. adj. Mabubulók ó madalíng mabulók.

PUTREFACTO, TA. adj. Bulók.

PUTRIDEZ. f. Kabulukán.

PÚTRIDO, DA adj. Bulók.

PUTRÍVORO, RA. adj. *Zool.* Kumakain ng̃ mg̃a bulók.

Q

Q. f Ikadalawangpúng titik nğ abakadang kastilà at panglabíng-anim sa kaniyáng mğa consonante.

QUE. f. pron. rel. Na. ‖ pron. interrog. ¿Anó? ‖ conj. cop. At. ‖ conj. caus. Sapagka't.

QUEBRABLE. adj. Mababasag.

QUEBRADA. f. Biták sa mğa bundók.

QUEBRADIZO, ZA. adj. Marupók; madalíng mabasag.

QUEBRADO, DA. adj. y s. Nalugi. ‖ Nilulusłusán. ‖ Mahinà. ‖ Nauukol sa lupang bakílbakíl. ‖ m. Kasiraan; kabakilán.

QUEBRADOR, RA. adj. y s, Bumabasag ó sumisirà nğ isáng bagay. ‖ fig. Lumalabág sa isáng batás.

QUEBRADURA. f. Basag; lamat. ‖ Luslós.

QUEBRAJA. f. Lahang.

PUEBRAJAR. v. a. Palahanğin. ‖ v. r. Maglahang.

QUEBRAJOSO, SA. adj. Marupók. ‖ Malahang.

QUEBRANTABLE. adj. Mababasag. ‖ Malalabág ang kautusán.

QUEBRANTADOR, RA. adj. y s. Sumisirà; bumabasag. ‖ Lumalabág.

QUEBRANTAMIENTO. m. Pagsirà; pagbasag; pagkasirà; pagkabasag ‖ Paglabág sa kautusán.

QUEBRANTAR. v. a. Sirain; basagin. ‖ Paglahanğin. ‖ Dikdikín. ‖ Lapastanğanin. ‖ fig. Labagín ang kautusán ó kapanğakuán. ‖ fig. Papanghinain. ‖ v. r. Manghinà ang katawán dahil sa damdamin ó sakít.

QUEBRANTO. m. Pagsirà; pagbasag; pagkasirà; pagkabasag. ‖ fig. Panghihinà. ‖ fig. Panghihinayang; habág. ‖ fig. Kalugihán ó kasiraáng malakì. ‖ fig. Pighatì; damdamin.

QUEBRAR. v. a. Basagin; sirain. ‖ Baluktutìn; baliin. ‖ v. n. fig. Sumirà nğ pagkikilala nğ kapuwà. ‖ v. r. Luslusán. ‖ v. r. *Com.* Manğulugi.

QUEDAR. v. n. y r. Maiwan ó magpaiwán sa isáng poók. ‖ Matirá; malabí ang bahagi nğ isáng bagay.

QUEDO, DA. adj. Tahimik. ‖ adv. m. Bulóng. ‖ *A*, ó *de quedo.* m. adv. Dahandahan.

QUEHACER. m. pl. Gawain.

QUEJA. f. Daíng; hinanakít. ‖

QUEJARSE. v. r. Dumaíng. ‖ Maghinanakít. ‖ Magharáp nğ sumbóng.

QUEJICOSO, SA. adj. Madainğin; mahihinakitin.

QUEJIDO. m. Daíng; halinghíng.

QUEJOSO, SA. adj; May hinanakít; dumaraíng. ‖ Maselang; maramdamin.

QUEJUMBRE. f. Daíng na madalás na karaniwa'y waláng gaanong dahilán.

QUEJUMBROSO, SA. adj. Madainğing labis.

QUEMA. f. Pagsunog ó pagkasunog. ‖ Sunog.

QUEMADERO, RA. adj. Mangyayaring sunugin. ‖ m. Sunugán.

QUEMADOR, RA. adj. y s. Sumusunog. ‖ Manununog.

QUEMADURA. f. Pasò. ‖ Paltós sa pagkapasò.

QUEMAR. v. a. Sunugin. ‖ Pasuin. ‖ v. n. Uminit nğ labis

QUEMAZÓN. f. Pagsunog ó pagkasunog. ‖ Malabis na init. ‖ fig. y fam. Katí nğ balát.

QUERELLA. f. Daíng. ‖ Kagalitan; away. ‖ *For.* Sumbóng.

QUERELLANTE. p. a. nğ Querellarse. s. Dumaraíng; nagsusumbóng.

QUERELLARSE. v. r. Dumaíng. ‖ *For.* Magsumbóng laban sa isáng tao; magsakdál.

QUERELLOSO, SA. adj. y s. Nagsusumbóng. ‖ Madainğin.

QUERENCIA. f. Pagibig. ‖ Hilig nğ tao ó iláng hayop na manumbalip sa poók na kinamulatan. ‖ Poók na kinawiwilihan nğ sinomán.

QUERER. v. a. Nasain; pitahin. ‖ Ibigin; sintahín. ‖ *Sin querer.* m. adv. Hindî sinasadyâ.

QUERIDO, DA. p. p. nğ Querer. ‖ adj. Iniibig; sinisintá. ‖ m. y f. Kalunyâ.

QUESEAR. v. n. Gumawâ nğ keso.

QUESERA. f. Babaing gumagawâ ó nagtitindá nğ keso. ‖ Gawaan nğ keso. ‖ Taguán nğ keso. ‖ Lalagyán nğ keso sa mesa.

QUESERÍA. f. Panahóng iginagawâ nğ keso ‖ Gawaan nğ keso. ‖ Tindahan nğ keso.

QUESERO. m. Lalaking gumagawâ ó nagtitindá nğ keso.

QUESO. m. Gatas na pinatigás ó keso.

QUICIO. m. Kahoy na kinakakabitán nğ pintô ó bintanà sa pagpaspás.
QUIEBRA. f. Basag. ‖ Lahang ó biták nğ lupà. ‖ Kalugihán ó pangğulugi.
QUIEN. pron. rel. Na; sino.
QUIENQUIERA. pron. indet. Sinomán.
QUIETO, TA. adj. Waláng galáw. ‖ fig. Tahimik; matiwasáy.
QUIETUD. f. Kawalán nğ galáw. ‖ fig. Katahimikan; katiwasayán.
QUIJADA f. Pangğá; sihang.
QUIJAL. m. Pangğá; sihang. ‖ Bagáng.
QUIJARUDO, DA. adj. Pangğahán
QUILATE. m. Urì.
QUILATERA. f. Urián.
QUILLA. f. *Mar.* Lunas nğ sasakyángdagat.
QUIMERA. f. fig. Guniguní; hakahakà. ‖ fig. Away.
QUIMÉRICO, CA. adj. Malikmatá; hakahakà.
QUIMERISTA. adj. y s. Maibigín sa mğa hakahakà. ‖ Palaawáy.
QUIMERIZAR. v. n. Lumikhâ nğ mğa bagay na hindî tutoó ó hakahakà.
QUINCALLA. f. Katipunan nğ mğa bagay na yaring bakal na karaniwa'y maliít ang halagá, gaya nğ guntíng, didal at ibp.
QUINCALLERÍA. f. Gawaan, tindahan ó pangğangğalakal nğ mğa bagay na yaring bakal, gaya nğ guntíng, didál at ibp.
QUINCE. adj. Labínglimá. ‖ m. Ang kabilangğang labínglimá.
QUINCENA. f. Sa loób nğ labínglimáng araw. ‖ Sahod sa loób nğ labínglimáng araw.
QUINCENAL. adj. Sumusunód ó nauulit sa tuwíng labínglimáng araw. ‖ Nagtatagál nğ labínglimáng araw.
QUINCUAGENARIO, RIA. adj. May bilang na limangpû. ‖ Limangpuín taóng gulang.
QUINCUAGÉSIMO, MA. adj. Ikalimangpû.
QUINDÉCIMO, MA. adj. y s. Ikalabínglimáng bahagi nğ isáng buô.
QUINDENIO. m. Labínglimáng taón.
QUINGENTÉSIMO, MA. adj. Ikalimàng daan.
QUINIENTOS, TAS. adj. Limángdaan.
QUINQUENIO. m. Limáng taón.
QUINTA. f. Bahay liwaliwan sa parang.
QUINTAL. m. Timbáng na sangdaang libra.
QUINTO, TA. adj. Ikalimá.
QUINTUPLICAR. v. a. Gawíng makalimáng dam ‖ v. r. Magíng makalimáng dami.
QUÍNTUPLO, PLA. adj. Makalimáng dami.
QUINZAVO, VA. adj. *Arit.* Ikalabínglimáng bahagi nğ isáng buô.
QUIROMANCIA. f. Panghuhulà sa pamamagitan nğ mğa guhit nğ palad.

QUISCOSA. f. fam. Bugtóng.
QUITAAGUAS. m. Payong.
QUITAPÓN. m. Tanggalin.
QUITAR. v. a. Alisín. ‖ Umitín. ‖ Pigilin. ‖ Pagbawalan. ‖ Pawaláng bisà ang isáng batás. ‖ v. r. Maalís ang isáng bagay. ‖ Lumayô.
QUITASOL. m. Payong na ginagamit kung tagaráw.
QUITASUEÑOS. m. Pangalís ng antók.
QUITE. m. Pagaalís.
QUIZÁ. adv. d. Marahil; tila.
QUIZÁS. adv. d. Marahil; tila.
QUÓRUM. m. Bilang ng mga kasangguning kinakailangan sa pagpupulong.

R

R. f. Ikadalawangpú't isáng titik ng̃ abakadang kastilà at panglabingpitó sa kaniyáng mg̃a consonante.

RABADILLA. f. Tulatód.

RABANAL. m. Lupang taniman ng̃ labanós.

RABANERA. f. Babaing nagtitindá ng̃ labanós.

RABANERO, RA. adj. fig. y fam. Nauukol sa damít na maiklî ng̃ mg̃a babae. ‖ fig. y fam. Nauukol sa kilos at pagsasalitáng magaslâw at bastós. ‖ m. Lalaking nagtitindá ng̃ labanós.

RABANIZÀ. f. Binhî ng̃ labanós.

RÁBANO. m. Labanós.

RABEAR. v. n. Pumaspás ang buntót.

RABEO. m. Pagpaspás ng̃ buntót.

RABIA. f. Sakít na nagbubuhat sa kamandág ng̃ kagát. ‖ fig. Galit; poót,

RABIAR. v. n. Magkasakít dahil sa kagát na makamandág. ‖ fig. Magdamdám ng̃ isáng matinding kirót na ikinahahalinghíng. ‖ fig. Magng̃itng̃ít; magalit.

RABIATAR. v. a. Talian sa buntót.

RABICORTO, TA. adj. Nauukol sa hayop na maiklî ang buntót. ‖ fig. Nauukol sa taong nananamít ng̃ maiklî kaysa karaniwan.

RABIETA. f. fig. y fam. Ng̃itng̃it; malakíng poót.

RABILARGO, GA. adj. Nauukol sa hayop na mahabà ang buntót. ‖ fig. Nauukol sa taong nananamít ng̃ mahabang humihilahod sa lupà.

RABIOSO, SA. adj. y s. May sakít na buhat sa kagát na makamandág. ‖ Nagagalit; nang̃ing̃itng̃ít. ‖ fig. Masidhî; marahás.

RABO. m. Buntót. ‖ fig. y fam. Alinmáng bagay na nakalawít na parang buntót ng̃ hayop.
RABÓN, NA. adj. Nauukol sa hayop na maiklî ang buntót kaysa karaniwan.
RABOSO, SA. adj. May buntót ó himulmól ang laylayan.
RABUDO, DA. adj. Malakí ang buntót.
RACIMO. m. Buwíg.
RACIMOSO, SA. adj. May buwíg; mabuwíg.
RACIOCINAR. v. n. Magwarì; magisipisip.
RACIOCINIO. m. Isip. ‖ Pagiisip ó pagwawarì. ‖ Matuwíd.
RACIÓN. f. Bahagi ng̃ pagkaing ibinibigáy sa tao ó hayop sa bawa't oras ng̃ pagkain.
RACIONAL. adj. Nauukol sa katuwiran. ‖ adj. y s. May pagiisip.
RACIONALIDAD. f. Pagkamatuwiran ó pagkamayisip.
RACIONAR. v. a. *Mil.* Mamahagi ng̃ pagkain sa mg̃a kawal.
RACIONERO. m. Ang tagapamahagi ng̃ pagkain sa isáng kapisanan.
RADA. f. Kanlung̃an ng̃ mg̃a sasakyángdagat.
RADIANTE. adj. Nagsasabog ng̃ liwanag. ‖ fig. Nagniningníng. ‖ fig. Masayá; nasisiyahán.
RADIAR. v. n. Magsabog ng̃ liwanag.
RADICAL. adj. Nauukol sa ugát. ‖ fig. Pinagbabatayan.
RADICAR. v. n. Magugát.
RAEDERA. f. Kudkuran.
RAEDIZO, ZA. adj. Madalíng kudkurín ó kakasin.
RAEDURA f. Pagkudkód; pagkakas. ‖ Pinagkudkurán ó pinagkakasan.
RAER. v. a. Kudkurín; kakasin.
RÁFAGA. f. Alinmáng ulap na manipís, kapag nagbabago ang panahón. ‖ Hampás ng̃ liwanag na matindí at biglâ.
RAIBLE. adj. Makukudkód ó makakakas.
RAIDO, DA. p. p. ng̃ Raer. ‖ adj. Gasgás; gamít nang tutoó. ‖ adj. fig. Hindî nahihiyâ.
RAIGÓN. m. Ugát na malakí. ‖ Punò ng̃ bagang at ng̃ipin.
RAIZ. f. Ugát ng̃ halaman. ‖ fig. Ibabâ ó paá ng̃ isáng bagay. ‖ fig. Pinagmulán ng̃ isáng bagay.
RAJA. f. Pidpíd ng̃ kahoy. ‖ Lahang; lamat ng̃ isáng bagay. ‖ Piraso ng̃ bung̃angkahoy ó ibáng kakanín.
RAJAR. v. a. Sipakín; tilarín. ‖ Biyakín. ‖ fig. y fam. Magsasalitâ; dumaldál.
RALEAR. v. n. Mangdalang; lumabnáw.
RALEZA. f. Pangdadalang; kalabnawán.
RALO, LA. adj. Madalang; malabnáw.
RALLADURA. f. Daan ng̃ kayod. ‖ Nakayod.
RALLAR. v. a. Kayurin; gadgarín.
RALLO. m. Gadgaran; kayurán.

RAMA. f. Sangá. ‖ fig. Angkán; labì.

RAMAJE. m. Katipunan ng mga sangá.

RAMERA. f. Babaing nangangalakal ng puri.

RAMIFICACIÓN. f. Pagsasangá.

RAMIFICARSE. v. r. Magsangá.

RAMILLETE. m. Kumpól ng mga bulaklák na ginagawáng palamuti.

RAMIZA. f. Katipunan ng mga sangáng pinutol.

RAMO. m. Sangáng may kaliliitan. ‖ Sangáng pinutol sa punò. ‖ Kumpól ng mga bulaklák, sangá ó damó na pinagsalítsalít. ‖ fig. Bahagi ng isáng kabuuán.

RAMONEAR. v. n. Pumutol ng mga sangá ng punungkahoy.

RAMOSO, SA. adj. Masangá.

RANA. f. Palakâ.

RANCAJO. m. Salubsób.

RANCIO, CIA. adj. Maantá.

RANGO. m. Urì ng kalagayan ng isáng tao.

RAPACIDAD. f. Pagkamangdaragit ó pagkamagnanakaw.

RAPADOR, RA. adj. y s. Umaahit. ‖ m. fam. Mangaahit ng balbás.

RAPADURA. f. Pagahit ó pagaahit.

RAPAR. v. a. Ahitan. ‖ fig. y fam. Umitán ó pagnakawan. ‖ v. r. Magahit.

RAPAZ. adj. Magnanakaw; mangdaragit. ‖ *Rapaz, za.* m. y f. Batang paslít.

RAPIDEZ. f. Kabilisán; katulinan.

RÁPIDO, DA. adj. Mabilís; matúlin.

RAPIÑA. f. Pangdaragit; pangangagáw.

RAPIÑAR. v. a. fam. Dagitin; agawin.

RAPISTA. m. fam. Mangaahit ng balbás.

RAPTAR. v. a. Agawin ang babae.

RAPTO. m. Pangangagaw. ‖ Pagagaw ng babae. ‖ *Med.* Pagkawalâ ng malay.

RAPTOR, RA. adj. y s. Umagaw; tumangáy sa babae.

RAQUÍTICO, CA. adj. fig. Malíit; mahinà.

RARO, RA. adj. Bihirà; hindî karaniwan. ‖ Dakilà; katangitangì.

RASADURA. f. Pagkalos. ‖ Pagsagì ng marahan.

RASAR. v. a. Kalusin. ‖ Isaging marahan ang isáng bagay sa ibá.

RASCADOR. m. Pangamot.

RASCADURA. f. Pagkamot.

RASCAR. v. a. Kamutin; kaskasín. ‖ v. r. Makamot; makaskás.

RASCAZÓN. f. Katí.

RASERO. m. Kalos.

RASGADURA. f. Pagpunit. ‖ Punit.

RASGAR. v. a. Punitin; pilasin.

RASGO. m. Guhit na pangpagandá sa titik na sinusulat. ‖ fig. Kilos na makisig at dakilà na katutubò sa damdamin. ‖ Tabas ng mukhâ.

RASGÓN. m. Punit ng̃ damít ó kayo.

RASGUÑAR. v. a. Kamutin ó galusan.

RASGUÑO. m. Kamot; galos; gurlís.

RASO, SA. adj. Patag; makinis

RASPADOR. m. Pangkatkát sa sinulat.

RASPADURA. f. Pagkatkát. || Pinagkatkatán.

RASPAR. v. a. Katkatín. || Sumigíd ang alak sa ng̃aláng̃alá.

RASPEAR. v. n. Gumaralgál ang panitik.

RASTRALLAR. v. n. Humaginít ang latikó kung ipinapalò.

RASTREAR. v. a. Bakasín. || fig. Siyasatin; hanapin ang isáng bagay.

RASTRILLO. m. Pang̃alaykáy.

RASTRO. m. Bakás.

RASTROJO. m. Dayami.

RASURA. f. Pagahit. || Pinagkakasan.

RASURAR. v. a. Ahitan. || v. r. Magahit.

RATA. f. Dagáng babae.

RATEAR. v. a. Bawasan ng̃ untíuntî. || Pagbahagihin ng̃ magkasingdami. || Mangumít ng̃ mg̃a bagay na maliít ang halagá. || v. n. Magipód sa lupà.

RATERÍA. f. Panguumít.

RATERO, RA. adj. y s. Tekas. || adj. Nagiipód sa lupà.

RATIFICACIÓN. f. Pagpapatunay; pagpapatibay.

RATIFICAR. v. a. Patunayan; patibayan. || v. r. Mapatunayan; magtibay.

RATO. m. Sangdalî; saglít.

RATÓN. m. Dagáng lalaki.

RATONA. f. Dagáng babae.

RATONAR. v. a. Ng̃atng̃atín ng̃ dagâ.

RATONERA. f. Panghuli ng̃ dagâ. || Lunggá ng̃ dagâ.

RATONESCO, CA. adj. Nauukol sa dagâ.

RAUDAL m. Kasaganaan ng̃ tubig na tumatakbó ng̃ matulin. || fig. Karamihan ng̃ mg̃a bagay na biglâ at paminsanang nagkakatipon.

RAYA. f. Guhit na mahabà. || Hanggahan ng̃ isáng lalawigan ó bayan. || m. Isdáng pagi.

RAYAR. v. a. Guhitan. || v. n. Humanggá ang isáng bagay sa ibá. || Mamukód sa ibá sa pananamít ó mg̃a kilos.

RAYO. m. Sinag na nagmumulâ sa isáng liwanag. || Lintík. || Tadyáng ng̃ gulóng. || fig. Alinmáng bagay na may malakíng lakás. || fig. Taong maliksí at may madalíng pagkukurò. || fig. Pagdaramdám na matindí at daglî ng̃ isáng sakít sa bahagi ng̃ katawán.

RAYOSO, SA. adj. May mg̃a guhit.

RAZA. f. Lipì; lahì. || Biták. || Sinag ng̃ araw na pumapasok sa isáng butas

RAZÓN. f. Katuwiran. || Pagiisip. || Pang̃ang̃atuwiran. || Dahilán || Ayos at paraan ng̃ isáng bagay. || Katarung̃an.

RAZONABLE. adj. Matuwíd; ayon sa katuwiran. || fig. Katatagán.
RAZONAMIENTO. m. Pagmamatuwíd.
RAZONAR. v. n. Mañgatuwiran.
RE. prep. insep. Mulî. || m *Mus*. Pañgalawáng tinig sa musiká.
REAL. adj. Tunay. || Nauukol sa harì. || fig. Mabuting asal; dakilà. || fig. y fam. Napakabuti. || m. pl. Poók na himpilan ñg hukbó. || m. Kuwaltang nagkakahalagá ñg sikapat,
REALCE. m. Palamuting nakaumbók sa ibabaw ñg isáng bagay. || fig. Kináng; kadakilaan.
REALEGRARSE. v. r. Magdanas ñg dî pangkaraniwang tuwâ.
REALIDAD. f. Katunayan.
REALIZABLE. adj. Maisasagawâ.
REALIZACIÓN. f. Pagsasagawâ.
REALIZAR. v. a. Isagawâ ang isáng bagay. || *Com* Ipagbilí ang mñga kalakal sa mababang halagá upang magíng salapî sa madalíng panahón. || v. r. Maisagawâ ang isáng bagay.
REALZAR. v. a. Itaás ang isáng bagay ñg higít sa dati. || Pa umbukín ang palamuti sa iba baw. || fig. Padakilain. || v. r. Tumaás ñg higít sa dati ang isáng bagay. || v. r. Umumbók ang palamuti sa ibabaw. || v. r. fig. Madakilà.
REANIMAR. v. a. Palakasín. || Patapañgin; buhayin ang loób. || v. r. Lumakás. || Tumapang; mabuhay ang loób.
REANUDAR. v. a. fig. Ulitin ang kasunduan, pagaaral, gawâ ó paguusap na natigil. || v. r. Maulit ó magpanibagong mulî.
REAPARECER. v. n. Lumitáw ó pakitang mulî.
REAPARICIÓN. f. Paglitáw na mulî.
REAPRECIAR. v. a. Halagaháng mulî. || Magbigáy ñg panibagong halagá sa isáng bagay.
REAPRETAR. v. a. Higpitíng mulî. || Higpitíng mabuti.
REARAR. v. a. Araruhing mulî.
REATAR. v. a. Taliang mulî. || Taliang mahigpít.
REAVENTAR. v. a. Pahañginang mulî ang isáng bagay.
REBAJA f. Bawas.
REBAJABLE. adj. Mababawasan.
REBAJAR. v. a. Bawasan ang halagá ñg isáng bagay. || fig. Pagpakumbabaín; pañgayupapain. || v. r. fig. Magpakumbabâ; mañgayupapà.
REBAJO. m. Sabak.
REBALAJE. m. Agos ñg tubig. || Uliuli ñg agos.
REBANADA. f. Hiwang manipís, malapad at pahabâ ñg isáng bagay, ó tinapay.
REBANAR. v. a. Híwain ñg manipís, malapad at pahabâ ang isáng bagay.
REBAÑO. m. Kawan ñg mñga alagang hayop. || Katipunan ñg mñga binyagang may sinusunód na isáng punó.
REBATE. m. Pagsasagupaang mulî; pagaaway. || fig. Pagtatalo.

REBATIR. v. a. Sagupain ang lakás ñg isáng tao. || Maglabang mulî. || Maglabang mabuti. || Tutulan; pañgatuwiranan.

REBELARSE. v. r. Maghimagsík; magalsá.

REBELDE. adj. y s Naghihimagsík; nagaalsá. || Suwaíl.

REBELDÍA. f. Pagkasuwaíl; kasuwailán. || *For.* Dî pagharáp ñg sakdál ó kalaban sa oras ñg paglilitis.

REBELIÓN. f. Paghihimagsík.

REBLANDECER. v. a. Palambutín ang isáng bagay. || v. r. Lumambót.

REBLANDECIMIENTO. m. Pagpapalambót; paglambót.

REBOSAR. v. n. Umapaw. || fig. Sumaganang tutoó ang isáng bagay.

REBOZAR. v. a. Takpáng halos ang buóng mukhâ ñg kumot || Balutin ang ulam sa itlóg, harena, pulót at ibp. || v. r. Matakpán halos ang buóng mukhâ ñg kumot.

REBOZO. m. Pagtatakíp sa mukhâ ng kumot. || fig. Pagkukunwarî. || *De rebozo.* m. adv. fig. Pakublí; palihím. || *Sin rebozo.* m. adv. fig. Tapatan.

REBUSCA. f. Pagsisiyasat ó paghanap ñg buong iñgat. || fig. Pinagpilian.

REBUSCAR. v. a. Siyasatin ó hanapin ñg buong iñgat. || fig. Magisip ñg paraan upang makaahon sa kumunóy.

RECABAR. v. a. Tamubín; masundíán sa hilíng ó pakiusap ang ninanasà.

RECADO. m. Pasabi; katugunang ipinadadalá sa ibá. || Alaala sa pagmamahál ó giliw na tagláy sa isáng tao. || Kaloób; alay. || Katipunan ñg mñga bagay na kailañgan sa paggawâ ñg anumáng; sangkáp. || Pagiiñgat.

RECAER. v. n. Mahulog na mulî. || Mabinat. || Mahulog na mulî sa dating masamáng hilig, pagkakamalî at ibp.

RECAIDA. f. Pagkahulog na mulî. || Pagkabinat.

RECALCAR. v. a. Iakmâ; higpitáng mabuti. || Siksikíng mabuti || fig. Ipagbadyáng mahinahón at buong garà ang isáng pañguñgusap upang maunawaang mabuti ang tagláy na kahulugáng ibig sabihin.

RECALCITAR. v. n. Umurong; magbalík. || fig. Sumuwáy.

RECALENTAR. v. a. Painiting mulî. || Painiting tutoo. || v. r. Maginit na tutoo.

RECÁMARA. f. Silíd na taguán ñg mñga damít at hiyás.

RECAMBIAR. v. a. Magpalít na mulî.

RECAMBIO. m. Pagpapalít na mulî.

RECANCANILLA. f. fam. Pagpipiláypilayan ñg mñga batà.

RECAPACITAR v. a. Alalahanin; sariwa'n sa alaala ang isáng bagay. || v. n. Sumariwà sa alaala ang isáng bagay.
RECARGAR v. a. Ipasáng mulî. || Dagdagán ang pasán. || *For.* Dagdagán ang parusa ng̃ isáng salarín.
RECARGO. m. Pasaning mulî ó pagdaragdág ng̃ pasanin. || *For.* Pagdaragdág ng̃ parusa sa salarín. || *Med.* Pagtindí ng̃ lagnát.
RECATADO DA adj. Maingat. || Mahinhín.
RECATAR. v. a. Ipaglihim. || v. r. Malihim.
RECATO. m. Ing̃at. || Kahinhinán.
RECAUDACIÓN. f. Paniningîl; paglilikom ng̃ salapî.
RECAUDADOR m. Maniningil; manglilikom ng̃ salapî.
RECAUDAR. v. a. Maningîl; lumikom ng̃ salapî.
RECAVAR. v. a. Hukaying mulî.
RECELAR. v. a. Katakutan; paghinalaan. || v. r Matakot.
RECELO. m Takot; hinalà.
RECELOSO, SA. adj. Matatakutín; mapaghinalà.
RECEPCIÓN. f. Pagtanggáp.
RECEPTÁCULO. m. Sisidlán.
RECEPTAR. v. a. *For.* Ikanlóng ó pagtakpán ang mg̃a salarín ó mg̃a bagay na ipinagkakasala || Tanggapín; kupkupín. || v. r. Paampóon.
RECETA. f. Hatol ng̃ manggagamot.
RECIBIDOR, RA. adj. y s. Tumatanggáp. || m. Tagatanggáp sa pintô.
RECIBIMIENTO. m. Pagtanggáp. || Pagsalubong.
RECIBIR. v. a. Tanggapín. || Tumanggáp ó sumahod. || Salubung̃in ang panauhin. || v. r. Tumanggáp ng̃ katibayan sa pinagaralan.
RECIBO. m. Pagtanggáp. || Katibayan ng̃ pagkatanggáp ng̃ isáng bagay.
RECIÉN. adv. t. Hindî pa natatagalán; bago.
RECIENTE. adj. Sariwà; bago pa lamang.
RECINTO. m. Kaluang̃ang nasa loób ng̃ isáng poók.
RECIO, CIA. adj. Malakás. || Matabâ. || Matulin; maliksí.
RECIPIENTE. adj. Tumatanggáp. || m. Sisidlán.
RECÍPROCO, CA. adj. Kapuwà tumatanggáp.
RECITAR. v. a. Magsalaysáy ó magbigkás ng̃ malakás ng̃ isáng talumpatì, tulâ at ibp.
RECLAMACIÓN. f. Pagtutol; paghing̃ing pilit ayon sa matuwíd.
RECLAMAR. v n. Huwág pumayag; tumutol sa salitâ ó sulat. || v. a. Hing̃ing pilit ng̃ ayon sa matuwíd ang isáng bagay.
RECLAMO. m. Ibong pang̃atî. || Pagtawag sa isáng tao. || *For.* Paghing̃ing pilit ng̃ ayon sa matuwíd ng̃ isáng bagay.

RECLINAR. v. a. Isandíg; ihilig ‖ Isandál ang isáng bagay sa ibá. ‖ v. r. Sumandíg; humilig.

RECLINATORIO. m. Sandigan. ‖ Luhurán.

RECLUIR. v. a. Piitín; ibilanggô. ‖ v. r. Mapiít; mabilanggô

RECLUSIÓN. f. Pagkukulóng nĝ kusà ó sapilitán. ‖ Bilangguan.

RECOBRAR. v. a. Makuhang mulî; mabawì. ‖ v. r. Makabawì. ‖ Mahimasmasán; pagsaulang malay.

RECOBRO. m. Pagkakuhang mulî ó pagkabawì.

RECOCER. v. a. Lutuing mulî. ‖ Lutuing mabuti ang isáng bagay. ‖ v. r Malutong mabuti.

RECODO. m. Likô nĝ daan, ilog at ibp.

RECOGER. v. a. Makuhang mulî. ‖ Pagpisanin ó tipunin ang mĝa tao ó bagay na nagkakatiwalág. ‖ Mamitás nĝ mĝa bunĝangkahoy. ‖ Ampunin. ‖ Kulunĝín ang isáng tao dahil sa nasisiraan nĝ bait. ‖ v. r. Magtagò ó magkublí sa isáng poók. ‖ Umilag sa pakikiharáp sa kapuwà. ‖ Mag pahinĝá ó matulog.

RECOLAR. v. a. Salaing mulî

RECOLECCIÓN. f. Pagpipisan; pagtitipon. ‖ Pamimitás ó pagani nĝ mĝa bunĝang halaman. ‖ Paniningíl.

RECOLECTAR. v. a. Anihin ang mĝa bunĝang halaman.

RECOLECTOR. m. Maniningíl.

RECOMENDABLE. adj. Karapatdapat ihabilin ó mahalín.

RECOMENDACIÓN. f. Paghahabilin ‖ Habilin ó pakiusap.

RECOMENDAR. v. a. Ihabilin.

RECOMPENSA. f. Pagganting palà ‖ Gantíngpalà; upa.

RECOMPENSAR. v. a. Gantihíng palà. ‖ Upahan

RECOMPONER. v. a. Ayusing mulî.

RECOMPOSICIÓN. f. Pagaayos na mulî.

RECONCENTRACIÓN. f. Pagtitipon sa gitnâ.

RECONCENTRAR. v. a, Ipasok; ipagitnâ ang isáng bagay sa ibá. ‖ Tipunin sa isáng poók na pinakagitnâ, ang mĝa tao ó bagay na tiwatiwaláq. ‖ v. r. Gumitnâ. ‖ v, r. fig. Tumaós sa loób.

RECONCILIACIÓN. f. Pagpapakasnndó o pagkakasundó.

RECONCILIAR v. a. Papagkasunduín ang nagkakagalít. ‖ v. r. Magkasundó. ‖ v. r. Ipagkumpisál ang iláng mĝa salang magaán na nalimutan sa unang pagkukumplsál.

RECÓNDITO, TA. adj. Tutoong tagô, lihim at kublí.

RECONOCER. v. r. Kilalanin; siyasating maigi. ‖ Halungkatín; halughugín. ‖ Itangì sa ibá. ‖ v. r. Makilala ang isáng bagay dahil sa mĝa tandáng tagláy. ‖ v. r. Kumilala sa pagkakamalî.

RECONOCIDO, DA, p. p. nĝ Reconocer. ‖ adj. Kumikilala nĝ utang na loób.

RECONSTRUIR. v. a. Itayô ó itatag na mulî.
RECONTAR. v. a. Bilañgin ó saysayíng mulî.
RECOPILACIÓN. f Pagtitipon ó pagsasama ng ibá't ibáng bagay.
RECOPILAR. v. a. Tipunin ó pagsamasamahin ang ibá't ibáng bagay.
RECORDABLE. adj. Mangyayayar na maalaala. || Dapat alalahanin.
RECORDACIÓN. f. Paggunitâ sa isáng bagay. || Alaala.
RECORDAR v. a. Alalahanin ang isáng bagay. || v. n. Ma alaala. || Ipaalaala. || v. n. fig. Gisiñgin ang natutulog. || v. r fig. Magisíng.
RECORDATIVO, VA. adj Nagpapaalaala.
RECORDATORIO. m. Paalaala
RECORRER. v. a. Libutin. || Halughugín ang isáng poók upang masumpuñgán ang hinahanap. || Paraanan ng basa ang sulat. || v. n. Lumapit ó pakupkóp.
RECORTAR. v. a. Putulan ng labis. || Tabasin
RECORTE. m. Pagputol ng labis. || Pagtabas. || pl. Pinagputulan.
RECOSTAR. v. a. Isandíg. || v. r. Sumandíg.
RECOVECO. m. Likólikô ng daan ó sapà. || fig. Pagpapalíkwátlikwát na ginagawâ ng isáng tao upang matamó ang isáng layunin.
RECREACIÓN. f. Paglilibáng ó pagkalibáng. || Pagliliwalíw.
RECREAR. v. a. Libañgín; aliwín. || v. r. Maglibáng; magalíw.
RECREO. m. Paglilibáng; pagaalíw. || Poók na libañgan.
RECTIFICACIÓN. f. Pagtutuwíd ng malî.
RECTIFICAR. v. a. Ituwíd ang malî; itumpák.
RECTITUD. f. Katuwirán. || iig. Pagkamatuwíd. || fig. Katuwiran.
RECTO, TA. adj. Tuwíd. || fig. Matuwíd.
RECUENTO. m. Pagbilang na mulî.
RECUERDO. m. Paalaala. || pl. Alaala.
RECULADA. f. Pagurong.
RECULAR. v. n. Umurong. || fig. y fam. Isukò ng isáng tao ang kaniyáng palagáy ó pasiyá. || v. r. Lumakad ng pauróng
RECUPERACIÓN. f. Pagbawì ó pagkabawì ng nawalà.
RECUPERAR. v. a. Bawiin; mabawì ang nawalâ. || v. r. Manumbalik ang dating isip ó lakás.
RECURRIR. v. n. Lumapit ó dumulóg sa isáng hukóm ó maykapangyarihan upang magsakdál. || Pakupkóp. || Bumalík ang isáng bagay sa pinanggalingan.
RECURSO. m. Pagdulóg. || Pagbalík sa poók na pinanggalingan. || Kahiñgiang nasusulat. || pl. Kayamanan; pagkabuhay.
RECUSACIÓN. f. Hindî pagtanggáp sa isáng bagay.

RECUSAR. v. a. Huwág tanggapín ang isáng bagay.

RECHAZAR. v. a. Daigín. || fig. Paurungin ang kaaway. || fig. Tutulan ó salansangín ang kapuwà sa sinasabi ó palagáy.

RECHINAMIENTO. m. Paglangitngít.

RECHINAR. v. a. Lumangitngít.

RECHONCHO, CHA adj. Nauukol sa taong matabâ at pandák.

RED. f. Lambát. || fig. Silò ó dayà.

REDACCIÓN. f. Pagsulat ng panukalang batás, kurò at ibp. || Pasulatán.

REDACTAR. v. a. Sumulat ng mga panukalang batás, kurò at ibp.

REDACTOR, RA. adj. y s. Sumusulat.

REDAR. v. a. Ihagis ang lambát sa tubig upang mangisdâ.

REDEDOR. m. Paligid. || *Al* ó *en rededor*. m. adv. Sa paligidligid.

REDENCIÓN. f. Pagtubós; pagkatubós.

REDENTOR, RA. adj. y s. Manunubós.

REDERO, RA. adj. Nauukol sa lambát. || m. y f. Manggagawà ng lambát.

REDIMIBLE. adj. Matutubós.

REDIMIR. v. a. Tubusín. || Bilhíng mulî ang isáng bagay an naipagbilí na. || v. r. Matubós.

RÉDITO. m. Pakinabang ng puhunan.

REDITUAR. v. a. Magbigáy ng pakinabang.

REDOBLAR. v. a. Pagibayuhin. || Baluktuín. || Ulitin; gawíng mulî ang isáng bagay.

REDOMADO, DA. adj. Lubháng maingat.

REDONDEAR. v. a. Bilugin. || v. n. Bumilog; mabilog.

REDONDEZ. f. Kabilugan. || Bilog.

REDONDO, DA. adj. Mabilog || fig. Maliwanag; waláng ligoy. || m. fig. Salapî.

REDUCCIÓN. f. Pagpapaliit.

REDUCIR. v. a. Ibalík ang isáng bagay sa dati || Paliitin ó bawasan. || Ipagpalít ang kuwalta ng ibá. || Paikliín ang isáng talumpatì, salitâ at ibp. || Paghatihatiin ng maliliít ang isáng bagay. || Akitin ang isáng tao sa pamamagitan ng mga paliwanag. || v. r. Magpakahusay ng pamumuhay ó kilos

REDUNDANCIA. f. Kalabisan ó labis na kasaganaan ng alinmáng bagay.

REDUNDAR. v. n. Umapaw; lumabis. || Makabuti ó makasamà.

REDUPLICAR. v. a. Pagibayuhin. || Ulitin.

REEDIFICACIÓN. f. Pagtatatag ó pagtatayóng mulî ng nasirà.

REEDIFICAR. v. a. Itatag ó itayóng mulî ang nasirà.

REELIGIR. v. a. Ihalál na mulî.

REEMCARCAR. v. a. Isakáy na mulî.

REEMBOLSAR. v. a. Singilín ang ipinautang. ‖ v. r. Masingíl ang ipinautang.

REEMBOLSO. m. Pagsingíl ó pagkasingíl ng̃ ipinautang.

REEMPLAZAR v. a Palitán ng̃ kamukhâ. ‖ Halinhán.

REEMPLAZO. m. Pagpapalít. ‖ Paghahalili. ‖ Kahalili.

REENCUENTRO. m. Pagkakabanggaan. ‖ Pagsasagupà ng̃ mg̃a kawal na magkaaway.

REEXAMINAR. v. a. Suliting mulî.

REFECTORIO. m. Poók na kainán sa mg̃a paaralán.

REFERENCIA. f. Pagsasalaysáy ng̃ isáng bagay. ‖ Pagkakawangkî ó pagkakaukol ng̃ isáng bagay sa ibá.

REFERENTE. p. a. ng̃ Referir. Nauukol sa ibáng bagay.

REFERIR. v. a. Isalaysáy; ipahayag. ‖ Iukol. ‖ v. r. Maukol.

REFINAR. v. a. Dalisayin; linang̃ín. ‖ fig. Paghusaying mabuti ang isáng bagay.

REFINO, NA adj. Dalisay.

REFLEXIÓN. f. Pagwawarì.

REFLEXIONAR. v. a. Wariin ang isáng bagay.

REFLUIR. v. n. Umurong ó kumati ang tubig.

REFLUJO. m. Pagkati ng̃ tubig.

REFORMA. f. Pagbabago ng̃ hugis.

REFORMAR. v. a. Hugising mulî; gawíng panibago. ‖ Ibalík na mulî sa dati. ‖ Ayusin; itumpák. ‖ v. r. Magbago; magpakahusay.

REFORMATORIO, RIA. adj. Bumabago; umaayos. ‖ m. Bahay ampunan sa mg̃a salarín.

REFORZAR. v. a. Dagdagán ang lakás. ‖ Palakasín. ‖ Buhayin ang loób. ‖ v. r. Mabuhay ó lumakás ang loób.

REFRÁN. m. Salawikain.

REFREGAR. v. a. Kuskusín; hagurin.

REFREIR. v. a. Mantikaang mulî. ‖ Mantikaang mabuti.

REFRENAR. v. a. Supilin ang kabayo sa pamamagitan ng̃ preno. ‖ fig. Pigilin; itumpák. ‖ v. r Magpigil.

REFRESCAR. v. a. Bawasan ang init ng̃ isáng bagay. ‖ Papanariwain. ‖ v. n. fig. Magkaroóng lakás. ‖ Magpalamíg. ‖ Uminóm ng̃ pangpalamíg. ‖ v. r. Magbawas ang init ng̃ isáng bagay.

REFRESCO. m. Pangpalamíg.

REFRIEGA. f. Pagaaway; pagsasagupaan.

REFRIGERACIÓN. f. Pagpapalamíg ó paglamíg.

REFRIGERAR. v. a. Palamigín; bawasan ng̃ init ang isáng bagay. ‖ v. r. Lumamíg.

REFRIGERIO. m. Ginhawang natatamó sa kalamígán. ‖ fig. Ginhawa ó kaaliwan sa alinmáng kagipitan ó pagdurusa. ‖ fig. Kaunting pagkaing nagsasaulì ng̃ mg̃a lakás.

REFUERZO. m. Pangpatibay na inilalagáy sa isáng bagay upang magkaroón ng lalong lakás. || Saklolo ó tulong.

REFUGIAR. v. a. Kupkupín ang isáng tao. || v. r. Pakupkóp; magkanlóng.

REFUGIO. m. Kupkupan; ampunan.

REFUNFUÑAR. v. n. Umangil. || Bumulúngbulóng.

REFUNFUÑO. m. Pagangil; pagbulúngbulóng.

REFUTACIÓN. f. Pagsalansáng. || Pangangatuwirang pangsirà sa mga matuwíd ng kalaban.

REFUTAR. v. a. Salansangín; tutulan sa pamamagitan ng mga katuwiran ang sinasabi ng ibá.

REGADERA. f. Pangdilíg.

REGADÍO, DÍA. adj. Nauukol sa lupang madidilíg.

REGALAR. v. a. Ipagkaloób ng waláng bayad ang isáng bagay sa kapuwà bilang tandâ ng pagmamahál ó utang na loób. || Suyuín. || Libangín.

REGALO. m. Alay; kaloób. || Pagkain at inumíng dì pangkaraniwan at masaráp. || Kaginhawahan.

REGALÓN, NA. adj. fam. Lumakí sa ginhawa; layáw.

REGAÑAR. v. n. Magalit. || Pumutók ang balát ng mga bungangkahoy kapág hinóg na. || v. a. fam. Pangusapan.

REGAÑO. m. Galit; angil. || fam. Pangusap.

REGAÑÓN, NA. adj. y s. fam. Magagalitín.

REGAR. v. a. Diligín. || fig. Wiligán.

REGATEAR. v. a. Tawaran ang halagá. || Ipagtingî ang mga bagay na nabilí ng marami.

REGATEO. m. Pagtawad. || Pagtitingî.

REGATÓN, NA. adj. Nagbibilí ng tingî. || Palatawád.

REGAZO. m. Kandungan. || Sinapupunan.

REGENCIA. f. Pamamahalà.

REGENTAR. v. a. Pangasiwaan.

REGICIDA. adj. y s. Natáy sa harì.

REGICIDIO. m. Pagpatáy sa harì.

RÉGIMEN. m. Paraan ng pamamahalà.

REGIO, GIA. adj. Nauukol sa harì. || fig. Marangál; dakilà.

REGIÓN. f. Bayan; poók.

REGIR. v. a. Patnugutan; pamahalaan. || Patnubayan; samahan. || v. n. Umiral.

REGISTRAR. v. a. Siyasating mabuti. || Italâ; isulat. || v. r. Magpasulat.

REGISTRO. m. Pagsisiyasat. || Pagtatalâ. || Pagpapasulat. || Talaan.

REGLA. f. Pamitík. || Palatuntunan. || Alituntunin. || Panahón ng babae.

REGLAMENTO. m. Katipunan ng mga tuntuning sinusunód sa isáng kapisanan.

REGNÍCOLA. adj. y s. Tubò sa isáng kaharian.

REGOCIJADO, DA p. p. ng̃ Regocijar. ‖ adj. Nagbibígáy tuwâ. ‖ Masayá; matuwà.

REGOCIJAR. v. a. Pasayahín; bigyáng tuwâ. ‖ v. r. Magalák.

REGOCIJO. m. Tuwâ; galák, ‖ Kilos na nagpapakilala ng̃ kasayahan.

REGOLDAR. v. n. Dumigháy.

REGRESAR. v. n. Magbalík sa pinanggalingan; umuwî.

REGRESO. m. Pagbabalík ó paguwî.

REGÜELDO. m. Pagdigháy. ‖

REGULAR. adj. Naaayos sa tuntunin. ‖ Katamtaman. ‖ v. a. Sukatin at iayos ang isáng bagay.

REGULARIZAR. v. a. Iayos sa tuntunin ang isáng bagay.

REHABILITAR. v. a. Ibalík na mulî ang isáng tao sa dating kalagayan. ‖ v. r. Magbalík na mulî ang isáng tao sa dating kalagayan.

REHACER. v. a. Gawíng mulî. ‖ Isaulì sa dati ang nasirà. ‖ v. r. Masaulì sa datì ang nasirà. ‖ v. r. Magpanibagong lakás.

REHARTAR. v. a. Busugíng mabuti. ‖ v. r. Mabusóg na mabuti.

REHÉN. m. Taong nasa kapangyarihan ng̃ mg̃a kaaway bilang sanglâ hanggáng dî nagkakaroón ng̃ kasunduan sa kapayapaan.

REHENCHIR. v. a. Papintugíng mulî ang isáng bagay. ‖ v. r. Mamintóg na mulî ang isáng bagay.

REHERIR. v. a. Sugatang mulî.

REHERVIR. v. n. Kumulóng mulî. ‖ v. n. fig. Magalab ang loób dahil sa damdamin. ‖ v. a. Pakuluíng mulî.

REHOGAR. v. a. Lutuin sa baga ang isáng ulam na nilulutò.

REHUIR. v. a. Ilayô ang isáng bagay dahil sa takot sa isáng pang̃anib. ‖ fig. Itakwíl ang isáng bagay. ‖ v. r. Lumayô; umilag.

REHUNDIR. v. a. Ipakalubóg-lubóg ang isáng bagay. ‖ Tunawin. ‖ fig. Gugulin ng̃ waláng pakinabang̃án.

REHUSAR. v. a. Tanggihán; huwág tanggapín.

REIDOR, RA. adj. y s. Palatawá.

REIMPRIMIR. v. a. Limbagíng mulî.

REINA. f. Asawa ng̃ harì. ‖ Babaing harì.

REINADO. m. Paghaharì. ‖ fig. Kapangyarihan.

REINAR. v. n. Magharì. ‖ Makapangyari. ‖ fig. Manaíg.

REINCIDENCIA. f. Paggawáng mulî ng̃ dating kasalanan;

REINCIDIR. v. n. Makagawáng mulî ng̃ dating kasalanan.

REINO. m. Kaharian.

REINTEGRAR. v. a. Isaulì ó bayaran ng̃ ganáp ang isáng bagay. ‖ v. r. Mabawing lahát ang nawalâ.

REINTEGRO. m. Pagsasaulì ó pagbabayad nḡ ganáp sa isáng bagay. ‖ Pagkabawing lahát nḡ nawalâ.

REIR. v. n. y r. Tumawa. ‖ fig. Manglibák. ‖ v. a. Pagtawanán.

REITERACIÓN. f. Pagulit.

REITERAR. v. a. Gawíng mulî; ulitin. ‖ v. r. Magawáng mulî; maulit.

REIVINDICACIÓN. f. Pagbawì.

REIVINDICAR. v. a. *For.* Bawiin.

REJA. f. Saláng bakal.

REJUVENECER. v. a. Pabatain; bigyán ang isáng tao nḡ lakás na katutubò sa kabinataan. ‖ v. n. y r. Bumatà; magkaroóng lakás na katutubò sa kabinataan.

RELACIÓN. f. Pagsasalaysay. ‖ Pagkakaayos nḡ isáng bagay sa ibá. ‖ pl. Pakikitunḡo; pagkikilala.

RELACIONAR. v. a. Magsalaysáy nḡ isáng pangyayari. ‖ Iayos ang mḡa tao ó bagay. ‖ v. r. Magkaayos.

RELAJACIÓN. f. Pagpapahinà; pagpapalambót. ‖ Panghihinà; panglalambót. ‖ Luslós.

RELAJAR. v. a. Panghinain; palambutín. ‖ v. r. Manghinà; manglambót.

RELAMER. v. a. Himuring mulî. ‖ v. r. Pakahimudhimurin nḡ dilà ang nḡuso't labì.

RELÁMPAGO. m. Kidlát.

RELAMPAGUEAR. v. n. Kumidlát. ‖ fig. Magsabog nḡ liwanag.

RELAMPAGUEO. m. Pagkidlát.

RELAPSO, SA. adj. y s. Nahulog na mulî sa kasalanang pinagsisihan na.

RELATAR. v. a. Magsalaysáy.

RELATIVO, VA. adj. Nauukol sa isáng bagay. ‖ Hindî ganáp.

RELATO. m. Pagsasalaysáy.

RELATOR, RA. adj. y s. Nagsasalaysáy nḡ isang bagay.

RELEER. v. a. Basahing mulî.

RELEVACIÓN. f. Paghahalili.

RELEVAR. v. a. Alisán nḡ pasán ó tungkól. ‖ Saklolohan. ‖ Pawaláng sala; patawarin. ‖ fig. Padakilain. ‖ Halinhán.

RELEVO. m. Paghahalili. ‖ Kawal na kahalili.

RELIEVE. f. Pamuting nakaanḡát sa ibabaw.

RELIGIÓN. f. Pananampalataya sa Diyós.

RELIMAR. v. a. Kikiling mulî.

RELIMPIAR. v. a. Linising mulî. ‖ Pakalinisin. ‖ v. r. Malinis na mulî.

RELINCHAR. v. n. Humuni ang kabayo.

RELINCHO. m. Huni nḡ kabayo.

RELOJ. m. Orasán.

RELOJERÍA. f. Kaalamán sa paggawâ nḡ orasán. ‖ Panḡanḡalakal nḡ orasán. ‖ Pakumpunihan ó tindahan nḡ orasán.

RELOJERO. m. Ang manggagawà ó nagtitindá nğ orasán.

RELUCIR. v. n. Kumislâp. || Magningníng.

RELUMBRAR. v. n. Magliwanag na mabuti.

RELUMBRE. m. Pag'iliwanag na mabuti.

RELUMBROSO, SA. adj. Maliwanag na mabuti.

RELLENAR. v. a. Pakapunuín ang isáng bagay.

RELLENO, NA. adj. Punúngpunô || m. Tinadtád na karnéng ipinapaloób sa bituka, manók at ibp.

REMACHAR. v. a Pulpulín ó ibaluktót ang dulo nğ pakong nakatagós upang huwág mabunot.

REMACHE. m. Pagbaluktót nğ dulo nğ pakong nakatagós upang huwag mabunot.

REMANECER. v. n. Pakitang mulî na dî inaakalà.

REMANENTE. m. Labis nğ isáng bagay.

REMAR. v. n. Gumaod ó sumagwán.

REMATAR. v. a. Tapusin ang isáng bagay. || Alisáng patuluyan nğ buhay ang tao ó hayop na nasa pagkamatáy. || v. n. Matapos. || v. r. Mawalâ ó masirà ang isáng bagay.

REMATE. m. Wakás ó dulo nğ isáng bagay. || Hulíng halagá sa pagbibilí sa madlâ ó almoneda.

REMECER. v. a. Uguyíng waláng lubáy ang isáng b ||

v. r. Umugóy nğ waláng lubáy ang isáng bagay.

REMEDAR. v. a. Gagarín.

REMEDIAR. v. a. Lunasan. || Saklolohan. || Iligtás sa panğanib.

REMEDIO. m. Lunas.

REMEDIR. v. a. Sukating mulî.

REMEDO. m. Paggagád.

REMEMORAR. v. a. Ipaalaala.

REMENDAR. v. a. Tagpián. || Ayusin.

REMENDÓN, NA. adj. y s. Mananagpî.

REMERO, RA. m. y f. Mangagagaod ó mananagwán.

REMESA. f. Pagpapadalá sa ibáng poók nğ isáng bagay.

REMESAR. v. a. Bunuting madalás ang balbás ó buhók. || *Com.* Magpadalá nğ salapî ó kalakal.

REMESÓN. m. Pagbunot nğ buhók ó balbás. || Tipon nğ buhók na binubunot.

REMETER. v. a. Isoót na mulî. || Ipakaloòbloób.

REMIENDO. m. Tagpî. || fig. Dagdág.

REMINISCENCIA. f. Paggiít sa gunità nğ bagay na nakaraan.

REMISIBLE. adj. Maipadadalá. || Mapatatawad.

REMISIÓN. f. agpapadalá. || Pagpapatawad.

REMITENTE. p. a. nğ Remitir. s. Ang nagpapadalá.

REMITIR. v. a. Ipadalá. || Patawarin.

REMO. m. Gaod; sagwán.

REMOCIÓN. f. Paglilipat ng isáng bagay sa ibáng poók. ‖ Paglipat.

REMOJAR. v. a. Basaíng mulî; ibabad.

REMOJO. m. Pagbababad sa tubig ng isáng bagay.

REMOLCAR. v. a. Hilahin ang isáng sasakyángdagat ó ibáng bagay sa ibabaw ng tubig.

REMOLER. v. a. Ligisíng mabuti ang isáng bagay.

REMOLINEAR. v. a. Pa'nugin ang isáng bagay na parang ipoipo. ‖ v. r. Maguliulì

REMOLINO. m. Ipoipo; uliulì. ‖ Puyó ng buhók.

REMOLÓN, NA. adj. y s. Tamád at ayáw gumawâ.

REMOLQUE. m. Paghila ó pagakay sa sasakyángdagat ó bagay sa ibabaw ng tubig.

REMORDER. v. a. Kagatíng mulî; pagkakagatín. ‖ fig. Balisahin ang loób. ‖ v. r. Mabalisa ang loób.

REMORDIMIENTO. m. Balisa ng loób.

REMOTO, TA. adj. Malayò. ‖ fig. Maliwag na mangyari.

REMOVER. v. a. Ibago ng kinalalagyán ang isáng bagay. ‖ Alisín ang nakasasagabal. ‖ Haluin. ‖ Alisín ang isáng tao sa kaniyáng tungkulin. ‖ v. r. Mabago sa kinalalagyán ang isáng bagay.

REMPUJAR. v. a. fam. Itulak.

REMPUJÓN. m. fam. Tulak.

REMUDA. f. Paghahalili; paghalili. ‖ Katipunan ng damít na bihisan.

REMUDAR. v. a. Ihalili. ‖ v. r. Mahalili.

REMUNERACIÓN. f. Pagganti.

REMUNERAR. v. a. Gantihín; pagbayaran.

RENACER. v. n. Sumilang ó tumubong mulî.

RENACIMIENTO. m. Pagsilang ó pagtubong mulî.

RENACUAJO. m. Kitíkitî. ‖ fig. y fam. Taong maliít at hamak.

RENCILLA. f. Alitan.

RENCILLOSO, SA. adj. Mahilig sa pakikipagkagalít.

RENCO, CA. adj. Tingkód.

RENCOR. m. Pagtataním sa loób.

RENCOROSO, SA. adj. Nagtataním sa loób.

RENDICIÓN. f. Pagpapasukò; pagsukò. ‖ Pakinabang ó tubò.

RENDIJA. f. Biták; puang.

RENDIMIENTO. m. Pagsukò; pagod. ‖ Pagsunód; kapakumbabaan. ‖ Pakinabang ó tubò.

RENDIR. v. a. Pasukuin ang kaaway. ‖ Ibigáy sa isáng tao ang nauukol ó isaulì ang kinuha sa kaniyá. ‖ Bigyán ng kapakinabangán ang isáng bagay. ‖ Pagurin. ‖ v. r. Sumukò. ‖ v. r. Mahapò.

RENEGAR. v. a. Pakatanggihán ang isáng bagay. ‖ Itakwíl; kasuklamán. ‖ fig. y fam. Tungayawin ang kapuwà.

RENGLÓN. m Talatà. ‖ pl. fig. y fam. Alinmáng sulat ó limbág.
RENOMBRADO, DA. adj. Bantóg; balità.
RENOMBRE. m. Apelyido ó sariling pamagát ‖ Kabantugan.
RENOVACIÓN. f. Pagbabago ó pagkabago.
RENOVAR. v. a. Gawíng parang bago ang isáng bagay ó ibalík ang isáng bagay sa dating kalagayan. ‖ Ipagpatuloy ang isáng bagay na natigil. ‖ Halinhán ang isáng bagay. ‖ Palitán ng bago ang isáng bagay na lumà. ‖ Ilathalang mulî. ‖ v. r. Mabago.
RENQUEAR. v. n. Tumingkód.
RENTA. f. Pakinabang na natatamó taóntaón sa isáng bagay. ‖ Bayad nğ isáng namumuwisan ó nanğunğupahan.
RENUENCIA. f. Pagtanggíng ipinamamalas sa paggawâ nğ isáng bagay.
RENUEVO. m. Usbóng; suplíng. ‖ Pagbabago.
RENUNCIA. f. Pagtanggí sa isáng bagay. ‖ Paghibitíw ó kusang pagpapabayà sa isáng bagay na inaarì.
RENUNCIAR. v. a. Ipaubayang kusà ang isáng bagay. ‖ Tanggihán. ‖ Huwág pahalagahán; iwan.
REÑIR. v. n. Makipagkagalít; makipagaway. ‖ v. a. Panğusapan ang isáng tao; tanğaan.
REO. com. Salarín.‖Ang nasasakdál.
REOJO. (Mirar de) frs. Tumingín nğ panakáw. ‖ fig. Umirap.
REPARACIÓN. f. Pagaayos; paghuhusay sa sirà nğ isáng bagay.
REPARAR. v. a. Ayusin ang sirà nğ isáng bagay. ‖ Masdáng mabuti; pansinín. ‖ Isaloób; bulaybulayin. ‖ Iayos. ‖ Sanggahín. ‖ Lunasan ó ilagan ang isáng panğanib ó kapinsalaan. ‖ Papanauliin ang lakás. ‖ v. n. Humintô sa isáng poók. ‖ v. r. Magpigil nğ loób.
REPARO. m. Pagsasaulì sa dati. ‖ Pansín sa isáng bagay. ‖ Alinlanğan.
REPARTICIÓN. f. Pagmumudmód; pamamahagi.
REPARTIDOR, RA. adj. y s. Nagmumudmód ó namamahagi.
REPARTIMIENTO. m. Pagbabahagi.
REPARTIR. v. a. Imudmód ó ipamahagi. ‖ Paghatíhatíin.
REPARTO. m. Pagbabahagi.
REPASAR. v. a. Magdaáng mulî sa isáng poók.. ‖ Tingnán ó siyasating muli ang isáng bagay. ‖ Paraanang mulî nğ basa ang napagaralan na.
REPATRIACIÓN. f. Pagpapauwî ó paguwî sa kaniyáng bayan.
REPATRIAR. v. a. Pauwiín sa kaniyáng bayan. ‖ v. n. y r. Umuwî sa kaniyáng bayan.
REPELAR. v. a. Sabunutan ó bunutin ang buhók. ‖ Putulan nğ dulo ang mğa damò. ‖ fig. Alisán; bawasan.

REPELER. v. a. Iwaksi ng biglâ ó malakás ang isáng bagay. || Sumangín ang isáng palagáy.
REPELÓN. m. Pagsabunot sa buhók.
REPENTE. m. fam. Galáw na biglâ ng mga tao ó hayop. || *De repente*. m. adv. Bigláng biglâ; kaginsaginsa.
REPENTINO, NA. adj. Madalî; biglâ.
REPESAR. v. a. Timbangíng mulî ang isáng bagay.
REPETICIÓN. f. Pagulit ó pag kaulit.
REPETIR. v. a. Ulitin. || v. r. Maulit.
REPICAR. v. a. Tadtaríng mabuti ang isáng bagay. || Pihitin ang kampanà. || Duruing mulî.
REPIQUE. m. Pagpihit ng kampanà.
REPLETO, TA. adj. Punúngpunô.
RÉPLICA. f. Pagtugón. || Paklí.
REPLICAR. v. n. y a. Tumugón; mangatuwiran.
REPLICÓN, NA. adj. y s. Masagutin.
REPONER. v. a. Ilagáy na mulî. || Halinhán. || Pumaklí; tumutol. || v. r. Mabalík ang dating lakás ó kayamanan.
REPORTACIÓN. f. Katiwasayán; hinahon.
REPORTAR. v. a. Pigilin ó palubayín ang sigabo ng damdamin. || Kamtán; masunduán. || Magtagláy. || v. r. Magpigil ng loób.
REPOSADO, DA. p. p. ng Reposar. || adj. Matiwasáy; matahimik.
REPOSAR. v. n. Magpahingá || Tumahimik; humimláy. || v. n. y r. Malibíng. || v. r. Tumining.
REPOSICIÓN. f. Paglalagáy ó pagkalagáy na mulî.
REPOSO. m. Pagpapahingá. || Katahimikan.
REPRENDER. v. a. Pangusapan ó pagsabihan sa pagkakamalî
REPRENSIBLE. adj. Karapat-dapat pangusapan.
REPRENSION. f. Pangusap.
REPRENSOR RA. adj. y s. Nangungusap sa namamalî.
REPRESALIA. f. Pagsamsám ng kaaway sa mga kayamanan ng isáng bansáng kadigmâ.
REPRESENTACION. f. Pagpapaalaala. || Pagharáp. || Kapangyarihan, karangalan, katangian ng isáng tao. || Katipunan ng mga taong kumakatawán sa isáng kapisanan.
REPRESENTANTE. p. a. ng Representar. || com. Kinatawán.
REPRESENTAR. v. a. Ipaalaala ang isáng bagay. || Ipahayag. || Kumatawán sa isáng tao. || Magíng larawan ó sagisag ng isáng bagay.
REPRIMIR. v. a. Pigilin. || v. r. Magpigil.
REPROBAR. v. a. Huwág magalingín; masamaín.
RÉPROBO, BA. adj. y s. Pinarurusahan sa apóy na waláng katapusán.
REPROCHAR. v. a. Talampakín ó pamukhaán. || Huwág magalingín.

REPROCHE. m. Pagpapamukhâ. ‖ Pañguñgusap na dî minamagalíng.

REPRODUCIR. v. a. Likhaíng mulî ó gawíng panibago. ‖ Sipiin. ‖ v. r. Malikháng mulî.

REPTIL. m. *Zool.* Hayop na waláng paá at tiyán ang iginagapang sa lupà.

REPUDIACIÓN. f. Pagpapabayang kusà sa isáng bagay.

REPUDIAR. v. a. Itakwíl ang asawang tunay. ‖ Ipaubayang kusà ang isáng bagay.

REPUDIO. m. Pagtatakwíl sa asawang tunay.

REPUDRIR. v. a. Bulukíng mábuti. ‖ v. r. Mabulók na mabuti. ‖ v. r. fig. y fam. Magñgitñgít ang loób dahil sa dî paghahayág ng dinaramdam ó pighatî.

REPUGNANCIA. f. Pagkakasalungát ng dalawáng bagay. ‖ Kamuhián sa mga bagay ó tao.

REPUGNANTE. adj. Nakamumuhî; nakasusuklám.

REPUGNAR. v. a. Masalungát ang isáng bagay sa ibá. ‖ Tutulan ang isáng bagay. ‖ Kamuhián. ‖ Gawín ng matamláy ang loób ang isáng bagay.

REPULGAR. v. a. Maglilip. ‖ fig. Matulog.

REPULGO. m. Lilip.

REPULSA. f. Pagtakwíl ó pagtanggí sa hinihingî.

REPULSAR. v. a. Itakwíl ó pawaláng halagá ang isáng bagay; tanggihán ang hinihingî.

REPUTACIÓN. f. Kabantugan.

REPUTAR. v. a. Halagahán; hatulan ó pagukulan ng kurò ang kalagayan ó urì ng isáng tao ó bagay.

REQUEBRAR. v. a. Basaging mulî ng maliliít ang mga bahaging baság na. ‖ fig. Purihin ang isáng babae upang panuyuan.

REQUERIR. v. a. Ipatalastás ang isáng bagay. ‖ Siyasatin ang kalagayan ng isáng bagay. ‖ Kailangánin ang isáng bagay. ‖ Maghayág ang isáng tao ng kaniyáng nasà ó pagsintà. ‖ Ibuyó.

REQUIEBRO. m. Pagbasag na mulî ng baság na. ‖ Salitáng panunuyò sa babae.

REQUISA. f. Pagkapkáp ó paghalughóg.

REQUISAR. v. a. Kapkapán ó halughugín.

REQUISITO. m. Kabagayáng kailangan sa isáng bagay.

RES. m. Alinmáng hayop na apat ang paá.

RESARCIR. v. a. Pagbayaran ó bigyán ng katapát ang isáng sirà ó kapinsalaan. ‖ Tagpián; husaying panibago.

RESBALADERO, RA. adj. Nakadudulás. ‖ m. Poók na madulás.

RESBALADIZO, ZA. adj. Madulás. ‖ Nakadudulás.

RESBALADURA. f. Bakás na kinadulasán.

RESBALAR. v. n. Magdulás. || v. n. fig. Makapagsalitâ ó makagawâ ng̃ waláng ing̃at at dî iniisip. || v. r. Madulás.

RESBALÓN. m. Pagdulás ó pagkadulás.

RESBALOSO, SA. adj. Madulás.

RESCATAR. v. a. Tubusín. || Ipagpalít ang gintô at ibáng bagay na mahalagá sa karaniwang mg̃a kalakal. || fig. Palayain sa paggawâ.

RESCATE. m. Pagtubós. || Salapíng itinutubós.

RESCINDIR. v. a. Pawaláng bisà ang isáng kasunduan, kasulatan at ibp.

RESCISIÓN. f. Pagpapawaláng bisà sa isáng kasunduan, kasulatan at ibp.

RESECAR. v. a. Patuyuíng mabuti. || v. r. Matuyóng mabuti.

RESECO, CA. adj. Napakatuyô.

RESEMBRAR. v. a. Pagtamnáng mulî.

RESENTIMIENTO. m. Pagdaramdám; pagdadaláng galit.

RESENTIRSE. v. r. Magsimuláng manghinà ó damdamín ang isáng bagay. || fig. Magdamdám; magalit.

RESERVA. f. Paglalaan ng̃ isáng bagay upang magamit sa ukol na panahón. || Pagiing̃at upang huwág matuklás ang bagay na nalalaman ó iniisip. || Bahagi ng̃ hukbóng panglaan.

RESERVADO, DA. adj. Maing̃at; malihim.

RESERVAR. v. a. Maglaán. || Ipaglihim. || v. r. Maging̃at.

RESGUARDAR. v. a. Ipagsanggaláng. || v. r. Maging̃at sa isáng kapinsalaan.

RESIDENCIA. f. Pagtahán. || Poók na tinatahanán.

RESIDIR. v. n. Manirahan ó tumahan sa isáng poók.

RESIDUO. m. Tirá; pinaglabisan.

RESIGNAR. v. a. Ibigáy ng̃ isáng taong nanunungkulan ang pamamahalà sa ibá. || v. r. Makiayon; sumunód.

RESINA. f. Dagtáng malapot ng̃ iláng halaman.

RESINOSO, SA. adj. May dagtâ.

RESISTENCIA. f. Paglaban; pagsalansáng.

RESISTIR. v. n. Lumaban. || Sumalansáng. || v. a. Tiisín. || Kalabanin ang mg̃a damdamin, nasà at ibp. || Daigín.

RESOBRAR. v. n. Lumabis ng̃ marami.

RESOL. m. Pagilandáng ng̃ liwanag ng̃ araw na tumatamà sa ibabaw ng̃ isáng bagay na makintáb.

RESOLUCIÓN. f. Pagpapasyá. || Kapasyahán. || Tapang.

RESOLVER. v. a. Magpasyá. || Pagpasyahán ang isáng alinlang̃an. || Sirain. || v. r. Magpilit na magsabi ó gumawâ ng̃ isáng bagay.

RESOLLAR. v. n. Huming̃á.

RESONANCIA. f. Aling̃áwng̃áw ng̃ tunog na untíuntíng nawawalâ.

RESONAR. v. n. Tumagintíng; umaling̃awng̃áw ang tunóg.

RESORBER. v. n. Higuping mulî.

RESORCIÓN. f. Paghigop na mulî.

RESPALDAR. m. Sandalan.

RESPALDO. m. Sandalan. ‖ Kabiláng mukhâ ng̃ papel. ‖ Sulat sa kabiláng mukhâ ng̃ papel.

RESPECTIVO VA. adj. Nauukol.

RESPETABLE. adj. Kagalang-galang.

RESPETAR. v. a. Gumalang; magpitagan.

RESPETO. m. Galang; pitagan.

RESPETUOSO, SA. adj. Magalang.

RESPIRACIÓN. f. Paghing̃á. ‖ Hang̃ing sinisinghót.

RESPIRADERO. m. Butas na labasan ng̃ hang̃in. ‖ fam. Daanan ng̃ hining̃á.

RESPIRAR. v. n. Huming̃á. ‖ Suming̃áw ang isáng amóy. ‖ fig. Sumiglá; magkaroóng lakás.

RESPLANDECER. v. n. Magningníng; magliwanag na mabuti.

RESPLANDECIENTE. p. a. ng̃ Resplandecer. Nagniningníng.

RESPLANDOR. m. Liwanag ng̃ araw. ‖ fig. Ningníng ng̃ iláng bagay.

RESPONDER. v. a. Sumagót; tumugón. ‖ v. n. Magsasagót.

RESPONDÓN, NA. adj. y s. Masagutin.

RESPONSABILIDAD. f. Kapanagutan.

RESPONSABLE. adj. Nananagót.

RESPUESTA. f. Kasagutan.

RESQUEBRADURA. f. Biták; lahang.

RESQUEBRAJO. m. Biták; lahang.

RESQUEBRAJOSO, SA. adj. Nagbibiták ó madalíng magbiták.

RESQUEBRAR. v. n. Maglamat; magbiták ang isáng bagay.

RESQUICIO. m. Puang ng̃ pintó at ng̃ kinakakapitan. ‖ Alinmáng siwang na maliít.

RESTABLECER. v. a. Itatag na mulî ang isáng bagay; isaulì sa dati. ‖ v. r. Masaulì sa dati; mabawì ang nawaláng lakás; gumalíng.

RESTABLECIMIENTO. m. Pagtatayóng mulî; pagsasaulì sa dati. ‖ Pagkasaulì sa dati. ‖ Paggalíng sa karamdaman.

RESTAURACIÓN. f. Pagbawì; pagsasaulì sa dati.

RESTAURAR. v. a. Bawiin. ‖ Isaulì sa dati.

RESTITUCIÓN. f. Pagsasaulì.

RESTITUIR. v. a. Isaulì. ‖ Iulî sa dati. ‖ v. r. Magbalík sa pinanggalin̄gan.

RESTO. m. Tirá. ‖ *Restos mortales.* Mg̃a butó ng̃ patáy.

RESTRICCIÓN. f. Paglalagáy ng̃ hanggá.

RESTRINGIR. v. a. Hanggahán.

RESUCITAR v. a. Buhayin ang patáy. ‖ v. n. Mabuhay na mulî.

RESUDAR. v. n. Pawisan ng̃ bahagyâ.

RESUDOR m. Pawis na bahagyâ.

RESUELLO. m. Hiningá ó paghingáng malakás.
RESULTA. f. Kinapangyarihan; kinasapitan.
RESULTADO. m. Kinahangganán; kinalabasán.
RESUMEN. m. Pagpapadalî ó pagpapaiklî nğ mğa pañguñgusap nğ isáng sulat ó kawikaan.
RESUMIR. v. a. Paikliín ang mğa pañguñgusap nğ isáng sulat ó kawikaan.
RESURRECCIÓN. f. Pagkabuhay na mulî.
RESURTIR. v. n. Bumalík ang isáng bagay dahil sa pagkabanggâ. ‖ Umangát; bumukál.
RETABLO. m. Katipunan nğ mğa anyóng napipintá na nagpapaalaala nğ isáng kabuhayan ó pangyayari. ‖ Gawáng inukit na ipinapalamuti sa isáng dalanğinán ó altá.
RETADOR. m. Naghahamón.
RETAGUARDIA. f. Dakong hulihán nğ hukbó.
RETAR. v. a. Maghamón. ‖ fam. Pañgusapan; pamukhaán.
RETARDACIÓN. f. Pagantala ó pagkaantala.
RETARDAR. v. a. Antalahin. ‖ v. r. Maantala.
RETARDO. m. Pagantala ó pagkaantala.
RETASAR. v. a. Halagaháng mulî.
RETAZO. m. Pinagtabasan nğ kayo.
RETENER. v. a. Pigilan. ‖ Tandaán sa isip ang isáng bagay. ‖ Iñgatan. ‖ Pigilin. ‖ Piiting pangsamantala.
RETENTIVA. f. Alaala.
RETEÑIR. v. a. Tinaing mulî ang isáng bagay.
RETINTÍN. m. Tagintíng nğ kampanà ó ibáng bagay na matunóg.
RETIRACIÓN f. *Impr.* Paglimbág sa kabiláng mukhâ nğ papel.
RETIRADA. f. Paglayô. ‖ *Mil.* Paguroag nğ hukbó sa kaaway.
RETIRADO, DA. adj. Malayò. ‖ Nauukol sa kawal na hindî na naglilingkód sa hukbó.
RETIRAR. v. a. Ihiwaláy ó ilayô ang isáng tao ó bagay sa kapuwà ó sa isáng poók. ‖ Ikublí ang isáng bagay. ‖ Iurong. ‖ *Impr.* Limbagán ang kabiláng mukhâ nğ papel. ‖ v. r. Lumayô ó humiwaláy sa pakikiharáp, pakikipagusap ó pagkikilala.
RETIRO. m. Paghiwaláy. ‖ Poók na tiwalág at malayò sa guló nğ mğa tao. ‖ Paglayô ó pagilag.
RETO. m. Paghamon. ‖ Bantâ.
RETOCAR. v. a. Hipuing mulî. ‖ Hipuhipuin. ‖ Pintaháng mulî ang napintahán upang pagayusing mabuti.
RETOÑAR. v. n. Magusbóng. ‖ fig. Tumubong mulî.
RETOÑECER. v. n. Magusbóng.
RETOÑO. m. Usbóng.

RETOQUE. m. Paghipong madalás at paulitulit. || Hulíng paraan ng̃ pintá bilang pagaayos na mabuti sa naipintá na.
RETORCER v. a. Pilibín ó pilipiting mabuti ang isáng bagay. || fig. Bigyán ng̃ kaibáng kahulugán ang isáng bagay sa dapat taglayín. || v. r. Mapilipit; mapilíng mabuti.
RETORNAR. v. a. Isaulì. || Baluktutíng mulî ang isang bagay. || Paurung̃in ang isáng bagay. || v. n. y r. Magbalík sa pinanggalin̄gan.
RETORNO. m. Pagsasaulì; pagbabalík. || Gantí sa kautang̃áng loób.
RETORSIÓN. f. Pagpilipit.
RETOZAR. v. n. Lumuksó sa sayá. || Maglarô.
RETOZO. m. Paglukśó sa sayá; paglalarô.
RETRACTACIÓN. f. Pagtalikod sa sinabi ó naipang̃akò.
RETRACTAR. v. a. Talikuran ang sinabi. || v. r. Tumalikod sa sinabi.
RETRAER. v. a. Taglayíng mulî. || Paudlutín sa isáng hang̃arin. || v. r. Magkanlóng. || v. r. Magbalík.
RETRASAR. v. a. Antalahin. || v. r. Maantala.
RETRASO. m. Pagantala; pagkaantala.
RETRATAR. v. a. Ilarawan. || Parisan; mahawig.
RETRATISTA. com. Ang manggagawà ng̃ mg̃a larawan.
RETRATO. m. Larawan.
RETRETE. m. Palikuran.
RETRIBUCIÓN. f. Gantí ó bayad.
RETRIBUIR. v. a. Gantihín ó bayaran.
RETROCEDER v. n. Bumalík; umurong.
RETROCESO. m. Pagbabalík; pagurong.
RETROGRADAR. v. n. Bumalík.
RETRONAR. v. n. Umugong ng̃ malakás.
RETROVENDER. v. a. *For.* Pagbibilíng mulî ng̃ isáng bagay sa binilhán.
RETUMBANTE. p. a. ng̃ Retumbar. Umuugong ng̃ malakás.
RETUMBAR. v. n. Umugong ng̃ malakás.
RETUMBO. m. Pagugong ng̃ malakás.
REUMATISMO. m. *Med.* Pananakít ng̃ katawán.
REUNIÓN. f. Pagtitipon ó pagkakatipon. || Kapisanan ng̃ mg̃a tao.
REUNIR. v. a. Tipuning mulî. || Pagpisanin; ibuntón. || v. r. Magtipong mulî. || Magpisan; mabuntón.
REVALIDACIÓN. f. Pagpapatibay.
REVALIDAR. v. a. Patibayan ang isáng bagay. || v. r. Magsulit sa pinagaralan upang magkamít ng̃ katibayan.
REVEJECER. v. n. y r. Magmukháng matandá agád.

REVELACIÓN. f. Pagpapahayag ng lihim.

REVELAR. v. a. Ipahayag ang isáng lihim. ‖ Ihayág ng Diyós sa tao ang daratíng ó lihim.

REVENDER. v. a. Ipagbilíng mulî sa tingî ang mga bagay na nabilí ng biglaan.

REVENIRSE. v. r. Mangurong; maubos ng untíuntî ang isáng bagay. ‖ Mapanis ang mga tinggál.

REVENTAR. v. n. y r. Magputók ang isáng bagay. ‖ Mabasag ang alon. ‖ Pumuslít na biglâ. ‖ fig. Magpitang mahigpít sa isáng bagay. ‖ fig. y fam. Sumambulat. ‖ v. a. Pagputukín.

REVENTÓN. m. Pagpapaputók ó pagputók.

REVER. v. a. Tingnan ó siyasating mulî.

REVERDECER. v. n. Manariwang mulî ang mga pananím. ‖ v. a. Papanariwaing mulî.

REVERENCIA. f. Galang. ‖ Pagyukód bilang pagpipitagan.

REVERENCIAR. v. a. Igalang.

REVERENDO, DA. adj. Kagalanggalang.

REVERENTE. adj. Magalang.

REVERSIÓN. f. Pagsasaulì ng isáng bagay sa dating kalagayan.

REVERSO. m. Kabaligtarán.

REVERTER. v. n. Umapaw

REVERTIR. v. n. *For*. Mabalík sa dating may-arì ang isáng bagay.

REVÉS. m. Likód ó kabaligtarán ng isáng bagay. ‖ Dagok na pasaliwâ. ‖ fig. Kasawiang palad. ‖ Al revés. m. adv. Pasaliwâ.

REVESTIR. v. a. Susunán ang damít sa katawán. ‖ v. r. fig. Magmalakí sa tagláy na katungkulan.

REVIEJO, JA. adj. Napakatandâ. ‖ m. Sangáng tuyô at waláng silbí ng punungkahoy.

REVISAR. v. a. Suriing mabuti.

REVISIÓN. f. Pagsusuring mabuti.

REVISOR, RA. adj. Sumusurì. ‖ m. Tagapagsurì.

REVISTA. f. Pagsisiyasat. ‖ Pagsusurì ng isáng punò sa mga tao ó bagay na nasa kaniyáng kapangyarihan. ‖ Pahayagáng parang aklát na manipís.

REVIVIFICAR. v. a. Buhayin.

REVIVIR. v. n. Mabuhay na mulî. ‖ Pagsaulán ng hiningá.

REVOCACIÓN. f. Pagpapawaláng halagá.

REVOCAR. v. a. Pawaláng halagá ang hatol ó utos.

REVOLCADERO. m. Lubluban ng mga hayop.

REVOLCAR. v. a. Ibuwál ang isáng tao at gumukin. ‖ v. r. Maggumón; maglublób.

REVOLOTEAR. v. n. Pailangláng. ‖ v. a. Ihagis ng malakás at pataás ang isáng bagay, na parang umiikit.

REVOLOTEO. m. Pagpailanláng; pagsalipadpád.

REVOLTOSO, SA. adj. Mapanggulô; mapanghimagsík. ‖ Malikót.

REVOLUCIÓN. f. Paghalukay ó pagkahalukay. ‖ aguluhan. ‖ Paghihimagsík. ‖ fig. Pagbabago ng̃ kalagayan ng̃ mg̃a bagay.
REVOLUCIONARIO, RIA. adj. Nauukol sa himagsikan. ‖ adj. y s. Manggugulό; manghihimagsík.
REVÓLVER. m. Rebolbér.
REVOLVER. v. a. Halukayin ó haluin ang isáng bagay. ‖ Balutin ang isáng bagay sa ibá. ‖ Ibaling ang mukhâ sa kaaway upang kalabanin. ‖ Halughugín. ‖ Ligaligin; guluhín. ‖ Pagbalikáng lakarin ang nalakad na. ‖ v. r. Magpabalikbalik; magpakabikabilâ. ‖ v. r. Magbago ang takbó ng̃ panahón.
REVUELTO, TA. adj. Balisá; malikót; maguló. ‖ Mahirap mawatas.
REY. m. Harì.
REYERTA. f. Pagtatalo; pagaaway.
REZADOR, RA. adj. y s. Madasalin.
REZAGAR. v. a. Ipagpahulí ang isáng bagay. ‖ Antalahin; pigilin sa iláng panahón ang paggawâ sa isáng bagay; ‖ v. r. Mahulí.
REZAR. v. a. Magdasál ó manalang̃in. ‖ fam. Sabihin sa isáng sulat ang isáng bagay.
REZO. m. Pagdarasál. ‖ Dasál.
REZONGAR. v. n. Umung̃ol; bumulóngbulóng.
REZONGÓN, NA. adj. y s. fam. Palaung̃ól; palabulóng.
REZUMARSE. v. r. Tumagas ang tubig sa sisidlán.
RÍA. f. Bitás.
RIACHUELO. m. Batis.
RIADA. f. Bahâ.
RIBAZO. m. Buról.
RIBERA. f. Baybayin ng̃ dagat ó ilog.
RIBEREÑO, ÑA. adj. Nauukol sa baybayin.
RIBERO. m. Pilapil sa paligid ng̃ mg̃a bangbáng.
RIBETE. m. Tutóp. ‖ Karagdagan.
RIBETEAR. v. a. Tutupán.
RIBETEO. m. Pagtututóp.
RICACHO, CHA. m. y f. Napakayaman.
RICO, CA. adj. Mayaman. ‖ Masaganà. ‖ Masaráp. ‖ Napakabuti
RIDICULEZ. f. Salitâ ó gawáng kakaibá at dî pangkaraniwan.
RIDICULIZAR. v. a. Aglahiin ang isáng tao ó bagay sa mg̃a kasiraang tagláy.
RIDÍCULO, LA. adj. Nakatatawá. ‖ Kapós; waláng gaanong halagá. ‖ Kakaibá.
RIEGO. m. agdidilíg.
RIEL. m. Daang bakal.
RIENDA. f. Renda.
RIESGO. m. Kapang̃aniban.
RIFA. f. Laróng ripa. ‖ Taltalan; away.
RIFAR. v. a. Ripahin. ‖ v. n. Makipagaway; makipagtalo. ‖ v. r. *Mar*. Mapunit ang layag.
RIGIDEZ. f. Kahigpitán.
RÍGIDO, DA. adj. Mahigpít; lapat.

RIGOR. m. Bagsík. || Kabangisán. || Tindí.

RIGUROSO, SA. adj. Mabagsík. || Mabangís. || Mahigpít. || Matindí.

RIMA. f. Pagkakasingtunóg ng̃ salitâ.

RIMAR. v. n. Magkasingtunóg ang mg̃a salitâ.

RIMBOMBAR. v. n. Umugong na mabuti.

RIMBOMBO. m. Ugong na malakás.

RINCÓN. f. Sulok. || Poók na kublí. || fig. y fam. Tahanang bukód ng̃ bawa't tao.

RIÑA. f. Away; babág.

RIÑÓN. m. Bató ng̃ katawán ng̃ tao, baboy at ibp. || fig. Gitnâ ng̃ isáng lupà ó poók.

RÍO. m. Ilog.

RIQUEZA. f. Kayamanan.

RISA. f. Tawa. || Ang nakatatawá.

RISADA. f. Halakhák.

RISIBLE. adj. Katawatawá. || Nakatatawá.

RISOTADA. f. Halakhák.

RISUEÑO, ÑA. adj. Masayá ang mukhâ; nakang̃itî. || Matatawanín. || fig. Kalugódlugód; katuwatuwâ. || fig. Malusóg.

RITMO. m. Tugmâ ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap; tulâ.

RITO. m. Kaugalian.

RIVAL. com. Kaagáw.

RIVALIDAD. f. Pagpapang̃agáw. || Pagkakagalít.

RIVALIZAR. v. n. Magpang̃agáw.

RIZAR. v. a. Kulutín ang buhok. || Itupî ng̃ malilliít ang papel ó kayo. || v. r. Mang̃ulót ang buhók.

RIZO, ZA. adj. Kulót ó kinulót na buhók. || m. Buhók na kinulot.

ROBAR. v. a. Magnakaw. || Agawin ang babae.

ROBIN. m. Kalawang.

ROBLADURA. f. Pagkabaluktót ng̃ dulo ng̃ pakong nakatagós sa kabilâ.

ROBLIZO, ZA. adj. Malakás, matibay at matigás.

ROBO. m. Pagnanakaw. || Bagay na ninakaw.

ROBORAR. v. a. Bigyáng lakás at tibay ang isáng bagay.

ROBORATIVO, VA. adj. Nagpapatibay.

ROBUSTECER. v. a. Palakasín. || v. r. Lumakás.

ROBUSTEZ. f. Kalakasán.

ROBUSTO, TA. adj. Malakás. || Matibay at malusóg na katawán.

ROCA. f. Ba'óng buháy. || Kabatuháng nasa lupà ó dagat. || fig. Bagay na napakatigás.

ROCE. m. Pagkiskís ó pagkakiskís. || fig. Pakikiharáp na madalás sa kapuwà.

ROCIADA. f. Paghamóg. || Hamóg.

ROCIADERA. f. Pangdilíg.

ROCIADO, DA. p. p. ng̃ Rociar. || adj. Basâ ng̃ hamóg.

ROCIADOR. m. Pangwilíg sa damít.

ROCIAR v. n. Humamóg. ‖ v. a. Wiligán ó wisikán ñg tubig.

ROCÍO. m. Hamóg.

RODADA. f. Bakás ñg gulóng sa lupà.

RODADERO, RA. adj. Madalíng gumulong.

RODADIZO, ZA. adj. Madalíng gumulong.

RODADOR, RA. adj. Gumugulong.

RODADURA. f. Paggulong.

RODAPIÉ. m. Tabing sa mña paá ñg hihigán.

RODAR. v. n. Pumihit. ‖ Gumulong. ‖ Mahulog ñg gumulong-gulong.

RODEAR. v. n. Lumigid. ‖ fig. Magligoy ñg pagsasalitâ. ‖ v. a. Ipaligid. ‖ Ligirin. ‖ Paikitin.

RODELA. f. Kalasag.

RODEO. m. Paligid. ‖ Pagpapaligoyligoy. ‖ fig. Pagpapalawig sa paggawâ ñg isáng bagay.

RODILLA. f. *Anat*. Tuhod. ‖ *De rodillas*. m. adv. Paluhód.

RODILLADA. f. Saksák ñg tuhod. ‖ Pagluhód.

RODILLAZO. m. Saksák ñg tuhod.

RODILLO. m. Panggulong. ‖ Pamikpík ñg lupà.

RODILLUDO, DA. adj. Malakí ang mña tuhod.

ROEDURA. f. Pagñgatñgát. ‖ Pinagñgatñgatán.

ROER. v. a. Ñgatñgatín. ‖ fig. Gasgasín. ‖ fig. Pahirapan ang sariling kalooban.

ROETE. m. Alak na gamót na kuha sa katás ñg granada.

ROGACIÓN. f. Pagdalañgin.

ROGAR. v. a. Dumalañgin. ‖ Lumuhog.

ROGATIVA. f. Pagtawag sa Diyós upang makamtán ang lunas sa isáng malakíng sakunâ.

ROJEAR. v. n. Pumulá ó mamulá.

ROJIZO, ZA. adj. Mamulámulá.

ROJO, JA. adj. Mapulá.

ROLLAR. v. a. Balumbunín.

ROLLIZO, ZA. adj. Mabilog na parang balumbón. ‖ Malakás at matabâ.

ROLLO. m. Balumbón.

ROMADIZARSE. v. r. Masipón.

ROMADIZO. m. Sipón.

ROMERÍA. f. Paglalalakbáy ó pañgiñgibáng bayan.

ROMO, MA. adj. Pulpól ang dulo.

ROMPEDERO, RA. adj. Madalíng masirà.

ROMPEDURA. f. Pagsirà ó pagkasirà.

ROMPEOLAS. m. Pangbasagalon.

ROMPER. v. a. Sirain. ‖ Basagin. ‖ Gasgasín. ‖ Pagwatákwatakín ang isáng hukbó. ‖ Iwaan ó sugatan. ‖ v. n. Simulán. ‖ fig. Bumuká ang mña bulaklák.

ROMPIMIENTO. m. Pagsirà ó pagkasirà. ‖ Sirà; basag.

RONCADOR, RA. adj. y s. Naghihilík.

RONCAR. v. n. Maghilík.

RONCEAR v. n. Magliwag ng paggawâ ng isáng bagay na dî tamà sa loób.
RONCERÍA. f. Pagbabagál ng paggawâ ng isáng bagay na dî tamà sa loób.
RONCERO, RA. adj. Mabagal at tamád sa paggawà.
RONCO, CA. adj. Namamalát. || Nauukol sa tinig na paós.
RONCHA. f. Tagulabáy. || Latay ó pasâ. || Hiwang manípis na pabilóg ng anománg bagay.
RONDA. f. Pagtatanod sa gabí sa isáng bayan. || Pulutóng ng mğa taong nagtatanod sa isáng bayan.
RONDAR. v. n. Tumanod sa gabí sa isáng bayan. || Magpasyál ang mğa binatà sa mğa lansañgang tinitirahán ng mğa dalagang kaniláng pinanunuyuan. || v. a. Ligiran ang isáng bagay. || Ligídligirán ó sundánsundán ang isáng tao upang makamtán dito ang isáng bagay.
RONQUEAR. v. n. Mamalát.
RONQUEDAD. f. Pagkamalát.
RONQUERA. f. Pamamalát.
RONQUIDO. m. Hilík.
ROPA. f. Damít; barò.
ROPAJE. m. Kasootan ó gayák sa labás ng katawán. || Katipunan ng mğa damít.
ROPAVEJERÍA. f. Tindahan ng mğa lumang damít.
ROPAVEJERO, RA. m. y f. Ang nagtitindá ng mğa lumang damít.
ROPERÍA. f. Hanapbuhay na pagbibilí ng mğa yaring damít. || Tindahan ng mğa yaring damít. || Taguán ng mğa damít.
ROPERO, RA. m. y f. Tagapagbilí ng mğa yaring damít. || Taong nagiingat ng damít ng isáng kapisanan. || m. Taguán ng damít.
ROPÓN. m. Damít na mahabà.
ROQUEDA. f. Poók na mabatóng buhay.
ROQUEÑO, ÑA. adj. Nauukol sa poók na mabatóng buháy. || Matigás na parang batóng buháy.
ROSA. f. Bulaklák na mabañgó at mamulámulá.
ROSÁCEO, A. adj. Kakulay ng bulaklák na mamulámulá.
ROSADO, DA. adj. Nauukol sa kulay na mamulámulá.
RÓSEO, A. adj. Kulay na mamulámulá.
ROSTRILLO. m. Gayák na iniliíigid sa mukhâ ng mğa babae ó ng larawan ng Mahál na Birhen.
ROSTRITUERTO, TA. adj. fig. y fam. Mukháng galít ó nagdaramdám.
ROSTRO. m. Tukâ ng hayop na may pakpák. || Mukhâ.
ROTACIÓN. f. Pagikit.
ROTO. TA. p. p irreg. ng Romper. || adj. Sirâ; baság. || Gulanít at punítpunít ang damít.
RÓTULA. f. *Zool.* Butó sa tuhod.
ROTULAR. v. a. Maglagáy ng kartél.
RÓTULO. m. Pamagát. || Sulat na idinidikít sa hayág na poók.

ROTUNDIDAD. f. Kabilugan

ROTUNDO, DA. adj. Mabilog. ‖ fig. Maliwanag; tiyakan.

ROTURA. f Sirâ; baság.

ROZADURA. f. Pagkiskís ng̃ isáng bagay sa ibá.

ROZAMIENTO. m. Pagkiskís ng̃ isáng bagay sa ibá.

ROZAR. v. a. Gusarin ang lupa; hawanan ng̃ sukal. ‖ Kaskasín ang ibabaw ng isáng bagay. ‖ v. n. Kumiskís. ‖ v. r. Mapatíd ó masugatan ang isáng paá sa ibá. ‖ v. r. fig. Magpalagayan ng̃ loób ang dalawá ó higít sa dalawáng tao.

RUBÍ. m. Batóng mapulá at ma kináng.

RUBIFICAR v. a. Papulahín ang isáng bagay.

RUBIO, BIA. adj. Mapuláng malinaw na kahawig ng̃ gintô.

RUBOR. m. Kulay na mapulá. ‖ Pamumulá ng̃ mukhâ sa hiyâ. ‖ fig. Kadunũgán at kahihiyán.

RUBORIZARSE. v. r. Mamulá ang mukhâ. ‖ fig Mahiyâ. ‖ v. a. Pamulahín ang mukhâ. ‖ v. a. fig. Hiyaín.

RUBOROSO, SA, adj. fig. Mahihiyain.

RÚBRICA. f. Tandáng pulá. ‖ Guhit na inilalagáy sa ilalim ng̃ lagdáng pangãlan.

RUBRO, BRA. adj. Mapulá.

RUDEZA. f. Kagaspangãn.

RUDO, DA. adj. Magaspáng; ma galás. ‖ fig. Waláng galang; bastós.

RUEDA. f. Gulóng. ‖ Katipunang pabilog ng̃ mg̃a tao ó bagay.

RUEGO. m. Luhog; samò.

RUFÍAN. m. fig. Ang lalaking waláng puri, masamâ at hamak.

RUGIDO. m. Ung̃al ng̃ halimaw.

RUGIR. v. a. Umung̃al ang halimaw.

RUIDO. m. Ing̃ay; ugong; kalatís.

RUIDOSO, SA. adj. Maing̃ay; maugong.

RUÍN. adj. Hamak; alipustâ. ‖ Maramot.

RUINA. f. Pagkasirà ó pagkaguhò ng̃ isang bagay. ‖ fig. Kalugibán ó pagkaubos ng̃ yaman. ‖ pl. Mg̃a tirá ng̃ mg̃a bahay na sirâ ó gumuhò.

RUINDAD. f. Kaalipustaán ó pagkahamak. ‖ Gawáng hamak.

RUINOSO, SA. adj. Nagsisimulâ nang gumuhò ó masirà.

RUMBO. m. Tumpahin. ‖ Landás. ‖ fig. y fam. Ding̃al; pagpapalangyâ; gilas

RUMBOSO, SA. adj. fam. Maring̃al ‖ fam. Mapagbiyayà.

RUMIANTE p. a. ng̃ Rumiar. Ng̃inuung̃uyáng mulî ang kinain nang pinababalík sa bibíg.

RUMIAR. v. a. Ng̃uyaíng mulî ang nakain nang pinagbabalík sa bibíg, na katutubò sa mg̃a kalabáw at ibp.

RUMIÓN, NA. adj. fam. Mapagng̃uyâ ng̃ nakain nang pinagbabalík sa bibíg.

RUMOR. m. Bulúngbulung̃an; aling̃awng̃áw. ‖ Ing̃ay na paós at patuloy.

RUNRÚN. m. fam. Bulúngbulungan; alingawngáw.

RURAL. adj. Nauukol sa parang.

RUSTICAR. v. n. Lumabás ó magtirá sa parang

RUSTICIDAD. f. Kagaspangán.

RÚSTICO, CA. adj. Nauukol sa parang. || fig. Magaspáng; magalás. || m. Lalaking tagaparang

RUTA. f. Tumpahin sa paglalakbáy.

RUTINA. f. Ugaling pinagkamihasahan.

RUTINARIO, RIO. adj. Ginagawâ sa pamamagitan lamang ng kamihasnán.

RUZAFA. f. Halamanán.

S

S. f. Ikadalawangpu't dalawáng titik nğ abakadang kastilà at panglabíngwaló sa kaniyáng mğa consonante.

SÁBADO. m Ikapitó at hulíng araw nğ sanglinggó

SABALAR. m. Lambát na panghuli nğ bañğós.

SABALERO. m. Magbabañğós.

SÁBALO. m. *Zool.* Bañğós.

SÁBANA. f. Kumot.

SABANA. f. Kapatagang malawak na waláng mğa punongkahoy.

SABANDIJA. f. Ang alinmáng hayop na nakapangdidiri, gaya nğ uwáng at ibp.

SABAÑÓN. m. Alipuñğá.

SABEDOR, RA. adj. Nakaaalám ó nakatatalós.

SABER. v. a. Malaman. ‖ Matuto; dumunong. ‖ v. n. Maglasa. ‖ m. Karunuñğan.

SABIDO, DA. p. p. nğ Saber. ‖ adj. Maalam; marunong.

SABIDURÍA. f. Karunuñğan.

SABIENDAS. (A) m. adv. Alám; tinalagá.

SABIHONDO, DA. adj. y s. fam. Nagpapanggáp na marunong.

SABIO, BIA. adj. y s. Marunong; pahám. ‖ Ikinakapit sa mğa bagay na nagtuturò ó naglalamán nğ karunuñğan.

SABLAZO. m. Hampás nğ sable. ‖ Sugat na gawâ nğ sable.

SABLE. m. Patalím na mahabà at hubóg.

SABONETA. f. Orasáng pangbulsá.

SABOR. m. Lasa; saráp.

SABOREAMIENTO. m. Panglasa; pangnamnám.

SABOREAR. v. a. Pasarapín. ‖ Lasabin. ‖ v. r. Lumasa. ‖ v. r. fig. Masarapán.

SABOREO. m. Paglasa; pagnamnám.

SABROSO, SA. adj. Masaráp. ‖ fig. Kaligaligaya; katuwatuwâ. ‖ fig. y fam. Maalátalát.

SACA. f. Pagkuha. ‖ Pagpapadalá

ó pagpapalabás ng kalakal. || Unang salin ng isáng katibayan.

SACABALA. f. Kasangkapang pangkuha ng punglô sa loób ng katawán.

SACACORCHOS. m. Pangkuha ng tapón ng bote.

SACAMANCHAS. com. Tagapagalís ng bakat ó mantsá ng damít.

SACAMUELAS com. Manabubunót ng bagáng. || fig. Taong masalitâ.

SACAR. v. a. Kunin. || Alisín; ilayô ang isáng tao ó bagay sa poók na kinalalagyán. || Pagaralan; siyasatin ang isáng bagay sa pamamagitan ng pagaaral. || Kilalanin ang isáng bagay sa pamamagitan ng mga tandâ. || Hugutin. || Tamubín. || Huwág isama || Isalin ang nakasulat.

SACARÍFERO, RA. adj. Nagaasukál.

SACARIFICABLE. adj. Maaasukal.

SACARIFICACIÓN. f. Pagaasukal.

SACARIFICAR. v. a. Asukalin ó gawing asukal.

SACARINO, NA. adj. May asukal.

SACAROSA. f. Tamís na kinukuha sa tubó.

SACAROSO, SA. adj. May pagkaasukal.

SACERDOCIO. m. Pagkaparì.

SACERDOTAL. adj. Nauukol sa parì.

SACERDOTE. m. Parì.

SACIABLE. adj. Mangyayaring mabusóg.

SACIAR. v. a. Sandatín ó busugíng mabuti. || v. r. Masandát.

SACIEDAD. f. Pagkasandát.

SACIO, CIA. adj. Sandát.

SACO. m. Supot. || Ang lamán ng supot. || Pagsamsám sa balang masumpungán sa isáng poók.

SACRA. f. Ang bawa't isá sa mga kuwadrong may titik na nakalagáy sa altáng pinagmimisahan ng parì

SACRAMENTAR. v. a. Hatdán ng biyatiko ang maysakít.

SACRATÍSIMO, MA. adj. Tatoóng kagalanggalang.

SACRIFICAR. v. a. Magalay ó maghain sa Diyós || fig. Papagtiisín ng hirap. || v. r. Humandóg sa Diyós || v. r. fig. Magtiís ng hirap.

SACRIFICIO. m. Pagaalay ó paghahain sa Diyós. || fig. Pagtitiís ng madláng kahirapan.

SACRILEGIO. m. Paglapastangan sa isáng bagay na kagalanggalang.

SACRÍLEGO, GA. adj. Lumalapastangan sa isáng bagay na kagalanggalang.

SACRISTÁN. m. Katulong ng parì sa pagmimisa.

SACRO, CRA. adj. Kagalanggalang.

SACROSANTO, TA. adj. Kagalanggalang at banál.

SACUDIDA. f. Pagpagpág; pagpáz.

SACUDIDURA. f. Pagpagpág ng alikabók sa isáng bagay.

SACIDIMIENTO. m. Pagpapagpág pagpág.

SACUDIR v. a. Ipagpág. ‖ Hampasín ang isáng bagay ó iwagwag upáng maalís ang alikabók. ‖ Parusahan ang isáng tao ng̃ hampás ‖ v. r Itaóy ang kapuwâ sa pamamagitan ng̃ mabigát na pang̃ung̃usap.

SACUAR. v. a. Luagán ang lupang may taním.

SAETA. f. Panà ó palasó.

SAETADA. f. Aagpanà. ‖ Sugat na gawâ ng̃ panà

SAETAZO m. Pagpanà. ‖ Sugat na gawâ ng̃ panà.

SAETEAR. v. a Panain.

SAGACIDAD. f. Katalasan ng̃ isip.

SAGAZ. adj Matalas ang isip ó pagkilala. ‖ Nauukol sa asong matalas ang pang̃amóy.

SAGRADO, DA. adj. Kagalang-galang.

SAGRARIO. m. Poók na pinag iing̃atan at pinaglalagyán sa ostiya.

SAHUMADURA. f. Pagsusuób.

SAHUMAR v. a. Suubín

SAHUMERIO m. Pagsusuób. ‖ Panuób.

SAINAR. v. a. Magpatabâ ng̃ mg̃a hayop.

SAJADURA. f. Hiwà, kadlít sa lamán.

SAJAR v. a. Hiwàan ó kadlitán.

SAL. f. Asín.

SALA. f Tanggapan ng̃ bahay sa mg̃a panauhin. ‖ Poók na kinalalagyán ng̃ hukóm.

SALADERO. m. Poók na pinagaasnán ng̃ karné ó isdâ.

SALADO, DA. adj. Maalat.

SALADURA. f. Pagaasín.

SALAR. v. a. Asnán ang karné ó mg̃a isdâ.

SALARIO m. Upa ó sahod.

SALCOCHAR v. a. Lutuin ang karné, isdâ ó mg̃a gulây sa tubig at asín.

SALDAR. v. a. Tuusín ang isáng pagkakautang.

SALDO. m. Katuusan ng̃ isang pagkakautang. ‖ Halagáng nalabis ó naging kulang sa pagtutuós.

SALEGAR. m. Poók na pinagpapakanan sa mg̃a alagang hayop sa parang

SALERO. m. Lalagyán ng̃ asín sa dulang. ‖ Poók na tinggalan ng̃ asín.

SALIDA. f. Páglabás. ‖ Labasan. ‖ Bahaging nakaung̃ós ng̃ isáng bagay.

SALIFICAR v. a. Gawíng asín.

SALÍN. m. Poók na tinggalan ng̃ asín.

SALINA. f. Asinan.

SALINERO. m. Magaasín.

SALINO, NA. adj. May asín.

SALIR. v. n. Lumabás ‖ Lumayas; umalís. ‖ Tumakas; umilag sa isáng panganib ó kagipitan. ‖ Lumitáw. ‖ Sumipót; tumubò. ‖ Magbubat ang isáng bagay sa ibá ‖ v. r. Tumagas ó tumulò ang tubig sa lamat ó sirà ng̃ isáng sisidlán.

SALIVA. f. Laway.

SALIVACIÓN. f. Paglalawáy.

SALIVAL. adj. Nauukol sa laway.
SALIVAR. v. n. Maglawáy.
SALIVOSO, SA. adj Naglalawáy.
SALMUERA. f. Tubig na may halong maraming asín
SALOBRE. adj. Maalat.
SALOBREÑO, ÑA. adj. Nauukol sa lupang maalat ó may halong asín.
SALPICADURA. f. Pagpapapilansík ó pilansík ng̃ tubig.
SALPICAR. v. a. Papilansikín ang tubig. || fig. Laktawán.
SALPIMENTAR. v. a. Babarin ang isáng bagay sa asín at pamintá upang matinggál at sumaráp na mabuti.
SALPRESAR. v. a. Buruhin ó asnán upang ang isáng bagay ay huwág masirà. || Pasarapín.
SALPULLIDO. m Bung̃angaraw.
SALPULLIR v. a. Sipután ng̃ bung̃angaraw. || v. r. Matigín ng̃ bung̃angaraw.
SALSA. f. Pinaghalong sangkáp na inilalagáy sa ulam.
SALSERA. f. Lalagyán ng̃ pinaghalong sangkáp na inilalagáy sa ulam.
SALTADERO, RA. adj. Mahilig sa pagtalón. || m. Poók na luksuhan.
SALTADOR RA. adj. Tumatalón || m. y f. Manglulukső.
SALTAR v. n Tumalón; lumuksó. || Pumilansík ang tubig. || Magputók ang isáng bagay. || Mahulog ang isáng bagay sa kinakakabitán. || fig. Magíng halatâ ó umung̃ós na mabuti ang isáng bagay. || fig. Pumasok na biglâ sa gunitâ ang isáng diwà. || v. a. fg. Laktawán
SALTARÍN, NA. adj. y s. Sumasayáw.
SALTEADOR. m. Manghaharang
SALTEAR. v. a. Mangharang. || Mang'oób. || Gumawâ ng̃ palaktáwlaktáw.
SALTEO. m. Panghaharang; panglolooo. || Paggawâ ng̃ palaktáwlaktáw.
SALTO. m. Pagtalón ó pagluksó. || Talunan. || Kabá ó tibók ng̃ pusò. || fig. Paglaktáw.
SALUBRE. adj. Nakagagalíng ng̃ katawán.
SALUD. f. Kagaling̃an ng̃ katawán. || Kabutihan ng̃ bawa't isá.
SALUDABLE. adj. Nakagagalíng ng̃ katawán.
SALUDADOR, RA. adj. y s. Mapagbigáy galang; bumabatì.
SALUDAR. v. a. Magbigáy galang. || Bumatì.
SALUDO. m. Pagbibigáy galang; pagbatì.
SALUTACIÓN. f. Pagbibigáy galang; pagbatì.
SALUTÍFERO, RA. adj. Nakagagalíng ng̃ katawán.
SALVACIÓN. f. Pagliligtás; pagkaligtás.
SALVADO. m. Darák.
SALVADOR, RA. adj. y s. Nagliligtás.
SALVAGUARDIA. f. Tanod na nagiing̃at sa isáng bagay.

SALVAJE. adj. Mailáp. ‖ Nauukol sa lupang di pinagtatamnán. ‖ fig. Napakaungás at matigás ang ulo.

SALVAR. v. a. Iligtás. ‖ Iwasan. ‖ Magdaán sa ibabaw ó malapit ng̃ isáng bagay na dî masaláng. ‖ Lagyán ng̃ habol ang isáng kasulatan bilang dagdág ó pagkatkát sa nauna ‖ v. r. Maligtás. ‖ v. r. Magkamít ng̃ kaluwalhatiang waláng hanggá.

SALVAVIDAS. m. Kasangkapang ginagamit ng̃ mg̃a nalulubóg sa tubig upáng lumutang.

SALVIA. f. Halamang sambong.

SALVO, VA. adj. Ligtás sa pang̃anib. ‖ adv. m. Tang̃ì; liban. ‖ *Á salvo.* m. adv. Waláng sakunâ; labás sa pang̃anib.

SANABLE. adj. Mapagagalíng.

SANAR. v. a. Pagaling̃ín. ‖ v. n. Gumalíng ang maysakít.

SANATIVO, VA. adj. Nagpapagalíng.

SANATORIO. m. Pagamutan.

SANCIÓN. f. B a t á s. ‖ Parusang iginagawad ng̃ batás sa mg̃a lumalabág.

SANCOCHAR. v. a. Sangkutsahín.

SANDALIA. f. Sapíng may talì sa may bukongbukong ng̃ paá.

SANDÍA. f. Pakwán.

SANDIAR. m. Taniman ng̃ pakwán.

SANDIO, DIA. adj. y s. Hang̃ál.

SANGRADERA. f. Panabád.

SANGRADOR. m. Mananabád.

SANGRAR. v. a. Tabarán.

SANGRE. f. Dugô ‖ fig. Angkán; pagkakamaganak.

SANGRÍA. f. Tabád.

SANGRIENTO, TA. adj. Dumudugô ‖ Tigmák ng̃ dugô. ‖ Madugô. ‖ fig. Nakagagalit na lubhâ.

SANGUIJUELA. f. Lintâ.

SANGUINARIO, RIA. Mabang̃ís; mapaghigantí.

SAGUÍNEO, A. adj. Madugô. ‖ Kulay dugô. ‖ Nauukol sa dugô.

SANGUINOLENTO, TA. adj. Dumudugô. ‖ Tigmák sa dugô. ‖ Mabang̃ís.

SANGUINOSO, SA. adj. May pagkadugô; ‖ fig. Mabang̃ís.

SANIDAD. f. Kagaling̃an ng̃ katawán.

SANO, NA. adj. Waláng sakít. ‖ Ligtás; waláng pang̃anib. ‖ fig. Matapát; may mabuting kalooban. ‖ fig. y fam. Buô; hindî sirâ.

SANTABÁRBARA. f. *Mar.* Taguán ng̃ pulburá sa loób ng̃ sasakyangdagat.

SANTIDAD. f. Pagkabanál. ‖ Galang na ibinibigáy sa Papa.

SANTIFICAR. v. a. Pabanalín ang isáng tao sa pamnmagitan ng̃ biyayà ng̃ Maykapál. ‖ Ihandóg sa Diyós ang isang bagay. ‖ Igalang.

SANTIGUAR. v. a. Kurusán. ‖ fig. y fam. Parusahan ó saktán ang isáng tao. ‖ v. r. Magkurús.

SANTO, TA. adj. Banál. ‖ Ayon sa utos ng̃ Diyós,

SANTORAL. m. Aklát na kinasusulatan ng̃ mg̃a buhay ng̃ banál.
SAÑA. f. Galit.
SAÑUDO, DA. adj. Magagalitín.
SAPO. m. Palakâ
SAQUEAR. v. a. Samsamín ang balang masumpung̃án sá isáng poók.
SAQUEO. m. Pagsamsám sa balang masumpung̃án sa isáng poók; panghaharang.
SAQUERÍA. f. Gawàan ng̃ mg̃a supot ó sako. || Katipunan ng̃ mg̃a supot ó sako.
SAQUERO, RA. m. y f. Manggagawà ó nagtitindá ng̃ supot ó sako.
SARAMPIÓN. m. *Med*. Tigdás.
SARAO. m. Pagtitipon sa gabí ng̃ mg̃a tao upáng magsayawan. || Sayawan.
SARCASMO. m. Aglahì ó libák.
SARDINA. f. Tambán.
SARNA. f. Galís.
SARNOSO, SA. adj. Galisin.
SARPULLIDO. m. Bung̃ang araw.
SARRACINA; f. Away ng̃ maraming taong nagkakaguluhan.
SARTA. f. Pagkakasunúdsunód ng̃ mg̃a bagay na natutuhog sa sinulid at ibp.
SARTÉN. f. Kawalì
SASTRA. f. Asawa ng̃ mananahing lalaki. || Mananahing babae.
SASTRE. m. Mananahing lalaki.
SASTRERÍA. f. Patahian.
SATISFACCIÓN. f. Pagbabayad sa utang. || Kasiyahángloób. || Pagkatupád ng̃ pita ó kagustuhan.
SATISFACER. v. a. Pagbayarán ang utang. || Gumawâ ng̃ isáng bagay na ikapagkakamít ng̃ patawad sa kaparusahán. || Patiwasayin ang kalooban. || Bigyán ng̃ kasiyaháng loób; busugín. || v. r. Maghigantí sa isáng kaapihán. || v. r. Mabusóg.
SATISFACTORIO, RIA. adj. Mababayaran ang utang. || Nakabubusóg.
SAUCO. m. Alagáw.
SAVIA. f. Dagtâ.
SAZÓN. f. Kahinugán. || Pagkakataón; kapanahunan. || *Á la sazón*. m. adv. Noón.
SAZONAR. v. a. Pasarapín ang pagkain. || Pahinugín. || v. r. Mahinóg.
SEBO. m. Mantikang namumuô at matigás; tabâ.
SEBOSO, SA. ad.. Masebo || May pahid na sebo.
SECA f. Panahóng waláng ulán.
SECADERO. m. Poók na patuyuan.
SECADIZO, ZA. adj. Madalíng matuyô.
SECAMIENTO. m. Pagtuyô ó pagkatuyô.
SECANTE. p. a. ng̃ Secar. Tumutuyô ó nagpapatuyô,
SECAR v. a. Patuyuín. || fig. Yamutín; muhíín. || v. r. Matuyô. || v. r. fig. Mayamót; mamuhî. || v. r. fig. Mauhaw na tutoo.
SECCIÓN. f. Putol. || Ang bawa't isá ng̃ mg̃a bahaging humahatì sa isáng buô || Pangkát.

SECO, CA. adj. Tuyô ‖ Lantá. ‖ fig. Waláng kibô; waláng lugód sa pakikiharáp.

SECRETARIA. f. Asawa ng̃ kalihim na lalaki. ‖ Kalihim na babae.

SECRETARÍA f. Tungkuling pagkakalihim. ‖ Kalihimán.

SECRETARIO. m. Kalihim na lalaki.

SECRETEAR. v. n. fam. Makipaglihimán.

SECRETO, TA. adj. Lihim; natatagò ‖ Waláng imík; malihim.

SECTA. f. Maling pananampalataya.

SECUAZ. adj. y s. Kakampí ó kapanalig.

SECUESTRAR. v. a. Samsamín. ‖ Pi tín ng̃ mg̃a magnanákaw ang isáng taong mayaman upáng hing̃án ng̃ salapî bilang katubusan.

SECUESTRO m. Pagsamsám. ‖ Pagpiít sa isáng tao upáng ipatubós ng̃ salapí.

SECUNDAR. v. a. Pangalawahán; tulung̃an.

SECUNDARIO, RIA. adj Pang̃alawá sa hanáy.

SECUNDINAS f pl. *Zool* Inunan.

SED. f. Uhaw ‖ fig. Pitang mahigpít sa isáng bagay.

SEDA. f Sutlâ.

SEDATIVO, VA. adj. *Med.* Nagpapahimpíl ng̃ sakít.

SEDE. f. Luklukan. ‖ Sakop at kapangyarihan ng̃ Kataastaasang Papa.

SEDENTARIO, RIA. adj. Nauukol sa gawâ ó buhay. na waláng gaanong siglá.

SEDEÑO ÑA. adj. Sinutlâ ó kahawig ng̃ sutlâ. ‖ May mg̃a sutla.

SEDERÍA. f. Pang̃ang̃alakal ng̃ sutlâ ‖ Katipunan ng̃ mg̃a sutlâ. ‖ Tindahan ng̃ mg̃a bagay na sutlâ.

SEDERO, RA. adj. Nauukol sa sutlâ. ‖ m. y f. Magsusutlâ.

SEDICIÓN. f. Paghihimagsík.

SEDICIOSO, SA. adj. y s. Mapanghimagsík.

SEDIENTO, TA. adj. Nauuhaw.

SEDIMENTACIÓN. f. Pagpapatining; pagtining.

SEDIMENTAR. v. a. Patining̃in. ‖ v. r. Tumining.

SEDIMENTO. m. Tining.

SEDIMENTOSO, SA. adj. Parang tining. ‖ Maraming latak ó tining.

SEDOSO, SA. adj. Kahawig ng̃ sutlâ.

SEDUCCIÓN. f. Paghibò; pagkayag.

SEDUCIR. v. a. Hibuan; upatán. ‖ Yakagin ang loób ng̃ kapuwà.

SEDUCTIVO, VA. adj. Nakahihibò; nakayayakag ng̃ loób.

SEDUCTOR RA. adj. y s. Nanghihibò; yumayakag.

SEGABLE. adj. Magagapas.

SEGADERA f. Lilik.

SEGADOR, RA. m. y f. Mangagapas.

SEGAR. v. a. Gumapas.

SEGMENTO. m. Piraso ó bahaging pinutol sa isáng bagay.

SEGREGACIÓN. f. Paghihiwaláy ng̃ isáng bagay sa karamihan.

SEGREGAR. v. a. Ihiwaláy ó ibukód ang isáng bagay sa karamihan.
SEGUIDA. f. Pagsunód.
SEGUIDO, DA. p. p. nğ Seguir. || adj. Patuloy; sunúdsunód.
SEGUIR. v. a. Sundán. || Hanapin ang isáng tao ó bagay. || Ipagpatuloy. || Sumama; sumunód. || Parisan ang isáng bagay || fíg. Panggalingan ó pagkasimundán.
SEGÚN. prep. Sangayon ó ayon sa.
SEGUNDO, DA. adj Pangalawá.
SEGUNDÓN. m. Pangalawáng anák na lalaki.
SEGURIDAD. f. Kawalán nğ panğanib; kasiguruhán.
SEGURO, RA. adj. Ligtás sa panğanib. | Hindî mapagaalinlanğanan. || Waláng tigatig. || m. Katunayan; katiwalaàn.
SEIS. adj. Anim.
SEISENO, NA. adj. Ikaanim.
SELECCIÓN. f. Paghirang; pagpilì.
SELECTO, TA. adj. Hirang; pilì
SELVA. f. Gubat.
SELLADURA. f. Pagdidikít nğ selyo; pagtataták.
SELLAR. v. a. Diktán nğ selyo. || fig. Tatakán.
SELLO. m. Panaták. || Taták; selyo.
SEMANA. f. Linggó.
SEMANAL. adj. Lingguhan.
SEMANARIO, RIA. adj. Lingguhan. || m. Pahayagáng lingguhan.
SEMBLANTE m. Mukhâ.
SEMBRADÍO, A. adj. Nauukol sa lupang taniman.
SEMBRADO. m. Lupang may tanîm.
SEMBRADOR RA. adj. y s. Nagtataním.
SEMBRADURA f. Pagtataním.
SEMBRAR v. â. Magtaním; maghasík. || fig. Ikalat.
SEMEJANTE adj Kamukhâ. || s. Kapuwà tao.
SEMEJANZA f. Pagkakawangkî; pagkakamukhâ.
SEMEJAR v. n. y r. Mamukhâ; mawangkî.
SEMEN. m. Tabód || *Bot* Binhî.
SEMENTAR. v. a. Magpunlâ; maghasík nğ binhî.
SEMENTERA. f. Pagpupunlâ. || Bukid. || Pananím | Panahóng nahahandâ sa pagtataním.
SEMESTRE adj. Nangyayari sa ikaanim na buwán. || Kalahating taón.
SEMICÍRCULO m. Kalahatì nğ kabilugan.
SEMIDIFUNTO, TA. adj. Mamatáymatáy ó halos patay.
SEMIDORMIDO, DA. adj. Nagaagawtulóg.
SEMILLA. f. Binhî. || fig. Ang alinmáng bagay na simulâ nğ maraming bagay.
SEMILLERO. m. Punlaan. || fig. Mulâ nğ mga bagay na nakapipinsalà.

SEMINARIO. m. Punlaan. ‖ Paaralán. ‖ fig. Muláng pinagbubuhatan ng̃ isáng bagay. ‖ *Seminario conciliar.* Paaralán sa pagpaparì.
SEMPITERNO, NA. adj. Waláng katapusán.
SENCILLEZ. f. Kahinhinán ng̃ kilos ó ayos.
SENCILLO LLA. adj. Waláng halò ‖ Waláng gatà ‖ fig. Waláng ing̃at; madalíng dayain. ‖ fig. Matapát.
SENDA. f. Landás.
SENDERO. m. Landás.
SENDOS, DAS adj pl. Isá sa bawa't isá ng̃ dalawá ó maraming tao ó bagay. ‖ Kanikaniyá.
SENECTITUD. f. Katandaán.
SENIL. adj. Nauukol sa matandâ ó katandaan.
SENO. m. Loób ng̃ guang. ‖ Loób ng̃ dibdíb. ‖ Bahaybatà. ‖ fig. Kandung̃an.
SENSACIÓN. f Pagkalimbág sa loób ng̃ anomán ‖ Sindák.
SENSACIONAL. adj Nakasisindák.
SENSATEZ. f. Kabaitan; katinuán.
SENSATO, TA. adj. Mabaít; matinô.
SENSIBILIDAD. f. Pakiramdám. ‖ Pagkamaramdamin.
SENSIBLE. adj. Karapatdapat damdamín. ‖ Nararamdamán. ‖ Nakapagdaramdám. ‖ Maramdamin.
SENSUAL. adj. Nauukol sa pita ng̃ katawán.
SENSUALIDAD. f. Pagkápita sa layaw ng̃ katawán.
SENTAR v. a. Iupô. ‖ v. n. fig. y fam. Tanggapíng mabuti ng̃ sikmurà, gaya ng̃ pagkain, inumín at ibp. ‖ fig. y fam. Makalugód sa isáng tao ang isáng bagay. ‖ v. r. Umupô.
SENTENCIA. f. Kurò ó pasyá. ‖ Aral. ‖ *For.* Kahatulán.
SENTENCIADOR, RA. adj. Humahatol.
SENTENCIAR. v. a. Humatol. ‖ fig. Magpasyá; magbigáy ng̃ kurò sa isáng bagay.
SENTIDO, DA. adj. Naghahayág ng̃ isáng damdamin. ‖ Maramdamin ‖ m. Pangdamdám. ‖ Isip. ‖ Kahulugán ng̃ pang̃ung̃usap.
SENTIMIENTO. m. Pangdamdám ó pagdaramdám. ‖ Damdamin.
SENTIR. v. a. Maramdamán. ‖ Mapakinggán. ‖ v. n. Magbigáy ng̃ kurò. ‖ v. r. Magdamdám. ‖ *Sin sentir.* m. adv. Hindî napansín.
SEÑA. f. Palatandaan.
SEÑAL. f Tandâ. ‖ Palatandaan. ‖ Piklát.
SEÑALAR. v, a. Lagyán ng̃ tandâ. ‖ Lagdaán. ‖ Iturò. ‖ Itakdâ. ‖ Gumawâ ng̃ palatandaan ‖ v. r. Matang̃ì; mabantóg
SEÑOR, RA. adj. y s. Nagmamaay-arì ng̃ isáng bagay; pang̃inoon. ‖ m. Diyós.
SEÑORÍA. f. Tawag sa mg̃a taong may mataás na katungkulan. ‖ Kapangyarihan.

SEÑORITO, TA. m. y f Anák nğ isáng maginoó ó mabál na tao. || fam. Panğinoón

SEPARACIÓN. f. Paghihiwaláy; pagkahiwaláy.

SEPARAR. v. a. Ihiwaláy. || Itiwalág ang isáng tao sa tungkól || v. r. Humiwaláy. || Tumiwalág sa tungkól.

SEPELIO. m. Paglilibíng sa mğa patáy.

SEPIA. f Tinta nğ pusít.

SEPTENIO. m. Pitóng taón.

SEPTENO, NA. adj. Ikapitó.

SEPTENTRIÓN. m, Hilagà.

SEPTENTRIONAL. adj. Nauukol sa hilagà. || Hilagaán.

SÉPTIMO, MA adj. Ikapitó.

SEPTUAGENARIO, RIA. adj. y s. Sumapit sa pitungpúng taóng gulang; pipitungpuíng taón

SEPTUAGÉSIMO, MA. adj. I.a pitungpû.

SEPTUPLICAR. v. a. P.ramíhin nğ makapitó ang isáng bagay.

SÉPTUPLO, PLA. adj. Makapitóng bilang.

REPULCRAL. adj Nauukol sa libinğan.

SEPULCRO. m. Libinğan.

SEPULTAR. v. a. Ibaón ang patáy. || fig. Ikublí ó itagò ang isáng bagay. || v r. fig. Makublí ó matagò ang isáng bagay.

SEPULTURA. f. Paglilibíng sa patáy. || Libinğan; hukay.

SEPULTURERO. m. T.gapagbaón nğ patay.

SEQUEDAD. f. Katuyuán.

SEQUÍA. f. Panahón nğ katuyuán.

SÉQUITO m. Kaakbáy sa paglakad.

SER m. Kalikasán || Bagay. || Pagiíng. || v. s. Ay. || v. n. Magíng. || Magkataón || Maukol sa pagmamay arì ó kapangyarihan nğ isáng tao.

SERENAR. v a. Patiwasayín ang panahón, dagat at ibp. || Palamigán. || Patininğin. || fig. Payapain ang pağkakaguló. || fig. Paglubagin ang galit. || v. r. Tumiwasáy ang panahón, dagat at ibp. || v. r, Mahamugán. || v. r. Tumining || v. r. fig. Maglubag ang galit

SERENATA. f. Tugtugan nğ musiká sa gabí.

SERENERO m. Talukbóng na panghamóg nğ mğa babae.

SERENIDAD. f. Kalinawan nğ panahón. || Katahimikan; kalamigán nğ loób.

SERENO, NA. adj. Malinaw ó maaliwalas. || fig. Tahimik; payapà. || m. Hamóg. || Bantáy panggabí.

SERIE f. Pagkakasunód nğ hanay nğ mğa bagay.

SERIEDAD. f. Pagkawaláng kibô.

SERIO, RIA. adj. Waláng kibô || Mabalasik ang mukhâ. || Tunay; matapát. || Makabuluhán; mahalagá. || Marilág; dakilà;

SERMÓN. m. Panğaral sa simbahan || fig. Panğusap sa isáng taong itinutuwíd sa pagkakamalî.

SERPENTEAR. v. n. Lumakad nğ palikólikóng katulad nğ ahas.

SERPIENTE. f. Ahas. || fig. Ang demonyo.

SERRADIZO, ZA. adj. Malalagarì.

SERRADURAS. f pl. Kusot.

SERRAR. v. a. Lagariin; maglagarì.

SERÍN. m Kusot.

SESUDO, DA. adj. May kabaitan; may ganáp na pagiisip.

SETA. f. Kabutí.

SETENIO. m. Pitóng taón.

SETENTA. f. Pitúngpû.

SETENTÓN, NA. adj. y s. fam. Pipitungpuíng taón.

SEUDÓNIMO. m. Pamagát na ginagamit ng̃ isáng maykathâ sa halíp ng̃ tunay niyáng ng̃alan

SEVERIDAD. f. Kabagsikán sa pakikibaráp ó pagpaparusa. || Kaganapán sa pagtupád ng̃ utos ó tuntunin. || Kawalán ng̃ kibô

SEVERO, RA. adj. Mabagsík || Ganáp sa pagtupád ng̃ utos ó tuntunin. || Waláng kibô.

SEVICIA f. Labáng̃isáng labis.

SEXAGENARIO, RIA. adj. y s. Aanimnapuíng taóng gulang.

SEXAGÉSIMO, MA. adj. Ikaanimnapû.

SEXENAL. adj. Nangyayari tuwíng anim na taón.

SEXENIO. m Anim na taón.

SEXMA. f Ikaanim na bahagi ng̃ anománg bagay.

SERRUCHO. m. Lagaring malapad at iisáng hawakán.

SERVIBLE. adj. Magagamit.

SERVICIAL. adj. Mapaglingkód.

SERVICIO. m. Paglilinnkód. || Pagkalingkód ó pagkaalilà. || Panabihan.

SERVIDOR, RA. m. y f. Tagapaglingkód ó alilà. || m. Ang nanunuyò sa isáng dalaga.

SERVIDUMBRE. f. Paglilingkuran || Pagkaalipin. || Katipunan ng̃ mg̃a lingkód ó utusán.

SERVIL. adj. Nauakol sa mg̃a lingkók at alilà. || Hamak.

SERVIR. v. n. Maglíngkód || Mapakinabang̃an; magsilbí. || v. a. Paglingkurán. || Pakinabang̃an. || Panuyuan ang isáng dalaga. || Sumambá sa Diyós ó mg̃a santo. || Maghandóg. || v. r. Magaling̃ín ang isáng bagay sa paggamit.

SÉSAMO. m. Halamang ling̃á.

SESENTA. f. Animnapû. || Ikaanimnapû.

SESENTÓN, NA. adj. y s. fam. Aanimnapuíng gulang.

SESERA. f. Bahagi ng̃ ulong kinalalagyán ng̃ utak.

SESGAR. v. a. Putulin ó hatiin ng̃ pahiwás. || m. Kahiwasán ó kabaluktután ng̃ isáng bagay sa isáng dulo.

SESIÓN. f. Pulong.

SESO. m Utak sa ulo. || Batóng pang̃alang sa palayók upang tumatág. || fig. Kabaitan; ganap na pagiisip.

SESTEAR. v. a. Magpahing̃á ng̃ tanghalì. || Magpahing̃á ng̃ tanghalì ang mg̃a hayop sa poók na malilim.

SESTERO. m. Pahing̃ahan ng̃ mg̃a hayop sa tanghalì.

SEXO. m. Uring ikinaiibá ng̃ lalaki sa babae, magíng tao ó hayop. || *Bello sexo*. Kababaihan.
SEXTO, TA. adj. Ikaanim;
SEXTUPLICAR. v. a. Paganimin ang isáng bagay.
SÉXTUPLO, PLA. adj. Makaanim na isá.
SEXUAL. adj. Nauukol sa uring lalaki ó babae.
SÍ adv. af. Oo; opò
SI. conj. cond. Kung. || m Ikapitóng tinig ng̃ musika.
SIEGA. f. Paggapas ó pagaan || Panahón ng̃ paggapas ó pag ani. || Ani.
SIEMBRA. f. Pagtataním. || Panahón ng̃ pagtataním. || Pananím.
SIEMPRE. adv. t. Lagì na. tuwî na. || *Para siempre* m. adv. Sa habang panahón. || *Siempre jamás*. m. adv. Magpakailánmán. || *Siempre que*. m. conjuntivo cond Kilanmán. || *Siempre y cuando*. m. conjuntivo. cond. Kailáumán.
SIEN. f. Pilipisán.
SIERPE. f. Ahas. || fig. Taong napakapang̃it ó napakabang̃ís
SIERRA. f. Lagarì. || Kabítkabít na bundók.
SIERVO, VA. m. y f. Alipin. || Lingkód.
SIESO. m. Gawíng loób ng̃ tumbóng.
SIÈSTA. f. Katanghaliang tapát. || Panahóng itinutulog matapos makapananghalì.
SIETE. adj. Pitó.
SIETEÑAL. adj. May pitóng taón.
SIGILAR. v. a. Tatakán ng̃ selyo. || Ilihim ang isáng bagay.
SIGILO. m. Panaták; taták. || Lihim.
SIGILOSO, SA. adj. Malihim; lihim.
SIGLO. m. Sangdaáng taón. || Panahóng matagál.
SIGNÁCULO. m. Taták.
SIGNAR. v. a. Lagyán ng̃ tandâ ó taták. || Lagdaán. || Kurusán. || v. r. Magkurús ó magantandâ.
SIGNIFICACIÓN. f, Pagpapakahulugán || Kahulugán.
SIGNIFICADO. m. Kahulugán.
SIGNIFICAR. v. a. Lagyán ng̃ kahulugán. || Magkahulugán || Ipaalám; ipahayag ang isáng bagay.
SIGNO m. Tandâ.
SIGUIENTE. p. a ng̃ Seguir. Sumusunód. || adj. Kasunód.
SÍLABA. f Titik ó katipunan ng̃ mg̃a titik na ibinibigkás ng̃ minsanan.
SILABEAR. v. n. Ibigkás ng̃ hiwaláy ang bawa't sílaba.
SILÁBICO, CA. adj. Naukol sa sílaba.
SILBAR. v. n. Sumutsót. || Humaginít.
SILBATO m. Sipól.
SILBIDO. m. Haginít ó haging. || Sutsót.
SILBO. m. Haging. || Sutsót.
SILENCIO. m. Hindî pagimík. || fig. Kawalán ng̃ ing̃ay; katahimikan.
SILENCIOSO, SA. adj. Waláng imík; tahimik; waláng ing̃ay.

SILVESTRE. adj. Tumutubong kusà sa gubat. || Lakíng gubat; waláng pinagaralan.

SILLA. f. Likmuan ó uupáng may sandalan.

SILLERÍA. f. Katipunan ng̃ mg̃a uupán. || Pagawaan ó tindahan ng̃ mg̃a silya.

SILLERO. m. Manggagawà ó nagtitindá ng̃ silya.

SILLETA. f. Silyang maliít. || Panabihan sa hihigán ng̃ maysakít. || Batóng gilingán ng̃ siku late.

SILLÓN. m. Uupáng malakí. || Siyá sa pang̃ang̃abayo.

SIMBOLIZAR. v. n. Mahawig ang isáng bagay sa ibá.

SÍMBOLO. m. Sagisag.

SIMETRÍA. f. Pagkakaisá ng̃ sukat ng̃ mg̃a bahagi ng̃ isáng buô

SIMÉTRICO, CA. adj. Magkaisá ng̃ sukat.

SIMIENTE. f. Binhî.

SÍMIL. adj. Kamukhâ; kawang̃is.

SIMILAR. adj. Kawang̃is ó kamukhâ.

SIMILITUD. f. Pagkakamukhâ ó pagkakawang̃is.

SIMPATÍA. f. Kagaanan ng̃ dugô sa kapuwà.

SIMPÁTICO, CA. adj Kinagagaanan ng̃ dugô; kinalulugdán.

SIMPATIZAR. v. n. Kalugdán.

SIMPLE. adj. Dalisáy. || Nagiisá. || fig. Waláng lasa. || fig. Hang̃ál.

SIMPLEZA. f. Kahang̃alán; kaung̃asán. || Kagaspang̃án ng̃ paguugali.

SIMPLIFICAR. v. a. Pagaanín ó padaliín ang isáng bagay.

SIMULACIÓN. f. Pagkukunwarî.

SIMULACRO. m. Larawang kawang̃is ng̃ isáng bagay ó tao. || Guniguní. || *Mil.* Pagsasanay ng̃ mg̃a hukbó sa pakikidigmâ.

SIMULAR. v. a. Magkunwarî.

SIMULTÁNEO, A. adj. Nauukol sa ginagawâ ó nangyayari ng̃ sabáy.

SIN. prep. Walâ. || Liban sa ó bukód sa. || Hindî.

SINCERIDAD. f. Katapatang loób; katunayan.

SINCERO RA. adj Tapát na loób; tunay.

SÍNCOPA. f. Pagbabawas ng̃ isá ó higít sa isáng titik sa gitna ng̃ isáng pang̃ung̃usap.

SINGULAR. adj. Kaisáisá. || fig. Dî pangkaraniwan; tang̃î.

SINGULARIDAD. f. Pagkakatang̃î ó pagkakabukód sa karamihan.

SINGULARIZAR. v. a. Itang̃î ang isáng bagay sa mg̃a ibá. || v. r. Matang̃î.

SINGULTO. m. Hikbí. || *Med.* Sinók.

SINIESTRA. f. Kaliwáng kamáy.

SINIESTRO, TRA. adj. Nasa dakong kaliwâ || fig. Sawíngpalad.

SINNÚMERO. m. Bilang na napakarami ng̃ mg̃a tao ó bagay.

SINO. conj. advers. Kungdî.

SINÓNIMO, MA. adj. Nauukol sa mg̃a salitáng magkaisá ó magkahawig ng̃ kahulugán.

SINRAZÓN. f. Gawáng labág sa matuwíd.

SINSABOR. m. Kawaláng lasa ó saráp. || fig. Dalamhatì.

SINTAXIS. f. *Gram.* Bahagi nğ gramátika na nagtuturò nğ pagsasama nğ mğa panğunğusap upang bumuô nğ ganáp na kahulugan.

SÍNTOMA. m. fig. Palatandaan.

SINUOSIDAD. f. Kapilipitán ó kabaluktután. || Kalunduán.

SINUOSO, SA. adj. Pilipít; malundô.

SINVERGÜENZA. f. Walánghiyâ.

SIQUIERA. conj. advers. Kahiman; kahit.

SIRVIENTA. f. Alilang babae.

SIRVIENTE. p. p. nğ Servir. Naglilingkód. || m. Alilang lalaki.

SISA. f. Maliít na bahaging inuumít sa pamimilí arawaraw.

SISAR. v. a. Mangumít sa pamimilí arawaraw.

SISTEMA. m. Paraan.

SITIAL. m. Uupán nğ mğa taong may kapangyarihan sa oras nğ pagganáp nğ tungkól.

SITIAR. v. a. Kubkubín ang isáng kutà ó tanggulan upang salakayin.

SITIO. m. Poók. || Pagkubkób sa kaaway.

SITO, TA. adj. Natatayô; nakatayô; nalalagáy.

SITUACIÓN. f. Katayuan; kalagayan.

SITUAR. v. a. Ilagáy ang isáng tao ó bagay sa tiyák na poók. || v. r. Lumagáy sa isáng poók.

SO. prep. Sa ilalim.

SOASAR. v. a. Iihaw nğ bahagyâ.

SOBA. f. Paghilot.

SOBACO. m. Kilikili.

SOBAJAR. v. a. Lamasing mabuti ang isáng bagay.

SOBAQUINA. f. Anghit nğ kilikili.

SOBAR. v. a. Hilutin; lamasín. || fig. Parusahan nğ hampás. || fig. Hagudhaguřín; himashimasin.

SOBARCAR. v. a. Kipkipín.

SOBERANÍA. f. Kapangyarihang ganáp. || Katungkulang mataás.

SOBERANO, NA. adj. y s. Makapangyarihan; harì ó reyna. || Kataástaasan.

SOBERBIA. f. Kasuwailán; kapalaluan. || Kalabisán nğ inam nğ isáng bagay, gaya nğ tahanan at ibp.

SOBERBIO, BIA. adj. Suwaíl; palalò. || fig. Labis nğ inam.

SOBORNAR. v. a. Subulan.

SOBORNO. m. Pagsuhol. || Suhol.

SOBRA. f. Labis. || Pagapí. || pl. Tirá.

SOBRADO, DA. adj. Pangahás. || Mayaman.

SOBRANCERO, RA. adj. Nauukol sa waláng gawâ.

SOBRANTE. p. a. nğ Sobrar. Lumalabis. || m. Labis. || adj. Mayaman.

SOBRAR. v. a. Palabisan. || v. n. Lumabis; matirá.

SOBRE. prep. Sa ibabaw. || Hinggíl sa. || m. Balot nğ sulat.

SOBREABUNDANCIA. f. Kasaganaang lubhâ.

SOBREABUNDAR. v. n. Sumaganang lubhâ.

SOBREAGUAR. v. n. y r. Lumutang sa ibabaw ñg tubig.

SOBREALIENTO. m. Hiñgal.

SOBREALZAR. v. a. Añgatíng mabuti ang isáng bagay.

SOBREAÑADIR. v. a. Dagdagáng mabuti.

SOBREASAR. v. a. Tayantañgín ang inihaw.

SOBRECARGA. f. Dagdág sa pasán.

SOBRECARGAR. v. a. Dagdagán ang pasán; pakabigatán.

SOBRECARTA. f. Balot ñg sulat.

SOBRECOGER. v. a. Sunggabáng bíglâ. || v. r. Magulat; masindák.

SOBRECOGIMIENTO. m. Pagkagulat; pagkasindák.

SOBRECOMIDA. f. Himagas sa pagkain.

SOBREDICHO, CHA. adj. Nasabi na sa itaas.

SOBREHAZ. f. Pangibabaw ó mukhâ ñg isáng bagay.

SOBRELLEVAR. v. a. Pasanín ó dalhíng magisá ang dalá ñg kapuwà. || fig. Tumulong na magtiís ñg mga gawain ó kaabalahán sa buhay.

SOBREMESA. m. Latag sa mesa. || Himagas sa pagkain.

SOBRENADAR. v. n. Lumutang ang isáng bagay sa ibabaw ñg tubig.

SOBRENATURAL adj. Labás sa hangganan ñg kalikasán.

SOBRENOMBRE. m. Pangalawáng pangalan ó apelyido. || Palayaw.

SOBRENTENDER. v. a. Mabatíd ang isáng bagay bagamá't dî binabanggít.

SOBREPAGA. f. Dagdág na upa.

SOBREPONER. v. a. Ipaibabaw. || v. r. fig. Mamaibabaw; pumaibabaw

SOBREPRECIO. m. Patong sa dating halagá.

SOBREPUJAR. v. a. Pahigitín ang isáng bagay sa ibá. || Laluan; daigín.

SOBRESALIENTE. p. a. ñg Sobresalir. Lumalalò ó humihigít. || adj. y s. Nauukol sa pinakamataás na nota sa pagsusulit.

SOBRESALIR. v. n. Lumalò ó humigít ang isáng tao ó bagay sa mga ibá. || Matañgì sa ibá.

SOBRESALTAR. v. a. Daluhuñging biglâ. || Gulatin; giklahín. || v. r. Magulat; magiklá.

SOBRESALTO. m. Gulát ó giklá.

SOBRESCRITO. m. Ang sulat sa ibabaw ñg sobre. || fig. Tandâ.

SOBRESEER. v. n. Umurong sa hañgád ó nais. || *For.* v. a. Huwág ipagpatuloy ang isáng usapín.

SOBRESELLO. m. Pañgalawáng taták na inilalagáy upáng lalong magkabisà.

SOBRESTANTE. m. Katiwalang nagtatanod at nañgañgasiwà sa mga manggagawà.

SOBRESUELDO. m. Dagdág na upa bukód sa sahod.

SOBRETODO. m. Amerikanang mahabà.

SOBREVENIR. v. n. Mangyari ang isáng bagay pagkatapos ng̃ nauna. ‖ Dumatíng na biglâ. ‖ Magkataón.

SOBREVIVIENTE. p. a. ng̃ Sobrevivir. Nabuhay na natirá sa mg̃a kasamahán.

SOBREVIVIR. v n. Mabuhay na matirá sa mg̃a kasamahán.

SOBRIEDAD. f. Katamtaman ó katatagán sa anomán, lalu na sa pagkain at paginóm.

SOBRINO, NA. m. y f. Pamangkín.

SOBRIO, RIA. adj. Katamtaman sa anomán, lalu na sa pagkain at paginóm.

SOCARRAR. v. a. Iihaw ng̃ katatagán.

SOCARENA. f. Guang.

SOCARRÓN, NA. adj. y s. Mapagkunwarí; mapaggawâ ng̃ pailalím.

SOCARRONERÍA. f. Katalasan sa paggawâ; pagpapakunwarî.

SOCAVAR. v. a. Hukayan sa ilalim ang isáng bagay; ukain.

SOCIABLE. adj. Mahilig sa kapisanan.

SOCIAL. adj. Nauukol sa kapisanan.

SOCIEDAD. f. Kapisanan ng̃ mg̃a tao, bayan ó bansâ. ‖ Samahán.

SOCIO, CIA. m. y f. Kasapì. ‖ Kasamá.

SOCORRER. v. a. Saklolohan; abuluyan sa isáng pang̃ang̃ailang̃an.

SOCORRO. m. Pagsaklolo; pagabuloy. ‖ Abuloy.

SOEZ. adj. Hamak.

SOFÁ. m. Upáng maluang, mahabà at may sandalan.

SOFISMA. m. Katuwirang panglinláng.

SOFLAMAR. v. a. Magsalitâ ng̃ pangpaakít sa loób upáng makakapangulól. ‖ v. r. Matayantáng ang iniihaw.

SOFOCANTE. p. a. ng̃ Sofocar. Lumulunod; umiinís.

SOFOCAR. v. a. Lunurin; inisín. ‖ Patayín ang apóy. ‖ fig. Hiyaín ang isáng tao sa pamamagitan ng̃ paglait.

SOGA. f. Lubid.

SOJUZGAR. v. â Supilin; magutos ng̃ buóng dahás.

SOL. m. Araw sa lang̃it. ‖ fig. Liwanag; init. ‖ Ikalimáng tinig ng̃ músika.

SOLADA. f. Tining.

SOLADO. m. Tuntung̃ang may latag na baldosa.

SOLANA. f. Poók na tampák sa araw.

SOLANO. m. Hang̃ing galing sa silang̃anan.

SOLAR. m. Looban ó bakuran. ‖ adj. Nauukol sa araw. ‖ v. a. Latagan ang sahíg ó tuntung̃an ng̃ baldosa. ‖ Lagyan ng̃ suwelas ang sapatos.

SOLAZ. m. Alíw; tuwâ; ginhawa.

SOLAZAR. v. a. Bigyáng alíw, tuwâ ó ginhawa. ‖ v. r. Magalíw.

SOLAZO. m. fam. Matindíng init ng̃ araw.

SOLAZOSO, SA. adj. Nakaaalíw; nakatutuwâ; nakagíginhawa.

SOLDADO. m. Kawal.

SOLDADOR. m. Manghihinang. ‖ Kasangkapang panghinang.

SOLDADURA. f. Paghihinang. ‖ Panghinang; hinang.

SOLDAR. v. a. Ihinang; maghinang.

SOLEAR. v. a. Paarawan.

SOLEDAD. f. Pagiisá. ‖ Poók na iláng. ‖ Dalamhatì sa pagkawalâ ng̃ isáng tao ó bagay, at sa nais na makitang mulî.

SOLEMNE. adj. Ginagawâ sa taóntaón. ‖ Marangal; masayá.

SOLEMNIDAD. f. Karing̃alan. ‖ Kasayahan.

SOLEMNIZAR. v. a. Ipagdiwang ng̃ buóng ding̃al ó sayá ang isáng pangyayari. ‖ Padilagín; padakilain ang isáng bagay.

SOLER. v. n. Mamihasa; mahirati. ‖ Magíng malimit.

SOLERA. f. Suleras.

SOLEVANTAR. v. a. Hikwatín. ‖ v. r. Mahikwát.

SOLFEAR. v. a. Magsulfeo.

SOLICITAR. v. a. Hang̃arín; hing̃ín; hiling̃ín.

SOLÍCITO, TA. adj. Masipag; maing̃at.

SOLICITUD. f. Kasipagan; kahiling̃an.

SOLIDARIDAD. f. Pagkakaisá ng̃ damdamin.

SOLIDEZ. f. Katibayan; kawaláng tigatig.

SÓLIDO, DA. adj. Matatág; matibay; batibot.

SOLIO. m. Likmuan ng̃ harì.

SOLITARIO, RIA. adj. Waláng magkupkóp; iláng. ‖ Nagiisá.

SOLO LA. adj. Iisá; tang̃í. ‖ Waláng kasama ‖ Waláng magkupkóp.

SOLTAR. v. a. Kalagán, ‖ Pawalán ó palayain ang napipiít. ‖ Bitiwan ‖ Makabitíw ng̃ salitâ. ‖ v. r. Makawalâ.

SOLTERÍA. f. Pagkabagongtao ó pagkadalaga.

SOLTERO, RA. adj. y s. Waláng asawa ‖ Malayà.

SOLTERÓN, NA. adj. Bagungtao ó dalagang matandâ.

SOLTURA. f. Pagpapakawalâ. ‖ Kaliksihán ng̃ mg̃a kilos ng̃ katawán. ‖ fig. Pagkalág: pagpapalayà; pagbitíw.

SOLUBLE. adj. Matutunaw. ‖ fig. Mapapasyahán.

SOLUCIÓN. f. Pagkalág; pagtunaw. ‖ Kapasyahán sa isang alinlang̃an ó katuwiran.

SOLVENTAR. v. a. Pagbayaran ang utang.

SOLVENTE. adj. Natubós sa mg̃a utang ‖ May ikababayad sa utang.

SOLVER. v. a. Bigyáng pasyá ang isáng alinlang̃an ó suliranin.

SOLLOZANTE. p. a. ng̃ Sollozar. Humihibík.

SOLLOZAR. v. n. Humibík.

SOLLOZO. m. Paghibík.

SOMBRA. f. Dilím: anino. ‖ Lilim. ‖ fig. Kupkóp; ling̃ap; pagtatangkilik.

SOMBRAJO. m. fig. Anino.

SOMBRAR. v. a. Liliman.

SOMBRERAZO. m. Hampás ng̃ sumbrero. ‖ fig. Pagpupugay ng̃ sumbrero.

SOMBRERERA. f. Babaing gumagawâ ó nagtitindá ng̃ sumbrero ‖ Lalagyán ng̃ sumbrero.

SOMBRERERÍA. f. Pagawaan ó tindahan ng̃ sumbrero.

SOMBRERERO. m; Lalaking manggagawà ó nagtitindá ng̃ sumbrero.

SOMBRERO. m. Sumbrero.

SOMBRILLA; f. Payong sa tag aráw.

SOMBRÍO, RÍA. adj. Malilim. ‖ fig. Mapangláw.

SOMERO, RA. adj. Mababaw. ‖ fig. Ginawâ ng̃ dî iniisip na mabuti.

SOMETER. v. a. Ipailalim sa kapangyarihan ng̃ isáng tao. ‖ v. r. Pailalim; sumailalim.

SOMNÍFERO, RA. adj. Nakapag aantók.

SOMNOLENCIA. f. Pagaantók.

SOMNOLENTO, TA. adj. Antukin.

SOMPESAR v. a. Tantiyahín ang bigát ng̃ isáng bagay.

SON. m. Tunóg na masaráp sa pangdiníg. ‖ fig. Balità; kabantugan ng̃ isáng bagay. ‖ fig. Pagdadahilán. ‖ fig. Ayos ó paraan.

SONADERA. f. Pagsingã́.

SONADO, DA. adj. Bantóg.

SONANTE. p. a. ng̃ Sonar. Tumutunóg. ‖ adj. Mataginting; matunóg.

SONAR. v. n. Tumunóg ang isáng bagay; kumalasíng. ‖ v. a. Patunugín ó tugtugín. ‖ Maglinis ng̃ uhog. ‖ v. r. Suming̃á. ‖ v. impers. Umaling̃awng̃áw ang balità ng̃ isáng bagay.

SONATA. f. Tugtugín.

SONDA; f. Pangarók sa lalim. ‖ *Mar.* Pangarók ng̃ lalim.

SONDAR. v. a. Arukín ang lalim.

SONDEAR. v. a Arukín ang lalim

SONDEO. m. Pagarók.

SONIDO. m. Tunóg; kalatís.

SONORIDAD. f. Katunugán; tagintíng.

SONORO, RA. adj. Matunóg; mataginting.

SONREIR. v. n. y r. Ng̃umitî.

SONRISA. f. Pagng̃itî.

SONRODARSE. v. r. Mabarandál ang mg̃a gulóng ng̃ isáng sasakyán.

SONROJAR v, a. Pamulahín ang mukhâ sa pamamagitan ng̃ salitáng paghiyâ ‖ v. r. Mamulá sa hiyâ.

SONROJO. m. Pamumulá sa hiyâ.

SONROSADO, DA. adj. Mamulámulá.

SONROSAR v. a. Pagkulayin ng̃ mamulámulá ‖ v. r. Magkulay ng̃ mamulámulá.

SONROSEO. m Kulay na mamulámuláng lumilitáw sa mukhâ.

SONSACAR. v. a. Kunin ng̃ paumít ang isáng bagay sa ilalim ng̃ kinalalagyán. ‖ fig. Sikapin sa pamamagitan ng̃ paglingláng na magsabi ó maghayág ang isáng tao ng̃ kaniyáng nalalaman at ipinaglilihim.

SOÑADOR. RA. adj Panaginipín.

SOÑAR. v. a. Managinip. ‖ fig. Mang̃arap.

SOÑOLIENTO, TA. adj. Antukin. ‖ Nagaantók. ‖ Nakapagaantók ‖ fig. Tamád; mabagal.
SOPA. f. Sopas.
SOPALANCAR. v. a. Hikwatín.
SOPAPO. m. Dagok sa ilalim ng̃ babà. ‖ fam Tampál.
SOPERA. f. Lalagyán ng̃ sopas.
SOPEAR. v. a. Tayahin ang bigát ng̃ isáng bagay sa pamamagitan ng̃ pagangãt.
SOPETÓN. m. Dagok na malakás.
SOPISTA. com. Ang nabubuhay sa limós ng̃ kupuwà.
SOPLADO, DA adj. fig. y fam Napakakinis, mainam at malinis.
SOPLAR. v. n. Humihíp. ‖ v. a. Hipan. ‖ fig. Umitán. ‖ fig. Bulung̃án ang isáng tao ng̃ dapat sabihin. ‖ v. r. fig. y fam. Magpakabundát sa paginóm ó sa pagkain.
SOPLETE. m. Panghihip.
SOPLO. m. Paghihip. ‖ fig. Saglít ó sangdalî. ‖ fig. y fam. Babalang ginagawâ ng̃ lihim at buóng ing̃at. ‖ fig. y fam. Sumbóng na palihím.
SOPLÓN, NA. adj. y s. Mapagsumbóng ng̃ palihím.
SOPONCIO. m. fam. Pighatî.
SOPOR. m. Antók na malabis.
SOPORTABLE. adj. Matitiís ó mababatá.
SOPORTAR. v. a. fig. Tiisín ó batahín.
SOR. f. Kakapatíd sa pagkamongha.
SORBER. v. a. Inumín ng̃ pahitít. ‖ fig. Higupin; lunukín.
SORBO. m. Paginóm nang pahitít. ‖ Lagók.
SORDERA. f. Kabing̃ihán.
SORDEZ. f. Kabing̃ihán.
SORDIDEZ. f. Karumihán.
SORDIDO, DA. adj. Marumí ‖ fig. Mahalay ‖ fig. Maramot.
SORDO, DA. adj. Bing̃í. ‖ Waláng ing̃ay. ‖ fig. Waláng pangdamdám ó matigás ang loób sa mg̃a himok ó payo.
SORDOMUDO, DA. adj. y s. Bing̃í at pipi.
SORPRENDENTE. p. a. ng̃ Sorprender. Nakagugulat ó nakamamanghâ.
SORPRENDER. v. a. Gulatin; giklabín. ‖ v. r. Magulat; mægiklá.
SORPRESA. f. Paggulat ó pagkagulat; pagkamanghâ.
SORTEAR. v. a. Magsapalarán.
SORTEO. m. Pagsasapalarán.
SORTIJA. f. Singsíng. ‖ fig Kulót ng̃ buhók na hugis singsíng.
SOSEGADO, DA. adj. Tiwasáy; tahimik.
SOSEGAR. v. a. Patiwasayín; payapain. ‖ fig. Pahupaín ang kagalitan. ‖ v. n. Magpahing̃aláy. ‖ Tumiwasáy; pumayapà. ‖ v. r. fig. Humupâ ang kagalitan.
SOSIEGO. m. Katiwasayán; kapayapaán.
SOSLAYO. (Al, o de) m. adv. Pahiwás.
SOSO, SA. adj. Matabáng; waláng asín.
SOSPECHA. f. Hinalà; sapantahà.

SOSPECHAR. v. a. Maghinalà; magsapantahà.

SOSPECHOSO. SA. adj. Nakapaghihinalà. ‖ Nauukol sa taong naghihinalà ó nagsasapantahà.

SOSTÉN. m. Pagalalay. ‖ Ang tao ó bagay na umaalalay.

SOSTENEDOR, RA. adj. y s. Umaalalay.

SOSTENER. v. a. Alalayan; subaybayán. ‖ Ipagtanggól ang isáng palagáy. ‖ fig. Tiisín. ‖ Bigyán ang isáng tao ng̃ kakanin. ‖ v. r. Maalalayan; pumigil; masubaybayán ang sarili; mamalagì.

SOSTENIMIENTO. m. Pagalalay; pagpigil. ‖ Pagpapakain.

SOTANA. f. Damít ng̃ parì; sutana.

SOTERRAR. v. a. Ibaón. ‖ fig. Itagò ang isáng bagay.

SUAVE. adj. Makinis at malambót sa salát. ‖ fig. Malambót. ‖ fig. Matahimik; maamò; mabanayad. ‖ fig. Malambót na kalooban.

SUAVIDAD. f. Kakinisan at kalambután sa salát. ‖ Kabanayaran.

SUAVIZAR. v. a. Pakinisin at palambutín sa salát. ‖ Pabanayarin.

SUBALTERNO, NA. adj. Mababà ó nasa ilalim ng̃ kapangyarihan ng̃ isáng tao ó bagay.

SUBARRENDAR. v. a. Pabuwisán sa ibá ng̃ bumubuwís.

SUBASTA. f. Paghibilíng hayág ng̃ mg̃a pagaarì ó hiyás sa lalong may mataás na tawad.

SUBASTAR. v. a. Ipagbilí ng̃ hayág ang isáng bagay.

SUBDIRECTOR. m. Pang̃alawáng tagapamatnugot.

SÚBDITO, TA. adj. y s. Nasa ilalim ng̃ kapangyarihan ng̃ kanyáng punò.

SUBIDA. f. Pagakyát; pagpanhík. ‖ Akyatan.

SUBIDERO. RA. adj. Nauukol sa kasangkapang nagaakyát ng̃ isáng bagay sa mataás. ‖ m. Akyatan.

SUBIR. v. n. Umakyát; pumanhík. ‖ Tumaás ang bilang. ‖ fig. Tumaás sa tungkól. ‖ v. a. Iakyát; itaás ‖ Pataasín. ‖ fig. Imahál ang halagá.

SÚBITAMENTE. adv. m. Karakaraka.

SÚBITO, TA. adj. Agádagád; kapagdaka. ‖ Biglabiglâ; dalosdalos. ‖ *De súbito*. m. adv. Karakaraka.

SUBJETIVO VA. adj. Nauukol sa gumaganáp ó gumagawâ.

SUBLEVACIÓN. f. Paghihimagsík.

SUBLEVAR. v. a. Papanghimagsikín. ‖ v. r. Maghimagsík.

SUBLIMAR. v. n. Padakilain; ilagáy sa kataasan.

SUBLIME. adj. Dakilà; mataás.

SUBLIMIDAD. f. Kadakilaan.

SUBMARINO, NA. adj. Nasa ilalim ng̃ dagat.

SUBORDINACIÓN. f. Pagkalagáy sa ilalim ng̃ kapangyarihan ng̃ isáng tao.

SUBORDINADO, DA. adj. Nasa ilalim nḡ kapangyarihan nḡ isáng tao.

SUBORDINAR. v. a. Ipailalim sa kapangyarihan nḡ ibá ang isáng tao ó bagay. ‖ v. r. Pailalim ó pasakop sa kapangyarihan nḡ isáng tao.

SUBRAYAR. v. a. Guhitan sa ilalim ang isáng titik ó panḡunḡusap na nakasulat.

SUBROGACIÓN. f. Paghahalili.

SUBROGAR v. a *For*. Halinhán ang isáng bagay nḡ ibá.

SUBSANAR. v. a. Ituwíd ang malî. ‖ Pagbayaran ang isáng kapinsalaan.

SUBSEGUIRSE. v. r. Sumunód ang isáng bagay sa ibá; mapahulí.

SUBSIDIO. m. Saklolo; tulong. ‖ Buwís nḡ kalakal.

SUBSIGUIENTE. p. p. nḡ Subseguirse. Sumusunód ó kasunód.

SUBSISTENCIA. f. Pamamarati at kapirmihán nḡ mḡa bagay. ‖ Katipunan nḡ mḡa bagay na pagkabuhay.

SUBSISTIR. v. n. Mamarati ó tumagál ang isáng bagay. ‖ Mabuhay.

SUBSTANCIA. f. Alinmáng bagay na nagpapalakás at nagpapaunlád sa katawán. ‖ Katás na nakukuha sa alinmáng kinakain. ‖ Kayamanan. ‖ Halagáng tagláy nḡ mḡa bagay. ‖ Bahagi nḡ mḡa pagkaing nagpapatabâ.

SUBSTITUCIÓN. f. Paghahalili.

SUBSTITUIR. v. a. Halinhán.

SUBSTITUTO, TA. m. y f. Kahalili.

SUBSTRAENDO. m. *Mat* Ang halagáng ibinabawas sa ibá.

SUBSTRAER. v. a. Ilayô; ihiwaláy. ‖ Bawasin. ‖ v. r. Humiwaláy.

SUBSUELO. m. Ilalim nḡ lupà.

SUBTERRÁNEO, A. adj. Nasa ilalim nḡ lupà. ‖ Alinmáng poók st ilalim nḡ lupà.

SUBURBIO. m. Nayon na malapit sa siyudad ó nasasakop nitó.

SUBVENCIÓN. f, Pagtulong; pagtangkilik. ‖ Abuloy.

SUBVENIR. v. a. Tulunḡan; tangkilikin; abuluyan.

SUBVERTIR. v. a. Guluhín ang mabuting kaayusan; sirain.

SUBYUGAR. v. a. Alipinin; pagharian; sakupin.

SUCEDER. v. n. Humalili. ‖ Mangyari; magbuhat.

SUCESIÓN. f. Paghalili; pagmamana; pagbubuhat. ‖ Inanák.

SUCESIVO, VA. adj. Nauukol sa humahalili ó sumusunód sa ibá.

SUCESO. m. Pangyayari. ‖ Takbó nang panahón. ‖ Pinangyarihan; kinahinatnán nḡ isáng kalakal.

SUCESOR, RA. adj. y s. Humahalili; kahalili.

SUCIEDAD. f. Karumihán.

SUCINTO, TA. adj. Daglî; maiklî.

SUCIO, CIA. adj. Marumí. ‖ fig. Malaswâ ó mahalay.

SUCO. m. Katás.

SUCOSO SA. adj. Makatás.

SUCULENTO, TA. adj. Makatás; malinamnám.

SUCUMBIR. v. a. Sumukò. || Mamatáy. || *For.* Matalo ang usapín.

SUD. m. Timog.

SUDACIÓN. f. Pagpapapawis.

SUDADERO. m. Pamahid ng̃ pawis.

SUDADOR, RA. adj. Mapapawisín.

SUDAR. v. n. Magpawis. || fig. Magdagtâ ang punongkahoy at mg̃a halaman. || v. a. Pawisan || fig. y fam. Gumawâ ng̃ malabis.

SUDARIO. m. Pamahid ng̃ pawis. || Kayong panakíp sa mukhâ ng̃ patáy.

SUDESTE. m. Timogsilang̃anan.

SUDOESTE. m. Timogkanluran.

SUDOR. m. Pawis. || fig. Dagtáng lumalabás sa katawán ng̃ punongkahoy. || fig. Pagod.

SUDORIENTO, TA. adj. Basâ ng̃ pawis.

SUDORÍFICO, CA. adj. Nagpapapawis.

SUDOROSO, SA. adj. Pinapawisang tutoo. || Mapapawisín.

SUDOSO, SA. adj. May pawis

SUEGRA. f. Biyenáng babae.

SUEGRO. m Biyenáng lalaki.

SUELA. f. Ilalim ng̃ sapín ó sinelas na sumasayad sa lupà.

SUELDO. m. Sahod.

SUELO. m. Ibabaw ng̃ lupà. || Tining. || Sahíg. || fig. Lupà. || fig. Hanggá; wakás.

SUEÑO. m. Pagtulog. || Panaginip. || Panaginip. || Antók.

SUERO. m. Tubig na kahalò ng̃ dugô ó gatas.

SUERTE. f. Kapalaran.

SUFICIENCIA. f. Kakayahán.

SUFICIENTE. adj. Kahustuhan; sapát sa kailang̃an. || May kaya; marapat.

SUFRAGAR. v. a. Tumulong ó tangkilikin. || Panggugulan; bayaran.

SUFRAGIO. m. Tulong; tangkilik; saklolo. || Patungkol sa kaluluwá || Bóto.

SUFRIBLE. adj. Matitiís.

SUFRIDO DA adj. Nagtitiís

SUFRIMIENTO. m. akit ng̃ nagtitiís || Pagtitiís

SUFRIR. v. a. Magdusa; magtiís.

SUGERIR. v. a. Ipagunitâ ang isáng paraán; isurot sa alaala.

SUGESTIÓN. f. Pagpapagunitâ ó pagsusurot sa alaala ng̃ isáng paraan ó diwà.

SUGESTIVO, VA. adj. Nagpapagunitâ ó nagsusurot sa alaala.

SUICIDA com. Ang nagpatiwakál.

SUICIDARSE. v. r. Magpatiwakál

SUICIDIO. m. Pagpapatiwakál.

SUJECIÓN. f. Pagsupil ó pagkasupil. || Pagsakop ó pagpapasakop. || Pagkakatalì.

SUJETAR. v. a. Supilin. || Taliang mahigpít ang isáng bagay. || v. r. Masupil.

SUJETO, TA. p. p. ng̃ Sujatar. ‖ Hayág ó hilig sa isáng bagay. ‖ m. Bagay na sinasabi ó sinusulat. ‖ Tao.

SUMA. f. Kabuuán ng̃ bilang ng̃ maraming bagay ó kuwalta. ‖ Pagsasamasama.

SUMANDO. m. *Mat*. Ang bawa't bilang na pinagsasamasama.

SUMAR. v. a. Pagsamásamahin; buuín.

SUMERGIR. v. a. Ilubóg sa tubig. ‖ v. r. Lumubóg sa tubig.

SUMERSIÓN. f. Paglulubóg ó paglubóg sa tubig.

SUMINISTRAR. v. a. Bigyán ng̃ mg̃a kailangan.

SUMINISTRO. m. Pagbibigáy ng̃ mg̃a kailang̃an. ‖ Laáng mg̃a pagkabuhay.

SUMIR. v. a. Ipailalim sa lupà ó tubig. ‖ Ubusin ng̃ parì ang ostiya at alak sa kalis. ‖ fig Ilubóg. ‖ v. r. Mapailaiim sa lupà ó sa tubig. ‖ v. r. Mahumpák ang mg̃a pisng̃í dahil sa pagkawalâ ng̃ mg̃a bagáng.

SUMISIÓN. f Pagpapasukò ó pagsukò ‖ Pagpapakumbabâ.

SUMISO, SA. adj. Masunurin. ‖ Sukò.

SUMO, MA. adj. Kataástaasan.

SUNTUOSIDAD. f. Karing̃alan; kagaraang lubhâ.

SUNTUOSO ,SA. adj Maring̃ál. magarang lubhâ.

SUPERABLE, adj. Mahihigitán ó madadaíg.

SUPERABUNDANCIA. f. Kasaganaang labis.

SUPERABUNDANTE. adj. Masaganang labis.

SUPERABUNDAR. v. n. Sumaganang labis.

SUPERAR v. a. Higtán ó daigín.

SUPERÁVIT. m. Labis.

SUPERCHERÍA. f. Dayà.

SUPERCHERO, RA. adj. y s. Magdarayà.

SUPERFICIE. f. Kalaparan.

SUPERFINO, NA. adj. Napakanipís

SUPERFLUIDAD. .. Kalabisán. ‖ Bagay na hindî kailang̃an.

SUPERFLUO, FLUA; adj. Labis; hindî kailang̃an.

SUPERIOR adj. Lalong mataás. ‖ m. Lalaking punò sa isáng kapisanan.

SUPERIORA. f. Babaing punò sa isáng kapisanan.

SUPERIORIDAD. f. Kataasan ó kadakilàan. ‖ Ang may mataas na kapangyarihan.

SUPERNO, NA. adj. Kataástaasan.

SUPERSTICIÓN. f. Pamahiin.

SUPERSTICIOSO, SA. adj. Nauukol sa pamahiin. ‖ Mapamahiin.

SUPERVIVIENTE. adj. y s. Natiráng nabubuhay sa mg̃a kasamahán.

SUPINO, NA. adj. Nakatihayà.

SUPLEMENTO. m. Pagdaragdág. ‖ Karagdagan.

SUPLENTE. p. a. ng̃ Suplir, s. Kahalili.

SÚPLICA. f. Pakikiusap; pagsamó; ‖ Pakiusap.

SUPLICAR. v. a. Makiusap; sumamò. || *For.* Maghabol sa mataás na hukuman.

SUPLICIO m. Parusang kamatayan; pahirap || fig. Parusahán sa salarín.

SUPLIR. v. a. Hustuhín ang kahulugán ng̃ isáng bagay. || Humalili.

SUPONER. v. a. Ipagpalagáy. || Hakain ang isáng bagay.

SUPOSICIÓN. f. Pagpapalagáy. || Palagáy.

SUPBEMACÍA. f. Kataasan ó kadakilaan.

SUPREMO, MA. adj. Kataástaasan.

SUPRESIÓN. f. Pagaalís.

SUPRIMIR. v. a. Alisín. || Ligtaán

SUPUESTO, TA. p. p. irreg. ng̃ Suponer. || m. Palagáy. || *Supuesto que.* conj. causal y continuativo. Yayamang.

SUPURACIÓN f. Pagnananà.

SUPURAR. v. n. Magnanà. || Ubusin || v. r. Maubos; maparam.

SUPUTACIÓN. f. Pagbilang ó pagtaya.

SUPUTAR. v. a. Bilang̃in; tayahin.

SUR. m. Timog.

SURCAR. v. a. Tudling̃án ang lupà sa pagaararo. || Lagyán ng̃ guhit na kahawig ng̃ tudlíng ang isáng bagay.

SURCO. m. Tudlíng. || Bakás ng̃ daan ng̃ isáng bagay. || Kulubót ng̃ mukhâ.

SURGIDERO. m. Punduhan.

SURGIR. v. n. Bumukál ang tubig || Pumundó ang sasakyángdagat. || fig. Lumitáw.

SURTIDO, DA. p. p. ng̃ Surtir. || adj. Sarisaring klase sa loób ng̃ mg̃a bagay na magkakaisá ng̃ urì.

SURTIR. v; a. Laanan ang isáng tao ng̃ isáng bagay. || v. n. Bumukál ó tumilandóy ang tubig.

SUSCEPTIBILIDAD. f. Kanipisán ng̃ damdamin.

SUSCEPTIBLE; adj. Maramdamin.

SUSCITAR. v. a. Ungkatín.

SUSCRIBIR. v. a. Lumagdâ sa ibabâ ng̃ isáng kasulatan. || Umayọn sa panukalà ng̃ ibá. || v. r. Umambág.

SUSCRIPCIÓN. f. Paglagdâ; pagambág.

SUSODICHO, CHA. adj. Nabanggít sa itaas.

SUSPENDER. v. a. Ibitin. || Pigilin. || fig. Manghaín. || fig. Ihulog ang nagsusulit || v. r. Mabitin.

SUSPENSIÓN. f. Pagbibitin ó pagkabitin. || Pagpigil.

SUSPICAZ. adj. Mapaghinalà.

SUSPIRAR. v. n. Magbuntúnghining̃á. || v. a. Nasaing mahigpít ang isáng bagay.

SUSPIRO. m. Buntúnghining̃á.

SUSTANCIA. f. Linamnám; katás.

SUSTANCIOSO, SA. adj. Malinamnám; makatás.

SUSTENTAR. v. a. Pakanin; alalayan. || Ipagtanggól ang isáng palagáy. || v. r. Mabuhay sa sariling hanap.

SUSTENTO. m. Pagkaing ikinabubuhay.

SUSTITUCIÓN. f. Paghahalili.

SUSTITUIR. v. a. Halinhán.

SUSTITUTO, TA. m. y f. Kahálili.

SUSTO. m. Gulat; giklá.

SUSTRAER. v. a. Ilayô; ihiwaláy; kunin. || *Mat* Bawasin. || v. r. Humiwaláy.

SUSURRAR. v. n. Bumulúngbulóng. || Magsimuláng masiwalat ang isáng lihim. || fig. Humaging ng̃ marahan ang hang̃in, agos at ibp.

SUSURRO. m. Bulóng. || fig. Haging na banayad ng̃ isáng bagay.

SUTIL. adj. Manipís. || fig. Matalino; madalíng maglining.

SUTILEZA. f. Kanipisán. || fig. Katalinuhan; kadaliáng maglining.

SUTILIZAR. v. a, Panipisín. || fig. Magisip ng̃ buóng talino.

SUYO, YA. pron. poses. Kaniyá. || *Los suyos*. Mg̃a kamaganak, kaibigan ó kakilala.

T

T. f. Ikadalawángpu't tatlóng titik ng̃ abakadáng kastilà at panglabingsiyám sa kaniyáng mg̃a consonante.

TABACAL. m. Poók na taniman ng̃ mg̃a tabako.

TABACALERO, RA. adj. Nauukol sa pagtataním, paggawâ at pagbibilí ng̃ tabako.

TABACO. m. Halamang tabako. ‖ Tabakong hinihitít.

TABALEAR. v. a. Ugaín. ‖ v. n. Katugín ng̃ mg̃a dalirì ang tablá. ‖ v. r. Maugâ.

TABANAZO m. fam. Tampál.

TÁBANO. m. Bang̃aw.

TABAQUERA. f. Lalagyán ng̃ pulbós ng̃ tabako.

TABAQUERÍA. f. Tindahan ng̃ tabako.

TABAQUERO, RA. adj. y s. Naninigaro. ‖ Nagtitindá ng̃ tabako.

TABERNA. f. Tindahan ng̃ alak.

TABERNÁCULO. m. Lalagyán ng̃ ostiya.

TABIQUE m. Dindíng.

TABLA. f. Tablá. ‖ Lamesa. ‖ Talaan

TABLADO. m. Sahíg na tablá. ‖ Bibitayán.

TABLAJE. m. Katipunan ng̃ mg̃a tablá.

TABLAZO. m. Hampás ng̃ tablá.

TABLEAR. v. a. Tablahín ó magtablá.

TABURETE. m. Upuang waláng tatang̃nán at sandigan.

TACAÑO ÑA adj. y s. Mapanglinláng; magdarayà. ‖ Tampalasan.

TÁCITO, TA. adj. Waláng imík; waláng ing̃ay. ‖ Hindî hayág.

TACITURNO, NA. adj. Waláng imík; waláng ing̃ay. ‖ fig. Malungkót.

TACO. m. Pamasak. ‖ Kalindarvong bakbakin.

TACÓN. m. Takóng ng̃ sapín.

TACONEAR. v. n. Tumunóg ang takóng ng̃ sapín sa mariíng tuntóng.

TÁCTICA. f. Karunungang nagtuturò ng paghahanay ng mga bagay. ‖ *Mil.* Karunungang nagtuturò ng pagaayos ng mga kawal sa pakikidigmâ.
TÁCTIL adj. Mahihipò.
TACTO. m. Pangsalát. ‖ Paghipò ó pagsalát.
TACHA. f Puná ó pintás.
TACHADOR, RA. adj. y s, Namimintás; pintasin.
TACHAR. v. a. Punahín; pintasán. ‖ Katkatín ang sinulat. ‖ fig. Bigyáng sala; pangusapan.
TACHUELA. f. Pakong maiklî at malakí ang ulo.
TAFANARIO. m. fam. Pigî.
TAHONA. f. Gilingán ng harena na pinipihit ng kabayo. ‖ Tindahan ng tinapay.
TAHUR, RA. adj. Manunugal. ‖ m. Ang madalás sa bahay sugalán.
TAIMADO DA. adj. y s. Matalas; mapaglaláng.
TAJADA. f. Kapiraso ng isáng bagay. ‖ fam. Pamamalát.
TAJAR. v a. Hatiin ang isáng bagay ng dalawá ó higít sa dalawáng hiwà.
TAJO. m. Hiniwà. ‖ Gawain. ‖ Sangkalan; tadtaran.
TAJÓN. m. Sangkalan ó tadtaran.
TAL. adj. Kagaya; gayón.
TALDRAR. v. a. Butasan.
TALADRO. m. Pangbutas. ‖ Butas na gawâ ng pangbutas ó barena.
TALAR. v. a. Putulin ng sagád ang mga punongkahoy. ‖ Sirain ó sunugin ang mga parang, bahay ó bayan at ibp.
TALEGA. f. Supot. ‖ Ang lamán ng supot. ‖ Halagáng isáng libong pisong pilak
TALEGO. m. Supot na mahabà at makipot na ginagawáng sisidlán ng isáng bagay.
TALENTO. m. fig. Talino. ‖ fig. Pagiisip,
TALENTOSO, SA. adj. Matalino.
TALÓN. m. Sakong. ‖ Sakong ng sapatos. ‖ *Com.* Kaputol na naiiwan sa isáng talaan matapos mahatì ang bawa't dahon.
TALONARIO, RIA. adj. Nauukol sa talaan na pinuputol ang mga dahon at natitirá ang kaputol bilang katibayan ng nilalamán upang huwág makapagdayà ang sinomán.
TALLA. f Pangangatawán ó taás ng tao.
TALLE. m. Tindíg ng pangangatawán. ‖ Baywáng.
TALLECER. v. n. Magusbóng ang halaman.
TALLER. m. Pagawaan ng mga gawaing niyayarì sa kamáy.
TALLO. m. Katawán ng halaman. ‖ Usbóng: lanubò.
TALLUDO, DA. adj. Malakí ang punò ó katawán ng halaman. ‖ fig. Malagô at mayabong.
TAMAÑO, ÑA adj. comparativo. Lalung malaki ó lalung maliit. ‖ m. Taás ó lakí ng isáng bagay.

TAMARINDO. m. Sampalok.
TAMBALEAR. v. n. Sumuraysuray.
TAMBALEO. m. Pagsuraysuray.
TAMBIÉN. adv. m. Gayún din; namán.
TAMBOR. m. Tamból. ‖ Ang tumutugtóg ng̃ tamból sa hukbó. ‖ *Tambor mayor*. Gurô ó punò ng̃ isáng banda ng̃ nagtatamból.
TAMIZ. m. Salaán.
TAMIZACION. f. Pagsalà.
TAMIZAR. v. a. Salain.
TAMPOCO. adv. n. Hindî rin.
TAN. adv. c. Lalò. ‖ Kasíng.
TANGANILLAS. (En) m. adv. Waláng gaanong tibay; mapang̃anib na mahulog,
TANGIBLE. adj. Mahihipò.
TANTEAR. v. a. Isukat ang isáng bagay sa ibá upáng alamín kung ayos na. ‖ fig. Huluin; tayahin.
TANTEO. m. Pagsusukat; pagtaya.
TANTO, TA. adj. Nauukol sa halagá, bilang ó daming hindî mahangganán. ‖ Gayón ó ganitóng bilang. ‖ Lalong malakí ó napakalakí. ‖ m. Tiyák na halagá ó bilang. ‖ *Algún tanto*. Kauntî. ‖ *Al tanto*. Kagayóng halagá. ‖ *Por lo tanto*. m. adv. Kaya ng̃â.
TAÑER. v. a. Tugtugín.
TAÑIDO. m. Tunóg ng̃ tinutugtóg na istrumento. ‖ Taginting.
TAPA, f. Takíp. ‖ Balát ng̃ akát
TAPADERA. f. Panakíp:
TAPAR. v. a. Takpán. ‖ Kulubung̃án ng̃ damít upáng huwág mabasâ ó masikatan ng̃ araw. ‖ fig. Pagtakpán ó ilihiĝid ang isáng kasiraan. ‖ v. r. Magkulubóng.
TAPETADO, DA. adj Nauukol sa kulay na maitímitím.
TAPETE. m. Latag na maliít. ‖ Latag na uli ó ibáng kayo na inilalagáy sa ibabaw ng̃ mesa.
TAPIA. f. Dindíng na lupang kinamál at hinulmá.
TAPIAR. v. a. Dinding̃án ng̃ lupang kinamál at hinulmá.
TAPÓN. m. Panakíp sa bote.
TAPONAR. v. a. Tapunán.
TAQUIGRAFÍA f Karunung̃an ng̃ madalíng pagsulat.
TAQUÍGRAFO FA. m. y f. Ang sumusulat ng̃ mabilís.
TARASCADA. f. Sugat na gawâ ng̃ mg̃a ng̃ipin.
TARASCAR. v. a. Kagatín.
TARAZÓN. m Limpák.
TARDANZA. f. Pagkaantala; pagkabalam.
TARDAR v. n. y r. Magluát; mabalam.
TARDE f. Hapon. ‖ adv. t. Hulí.
TARDECER. v. n. Magsimuláng humapon.
TARDÍO, DIA. adj. Matagál mahinóg ang mg̃a bung̃angkahoy. ‖ Hulí sa panahón.
TARDO, DA. adj. Mabagal; makupad ‖ Hulí.
TAREA. f. Gawâ ‖ Gawaing dapat isagawâ sa tiyák na panahón ‖ fig. Hapò na mulâ sa maraming gawâ.
TARIFA. f. Talaan ng̃ halagá.
TARQUÍN. Pusalì; putik.
TARSO. m. Bubóng ng̃ paá.

TARTAMUDEAR. v. n. Umutál-utál.
TARTAMUDEO. m. Pagutál.
RARTAMUDEZ. f. Kautalán.
TARTAMUDO, DA. adj. Utál.
TARUGO. m Pasák na malakíng kahoy.
TASA. f. Pagtaya; paghahalagá. || Halagáng tiyák ng̃ isáng bagay.
TASACIÓN. f. Pagtaya ó pagha halagá.
TASADOR. m. Tagapaghalagá.
TASAJO. m. Pindáng.
TASAR. v. a. Tayahin ó halagahán ang mg̃a bagay na ipinag bibilí. || fig. Lagyán ng̃ sukat ang halagá ng̃ isáng bagay.
TASQUERA. f. fam. Babág; away.
TATARABUELO, LA. m. y f. Nunò sa talampakan.
TATARADEUDO, DA. m. y f. Kamaganak na malayò na.
TATARANIETO, TA. m. y f. Apó sa talampakan.
¡TATE! interj. Magtigil ka; hintáy.
TAUMATURGO. m. Taong kagilagilalás sa kaniyáng mg̃a akdâ; may-akdâ ng̃ mg̃a bagay ua kahang̃ahang̃à.
TAURINO, NA. adj. Nauukol sa baka.
TE. pron. pers. Sa iyó.
TÉ. m. Tsá.
TEATRAL. adj. Nauukol sa dulaan.
TEATRO. m. Dulaan.
TÉCNICO, CA. adj. Nauukol sa pang̃ung̃usap na malalim at kapit lamang sa mg̃a karunung̃an.
TECHADO. m. Bubung̃áu.
TECHAR. v. a. Magbubóng.
TECHO. m. Bubóng. || fig. Tahanan.
TECHUMBRE. f. Bubung̃áng mataás.
TEDÉUM. m. Awit sa simbahan na pagpapasalamat sa Diyós.
TEDIAR. v. a. Itakwíl; kamuhián.
TEDIO m. Yamót.
TEDIOSO, SA. adj. Nakayayamót.
TEJA. f. Tisà;
TEJADO. m. Bubung̃áng tisà.
TEJAR. m. Poók na gawaan ng̃ tísà. || v. a. Lagyán ng̃ bubung̃áng tisà ang mg̃a bahay.
TEJEDOR. RA. adj. Humahabi. || m. y f. Manghahabi.
TEJER v. a. Humabi.
TEIERÍA. f. Poók na gawaan ng̃ tisà.
TEJERO. m. Magtitisâ.
TEJIDO m. Habi. || Telang hinabi.
TEJOLETA. f. Piraso ng̃ tisà. || Bibing̃a.
TELA. f. Kayo; habi. || Pamumuô ng̃ ibabaw ng̃ iláng uring alak. || Balok ng̃ iláng bung̃angkahoy.
TELAR. m. Habihán.
TELARAÑA. f. Bahay gagambá.
TELEFONEAR. v. a Tumeleponó.
TELEFONISTA. com. Tagateleponó.
TELÉFONO. m. Pahatirang sabi sa kawad.
TELEGRAFIAR. v. a. Magpahatídkawad.
TELEGRAFISTA. com. Tagapaghatídkawad.
TELÉGRAFO. m. Pahatirangkawad.

TELEGRAMA. m. Pahatídkawad.

TELESCOPIO. m. Kasangkapang pangpalapit ng̃ tanáw.

TELILLA. f. Habing manipís na lana. ‖ Pamumuô ng̃ íbabaw ng̃ iláng uring alak. ‖ Lamad.

TELINA. f. Kanturî; halaán

TELÓN. m. Tabing na may pintá sa mg̃a dulaan

TEMA. m. Palagáy ó bagay ng̃ pinaguusapan.

TEMBLAR. v. n. Mang̃iníg. ‖ Yu maníg. ‖ fig. Magdaláng takot na tutoo.

TEMBLÓN, NA. adj y fam. Nang̃ing̃iníg.

TEMBLOR. m. Panginginíg. ‖ Lindól.

TEMBLOROSO, SA. adj. Nang̃ing̃iníg na tutoo.

TEMEDOR, RA. adj. y s. Natatakot.

TEMER. v. a. Katakutan. ‖ Maghinalà ó mang̃ambá ‖ v. n. Matakot.

TEMERARIO, RIA. adj. Waláng ing̃at; biglábiglâ.

TEMERIDAD. f. Kawaláng-ing̃at.

TEMEROSO, SA. adj. Natatakot. ‖ Matatakutín.

TEMIBLE. adj. Nararapat katakutan.

TEMOR. m. Takot. ‖ Hinalà.

TEMPERAMENTO. m. Takbó ng̃ sing̃áw ng̃ panahón. ‖ *Fisiol.* Lagáy ng̃ pang̃ang̃atawán ng̃ isáng tao.

TEMPERATURA. f. Init ng̃ katawán. ‖ Takbó ng̃ init ng̃ panahón.

TEMPERIE f. Takbó ng̃ sing̃áw ng̃ panahón.

TEMPESTAD. f. Samâ ng̃ panahón; unós.

TEMPESTUOSO, SA. adj. Masamâ ang panahón; maunós. ‖ fig. Magaspáng na ugali.

TEMPLADO, DA. p. p. ng̃ Templar. ‖ adj. Katamtaman; nagpipigil sa pagkain at paginóm. ‖ Hindî malamíg hindi mainit.

TEMPLANZA. f. Katatagán sa pagkain at paginóm ‖ Katamtaman; pagpipigil. ‖ Mabuting takbó ng̃ panahón sa isáng bayan.

TEMPLAR. v. a. Ilagáy sa katatagán ang lakás ng̃ isáng bagay. ‖ Ilagáy sa katamtaman ang init ng̃ tubig. ‖ fig. Timplahín. ‖ fig. Palubagin ang galit. ‖ v. r. fig. Magpigil sa anománg malabis na pita.

TEMPLO. m. Simbahan.

TEMPORADA. f. Panahón.

TEMPORAL. adj. Nauukol sa panahón. ‖ m. Mabuti ó masamáng panahón. ‖ Unós.

TEMPORERO, RA. adj. y s. Nauukol sa isáng taong gumaganáp na pangsamantalá ng̃ isáng tungkulin.

TEMPRANO, NA. adj. Maaga. ‖ adv. t. Maaga.

TEMULENTO, TA. adj. Lasíng ó lang̃ó

TENACIDAD. . Katibayan ng̃ kapit ó pagkadikít ng̃ isáng bagay. ‖ fig. Katigasán ng̃ ulo.

TENAZ. adj. Matibay kumapit. ‖ fig. Waláng tigatig; matigás ang ulo.
TENAZA. f. Sipit.
TENAZADA. f. Pagsipit. ‖ fig. Pagkagát nğ mariín.
TENDEDERO. m. Bilaran.
TENDENCIA. f. Hilig; layon.
TENDER. v. a. Kadkarín. ‖ Ilatag. ‖ Iyangyáng; ibilád. ‖ Iabót. ‖ Mahinggíl. ‖ v. r. Magpakaunat nğ higâ.
TENDERO, RA. m. y f. Tagapagtindá ó manglalakò.
TENDÓN. m. Litid.
TENEBROSIDAD. f. Kadilimán.
TENEBROSO, SA. adj. Madilím. ‖ fig. Maguló; malabò.
TENEDOR. m. Ang naghahawak ó nagmamay-arì nğ isáng bagay. ‖ Tinidór.
TENER. v. a. Hawakan ó tangnán ang isáng bagay. ‖ May; magkaroon. ‖ Patnubayan.‖ Saklawín. ‖ Kamtán; pagharian. ‖ ‖ Pigilin; pahintuín. ‖ Iğatan; tupdín. ‖ Patuluyin sa kaniyáng bahay. ‖ v. n. Yumaman. ‖ v. r. Pumigil upang huwág mahulog. ‖ v. r. Tumagál sa pakikipagaway. ‖ v. r. Humintô.
TENOR m. Pagkakayarì at ayos nğ isáng bagay. ‖ Tunóg nğ pagkakasulat nğ isáng kasulatan.
TENSIÓN. f. Tagál ó lakás ng isáng bagay.
TENTACIÓN. f. Tuksó. ‖ fig. Manunuksó.
TENTAR. v. a. Apuhapin; salatín. ‖ Tuksuhín. ‖ Tangkaín. ‖ Subukin.
TENTATIVA. f. Pagsubok; pagtatangkâ.
TENUE. adj. Manipís at marupók. ‖ Waláng gaanong halagá.
TEÑIDURA. f. Pagtinà; pagkatinà.
TEÑIR. v. a. Tinain. ‖ v. r. Matinà.
TEOLOGÍA. f. Karunuñgang nauukol sa Diyós at sa kaniyáng mğa kapangyarihan.
TEORÍA. f. Sariling kurò.
TERCER. adj. Ikatló. (ginagamit lamang sa unahán nğ isáng nğalan ó nombre.)
TERCERO, RA. adj. y s. Ikatló. ‖ Tagapamagitan.
TERCIA. f. Ikatlóng bahagi nğ isáng bara.
TERCIANA. f. *Med.* Lagnát na paulitulit.
TERCIAR. v. a. Ihaláng ang isáng bagay. ‖ Pagtatluhíng hatì ang isáng buô ‖ v. n. Mamagitnâ ó mamagitan. ‖ Pumanğatló sa gawain nğ ibá.
TERCIO, CIA. adj. Ikatló. ‖ m. Panğatlóng hatì nğ isáng sukat.
TERCO, CA. adj. Maulit; matigás ang ulo.
TERMINABLE. adj. Matatapos.
TERMINACIÓN. f. Pagtapos; pagkatapos.
TERMINANTE. p. a. nğ Terminar. Tumatapos. ‖ adj. Maliwanag.
TERMINAR. v. a. Tapusin ang isáng bagay. ‖ v. n. Mahanggahán ang isáng bagay. ‖ v. r. Matapos; mayarì. .

TÉRMINO. m. Hanggá; wakás. || Kahangganan. || Hanggahan. || Tiyák na panahón. || Takdáng oras. || Pangungusap.

TERMÓMETRO. m. Panukat ng init.

TERNERA. f. Bulóng babae ng baka.

TERNERO. m. Bulóng lalaki ng baka.

TERNILLA. f. Litid na matigás, sunudsunuran at mapuputi ng mga hayop.

TERNURA. f. Kalambután. || Kamuraan. || fig. Pagkamairugín.

TERQUEDAD. f. Katigasán ng ulo. || Kaulitan.

TERRAPLÉN. m. Tambák.

TERRAPLENAMIENTO. m. Pagtatambák sa hukay.

TERRAPLENAR. v. a. Tambakán ang hukay.

TERREGOSO, SA. adj. Malupang tiningkál.

TERREMOTO. m. Lindól.

TERRENAL. adj. Nauukol sa lupà.

TERRENO, NA. adj. Nauukol sa lupà. || m. Lupà. || fig. Larangan.

TÉRREO, A. adj. Nilupà; parang lupà.

TERRESTRE. adj. Nauukol sa lupà.

TERRIBLE. adj. Kakilakilabot. || Magaspáng na paguugalì. || Napakalakí.

TERRITORIO. m. Lupang nasasakop ng isáng bansâ.

TERRÓN. m. Tingkál.

TERROR. m. Takot; gulat; sindák.

TERRORÍFICO, CA. adj. Nakakikilabot; nakasisindák.

TERROSO, SA. adj. May uring lupà. || May halong lupà.

TERRUÑO. m. Luang ng lupà.

TERSAR. v. a. Gawing malinis ó makinis ang isáng bagay.

TERSIDAD. f. Kalinisán ó kakinisan ng isáng bagay.

TERSO, SA. adj. Malinis; malinaw; makinis.

TERSURA. f. Kalinisan ó kakinisan ng isáng bagay.

TERTULIA. f. Paghuhuntahan ng magkakaibigan upang magparaán ng panahón.

TESÓN. m. Katiyagaán; katiningangloób.

TESORERÍA. f. Tungkaling pagkaingatyaman. || Tanggapan ng ingat-yaman.

TESORERO, RA. m. y f. Ingatyaman.

TESORO. m. Yaman.

TESTADOR, RA. m. y f. Ang gumagawa ng hulíng habilin ó testamento.

TESTAMENTO. m. Hulínghabilin.

TESTAR. v. n. Gumawâ ng hulínghabilin. || v. a. Katkatín ang sinulat.

TESTÍCULO. m. Bayág.

TESTIFICAR. v. a. Saksihán; patutohanan.

TESTIGO. com. Saksí.

TESTIMONIAR. v. a. Saksihán.

TESTIMONIO. m. Pagpapatunay. pagpapatibay.
TESURA. f. Katigasán.
TETA. f. Suso. ‖ Utóng nğ suso.
TETILLA. f. Suso nğ lalaki.
TETONA. adj, fam. Susuhán.
TÉTRICO, CA adj. Malungkót.
TETUDA. adj. Susuhán.
TEXTIL. adj. Nauukol sa bagay na nahihilatsá at nahahabi.
TEXTO. m. Ang sinabi ó sinulat nğ isáng manğanğathâ. ‖ Laman nğ isáng aklát.
TEZ. f. Ibabaw nğ balát.
TI pron. pers. Sa iyó.
TÍA. f. Ali.
TIARA. f. Putong nğ Papa na nagpapakilala nğ kataasan nğ kapangyarihan.
TIBIEZA. f. Pagkamalahininğá nğ init.
TIBIO, BIA. adj. Malahininğá. ‖ fig. Waláng inğat at pataypatay.
TIBOR. m. Sisidláng lupà ó gusì.
TIBURÓN. m. Patíng.
TIEMPO. m. Panahón. ‖ Kapanahunan. ‖ Gulang. ‖ Pagkakataón.
TIENDA. f. Barongbarong na sadyáng pahinğahan sa parang ‖ Tindahan. ‖ Karang nğ bangkâ
TIENTO. m. Pagapuhap. ‖ Tungkód. ‖ fig. Kabaitan sa paggawâ. ‖ fig. y fam. Hampás.
TIERNO, NA. adj. Malambót; murà. ‖ fig. Bago; dî pa natatagalán. ‖ fig. Bataag gulang. ‖ fig. Iyakin. ‖ fig. Mairugín; magiliw.
TIERRA. f. Lupà. ‖ Lupang taniman. ‖ fig. Bayan.
TIESO, SA. adj. Matigás; waláng tigatig; matibay. ‖ Mahusay ang pangğatawán. ‖ Unát ó banát. ‖ fig. Matapang; matigás ang loób
TIESTO m. Bibinğa. ‖ Pasô nğ halaman ‖ adj. fig. Unğás; maulit; palalò.
TIESURA f. Katigasán nğ isáng bagay ‖ fig. Pagwawaláng kibóng labis ó pakitang tao lamang.
TIFÓN. m. Ipoipo. ‖ Bagyóng malakás sa dagat nğ Tsina.
TIJERA f. Guntíng.
TIJERETADA. f. Gupít nğ guntíng.
TIJERETEAR. v. a. Putulin nğ guntíng.
TIMBRAR. v. a. Tatakán.
TIMBRE. m. Taták. ‖ Kuliling. ‖ Katutubong taginting nğ istrumento sa músika ó tinig nğ tao. ‖ fig. Gawáng nagpapadakilà sa isáng tao.
TIMIDEZ. f. Katakutan; kakimián.
TÍMIDO, DA. adj. Matatakutín; kimî.
TIMÓN. m Ugit. ‖ fig. Pamamatnugot sa isáng kalakal.
TIMONEAR. v. n. Umugit.
TIMONEL m. Tagaugit sa sasakyángdagat;
TIMONERO. m. Tagaugit sa sasakyángdagat.
TÍMPANO. m. Salamín nğ tainğa.
TINA. f. Tapayan.
TINADA. f. Buntón ó talaksán nğ gatong.
TINAJA. f. Tapayan.

TINAJERO. m. Lalaking manggagawà ó nagtitindá ñg tapayan. || Gawaan ñg tapayan.

TINIEBLA. f. Kadilimán. || pl. fig. Kamangmangáng labis.

TINO. m. Kadalián ó kasanayán sa pagtuntón ñg mña bagay na hinahanap. || fig. Isip at kabaitan sa pamamahalà sa isáng kalakal.

TINTA. f. Kulay na namamaibabaw sa alinmáng bagay. || Tintá.

TINTERO. m. Lalagyán ñg tintá.

TINTORERÍA. f. Pagtitinà. || Tinaán.

TINTORERO, RA. m. y f. Manininà.

TÍO. m. Amaín.

TIPO. m. Ulirán; huwaran. || Titik sa limbagan.

TIPOGRAFÍA. f. Limbagan.

TIPOGRÁFICO, CA. adj. Nauukol sa limbagan.

TIPÓGRAFO. m. Manglilimbág.

TIRA. f. Pirasong mahabà at makitid ñg kayo, papél ó ibáng bagay; tiras.

TIRABUZÓN. m. Pangbunot ñg tapón ñg bote.

TIRADA. f. Pagpukól. || Agwát ñg isáng poók sa ibá || *Impr* Paglimbág. || *Impr.* Bilang ñg salin ñg isáng nililimbág.

TIRANÍA. f. Pamahalaan ñg isáng malupít at waláng katuwiran. || fig. Pagpapakalabis sa kapangyarihan. || fig. Malabis na paghahari ñg damdamin sa kalooban.

TIRANIZAR. v. a. Pamahalaan ñg malupít at waláng katuwiran ang isáng bansâ. || fig. Pagharian ñg buóng lupít.

TIRANO, NA. adj. y s Malupít at waláng katuwiran. || fig. Mapaghariharian.

TIRANTE. adj. Banát.

TIRANTEZ. f. Pagkabanat ó pagkaunat. || fig. Pagkakasiráng nabibingit sa pagkikilala.

TIRAR. v. a. Ipukol. || Ihagis. || Itudlâ. || Batakin; hilahin. || Unatin. || *Impr.* Limbagín. || fig. Magtapon ñg salapî. || v. n. Hititín. || Hilahin. || v. r. Dumaluhong; sumugbá.

TIRITAR. v. n. Mañgaligkig sa ginàw.

TIRITÓN, NA. adj. Nañgañgaligkíg sa ginàw. || m. Pañgañgaligkíg sa ginàw.

TIRO. m. Pagpukól || Hagis. || Pagtudlâ. || Putók ñg pagtudlâ. || fig. Kapinsalaang malakí. || fig. Panguumít.

TIRÓN. m. Bagong nagaaral. || Pagbalták.

TIROTEAR. v. a. Magpaputók ñg baríl sa magkabikabiláng dako. || v. r. Magputukan.

TIROTEO. m. Pagpapaputók; pagpuputukan.

TIRRIA. f. Higantí.

TISIS. f. *Med.* Sakít na pagkatuyô.

TITUBEAR. v. n. Gumiraygiray. || Madulás ó mauntól sa pagbibigkás ñg pañguñgusap. || fig. Magalinlañgan.

TITUBEO. m. Paggiray. || Pagkadulás ó pagkauntól sa pagsasalitâ. || fig. Pagaalinlañgan.

TÍTULO. m. Pañgalan ng anománg akdâ. || Katibayan.
TIZNAR. v. a. Uliñgan. || fig. Duñgisan ang kapurihán. || v. r. Mauliñgan.
TIZNE. amb. Uling ng kasangkapang pinaglulutuan.
TIZÓN. m. Dupong. || fig. Duñgis ng kapurihán.
TIZONAZO. m. Hampas ng dupong. || fig. y fam. Parusang apoy sa kabiláng buhay.
TOBILLO. m. Bukongbukong.
TOCADO. m. Pusód at palamuti sa ulo ng mga babae.
TOCADOR, RA. adj. y s. Tumutugtóg. || Talukbóng sa ulo. || Lamesang may salamín at patuñgán ng mga kagamitán sa pagaayos ng buhók.
TOCAMIENTO. m. Paghipò ó pagsalát. || fig. Tawag ng lóób.
TOCAR. v. a. Hipuin ó salatín || Salañgín. || Tumugtóg || Tawagin sa pamamagitan ng tugtóg ng kampanà at ibp || Pagbunggiíng marahan ang dalawáng bagay. || Katukín ang isáng bagay bilang pagkilala ng urì sa pamamagitan ng tunóg. || Siklayín ó ayusin ang buhók. || v. n Maukol. || Madaan sa isáng poók || Matabí ang isáng bagay sa ibá. || v. r. Magtakíp ng ulo. || Gumayák ó magpakagarà
TOCAYO, YA. m. y f. Kapañgalan.
TOCINO. m. Lamán at tabâ ng baboy na inasnán.
TOCHEDAD. f. Kauñgasán; kahangalán.
TOCHO, CHA. adj. Uñgás; hañgál.
TODAVÍA. adv. t. Pa. || adv. m. Datapuwà.
TODO, DA. adj. Lahát; tanán. || m. Kabuuán.
TODOPODEROSO, SA. adj. Makapangyayari sa lahát. || Diyos.
TOLDO. m. Karang; pananggá sa araw.
TOLERABLE. adj. Mababatá. || Maipagpapaumanhín.
TOLERANCIA. Pagbabatá. || Pagpapaumanhín.
TOLERAR. v. a. Tiisín. || Ipagpaumanhín.
TOMA. f. Pagkuha ó pagtanggáp. || Pagkuha sa isáng siyudad ó kutà sa pamamagitan ng sandata. || Dami ng kinukuha ó tinatanggáp ng paminsanan.
TOMAR. v. n. Kunin ó tabanan ng kamáy ang isáng bagay. || Tanggapín. || Kunin ang isáng siyudad ó kutà sa pamamagitan ng sandata. || Kumain ó uminóm. || Umitín. || Bilhín. || Parisan. || v. r. Kalawañgin.
TOMATE. m. Buñga ng kamatis.
TOMATERA. f. Punò ng kamatis.
TOMO. m. Hatì ó bahagi. || Kapál ng isáng bagay.
TONAR. v. n. poét. Kumulóg.
TONO. m. Tunóg. || Hawig ng pagsasa || Lakás; siglá.
TONTADA. f. Kauñgasán; kahangalán.

TONTEAR. v. n. Gumawâ ó magsalitâ nğ kaungasán.

TONTERÍA. f. Kaungasán; kahangalán.

TONTO, TA. adj. y s. Ungás; hangál. ‖ *A tontas y a locas.* m. adv. Waláng ayos at husay.

TOPAR. v. a. Ibanggâ ang isáng bagay sa ibá. ‖ Masumpungán nang dî sinasadyâ ang isá g bagay. ‖ v. n. Mauntóg. ‖ fig. Matalisod.

TOPETAR. v. a. Iuntóg ang ulo. ‖ v. n. Mauntóg.

TOPETÓN. m. Pagkakaumpóg. ‖ Untóg.

TOQUE. m. Paghipò. ‖ Pagurì nğ gintô ó pilak. ‖ Pagtugtóg.

TORAX. m. Dibdíb.

TORBELLINO. m. Ipoipo.

TORCEDURA. f. Pagpilipit ó pagpilí. ‖ Pagkapilipit ó pagkapilí.

TORCER. v. a. Pilipitin; baluktutín. ‖ Ilihís nğ daán. ‖ v. r. Mapilipit; mabaluktót. ‖ v. r. Lumihís nğ daán.

TORCIDO, DA. adj. Pilipít; baluktót.

TORETE. m. Bulô nğ baka.

TORMENTA. f. Samâ nğ panahón; unós. ‖ fig. Kasawiangpalad.

TORMENTO. m. Pagpapahirap; paghihirap. ‖ Pighatî; dusa. ‖ Pahirap. ‖ fig. Hinagpís nğ loób

TORNAR. v. a. Isaulì. ‖ Baguhin nğ isáng tao ó bagay ang kaniyáng kalagayan. ‖ v. n. Umuwî ó magbalík.

TORNEAR. v. a. Lalikin. ‖ v. n. Lumigid.

TORNERO. m. Manglalalik.

TORNO. m. Lalikán. ‖ Paligid. ‖ *En torno.* m. adv. Sa paligid igid.

TORO. m. Bakang lalaki.

TORPE. adj Mabagal; makupad. ‖ Hangál; kulang sa paraan. ‖ Masagal; mahirap umunawà. ‖ Mahalay; malibog. ‖ Pangit; kulang sa palamuti.

TORPEZA. f. Kabagalan; kakuparan. ‖ Kahangalán. ‖ Kasagalan ó kahirapang umunawà. ‖ Kahalayan. ‖ Gawâ ó salitáng hangál. ‖ Kapangitan; kakulangán sa palamuti.

TORRENTE. m. Bahâ. ‖ fig. Kasaganaan nğ mğa bagay nğ minsanan sa isáng panahon.

TÓRRIDO, DA. adj. Napakainit.

TÓRTOLA. f. Kalapati.

TORTUGA f Pawikan; pagóng.

TORTUOSIDAD. f. Pagkaliguyligoy.

TORTUOSO, SA. adj. Paliguyligoy.

TORTURA. f. Pagkabaluktót. ‖ Dusa; hinagpís; pighatî.

TORTURAR. v. a. Pagdusahin; pasakitan. ‖ v. r. Magdusa.

TOS. f. Ubó.

TOSCO, CA. adj. Magaspáng; magalás. ‖ fig. Waláng pinagaralan.

TOSEGOSO, SA. adj. Inuubó.

TOSER. v. n. Magubó.

TOSIDURA. f. Pagubó.

TOSQUEDAD. f. Kagaspangãn; kagalasán. ‖ fig. Kawaláng pinagaralan.
TOSTAR. v. a. Tigañgin; tayantañgín. ‖ fig. Painiting tutoo. ‖ v. r. Matigang ó matayantáng. ‖ v. r. fig. Maginit na tutoo.
TOTAL. adj. Lahát. ‖ m. *Arit.* Kabuuán.
TOTALIDAD. f. Kalahatán.
TOTALMENTE. adv. m. Lahát.
TRABA. f. Kasangkapang pangkabít at pamigil sa dalawáng bagay. ‖ Panalì. ‖ fig. Anománg bagay na nakahahadláng sa madalíng pagyarì ng̃ ibáng bagay.
TRABACUENTA. f. Kamalian sa isáng pagbilang na nakaguguló. ‖ fig. Pagtatalo.
TRABAJADO, DA. adj. Pagód; hapô.
TRABAJADOR, RA. adj. Gumagawâ; ‖ Masipag. ‖ m. y f. Manggagawà.
TRABAJAR. v. n. Gumawâ. ‖ Magsipag. ‖ fig. Magtaním. ‖ v. a. Iayos; gawin ang isáng bagay. ‖ fig. Balamin; ligaligin. ‖ fig. Pahirapan sa paggawâ.
TRABAJO. m. Paggawâ. ‖ Gawain. ‖ fig. Sagabal ó balakid. ‖ fig. Pahirap; abala. ‖ pl. fig. Karukhaáng labis.
TRABAJOSO, SA. adj. Mahirap gawín. ‖ fig. May kapintasan; hindî ganáp. ‖ fig. Masasaktín. ‖ Masikap sa paggawâ.
TRABAR. v. a. Isama ó ikabít ang isáng bagay sa ibá. ‖ Sunggabán. ‖ Lagyáng sagabal. ‖ Palaputin. ‖ fig. Pasimulán ang isáng labanán, pagtatalo, paguusap at ibp. ‖ fig. Pagkabitín; pagakmaín.
TRABAZÓN. f. Pagkakakabít ng̃ dalawáng bagay. ‖ fig. Pagkakaugnáy ng̃ isáng bagay sa ibá.
TRABUCAR. v. a. Gusutín ang ayos. ‖ fig. Gulubín, ‖ fig. Putulin ang takbó ng̃ paguusap, na pasukan ng̃ mg̃a bagay na hindî pinaguusapan. ‖ fig. Magkamalî ng̃ dî sinasadyâ sa pagbibigkás ng̃ pang̃ung̃usap na ibá ang masabi ‖ v. r. Magusót ang ayos.
TRADICIÓN. f. Alamát.
TRADICIONAL. adj. Nauukol sa alamát.
TRADUCCIÓN. f. Paghuhulog ng̃ isáng wikà sa ibá ‖ Akdáng isinalin sa ibáng wikà,
TRADUCIR. v. a. Ihulog ss ibáng wikà ang isáng akdâ ‖ fig. Ipaliwanag; bigyáng pakahulugán.
TRADUCTOR, RA. adj. y s. Naghuhulog ng̃ isáng wikà sa ibá.
TRAER. v. a. Dalhín dito; taglayín. ‖ Hititín, gaya ng̃ batubalanì sa bakal. ‖ v. r. Magbihis.
TRAFAGAR. v. n. Mang̃alakal.
TRAFICANTE. p. a. ng̃ Traficar. s, Nang̃ang̃alakal ó mang̃ang̃alakál.
TRAFICAR. v. n. Mang̃alakal.
TRÁFICO. m. Pang̃ang̃alakal.
TRAGADERO. m. Lalamunan.
TRAGADOR, RA. adj. y s. Matakaw; malakás kumain.
TRAGALDABAS. com. fam. Taong malakás kumain ó napakakaw.

TRAGAR. v. a. Lulunín. ‖ fig. Lamunin.

TRAGAZÓN. f. fam. Katakawan.

TRAGEDIA. f. Awit ng̃ mg̃a dî binyagan na pagpupuri sa kani láng Diyós Baco. ‖ fig. Pangyayaring nakakikilabot at nakaaawà. ‖ fig. Alinmáng pangyayaring kakilakilabot.

TRÁGICO, CA. adj. Nauukol sa pangyayaring kakilakilabot.

TRAGO. m. Lagók. ‖ fig. Katiwalián ó kasawiángpalad na dî sukat matiís.

TRAGÓN, NA. adj. fam. y s. Matakaw.

TRAGONERÍA. f. Katakawan.

TRAICIÓN. f. Kataksilán.

TRAICIONAR. v. a. Pagtaksilán ang isáng tao.

TRAIDOR, RA. adj. y s. Nagtataksíl; taksíl.

TRAJE. m. Pananamít. ‖ Kasuutan.

TRAJEAR. v. a. Suután ng̃ damít ang isáng tao. ‖ v. r. Magbihis.

TRALLA. f. Lubid. ‖ Pinilíng lubid ng̃ latikó.

TRAMA. f. fig. Laláng; dayà; pakanâ.

TRAMAR. v. a. fig. Handaán ng̃ laláng, dayà ó pakanâ.

TRAMONTANO, NA. adj. Nauukol sa kabiláng panig ng̃ bundók.

TRAMONTAR. v. n. Pakabilâ ng̃ bundók. ‖ v. r. Iilag ang isáng tao sa isáng kapahamakán. ‖ v. r. Umilag sa isáng kapahamakán.

TRAMPA. f. Patibóng; bitag. ‖ fig. Dayà.

TRAMPEAR. v. n. Manubà; magdayà.

TRAMPISTA. adj. y s. Sinung̃aling; magdarayà; tekas.

TRAMPOSO, SA. adj. y s. Magdarayà; manunubà.

TRANCE. m. Sangdalíng gipít at mapanganib. ‖ Huíng sangdalî ng̃ buhay na malapit na sa kamatayan.

TRANQUILIDAD. f. Katiwasayán, katahimikan.

TRANQUILIZAR. v. a. Patiwasayín; patahimikin. ‖ v. r. Tumiwasáy; tumahimik.

TRANQUILO, LA. adj Matiwasáy; matahimik.

TRANSACCIÓN. f. Pagkakasundô. ‖ Kasunduan.

TRANSBORDAR. v. a. Ilipat ng̃ sasakyán. ‖ v. r. Lumipat ng̃ sasakyán.

TRANSCRIBIR. v. a. Isalin ang sulat. ‖ Isulat.

TRANSCURRIR. v. n. Dumaán; tumakbó.

TRANSCURSO. m. Lakad ó takbó ng̃ panahón.

TRANSEUNTE. adj. y s. Naglalakbáy; nagdaraán,

TRANSFERENCIA. f. Paglilipat; pagliliban.

TRANSFERIR. v. a Ilipat; iliban. ‖ Itayong. ‖ Isalin sa ibáng wikà.

TRANSFIGURACIÓN. f. Pagbabago ng̃ anyô.

TRANSFIGURAR. v. a. Baguhin ang an ‖ v. r. Magbago ng̃ anyô.

TRANSFORMACIÓN. f. Pagbabago ñg hugis.

TRANSFORMAR. v. a. Baguhin ang hugis. || fig. Pagbaguhin ñg ugalì ang isâng tao. || v. r. Mag bago ang hugis. || v. r. fig. Mag bago ñg ugalì.

TRANSITABLE. adj. Nauukol sa poók na madadaanan ó malalakbáy.

TRANSITACIÓN. f. Pagdaraán ó paglalakbáy.

TRANSITAR. v. n. Magdaán. || Maglakbáy.

TRÁNSITO. m. Pagdaraán; paglalakbáy. || Poók na hintuan sa paglalákbáy. || Paglipat sa ibáng kalagayan ó katungkulan. || Pagkamatáy ñg mña taong banál.

TRANSITORIO, RIA. adj. Lumilipas; dumadaán. || Namamatáy; tumatakas.

TRANSMARINO, NA. adj. Nauukol sa mña bayang nasa kabiláng ibayo ñg dagat.

TRANSMIGRAR. v. n. Manirahan sa ibáng bayan.

TRANSMISIÓN. f. Paglilipat.

TRANSMITIR. v. a. Ilipat.

TRANSMUDAR. v. a. Ilipat ó ibago ñg lagáy ang isáng tao ó bagay.

TRANSPARENTARSE. v. r. Mañganinag.

TRANSPARENTE. adj. Nañgañganinag.

TRANSPIRACION. f. Pagpapawis.

TRANSPIRAR. v. a. Pawisan; pumawis. || v. r. Magpawis.

TRANSPONER. v. a. Ibago ñg lagáy, || Ibago ñg taním ang halaman. || v. r. Mawalâ sa malas; makanlóng. || Lumubóg ang araw. || Maidlíp.

TRANSPORTACION. f. Pagdadalá sa ibáng poók.

TRANSPORTAR. v. a. Dalhín ang isáng bagay sa ibáng poók.

TRANSPORTE. m. Pagdadalá sa ibáng poók.

TRANSPOSICIÓN. f. Pagbabago ñg lagáy.

TRANSVASAR. v. a. Ilipat ñg sisidlán ang tubig.

TRANSVERSAL. adj. Pahaláng.

TRANSVERSO, SA. adj. Nakahalang.

TRAPACEAR. v. n. Magdayà.

TRAPACERÍA. f. Dayà.

TRAPACISTA. adj. Magdarayà.

TRAPAZA. f. Dayà.

TRAPICHE. m. Kabyawan.

TRAPO. m. Basahan ó pamunas. || Katipunan ñg mña layag.

TRAS. prep. Sa hulí. || Sa likód. || Bukúd dito.

TRASANTEANOCHE. adv. t. Kamakatló sa gabí.

TRASANTEAYER. adv. t. Kamakatló.

TRASCENDENCIA. f. Pagunawà; paglirip. || Kahangganan.

TRASCEDENTAL. adj. Tumutugón ó kumakalat sa mña ibáng bagay. || fig. Makabuluháng lubhâ.

TRASCENDER. v. n. Humalimuyak ang amóy. || Magsimulang mahayág ang isáng lihim. || Kumalat ang mña kahangganan ñg isáng bagay sa ibá at magkaroón ñg mña pangyayari.

TRASCORDARSE. v. r. Maparam ang tapát na balità ng̃ isáng bagay dahil sa pagkalimot ó pagkaguló ng̃ sa ibáng bagay.
TRASCORRER. v. n. Lumampás sa hanggá.
TRASEGAR. v. a. Halukayin; guluhín ang hanáy. || Ilipat ng̃ sisidlán ang tubig.
TRASERA. f. Likuran ng̃ isáng sasakyán, pintuan, bahay at ibp.
TRASERO, RA. adj. Nasa hulihán. || m. Puwitan ng̃ hayop. || pl. fam. Mg̃a magulang ó kanunununuan.
TRAFERIBLE. adj. Maipagpapaliban; maililiban.
TRASFERIR. v. a. Iliban.
TRASFIGURAR. v. a. Baguhin ang anyô. || v. r. Magbago ng̃ anyô.
TRASFORMAR. v. a. Baguhin ang hugis. || v. r. Magbago ng̃ hugis.
TRASGO. m. Tiyanak.
TRASIEGO. m. Paghalukay. || Pagsasalin ng̃ tubig sa ibáng sisidlán.
TRASLACIÓN. f. Paglilipat; paglipat.
TRASLADAR. v. a. Ilipat. || Ibago ng̃ tungkól. || Isalin sa ibáng wikà || v. r. Lumipat.
TRASLADO. m. Paglilipat ó pagsasalin.
TRASLÚCIDO, DA. adj. Nang̃ang̃aninag.
TRASLUCIENTE. adj. Nang̃ang̃aninag.
TRASLUCIRSE. v. r. Mang̃aninag. || v. r. fig. Mahinuhà ang isáng bagay sa ilalim ng̃ isáng pangyayaring nauna.
TRASLUMBRAR. v. a. Makasilaw. || fig. Guluhín; ligaligin. || v. r. Maparam na biglâ ang isáng bagay.
TRASLUZ. m. Aninag.
TRASMAÑANA. adv. t. Sa makalawá.
TRASMAÑANAR. v. a. Bukásbukasin.
TRASNOCHADA. f Gabíng sinundán ng̃ kasalukuyang araw. || Pagpupuyát.
TRASNOCHADO, DA. adj. Puyát.
TRASNOCHAR. v. n. Magpuyát. || Magparaáng gabí sa ibáng poók.
TRASNOMBRAR. v. a. Pagpalitín ang mg̃a pang̃alan.
TRASOIR. v. a. Magkariringgán.
TRASOJADO, DA. adj. Nang̃ang̃alumatá.
TRASPAPELARSE. v. r. Mawaglít ang papél sa kasamahán.
TRASPARENTARSE. v. r. Mang̃aninag.
TRASPARENTE. adj. Nang̃ang̃aninag.
TRASPASAR. v. a. Ibago ng̃ kinalalagyán; ilipat || Lampasán. || Tumawíd. || Ulusin ó tuhugin ng̃ patalím. || Isalin ó ibigáy sa ibá ang karapatán ó pagmamay-ari ng̃ isáng bagay. || fig. Magdanas ng̃ matindíng sakít ng̃ katawán ó damdamin ng̃ kalooban.
TRASPEINAR. v. a. Suklayáng mulî ng̃ marahan.
TRASPIÉ. m. Dulás ó tisod. || Pagpatid ng̃ paá.

TRASPLANTAR. v. a. Ibago ng̃ tanim ang isáng halaman. ‖ v. r. fig. Lumipat ng̃ poók ó bayan ang isáng tao.

TRASPONER. v. a. Ibago ng̃ lagáy ‖ v. r. Bumago ng̃ lagáy.

TRASQUILAR. v. a. Gupitán ng̃ buhók ng̃ waláng ayos. ‖ fig. y fam. Bawasan ang̃ isáng bagay.

TRASTO. m. Alinmáng kasangkapan sa pamamahay. ‖ Kasangkapang walâ nang kabuluhán ‖ pl. Kasangkapan sa anománg paggawâ.

TRASTORNAR. v. a. Baligtarín. ‖ Guluhín ang hanáy. ‖ fig. Ligaligin. ‖ fig. Guluhín ang pagiisip. ‖ v. n. Lumigid. ‖ v. r. fig. Maguló ang pagiisip.

TRASTORNO. m. Pagguló ó pag kaguló.

TRASTOCAR. v. a. Palitán. ‖ Baligtarín ang ayos ‖ v. r. Magbago ang kalagayan.

TRASTUMBAR. v. a Bayaang mahulog ó gumulong ang isáng bagay.

TRASUNTAR. v a. Isalin ang isáng sulat. ‖ Paikliín ang isáng bagay.

TRASUNTO. m. Salin. ‖ Huwád.

TRASVER. v. a. Tingnán sa pagitan ng̃ isáng bagay. ‖ Magkamalî ng̃ ting̃ín.

TRASVERTER. v. n. Umapaw ang tubig sa sisidlán hanggáng sa tumapon.

TRATA. f. Pang̃ang̃alakal ng̃ tao.

TRATABLE. adj. Mapakikiharapán.

TRATADO. m. Kasunduan. ‖ Sulat ó talumpating tumutukoy sa isáng di pangkaraniwang bagay.

TRATAMIENTO. m. Pakikipagharáp. ‖ Galang sa isáng taong kinakausap.

TRATANTE. m. Mang̃ang̃alakál.

TRATAR. v. a. Iayos ang isáng bagay; dalhín sa kamáy. ‖ Pakiharapán; makipagusap. ‖ Bigyáng galang. ‖ v. n. Pagsikapan ang ikapagtatamó ng̃ isáng layon. ‖ Mang̃alakal. ‖ v. r. Magpakahusay ng̃ asal.

TRATO. m. Pakikiharáp ó pakikipagusap. ‖ Galang. ‖ Pang̃ang̃alakal.

TRAVÉS. m Pagkakiling ng̃ isang bagay. ‖ fig. Kapahamakán; kakulang̃áng palad. ‖ *A través.* m. adv. Sa pagitan.

TRAVESAÑO. m. Sikang.

TRAVESEAR. v. n. Lumikót; maggagaláw.

TRAVESÍA. f. Landás na pumuputol sa mg̃a ibá. ‖ Agwát. ‖ Paglalayág sa dagat.

TRAVIESO, SA. adj Pabaligtád. ‖ fig. Matalas ang isip. ‖ fig Malikót.

TRAYECTO. m. Landás na nilalakaran ó mangyayaring lakaran sa pagparoón sa isáng poók. ‖ Paglakad.

TRAZA. f. Guhit na pinapanukalà ng̃ isáng manggagawà; bangháy. ‖ fig. Paraan. ‖ fig. Ayos ó anyô ng̃ isáng bagay.

TRAZAR. v. a. Iguhit. ‖ fig. Isipin at ibandâ ang mg̃a kailang̃an upáng tamuhín ang layon.

TRAZO. m. Bangháy.
TRÉBEDES. f. pl. Tungkô.
TRECHO. m. Pagitan.
TREFE adj. Magaan; manipís.
TREGUA. f. Pagtigil ng paad digmâ sa loób ng may takdáng panahón. || fig. Pagpapahingá.
TREINTA. adj. Tatlungpû.
TREMEBUNDO, DA. adj. Kagulatgulat; kakilakilababot.
TREMENDO, DA. adj. Katakot takot; kakilakilabot. || Karapatdapat igalang. || fig. y fam. Napakalakí.
TREMOLAR. v. a. Iwagaywáy.
TRÉMULO, LA. adj Nanginginíg.
TRENO. m. Panambitan.
TRENZA. f. Tirintás.
TRENZAR. v. a. Tirintasín.
TREPAR. v. n. Magukyabít; umakyát sa pamamagitan ng mga paá at kamáy. || v a. Butasan.
TREPIDAR. v. n. Manginíg; yumaníg.
TRÉPIDO, DA. adj. Nanginginíg.
TRES. adj. Tatló.
TRESDOBLAR v. a. Katluín.
TRETA. f. Pakanâ; laláng
TRIANGULAR. adj. May tatlóng panulukan.
TRIÁNGULO. m. *Geom.* Anyóng may hugis na tatlóng panulukan.
TRIBU. m. Angkán.
TRIBULACIÓN. f. Dalamhatì; pighatî.
TRIBUNAL. m. Hukuman.
TRIBUTANTE. p. a. ng Tributar. Bumubuwís.
TRIBUTAR. v. a. Bumuwís. || fig. Magukol ng paggalang, paghangà, pagtanáw ng utang na loób, pagmamahál at ibp.
TRIBUTO. m. Buwís; alay.
TRICÍPITE. adj. May tatlóng ulo.
TRICOLOR. adj. May tatlóng kulay.
TRICORNE. adj. poét. May tatlóng sungay.
TRIDENTE. adj. May tatlóng ngipin.
TRIENIO. m. Panahóng tatlóng taón.
TRIFORME. adj. May tatlóng hugis ó anyô.
TRIGÉSIMO, MA. adj. Ikatatlungpû.
TRIGUEÑO, ÑA. adj. Kulay trigó.
TRILINGÜE. adj. May tatlóng wikà || Nangungusap ng tatlóng wíkà || Sulat na nasa tatlóng wikà.
TRILÍTERO, RA. adj. May tatlóng titik.
TRILLA. f. Paggiík. || panggiík. Panahón ng paggiík.
TRILLADERA. f. Panggiík.
TRILLADOR, RA. adj. y s. Gumigiík.
TRILLAR. v. a. Gumiík. || fig. Yurakan.
TRILLO m. Panggiík.
TRIMESTRAL. adj. Pangtatlóng buwán. || Nagtatagál sa tatlóng buwán.
TRIMESTRE. adj. Pangtatlóng buwán. || m. Tatlóng buwán.
TRINCAR. v. a. Taliang mahigpít. || Pagpirapirasuhín.
TRINCHAR. v. a. Paghiwahiwaín ang ulam.

TRINCHERA. f. Kanlungan.
TRINO, NA. adj. Tatló.
TRIPA. f. Bituka. || Tiyán.
TRIPARTIR. v. a. Hatiin sa tatló.
TRIPARTITO, TA. adj. Hatî sa tatlóng bahagi.
TRIPLE. adj. Ikatlóng dami.
TRIPLICAR. v. a. Paramihin sa tatló. || Gawíng tatló ang isáng bagay.
TRIPLICIDAD. f. Pagkakatatlóng dami.
TRÍPODE. amb. Mesang may tatlóng paá.
TRIPULACIÓN. f. Tauhan ng̃ isáng sasakyángdagat.
TRIPULANTE. m. Tao na nagpapalakad sa sasakyángdagat.
TRISTE. adj. Malungkót.
TRISTEZA. f. Kalungkutan.
TRITURACIÓN. f. Pagdurog; pagligís.
TRITURAR. v. a. Durugin; ligisín. || Ng̃alutín.
TRIUNFAL. adj. Nauukol sa tagumpáy.
TRIUNFANTE. p. a. ng̃ Triunfar. Nagtagumpay.
TRIUNFAR. v. n. Magtagumpáy.
TRIUNFO. m. Pagtatagumpáy. || Tagumpáy.
TROCABLE, adj. Maipapalít
TROCAR. v. a. Ipagpalít ó ipalít. || Isuka ang kinain. || Mapalitán. || v. r. Magbago; magkapalít.
TROJ. Bang̃án.
TROMPAR. v. n. Magturumpó.
TROMPETA. f. Pakakak.
TROMPO. m. Turumpó ó painog.
TRONAR. v. impers. Kumulóg. || v. n. Pumutók ó umugong. || fig. y fam. Magsalitâ, sumulat, ó bumigkás ng̃ mg̃a biglabigláng pang̃ung̃usap laban sa isáng bagay.
TRONCO. m. Katawán ng̃ punungkahoy. || Katawán ng̃ tao ó hayop. || fig. Ang pinanggalingan ng̃ isáng angkán.
TRONCHAR. v. a. Putulin ó baliing biglâ ang punò ng̃ isáng halaman. || fig. Pagputúlputulín ang isáng bagay.
TRONIDO. m. Putók.
TRONO. m. Luklukan.
TRONZAR. v. a. Hatiin; pagputúlputulín. || Kubután.
TROPA. f. Pulutóng ng̃ mg̃a tao. || Hukbó.
TROPEL. m. Kilos na dî magkamayaw at maguló ng̃ mg̃a tao ó bagay. || Pagmamadalî. || Katipunan ng̃ mg̃a bagay na maguló ang pagkakahanáy ó buntón.
TROPEZADOR, RA. adj. y s. Matitisurin.
TROPEZAR. v. n. Matisod. || Mabalakid || fig. Magkamalî. || fig. Makipagkagalít sa isáng tao. || fig. y fam. Masumpung̃án ng̃ dî sinasadyâ ang isang tao sa isáng poók.
TROPIEZO. m. Pagkatisod. || Balakid || fig. Kamalian.
TROTAR. v. n. Tumakbó ang kabayo ng̃ yagyág. || fig. y fam. Lumakad ng̃ matulin ang isáng tao.

TROTE. m. Yagyág na takbó ng̃ kabayo.

TROVAR. v. n. Tumulâ.

TROX. f. Bang̃án.

TROZO. m. Piraso ó putol.

TRUENO. m. Kulóg. || Ugong ó putók ng̃ baríl ó kanyón.

TRUEQUE. m. Pagpapalít.

TRUFA. f. fig. Kasinungãlingãn; kathakathâ; sabisabi.

TRUHÁN, NA. adj. y s. Manunubà. || Mapagpatawá.

TRUHANEAR. v. n. Manubà; magdayà. || Magsalitâ ng̃ katatawanán.

TRUNCAR. v. a. Putulin. || Pugutin ang ulo. || fig. Ikailâ; bawasin ang iláng salitâ ó pang̃ung̃usap ng̃ isáng kasulatán.

TÚ. pron. pers. Ikáw.

TU. pron. poses. Iyó ó mo

TUBERCULOSIS. f. *Med.* Sakít na pagkatuyô

TUBERÍA. f. Pagkakasunúdsunód ó katipunan ng̃ mg̃a tubo.

TUERTO, TA. adj. Buläg ang isáng matá.

TUÉTANO. m. Utak sa butó.

TUGURIO. m. Dampâ. || fig. Tahanang maliit at abâ.

TUICIÓN. f. *For.* Pagtatanggól.

TULLECER. v. a. Lumpuhín || v. n. Malumpó.

TULLIDO, DA. adj. y s. Lumpó.

TULLIMIENTO. m. Paglumpó.

TULLIR. v. a. Lumpuhín. || v. n. Tumae ang ibon. || v. r. Malumpó.

TUMBA. f. Libing̃an. || Kabaong ó tumbá ng̃ patáy. || Pagkabuwál.

TUMBAR. v. a. Ibuwál ang isáng tao ó bagay. || Gapasin. || fig. y fam. Lang̃uhín. || v. r. fam. Matulog.

TUMBO. m. Pagkabuwál.

TUMEFACCIÓN. f. *Med.* Pamamagâ.

TUMEFACTO, TA. adj. *Med.* Namamagâ.

TUMOR. m. Pamamagâ at bukol na lumilitáw sa isáng bahagi ng̃ katawán.

TÚMULO. m. Libing̃an. || Tumbá ng̃ patáy.

TUMULTO. m. Kaguluhan || Pagkakaguló ng̃ mg̃a tao.

TUMULTUAR. v. a. Mangguló. || v. r. Magkaguló.

TUMULTUARIO, RIA. adj Nangguguló ó nagkakaguló.

TUNANTE. p. a. ng̃ Tunar. Laboylaboy. || adj. Tampalasan; mapaglaláng.

TUNAR. v. n. Lumaboylaboy; maghampáslupà.

TUNDIR. v. a. Putulin ó pantayín ng̃ guntíng ang himulmól ng̃ kayo. || fam. Parusahan ng̃ hampás ó palò.

TÚNICA. f. Damít na pangloób na waláng manggás.

TUPIDO, DA. p. p. ng̃ Tupir. || adj. Masinsín.

TUPIR. v. a. Sinsináng mabuti ang isáng bagay. || v. r. fig. Mabundát sa pagkain ó paginóm.

TURBA. f. Katipunan ng̃ mg̃a taong nagkakaguló at dî magkamayaw.

TURBACIÓN. f. Pangguguló ó pagkaguló. || Kaguluhan; dî pagkakamayaw.

TURBANTE. m. Pulupot sa ulo.

TURBAR. v. a. Guluhín ang kalagayan ng̃ isáng bagay. || Labu n. || fig. Giklahín ó ligaligin ang loób ng̃ isáng tao. || v. r. Maguló || v. r. Lumabò. || v. r. fig. Magiklá; maligalig.

TURBIEDAD. f. Kalabuan.

TURBIO, BIA. adj. Malabò. || fig. Maguló. || m. pl. Latak.

TURBIÓN. m. Uláng malakás at biglâ.

TURBONADA. f. Uláng malakás at biglâ.

TURBULENCIA. f. Panglalabô ng̃ mg̃a bagay na malinaw. || Kaguluhan.

TURBULENTO, TA. adj. Malabò. || fig. Maguló.

TURNAR. v. n. Humalili.

TURNO. m. Paghalili.

TUSA. f. Busal ng̃ maís. || fam. Asong babae.

TUSO. m. fam. Asong lalaki.

TUSÓN. m. Balahibo ng̃ tupa.

TUTEAR. v. a. Ikawín.

TUTELA. f. Tungkulíng pagkatagapagkalingà. || fig. Tangkilik; lingap.

TUTELAR. adj. Tumatangkilik; umaampón.

TUTEO. m. Pagikáw.

TUTOR, RA. m. y f. Tagapagkalingà sa ulila.

TUYO, YA. pron. poses. Iyó,

U

U. f. Ikadalawangpu't apat na titik ñg abakadáng kastilà at kahulihulihan sa kaniyáng mñga vocal.

UBÉRRIMO, MA. adj. superl. Napakasaganà.

UBICACIÓN. f. Pagkalagáy sa isáng tiyák na poók.

UBICAR. v. n. y r. Lumagáy sa isáng tiyák na poók.

UBRE. f. Suso ñg hayop na babae.

UBRERA. f. Sugat sa bibíg ñg batà dahil sa malabis na pagsuso ó pagkasirà ñg gatas na sinususo.

UFANARSE. v. r. Magmagalíng; magpahangà.

UFANÍA. f. Pagmamagalíng; pagpapahangà.

UFANO, NA. adj. Palalò; mapagmagalíng; mapagpahangà. || fig. Nasisiyahán; masayá.

UJIER. m. Tanodpintô sa tahanan ñg harì ó hukuman.

ÚLCERA. f. *Med.* Sugat na nagnanaknà.

ULCERACIÓN. f. Pagsusugat.

ULCERAR. v. a. Magkasugat. || v. r. Magsugat.

ULCEROSO, SA adj. Punô ñg sugat

ULTERIOR. adj. Nasa dako roón. || Sinasabi ó ginagawâ ñg hulí sa ibá.

ULTIMAMENTE. adv. m. Sa katapusán.

ULTIMAR. v. a. Tapusin; wakasán ang isáng bagay.

ULTIMÁTUM. m. Kapasyaháng waláng pagbabago na ipinadadalá sa pamamagitan ñg sulat.

ÚLTIMO, MA. adj. Hulí; katapusán. || *Por último.* m. adv. Sa katapusán.

ULTRAJAR. v. a. Uyamín ó laitin sa gawâ ó sa salitâ. || Alipustaín; hamakin.

ULTRAJE m. Paguyám; paglait; pagalipustâ.

ULTRAJOSO, SA. adj. Kalaitlait; kaalialipustâ.

ULTRAMAR. m. Bayang nasa kabiláng ibayo ng̃ dagat.
ULTRAMARINO, NA. adj. Nasa kabiláng ibayo ng̃ dagat.
ULTRAMONTANO, NA. adj. Nasa kabiláng ibayo ng̃ bundók.
ULTRATUMBA. adv. Sa dako roón ng̃ libíng.
UMBILICADO, DA. adj. Hugis pusod.
UMBILICAL. adj. Nauukol sa pusod.
UMBRAL. m. Ilalim ng̃ pintô ó pasukán ng̃ isáng bahay. ‖ fig. Unang hakbáng ó pasok ng̃ anománg bagay.
UMBRÍA. f Bahagi ng̃ bundók ó kapatagang lagì nang malilim.
UMBRÍO, A. adj. Malilim.
UMBROSO, SA. adj. May lilim.
UN. art. Isá.
UNÁNIME. adj. Magkakaisá.
UNANIMIDAD. f. Pagkakaisá.
UNCIÓN. f. Pagpapahid. ‖ Pagpapahid ng̃ santo olyo sa maysakít.
UNCIR. v. a. Isingkáw ang baka, kabayo ó ibáng hayop na apat ang paá.
UNDÉCIMO, MA. adj. Ikalabíngisá.
UNDÉCUPLO, PLA. adj. May isáng bilang na labíngisáng daming hustó.
UNDOSO, SA. adj. Maalon.
UNDULAR. v. n. Gumaláw ang isáng bagay na magtagláy ng̃ anyóng paeseese, gaya ng̃ ahas kung lumalakad, ó gaya ng̃ bandilà kung ipinapagaspás ng̃ hangin.
UNGIMIENTO. m. Pagpapahid ng̃ langís.
UNGIR. v. a. Pahiran ng̃ langis. ‖ Pahiran ng̃ langís na kagalanggalang ang isáng tao, upáng ipakilala ang urì ng̃ kaniyáng tungkulíng tinanggáp.
UNGUIS. m. *Zool.* Butóng maliít at manipís na nasa loób ng̃ hukay na kinalalagyán ng̃ matá.
UNIALADO, DA. adj. Iisá ang pakpák.
UNIBLE. adj. Mapagkakabít.
ÚNICO, CA. adj. Tangì ó kaisáisá.
UNICOLOR. adj. Iisáng kulay.
UNIDAD. f. Pagkakaisá sa bilang ó kiyás. ‖ Pagkakasama ó pagkakaayon.
UNIFICACIÓN. f. Pagiisá ó pagkakaisá.
UNIFICAR. v. a. Pagisahín. ‖ v. r. Magkaisá.
UNIFORMAR. v. a. Pagisahín ang hugis. ‖ Bigyán ng̃ kasuutang magkapareho. ‖ v. r. Magkaisá ng̃ hugis.
UNIFORME. adj. Magkaisá ng̃ hugis. ‖ Kamukhâ; kalsá. ‖ m. Kasuutang parisparis na ginagamit ng̃ mg̃a kawal at ibp.
UNIFORMIDAD. f. Pagkakaisá ng̃ hugis; pagkakaparisparis.
UNIGÉNITO, TA. adj. Nauukol sa bugtóng na anák.
UNIÓN. f. Pagsasama ó pagkakasama. ‖ Pagkakaisá at pagkakaayon ng̃ isáng bagay sa ibá. ‖ Pagkakaisá ng̃ mg̃a damdamin. ‖ Pagiisángpalad. ‖ Pagkakahalò.

UNIR. v. a. Pagsamahin ang dalawá ó higít sa dalawáng bagay. || Paghaluin. || Pagtaliin; pagisahín. || Pagisahíngpalad. || fig. Pagkaisahín nğ mğa damdamin. || v. r. Magsama ó magkaisá ang marami upáng tamuhín ang nilalayon.

UNISONANCIA. f. Pagkakaisáng tunóg nğ mğa tinig ó kasangkapan sa musika.

UNÍSONO, NA. adj. Kaisáng tunóg; katinig.

UNIVERSAL. adj. Nauukol sa kalahatán; hayág sa madlâ.

UNIVERSALIDAD. f. Kahayagán sa madlâ; kalahatán.

UNIVERSALIZAR. v. a. Ihayág sa madlâ; pakalatin sa lahát.

UNIVERSO, SA. adj. Hayág sa madlâ. || m. Daigdíg.

UNO, NA. adj. Isá; tanğì. || Kaisá ó magkaisá.

UNTADOR, RA. adj. y s. Pumapahid ó nagpapahid nğ langís ó mantikà.

UNTADURA. f. Pagpahid ó pagpapahid nğ langís ó mantikà. || Pamahid.

UNTAMIENTO. m. Pagpahid ó pagpapahid nğ langís ó mantikà.

UNTAR. v. a. Pahiran nğ langís ó mantikà. || fig. y fam. Suhulan. || v. r. Malahiran ó madunğisan nğ anománg bagay na naglalangís.

UNTO. m. Bagay na naglalangís na ipinamamahid. || Tabâ ó mantikà.

UNTUOSO, SA. adj. Mamantikà; naglalangíslangís; malagkít.

UNTURA. f. Pagpapahid nğ langís ó mantikà.

UÑA. f. Kukó. || Kalawit. || fig. y fam. Katalasan sa panguumít.

UÑADA. f. Kamot. || Galos nğ kamot.

UÑARADA. f. Galos nğ kamot.

UÑATE. m. fam. Pagkukó sa isáng bagay.

UÑERO. m. Pamamagâ nğ punò ng kukó. || Sugat na gawâ nğ pananainğa nğ kukó.

UÑOSO, SA. adj. Mahabà ang mğa kukó.

URBANIDAD. f. Kabutihang asal.

URBANO, NA. adj. Nauukol sa siyudad. || fig. Mabuting asal; magalang.

URDIDERA. f. Ulakán nğ sinulid.

URDIDOR, RA. adj. y s. Naguulák nğ sinulid. || m. Ulakán.

URDIDURA. f. Paguulák nğ sinulid.

URDIR. v. a. Ulakín ang sinulid. || fig. Ihandâ nğ palihím ang isáng bagay laban sa isáng tao, ó upáng masunduán ang isáng layon.

URETRA. f. *Zool*. Butas na nilalabasán nğ ihì.

URGENCIA. f. Kadalián. || Pangangailangan.

URGENTE. p. a. nğ Urgir. Nagmamadalî.

URGIR. v. n. Hingín na gawíng madalî ang isáng bagay. || Ipatupád nğ madalî ang isáng kautusán.

URINARIO, RIA. adj. Nauukoi sa ihì. || m. Ihián.

USADO, DA. p. p. ng̃ Usar. || adj. Gasgás sa gamit,

USANZA. f. Paggamit. || Kalakarán.

USAR. v. a. Gamitin. || Pakinabang̃an. || v. n. Mamihasa.

USGO. m. Diri.

USO. m. Paggamit. || Kagalian. || Kalakarán. || *Uso de razón* Pagiisip.

USTED. com. Pupô.

USTIBLE. adj. Madalíng sunugin.

USUAL. adj. Gamitín; magagamit.

USUFRUCTO. m. Karapatáng makagamit sa bagay na pagaarì ng̃ ibá. || Kapakinabang̃áng natatamó.

USUFRUCTUAR. v. a. Makinabang sa isáng bagay na pagaarì ng̃ ibá. || v. n. Magkaroón ng̃ kapakinabang̃án ang isáng bagay.

USURA. f. Malabis na patubò. || fig. Alinmáng pakinabang ó bung̃ang nakukuha sa isáng bagay.

USUREAR. v. n. Magpatubò ng̃ labis. || fig. Makinabang.

USURERO, RA. m. y f. Mapagpatubò ng̃ labis.

USURPACIÓN. f. Panglulupig.

USURPAR. v. a. Manglupig; manggagá.

UTENSILIO. m. Kasangkapang ginagamit sa paggawâ ng̃ anomán.

ÚTERO. m. Bahaybatà.

ÚTIL. adj. Makabuluhán; may kapakinabang̃án. || Magagamit.

UTILIDAD. f. Kabuluhán. || Kapakinabang̃án ó pakinabang.

UTILIZABLE. adj. Mapakikinabang̃an.

UTILIZAR. v. a. Gamitin; pakinabang̃an. || v. r. Mapakinabang̃an.

UTOPÍA. f. Balak, panukalà ó aral na mabuti ng̃uni't hindî maisagawâ.

UTRERA. f. Bu'óng babae na tatatluhíng taón.

UTRERO. m. Bulóng lalaki na tatatluhíng taón.

UVA. f. Bung̃a ng̃ ubas.

UVADA. f. Kasaganaan sa ubas.

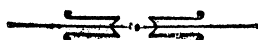
UVAL. adj. Kawangkî ng̃ ubas.

UVERO, RA. adj. Nauukol sa ubas.

UXORICIDA. m. Lalaking pumatáy sa kaniyáng asawa.

UXORICIDIO. m. Pagpatáy na biglâ ng̃ lalaki sa kaniyáng asawa

UXORIO, RIA. adj. Nauukol sa asawang babae. || Nauukol sa lalaking tutoong mapagmahál sa kaniyáng asawa.

V

V. f. Ikadalawángpu't limáng titik nğ abakadáng kastilà at pangdalawángpû sa kaniyáng mğa consonante.

VACA. f. Bakang babae. || Lamán nğ baka. || Kuwaltang bakasán nğ dalawá ó higít sa dalawáng tao sa paglalarô.

VACACIÓN. f. Pagpapahingá. || Pagtigil sa isáng tungkuling hawak.

VACADA. f. Bakahán.

VACANTE. adj. y s. Nakatigil.

VACAR. v. n. Maghintò sa loób nğ iláng panahón sa dating hanapbuhay, pagaaral at ibá pang gawain. || Mawalán nğ nanunungkulan ang isáng katungkulang pinapasukan.

VACATURA. f. Panahón nğ pagkakatigil nğ isáng katungkulang pinapasukan.

VACIADERO. m. Poók na pinagtatapunan nğ lamán nğ isáng bagay.

VACIADOR. m. Tagapagtapon nğ lamán nğ isáng bagay; tagapaghasà. || Hasaán

VACIAR. v. a. Alisán nğ lamán ang isáng sisidlán ó ibáng bagay. || Ibuhos ó itapon ang lamán nğ isáng sisidlán. || Maghasà. || fig Ipaliwanag nğ untiuntî ang isáng aral. || v. n. Magbawas ang tubig sa mğa ilog, dagat, at ibp. || v. r. Maalisán nğ lamán ang isáng sisidlán; mabuhos. || v. r. fig. y fam. Mabuká sa bibíg nğ di sinasadyâ ang dapat ilihim ó ipagkailâ.

VACILACIÓN. f. Paguga. || fig. Pagaalinlanğan.

VACILAR. v. n. Umugâ. || Bumuwáy ang tayô nğ isáng bagay. || fig. Magalinlanğan; magsalawahán.

VACÍO. CÍA. adj. Waláng lamán. || Nauukol sa mğa hayop na babae na waláng anák ó akay. || Waláng bunga ó kabuluhán. || Tamád. || Hungkág. || fig. Palalò. m. Guang nğ isáng bagay.

VACUNA. f. Butlíg ó bulutong na kinukuha sa suso nḡ baka at itinataním sa tao upáng itó'y huwág nang bulutunḡin.
VACUNACIÓN. f. Pagtataním nḡ bulutong.
VACUNAR. v. a. Tamnán nḡ bulutong.
VACUNO, NA. adj. Nauukol sa hayop na baka.
VADEABLE. adj. Matatawirán.
VADEAMIENTO. m. Pagtawíd.
VADEAR. v a. Tumawíd sa ilog. || fig. Daigín ang isáng malakíng balakid. || fig. Tayahin ó tarukín ang kalooban nḡ isáng tao. || v. r. Magpakaayos; magpakahusay;
VADO. m. Poók na mababaw at patag nḡ isáng ilog.
VAGABUNDEAR. v. n. Magpagalagalà; maghampáslupà.
VAGABUNDO, DA. adj. Pagalagalà; hampáslupà.
VAGANCIA. f. Pagpapagalagalà; paghahampáslupà.
VAGAR. v. n. Magpagalagalà; maglagalág.
VAGIDO. m. Uhâ nḡ sanggól na bagong panḡanák.
VAGO, GA. adj. Waláng lamán. || Gagalagalà. || Nauukol sa isáng bagay na waláng tiyák na tunḡuhin. || Hindî matiyák.
VAGUEAR. v. n. Magpagalagalà.
VAGUEDAD. f. Kawalán nḡ tiyák na tunḡuhin. || Panḡunḡusap na waláng tiyák na kahulugán.
VAHIDO. m. Hilo.
VAHO. m. Sinḡáw.
VAINA. f. Suksukan nḡ patalím. || Balát nḡ iláng bunḡa nḡ halaman, gaya nḡ patanì at ibp.
VAIVÉN. m. Giwang; yutyót.
VAJILLA. f. Katipunan nḡ mḡa pinggán at ibá pang kasangkapan sa mesa.
VALENTÍA. f. Lakás; tapang. || Kabayanihan.
VALENTÓN, NA. adj. y s. Pala'ò; mapagtapangtapanḡan.
VALER. v. a. Kupkupín; tangkilikin. || Pakinabanḡan. || Magkahalagá. || v. n. Makasinghalagá || Magkaroóng kabuluhán. || Magkaroóng lakás ó tapang. || v. r. Pakupkóp; patangkilik.
VALEROSO, SA. adj. Mabisà. || Matapang. || Mahalagá.
VALETUDINARIO, RIA. adj. Masasaktín.
VALÍA. f. Halagá nḡ isáng bagay.
VALIDAR. v. a. Bigyáng lakas ó tibay ang isáng bagay; pahalagahán.
VALIDEZ. f. Kahalagahan.
VÁLIDO, DA. adj. Matibay; mahalagá. || Malakás.
VALIENTE. adj. Malakás. || Matapang. || Mahalagá.
VALIJA. f. Tampipì. || Supot na balát na lalagyán nḡ mḡa sulat sa koreo.
VALIJERO. m. Lalaking tagadaláng sulat sa koreo.
VALIOSO, SA. adj. Mahalagá. || Masalapî mayaman.
VALOR. m. Halagá. || Tapang; bisà.
VALORACIÓN. m. Paghahalagá sa isáng bagay.

VALORAR. v. a. Halagahán ang isáng bagay.

VALORÍA. f. Halagá.

VALUACIÓN. f. Paghahalagá.

VALUAR. v. a. Halagahán.

VALLA. f. Pilapil. ‖ Guhit ó hanggahan ng̃ isáng poók.

VALLADO. m. Pilapil ó bakod na siít.

VALLE. m. Kapatagan ng̃ lupà sa pagitan ng̃ mg̃a bundók ó gulód.

VAMPIRA. f. fig. Babaing mapagimbót.

VAMPIRO. m. Multó na sa paniwalà ng̃ mg̃a mangmáng ay naglalakád kung gabí upáng sipsipín untiuntî ang dugô ng̃ mg̃a tao hanggáng sa mamatáy. ‖ Bayakan.

VANAGLORIA. f. Pagpuri ó pag papahalagá sa sarili.

VANAGLORIARSE. v. r. Purihin ó magpahalagá sa sarili.

VANAGLORIOSO, SA. adj. Mapagpurí ó mapagpahalagá sa sarili.

VANEAR. v. n Magsalitâ ng̃ waláng kabuluhán.

VANGUARDIA. f. Pangkát ng̃ isáng hukbóng nang̃ung̃una sa kasamahán.

VANIDAD. f. Kawalán ng̃ kabuluhán. ‖ Pagpaparanyâ; pagmamainám.

VANIDOSO, SA. adj. y s. Mapagparanyâ; mapagmainám.

VANO, NA. adj. Waláng katunayan. ‖ Hungkág; waláng lamán. ‖ Waláng kabuluhán. ‖ Mayabang palalò. ‖ *En vano* m. adv. Waláng saysáy.

VAPOR. m. Sing̃áw; alimuóm.

VAPOROSO, SA. adj. Nagtatapon ng̃ sing̃áw. ‖ fig. Magaáng kawangkî ng̃ sing̃áw.

VAQUERÍA. f. Bakahán. ‖ Poók na may mg̃a baka ó pinagtitindahán ng̃ gatás nito.

VAQUERO, RA. adj. Katutubò sa mg̃a nagaalagà ng̃ baka. ‖ m. y f. Tagapagalagà ng̃ mg̃a baka.

VARA. f. Sang̃áng maliit, mahabà at makinis. ‖ Tungkód na tandâ ng̃ kapangyarihan. ‖ Panukat na may tatlong talampakang habà.

VARADERO. m. Poók na barahan ng̃ mg̃a sasakyángdagat upáng linisin.

VARAR. v. a. Ibunsód sa tubig ang isáng daóng ó bangkâ.

VARIABLE. adj. Nagbabago ó mangyayaring magbago. ‖ Pabagobago.

VARIACIÓN. f. Pagbabago.

VARIADO, DA. p. p. ng̃ Variar. ‖ adj. Nagbabago. ‖ May ibá't ibáng kulay.

VARIAR. v. a. Baguhin ó pagibáibahín. ‖ v. n. Magbago ng̃ hugis ó kalagayan.

VARIEDAD. f. Pagkakabagobago. ‖ Pagkakaibá.

VARIO, RIA. adj. Ibá't ibá ‖ Nagbabago. ‖ pl. Ilán.

VARÓN. m. Lalaki. ‖ Lalaking kagalanggalang.

VARONIL. adj. Nauukol sa lalaki. ‖ Matapang.

VASALLAJE. m. Pangaalipin. ‖ Buwís na ibinabayad ng̃ alipin sa kaniyáng pang̃inoon.

VASALLO, LLA. m. y f Alipin; sakop: ‖ fig. Kampón.

VASIJA. f. Sisidlán ng̃ mg̃a bagay na tubig.

VASO. m. Sisidlán ng̃ mg̃a bagay na lusáw ó tubig. ‖ Inuminan.

VÁSTAGO. m. Suplíng; suwí. ‖ fig. Anák.

VASTEDAD. f. Kalaparan ng̃ isáng bagay.

VASTO, TA. adj. Malapad; malawak.

VECINDAD. f. Katipunan ng̃ mg̃a taong naninirahan sa isáng bayan ‖ Pagkakapitbahay.

VECINDARIO. m. Katipunan ng̃ mg̃a taong naninirahan sa isáng bayan. ‖ Talaan ng̃ mg̃a naninirahan sa isáng bayan.

VECINO, NA. adj. y s. Naninirahan sa iisáng bayan. ‖ Kapitbahay. ‖ adj. fig. Malapit. ‖ Kawangkí ó kawang̃is.

VEDAR. v. a. Ipagbawal. ‖ Pigilin; sansalain.

VEEDOR, RA. adj. y s. Nagmamasíd ng̃ mg̃a kilos ng̃ ibá. ‖ m. Ang tagapagsiyasat kung akmâ sa batás ang mg̃a gawain ng̃ alinmáng pangkatin.

VEGETACIÓN. f. Pagtubò ng̃ halaman. ‖ Katipunan ng̃ mg̃a halaman sa isáng poók.

VEGETAL. m. Halaman; gulay.

VEGETAR. v. n. Tumubò at lumagô ang mg̃a halaman.

VEHEMENCIA. f. Kasidhián; karahasán.

VEHEMENTE. adj. Masidhî; marahás.

VEHÍCULO. m. Sasakyán sa lupà.

VEINTE. adj. Dalawangpû.

VEJACIÓN. f. Pagsakít; pagduhagi.

VEJAMEN. m. Pagsakít; pagduhagi. ‖ Kutyâ; pulà.

VEJAR. v. a. Saktán; pahirapan. ‖ Kutyaín ó pulàan.

VEJEZ. f. Katandaán.

VEJIGA. f. Pantóg. ‖ Lintóg ng̃ balát.

VELA. f. Pagpupuyát. ‖ Kandilà: ‖ Layag.

VELACION. f. Pagpupuyát. ‖ pl. Pagpapatong ng̃ belo sa ikinakasál.

VELADA. f. Pagpupuyát. ‖ Lamayán.

VELAMEN. m. Katipunan ng̃ mg̃a layag ng̃ isáng daóng.

VELAR. v. n. Magpuyát. ‖ Maglamay. ‖ Bumantày. ‖ v. a. Tanuran; bantayán. ‖ Biluhan. ‖ fig. Takpán; ikanlóng.

VELEIDAD. f. Kagalawán ng̃ loób; kahalaghagán ng̃ isip.

VELEIDOSO, SA. adj. Magaláw ang loób; halaghág na isip.

VELETA. f. Pabilíng.

VELO. m. Talukbóng.

VELOCIDAD. f. Katulinan; kabilisán.

VELOZ. adj. Matulin; mabilís. ‖ Maliksí at madalî sa paggawâ ng̃ anomán.

VELLO. m. Balahibo. ‖ Bulo ng̃ iláng bung̃angkahoy.

VELLOSO, SA. adj. May balahibo ó bulo.

VELLUDO, DA. adj. Balahibuhín; mabulo.

VENA. f. Ugát ng̃ katawán ng̃ tao ó hayop.

VENABLO. m. Sibát na maiklì.

VENADO. m. Usá.

VENAL. adj. Nauukol sa ugát ng katawán. ‖ Ipinagbibilí. ‖ fig. Nasusuhulan.

VENCEDOR, RA. adj. y s. Nagtagumpáy; mananaló.

VENCER. v. a. Magapì ang kaaway. ‖ Magtagumpáy. ‖ Supi in ang hilig ng̃ katawán. ‖ v. n. Matapos ang takdáng panahón.

VENCIBLE. adj. Magagapì ó masusupil.

VENCIMIENTO. m. Pagkagapì; pagkatapos ng̃ taning na panahón.

VENDA. f. Panalì sa sugat.

VENDAR. v. a. Talian ang sugat ng̃ kayo.

VENDAVAL. m. Habagat na malakás.

VENDEDOR, RA. adj. y s. Nagbibilí.

VENDER. v. a. Ipagbilí ‖ Magtindá; maglakô. ‖ fig. Magtaksíl. ‖ v. r. Pabilí ó pasuhol.

VENDIBLE. adj. Maipagbibilí ó ipinagbibilí.

VENENO. m. Lason; kamandág.

VENENOSO, SA. adj. May lason ó makamandág.

VENERABLE. adj. Kagalanggalang.

VENERACIÓN. f. Paggalang. ‖ Pagsambá.

VENERAR. v. a. Igalang. ‖ Sambahín.

VENGADOR, RA. adj. y s. Naghihigantí.

VENGANZA. f. Paghihigantí.

VENGAR. v. a. Ipaghigantí. ‖ v. r. Maghigantí.

VENGATIVO, VA. adj. Mapaghigantí.

VENIA. f. Patawad. ‖ Pahintulot. ‖ Pagbibigáy galang ó pagyukód.

VENIDA. f. Pagparito. ‖ Pagdatíng. ‖ Bahâ.

VENIDERO, RA. adj. Daratíng ó haharapíng panahón. ‖ m. pl. Ang susunód na sumilang sa maliwanag.

VENIR. v. n. Pumarito. ‖ Dumatíng. ‖ Humaráp. ‖ Maayos ang isáng bagay sa ibá. ‖ Lumapit. ‖ Manggaling ‖ Sumapit.

VENOSO, SA. adj. May mg̃a ugát. ‖ Nauukol sa ugat ng̃ katawán.

VENTA. f. Pagbibilí. ‖ Kasunduan sa pagbibilihan.

VENTAJA. f. Kahigtán ó kalamang̃án ng̃ isáng tao ó bagay sa ibá.

VENTAJOSO, SA. adj. Nakahihigít; nakalalamáng.

VENTANA. f. Durung̃awán. ‖ Butas ng̃ ilóng.

VENTANEAR. v. n. fam. Magdung̃áw sa bintanà ang isáng babae.

VENTARRÓN. m. Hanging malakás.

VENTEAR. v. impers Humihíp ang hangin ng̃ malakás. || v. a. Sumagap ng̃ hang̃in ang iláng hayop || Pahang̃inan. || fig. Lumakad na magsiyasat ng̃ isáng bagay.
VENTILACIÓN. f. Pagpapapasok ng̃ hang̃in sa isáng poók; paglalampáslampasan ng̃ hang̃in sa isáng tahanan.
VENTILAR. v. a. Papasukin ang hang̃in sa isáng poók. || Pahang̃inan. || Bagúhin ang hang̃in sa isáng silíd na nakapinid. || Pagtalunan ó siyasatín ang katutohanan ng̃ isáng bagay ó alinlang̃an. || v. r. Maglampáslampasan ang hang̃in sa isáng poók.
VENTOSEAR. v. n. Umutót.
VENTOSIDAD. f. Kabag. || Utót.
VENTOSO, SA. adj. May hang̃in. || Nauukol sa araw ó panahóng mahang̃in. || Nakakakabag.
VENTRUDO, DA. adj. Tiyanin.
VENTURA. f. Kapalaran. || Pangyayaring dî sinasadyâ. || Pang̃anib.
VENTUROSO, SA. adj. Mapalad.
VENUSTIDAD. f. Kariktáng ganáp.
VENUSTO, TA. adj. Marikít.
VER. v. a. Tingnán. || Siyasatin. || Pagmasdáng maigi ang isáng bagay. || Dalawin ang isáng tao. || Kilalanin || v. r. Makita. || Makipagkita. || Magpakilala.
VERACIDAD. f. Katutohanan.
VERANEAR. v. n. Magparaang tagaráw sa isáng poók.
VERANIEGO, GA. adj. Nauukol sa tagaráw.
VERANO. m. Panahóng tagaráw.
VERAZ. adj. Mapagsalitâ ng̃ katutohanan.
VERBAL. adj. Ginagawâ ó ipinakikipagkayarî sa pamamagitan ng̃ salitâ lamang.
VERBO. Diyús Anák. || *Gram.* Bahagi ng̃ kawikaan na nagpapakilala ng̃ urì, gawain ó kalagayan ng̃ namamatnugot (sujeto).
VERBOSIDAD. f. Kasaganaan ng̃ mg̃a pang̃ung̃usap sa pagsasalitâ.
VERDAD. f. Katutohanan.
VERDADERO, RA. adj. Tutoo. || Tapát.
VERDE. adj. Kulay damó ó lungtian || Sariwà. || Hiláw. || fig. Malaswâ.
VERDEAR. v. n. Magkulay lungtian.
VERDECER. v. n. Manariwà.
VERDÍN. m. Kulay ng̃ mg̃a damó ó halamang bagong sumisipót sa lupà. || Kalawang ng̃ tansô.
VERDOR. m. Kasariwaan. || Lungtian. || fig. Siglá; lakás.
VERDOSO, SA. adj. Malungtilingtian.
VERDUGO. m. Lanubò ó suplíng ng̃ punungkahoy. || Hampás ng̃ balát, baging ó latikó. || Latay. || Tagabitay.
VERDULERA. f. Babaing magguguláy.
VERDULERÍA. f. Tindahan ng̃ mg̃a gulay.
VERDULERO. m. Lalaking magguguláy.

VERDURA. f. Kasariwaan. || Gulay.
VEREDA. f. Landás.
VERIDICTO. m. Kapasyahán ng̃ inangpalán.
VERGONZOSO, SA. adj. Nakahihiyâ || Mahihiyain.
VERGÜENZA. f. Kahihiyán. || Kadung̃uán.
VERÍDICO, CA. adj. Nagsasabi ng̃ katutohanan.
VERIFICAR. v. a. Patunayan. || Siyasatin ang katutohanan ng̃ isáng bagay. || Isagawâ. || v. r. Magkatutoo ang sinabi ó hinulaan.
VERMIFORME. adj. Hugis uod.
VERMIFUGO, GA. adj. *Med.* Pumapatáy ng̃ bulati sa tiyán.
VERRUGA. f. Butlíg ng̃ balát.
VERSADO, DA. adj. Sanáy; bihasa.
VERSIFICACIÓN. f. Pagtulâ.
VERSIFICAR. v. n. Tumulâ. || v. a. Ilagáy sa tulâ.
VERSIÓN. f. Salin. || Paraan ng̃ pagsasalaysay ng̃ bawa't isá ng̃ magkaisáng pangyayari.
VERSISTA. com. Manunulâ.
VERSO. m. Tulâ.
VERTER. v. a. Ibuhos. || Isalin sa ibáng wikà || v. n. Tumulò. || v. r. Mabuhos;
VERTICAL. adj. Patayô.
VERTIENTE. p. a. ng̃ Verter. Bumubuhos ó tumutulò. || amb. Balisbisan.
VÉRTIGO. m. Hilo. || Pagkaguló ng̃ isip.
VERTIMIENTO. m. Pagbubuhos ó pagbuhos.
VESPERTINO, NA. adj. Nauukol sa hapon.
VESTIDO. m. Kasuutan; damít.
VESTIGIO. m. Bakás;
VESTIR. v. a. Damtán; bihisan. || Palamutihan; gayakán. || v. r. Magbihis; manamít.
VESTUARIO. m. Kasuutan.
VETERANO, NA. adj. Nauukol sa kawal na naglingkód ng̃ matagál. || fig. Matandâ at sanáy sa alinmáng gawâ.
VETUSTO, TA. adj. Napakalumà ó napakatandâ.
VEZ. f. Bugsô.
VÍA. f. Landás; daán.
VIABLE. adj. Mangyayaring mabuhay.
VIAJAR. v. n. Maglakbáy.
VIAJE. m. Paglalakbáy.
VIAJERO, RA. adj. Naglalakbáy. || m. y f. Manglalakbáy.
VIANDA. f. Pagkaing inihahandâ sa mesa. || Ulam.
VIBRAR. v. a. Pakinigín. || v. n. Kuminíg.
VICEVERSA. adv. m. Patumbalík.
VICIAR. v. a. Sirain. || Haluan ó dayain. || v. r. Magpakahilig sa masamáng pita ng̃ katawán.
VICIO. m. Halò ó dayà sa mg̃a bagay. || Hilig na masamâ. || Pitang malabis sa isáng bagay.
VICISITUD. f. Pagkakasunódsunód ng̃ isáng bagay. || Pagbabagobago ng̃ mg̃a pangyayari.
VICTORIA. f. Tagumpáy.

VASALLAJE. m. Pangaalipin. ‖ Buwís na ibinabayad ng̃ alipin sa kaniyáng pang̃inoon.

VASALLO, LLA. m. y f Alipin; sakop. ‖ fig. Kampón.

VASIJA. f. Sisidlán ng̃ mg̃a bagay na tubig.

VASO. m. Sisidlán ng̃ mg̃a bagay na lusáw ó tubig. ‖ Inuminan.

VÁSTAGO. m. Suplíng; suwí. ‖ fig. Anák.

VASTEDAD. f. Kalaparan ng̃ isáng bagay.

VASTO, TA. adj. Malapad; malawak.

VECINDAD. f. Katipunan ng̃ mg̃a taong naninirahan sa isáng bayan. ‖ Pagkakapitbahay.

VECINDARIO. m. Katipunan ng̃ mg̃a taong naninirahan sa isáng bayan. ‖ Talaan ng̃ mg̃a naninirahan sa isáng bayan.

VECINO, NA. adj. y s. Naninirahan sa iisáng bayan. ‖ Kapitbahay. ‖ adj. fig. Malapit. ‖ Kawangkî ó kawang̃is.

VEDAR. v. a. Ipagbawal. ‖ Pigilin; sansalain.

VEEDOR, RA. adj. y s. Nagmamasíd ng̃ mg̃a kilos ng̃ ibá. ‖ m. Ang tagapagsiyasat kung akmâ sa batás ang mg̃a gawain ng̃ alinmáng pangkatin.

VEGETACIÓN. f. Pagtubò ng̃ halaman. ‖ Katipunan ng̃ mg̃a halaman sa isáng poók.

VEGETAL. m. Halaman; gulay.

VEGETAR. v. n. Tumubò at lumagô ang mg̃a halaman.

VEHEMENCIA. f. Kasidhián; karahasán.

VEHEMENTE. adj. Masidhî; marahás.

VEHÍCULO. m. Sasakyán sa lupà.

VEINTE. adj. Dalawangpû.

VEJACIÓN. f. Pagsakít; pagduhagi.

VEJAMEN. m. Pagsakít; pagduhagi. ‖ Kutyâ; pulà.

VEJAR. v. a. Saktán; pahirapan. ‖ Kutyaín ó pulàan.

VEJEZ. f. Katandaán.

VEJIGA. f. Pantóg. ‖ Lintóg ng̃ balát.

VELA. f. Pagpupuyát. ‖ Kandilà. ‖ Layag.

VELACION. f. Pagpupuyát. ‖ pl. Pagpapatong ng̃ belo sa ikinakasál.

VELADA. f. Pagpupuyát. ‖ Lamayán.

VELAMEN. m. Katipunan ng̃ mg̃a layag ng̃ isáng daóng.

VELAR. v. n. Magpuyát. ‖ Maglamay. ‖ Bumantày. ‖ v. a. Tanuran; bantayán. ‖ Biluhan. ‖ fig. Takpán; ikanlóng.

VELEIDAD. f. Kagalawán ng̃ loób; kahalaghagán ng̃ isip.

VELEIDOSO, SA. adj. Magalâw ang loób; halaghág na isip.

VELETA. f. Pabilíng.

VELO. m. Talukbóng.

VELOCIDAD. f. Katulinan; kabilisán.

VELOZ. adj. Matulin; mabilís. ‖ Maliksí at madalî sa paggawâ ng̃ anomán.

VELLO. m. Balahibo. ‖ Bulo ng̃ iláng bung̃angkahoy.

VELLOSO, SA. adj. May balahibo ó bulo.
VELLUDO, DA. adj. Balahibuhín; mabulo.
VENA. f. Ugát ng̃ katawán ng̃ tao ó hayop.
VENABLO. m. Sibát na maiklî.
VENADO. m. Usá.
VENAL. adj. Nauukol sa ugát ng̃ katawán. || Ipinagbibilí. || fig. Nasusuhulan.
VENCEDOR, RA. adj. y s. Nagtagumpáy; mananaló.
VENCER. v. a. Magapì ang kaaway. || Magtagumpáy. || Supilin ang hilig ng̃ katawán. || v. n. Matapos ang takdáng panahón.
VENCIBLE. adj. Magagapì ó masusupil.
VENCIMIENTO. m. Pagkagapì; pagkatapos ng̃ taning na panahón.
VENDA. f. Panalì sa sugat.
VENDAR. v. a. Talian ang sugat ng̃ kayo.
VENDAVAL. m. Habagat na malakás.
VENDEDOR, RA. adj. y s. Nagbibilí.
VENDER. v. a. Ipagbilí || Magtindá; maglakô. || fig. Magtaksíl. || v. r. Pabilí ó pasuhol.
VENDIBLE. adj. Maipagbibilí ó ipinagbibilí.
VENENO. m. Lason; kamandág.
VENENOSO, SA. adj. May lason ó makamandág.
VENERABLE. adj. Kagalanggalang.
VENERACIÓN. f. Paggalang. || Pagsambá.
VENERAR. v. a. Igalang. || Sambahín.
VENGADOR, RA. adj. y s. Naghihiganti.
VENGANZA. f. Paghihigantí.
VENGAR. v. a. Ipaghigantí. || v. r. Maghigantí.
VENGATIVO, VA. adj. Mapaghigantí.
VENIA. f. Patawad. || Pahintulot. || Pagbibigáy galang ó pagyukód.
VENIDA. f. Pagparito. || Pagdatíng. || Bahâ
VENIDERO, RA. adj. Daratíng ó haharapíng panahón. || m. pl. Ang susunód na sumilang sa maliwanag.
VENIR. v. n. Pumarito. || Dumatíng. || Humaráp. || Maayos ang isáng bagay sa ibá. || Lumapit. || Manggaling || Sumapit.
VENOSO, SA. adj. May mg̃a ugát. || Nauukol sa ugat ng̃ katawán.
VENTA. f. Pagbibilí. || Kasunduan sa pagbibilihan.
VENTAJA. f Kahigtán ó kalamang̃án ng̃ isáng tao ó bagay sa ibá.
VENTAJOSO, SA. adj. Nakahihigít; nakalalamáng
VENTANA. f. Durung̃awán. || Butas ng̃ ilóng.
VENTANEAR. v. n. fam. Magdung̃áw sa bintanà ang isáng babae.
VENTARRÓN. m. Hang̃ing malakás.

VENTEAR. v. impers Humihíp ang hangin ng malakás. || v. a. Sumagap ng hangin ang iláng hayop || Pahanginan. || fig. Lumakad na magsiyasat ng isáng bagay.

VENTILACIÓN. f. Pagpapapasok ng hangin sa isáng poók; paglalampáslampasan ng hangin sa isáng tahanan.

VENTILAR. v. a. Papasukin ang hangin sa isáng poók. || Pahanginan. || Baguhin ang hangin sa isáng silíd na nakapinid. || Pagtalunan ó siyasatín ang katutohanan ng isáng bagay ó alinlangan. || v. r. Maglampáslampasan ang hangin sa isáng poók.

VENTOSEAR. v. n Umutót.

VENTOSIDAD. f. Kabag. || Utót.

VENTOSO, SA. adj. May hangin. || Nauukol sa araw ó panahóng mahangin. || Nakakakabag.

VENTRUDO, DA. adj. Tiyanin.

VENTURA. f. Kapalaran. || Pangyayaring dî sinasadyâ. || Panganib.

VENTUROSO, SA. adj. Mapalad.

VENUSTIDAD. f. Kariktáng ganáp.

VENUSTO, TA. adj. Marikít.

VER v. a. Tingnán. || Siyasatin. || Pagmasdáng maigi ang isáng bagay. || Dalawin ang isáng tao. || Kilalanin || v. r. Makita. || Makipagkita. || Magpakilala.

VERACIDAD. f. Katutohanan.

VERANEAR. v. n. Magparaang tagaráw sa isáng poók.

VERANIEGO, GA. adj. Nauukol sa tagaráw.

VERANO. m. Panahóng tagaráw.

VERAZ. adj. Mapagsalitâ ng katutohanan.

VERBAL. adj. Ginagawâ ó ipinakikipagkayarî sa pamamagitan ng salitâ lamang.

VERBO. Diyús Anák. || *Gram*. Bahagi ng kawikaan na nagpapakilala ng uri, gawain ó kalagayan ng namamatnugot (sujeto).

VERBOSIDAD. f. Kasaganaan ng mga pangungusap sa pagsasalitâ.

VERDAD. f. Katutohanan.

VERDADERO, RA. adj. Tutoo. || Tapát.

VERDE. adj. Kulay damó ó lungtian || Sariwà. || Hiláw. || fig. Malaswâ.

VERDEAR. v. n. Magkulay lungtian.

VERDECER. v. n. Manariwà.

VERDÍN. m. Kulay ng mga damó ó halamang bagong sumisipót sa lupà. || Kalawang ng tansô.

VERDOR. m. Kasariwaan. || Lungtian. || fig. Siglá; lakás.

VERDOSO, SA. adj. Malungtilingtian.

VERDUGO. m. Lanubò ó suplíng ng punungkahoy. || Hampás ng balát, baging ó latikó. || Latay. || Tagabitay.

VERDULERA. f. Babaing maggugulay.

VERDULERÍA. f. Tindahan ng mga gulay.

VERDULERO. m. Lalaking maggugulay.

VERDURA. f. Kasariwaan. || Gulay.
VEREDA. f. Landás.
VERIDICTO. m. Kapasyahán ng̃ inangpalán.
VERGONZOSO, SA. adj. Nakahihiyâ || Mahihiyain.
VERGÜENZA. f. Kahihiyán. || Kadunğuán.
VERÍDICO, CA. adj. Nagsasabi ng̃ katutohanan.
VERIFICAR. v. a. Patunayan. || Siyasatin ang katutohanan ng̃ isáng bagay. || Isagawâ. || v. r. Magkatutoo ang sinabi ó hinulaan.
VERMIFORME. adj. Hugis uod.
VERMIFUGO, GA. adj. *Med.* Pumapatáy ng̃ bulati sa tiyán.
VERRUGA. f. Butlíg ng̃ balát.
VERSADO, DA. adj. Sanáy; bihasa.
VERSIFICACIÓN. f. Pagtulâ.
VERSIFICAR. v. n. Tumulâ. || v. a. Ilagáy sa tulâ.
VERSIÓN. f. Salin. || Paraan ng̃ pagsasalaysay ng̃ bawa't isá ng̃ magkaisáng pangyayari.
VERSISTA. com. Manunulâ.
VERSO. m. Tulâ.
VERTER. v. a. Ibuhos. || Isalin sa ibáng wikà || v. n. Tumulò. || v. r. Mabuhos;
VERTICAL. adj. Patayô.
VERTIENTE. p. a. ng̃ Verter. Bumubuhos ó tumutulò. || amb. Balisbisan.
VÉRTIGO. m. Hilo. || Pagkaguló ng̃ isip.
VERTIMIENTO. m. Pagbubuhos ó pagbuhos.
VESPERTINO, NA. adj. Nauukol sa hapon.
VESTIDO. m. Kasuutan; damít.
VESTIGIO. m. Bakás;
VESTIR. v. a. Damtán; bihisan. || Palamutihan; gayakán. || v. r. Magbihis; manamít.
VESTUARIO. m. Kasuutan.
VETERANO, NA. adj. Nauukol sa kawal na naglingkód ng̃ matagál. || fig. Matandâ at sanáy sa alinmáng gawâ.
VETUSTO, TA. adj. Napakalumà ó napakatandâ.
VEZ. f. Bugsô.
VÍA. f. Landás; daán.
VIABLE. adj. Mangyayaring mabuhay.
VIAJAR. v. n. Maglakbáy.
VIAJE. m. Paglalakbáy.
VIAJERO, RA. adj. Naglalakbáy. || m. y f. Manglalakbáy.
VIANDA. f. Pagkaing inihahandâ sa mesa. || Ulam.
VIBRAR. v. a. Pakinigín. || v. n. Kuminíg.
VICEVERSA. adv. m. Patumbalík.
VICIAR. v. a. Sirain. || Haluan ó dayain || v. r. Magpakahilig sa masamáng pita ng̃ katawán.
VICIO. m. Halò ó dayà sa mg̃a bagay. || Hilig na masamâ. || Pitang malabis sa isáng bagay.
VICISITUD. f. Pagkakasunódsunód ng̃ isáng bagay. || Pagbabagobago ng̃ mg̃a pangyayari.
VICTORIA. f. Tagumpáy.

VICTORIOSO, SA. adj. Mapagtagumpáy.
VID. f. Punò ng ubas.
VIDA: f. Buhay. || Pamumuhay. || Kabuhayan.
VIDRIO. m. Buboz. || fig. Bagay na maselang at marupók.
VIDRIOSO, SA. adj. Madalíng mabasag; marupók.
VIEJO, JA. adj. y s. Matandâ. || Lumà.
VIENTO. m. Hangin. || fig. Kapalaluan.
VIENTRE. m. Tiyán. || fig. Guang na malakí at nasa loob ng isáng bagay.
VIGA. f. Anamán; tahilan.
VIGENTE. adj. Nauukol sa batás na umiiral.
VIGÉSIMO, MA. adj. Ikadalawángpû.
VIGÍA. m. Tanawan. || m. Ang tagatanáw.
VIGILANCIA. f. Pagiingat at pagbabantáy sa isáng bagay.
VIGILANTE. p. a. ng Vigilar. Nagiingat. || adj. Nagbabantáy. || m. Bantáy.
VIGILAR. v. n. Magbantáy, ingatan ang isáng bagay.
VIGOR. m. Lakás. || Siglá.
VIGORIZAR. v. a. Palakasín. || fig. Buhayin ang loób; patapangin. || v. r. Lumakás. || v. r fig. Mabuhay ang loób; tumapang.
VIGOROSIDAD. f. Kasiglahán; kalakasan.
VIGOROSO, SA. adj. Malakás; masiglá.
VIL. adj. Hamak; alipustâ.
VILEZA. f. Pagkahamak. || Kaalipustaán.
VILLA, f. Bahay liwaliwan sa parang. || Nayon.
VILLANÍA. f. Kababaan ng pagkatao ó kalagayan. || fig. Gawáng hamak.
VILLANO, NA. adj. Walang pinagaralan; hamak.
VINAGRE. m. Sukà.
VINAGRERO, RA. m. y f. Magsusukâ. || f. Lalagyán ng sukà.
VÍNCULO. m. Talì.
VINDICACIÓN. f. Paghihigantí.
VINDICAR. v. a. Ipaghigantí. || Ipagtanggól ang naaalimura. || v. r. Maghigantí.
VINO. m. Alak.
VIÑA. f. Ubasán.
VIOLACIÓN. f. Paglabág sa batás || Panggagahís sa puri ng babae.
VIOLAR. v. a. Labagín ang batás. || Gahisín ang puri ng babae. || Lapastanganin ang isáng poók na kagalanggalang.
VIOLENCIA. f. Karahasán. || Paggahís. || Kilos na biglâbiglâ.
VIOLENTAR. v. a. Pilitin ó gahisín. || fig. Pumasok sa bahay ng waláng pahintulot ang may-arì. || v. r. fig. Magpumilit.
VIOLENTO, TA. adj. Biglâbiglâ; marahás.
VIRAR. *Mar*. Ipihit ang takbó ng sasakyángdagat.
VIRGEN com. y adj. Ang di nababahiran ng gawáng kalupaan. || adj. Nauukol sa lupang hindi nabubungkál ó napagtatamnán. || f. Ang iná ng Mananakop.

VIRGINIDAD f. Pagkawaláng bahid ng gawáng kalupaan.

VIRIL. adj. Nauukol sa lalaki.

VIRILIDAD. f Pagkalalaki.

VIROLENTO, TA. adj. May mga bulutong.

VIRTUD. f. Lakás. || Bisà. || Kapangyarihang makagawâ. || Siglá ó tapang. || Kabanalan; kaba'tan.

VIRTUOSO, SA. adj. y s. Banál; mabaít.

VIRUELA. f. Bulutong.

VIRUTA. f. Pinagkatamán.

VISAJE. m. Anyô ng pagmumukhâ || Ngiwî.

VISCOSIDAD. f. Kalagkitán.

VISCOSO, SA. adj. Ma'agkít.

VISIBLE. adj. Makikita. || Tanyág.

VISIÓN. f. Pagkakita. || Malikmatà; guníguní.

VISITA. f Pagdalaw. || Dalaw.

VISITAR. v. a. Dalawin. || Dumalaw sa simbahan ó sa larawan dahil sa panata. || Siyasatin.

VISLUMBRAR; v. a. Makita ng bahagyâ ang isáng bagay dahil sa kalayuan ó kakulangán sa liwanag. || fig. Huluin ang isáng bagay sa pamamagitan ng bahagyáng palatandaan.

VÍSPERA. f. Araw na sinusundán ng kapistahan.

VISTA. f. Paningín. || Pagkakita. || Pánoorín. || Matá. || *For.* Paglilitis.

VISTAZO m. Masíd na madalî.

VISTOSO, SA. adj. Kawiliwili sa tingin.

VISUAL. adj. Nauukol sa paningín.

VITAL. adj. Nauukol sa Buhay.

VITUPERAR. v. a. Pulaan ang isáng tao ó bagay.

VITUPERIO. m. Pulà || Gawâ ó pangyayariag nakasisirangpuri.

VIUDEZ. f. Pagkabalò.

VIUDO, DA. adj. y s. Balò.

VIVACIDAD. f. Katagalán ng buhay.

VIVAZ. adj. Matagál ang buhay. || Masiglá. || Madalíng umunawà.

VÍVERES. m. pl. Laang pagkabuhay sa isáng hukbó. || Pagkaing ikinabubuhay ng isáng tao.

VIVEZA. f. Kadalián ó kaliksihán ng kilos || Katalasan ng isip. || Kaingkarán ng mga kulay. || Pangungusap na nabibitiwan ng dî iniisip.

VIVIENDA. f Tahanan.

VIVIFICAR. v. a Bigyáng buhay. || Palakasín.

VIVIR. v. n. Mabuhay. || Manirahan sa isáng poók ó bayan. || fig. Manatilì ang isáng bagay sa alaaala ó kalooban ng isáng tao. || m. Buhay; kabuhayan.

VIVO, VA. adj Buháy. || Matalas ang isip. || Maliksí.

VOCABLO. m. Pangungusap.

VOCAL. adj. Nauukol sa tinig.

VOCEAR. v. n. Sumigáw. || v. a. Isigáw ang isáng bagay. || Sigawán ang isáng tao.

VOCERÍO. m. Sigawan.

VOCIFERAR. v. a. Isiwalat. || v. n. Sumigáw ng malakás.

VOLAR. v. n. Lumipád. || fig. Magtulin ng paglakad. || v. a. fig. Paliparín.

VOLÁTIL. adj. Lumilipád. || fig. Pabagobago; salawahán.
VOLCAR. v. a. Itaób. || fig. Pagibahín ng̃ panukalà ang isáng tao sa pamamagitan ng̃ uralì ó pang̃ag̃atuwiran. || v. n. Tumaób; mabuwál.
VOLTEAR. v. a. Paikitin. || Bilíngbilin̄gín. || Ibago ng̃ lagáy. || v. n. Gumulunggulong ang isáng tao ó bagay.
VOLUBLE. adj. Madalíng paikitin. || fig. Salawahang loób.
VOLUMEN. m. Lakí ng̃ isáng bagay.
VOLUMINOSO, SA. adj. Malakí ó mákapál.
VOLUNTAD. f. Loób. || Kusà. || Hang̃ád. || Pagibig. || Kapahintulután.
VOLUNTARIO, RIA. adj. Kusangloób.
VOLUPTUOSIDAD. f. Kalibugan.
VOLUPTUOSO, SA. adj Umaakit sa kalibugan. || Malibog.
VOLVER. v. g. Pihitin ang isáng bagay. || Isalin sa ibáng wikà. || Isaulì. || Umulî. || v. n. Magbalík; umuwî. || v. r. Umasim ó magbago ang lasa ng̃ mg̃a bagay na lusáw, gaya ng̃ alak ó tubâ. || Lumin̄gón. || Magbago ng̃ akalà ó palagáy.
VOMITAR. v. a Sumuka. || fig. Iluwâ; isuka.
VOMITIVO, VA. adj. y s. *Med.* Nagpapasuka.
VÓMITO. m. Pagsuka. || Suka.
VORACIDAD. f. Katakawan ó pagkaganid
VORAZ. adj. Matakaw; ganid. || fig. Mahilig na tutoo sa kalupaán || fig. Malakás at madalíng umubos ng̃ isáng bagay, gaya ng̃ apóy.
VÓRTICE. m. Ipoipo || Pinakagitnâ ng̃ bagyó.
VOSOTROS, TRAS pron. pers. Kayó.
VOTAR. v. n. Gumawâ ng̃ panata sa Diyós ó sa mg̃a banál. || Bumoto.
VOTO. m. Panata sa Diyós, sa Mahál na Birhen ó sa isáng banál. || Kapasyahán. || Sumpâ.
VOZ. f. Tinig. || Sigáw. || Pang̃ung̃usap. || fig. Pasiyá. || fig. Karapatang makapagsalitâ sa isáng kapulung̃án. || fig. Utos ng̃ punò.
VUELO. m. Paglipád. || Lipád.
VUELTA. f. Pagpihit ó pagligid. || Likô. || Paguwî ó pagbalík || Pagsasaulì. || Pagulit. || Kabaligtarán || Suklî.
VUESTRO, TRA. pron. poses. Iniyó.
VULGAR. adj. Nauukol sa taong karaniwan at hindî nagaral.
VULGARIDAD. f. Pangkaraniwan.
VULGARIZAR v. a Gawíng pangkaraniwan ang isáng bagay. || v. r. Makisama sa mg̃a taong karaniwan.
VULGO. m. Ang taong mangmáng at karaniwan.
VULNERAR. v. a. fig. Puminsalà; makasamâ.
UVLVA. f. Pagaarì ng̃ babae.

X

X. f. Ikadalawángpu't anim na titik nḡ abakadáng kastilà at pangdalawángpu't isá sa kaniyáng mḡa consonante. ‖ *Mat.* Tandáng ginagamit sa pagbilang na nanḡanḡahulugán nḡ dî kilalang bilang.

XANTOPSIA. f. *Med.* Sakít nḡ paninḡín na ipinagigíng madiláw nḡ mḡa bagay kung tingnán.

XARA. f. Ang kautusán nḡ mḡa maometano na kuha sa *Alcorán*

XILÓFAGO, GA. adj. *Zool.* Nauukol sa hayop na nḡumanḡatnḡát nḡ kahoy.

XILOGRAFÍA. f. Karununḡan sa pagukit sa kahoy. ‖ Paglimbág sa pamamagitan nḡ kahoy na inukitan.

XILÓGRAFO, FA. m. y f. Mangungukit sa kahoy.

Y

Y. f. Ikadalawángpu't pitóng titik nḡ abakadáng kastilà at pangdalawángpu't dalawá sa kaniyáng mḡa consonante. ‖ conj. cop. At; patí; sakâ.

YA. adv. t. Na. ‖ *Ya que.* modo conjuntivo cond. Yayamang.

YACER. v. n. Kumandóng. humandusáy. ‖ Maburol; malagak ang bangkáy. ‖ Malagáy ang isáng bagay sa isáng poók.

YACIJA. f. Hihigán. ‖ Libinḡan.

YARDA. f. Sukat na may 91 sentimetro.

YEGUA. f. Kabayong babae.

YELMO. m. Balutì nḡ ulo at mukhâ.

YEMA. f. Usbóng ó lanubò nḡ halaman. ‖ Burok nḡ itlóg ‖ fig. Gitnâ nḡ isáng bagay. ‖ *Yema del dedo.* Dulo nḡ daliring pinakakabilâ nḡ kukó.

YERBA. f. Damó.

YERMO, MA. adj. Waláng tumitirá. ‖ Waláng taním. ‖ m. Lupang waláng tumitíráng tao.

YERNO. Manugang na lalaki.

YERRO. m. Kamalian; sala. ‖ pl. Mḡa pagkakamalíng kaparusa.

YERTO, TA. adj. Matigás at dî mabaluktót. ‖ Nauukol sa taong naninigás sa lamíg.

YESCA. f. Lulog.

YO. pron. pers. Akó.

YUGO. m. Pamatok. ‖ fig. Belo nḡ ikinakasál. ‖ fig. Batás at kapangyarihan nḡ sumasakop at nagpapatupád sa nasasakupan. ‖ fig. Alinmáng mabigát na bagay, pagkapiít ó gapos.

YUNQUE. m. Palihán.

YUNTA. f. Balansáng nḡ mḡa baka, kabayo ó kalabáw na ginagamit sa pagsasaka.

YUXTAPONER. v. a. Ilapit ang isáng bagay sa ibá. ‖ v. r. Magkalapít.

YUXTAPOSICIÓN. f. Paglalapit ó pagkakalapít.

VICTORIOSO, SA. adj. Mapagtagumpáy.
VID. f. Punò ng̃ ubas.
VIDA. f. Buhay. || Pamumuhay. || Kabuhayan.
VIDRIO. m. Bubog. || fig. Bagay na maselang at marupók.
VIDRIOSO, SA. adj. Madalíng mabasag; marupók.
VIEJO, JA. adj. y s. Matandâ. || Lumà.
VIENTO. m. Hang̃in. || fig. Kapalaluan.
VIENTRE. m. Tiyán. || fig. Guang na malakí at nasa loob ng̃ isáng bagay.
VIGA. f. Anamán; tahilan.
VIGENTE. adj. Nauukol sa batás na umiiral.
VIGÉSIMO, MA. adj. Ikadalawángpû.
VIGÍA. m. Tanawan. || m. Ang tagatanáw.
VIGILANCIA. f. Pagiing̃at at pagbabantáy sa isáng bagay.
VIGILANTE. p. a. ng̃ Vigilar. Nagiing̃at. || adj. Nagbabantáy. || m. Bantáy.
VIGILAR. v. n. Magbantáy, ing̃atan ang isáng bagay.
VIGOR. m. Lakás. || Siglá.
VIGORIZAR. v. a. Palakasín. || fig. Buhayin ang loób; patapang̃in. || v. r. Lumakás. || v. r. fig. Mabuhay ang loób; tumapang.
VIGOROSIDAD. f. Kasiglahán; kalakasan.
VIGOROSO, SA. adj. Malakás; masiglá.
VIL. adj. Hamak; alipustâ.
VILEZA. f. Pagkahamak. || Kaalipustaán.
VILLA. f. Bahay liwaliwan sa parang. || Nayon.
VILLANÍA. f. Kababaan ng̃ pagkatao ó kalagayan. || fig. Gawáng hamak.
VILLANO, NA. adj. Walang pinagaralan; hamak.
VINAGRE. m. Sukà.
VINAGRERO, RA. m. y f. Magsusukâ. || f. Lalagyán ng̃ sukà.
VÍNCULO. m. Talì.
VINDICACIÓN. f. Paghihigantí.
VINDICAR. v. a. Ipaghigantí. || Ipagtanggól ang naaalimura. || v. r. Maghigantí.
VINO. m. Alak.
VIÑA. f. Ubasán.
VIOLACIÓN. f. Paglabág sa batás || Panggagahís sa puri ng̃ babae.
VIOLAR. v. a. Labagín ang batás. || Gahisín ang puri ng̃ babae. || Lapastang̃anin ang isáng poók na kagalanggalang.
VIOLENCIA. f. Karahasán. || Paggahís. || Kilos na biglâbiglâ.
VIOLENTAR. v. a. Pilitin ó gahisín. || fig. Pumasok sa bahay ng̃ waláng pahintulot ang may-arì. || v. r. fig. Magpumilit.
VIOLENTO, TA. adj. Biglâbiglâ; marahás.
VIRAR. *Mar*. Ipihit ang takbó ng̃ sasakyángdagat.
VIRGEN. com. y adj. Ang dî nababahiran ng̃ gawáng kalupaan. || adj. Nauukol sa lupang hindî nabubungkál ó napagtatamnán. || f. Ang iná ng̃ Mananakop.

VIRGINIDAD f. Pagkawaláng ba-hid nğ gawáng kalupaan.
VIRIL adj. Nauukol sa lalaki.
VIRILIDAD. f Pagkalalaki.
VIROLENTO, TA. adj. May mğa bulutong.
VIRTUD. f. Lakás. ‖ Bisà. ‖ Kapangyarihang makagawâ. ‖ Siglá ó tapang. ‖ Kabanalan; kabaitan.
VIRTUOSO, SA. adj. y s. Banál; mabaít.
VIRUELA. f. Bulutong.
VIRUTA. f. Pinagkatamán.
VISAJE. m. Anyô nğ pagmumukhâ ‖ Nğiwî.
VISCOSIDAD. f. Kalagkitán.
VISCOSO, SA. adj. Malagkít.
VISIBLE. adj. Makikita. ‖ Tanyág.
VISIÓN. f. Pagkakita. ‖ Malikmatà; guniguní.
VISITA. f Pagdalaw. ‖ Dalaw.
VISITAR. v. a. Dalawin. ‖ Dumalaw sa simbahan ó sa larawan dahil sa panata. ‖ Siyasatin.
VISLUMBRAR; v. a. Makita nğ babagyâ ang isáng bagay dahil sa kalayuan ó kakulanğán sa liwanag. ‖ fig. Huluin ang isáng bagay sa pamamagitan nğ babagyáng palatandaan.
VÍSPERA. f. Araw na sinusundán nğ kapistahan.
VISTA. f. Paninğín. ‖ Pagkakita. ‖ Pánoorín. ‖ Matá. ‖ *For*. Paglilitis.
VISTAZO m. Masíd na madalî.
VISTOSO, SA. adj. Kawiliwili sa tinğin.
VISUAL. adj. Nauukol sa paninğín.
VITAL. adj. Nauukol sa Buhay.
VITUPERAR. v. a. Pulaan ang isáng tao ó bagay.
VITUPERIO. m. Pulà ‖ Gawâ ó pangyayaring nakasisirangpuri.
VIUDEZ. f. Pagkabalò.
VIUDO, DA. adj. y s. Balò.
VIVACIDAD. f. Katagalán nğ buhay.
VIVAZ. adj. Matagál ang buhay. ‖ Masiglá. ‖ Madalíng umunawà.
VÍVERES. m. pl. Laang pagkabuhay sa isáng hukbó. ‖ Pagkaing ikinabubuhay nğ isáng tao.
VIVEZA. f. Kadalián ó kaliksihán nğ kilos ‖ Katalasan nğ isip. ‖ Kaningkarán nğ mğa kulay. ‖ Panğunğusap na nabibitiwan nğ dî iniisip.
VIVIENDA. f Tahanan.
VIVIFICAR v. a Bigyáng buhay. ‖ Palakasín.
VIVIR. v. n. Mabuhay. ‖ Manirahan sa isáng poók ó bayan. ‖ fig. Manatilì ang isáng bagay sa alaaala ó kalooban nğ isáng tao. ‖ m. Buhay; kabuhayan.
VIVO, VA. adj Buháy. ‖ Matalas ang isip. ‖ Maliksí.
VOCABLO. m. Panğunğusap.
VOCAL. adj. Nauukol sa tinig.
VOCEAR. v. n. Sumigáw. ‖ v. a. Isigáw ang isáng bagay. ‖ Sigawán ang isáng tao.
VOCERÍO. m. Sigawan.
VOCIFERAR. v. a. Isiwalat. ‖ v. n. Sumigáw nğ malakás.
VOLAR. v. n. Lumipád. ‖ fig. Magtulin nğ paglakad. ‖ v. a. fig. Paliparín.

VOLÁTIL. adj. Lumilipád. ‖ fig. Pabagobago; salawahán.
VOLCAR. v. a. Itaób. ‖ fig. Pagibahín ng̃ panukalà ang isáng tao sa pamamagitan ng̃ uralì ó pang̃ag̃atuwiran. ‖ v. n. Tumaób; mabuwál.
VOLTEAR. v. a. Paikitin. ‖ Bilíngbilingín. ‖ Ibago ng̃ lagáy. ‖ v. n. Gumulunggulong ang isáng tao ó bagay.
VOLUBLE. adj. Madalíng paikitin. ‖ fig. Salawaháng loób.
VOLUMEN. m. Lakí ng̃ isáng bagay.
VOLUMINOSO, SA. adj. Malakí ó mákapál.
VOLUNTAD. f. Loób. ‖ Kusà. ‖ Hang̃ád. ‖ Pagibig. ‖ Kapahintulután.
VOLUNTARIO, RIA. adj. Kusangloób.
VOLUPTUOSIDAD. f. Kalibugan.
VOLUPTUOSO, SA. adj Umaakit sa kalibugan. ‖ Malibog.
VOLVER. v. g. Pihitin ang isáng bagay. ‖ Isalin sa ibáng wikà. ‖ Isaulì. ‖ Umulî. ‖ v. n. Magbalík; umuwî. ‖ v. r. Umasim ó magbago ang lasa ng̃ mg̃a bagay na lusáw, gaya ng̃ alak ó tubâ. ‖ Luming̃ón. ‖ Magbago ng̃ akalà ó palagáy.
VOMITAR. v. a Sumuka. ‖ fig. Iluwâ; isuka.
VOMITIVO, VA. adj. y s. *Med.* Nagpapasuka.
VÓMITO. m. Pagsuka. ‖ Suka.
VORACIDAD. f. Katakawan ó pagkaganid
VORAZ. adj. Matakaw; ganid. ‖ fig. Mahilig na tutoo sa kalupaán ‖ fig. Malakás at madalíng umubos ng̃ isáng bagay, gaya ng̃ apóy.
VÓRTICE. m. Ipoipo ‖ Pinakagitnâ ng̃ bagyó.
VOSOTROS, TRAS pron. pers. Kayó.
VOTAR. v. n. Gumawâ ng̃ panata sa Diyós ó sa mg̃a banál. ‖ Bumoto.
VOTO. m. Panata sa Diyós, sa Mahál na Birhen ó sa isáng banál. ‖ Kapasyahán. ‖ Sumpâ.
VOZ. f. Tinig. ‖ Sigáw. ‖ Pang̃ung̃usap. ‖ fig. Pasiyá. ‖ fig. Karapatáng makapagsalitâ sa isáng kapulung̃án. ‖ fig. Utos ng̃ punò.
VUELO. m. Paglipád. ‖ Lipád.
VUELTA. f. Pagpihit ó pagligid. ‖ Likô. ‖ Paguwî ó pagbalík ‖ Pagsasaulì. ‖ Pagulit. ‖ Kabaligtarán ‖ Suklî.
VUESTRO, TRA. pron. poses. Iniyó.
VULGAR. adj. Nauukol sa taong karaniwan at hindî nagaral.
VULGARIDAD. f. Pangkaraniwan.
VULGARIZAR v. a Gawíng pangkaraniwan ang isáng bagay. ‖ v. r. Makisama sa mg̃a taong karaniwan.
VULGO. m. Ang taong mangmáng at karaniwan.
VULNERAR. v. a. fig. Puminsalà; makasamâ.
UVLVA. f. Pagaarì ng̃ babae.

X

X. f. Ikadalawángpu't anim na titik ng̃ abakadáng kastilà at pangdalawángpu't isá sa kaniyáng mg̃a consonante. ‖ *Mat.* Tandáng ginagamit sa pagbilang na nang̃ang̃ahulugán ng̃ dî kilalang bilang.

XANTOPSIA. f. *Med.* Sakít ng̃ paning̃ín na ipinagigíng madiláw ng̃ mg̃a bagay kung tingnán.

XARA. f. Ang kautusán ng̃ mg̃a maometano na kuha sa *Alcorán*

XILÓFAGO, GA. adj. *Zool.* Nauukol sa hayop na ng̃umang̃atng̃át ng̃ kahoy.

XILOGRAFÍA. f. Karunung̃an sa pagukit sa kahoy. ‖ Paglimbág sa pamamagitan ng̃ kahoy na inukitan.

XILÓGRAFO, FA. m. y f. Manguukit sa kahoy.

Y

Y. f. Ikadalawángpu't pitóng titik ng̃ abakadáng kastilà at pangdalawángpu't dalawá sa kaniyáng mg̃a consonante. ‖ conj. cop. At; patí; sakâ.

YA. adv. t. Na. ‖ *Ya que.* modo conjuntivo cond. Yayamang.

YACER. v. n. Kumandóng. humandusáy. ‖ Maburol; malagak ang bangkáy. ‖ Malagáy ang isáng bagay sa isáng poók.

YACIJA. f. Hihigán. ‖ Libing̃an.

YARDA. f. Sukat na may 91 sentimetro.

YEGUA. f. Kabayong babae.

YELMO. m. Balutì ng̃ ulo at mukhâ.

YEMA. f. Usbóng ó lanubò ng̃ ha'aman. ‖ Burok ng̃ itlóg ‖ fig. Gitnâ ng̃ isáng bagay. ‖ *Yema del dedo.* Dulo ng̃ daliring pinakakabilâ ng̃ kukó.

YERBA. f. Damó.

YERMO, MA. adj. Waláng tumitirá. ‖ Waláng taním. ‖ m. Lupang waláng tumitíráng tao.

YERNO. Manugang na lalaki.

YERRO. m. Kamalian; sala. ‖ pl. Mg̃a pagkakamalíng kaparuparusa.

YERTO, TA. adj. Matigás at dî mabaluktót. ‖ Nauukol sa taong naninigás sa lamíg.

YESCA. f. Lulog.

YO. pron. pers. Akó.

YUGO. m. Pamatok. ‖ fig. Belo ng̃ ikinakasál. ‖ fig. Batás at kapangyarihan ng̃ sumasakop at nagpapatupád sa nasasakupan. ‖ fig. Alinmáng mabigát na bagay, pagkapiít ó gapos.

YUNQUE. m, Palihán.

YUNTA. f. Balansáng ng̃ mg̃a baka, kabayo ó kalabáw na ginagamit sa pagsasaka.

YUXTAPONER. v. a. Ilapit ang isáng bagay sa ibá. ‖ v. r. Magkalapít.

YUXTAPOSICIÓN. f. Paglalapit ó pagkakalapít.

Z

Z. f. Ikadalawángpu't walóng titlk ng̃ abakadáng kastilà at pangdalawángpu't tatló sa kaniyáng mg̃a consonante.

ZABORDAR. v. n. *Mar.* Mabará ang sasakyángdagat sa lupà.

ZABUCAR. v. a. Kalugín; paghaluin.

ZACATE. m. Damóng ipinakakain sa hayop.

ZAFAR. v. a. Palamutihan; painamin. || *Mar.* Alisán ng̃ sagabal. || v. r. Tumakas ó magtagò upáng mailag sa isáng pang̃anib.

ZAFIEDAD. f. Kawalán ng̃ pinagaralan.

ZAFIO, FIA. adj. Mangmáng; waláng pinagaralan.

ZAFO, FA. adj. *Mar.* Walásg sagabal; aliwalas.

ZAGA: f. Hulihán ng̃ isáng bagay. || Lulang nasa hulihán ng̃ isáng sasakyán. || m. Ang kulalat sa paglalarô.

ZAGAL. m. Binatà.

ZAGALA. f. Dalaga. || Dalagang pastól.

ZAGUÁN. m. Silong ng̃ bahay.

ZAHERIR. v. a. Pulàan. || Sugatan ang damdamin.

ZAHONDAR. v. a. Laliman ang hukay sa lupà. || v. n. Lumubóg ang mg̃a paá sa lupà.

ZAHUMAR. v. a. Suubín.

ZAHUMERIO. m. Panuób.

ZAHURDA. f. Kulung̃án ng̃ baboy.

ZAINO, NA. adj. Taksíl.

ZALAMERÍA. f. Pagpapakitang giliw ng̃ pakunwarî; paglalang̃ís.

ZALAMERO, RA. adj. y s. Nagpapakitang giliw ng̃ pakunwarî; naglalang̃ís.

ZAMBO, BA. adj. Pikî.

ZAMBOMBO. m. fig. y fam. Lalaking bastós at waláng pinagaralan.

ZAMBUCAR. v. a. fam. Isingit ang isáng bagay sa karamihan upáng huwág makita.

ZAMBULLIDURA. f. Pagsisid.

ZAMBULLIMIENTO. m. Pagsisid.

ZAMBULLIR. v. a. Isisid sa tubig. ‖ v. r. Sumisid.

ZAMPAR. v. a. Isiksík na biglâ ang isáng bagay sa karamihan upáng huwág makita. ‖ ¿Kumain ng̃ madalian at waláng taró. ‖ v. r. Pumasok na biglâ at madalian sa isáng poók.

ZAMPUZAR. ¿v. a. Ilublób na biglâ sa tubig ang isáng bagay.

ZANCA. f. Paáng mahabà ng̃ mg̃a ibon. ‖ fig. y fam. Paáng payát ng̃ tao ó ng̃ alinmáng hayop.

ZANCADILLA. f. Pagpatid ng̃ paá. ‖ fig. y fam. Dayà; laláng.

ZANCAJO. m. Butó ng̃ paá sa gawíng sakong. ‖ Sakong. ‖ Takóng ng̃ sapín.

ZANCARRÓN. m. fig. y fam. Lalaking payát, matandâ at waláng ayos ang pananamít.

ZANGANEAR. v. n. fam. Maghampáslupà.

ZANGANEO. m. Paghahampáslupà.

ZÁNGANO. m. Pukyutang lalaki. ‖ fig. y fam. Lalaking tamád.

ZANGUANGO, GA. adj fam. Makupad; tamád.

ZANJA. f. Sngká,

ZANJAR. v. a. Sangkahán. ‖ fig. Alisín ang lahát ng̃ nakahahadláng upáng malutas ang isáng bagay na pinaguusapan.

ZAPARRASTRAR. v. n. fam. Kaladkarín ang damít sa sahig.

ZAPATERÍA. f. Pagawaan ng̃ sapín. ‖ Tindahan ng̃ sapín. ‖ Poók ó daán na may maraming tindahan ng̃ sapín.

ZAPATERO. m. Manggagawà ó nagtitindá. ng̃ sapín.

ZAPATO. m. Sapín.

ZAPATUDO, DA. adj. May malalakíng sapín.

ZAPEAR. v. a. Bugawin ang pusà.

ZARANDA. f. Bistáy.

ZARANDADOR, RA. m. y f. Magbibistáy.

ZARANDAR. v. a. Bistayín.

ZARCILLO. m. Hikaw.

ZARCO, CA. adj. Kulay bugháw na malinaw.

ZARPAR. v. a. *Mar.* Tumulak ang sasakyángdagat.

ZARPAZO. m. Dagok ng̃ mg̃a kukó ng̃ halimaw, tigre at ibp. ‖ Lagapák na malakás ng̃ isáng bagay na bumagsák sa lupà.

ZARZUELA. f. Duláng may kasaliw na kantá at tugtóg.

ZAZO, ZA. adj. Utál.

ZOLLIPAR. v. n. fam. Humibík.

ZOLLIPO. m. Hibík.

ZONCERÍA. f; Katabang̃án; kawalán ng̃ lasa.

ZONZO, ZA. adj. Matabáng. ‖ fig. Hang̃ál.

ZOPENCO, CA. adj. fam. Ung̃ás; hang̃ál.

ZOPO, PA. adj. Kimáw; pingkáw. ‖ Piliwák ang paá.

ZOTE. adj. y s. Mangmáng; masagal ang isip.

ZOZOBRA. f. Pang̃ang̃anib na malubóg ang sasakyángdagat dahil sa malakás na hang̃in. ‖ fig. Balisa; agamagam.

ZOZOBRAR. v. n. Mang̃anib ang sasakyángdagat na lumubóg dahil sa malakás na hang̃in. || Lumubóg ang sasakyángdagat. || fig. Mabalisa; magagamagam.

ZOZOBROSO, SA. adj. Balisá; kakabákabá ang loób.

ZUECO. m. Bakyâ.

ZUMBA. f. Birò; patawá.

ZUMBAR. v. n. Humaging ang isáng bagay. || v. a. Biruin ang isáng tao. || . r. Magbirô; magpatawá.

ZUMBIDO. m. Haging.

ZUMBÓN, NA. adj. y s. fig. y fam. Palabirô; mapagpatawá.

ZUMO. m. Katás. || fig. Kapakinabang̃áng nakukuha sa isáng bagay.

ZUMOSO, SA. adj. Makatás.

ZURCIDO. m. Sulsí.

ZURCIDOR, RA. adj. y s. Nagsusulsí; manunulsí.

ZURCIDURA. f. Pagsusulsí.||Sulsí.

ZURCIR. v. a. Sulsihán. || fig. y fam. Lumikhâ ng̃ mg̃a kasinung̃alingan na parahing tutoo sa pagsasalitâ.

ZURDO, DA. adj. Kaliwete.

ZURRA. f; Pagkultí ng̃ mg̃a balát. || fig. y fam. Parusang palò. || fig. y fam. Pagtatalo; babág.

ZURRAR. v. a. Magkultí ng̃ mg̃a balát. fig. y fam. Parusahan ng̃ palò.

ZURRIAGO. m. Latikóng ipinamamalò.

ZURRIR. v. n. Tumunóg ng̃ paós at maugong ang isáng bagay; dumagunót.

ZURRÓN. m. Kalupíng malakíng balát na ginagamit ng̃ mg̃a mamamastól upáng paglagyán ng̃ kaniláng pagkain at ibáng bagay.

FIN DE ESTA OBRA

JUNIO, 1923.

Poesía del autor dedicada á la fiesta onomástica de la Madre Elena, Superiora del "Assumption College", de la ciudad de Manila, y declamada por la niña Carmencita Bayot alumna de dicha institución.

A Notre Meré

I

Eres, Madre, tan cándida y hermosa,
fresca y humilde como la blanca flor,
á tus pies se ofrecen vida y amor
de tu servidora fiel que te alaba.

II

La vida que tu tienes es de un Dios
que de virtud y bondad hizo colmarte
á fin de que te humilles con tu suerte
y dar sempre á todos buenos ejemplos.

III

En esos tus labios cuando oigo brotar
palabras de la fé y de la caridad,
en mi corazón arde con celeridad
el amor de Dios para nunca olvidar.

IV

Naciste Madre, y de tu NACIMIENTO,
los ardientes rayos del sol alumbraban,
los pájaros en los arboles cantaban,
invocando al Señor por tu sosiego.

V

Aunque pobre niña soy yo, en verdad,
nacida sobre el mundo bullicioso,
por este tan feliz acontecimiento
celebro hoy tu eterna FELICIDAD.

R. J. S.

Nov. 1918.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 04091 7745

DICCIONARIO
Hispano-Tagalo